

ספר במדבר

NUMBERS

Formatting by Nathan Kasimer

With the Targum, 1917 JPS Translation, and Rashi

©Nathan Kasimer, 2021 (5782). This text may be re-used under the terms of the Creative Commons Sharealike 2.0 license (CC-BY-SA), the terms of which are available here: <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/2.0/>. This book includes the following texts:

- Miqra According to the Masora
 - License: CC-BY-SA
 - Source: https://he.wikisource.org/wiki/מקרא_על_פי_מסורה
- Targum Onkelos, vocalized according to the Yemenite Taj
 - License: CC-BY-SA
 - Source: https://he.wikisource.org/wiki/תרגום_אונקלוס
- Rashi Chumash, Metsudah Publications, 2009
 - License: CC-BY

All these texts were retrieved from Sefaria. It was typeset and formatted using L^AT_EX, using the Shlomo font by Shlomo Orbach from <https://sites.google.com/site/orlaeinayim/download> and the EB Garamond font by Georg Duffner from <http://www.georgduffner.at/ebgaramond/index.html>. Both of these were used under the terms of the SIL Open Font License.

תוכן העניינים

v	Introduction
vi	Usage Guide
1	פרשת במדבר
19	פרשת נשא
44	פרשת בהעלתך
65	פרשת שלח לך
82	פרשת קורח
97	פרשת חקת
111	פרשת בלק
129	פרשת פינחס
151	פרשת מטות
166	פרשת מסעי
184	פרשת דברים למנחה בשבת מסעי
184	פרשת דברים
185	הפטרות
185	הפטרת במדבר
187	הפטרת נשא
189	הפטרת בהעלתך
191	הפטרת שלח לך
193	הפטרת קורח
196	הפטרת חקת

199	הפטרת בלק
200	הפטרת פינחס
203	הפטרת מטות
205	הפטרת מסעי
208	הפטרת שבת ראש חודש
210	הפטרת שבת מחר חודש

Introduction

This ḥumash is intended primarily for learning *Shnayim Mikra veEchad Targum*, but to be versatile enough to be usable in a synagogue. To that end, it includes multiple texts used as the “Targum”—Targum Onkelos itself, the commentary of Rashi, and a translation into English. For Haftarot, special Maftir portions, and Shabbat Minḥa readings, only Hebrew and English are printed, since these sections are included for ease of use in synagogues rather than for study use.

The text of the Torah itself is from the *Mikra al pi Masorah* project. The text was selected for its open licensing, extensive source documentation, and accuracy in presenting the masoretic text. The text of Targum is the Wikisource Targum, which is based on Yemenite texts (particularly the 1901 edition of the Taj). It was selected for its accurate vocalization. The English translation is the 1917 JPS translation, and text of Rashi is from the Metsudah edition. All these texts were retrieved from Sefaria. Data for aliya divisions, haftarot, and lengths of parshiyot was pulled from Hebcal. Information on which special *Maftir* and *Haftarot* can occur on which Sabbaths is from the Koren Shabbat Chumash. Sedarim data was pulled from *Mikra al pi Masorah*.

I hope this text will be helpful to those who use it.

Usage Guide

This text has minimal notations about various textual differences in the Masoretic text of the Torah. For information where this text varies from others, see the notes of the *Mikra al pi Masorah* project, or notes in *Minḥat Shai*. The *Mikra al pi Masorah* project also has information in its notes about variations in customs about where to divide aliyot. Only differences that affect the consonantal text as it appears in a Seder Torah are noted. Kamatz Katan is indicated with a special symbol for the text of the Torah, but not in the text of the Targum. *Paseq* is indicated with a vertical bar with a space on both sides, but the line indicating a *munah legarme* has no space between the line and the preceding word.

To reduce confusion, different numbering systems used for running verse references are numbered differently. Roman numerals are used for chapters, Hindu-Arabic numerals for verses, and Hebrew letters for Sedarim. In verse references in notes, however, chapters are listed in Hindu-Arabic numerals. Where there are attested seder divisions that are not included in the traditional 154-seder count, the number is printed with an asterisk, indicating that it is a seder break but the seder number has not increased. Instances where there are variations in tradition for the start of a seder are in brackets or parentheses.

Names of parshiyot, aliyot, and the number of verses in each parsha are noted in Rashi script. The weekday aliyot can be assumed to end where the second aliya begins. The ending is noted if that is not the case. לוי and ישראל indicate the weekday aliyot. Aliyot for doubled parshiyot are in parentheses.

Parsha breaks are indicated with a פ or ס in parentheses. A petuḥa is a paragraph break that ends a line, a setuma is a break where a blank space is left mid-line. Keri ukhetiv instances are noted with brackets and letters indicating which text is the kerī and which is the ketiv.

Large/small letters are printed in the text. Note that in an actual Seder Torah the large/small letters have the top of the letter aligned with the rest of the text. They are printed aligned with the bottom line here due to typesetting considerations. Other special letters are indicated with parenthetical notes.

I	AND THE LORD spoke unto Moses in the wilderness of Sinai, in the tent of meeting, on the first day of the second month, in the second year after the were come out of the land of Egypt, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה בְּמִדְבָּר סִינַי בְּאַהֲל מוֹעֵד בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִית לְצֵאתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֵאמֹר:	צמד א
2	'Take ye the sum of all the congregation of the children of Israel, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, every male, by their polls;	שָׂאוּ אֶת-רֹאשׁ כָּל-עֵדֹת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת כָּל-זָכָר לְגִלְגָּלָתָם:	2
3	from twenty years old and upward, all that are able to go forth to war in Israel: ye shall number them by their hosts, even thou and Aaron.	מִבְּנֵי עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה כָּל-יֵצֵא צֹבָא בְּיִשְׂרָאֵל תִּפְקְדוּ אֹתָם לְצִבְאוֹתָם אֹתָהּ וְאֶתְּךָ:	3
4	And with you there shall be a man of every tribe, every one head of his fathers' house.	וְאַתְּכֶם יִהְיוּ אִישׁ אִישׁ לְמִטָּה אִישׁ רֹאשׁ לְבֵית-אֲבֹתָיו הוּא:	4
5	And these are the names of the men that shall stand with you: of Reuben, Elizur the son of Shedeur.	וְאַלֵּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר יַעֲמְדוּ אִתְּכֶם לְרֹאשֵׁי בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל:	ו
6	Of Simeon, Shelumiel the son of Zurishaddai.	לְשִׁמְעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּן-צֹרִישָׁדָי:	6
7	Of Judah, Nahshon the son of Amminadab.	לְיְהוּדָה נַחֲשֹׁן בֶּן-עֲמִינָדָב:	7
8	Of Issachar, Nethanel the son of Zuar.	לְיִשָּׁשָׁכָר נֶתַנְאֵל בֶּן-צֹעֲרָ:	8
9	Of Zebulun, Eliab the son of Helon.	לְזִבְלוּן אֱלִיאָב בֶּן-חֶלֶן:	9
10	Of the children of Joseph: of Ephraim, Elishama the son of Ammihud; of Manasseh, Gamaliel the son of Pedahzur.	לְבִנְיָמִן אֲבִידֶן בֶּן-גִּדְעֹנִי:	10
11	Of Benjamin, Abidan the son of Gideoni.	לְבִנְיָמִן אֲבִידֶן בֶּן-גִּדְעֹנִי:	11

- (1) וידבר. במדבר סיני באחד לחדש. מתוך חיצתן לפניו מונה אותם כל שעה כשיצאו ממזרים מנאן וכשנפלו בעגל מנאן לידע מנין הנומרים כשצא להשרות שכינתו עליהן מנאן. צאחד בניסן הוקם המשכן וצאחד צאייר מנאס:
- (2) למשפחתם. דע מנין כל שצט ושצט: לבית אבתם. מי שצצו משצט אחד ואמו משצט אחר יקום על שצט אציו (צ"צ קט, צ): לגלגלתם. על ידי שקלים צקע לגלגולת:
- (3) כל יצא צבא. מגיד שאין יוצא צבא פחות מנן עשרים:
- (4) ואתכם יהיו. כשתפקדו אותם יהיו עמכם נשיא כל שצט ושצט:

12	Of Dan, Ahiezer the son of Ammishaddai.	לְדָן אֲחִיעֶזֶר בֶּן־עַמִּישַׁדַּי:	לְדָן אֲחִיעֶזֶר בֶּן־עַמִּישַׁדַּי:	12
13	Of Asher, Pagiel the son of Ochran.	לְאָשֶׁר פַּגִּיעַל בֶּן־עֹכְרָן:	לְאָשֶׁר פַּגִּיעַל בֶּן־עֹכְרָן:	13
14	Of Gad, Eliasaph the son of Deuel.	לְגָד אֱלִיסָפָה בֶּן־דְּעוּאֵל:	לְגָד אֱלִיסָפָה בֶּן־דְּעוּאֵל:	14
15	Of Naphtali, Ahira the son of Enan.	לְנַפְתָּלִי אַחִירָע בֶּן־עֵינָן:	לְנַפְתָּלִי אַחִירָע בֶּן־עֵינָן:	15
16	These were the elect of the congregation, the princes of the tribes of their fathers; they were the heads of the thousands of Israel.	אֵלֶּיּוּ מְעֹרְעֵי כְנֻשָּׁתָא רִבְרֵי שְׁבֻטֵי אֲבֹתָהוֹן רִישֵׁי אֲלָפִיא דְיִשְׂרָאֵל אֵינִן:	אֵלֶּה (כ' קריאי) קְרוּאִין הָעֵדָה נְשִׂאֵי מִטּוֹת אֲבוֹתָם רִאשֵׁי אֲלָפֵי יִשְׂרָאֵל הֵם:	16
17	And Moses and Aaron took these men that are pointed out by name.	וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֵת הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר נִקְּבוּ בְּשֵׁמֹת:	וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֵת הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר נִקְּבוּ בְּשֵׁמֹת: (בספרי ספרד ואשכנז בשמות)	ישראל 17
18	And they assembled all the congregation together on the first day of the second month, and they declared their pedigrees after their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, by their polls.	וְיָת כָּל כְּנֻשָּׁתָא כְּנֻשֵׁי בְּחֵד לִירְחָא תַנְיָנָא וְאַתְיַחְסוּ עַל זְרַעֲיָתָהוֹן לְבֵית אֲבֹתָתָהוֹן כְּמִנְיָן שְׁמָהוֹן מִכֹּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעִילָא לְגוּלְגֻלְתָּהוֹן:	וְאֵת כָּל־הָעֵדָה הִקְהִילוּ בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי וַיִּתְּנִלְדּוּ עַל־מִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִכֹּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְיָמָעְלָה לְגֻלְגֻלְתָּם:	18
19	As the LORD commanded Moses, so did he number them in the wilderness of Sinai.	כְּמָא דְפִקִּיד יְיָ יָת מֹשֶׁה וּמִנְיָן בְּמִדְבָּרָא דְסִינַי:	כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה וַיִּפְקְדֵם בְּמִדְבָּר סִינַי: (ס)	19
20	And the children of Reuben, Israel's first-born, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, by their polls, every male from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	וַהֲיוּ בְנֵי רְאוּבֵן בְּיָמֵי יִשְׂרָאֵל תּוֹלְדֹתָהוֹן לְזְרַעֲיָתָהוֹן לְבֵית אֲבֹתָתָהוֹן כְּמִנְיָן שְׁמָהוֹן לְגוּלְגֻלְתָּהוֹן כָּל דְּכּוּרָא מִכֹּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעִילָא כָּל נָפִיק חֵילָא:	וַהֲיוּ בְנֵי־רְאוּבֵן בְּכֹר יִשְׂרָאֵל תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת לְגֻלְגֻלְתָּם כָּל־זָכָר מִכֹּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְיָמָעְלָה כָּל יָצֵא צָבָא:	שני 20
21	those that were numbered of them, of the tribe of Reuben, were forty and six thousand and five hundred.	מִנְיָנָהוֹן לְשִׁבְטָא דְרְאוּבֵן אַרְבַּעִין וְשֵׁשָׁתָּא אֲלָפִין וַחֲמִישׁ מֵאָה:	פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה רְאוּבֵן שֵׁשָׁה וָאַרְבַּעִים אֲלָף וַחֲמִשׁ מֵאוֹת: (פ)	21

(16) אלה קרואי העדה. הנקראים לכל דבר חשיבות שצנעה:
 (17) האנשים האלה. את שנים עשר נשיאים הללו: אשר נקבו. לו כאן צשמות:
 (18) ויתלדו על משפחותם. הציאו ספרי יחוסיהם ועידי חזקת לידתם כל אחד ואחד להתייחס על השצט:

22	Of the children of Simeon, their generations, by their families, by their fathers' houses, those that were numbered thereof, according to the number of names, by their polls, every male from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבָנֵי שִׁמְעוֹן תּוֹלְדֹתָהוּן לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם פְּקֻדֵּי בְּמִסְפָּר שְׁמוֹת לְגִלְגָּלָתָם כָּל־ זָכָר מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמוֹעֵלָה כָּל יֵצֵא צָבָא: מִנִּיחֵהוּן לְשִׁבְטָא דְּשִׁמְעוֹן חֲמִשִּׁין וְתִשְׁעָא אֲלָפִין וְתֵלַת מֵאָה:	22
23	those that were numbered of them, of the tribe of Simeon, were fifty and nine thousand and three hundred.	לְבָנֵי גָד תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפָּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמוֹעֵלָה כָּל יֵצֵא צָבָא: מִנִּיחֵהוּן לְשִׁבְטָא דְּגָד אַרְבַּעִין וְחֲמִשָּׁא אֲלָפִין וְשִׁית מֵאָה וְחֲמִשִּׁין:	23
24	Of the children of Gad, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבָנֵי יְהוּדָה תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפָּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמוֹעֵלָה כָּל יֵצֵא צָבָא: מִנִּיחֵהוּן לְשִׁבְטָא דְּיְהוּדָה שְׁבַעִין וְאַרְבַּעָא אֲלָפִין וְשִׁית מֵאָה:	24
25	those that were numbered of them, of the tribe of Gad, were forty and five thousand six hundred and fifty.	לְבָנֵי יְהוּדָה תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפָּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמוֹעֵלָה כָּל יֵצֵא צָבָא: מִנִּיחֵהוּן לְשִׁבְטָא דְּיְהוּדָה שְׁבַעִין וְאַרְבַּעָא אֲלָפִין וְשִׁית מֵאָה:	25
26	Of the children of Judah, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבָנֵי יִשְׂשַׁכָּר תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפָּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמוֹעֵלָה כָּל יֵצֵא צָבָא: מִנִּיחֵהוּן לְשִׁבְטָא דְּיִשְׂשַׁכָּר חֲמִשִּׁין וְאַרְבַּעָא אֲלָפִין וְשִׁית מֵאָה:	26
27	those that were numbered of them, of the tribe of Judah, were threescore and fourteen thousand and six hundred.	לְבָנֵי יִשְׂשַׁכָּר תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפָּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמוֹעֵלָה כָּל יֵצֵא צָבָא: מִנִּיחֵהוּן לְשִׁבְטָא דְּיִשְׂשַׁכָּר חֲמִשִּׁין וְאַרְבַּעָא אֲלָפִין וְשִׁית מֵאָה:	27
28	Of the children of Issachar, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבָנֵי יִשְׂשַׁכָּר תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפָּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמוֹעֵלָה כָּל יֵצֵא צָבָא: מִנִּיחֵהוּן לְשִׁבְטָא דְּיִשְׂשַׁכָּר חֲמִשִּׁין וְאַרְבַּעָא אֲלָפִין וְשִׁית מֵאָה:	28
29	those that were numbered of them, of the tribe of Issachar, were fifty and four thousand and four hundred.	לְבָנֵי יִשְׂשַׁכָּר תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפָּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמוֹעֵלָה כָּל יֵצֵא צָבָא: מִנִּיחֵהוּן לְשִׁבְטָא דְּיִשְׂשַׁכָּר חֲמִשִּׁין וְאַרְבַּעָא אֲלָפִין וְשִׁית מֵאָה:	29

30	Of the children of Zebulun, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבִנֵי זְבוּלֹן תּוֹלְדֹתָם לְבִנֵי זְבוּלֹן תּוֹלְדֹתָהוֹן לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְלַעֲלָא כָּל נָפִיק חֵילָא: וְיֵצֵא צָבָא:	30
31	those that were numbered of them, of the tribe of Zebulun, were fifty and seven thousand and four hundred.	פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה זְבוּלֹן מִנִּיחֵהוֹן לְשִׁבְטָא דְזְבוּלֹן חֲמִשִּׁין וּשְׁבַע אֲלָפִין וָאַרְבַּע מֵאוֹת: (פ)	31
32	Of the children of Joseph, namely, of the children of Ephraim, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבִנֵי יוֹסֵף לְבִנֵי אֶפְרַיִם תּוֹלְדֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְלַעֲלָא כָּל נָפִיק חֵילָא: וְיֵצֵא צָבָא:	32
33	those that were numbered of them, of the tribe of Ephraim, were forty thousand and five hundred.	פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה אֶפְרַיִם מִנִּיחֵהוֹן לְשִׁבְטָא דְאֶפְרַיִם אַרְבָּעִין וָחֲמִישׁ אֲלָפִין וָחֲמִשׁ מֵאוֹת: (פ)	33
34	Of the children of Manasseh, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבִנֵי מְנַשֶּׁה תּוֹלְדֹתָם לְבִנֵי מְנַשֶּׁה תּוֹלְדֹתָהוֹן לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְלַעֲלָא כָּל נָפִיק חֵילָא: וְיֵצֵא צָבָא:	34
35	those that were numbered of them, of the tribe of Manasseh, were thirty and two thousand and two hundred.	פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה מְנַשֶּׁה שְׁלֹשִׁים מִנִּיחֵהוֹן לְשִׁבְטָא דְמְנַשֶּׁה תְּלָתִין וּתְרִין אֲלָפִין וּמֵאוֹת: (פ)	35
36	Of the children of Benjamin, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבִנֵי בִנְיָמִן תּוֹלְדֹתָם לְבִנֵי בִנְיָמִן תּוֹלְדֹתָהוֹן לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְלַעֲלָא כָּל נָפִיק חֵילָא: וְיֵצֵא צָבָא:	36
37	those that were numbered of them, of the tribe of Benjamin, were thirty and five thousand and four hundred.	פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה בִנְיָמִן מִנִּיחֵהוֹן לְשִׁבְטָא דְבִנְיָמִן תְּלָתִין וְחֲמִשָּׁא אֲלָפִין וָאַרְבַּע מֵאוֹת: (פ)	37

38	Of the children of Dan, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבְנֵי דָן תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמֹת מִן עֲשָׂרִים שָׁנָה וְעַלֶּה כָּל יָצֵא צָבָא	לְבְנֵי דָן תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם לְזַרְעֵיהֶן לְבֵית אֲבֹתָהֶן בְּמִנְיֹן שְׁמֵהֶן מִכֹּר עֲשָׂרִין שָׁנִין וְלַעֲלָא כָּל נָפִיק חֵילָא:
39	those that were numbered of them, of the tribe of Dan, were threescore and two thousand and seven hundred.	פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה דָן שְׁנַיִם וּשְׁשִׁים אֶלֶף וּשְׁבַע מֵאוֹת: (פ)	מִנִּיחֵיהֶן לְשִׁבְטָא דְדָן שְׁתִּין וּתְרִין אֶלְפִין וּשְׁבַע מֵאָה:
40	Of the children of Asher, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	לְבְנֵי אָשֶׁר תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמֹת מִן עֲשָׂרִים שָׁנָה וְעַלֶּה כָּל יָצֵא צָבָא	לְבְנֵי אָשֶׁר תּוֹלְדֹתָם לְזַרְעֵיהֶן לְבֵית אֲבֹתָהֶן בְּמִנְיֹן שְׁמֵהֶן מִכֹּר עֲשָׂרִין שָׁנִין וְלַעֲלָא כָּל נָפִיק חֵילָא:
41	those that were numbered of them, of the tribe of Asher, were forty and one thousand and five hundred.	פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה אָשֶׁר אֶחָד וָאַרְבָּעִים אֶלֶף וַחֲמִשׁ מֵאוֹת: (פ)	מִנִּיחֵיהֶן לְשִׁבְטָא דְאָשֶׁר אַרְבַּעִין וְחָד אֶלְפִין וַחֲמִישׁ מֵאָה:
42	Of the children of Naphtali, their generations, by their families, by their fathers' houses, according to the number of names, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war;	בְּנֵי נַפְתָּלִי תּוֹלְדֹתָם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמֹת מִן עֲשָׂרִים שָׁנָה וְעַלֶּה כָּל יָצֵא צָבָא	בְּנֵי נַפְתָּלִי תּוֹלְדֹתָם לְזַרְעֵיהֶן לְבֵית אֲבֹתָהֶן בְּמִנְיֹן שְׁמֵהֶן מִכֹּר עֲשָׂרִין שָׁנִין וְלַעֲלָא כָּל נָפִיק חֵילָא:
43	those that were numbered of them, of the tribe of Naphtali, were fifty and three thousand and four hundred.	פְּקֻדֵיהֶם לְמִטָּה נַפְתָּלִי שְׁלֹשָׁה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וָאַרְבַּע מֵאוֹת: (פ)	מִנִּיחֵיהֶן לְשִׁבְטָא דְנַפְתָּלִי חֲמִשִּׁין וּתְלָתָא אֶלְפִין וָאַרְבַּע מֵאָה:
44	These are those that were numbered, which Moses and Aaron numbered, and the princes of Israel, being twelve men; they were each one for his fathers' house.	אֵלֶּה הַפְּקוּדִים אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְנָשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל שְׁנַיִם עָשָׂר אִישׁ אִישׁ־אֶחָד לְבֵית־אֲבֹתָיו הָיוּ:	אֵלִין מִנִּינְיָא דְמֹנָא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְרַבְרָבִי יִשְׂרָאֵל תְּרֵי עָשָׂר גּוֹבְרִין גּוֹבְרָא חַד לְבֵית אֲבֹתָהוּ הָיוּ:
45	And all those that were numbered of the children of Israel by their fathers' houses, from twenty years old and upward, all that were able to go forth to war in Israel;	וַיְהִיו כָּל־פְּקוּדֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לְבֵית אֲבֹתָם מִן עֲשָׂרִים שָׁנָה וְעַלֶּה כָּל־יָצֵא צָבָא בְּיִשְׂרָאֵל:	וְהָיוּ כָּל מִנִּינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְבֵית אֲבֹתָהֶן מִכֹּר עֲשָׂרִין שָׁנִין וְלַעֲלָא כָּל נָפִיק חֵילָא בְּיִשְׂרָאֵל:
46	even all those that were numbered were six hundred thousand and three thousand and five hundred and fifty.	וַיְהִיו כָּל־הַפְּקוּדִים שֵׁשׁ־מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁלֹשָׁת אֶלְפִים וַחֲמִשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים:	וְהָיוּ כָּל מִנִּינְיָא שִׁית מֵאָה וּתְלָתָא אֶלְפִין וַחֲמִישׁ מֵאָה וַחֲמִשִּׁין:

47	But the Levites after the tribe of their fathers were not numbered among them.	וְהַלְוִיִּם לְמִטָּה אֲבֹתָם לֹא וְלִיֻּאֵי לְשִׁבְטָא דְאַבְהֵתָהוֹן הִתְּפַקְדּוּ בְּתוֹכָם: (פ)
48	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵּאמֹר: וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:
49	'Howbeit the tribe of Levi thou shalt not number, neither shalt thou take the sum of them among the children of Israel;	אֲךָ אֶת-מִטָּה לְוִי לֹא תִפְקֹד בְּרֵם יֵת שִׁבְטָא דְלְוִי לֹא תִמְנֶי וְאֶת-רֹאשָׁם לֹא תִשָּׂא בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: וְיֵת חֹשְׁבֵנָהוֹן לֹא תִקְבִּיל בְּגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
50	but appoint thou the Levites over the tabernacle of the testimony, and over all the furniture thereof, and over all that belongeth to it; they shall bear the tabernacle, and all the furniture thereof; and they shall minister unto it, and shall encamp round about the tabernacle.	וְאֵתָה הַפִּקֵּד אֶת-הַלְוִיִּם עַל-מִשְׁכַּן הָעֵדֻת וְעַל כָּל-כְּלִי וְעַל כָּל-אֲשֶׁר-לֹא חֲמָה יִשְׂאוּ אֶת-הַמִּשְׁכָּן וְאֶת-כָּל-כְּלָיו וְהֵם יִשְׁרְתֻהוּ וְסָבִיב לְמִשְׁכָּן יִחְנוּ: וְאֵת מִנֵּי יֵת לִיֻּאֵי עַל מִשְׁכְּנָא דְסִהְדוּתָא וְעַל כָּל מְנוּהֵי וְעַל כָּל דְּלִיָּה אֲנָוִן יִטְלוּן יֵת מִשְׁכְּנָא וְיֵת כָּל מְנוּהֵי וְאֲנָוִן יִשְׁמְשׁוּנֶיהָ וְסָחוּר סָחוּר לְמִשְׁכְּנָא יִשְׂרוּן:
51	And when the tabernacle setteth forward, the Levites shall take it down; and when the tabernacle is to be pitched, the Levites shall set it up; and the common man that draweth nigh shall be put to death.	וּבְנִסָּע הַמִּשְׁכָּן יוֹרִידוּ אֹתוֹ הַלְוִיִּם וּבַחֲנֹת הַמִּשְׁכָּן יָקִימוּ אֹתוֹ הַלְוִיִּם וְהַגֵּר הַקָּרֵב יוּמָת: וּבְמִטַּל מִשְׁכְּנָא יִפְרִקוּן יִתִּיה לִיֻּאֵי וּבְמִשְׁרֵי מִשְׁכְּנָא יָקִימוּן יִתִּיה לִיֻּאֵי וְחִילּוּנֵי דִיקְרַב יִתְקַטִּיל:
52	And the children of Israel shall pitch their tents, every man with his own camp, and every man with his own standard, according to their hosts.	וַחֲנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ עַל-מַחֲנֵהוּ וְאִישׁ עַל-דָּגְלוֹ לְצַבָּאתָם: וַיִּשְׂרוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גִּבֹּר עַל מִשְׁרוּהֵי וּגְבֹר עַל טָקְסִיָּה לְחִילֵיהֶוֹן:
53	But the Levites shall pitch round about the tabernacle of the testimony, that there be no wrath upon the congregation of the children of Israel; and the Levites shall keep the charge of the tabernacle of the testimony.'	וְהַלְוִיִּם יִחְנוּ סָבִיב לְמִשְׁכָּן הָעֵדֻת וְלֹא-יִהְיֶה קֶצֶף עַל-עַדֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְשִׁמְרוּ הַלְוִיִּם אֶת-מִשְׁמֶרֶת מִשְׁכָּן הָעֵדֻת: וְלִיֻּאֵי יִשְׂרוּן סָחוּר סָחוּר לְמִשְׁכְּנָא דְסִהְדוּתָא וְלֹא יְהִי רוּגָז עַל כְּנִשְׁתָּא דְבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּטְרוּן לִיֻּאֵי יֵת מִטְּרַת מִשְׁכְּנָא דְסִהְדוּתָא:

(49) אך את מטה לוי לא תפקד. כדאי הוא לגיון של מלך להיות נמנה לצדו. דבר אחר נפח הקצ"ה שעתידה לעמוד גזירה על כל הנמנין מן עשרים שנה ומעלה שימותו במדבר אחר אל יהיו אלו בכלל לפי שהם שלי שלא טעו בעגל:
(50) ואתה הפקד את הלויים. כמרגומו מני לשון מני שררה על דבר שהוא ממונה עליו כמו (אסתר ג, ב) ויפקד המלך פקידים:
(51) יורידו אותו. כמרגומו יפרקו כשצאין ליסע במדבר ממסע למסע היו מפרקין אותו מהקמתו ונושאים אותו עד מקום אשר ישכון שם הענין ויחננו שם ומקימין אותו: והזר הקרב. לעבודתם זו: יומת. בידי שמים (סנהדרין פד, א):
(52) ואיש על דגלו. כמו שהדגלים סדורים בספר זה שלשה שבטים לכל דגל:
(53) ולא יהיה קצף. אם תעשה כמנתי לא יהיה קצף ואם לאו שיכנסו זרים בעבודתם זו יהיה קצף כמו שמצינו במעשה קרח (במדבר יז, יא) כי יאל הקץ וגו':

54	Thus did the children of Israel; according to all that the LORD commanded Moses, so did they.	וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה בֶּן עֲשׂוֹ: (פ)	54
II	And the LORD spoke unto Moses and unto Aaron, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־ אַהֲרֹן לֵאמֹר:	שלישי ב
2	"The children of Israel shall pitch by their fathers' houses; every man with his own standard, according to the ensigns; a good way off shall they pitch round about the tent of meeting.	אִישׁ עַל־דִּגְלוֹ בְּאֵתֶת לְבֵית אָבִתָּם יַחְנוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִנֶּגֶד סָבִיב לְאַהֲל־מוֹעֵד יַחְנוּ:	2
3	Now those that pitch on the east side toward the sunrising shall be they of the standard of the camp of Judah, according to their hosts; the prince of the children of Judah being Nahshon the son of Amminadab,	וְהַחֲנִיִּם קִדְמָה מִזְרְחָה דִּגְלֵל מַחֲנֶה יְהוּדָה לְצַבָּאתָם וְנָשִׂא לְבָנִי יְהוּדָה נַחֲשֹׁן בֶּן־ עַמִּינָדָב:	3
4	and his host, and those that were numbered of them, threescore and fourteen thousand and six hundred;	וּצִבְאָו וּפְקֻדֵיהֶם אַרְבַּעַה וּשְׁבַעִים אֶלֶף וְשֵׁשׁ מֵאוֹת:	4
5	and those that pitch next unto him shall be the tribe of Issachar; the prince of the children of Issachar being Nethanel the son of Zuar,	וְהַחֲנִיִּם עָלָיו מִטֶּה יִשָּׁשְׁכָר וְנָשִׂא לְבָנִי יִשָּׁשְׁכָר נֹתָנָאֵל בֶּן־ צֹוֹעַר:	5
6	and his host, even those that were numbered thereof, fifty and four thousand and four hundred;	וּצִבְאָו וּפְקֻדָּיו אַרְבַּעַה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת:	6
7	and the tribe of Zebulun; the prince of the children of Zebulun being Eliab the son of Helon,	מִטֶּה זְבוּלֹן וְנָשִׂא לְבָנִי זְבוּלֹן אֱלִיאָב בֶּן־חֵלֹן:	7
8	and his host, and those that were numbered thereof, fifty and seven thousand and four hundred;	וּצִבְאָו וּפְקֻדָּיו שְׁבַעַה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת:	8

(2) באחת. כל דגל יהיה לו אות מפה צבועה חלוייה צו צבעו של זה לא כצבעו של זה צבע כל אחד כגוון אצו הקבועה צחן ומתוך כך יכיר כל אחד את דגלו (תנחומא במדבר יז). דבר אחר באותות לבית אבותם באות שמסר להם יעקב אביהם כשנשארו ממזרים שנאמר (בראשית ג, יז) ויעשו בניו לו כן כאשר צוה יהודה ויששכר וזבולן ישארו מן המזרח וראובן ושמעון וגד מן הדרום וכו' כדאיתא בתנחומא בפרשה זו: מנגד. מרחוק מיל כמו שנאמר ביהושע (יהושע ג, ד) אך רחוק יהיה צניכס וציניו כללפים אמה שיוכלו לצב צבצת משה ואהרן וצניו והלויס חוניס בצמוך לו (תנחומא שס ט):

(3) קדמה. לפניס הקרויה קדם ואיזו זו רוח מזרחית והמערכ קרוי אחר:

9	all that were numbered of the camp of Judah being a hundred thousand and fourscore thousand and six thousand and four hundred, according to their hosts; they shall set forth first.	כָּל־הַפְּקָדִים לַמַּחֲנֶה יְהוּדָה מֵאֵת אֶלֶף וּשְׁמֹנִים אֶלֶף וּשְׁשָׁת־אֲלָפִים וָאַרְבַּע־מֵאוֹת לְצַבָּאתָם רִאשֹׁנָה יֵסְעוּ: (ס)	כָּל מִנְיַנָּא לַמִּשְׁרִית יְהוּדָה מָאָה וְתַמְנִן וּשְׁתָּא אֲלָפִין וָאַרְבַּע מָאָה לְחִילִיהוֹן בְּקִדְמִיתָא נְטִלִין:
10	On the south side shall be the standard of the camp of Reuben according to their hosts; the prince of the children of Reuben being Elizur the son of Shedeur,	דָּגֹל מַחֲנֶה רְאוּבֵן תִּימָנָה לְצַבָּאתָם וְנָשִׂיא לִבְנֵי רְאוּבֵן אֱלִיזוּר בֶּן־שְׁדִיאוּר:	טִיקֶס מִשְׁרִית רְאוּבֵן דְּרוּמָא לְחִילִיהוֹן וְרִבָּא לִבְנֵי רְאוּבֵן אֱלִיזוּר בֶּר שְׁדִיאוּר:
11	and his host, and those that were numbered thereof, forty and six thousand and five hundred;	וּצִבָּאוֹ וּפְקָדָיו שְׁשָׁה וָאַרְבַּעִים אֶלֶף וַחֲמִשׁ מֵאוֹת:	וּחִילִיָּהּ וּמִנְיַנְהִי אַרְבַּעִין וּשְׁתָּא אֲלָפִין וַחֲמִישׁ מָאָה:
12	and those that pitch next unto him shall be the tribe of Simeon; the prince of the children of Simeon being Shelumiel the son of Zurishaddai,	וְהַחֹנֶם עָלָיו מִטָּה שִׁמְעוֹן וְנָשִׂיא לִבְנֵי שִׁמְעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּן־צוּרִישָׁדָי:	וְדָשֶׁרֶן סְמִיכִין עֲלוּהִי שְׁבָטָא דְשִׁמְעוֹן וְרִבָּא לִבְנֵי שִׁמְעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּר צוּרִישָׁדָי:
13	and his host, and those that were numbered of them, fifty and nine thousand and three hundred;	וּצִבָּאוֹ וּפְקָדֵיהֶם תִּשְׁעָה וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת:	וּחִילִיָּהּ וּמִנְיַנְהוֹן חֲמִשִּׁין וְתִשְׁעָא אֲלָפִין וְתֵלַת מָאָה:
14	and the tribe of Gad; the prince of the children of Gad being Eliasaph the son of Reuel,	וּמִטָּה גָד וְנָשִׂיא לִבְנֵי גָד אֱלִיסָפָה בֶּן־רְעוּאֵל:	וּשְׁבָטָא דְגָד וְרִבָּא לִבְנֵי גָד אֱלִיסָפָה בֶּר רְעוּאֵל:
15	and his host, even those that were numbered of them, forty and five thousand and six hundred and fifty;	וּצִבָּאוֹ וּפְקָדֵיהֶם חֲמִשָּׁה וָאַרְבַּעִים אֶלֶף וּשְׁשׁ מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים:	וּחִילִיָּהּ וּמִנְיַנְהוֹן אַרְבַּעִין וַחֲמִשָּׁא אֲלָפִין וּשִׁית מָאָה וַחֲמִשִּׁין:
16	all that were numbered of the camp of Reuben being a hundred thousand and fifty and one thousand and four hundred and fifty, according to their hosts; and they shall set forth second.	כָּל־הַפְּקָדִים לַמַּחֲנֶה רְאוּבֵן מֵאֵת אֶלֶף וְאַחַד וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וָאַרְבַּע־מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים לְצַבָּאתָם וּשְׁנִיִּם יֵסְעוּ: (ס)	כָּל מִנְיַנָּא לַמִּשְׁרִית רְאוּבֵן מָאָה וַחֲמִשִּׁין וְאַחַד אֲלָפִין וָאַרְבַּע מָאָה וַחֲמִשִּׁין לְחִילִיהוֹן בְּתַנִּיתָא נְטִלִין:
17	Then the tent of meeting, with the camp of the Levites, shall set forward in the midst of the camps; as they encamp, so shall they set forward, every man in his place, by their standards.	וְנִסְעַ אֹהֶל־מוֹעֵד מַחֲנֶה הַלְוִיִּם בְּתוֹךְ הַמַּחֲנֵת כַּאֲשֶׁר יַחֲנּוּ כֵן יֵסְעוּ אִישׁ עַל־יָדוֹ לְדִגְלֵיהֶם: (ס)	וְנָטִיל מִשְׁכַּן זִמְנָא מִשְׁרִית הַלְוִיִּם בְּתוֹךְ הַמַּחֲנֵת כַּאֲשֶׁר יַחֲנּוּ כֵן יֵסְעוּ כֹּן נְטִלִין גְּבֵר עַל אֲתָרֵיהּ לְטַקְסִיהוֹן:

(9) ראשונה יסעו. כשרואין העין מסתלק תוקעין הכהנים צחצחות ונוסע מחנה יהודה תחלה וכשהולכין הולכין כדרך כנייתן הלוים והעגלות באמצע דגל יהודה במזרח ושל ראוין צדדו ושל אפרים במערב ושל דן בצפון:
(17) ונסע אהל מועד. לאחר שני דגלים הללו: כאשר יחנו כן יסעו. כמו שפירשתי הליכתן כחנייתן כל דגל מהלך

18	On the west side shall be the standard of the camp of Ephraim according to their hosts; the prince of the children of Ephraim being Elishama the son of Ammihud,	18	דָּגֵל מַחֲנֵה אֶפְרַיִם לְצַבָּאתָם יִמָּה וְנָשִׂיא לִבְנֵי אֶפְרַיִם אֶלִישָׁמָע בֶּן־עַמִּיהוּד:	מִשְׁרֵית אֶפְרַיִם לְחִילֵיהוֹן מַעֲרָבָא וְרָבָא לִבְנֵי אֶפְרַיִם אֶלִישָׁמָע בֶּר עַמִּיהוּד:
19	and his host, and those that were numbered of them, forty thousand and five hundred;	19	וַצַּבָּאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם אַרְבָּעִים אֶלֶף וַחֲמִשׁ מֵאוֹת:	וְחִילֵיה וּמִנִּיגֵיהוֹן אַרְבַּעִין אֶלְפִין וַחֲמִשׁ מֵאָה:
20	and next unto him shall be the tribe of Manasseh; the prince of the children of Manasseh being Gamaliel the son of Pedahzur,	20	וְעַלְיוֹ מַטֵּה מְנַשֶּׁה וְנָשִׂיא לִבְנֵי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּן־פְּדָהצֹר:	וְדַסְמִיכִין עֲלוּהִי שִׁבְטֵא דְמְנַשֶּׁה וְרָבָא לִבְנֵי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּר פְּדָהצֹר:
21	and his host, and those that were numbered of them, thirty and two thousand and two hundred;	21	וַצַּבָּאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף וּמֵאוֹת:	וְחִילֵיה וּמִנִּיגֵיהוֹן תִּלְתִּין וְתַרְנִין אֶלְפִין וּמֵאוֹת:
22	and the tribe of Benjamin; the prince of the children of Benjamin being Abidan the son of Gideoni,	22	וּמַטֵּה בִנְיָמִן וְנָשִׂיא לִבְנֵי בִנְיָמִן אַבִּידָן בֶּן־גִּדְעֹנִי:	וְשִׁבְטֵא דְבִנְיָמִן וְרָבָא לִבְנֵי בִנְיָמִן אַבִּידָן בֶּר גִּדְעֹנִי:
23	and his host, and those that were numbered of them, thirty and five thousand and four hundred;	23	וַצַּבָּאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם חֲמִשָּׁה וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת:	וְחִילֵיה וּמִנִּיגֵיהוֹן תִּלְתִּין וַחֲמִשָּׁא אֶלְפִין וְאַרְבַּע מֵאָה:
24	all that were numbered of the camp of Ephraim being a hundred thousand and eight thousand and a hundred, according to their hosts; and they shall set forth third.	24	כָּל־הַפְּקָדִים לְמַחֲנֵה אֶפְרַיִם מֵאוֹת אֶלֶף וּשְׁמֹנֶת־אֲלָפִים וּמֵאָה לְצַבָּאתָם וּשְׁלֹשִׁים יָסֻעוּ: (ס)	כָּל מַנִּיגֵיא לְמִשְׁרֵית אֶפְרַיִם מֵאָה וַחֲמִנֵיא אֶלְפִין וּמֵאָה לְחִילֵיהוֹן בְּתִלְתִּיתָא נָטְלִין:
25	On the north side shall be the standard of the camp of Dan according to their hosts; the prince of the children of Dan being Ahiezer the son of Ammishaddai,	25	דָּגֵל מַחֲנֵה דָן צָפֹנָה לְצַבָּאתָם וְנָשִׂיא לִבְנֵי דָן אַחִיעֶזֶר בֶּן־עַמִּישַׁדַּי:	מִשְׁרֵית דָּן צָפוֹנָא לְחִילֵיהוֹן וְרָבָא לִבְנֵי דָן אַחִיעֶזֶר בֶּר עַמִּישַׁדַּי:
26	and his host, and those that were numbered of them, threescore and two thousand and seven hundred;	26	וַצַּבָּאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם וּשְׁשִׁים אֶלֶף וּשְׁבַע מֵאוֹת:	וְחִילֵיה וּמִנִּיגֵיהוֹן שְׁתֵּין וְתַרְנִין אֶלְפִין וּשְׁבַע מֵאָה:
27	and those that pitch next unto him shall be the tribe of Asher; the prince of the children of Asher being Pagiel the son of Ochran,	27	וְהַחֲנִים עַלְיוֹ מַטֵּה אָשֶׁר וְנָשִׂיא לִבְנֵי אָשֶׁר פַּגִּיעַל בֶּן־עֶכְרָן:	וְדַשֶּׁרֶן סְמִיכִין עֲלוּהִי שִׁבְטֵא דְאָשֶׁר וְרָבָא לִבְנֵי אָשֶׁר פַּגִּיעַל בֶּר עֶכְרָן:
28	and his host, and those that were numbered of them, forty and one thousand and five hundred;	28	וַצַּבָּאוֹ וּפְקֻדֵיהֶם אַחַד וְאַרְבָּעִים אֶלֶף וַחֲמִשׁ מֵאוֹת:	וְחִילֵיה וּמִנִּיגֵיהוֹן אַרְבַּעִין וְחַד אֶלְפִין וַחֲמִשׁ מֵאָה:

לְרוּחַ הַקְּדוּעָה לוֹ (שס יז): עַל יְדוֹ. עַל מַקוֹמוֹ וְאִין לִשׁוֹן יד זו ממשמעו רוח של 17 קרוי על ידו הסמוכה לו לכל הושתט ידו. אִינְשׁוֹן אִישׁ"א צִלַּע"ז: (20) ועליו. כְּתַרְגוּמוֹ וְדַסְמִיכִין עֲלוּהִי:

29	and the tribe of Naphtali; the prince of the children of Naphtali being Ahira the son of Enan,	ומטה נפתלי ונשיא לבני נפתלי אהירע בן-עינן: ושבטא דנפתלי ורפא לבני נפתלי אהירע בר עינן:	29
30	and his host, and those that were numbered of them, fifty and three thousand and four hundred;	וצבאו ופקדיהם שלשה וחמשים אלף וארבע מאות: וחיליה ומניניהון חמשים ותלת אלפין וארבע מאה:	30
31	all that were numbered of the camp of Dan being a hundred thousand and fifty and seven thousand and six hundred; they shall set forth hindmost by their standards.'	כל-הפקדים למחנה דן מאת אלף ושבעה וחמשים אלף ושש מאות לאחרונה יסעו לדגליהם: (פ) כל מניניא למשרית דן מאה וחמשים ושבע אלפין ושית מאה בבתריתא נטלון לטקסיהון:	31
32	These are they that were numbered of the children of Israel by their fathers' houses; all that were numbered of the camps according to their hosts were six hundred thousand and three thousand and five hundred and fifty.	אלה פקודי בני-ישראל לבית אבתם כל-פקודי המחנות לצבאתם שש-מאות אלף ושלשת אלפים וחמש מאות וחמשים: אלין מניני בני ישראל לבית אבתהון כל מניני משריתא לחיליהון שית מאה ותלת אלפין וחמשים מאה וחמשים:	32
33	But the Levites were not numbered among the children of Israel; as the LORD commanded Moses.	והלויים לא התפקדו בתוך בני ישראל כאשר צוה יהוה את-משה: ולינאי לא אתמניאו בגו בני ישראל כמא דפקיד יי ית משה:	33
34	Thus did the children of Israel: according to all that the LORD commanded Moses, so they pitched by their standards, and so they set forward, each one according to its families, and according to its fathers' houses.	ויעשו בני ישראל ככל אשר-צוה יהוה את-משה כן-חנו לדגליהם וכן נסעו איש למשפחתו על-בית אבתיו: (פ) ועבדו בני ישראל ככל דפקיד יי ית משה כן שרן לטקסיהון וכן נטלון גבר לזרעיתיה על בית אבתוהי:	34
III	Now these are the generations of Aaron and Moses in the day that the LORD spoke with Moses in mount Sinai.	ואלה תולדת אהרן ומשה ביום דבר יהוה את-משה בהר סיני: ואלין תולדת אהרן ומשה ביומא דמליל יי ית משה בטורא דסיני:	ג
2	And these are the names of the sons of Aaron: Nadab the first-born, and Abihu, Eleazar, and Ithamar.	ואלה שמות בני-אהרן הבכר ונדב ואביהוא אלעזר ואיתמר: ואלין שמות בני אהרן בוכרא נדב ואביהוא אלעזר ואיתמר:	2
3	These are the names of the sons of Aaron, the priests that were anointed, whom he consecrated to minister in the priest's office.	אלה שמות בני אהרן הכהנים המשחים אשר-מלא ידם לכהן: אלין שמות בני אהרן כהניא דאתרביאו דאתקרב קורבנהון לשמשא:	3

(1) ואלה תולדת אהרן ומשה. ואינו מזכיר אלא בני אהרן ונקראו תולדות משה לפי שלמדן תורה מלמד שכל המלמד את בן חזירו תורה מעלה עליו הכתוב כאלו ילדו (סנהדרין יט, ז): ביום דבר ה' את משה. נעשו אלו התולדות שלו שלמדן מה שלמד מפי הגזורה:

<p>4 And Nadab and Abihu died before the LORD, when they offered strange fire before the LORD, in the wilderness of Sinai, and they had no children; and Eleazar and Ithamar ministered in the priest's office in the presence of Aaron their father.</p>	<p>וַיָּמָת נָדָב וַאֲבִיהוּא לִפְנֵי יְהוָה בְּהִקְרָבָם אֵשׁ זָרָה לִפְנֵי יְהוָה בַּמִּדְבָּר סִינַי וּבָנָיו לֹא הָיוּ וְעֵלְעָזָר וְיִתְמָר לָהֶם וַיְכֻהֶן אֶלְעָזָר וְאַיְתָמָר עַל-אֲפִי אֲהֵרֹן אֲבִיהֶן: (פ)</p>
<p>5 And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימָר:</p>
<p>6 'Bring the tribe of Levi near, and set them before Aaron the priest, that they may minister unto him.</p>	<p>הִקְרַב אֶת-מִטָּה לֹוִי וְהַעֲמַדְתָּ קְרִיב יָת שְׂבָטָא דְלֹוִי וְתָקִים אֹתוֹ לִפְנֵי אֲהֵרֹן הַכֹּהֵן וְשָׂרְתּוּ אִתּוֹ:</p>
<p>7 And they shall keep his charge, and the charge of the whole congregation before the tent of meeting, to do the service of the tabernacle.</p>	<p>וְשָׁמְרוּ אֶת-מִשְׁמֶרְתּוֹ וְאֶת-מִשְׁמֶרֶת כָּל-הָעֵדָה לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד לַעֲבֹד אֶת-עֲבֹדַת הַמִּשְׁכָּן:</p>
<p>8 And they shall keep all the furniture of the tent of meeting, and the charge of the children of Israel, to do the service of the tabernacle.</p>	<p>וְשָׁמְרוּ אֶת-כָּל-כְּלֵי אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת-מִשְׁמֶרֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲבֹד אֶת-עֲבֹדַת הַמִּשְׁכָּן:</p>
<p>9 And thou shalt give the Levites unto Aaron and to his sons; they are wholly given unto him from the children of Israel.</p>	<p>וְנָתַתָּה אֶת-הַלְוִיִּם לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו נְתוּנָם נְתוּנָם הַמָּדָה לוֹ מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>
<p>10 And thou shalt appoint Aaron and his sons, that they may keep their priesthood; and the common man that draweth nigh shall be put to death.'</p>	<p>וְאֶת-אַהֲרֹן וְאֶת-בָּנָיו תִּפְקֹד וְשָׁמְרוּ אֶת-כְּהֻנָּתָם וְהָגֵר הַקָּרֵב יוּמָת: (פ)</p>
<p>11 And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימָר:</p>

- (4) על פני אהרן. צחיי (צמ"ר, כו):
(6) ושרתו אתו. ומהו השירות ושמו את משמרתו לפי ששמירת המקדש עליו שלא יקרב זר כמו שנאמר (במדבר יח, א) אתה ובניך ובית אביך אתם תשאו את עון המקדש והלוים הללו מסייעין אותם זו היא השירות:
(7) ושמו את משמרתו. כל מנוי שהאדם ממונה עליו ומוטל עליו לעשותו קרוי משמרת ככל המקרא ובלשון משנה כמו שאמרו בצנצן ותרש והלא אין משמרת ומשמרת שיה (מגילה יג, ז) וכן משמרות כהונה ולויה:
(8) ואת משמרת בני ישראל. שכולן היו זקוקין לזרכי המקדש אלא שהלוים צאים תחתיהם צליחותם לפיכך לוקחים מהם המעשרות שזכרן שנאמר (להלן יח, לא) כי שר הוא לכם חלף עבודתכם:
(9) נתונם המה לו. לעזרה: מאת בני ישראל. כמו מתוך בני ישראל כלומר משאר כל העדה נבדלו לכך צגורת המקום והוא נתנם לו שנאמר (שם ח, יט) ואמנה את הלוים נתונים וגו':
(10) ואת אהרן ואת בניו תפקד. לשון פקידות ואינו לשון מניין: ושמו את כהנתם. קבלת דמים וזריקה והקטרה ועבודות המסורות לכהנים:

12	'And I, behold, I have taken the Levites from among the children of Israel instead of every first-born that openeth the womb among the children of Israel; and the Levites shall be Mine;	וְאֲנִי הִנֵּה לִקְחָתִי אֶת־הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תַּחַת כָּל־בְּכוֹר פֶּטֶר רֶחֶם מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לִי הַלְוִיִּם:	וְאֲנִי הִנֵּה לִקְחָתִי אֶת־הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תַּחַת כָּל־בְּכוֹר פֶּטֶר רֶחֶם מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לִי הַלְוִיִּם:
13	for all the first-born are Mine: on the day that I smote all the first-born in the land of Egypt I hallowed unto Me all the first-born in Israel, both man and beast, Mine they shall be: I am the LORD.' .	כִּי לִי כָל־בְּכוֹר בְּיוֹם הַפְּתִי כָל־בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם הִקְדַּשְׁתִּי לִי כָל־בְּכוֹר בְּיִשְׂרָאֵל מֵאָדָם עַד־בְּהֵמָה לִי יִהְיוּ אֲנִי יְהוָה: (פ)	כִּי לִי כָל־בְּכוֹר בְּיוֹם הַפְּתִי כָל־בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם הִקְדַּשְׁתִּי לִי כָל־בְּכוֹר בְּיִשְׂרָאֵל מֵאָדָם עַד־בְּהֵמָה לִי יִהְיוּ אֲנִי יְהוָה: (פ)
14	And the LORD spoke unto Moses in the wilderness of Sinai, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּמִדְבָּר סִינַי לֵאמֹר:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּמִדְבָּר סִינַי לֵאמֹר:
15	'Number the children of Levi by their fathers' houses, by their families; every male from a month old and upward shalt thou number them.'	פָּקֹד אֶת־בְּנֵי לְוִי לְבֵית אֲבֹתָם לְמִשְׁפַּחָתָם כָּל־זָכָר מִבֶּן־חֹדֶשׁ וְעֹלָה תִּפְקְדֵם:	פָּקֹד אֶת־בְּנֵי לְוִי לְבֵית אֲבֹתָם לְמִשְׁפַּחָתָם כָּל־זָכָר מִבֶּן־חֹדֶשׁ וְעֹלָה תִּפְקְדֵם:
16	And Moses numbered them according to the word of the LORD, as he was commanded.	וַיִּפְקֹד אֹתָם מֹשֶׁה עַל־פִּי יְהוָה כַּאֲשֶׁר צֻוָּה:	וַיִּפְקֹד אֹתָם מֹשֶׁה עַל־פִּי יְהוָה כַּאֲשֶׁר צֻוָּה:
17	And these were the sons of Levi by their names: Gershon, and Kohath, and Merari.	וַיְהִיו־אֵלֶּה בְּנֵי־לְוִי בְשֵׁמֹתָם גֶּרְשֹׁן וְקָהָת וּמֶרָרִי:	וַיְהִיו־אֵלֶּה בְּנֵי־לְוִי בְשֵׁמֹתָם גֶּרְשֹׁן וְקָהָת וּמֶרָרִי:
18	And these are the names of the sons of Gershon by their families: Libni and Shimei.	וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי־גֶרְשֹׁן לְמִשְׁפַּחָתָם לְבִנֵי וְשִׁמְעִי:	וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי־גֶרְשֹׁן לְמִשְׁפַּחָתָם לְבִנֵי וְשִׁמְעִי:
19	And the sons of Kohath by their families: Amram and Izhar, Hebron and Uzziel.	וּבְנֵי קָהָת לְמִשְׁפַּחָתָם עַמְרָם וִיצְחָר חֶבְרֹן וּזְזִיֵּל:	וּבְנֵי קָהָת לְמִשְׁפַּחָתָם עַמְרָם וִיצְחָר חֶבְרֹן וּזְזִיֵּל:

(12) ואני הנה לקחתי. ואני מהיכן זכיתי בהן: מתוך בני ישראל. שיהיו ישראל שוכרין אותן לשירות שלי על ידי הזכורות זכיתי בהם ולקחתים תמורתם לפי שהיתה העבודה בזכורות וכשחטאו בעגל נפסלו והלוים שלא עבדו עבודה אלילים נצחרו תחתיהם (מדרש אגדה):

(15) מבין חדש ומעלה. משינא מכלל נפלים הוא נמנה ליקרא שומר משמרת הקדש. אמר רבי יהודה ברבי שלום למוד הוא אותו השבט להיות נמנה מן הבטן שנאמר (להלן כו, נט) אשר ילדה אותה ללוי במצרים עם כניסתה צפתח מצרים ילדה אותה ונמנית בשבעים נפשות שכשאתה מונה חשבונם לא תמצאם אלא שבעים חסר אחת והיא השלימה את המנין (תנחומא במדבר טז):

(16) על פי ה'. אמר משה לפני הקב"ה היאך אני נכנס לתוך אהליהם לדעת מניין יונקיהם אמר לו הקב"ה עשה אתה שלך ואני אעשה שלי הלך משה ועמד על פתח האהל והשכינה מקדמת לפניו וצת קול יוצאת מן האהל ואומרת כך וכך תינוקות יש צאהל זה לך נאמר על פי ה' (שם):

20	And the sons of Merari by their families: Mahli and Mushi. These are the families of the Levites according to their fathers' houses.	וּבְנֵי מֵרָרִי לְמִשְׁפַּחְתָּם מַחְלִי וּמוּשִׁי אֵלֶּה הֵם מִשְׁפַּחַת הַלֵּוִי לְבֵית אֲבֹתָם:	20
21	Of Gershon was the family of the Libnites, and the family of the Shimeites; these are the families of the Gershonites.	לְגֵרְשׁוֹן מִשְׁפַּחַת הַלִּבְנִי וּמִשְׁפַּחַת הַשִּׁמְעִי אֵלֶּה הֵם מִשְׁפַּחַת הַגֵּרְשֹׁנִי:	21
22	Those that were numbered of them, according to the number of all the males, from a month old and upward, even those that were numbered of them were seven thousand and five hundred.	פָּקְדֵיהֶם בַּמִּסְפָּר כָּל-זָכָר מִבֶּן-חֹדֶשׁ וּמַעְלָה פָּקְדֵיהֶם שִׁבְעַת אֲלָפִים וַחֲמִשׁ מֵאוֹת:	22
23	The families of the Gershonites were to pitch behind the tabernacle westward;	מִשְׁפַּחַת הַגֵּרְשֹׁנִי אַחֲרֵי הַמִּשְׁכָּן יַחְנוּ יָמָה:	23
24	the prince of the fathers' house of the Gershonites being Eliasaph the son of Lael,	וְנָשִׂא בֵּית-אָב לְגֵרְשֹׁנִי אֱלִיָּסָפ בֶּן-לֹאֵל:	24
25	and the charge of the sons of Gershon in the tent of meeting the tabernacle, and the Tent, the covering thereof, and the screen for the door of the tent of meeting,	וּמִשְׁמֶרֶת בְּנֵי-גֵרְשׁוֹן בְּאֹהֶל מוֹעֵד הַמִּשְׁכָּן וְהָאֹהֶל מְכֻסָּהוּ וּמִסְךְ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:	25
26	and the hangings of the court, and the screen for the door of the court—which is by the tabernacle, and by the altar, round about—and the cords of it, even whatsoever pertaineth to the service thereof.	וּקְלָעֵי הַחֹצֵר וְאֶת-מִסְךְ פֶּתַח הַחֹצֵר אֲשֶׁר עַל-הַמִּשְׁכָּן וְעַל-הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב וְאֶת מִיתָרָיו לְכָל עֲבֹדָתוֹ: (ס)	26
27	And of Kohath was the family of the Amramites, and the family of the Izharites, and the family of the Hebronites, and the family of the Uzzielites; these are the families of the Kohathites:	וּלְקַחַת מִשְׁפַּחַת הָעַמְרָמִי וּמִשְׁפַּחַת הַיִּזְחָרִי וּמִשְׁפַּחַת הַחֶבְרֹנִי וּמִשְׁפַּחַת הָעֲזִיאֵלִי אֵלֶּה הֵם מִשְׁפַּחַת הַקְּהָתִי:	27
28	according to the number of all the males, from a month old and upward, eight thousand and six hundred, keepers of the charge of the sanctuary.	בַּמִּסְפָּר כָּל-זָכָר מִבֶּן-חֹדֶשׁ וּמַעְלָה שְׁמֹנֶת אֲלָפִים וּשְׁשׁ מֵאוֹת שְׁמֹרֵי מִשְׁמֶרֶת הַקֹּדֶשׁ:	28

- (21) לגרשון משפחת הלבני. כלומר לגרשון היו הפקודים משפחת הלזני ומשפחת השמעני פקודיהם כך וכך:
 (25) המשכן. יריעות הממנונות: והאהל. יריעות עזים העשויות לגג: מכסהו. עורות אילים וחמשים: ומסך פתח. הוא הוילון:
 (26) ואת מיתריו. של משכן והאהל ולא של חצר:

29	The families of the sons of Kohath were to pitch on the side of the tabernacle southward;	מִשְׁפַּחַת בְּנֵי־קָהָת יַחְנוּ עַל יֶרֶךְ הַמִּשְׁכָּן תִּימָנָה:	זֶרְעֵית בְּנֵי קָהָת יִשְׁרוּן עַל שָׂדֵא דְמִשְׁכָּנָא דְרוּמָא:
30	the prince of the fathers' house of the families of the Kohathites being Elizaphan the son of Uzziel,	וְנָשִׂיא בֵּית־אָב לְמִשְׁפַּחַת הַקָּהָתִי אֱלִיזָפָן בֶּן־עֲזִיזָאֵל:	וְרַב בֵּית בָּא לְזֶרְעֵית קָהָת אֱלִיזָפָן בֶּר עֲזִיזָאֵל:
31	and their charge the ark, and the table, and the candlestick, and the altars, and the vessels of the sanctuary wherewith the priests minister, and the screen, and all that pertaineth to the service thereof;	וּמִשְׁמֶרֶתָם הָאָרֹן וְהַשֻּׁלְחָן וְהַמִּנְחָה וְהַמִּזְבֵּחַת וְכָל־ הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר יִשְׁרְתוּ בָּהֶם וְהַמָּסָךְ וְכָל עֲבֹדָתוֹ:	וּמִטְרָתָהוֹן אֲרוֹנָא וּפְתוּרָא וּמִנְרָתָא וּמִדְּבַחִיָּא וּמִנֵּי קוּדְשָׁא דִישְׁמֻשׁוֹן בְּהוֹן וּפְרָסָא וְכָל פּוֹלְחָנִיָּה:
32	Eleazar the son of Aaron the priest being prince of the princes of the Levites, and having the oversight of them that keep the charge of the sanctuary.	וְנָשִׂיא נָשִׂיאֵי הַלְוִי אֱלֶעָזָר בֶּן־ אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן פִּקְדֹת שְׁמֶרִי מִשְׁמֶרֶת הַקֹּדֶשׁ:	וְאַמְרָכְלָא דְמִמָּנָא עַל רַבְרָבֵי לִינְיָ אֱלֶעָזָר בֶּר אֶהֱרֹן כְּהֵנָא מִתַּחַת יְדוּחֵי מִמוֹנֵן נְטָרִי מִטְרָתָא דְקוּדְשָׁא:
33	Of Merari was the family of the Mahlites, and the family of the Mushites; these are the families of Merari.	לְמֶרָרִי מִשְׁפַּחַת הַמַּחֲלִי וּמִשְׁפַּחַת הַמוּשִׁי אֵלֶּה הֵם מִשְׁפַּחַת מֶרָרִי:	לְמֶרָרִי זֶרְעֵית מַחֲלִי וְזֶרְעֵית מוּשִׁי אֵלֶּין אֲנוּן זֶרְעֵית מֶרָרִי:
34	And those that were numbered of them, according to the number of all the males, from a month old and upward, were six thousand and two hundred;	וּפִקְדֵיהֶם בְּמִסְפַּר כָּל־זָכָר מִבֶּן־חֹדֶשׁ וּמַעְלָה שֵׁשֶׁת אֲלָפִים וּמֵאָתָיִם:	וּמִנִּינֵיהוֹן בְּמִנֵּן כָּל דְּכוּרָא מִבֶּר יֶרְחָא וְלַעִילָא שְׁתָּא אַלְפִין וּמֵאָתָן:
35	the prince of the fathers' house of the families of Merari being Zuriel the son of Abihail; they were to pitch on the side of the tabernacle northward;	וְנָשִׂיא בֵּית־אָב לְמִשְׁפַּחַת מֶרָרִי צוּרִיאֵל בֶּן־אֲבִיחַיִל עַל יֶרֶךְ הַמִּשְׁכָּן יַחְנוּ צָפֹנָה:	וְרַב בֵּית בָּא לְזֶרְעֵית מֶרָרִי צוּרִיאֵל בֶּר אֲבִיחַיִל עַל שָׂדֵא דְּמִשְׁכָּנָא יִשְׁרוּן צָפֹנָא:
36	the appointed charge of the sons of Merari being the boards of the tabernacle, and the bars thereof, and the pillars thereof, and all the instruments thereof, and all that pertaineth to the service thereof;	וּפִקְדֹת מִשְׁמֶרֶת בְּנֵי מֶרָרִי קַרְשֵׁי הַמִּשְׁכָּן וּבְרִיחָיו וְעַמֻּדָיו וְאֲדָנָיו וְכָל־כֵּלָיו וְכָל עֲבֹדָתוֹ:	וְדַמְסִיר לְמִטָּר לְבְנֵי מֶרָרִי דְּפִי מִשְׁכָּנָא וְעִבְרוּהִי וְעַמֻּדוּהִי וְסִמְכוּהִי וְכָל מְנוּהִי וְכָל פּוֹלְחָנִיָּה:
37	and the pillars of the court round about, and their sockets, and their pins, and their cords.	וְעַמֻּדֵי הַחֹצֵר סָבִיב וְאֲדָנֵיהֶם וְיִתְדֹתָם וּמִיתְרֵיהֶם:	וְעַמֻּדֵי דִרְתָּא סָחוּר סָחוּר וְסִמְכֵיהוֹן וְסִפֵּיהוֹן וְאַטְוִיָּהוֹן:

(29) משפחת בני קהת יחנו וגר תימנה. וסמוכין להם דגל ראובן החונים תימנה (לעיל 3, י) אוי לרשע ואוי לשכנו לכך לקו מהם דתן ואזירים ומאמס וממסים איש עם קרח ועדתו שנמשכו עמהם במחלוקתם (תנחומא במדבר יב):
(31) והמסך. היא הפרכת שאף היא קרויה (שמות מ, כא) (פרכת) המסך:
(32) ונשיא נשיא הלוי. ממנה על כלם ועל מה היא נשיאותו: פקודת שומרי משמרת הקודש. על ידו היה פקודת כולם:

38 And those that were to pitch before the tabernacle eastward, before the tent of meeting toward the sunrise, were Moses, and Aaron and his sons, keeping the charge of the sanctuary, even the charge for the children of Israel; and the common man that drew nigh was to be put to death.

והַחֲנֻמִּים לִפְנֵי הַמִּשְׁכָּן קִדְּמָה לִפְנֵי אֹהֶל-מוֹעֵד וּמִזְרְחָה מִזְּהָרָה וְאַהֲרֹן וּבָנָיו שְׁמֵרִים מִשְׁמֶרֶת הַמִּקְדָּשׁ לְמִשְׁמֶרֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהַזֶּרֶק הַקָּרֵב יוּמָת׃

39 All that were numbered of the Levites, whom Moses and Aaron numbered at the commandment of the LORD, by their families, all the males from a month old and upward, were twenty and two thousand.

כָּל-פְּקוּדֵי הַלְוִיִּם אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל-פִּי יְהוָה לְמִשְׁפַּחָתָם כָּל-זָכָר מִבֶּן-חֹדֶשׁ וָמַעְלָה שָׁנִים וְעֹשְׂרִים אֵלֶּיָּהּ׃ (ס)

40 And the LORD said unto Moses: 'Number all the first-born males of the children of Israel from a month old and upward, and take the number of their names.

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה פָּקַד כָּל-בְּכֹר זָכָר לְבִנֵּי יִשְׂרָאֵל מִבֶּן-חֹדֶשׁ וָמַעְלָה וְשָׂא אֶת מִסְפָּר שְׁמֹתָם׃

41 And thou shalt take the Levites for Me, even the LORD, instead of all the first-born among the children of Israel; and the cattle of the Levites instead of all the firstlings among the cattle of the children of Israel.'

וְלָקַחְתָּ אֶת-הַלְוִיִּם לִי אֲנִי וְהוָה תַּחַת כָּל-בְּכֹר בְּבִנֵּי יִשְׂרָאֵל וְאֵת בְּהֵמַת הַלְוִיִּם תַּחַת כָּל-בְּכוֹר בְּבֵהֶמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃

42 And Moses numbered, as the LORD commanded him, all the first-born among the children of Israel.

וַיַּפְקֵד מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ אֶת-כָּל-בְּכוֹר בְּבִנֵּי יִשְׂרָאֵל׃

43 And all the first-born males according to the number of names, from a month old and upward, of those that were numbered of them, were twenty and two thousand two hundred and threescore and thirteen.

וַיְהִי כָל-בְּכוֹר זָכָר בְּמִסְפָּר שְׁמֹת מִבֶּן-חֹדֶשׁ וָמַעְלָה לְפָקְדֵיהֶם שָׁנִים וְעֹשְׂרִים אֵלֶּיָּהּ שְׁלֹשָׁה וְשִׁבְעִים וּמֵאָתָּים׃ (פ)

(38) משה ואהרן ובניו. וסמוכין להם דגל מחנה יהודה והחונים עליו יששכר וזבולן מוז ללדיק מוז לשכנו לפי שהיו שכניו של משה שהיה עוסק בתורה נעשו גדולים בתורה שנאמר (תהלים ס, ט) יהודה מחוקקי (דה"א יב, לג) ומצני יששכר יודעי צינה וגו' מאתים ראשי סנהדראות ומזבולן (שופטים ה, ד) מושכים בשצט סופר (תנחומא סס):

(39) אשר פקד משה ואהרן. נקוד על ואהרן לומר שלא היה צמנין הלויים (זכורות ד, ח): שנים ועשרים אלה. ובפרטן אחת מואל שלש מאות יתרים בני גרשון שצעת אלפים וחמש מאות. בני קהת שמונת אלפים ושש מאות. בני מררי ששת אלפים ומאתים. ולמה לא כללן עם השאר ויפדו את הזכורות ולא יהיו זקוקים השלשה ושבעים ומאתים זכורות העודפים על המנין לפדיון אמרו רבותינו במסכת זכורות (ה, ח) אותן שלש מאות לויים זכורים היו ודים שפיקעו עצמם מן הפדיון:

(40) פקד כל בכור זכר וגו' מבין חדש ומעלה. משיא מכלל ספק נפלים:

44	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימָר:	44
45	‘Take the Levites instead of all the first-born among the children of Israel, and the cattle of the Levites instead of their cattle; and the Levites shall be Mine, even the LORD’s.	קַח אֶת-הַלְוִיִּים תַּחַת כָּל-בְּכוֹר בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת-בְּהֵמַת הַלְוִיִּים תַּחַת בְּהֵמָתָם וְהָיוּ-לִי הַלְוִיִּים אֲנִי יְהוָה:	45
46	And as for the redemption of the two hundred and three score and thirteen of the first-born of the children of Israel, that are over and above the number of the Levites,	וְאֵת פְּדוּיֵי הַשְּׁלֹשָׁה וְהַשְּׁבַעִים וְהַמֵּאָתַיִם הָעֶדְפִים עַל-הַלְוִיִּים מִבְּכוֹר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	46
47	thou shalt take five shekels apiece by the poll; after the shekel of the sanctuary shalt thou take them—the shekel is twenty gerahs.	וְלָקַחְתָּ חֲמִשָּׁת חֲמִשָּׁת שֶׁקֶלִים לְגִלְגֶּלֶת בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ תִּקַּח עֶשְׂרִים גֶּרָה הַשֶּׁקֶל:	47
48	And thou shalt give the money wherewith they that remain over of them are redeemed unto Aaron and to his sons.’	וְנָתַתָּה הַכֶּסֶף לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו פְּדוּיֵי הָעֶדְפִים בָּהֶם:	48
49	And Moses took the redemption-money from them that were over and above them that were redeemed by the Levites;	וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת כֶּסֶף הַפְּדִיּוֹם מֵאֵת הָעֶדְפִים עַל פְּדוּיֵי הַלְוִיִּים:	49
50	from the first-born of the children of Israel took he the money: a thousand three hundred and threescore and five shekels, after the shekel of the sanctuary.	מֵאֵת הַבְּכוֹר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָקַח אֶת-הַכֶּסֶף חֲמִשָּׁה וְשָׁשִׁים וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְאַלְף בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ:	50
51	And Moses gave the redemption-money unto Aaron and to his sons, according to the word of the LORD, as the LORD commanded Moses.	וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת-כֶּסֶף הַפְּדִיּוֹם לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו עַל-פִּי יְהוָה כַּאֲשֶׁר צֻוְּהָ יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה: (פ)	51

(45) ואת בהמת הלויים וגו'. לא פדו צהמות הלויים את צבורי צהמה טהורה של ישראל אלא את פטרי חמוריהם ושה אחד של בן לוי פטר כמה פטרי חמורים של ישראל מדע שהרי מנה העודפים צאדם ולא מנה העודפים צהמה (שם 3, ד):

(46) ואת פדויי השלשה וגו'. ואת הצבורות הנריכין להפדות צהם אלו השלשה ושבעים ומאתים העודפים צהם ויתרים על הלויים מהם תקח חמשת שקלים לגלגלת כך היתה מכירתו של יוסף עשרים כסף שהיה צבורה של רחל (צ"ר פד, יח):

(49) העדפים על פדויי הלויים. על אותן שפדו הלויים בגופן:

(50) חמשה וששים ושלוש מאות ואלף. כך סכום החשבון חמשת שקלים לגלגלת למאתים צבורות אלף שקל לשבעים צבורות שלש מאות וחמשים שקל לשלוש צבורות חמשה עשר שקל אמר כיצד אעשה צבור שאומר לו תן חמשת שקלים יאמר לי אני מפדויי הלויים מה עשה הביא שנים ועשרין אלף פתקין וכחז עליהן בן לוי ומאתים ושבעים ושלושה פתקין כחז עליהן ה' שקלים כללן ונתנן בקלפי אמר להן בואו וטלו פתקיים לפי הגורל (צמד רצה ד, י. סנהדרין יז, א):

IV	And the LORD spoke unto Moses and unto Aaron, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן לֵאמֹר: וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן לְמִימֶר:	שביעי
2	“Take the sum of the sons of Kohath from among the sons of Levi, by their families, by their fathers’ houses,	נָשָׂא אֶת-רֹאשׁ בְּנֵי קָהָת מִתּוֹךְ בְּנֵי לֵוִי לְמַשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם: קָבִילוּ יֵת חֹשֶׁבֶן בְּנֵי קָהָת מִגֹּו בְּנֵי לֵוִי לְזִרְעֵיהֶן לְבֵית אֲבֹתָהֶן:	2
3	from thirty years old and upward even until fifty years old, all that enter upon the service, to do work in the tent of meeting.	מִבֶּן תְּלָתִין שָׁנִין וְלַעֲלָא וְעַד בֶּן-חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל-בָּא לַעֲבֹד לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה בְּאֹהֶל מוֹעֵד: מִבֶּן תְּלָתִין שָׁנִין וְלַעֲלָא וְעַד בֶּן-חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל-בָּא לַעֲבֹד לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה בְּאֹהֶל מוֹעֵד:	3
4	This is the service of the sons of Kohath in the tent of meeting, about the most holy things:	זֹאת עֲבֹדַת בְּנֵי-קָהָת בְּאֹהֶל מוֹעֵד קֹדֶשׁ הַקֹּדָשִׁים: דִּין פּוֹלְחֵן בְּנֵי קָהָת בְּמִשְׁכָּן זְמָנָא קוֹדֶשׁ קוֹדֶשׁ:	4
5	when the camp setteth forward, Aaron shall go in, and his sons, and they shall take down the veil of the screen, and cover the ark of the testimony with it;	וּבָא אַהֲרֹן וּבָנָיו בְּנִסְעַת הַמַּחֲנֶה וְהוֹרְדוּ אֶת פָּרֹכֶת הַמִּסְכָּה וְכִסּוּ-בָהּ אֶת אֲרֹן הָעֵדֻת: וַיַּעֲלֵם אַהֲרֹן וּבָנָיו אֶת אֲרֹן הָעֵדֻת וַיִּכְסּוּהָ בְּמִטְלַת מִשְׁרֵיתָא וַיִּפְרְקוּן יֵת פְּרוּכָתָא דְּפָרֹכֶס וַיִּכְסּוּן בָּהּ יֵת אֲרֹנָא דְּסִתְרוֹתָא:	5
6	and shall put thereon a covering of sealskin, and shall spread over it a cloth all of blue, and shall set the staves thereof.	וְנָתַן עָלָיו כְּסוּי עֹר תַּחֲשׁ וּפָרָשׁוֹ בְּגֵד-כָּלִיל תַּכְלֵת מְלֻמָּעָה וְשָׂמוּ בִדְיוֹ: וַיִּתְּנוּ עָלָהּ חוֹפָאָה דְּמִשְׁךְ סִסְגוֹנָא וַיִּפְרְסוּן לְבוּשׁ גָּמִיר תַּכְלָא מְלֻעִילָא וַיִּשְׁווּן אֲרִיחֹהִי:	6
7	And upon the table of showbread they shall spread a cloth of blue, and put thereon the dishes, and the pans, and the bowls, and the jars wherewith to pour out; and the continual bread shall remain thereon.	וְעַל שְׁלֹתֵן הַפָּנִים יִפְרָשׁוּ בְּגֵד תַּכְלֵת וְנָתַנוּ עָלָיו אֶת-הַקְּעָרֹת וְאֶת-הַכַּפֹּת וְאֶת-הַמִּנְקִיֹּת וְאֶת קִשּׁוֹת הַנֶּסֶךְ וְלֶחֶם הַתָּמִיד עָלָיו יִהְיֶה: וַיִּפְרְסוּן לְבוּשׁ תַּכְלָא וַיִּתְּנוּ עָלָהּ יֵת מִגִּסְיָא וַיִּתְּנוּ בִּזְבִּיָא וַיִּתְּנוּ מְכִילָתָא וַיִּתְּנוּ קִסּוֹת נְסוּכָא וְלַחֲמָא תְּדִירָא עָלָהּ יִהְיֶה:	7
8	And they shall spread upon them a cloth of scarlet, and cover the same with a covering of sealskin, and shall set the staves thereof.	וּפָרָשׁוֹ עָלֵיהֶם בְּגֵד תוֹלַעַת שָׁנִי וְכִסּוּ אֹתוֹ בְּמִכְסֵה עֹר תַּחֲשׁ וְשָׂמוּ אֶת-בִּדְיוֹ: וַיִּפְרְסוּן עָלֵיהֶן לְבוּשׁ צָבַע זָהָרִי וַיִּכְסּוּן יֵתָּהּ בְּחוֹפָאָה דְּמִשְׁךְ סִסְגוֹנָא וַיִּשְׁווּן יֵת אֲרִיחֹהִי:	8

- (2) נשא את ראש וגו'. מנה מהם את הראויין לעבודת משא והן מצן שלשים ועד בן חמשים שנה והפחות משלשים לא נתמלא כחו מכאן אמרו (אבות ה, כא) בן שלשים לכח והיותר על בן חמשים כחו מכחיש מעתה:
- (4) קדש הקדשים. המקדש שזכולן הארון והשלחן והמזבח והפרוכת וכלי שרת:
- (5) ובא אהרן ובניו וגו'. כינסו כל כלי וכלי לנרתקו המפורש לו בפרשה זו ולא ינטרכו הלויים בני קהת אלא לשאת: בבסוע המחנה. כשהענין מסתלק הם יודעין שיעשו:
- (7) קערות וכפות קשות ומנקיות. כזר פירשתי צמלאכת המשכן (שמות כה, כט): הנסך. הכמיו לשון מסך. (שם) אשר יוסך צהם:

9	And they shall take a cloth of blue, and cover the candlestick of the light, and its lamps, and its tongs, and its snuffdishes, and all the oil vessels thereof, wherewith they minister unto it.	וַיִּסְבּוּן לְבוֹשׁ תְּכֵלֵא וַיִּכְסּוּן יֵת מִנְרֵתָא דְאֶהֱוֵי וַיִּתְּ בּוֹצִינְהָא וַיִּתְּ צִיבְתָּהָא וַיִּתְּ מַחְתֵּיתָהָא וַיִּתְּ כָּל מִנֵּי שְׁמוּשָׁה דִּישְׁמֻשׁוֹן לָהּ בְּהוֹן:	וְלִקְחֻוּ בִּגְד תְּכֵלֵת וְכֹסֻ אֶת־מִנְרֵת הַמָּאֹר וְאֶת־נֵרֹתֶיהָ וְאֶת־מִלְקָחֶיהָ וְאֶת־מַחְתֵּיתֶיהָ וְאֶת־כָּל־כְּלֵי שְׁמֹנֶה אֲשֶׁר יִשְׁרְתוּ־לָהּ בָּהֶם:
10	And they shall put it and all the vessels thereof within a covering of sealskin, and shall put it upon a bar.	וַיִּתְּנוּן יֵתָהּ וַיִּתְּ כָּל מְנַהָא לְחֹפֶאָה דְּמִשְׁדָּ סִסְגֻנָּא וַיִּתְּנוּן עַל אֲרִיחָא:	וַנִּתְּנוּ אֹתָהּ וְאֶת־כָּל־כְּלֵיהָ אֶל־מִכְסָּה עוֹר תַּחֲשׁ וַנִּתְּנוּ עַל־הַמּוֹט:
11	And upon the golden altar they shall spread a cloth of blue, and cover it with a covering of sealskin, and shall set the staves thereof.	וְעַל מִזְבֵּחַ הַזָּהָב יִפְרֹסוּן לְבוֹשׁ תְּכֵלֵא וַיִּכְסּוּן יֵתָהּ בְּחֹפֶאָה דְּמִשְׁדָּ סִסְגֻנָּא וַיִּשּׁוּן יֵת אֲרִיחֹהִי:	וְעַל מִזְבֵּחַ הַזָּהָב יִפְרֹשׁוּ בִּגְד תְּכֵלֵת וְכֹסֻ אֹתוֹ בְּמִכְסָּה עוֹר תַּחֲשׁ וְשָׂמוּ אֶת־בְּדָיו:
12	And they shall take all the vessels of ministry, wherewith they minister in the sanctuary, and put them in a cloth of blue, and cover them with a covering of sealskin, and shall put them on a bar.	וַיִּסְבּוּן יֵת כָּל מִנֵּי שְׁמוּשָׁה דִּישְׁמֻשׁוֹן בְּהוֹן בְּקוּדְשָׁא וַיִּתְּנוּן לְלְבוֹשׁ תְּכֵלֵא וַיִּכְסּוּן יֵתָהּ בְּחֹפֶאָה דְּמִשְׁדָּ סִסְגֻנָּא וַיִּתְּנוּן עַל אֲרִיחָא:	וְלִקְחוּ אֶת־כָּל־כְּלֵי הַשְּׁרָתָא אֲשֶׁר יִשְׁרְתוּ־בָּם בְּקֹדֶשׁ וַנִּתְּנוּ אֶל־בִּגְד תְּכֵלֵת וְכֹסֻ אוֹתָם בְּמִכְסָּה עוֹר תַּחֲשׁ וַנִּתְּנוּ עַל־הַמּוֹט:
13	And they shall take away the ashes from the altar, and spread a purple cloth thereon.	וַיִּסְבּוּן יֵת קִטְמָא דְּמִדְּבָחָא וַיִּפְרֹסוּן עָלוּהִי לְבוֹשׁ אֲרִגְמָן:	וַדְּשֻׁנוּ אֶת־הַמִּזְבֵּחַ וּפְרֹשׁוּ עָלָיו בִּגְד אֲרִגְמָן:
14	And they shall put upon it all the vessels thereof, wherewith they minister about it, the fire-pans, the flesh-hooks, and the shovels, and the basins, all the vessels of the altar; and they shall spread upon it a covering of sealskin, and set the staves thereof.	וַיִּתְּנוּן עָלוּהִי יֵת כָּל מְנַהָי דִּישְׁמֻשׁוֹן עָלוּהִי בְּהוֹן יֵת מַחְתֵּיתָא וַיִּתְּ צִנּוּרִיתָא וַיִּתְּ מִגְרֹפִיתָא וַיִּתְּ מִזְרָקָא כָּל מִנֵּי מִדְּבָחָא וַיִּפְרֹסוּן עָלוּהִי חֹפֶאָה דְּמִשְׁדָּ סִסְגֻנָּא וַיִּשּׁוּן אֲרִיחֹהִי:	וַנִּתְּנוּ עָלָיו אֶת־כָּל־כְּלָיו אֲשֶׁר יִשְׁרְתוּ עָלָיו בָּהֶם אֶת־הַמַּחְתֹּת אֶת־הַמְּזֻלְגֹת וְאֶת־הַיָּעִים וְאֶת־הַמְּזֻרְקֹת כָּל כְּלֵי הַמִּזְבֵּחַ וּפְרֹשׁוּ עָלָיו כֹּסֻי עוֹר תַּחֲשׁ וְשָׂמוּ בְּדָיו:

(9) מִלְקָחֶיהָ. כַּמִּין צִנְת שְׁמוּשָׁךְ זֶה אֵת הַפְּתִילָה לְכָל זֶד שִׁירָה: מַחְתֵּיתָהּ. כַּמִּין כֶּף קִטְנָה וְשׁוּלִיָּה פְּשׁוּטִין וְלֹא סִגְלָגִלִּים וְאִין לָהּ מַחֲסִינָה לִפְנִים אִלֵּא מִזְדִּיה וְחוֹתָה זֶה אֵת דֶּשֶׁן הַנִּרְוֹת כְּשֶׁמֵּטִיבִין: נִרְתִּיהָ. לֹאִי־שׁ צִלְעִי־שׁ שְׁנוֹתִים זֶהִן הַשְּׁמִן וְהַפְּתִילוֹת: (10) אֵל מִכְסָּה עוֹר תַּחֲשׁ. כַּמִּין מִרְנוֹף (כִּלִּים לִז): (12) אֵת כָּל כְּלֵי הַשְּׁרָתָא אֲשֶׁר יִשְׁרְתוּ בָּם בְּקֹדֶשׁ. זֶמֶךְ הַמִּשְׁכָּן שְׁהוּא קֹדֶשׁ וְהֵן כְּלֵי הַקְּטָרֹת שֶׁמִּשְׁרְתִּין זֶהִם בְּמוֹזַח הַפְּנִימִי: (13) וַדְּשֻׁנוּ אֶת הַמִּזְבֵּחַ. מִזְבֵּחַ הַנְּחֹשֶׁת: וַדְּשֻׁנוּ. יִטְלוּ אֵת הַדֶּשֶׁן מֵעָלָיו: וּפְרֹשׁוּ עָלָיו בִּגְד אֲרִגְמָן. וְאֵשׁ שִׁירָדָה מִן הַשְּׁמִים רִצּוּתָהּ חֲתַח הַבִּגְד כֹּאֲרִי זֶשַׁעַת הַמַּסְעוֹת (יוֹמָא כֹּא, ז) וְאִינָה שׁוֹרְפָתָהּ שְׁהוּ כּוֹפִין עָלֶיהָ פִּסְכָּתָהּ שֶׁל נַחֲשֶׁת (עִירוֹבִין ק): (14) מַחְתֵּיתָהּ. שֶׁזֶּהִן חוֹתִים גַּחֲלִים לְתִרְוֹמַת הַדֶּשֶׁן שֶׁעֲשׂוּיָה כַּמִּין מַחֲצֵת שֶׁאִין לָהּ אִלֵּא שֶׁלֹּשׁ מַחֲסִינֹת וּמִלְפָּנֶיהָ שׁוֹאֲצָתָהּ אֵת הַגַּחֲלִים: מִזְלָגוֹת. לְנִירוֹת שֶׁל נַחֲשֶׁת זֶהִן כִּינִין בִּצְדִּים שֶׁעַל הַמִּזְבֵּחַ לְהַפְכֵן כְּדִי שִׁיתְּכֵלּוּ יָפָה וְהִמָּה: יָעִים. הֵם מִגְרִפּוֹת וְצִלְעִי־וֹ וִידִילִי וְהֵן שֶׁל נַחֲשֶׁת וְזֶהִן מַכְּבִּדִין אֵת הַדֶּשֶׁן מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ:

<p>15 And when Aaron and his sons have made an end of covering the holy furniture, and all the holy vessels, as the camp is to set forward—after that, the sons of Kohath shall come to bear them; but they shall not touch the holy things, lest they die. These things are the burden of the sons of Kohath in the tent of meeting.</p>	<p>וַיִּשְׁיֹצִי אֶהֱרֹן וּבְנָוָהוּ לְכַסֵּאָה יֵת קֹדֶשָׁא וְיֵת כָּל מְנֵי קֹדֶשָׁא בְּמַטְל מִשְׁרִיתָא וּבִתְרָ בֶן יִיעֲלוּן בְּנֵי קֹהַת לְמַטְל וְלֹא יִקְרְבוּ לְקֹדֶשָׁא וְלֹא יָמוּתוּן דִּין מַטְוִל בְּנֵי קֹהַת בְּמַשְׁכָּן זְמָנָא:</p>	<p>15 וְכָלֶּה אֶהֱרֹן וּבְנָיו לְכַסֹּת אֶת־הַקֹּדֶשׁ וְאֶת־כָּל־כְּלֵי הַקֹּדֶשׁ בְּנֹסֶע הַמַּחֲנֶה וְאַחֲרֵי־כֵן יָבֹאוּ בְנֵי־קֹהַת לְשֵׂאת וְלֹא־יִגְעוּ אֶל־הַקֹּדֶשׁ וְנָמְתוּ אֵלֶּה מִשָּׂא בְנֵי־קֹהַת בְּאֹהֶל מוֹעֵד:</p>	<p></p>
<p>16 And the charge of Eleazar the son of Aaron the priest shall be the oil for the light, and the sweet incense, and the continual meal-offering, and the anointing oil: he shall have the charge of all the tabernacle, and of all that therein is, whether it be the sanctuary, or the furniture thereof.</p>	<p>וְדַמְסִיר לְאַלְעֶזֶר בֶּר אֶהֱרֹן כְּהֵנָּא מִשְׁחָא דְאַנְהָרוּתָא וְקִטּוֹרֶת בּוֹסְמִיָּא וּמִנְחָתָא תְּדִירָא וּמִשְׁחָא דְרְבוּתָא מְסַרְת כָּל מַשְׁכָּנָא וְכָל דְּבִיָּה בְּקֹדֶשָׁא וּבְמִנְחָתָא:</p>	<p>16 וּפְקֻדָּת אֲלֶעָזָר בֶּן־אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן שֶׁמֶן הַמָּאֹר וְקִטְרֶת הַסִּמִּים וּמִנְחַת הַתָּמִיד וְשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה פְּקֻדָּת כָּל־הַמַּשְׁכָּן וְכָל־אֲשֶׁר־בּוֹ בְּקֹדֶשׁ וּבְכָלֵּיו: (פ)</p>	<p></p>
<p>17 And the LORD spoke unto Moses and unto Aaron, saying:</p>	<p>וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה וְלֹאֶהֱרֹן לְמִימְרָא:</p>	<p>מַפְטִיר ד וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אֶהֱרֹן לֵאמֹר:</p>	<p></p>
<p>18 ‘Cut ye not off the tribe of the families of the Kohathites from among the Levites;</p>	<p>לֹא תִשְׁיָצוּן יֵת שִׁיבֹט זְרַעֲתָ קֹהַת מִגּוֹ לִיֻּאִי:</p>	<p>18 אֶל־תִּכְרִיתוּ אֶת־שִׁבְט מִשְׁפַּחַת הַקֹּהֲתִי מִתּוֹךְ הַלְוִיִּם:</p>	<p></p>
<p>19 but thus do unto them, that they may live, and not die, when they approach unto the most holy things: Aaron and his sons shall go in, and appoint them every one to his service and to his burden;</p>	<p>וְדֹא עֲבִידוּ לְהוֹן וְיִיחֹן וְלֹא יָמוּתוּן בְּמִקְרְבָהוֹן לְקֹדֶשׁ קֹדֶשָׁא אֶהֱרֹן וּבְנָוָהוּ יִיעֲלוּן וְיִמְנֹן יִתְּהוֹן גָּבֵר גָּבֵר עַל הַוִּלְחָנִיָּה וְלְמַטְוִלִיָּה:</p>	<p>19 וְזֹאתוּ עֲשׂוּ לָהֶם וְחָיוּ וְלֹא יָמוּתוּ בְּגִשְׁתָּם אֶת־קֹדֶשׁ הַקֹּדֶשִׁים אֶהֱרֹן וּבְנָיו יָבֹאוּ וְשָׂמוּ אוֹתָם אִישׁ אִישׁ עַל־עֲבֹדָתוֹ וְאֶל־מִשְׁאָו:</p>	<p></p>
<p>20 but they shall not go in to see the holy things as they are being covered, lest they die.</p>	<p>וְלֹא יִיעֲלוּן לְמַחְזֵי כֹד מְכַסֵּן יֵת מְנֵי קֹדֶשָׁא וְלֹא יָמוּתוּן:</p>	<p>וְלֹא־יָבֹאוּ לִרְאוֹת כְּבֻלַּע אֶת־הַקֹּדֶשׁ וְנָמְתוּ: (פ)</p>	<p>קִיט פְּסוּקִים</p>

The Haftarah is Hosea 2:1 – 2:22 on page 185. On Erev Rosh Hodesh, read the Haftara on page 210.

(15) לכסת את הקדש. הארון והמזבח: ואת כל כלי הקדש. המנורה וכלי שרת: ומתו. שאם יגעו חייצין מיתה זידי שמים:
 (16) ופקדת אלעזר. שהוא ממונה עליהם לשאת אותם שמן וקטרת ושמן המשחה ומנחת התמיד עליו מוטל ללוות ולזרז ולהקריב צעת חנייתו: פקדת כל המשכן. ועוד היה ממונה על משא בני קהת ללוות איש איש על עבודתו ועל משאו והוא המשכן וכל אשר בו כל הסדורים למעלה בפרשה זו אבל משא בני גרשון ומררי שאינן מקדש הקדשים על פי איחמור היה כמו שכתוב בפרשת נשא (להלן פסוק כח):
 (18) אל תכריתו. אל תגרמו להם שימותו:
 (20) ולא יבאו לראות כבלע את הקדש. למון נרתק שלו כמו שפירשתי למעלה בפרשה זו ופרשו עליו בגד פלוני וכמו אותו במכסה פלונית וכלו של הוא כסויו:

21	And the LORD spoke unto Moses saying:	וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יוֹ עַם מֹשֶׁה לְמִימֶר:	נשא
22	“Take the sum of the sons of Gershon also, by their fathers’ houses, by their families;	קָבִיל ית חושבן בני גֵרְשֹׁן אִף אֲנִי לְבֵית אֲבֹתָהוֹן לְזִרְעֵיהֶן:	נשא אֶת־רֹאשׁ בְּנֵי גֵרְשֹׁן גַּם־הֵם לְבֵית אֲבֹתָם לְמִשְׁפַּחָתָם:
23	from thirty years old and upward until fifty years old shalt thou number them: all that enter in to wait upon the service, to do service in the tent of meeting.	מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְעַלְיָא עַד בֶּן חֲמִשִּׁין שָׁנִין תִּמְנִי יִתְּהוֹן כָּל דָּאִתִּי לְחֵילָא חֵילָא לְמַפְלַח פּוֹלְחָנָא בְּמִשְׁכַּן זְמָנָא:	מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְעַלְיָא עַד בְּנֵי־חֲמִשִּׁים שָׁנָה תִּפְקֹד אוֹתָם כָּל־הַבָּא לַעֲבֹד לַעֲבֹד בְּאֹהֶל מוֹעֵד:
24	This is the service of the families of the Gershonites, in serving and in bearing burdens:	זֹאת עֲבֹדַת מִשְׁפַּחַת הַגֵּרְשֹׁנִי לַעֲבֹד וּלְמַשָּׂא:	24
25	they shall bear the curtains of the tabernacle, and the tent of meeting, its covering, and the covering of sealskin that is above upon it, and the screen for the door of the tent of meeting;	וְנָשְׂאוּ אֶת־יְרִיעֵת הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־אֹהֶל מוֹעֵד מִכְסֵּהוּ וּמִכְסֵּה הַתֵּחָשׁ אֲשֶׁר־עָלָיו מִלְמַעְלָה וְאֶת־מִסְךְ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:	לוי
26	and the hangings of the court, and the screen for the door of the gate of the court, which is by the tabernacle and by the altar round about, and their cords, and all the instruments of their service, and whatsoever there may be to do with them, therein shall they serve.	וְאֶת קַלְעֵי הַחֹצֵר וְאֶת־מִסְךְ פֶּתַח שַׁעַר הַחֹצֵר אֲשֶׁר־עַל־הַמִּשְׁכָּן וְעַל־הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב וְאֶת מִיתְרֵיהֶם וְאֶת־כָּל־כְּלֵי עֲבֹדָתָם וְאֶת כָּל־אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה לָהֶם וְעָבְדוּ:	26
27	At the commandment of Aaron and his sons shall be all the service of the sons of the Gershonites, in all their burden, and in all their service; and ye shall appoint unto them in charge all their burden.	עַל מִימֶר אֶהְרֹן וּבְנָיו יְהִי כָּל פּוֹלְחָן בְּנֵי גֵרְשֹׁן לְכָל מְטוֹלָהוֹן וּלְכָל פּוֹלְחָנָהוֹן וְתִמְנֶנּוּ עֲלֵיהֶן בְּמִטְרָא יֵת כָּל מְטוֹלָהוֹן:	27

- (22) נשא את ראש בני גרשון גם הם. כמו שצויתך על בני קהת לראות כמה יש שהגיעו לכלל עבודה:
 (25) את יריעת המשכן. עשר התחנות: ואת אהל מועד. יריעות עזים העשויות לאהל עליו: מכסהו. עורות אילים מאדמים: מסך פתח. וילון המזרחי:
 (26) אשר על המשכן. כלומר הקלעים והמסך של חצר הסוככים ומגינים על המשכן ועל מזבח הנחשת סביב: ואת כל אשר יעשה להם. כהרגומם וית כל דתמסר להם לצני גרשון:
 (27) על פי אהרן ובניו. ואיזה מהזנים ממונה עליהם ציד אימור בן אהרן הכהן:

28	This is the service of the families of the sons of the Gershonites in the tent of meeting; and their charge shall be under the hand of Ithamar the son of Aaron the priest.	זאת עבדת משפחת בני הגרשני באהל מועד ומשמרתם ביד איתמר בן-אחרן הכהן: (ס)	28
29	As for the sons of Merari, thou shalt number them by their families, by their fathers' houses;	בני מררי לזרעיתיהן לבית אבהתיהן תמני יתיהן:	ישראל
30	from thirty years old and upward even unto fifty years old shalt thou number them, every one that entereth upon the service, to do the work of the tent of meeting.	מבן שלשים שנה ומעלה ועד בן חמשים שנים תמנינו כל דאיתי לחילא למפלח ית פולחן משכן זמנא:	30
31	And this is the charge of their burden, according to all their service in the tent of meeting: the boards of the tabernacle, and the bars thereof, and the pillars thereof, and the sockets thereof;	וזאת משמרת משאם לכל-עבדתם באהל מועד קרשי המשכן ובריחיו ועמודיו ואדניו:	31
32	and the pillars of the court round about, and their sockets, and their pins, and their cords, even all their appurtenance, and all that pertaineth to their service; and by name ye shall appoint the instruments of the charge of their burden.	ועמודי החצר סביב ואדניהם ויתדתם ומיתריהם לכל-כליהם ולכל עבדתם ובשמות תפקדו את-כלי משמרת משאם:	32
33	This is the service of the families of the sons of Merari, according to all their service, in the tent of meeting, under the hand of Ithamar the son of Aaron the priest.'	זאת עבדת משפחת בני מררי לכל-עבדתם באהל מועד ביד איתמר בן-אחרן הכהן:	ע"כ צחול
34	And Moses and Aaron and the princes of the congregation numbered the sons of the Kohathites by their families, and by their fathers' houses,	ויפקד משה ואהרן ונשיאי העדה את-בני הקהתי למשפחתם ולבית אבתם:	34
35	from thirty years old and upward even unto fifty years old, every one that entered upon the service, for service in the tent of meeting.	מבן שלשים שנה ומעלה ועד בן חמשים שנה כל-הבא לצבא לעבדה באהל מועד:	35

(32) ויתדתם ומיתריהם. של עמודים שהרי יתדות ומיתרי הקלעים צמשא בני גרשון היו ויתדות ומיתרים היו ליריעות ולקלעים מלמטה שלא תגזיזה הרוח ויתדות ומיתרים היו לעמודים סביב לתלות צהם הקלעים צשפתם העליונה צכלונסות וקונדסין כמו ששנויה צמלאכת המשכן (פ"ה):

36	And those that were numbered of them by their families were two thousand seven hundred and fifty.	וַיְהִיו פְּקֻדֵיהֶם לְמִשְׁפְּחֹתָם אֲלֵפִים שֶׁבַע מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים:	וְהָיוּ מִנִּיחֵיהוֹן לְזִרְעֵיתָהוֹן תָּרִין אֲלֵפִין שֶׁבַע מֵאָה וַחֲמִשִּׁין:
37	These are they that were numbered of the families of the Kohathites, of all that did serve in the tent of meeting, whom Moses and Aaron numbered according to the commandment of the LORD by the hand of Moses.	אֵלֶּה פְּקוּדֵי מִשְׁפַּחַת הַקֹּהֲתִי כָּל־הָעֹבֵד בְּאֹהֶל מוֹעֵד אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל־פִּי יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה: (ס)	אֵלֶּין מִנִּיגֵי זִרְעֵית קָהַת כָּל דְּפָלַח בְּמִשְׁכַּן זִמְנָא דִּמְנָא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל מִימְרָא דִּי בִידָא דִּמֹשֶׁה:
38	And those that were numbered of the sons of Gershon, by their families, and by their fathers' houses,	וּפְקוּדֵי בְנֵי גֶרְשׁוֹן לְמִשְׁפְּחֹתָם וּלְבֵית אֲבֹתָם:	וּמִנִּיגֵי בְנֵי גֶרְשׁוֹן לְזִרְעֵיתָהוֹן וּלְבֵית אֲבֹהֵיתָהוֹן:
39	from thirty years old and upward even unto fifty years old, every one that entered upon the service, for service in the tent of meeting,	מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְמוֹעֵלָה וְעַד בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל־הַבָּא לַעֲבֹדָה בְּאֹהֶל מוֹעֵד:	מִבֶּן תְּלָתִין שָׁנִין וְלַעֲיֵלָא וְעַד בֶּן חֲמִשִּׁין שָׁנִין כָּל דְּאָתִי לְחִילָא לְפִולְחָנָא בְּמִשְׁכַּן זִמְנָא:
40	even those that were numbered of them, by their families, by their fathers' houses, were two thousand and six hundred and thirty.	וַיְהִיו פְּקֻדֵיהֶם לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם אֲלֵפִים וָשֵׁשׁ מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים:	וְהָיוּ מִנִּיחֵיהוֹן לְזִרְעֵיתָהוֹן לְבֵית אֲבֹהֵיתָהוֹן תָּרִין אֲלֵפִין וָשִׁית מֵאָה וּתְלָתִין:
41	These are they that were numbered of the families of the sons of Gershon, of all that did serve in the tent of meeting, whom Moses and Aaron numbered according to the commandment of the LORD.	אֵלֶּה פְּקוּדֵי מִשְׁפַּחַת בְּנֵי גֶרְשׁוֹן כָּל־הָעֹבֵד בְּאֹהֶל מוֹעֵד אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל־פִּי יְהוָה:	אֵלֶּין מִנִּיגֵי זִרְעֵית בְּנֵי גֶרְשׁוֹן כָּל דְּפָלַח בְּמִשְׁכַּן זִמְנָא דִּמְנָא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל מִימְרָא דִּי:
42	And those that were numbered of the families of the sons of Merari, by their families, by their fathers' houses,	וּפְקוּדֵי מִשְׁפַּחַת בְּנֵי מֶרָרִי לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם:	וּמִנִּיגֵי זִרְעֵית בְּנֵי מֶרָרִי לְזִרְעֵיתָהוֹן לְבֵית אֲבֹהֵיתָהוֹן:
43	from thirty years old and upward even unto fifty years old, every one that entered upon the service, for service in the tent of meeting,	מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְמוֹעֵלָה וְעַד בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל־הַבָּא לַעֲבֹדָה בְּאֹהֶל מוֹעֵד:	מִבֶּן תְּלָתִין שָׁנִין וְלַעֲיֵלָא וְעַד בֶּן חֲמִשִּׁין שָׁנִין כָּל דְּאָתִי לְחִילָא לְפִולְחָנָא בְּמִשְׁכַּן זִמְנָא:
44	even those that were numbered of them by their families, were three thousand and two hundred.	וַיְהִיו פְּקֻדֵיהֶם לְמִשְׁפְּחֹתָם שְׁלֹשָׁת אֲלֵפִים וּמֵאוֹתָיִם:	וְהָיוּ מִנִּיחֵיהוֹן לְזִרְעֵיתָהוֹן תְּלָתָא אֲלֵפִין וּמֵאוֹתָן:

45	These are they that were numbered of the families of the sons of Merari, whom Moses and Aaron numbered according to the commandment of the LORD by the hand of Moses.	אלֵּין מִנִּינֵי זִרְעֵית בְּנֵי מֶרָרִי דְּמִנָּא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל מִימְרָא דִּי בִידָא דְּמֹשֶׁה:	אֵלֶּה פְּקוּדֵי מִשְׁפַּחַת בְּנֵי מֶרָרִי אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל־פִּי יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה:	45
46	All those that were numbered of the Levites, whom Moses and Aaron and the princes of Israel numbered, by their families, and by their fathers' houses,	כָּל מִנִּינֵי דְּמִנָּא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּרְבָרְבֵי יִשְׂרָאֵל יִת לִינְאֵי לְזִרְעֵיהֶון וּלְבֵית אֲבֹהֵיהֶון:	כָּל־הַפְּקָדִים אֲשֶׁר פָּקַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וְנָשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־ הַלְוִיִּם לְמִשְׁפַּחָתָם וּלְבֵית אֲבֹתָם:	46
47	from thirty years old and upward even unto fifty years old, every one that entered in to do the work of service, and the work of bearing burdens in the tent of meeting,	מִבֶּר תִּלְתִּין שָׁנִין וְלַעֲלָא וְעַד בֶּר חֲמִשִּׁין שָׁנִין כָּל דְּאִתִּי לְמַפְלַח פּוֹלְחֵן פּוֹלְחָנָא וּפּוֹלְחֵן מִטוֹל בְּמִשְׁכַּן זְמָנָא:	מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְלַמַּעֲלָה וְעַד בֶּן־חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל־הָבָא לַעֲבֹד עֲבֹדַת עֲבָדָה וְעֲבָדַת מִשָּׁא בְּאֹהֶל מוֹעֵד:	47
48	even those that were numbered of them, were eight thousand and five hundred and fourscore.	וְהָיוּ מִנִּינֵיהֶון תְּמִנָּא אֶלְפִין וּחֲמִישׁ מֵאָה וְתַמְנָן:	וַיְהִיו פְּקֻדֵיהֶם שְׁמֹנֶת אֲלָפִים וּחֲמִשׁ מֵאוֹת וּשְׁמֹנִים:	48
49	According to the commandment of the LORD they were appointed by the hand of Moses, every one to his service, and to his burden; they were also numbered, as the LORD commanded Moses.	עַל מִימְרָא דִּי מֹנָא יְתַהֲוֹן בִּידָא דְּמֹשֶׁה גִּבְרָה גִּבְרָה עַל פּוֹלְחָנִיה וְעַל מִטוֹלִיה וּמִנִּינֵיהֶון דְּפָקִיד יְיָ יִת מֹשֶׁה:	עַל־פִּי יְהוָה פָּקַד אוֹתָם בְּיַד־ מֹשֶׁה אִישׁ אִישׁ עַל־עֲבָדָתוֹ וְעַל־מִשָּׁאוֹ וּפְקֻדָּיו אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: (פ)	49
v	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר:	שלישי
2	'Command the children of Israel, that they put out of the camp every leper, and every one that hath an issue, and whosoever is unclean by the dead;	פָּקִיד יִת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁלַחוּן מִן מִשְׁרִיתָא כָּל דְּסָגִיר וְכָל דְּדָאִיב וְכָל דְּמִסָּאב לְטָמִי נַפְשָׁא:	צִו אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁלַחוּ מִן־ הַמַּחֲנֶה כָּל־צָרוּעַ וְכָל־זָב וְכָל־ טָמֵא לְנֶפֶשׁ:	2

(47) עבודת עבודה. הוא השיר במלטים וכנורות שהיא עבודה לעבודה אחרת (ערכין יא, א): ועבודת משא. כמשמעו:

(49) ופקדיו אשר צוה ה' את משה. ואותן הפקודים היו במצוה מן שלשים שנה ועד בן חמשים:
(2) צו את בני ישראל וגו'. פרשה זו נאמרה ביום שהוקם המשכן ושמנה פרשיות נאמרו בו ביום כדאיתא במסכת גיטין בפרק הנוקין (ס, א-ב): וישלחו מן המחנה. שלש מחנות היו שם בשעת חנייתן. תוך הקלעים היא מחנה שכינה. חניית הלויים סביב כמו שמפורש בפרשת במדבר סיני (לעיל א, ג) היא מחנה לויה. ומשם ועד סוף מחנה הדגלים לכל ארבע הרוחות היא מחנה ישראל. הצו מותר במחנה ישראל ומשולח מן השמים. וטמא לנפש מותר אף בשל לויה ואינו משולח אלא משל שכינה. וכל זה דרשו רבותינו מן המקראות במסכת פסחים (סז, א-ב): טמא לנפש. דמסאכ לטמי נפשא דאנשא אומר אני שהוא לשון עצמות אדם בלשון ארמי והרצה ש' בצראשית רבה (י, א. כח, ב. עח, א. ועוד) אדריאנוס שחיק טמא שחיק עצמות:

<p>3 both male and female shall ye put out, without the camp shall ye put them; that they defile not their camp, in the midst whereof I dwell.'</p>	<p>מִזְכָּר עַד-נִקְבָּה תִשְׁלְחוּ אֶל-מִחוּץ לַמַּחֲנֶה תִשְׁלְחוּם וְלֹא יִטְמְאוּ אֶת-מַחֲנֵיהֶם אֲשֶׁר אֲנִי שֹׁכֵן בְּתוֹכָם:</p> <p>מִדְּבַר עַד נִקְבָּא תִשְׁלְחוּ לַמִּבְרָא לַמִּשְׁרִיתָא תִשְׁלְחוּנְיוֹן וְלֹא יִטְמְאוּ יֵת מִשְׁרֵיתְהוֹן דְּשְׂכִינְתִּי שְׂרָיָא בִּינְיָהוֹן:</p>	<p>3 מִזְכָּר עַד-נִקְבָּה תִשְׁלְחוּ אֶל-מִחוּץ לַמַּחֲנֶה תִשְׁלְחוּם וְלֹא יִטְמְאוּ אֶת-מַחֲנֵיהֶם אֲשֶׁר אֲנִי שֹׁכֵן בְּתוֹכָם:</p>
<p>4 And the children of Israel did so, and put them out without the camp; as the LORD spoke unto Moses, so did the children of Israel.</p>	<p>וַיַּעֲשׂוּ-בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁלְחוּ אוֹתָם אֶל-מִחוּץ לַמַּחֲנֶה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה בֶּן עֲשׂוֹ בְנֵי יִשְׂרָאֵל: (פ)</p> <p>וַעֲבָדוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁלְחוּ יִתְהוֹן לַמִּבְרָא לַמִּשְׁרִיתָא כְּמָא דְמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה בֶּן עֲבָדוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>4 וַיַּעֲשׂוּ-בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁלְחוּ אוֹתָם אֶל-מִחוּץ לַמַּחֲנֶה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה בֶּן עֲשׂוֹ בְנֵי יִשְׂרָאֵל: (פ)</p>
<p>5 And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:</p>	<p>5 וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:</p>
<p>6 Speak unto the children of Israel: When a man or woman shall commit any sin that men commit, to commit a trespass against the LORD, and that soul be guilty;</p>	<p>דְּבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אִשָּׁה כִּי יַעֲשׂוּ מִכָּל-חַטָּאת הָאֲדָמָה לְמַעַל מַעַל בִּיהוָה וְאִשְׁמָה הִנְפֹּשׁ הִהוּא:</p> <p>מַלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גִּבֵּר אוֹ אִשָּׁה אֲרִי יַעֲבֹדוּן מִכָּל חֻבִּי אֲנָשָׁא לְשִׁקְרָא שְׁמַר קָדָם יְיָ וַיַּחֲבֹב אֲנָשָׁא הִהוּא:</p>	<p>6 דְּבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אִשָּׁה כִּי יַעֲשׂוּ מִכָּל-חַטָּאת הָאֲדָמָה לְמַעַל מַעַל בִּיהוָה וְאִשְׁמָה הִנְפֹּשׁ הִהוּא:</p>
<p>7 then they shall confess their sin which they have done; and he shall make restitution for his guilt in full, and add unto it the fifth part thereof, and give it unto him in respect of whom he hath been guilty.</p>	<p>וְהִתְנַדְּוּ אֶת-חַטָּאתָם אֲשֶׁר עָשׂוּ וְהָשִׁיב אֶת-אֲשָׁמוֹ בְּרֹאשׁוֹ וַחֲמִישְׁתּוֹ יִסֵּף עָלָיו וְנָתַן לְאִשֶּׁר אָשָׁם לוֹ:</p> <p>וַיִּנְדְּוּ יֵת חֻבִּיהוֹן דְּעֲבָדוּ וַיְתִיב יֵת חֻבְתִּיהָ בְּרִישִׁיהָ וַחֲמִישִׁיהָ יוֹסִיף עָלֶיהָ וַיַּתֵּן לְדַחֲבִי לִיהָ:</p>	<p>7 וְהִתְנַדְּוּ אֶת-חַטָּאתָם אֲשֶׁר עָשׂוּ וְהָשִׁיב אֶת-אֲשָׁמוֹ בְּרֹאשׁוֹ וַחֲמִישְׁתּוֹ יִסֵּף עָלָיו וְנָתַן לְאִשֶּׁר אָשָׁם לוֹ:</p>
<p>8 But if the man have no kinsman to whom restitution may be made for the guilt, the restitution for guilt which is made shall be the LORD's, even the priest's; besides the ram of the atonement, whereby atonement shall be made for him.</p>	<p>וְאִם אֵין לְאִישׁ גָּאֵל לְהָשִׁיב הָאֲשָׁם אֵלָיו הָאֲשָׁם הַמּוֹשֵׁב לִיהוָה לַפֶּהֱן מִלִּבְד אֵיל הַכִּפָּרִים אֲשֶׁר יִכְפֹּר-בּוֹ עָלָיו:</p> <p>וְאִם אֵין לְגִבֵּר פָּרִיק לְאַתְבָּא חֻבְתָּא לִיהָ חֻבְתָּא דְּמַתִּיב קָדָם יְיָ לְכַהֲנָא בְּרִישִׁיהָ כְּפֻרִיָּא דִּיכְפֹּר בִּיהָ עָלֶיהָ:</p>	<p>8 וְאִם אֵין לְאִישׁ גָּאֵל לְהָשִׁיב הָאֲשָׁם אֵלָיו הָאֲשָׁם הַמּוֹשֵׁב לִיהוָה לַפֶּהֱן מִלִּבְד אֵיל הַכִּפָּרִים אֲשֶׁר יִכְפֹּר-בּוֹ עָלָיו:</p>
<p>9 And every heave-offering of all the holy things of the children of Israel, which they present unto the priest, shall be his.</p>	<p>וְכָל-תְּרוּמָה לְכָל-קֹדֶשִׁי בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר-יִקְרִיבוּ לַפֶּהֱן לוֹ יִהְיֶה:</p> <p>וְכָל אֲפֻרָּשׁוֹתָא לְכָל קוֹדֶשִׁיָּא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל דִּיקְרִיבוּן לְכַהֲנָא דִּילִיהָ יְהִי:</p>	<p>9 וְכָל-תְּרוּמָה לְכָל-קֹדֶשִׁי בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר-יִקְרִיבוּ לַפֶּהֱן לוֹ יִהְיֶה:</p>

(6) למעל מעל בה. הריחור וכתב כאן פרשת גזול ונשבע על שקר היא האמורה בפרשת ויקרא (ה, כא) ומעלה מעל צה' וכחש בעמיתו וגו' ונשנית כאן בשביל שני דברים שנחדשו בה האחד שכתב והתודו לומר שאינו חייב חומש ואשם על פי עדים עד שידע דצבר והשני על גזל הגר שהוא ניתן לכהנים (ספרי נשא ז):

(7) את אשמו בראשו. הוא הקרן שנשבע עליו (ז"ק קי, א): לאשר אשם לו. למי שנתחייב לו (כתובות יט):

(8) ואם אין לאיש גאל. שמת המוצע שהשבעו ואין לו יורשים: להשיב האשם אליו. כשנמלך זה להתודות על עונו ואמרו רבותינו (ספרי נשא ד. ז"ק קט, א) וכי יש לך אדם שישראל שאין לו גואלים או צן או צת או אח או שאר בשר הקרוב ממספחת אביו למעלה עד יעקב אלא זה הגר שמת ואין לו יורשים: האשם המושב. זה הקרן והחומש (ז"ק קי, א): לה' הכהן. קנאו השם ונתנו לכהן שנאמר (ספרי נשא ד. ז"ק קט, ב): מלבד איל הכפרים. האמור צוּקרא (ה, כה) שהוא צריך להצא:

10	And every man's hallowed things shall be his: whatsoever any man giveth the priest, it shall be his.	וְגֵבֶר יֵת מִעֲשֶׂר קֹדֶשׁוֹ הִי דִילִיָּה יְהִי גֵבֶר דִּיתִין לְכַהֵן דִּילִיָּה יְהִי: (פ)	וְאִישׁ אֶת־קֹדְשׁוֹ לֹא יִהְיֶה אִישׁ אֲשֶׁר־יִתֵּן לַכֹּהֵן לֹא יִהְיֶה: (פ)	10
11	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימֹר:	וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:	רצעי ה
12	Speak unto the children of Israel, and say unto them: If any man's wife go aside, and act unfaithfully against him,	דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אִישׁ כִּי־תִשָּׁטֵה אִשְׁתּוֹ וּמַעַלָּה בּוֹ מַעַל:	מִלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לְהוֹן גֵּבֶר גֵּבֶר אֲרִי תִסְטִי אֶתְתִּיָּה וְתִשָּׁקֵר בֵּיהּ שָׁקֵר:	12
13	and a man lie with her carnally, and it be hid from the eyes of her husband, she being defiled secretly, and there be no witness against her, neither she be taken in the act;	וְיִשְׁכַּב גֵּבֶר יְתָהּ שֹׁכֶבֶת זָרָעָה וְיִהְיֶה מְכֻסָּא מַעֲיָנִי בַעֲלָהּ וּמִשְׁמָרָהּ וְהִיא מְסֻבָּא וְסֻחֵיד לִית בָּהּ וְהִיא לֹא אֶתְאַחַדְתָּ:	וְשָׁכַב אִישׁ אֶתְהָ שֹׁכֶבֶת־זָרָעָה וְנִעְלָם מִעֵינֵי אִשְׁתּוֹ וְנִסְתָּרָה וְהִיא נִטְמָאָה וְעַד אֵין בָּהּ וְהוּא לֹא נִתְפָּשָׁה:	13
14	and the spirit of jealousy come upon him, and he warned his wife, and she be defiled; or if the spirit of jealousy come upon him, and he warned his wife, and she be not defiled;	וְעֵבֶר עָלָיו רוּחַ־קִנְאָה וְקִנְאָה אֶת־אִשְׁתּוֹ וְהוּא נִטְמָאָה אוֹ־עֵבֶר עָלָיו רוּחַ־קִנְאָה וְקִנְאָה אֶת־אִשְׁתּוֹ וְהִיא לֹא נִטְמָאָה:	וְעֵבֶר עָלָיו רוּחַ־קִנְאָה וְקִנְאָה אֶת־אִשְׁתּוֹ וְהִיא לֹא נִטְמָאָה אוֹ־עֵבֶר עָלָיו רוּחַ־קִנְאָה וְקִנְאָה אֶת־אִשְׁתּוֹ וְהִיא לֹא נִטְמָאָה:	14

(9) וכל תרומה וגו'. אמר רבי ישמעאל וכי תרומה מקריצין לכהן והלא הוא המחזר אחריה לבית הגרנות ומה תלמוד לומר אשר יקריצו לכהן אלו הזכורים שנאמר בהם (שמות כג, יט) תצא צית ה' אלהיך ואין יודע מה יעשה בהם תלמוד לומר לכהן לו יהיה כל הכחזר ולימד על הזכורים שיהיו נתנין לכהן (ספרי נשא ה):

(10) ואיש את קדשיו לו יהיו. לפי שנאמרו מתנות כהונה ולויה יכול יצואו ויטלו בזרוע תלמוד לומר ואיש את קדשיו לו יהיו מגיד שטובת הנאתן לבעלים (שם ו) ועוד מדרשים הרבה דרשו זו צסקרי. ומדרש אגדה (תנחומא ראה י) ואיש את קדשיו לו יהיו מי שמעבד מעשרותיו ואינו נותן לו יהיו המעשרות סוף שאין שדהו עושה אלא אחד מעשר שהיתה למודה לעשות: איש אשר יתן לכהן. מתנות הראויות לו: לו יהיה. ממון הרבה (זרכות סג, א):

(12) איש איש כי תשטה אשתו. מה כחזר למעלה מן הענין ואיש את קדשיו לו יהיו אם אשה מעבד מתנות הכהן חייך שתצטרך לצא אצלו להביא לו את הסוטה (שם): איש איש. ללמדך שמועלת בשמים באיש מלחמה של מעלה ואישה מלמטה (תנחומא נשא ה): כי תשטה אשתו. שנו רבותינו (שם) אין המנאפין נואפין עד שתכנס בהן רוח שטות דכתיב כי תשטה וכתיב זו (משלי ו, לב) נואף אשה חסר לב. ופשוטו של מקרא כי תשטה חט מדרכי צניעות ותחשד בעיניו כמו (שם ד, טו) שטה מעליו ועבור (שם ז, כה) אל ישט אל דרכיה לנך: ומעלה בו מעל. ומהו המעל:

(13) ושכב איש אתה. איש פרט לקטן ומי שאינו איש (סוטה כח. תנחומא נשא ו. ספרי ז): אתה שכבת זרע. שכיבתה פוסלת אותה ואין שכיבת אחותה פוסלת אותה כמעשה בשתי אחיות שהיו דומות זו לזו (יצמות זח. תנחומא שם): ונעלם מעיני אישה. פרט לקומא הא אם היה רואה ומעמס (ס"א ומעלים) אין המיס צודקין אותה (סוטה כז. ספרי ז. תנחומא ז): ונסתרה. שיעור שמראה לטומאת ציאה: ועד אין בה. הא אם יש בה אפילו עד אחד שאמר נטמאת לא היתה שוטה (סוטה ז, ב. לא, ב): ועד אין בה. בטומאה אצל יש עדים לסתירה (שם ז, ב): נתפשה. נאנסה כמו (דברים כב, כח) ותפשה ושכב עמה (ספרי ז):

(14) ועבר עליו. קודם לסתירה: רוח קנאה וקנא. פירשו רבותינו (סוטה ג, א) לשון התראה שמתרה זה אל תסתרי עם איש פלוני: והיא נטמאה או עבר עליו וגו'. כלומר הוא התרה זה ועברה על התראתו ואין ידוע אם נטמאה אם לאו:

then shall the man bring his wife
unto the priest, and shall bring her
offering for her, the tenth part of
an ephah of barley meal; he shall
pour no oil upon it, nor put
frankincense thereon; for it is a
meal-offering of jealousy, a
meal-offering of memorial,
bringing iniquity to remembrance.

וַיְהִי וַיִּכְרַם יִתְּ אֶת־תִּבְנָה
לְיִתְּ כַּהֵנָּה וַיְהִי יִתְּ מִוְרְבָּנָה
עָלָה חֵד מִן עֲשָׂרָה בִּתְלֹת
סָאִין קִמַּח שְׁעָרִין לֹא יָרִיק
עָלוּהִי מִשְׁחָא וְלֹא יִפִּין עָלוּהִי
לְבִנְיָנָא אֲרִי מִנְחַת קִנְאָתָא
הוּא מִנְחַת דִּיכְרָנָא מִדְּכֶרֶת
חֹבְבִין:

וַהֲבִיֵּא הָאִישׁ אֶת־אִשְׁתּוֹ אֶל־
הַכֹּהֵן וַהֲבִיֵּא אֶת־קַרְבָּנָהּ עָלֶיהָ
עֲשִׂירֵת הָאֵיפָה קֶמַח שְׁעָרִים
לֹא־יֵצֵק עָלָיו שֶׁמֶן וְלֹא־יִתֵּן
עָלָיו לִבְנָהּ כִּי־מִנְחַת קִנְאָה
הִוא מִנְחַת זִכְרוֹן מִזְכֶּרֶת עוֹן:

And the priest shall bring her near,
and set her before the LORD.

וַיִּקְרִיב יֵתָה כְּתָנָא וַיְקִימֶנָּה
קֶדָם יי:

וְהִקְרִיב אֹתָהּ הַפֶּהָן וְהַעֲמִדָהּ
לִפְנֵי יְהוָה:

And the priest shall take holy water in an earthen vessel; and of the dust that is on the floor of the tabernacle the priest shall take, and put it into the water.

וַיִּסַּב כְּהֵנָּא מִי כִּיּוֹר בְּמָאן
דְּחִסְפָּא וּמָן עֲפָרָא דִּיהִי
בְּאִיסוּרֵי מִשְׁכָּנָא יִסַּב כְּהֵנָּא
וַיִּתֵּן לְמֵיא:

וְלָקַח הַכֹּהֵן מִיָּם קְדָשִׁים
בַּכֵּל־הַזָּהָב וּמִן־הַעֶפֶר אֲשֶׁר
יִהְיֶה בַּמִּזְבֵּחַ הַמִּשְׁכָּן יִקַּח
הַכֹּהֵן וְנָתַן אֶל־הַמִּים:

And the priest shall set the woman before the LORD, and let the hair of the woman's head go loose, and put the meal-offering of memorial in her hands, which is the meal-offering of jealousy; and the priest shall have in his hand the water of bitterness that causeth the curse.

[illegible]

וַהֲעֵמִיד הַכֶּתֶן אֶת־הָאִשָּׁה
לִפְנֵי יְהוָה וַפָּרַע אֶת־רֹאשׁ
הָאִשָּׁה וְנָתַן עַל־כַּפֶּיהָ אֶת
מִנְחַת הַזִּכְרוֹן מִנְחַת קִנְיָן הוּא
וּבִכּוֹר הַכֶּתֶן יִהְיוּ מִי הַמָּרִים
הַמְּאֻרָּרִים:

(15) קמח. שלא יהא מסלת (ספרי נשא ח): שעורים. ולא חטים היא עשמה מעשה בהמה וקרצנה מאכל בהמה (סוטה טו, ב. ספרי שם): לא יצק עליו שמן. שלא יהא קרצנה מהודר שהשמן קרוי אור והיא עשמה בחשך (סוטה טו, א. תנחומא נשא ג): ולא יתן עליו לבנה. שהאמהות נקראות לבונה שנאמר (שיר ד, ו) אל לבנות הלבונה והיא פירשה מדרכיהן (סוטה טז, ה. תנחומא שם): כי מנחת קבאת הוא. הקמח הזה. קמח לשון זכר: מנחת קבאת. מעוררת עליה שתי קנאות קנאת המקום וקנאת הבעל (ספרי ח):

(17) מִיָּמִים קִדְשִׁים. שְׁקֵדְשׁוּ בְּכִיּוֹר (שם י. כְּחוֹבוֹת עֲב. סוּטָה טו, ז) לְפִי שְׁנֵעָשָׂה הַכִּיּוֹר מִנִּחְשֵׁת מִרְאוֹת הַלְּוִיאוֹת וְזוּ פִּירְשָׁה מִדְּרַכְיֵהֶן שֶׁהֵיוּ נִעְלָלוֹת לְבַעֲלֵיהֶן בְּמִצְרֵים תַּחַת הַתַּפּוּחַ וְזוּ קִלְקֵלָה לְאַחַר תַּזְדַּק בּוֹ (תַּנְחוּמָא פְּקוּדֵי ט): בְּכָלִי חֲרָשׁ. הֵיא הַשְׁקָתָה אֶת הַנוֹאֲף יִין מְשׁוּבָח בְּכוֹסוֹת מְשׁוּבָחִים לְפִיכָךְ שִׁשְׁתָּה מַיִם הַמְרִים בְּמִקְדָּה בְּזוּיָה שֶׁל חֶרֶס (סוּטָה ז):

(18) וְהָעַמִּיד הַכֶּהֵן וְגַר. וְהָלָא כֹּהֵן נֹאמֵר וְהָעַמִּידָה לְפָנֶי ה' אֵלָּא מִסִּיעִין הֵיוּ אוֹתָהּ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם כְּדִי לִיגַעַה וְתַטְרֹף דַּעְתָּהּ וְתוֹדָה (שם ח, א): וּפְרָע. כֹּתֵר אֶת קְלִיעֵת שַׁעֲרָה כְּדִי לְבִזּוֹתָהּ מִכֶּאֱחָן לְבִזּוֹת יִשְׂרָאֵל שְׁגִלּוֹי הָרֹאשׁ גִּנְיָי לֶהֱנֹן (שם יד. כְּחוֹבוֹת עֲב, א. סְפָרִי): לְפָנֶי ה'. בְּשַׁעַר נִקְוֹר הוּא שַׁעַר הָעֲזָרָה הַמְזֻרָחִי דֶּרֶךְ כָּל הַנִּכְנָסִים (סְפָרִי. סוּטָה ז, א): וְנָתַן עַל בְּפִיָּהּ. לִיגַעַה אוֹלֵי תַטְרֹף דַּעְתָּהּ וְתוֹדָה וְלֹא יִמָּחֶה שֶׁם הַמִּיּוֹחַד עַל הַמַּיִם (שם יד, א): הַמְרִים. עַל שֶׁם סוֹפֵן שֶׁהֵם מְרִים לָהּ (סְפָרִי נֶשֶׁא יא): הַמֵּאֲרָרִים. הַמַּחֲסִרִים אוֹתָהּ מִן הָעוֹלָם לְשׁוֹן (יִחְזָקָאל כח, כד) סִילּוֹן מִמֵּאִיר וְלֹא יִתְכַּן לְפָרֵשׁ מִיִּם אֲרוּרִים שֶׁהֵרִי קְדוּשִׁים הֵן וְלֹא אֲרוּרִים כִּתְּבַת הַכְּתוּב אֵלָּא מֵאֲרָרִים אֶת אֲחֵרִים וְיֹאף אוֹיְנְקִלוֹם לֹא תִרְגַּם לִיטִיָּא אֵלָּא מִלְטִיָּא שֶׁמֵּרְאוֹת קִלְלָה בְּגוֹפָה שֶׁל ז':

<p>19 And the priest shall cause her to swear, and shall say unto the woman: 'If no man have lain with thee, and if thou hast not gone aside to uncleanness, being under thy husband, be thou free from this water of bitterness that causeth the curse;</p>	<p>וְהַשְׁבִּיעַ אֹתָהּ הַכֹּהֵן וְאָמַר אֶל-הָאִשָּׁה אִם-לֹא שָׁכַב אִישׁ אִתָּךְ וְאִם-לֹא שָׁטִית טְמֵאָה תַּחַת אִישׁךָ הִנֵּקִי מִמֵּי הַמָּרִים הַמְאָרְרִים הָאֵלֶּה:</p>	<p>19 והשביע אותה הכהן ואמר אל-האשה אם-לא שכב איש איתך ואם-לא שטית טמאה תחת אישך הנקי ממי המרים המאֲרִים האֵלֶּה:</p>
<p>20 but if thou hast gone aside, being under thy husband, and if thou be defiled, and some man have lain with thee besides thy husband—</p>	<p>וְאִתָּ כִּי שָׁטִית תַּחַת אִישׁךָ וְכִי נִטְמָאת וַיִּתֵּן אִישׁ בְּךָ אֶת-שִׁכְבְּתוֹ מִבְּלַעַדִּי אִישׁךָ:</p>	<p>20 וְאִתָּ כִּי שָׁטִית תַּחַת אִישׁךָ וְכִי נִטְמָאת וַיִּתֵּן אִישׁ בְּךָ אֶת-שִׁכְבְּתוֹ מִבְּלַעַדִּי אִישׁךָ:</p>
<p>21 then the priest shall cause the woman to swear with the oath of cursing, and the priest shall say unto the woman—the LORD make thee a curse and an oath among thy people, when the LORD doth make thy thigh to fall away, and thy belly to swell;</p>	<p>וַיִּזְמַן כֹּהֵנָא יֵת אֶתְתָא בְּמוֹמְתָא דְלֹנְטָא וַיִּימַר כֹּהֵנָא לְאֶתְתָא יִתֵּן יְיָ יִתֵּךְ לִלְוִט וּלְמוּמֵי בְּגוֹ עַמִּיךָ בְּדִוְתֵינוּ יְיָ יֵת יִרְכִּיךָ מִסִּיא וְיֵת מַעֲכִי נִפְיחִין:</p>	<p>21 וְהַשְׁבִּיעַ הַכֹּהֵן אֶת-הָאִשָּׁה בְּשִׁבְעַת הָאֵלֶּה וְאָמַר הַכֹּהֵן לְאִשָּׁה יִתֵּן יְהוָה אוֹתָךְ לְאֵלֶּה וּלְשִׁבְעָה בְּתוֹךְ עַמֶּךָ בְּתֵת יְהוָה אֶת-יִרְכְּכָךְ נִפְלֹת וְאֶת-בִּטְנְךָ צָבָה:</p>
<p>22 and this water that causeth the curse shall go into thy bowels, and make thy belly to swell, and thy thigh to fall away; and the woman shall say: 'Amen, Amen.'</p>	<p>וַיַּעֲלוּן מִיָּא מְלִטְטִיאָ הָאֵלִין בְּמַעֲכִי לְאַפְחָא מַעִין וּלְאַמְסָאָה יִירְךָ וְיִימַר אֶתְתָא אָמֵן אָמֵן:</p>	<p>22 וּבָאוּ הַמַּיִם הַמְאָרְרִים הָאֵלֶּה בְּמַעֲיֶךָ לְצָבוֹת בֶּטֶן וּלְנִפְלֵ יִרְךָ וְאָמְרָה הָאִשָּׁה אָמֵן אָמֵן:</p>
<p>23 And the priest shall write these curses in a scroll, and he shall blot them out into the water of bitterness.</p>	<p>וַיִּכְתֹּב יֵת לֹנְטִיאָ הָאֵלִין כֹּהֵנָא בְּסִפְרָא וַיִּמְחוֹק לְמִיָּא מְרִירִיאָ:</p>	<p>23 וְכָתַב אֶת-הָאֵלֹת הָאֵלֶּה הַכֹּהֵן בְּסִפֵּר וַיִּמְחָה אֶל-מֵי הַמָּרִים:</p>
<p>24 And he shall make the woman drink the water of bitterness that causeth the curse; and the water that causeth the curse shall enter into her and become bitter.</p>	<p>וַיִּשְׁקִי יֵת אֶתְתָא יֵת מִיָּא מְרִירִיאָ מְלִטְטִיאָ וַיַּעֲלוּן בָּהּ מִיָּא מְלִטְטִיאָ לִלְוִט:</p>	<p>24 וְהִשְׁקָה אֶת-הָאִשָּׁה אֶת-מֵי הַמָּרִים הַמְאָרְרִים וּבָאוּ בָּהּ הַמַּיִם הַמְאָרְרִים לְמָרִים:</p>

(19) והשביע וגו'. ומה היא השבועה אם לא שבִּע הנקי הא אם שבִּע חנקי (ס"א לא תנקי) שמכלל לאו אחת שומע הן אלא שמוֹע לפתוח דדיני נפשות תחלה לזכות:

(20) ואת כי שטית. כי משמש כלשון אס:

(21) בשבעת האלה. שבועה של קללה: יתן ה' אותך לאלה וגו'. שיהיו הכל מקלליך זיך יצואך כדרך שבִּע לפלונית: ולשבעה. שיהיו הכל נשבעין זיך לא ירע לי כדרך שאירע לפלונית וכן הוא אומר (ישעיה סה, טו) והנחתם שמכם לשבועה לזכירי שהדיקים נשבעים פזרענותן של רשעים וכן לענין הזכרה (בראשית יז, ג) ונזכרו וגו' (שם מח, כ) זך יזכר ישראל לאמר (סוטה יח. שבעות כד): את ירכך. בקללה הקדים ירך לזכרון לפי שבה המחילה בעצירה תחלה: צבה. כתרוממו נפוחה:

(22) לצבות בטן. כמו להצבות בטן זהו שמוש פתח שהלמד נקודה זו וכן (שמות יג, כא) לנחותם הדרכ (דברים א, לג) לראותם דרך אשר תלכו זה וכן לנפיל ירך להנפיל ירך שהמים מצבים את הצטון ומפילים את הירך: לצבות בטן ולנפול ירך. צטנו וירכו של צועל או אינו אלא של נבעלת כשהוא אומר את ירכך נופלת ואת צטנוך צבה הרי של נבעלת אמור (סוטה כח, א): אמן אמן. קבלת שבועה אמן על האלה אמן על השבועה אמן אס מאיש זה אמן אס מאיש אחר אמן שלא שטייתי ארוסה ונשואה שומרת יצם וכנוסה (שם יח, א):

25	And the priest shall take the meal-offering of jealousy out of the woman's hand, and shall wave the meal-offering before the LORD, and bring it unto the altar.	וְיִסַּב כֹּהֵן מִיָּד אִתָּתָא יֵת מִנְחָתָא דְקִנְיָתָא וִירִים יֵת מִנְחָתָא קֹדֶם יְיָ וְיִקְרִיב יֵתָּהּ לַמִּדְבָּחָא:	וְלָקַח הַכֹּהֵן מִיַּד הָאִשָּׁה אֶת מִנְחַת הַקִּנְיָאָה וְהִנִּיף אֶת-הַמִּנְחָה לִפְנֵי יְהוָה וְהִקְרִיב אֹתָהּ אֶל-הַמִּזְבֵּחַ:	25
26	And the priest shall take a handful of the meal-offering, as the memorial-part thereof, and make it smoke upon the altar, and afterward shall make the woman drink the water.	וְיִקְמוֹץ כֹּהֵן מִן מִנְחָתָא יֵת אֶדְכָּרְתָּהּ וְיִסִּיק לַמִּדְבָּחָא וְבָתָר כֵּן יִשְׁפִי יֵת אִתָּתָא יֵת מִיָּא:	וְקָמוץ הַכֹּהֵן מִן-הַמִּנְחָה אֶת-אֶזְכָּרְתָּהּ וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחַתָּה וְאַחֲרַיִם יִשְׁקָה אֶת-הָאִשָּׁה אֶת-הַמַּיִם:	26
27	And when he hath made her drink the water, then it shall come to pass, if she be defiled, and have acted unfaithfully against her husband, that the water that causeth the curse shall enter into her and become bitter, and her belly shall swell, and her thigh shall fall away; and the woman shall be a curse among her people.	וְיִשְׁקִינָהּ יֵת מִיָּא וְיִתְּהִי אִם אִסְתָּאבַת וְשָׁקֶרַת שָׁקֶר בִּבְעֻלָּהּ וְיִיעֲלוֹן בָּהּ מִיָּא מִלְטָטָיָא לִלְוֵט וְיִפְחוֹן מַעְהָא וְיִתְחַמְּסִי יִרְכָּהּ וְיִתְּהִי אִתָּתָא לִלְוֵטָא בְּגוֹ עַמָּהּ:	וְהִשְׁקָה אֶת-הַמַּיִם וְיִתְּהִי אִם-נִשְׁמָאָהּ וְיִתְמַעַל מַעַל בְּאִשְׁהָּ וּבָאוּ בָּהּ הַמַּיִם הַמְּאָרְרִים לְמַלְרִים וְצָבְתָהּ בִּטְנָהּ וְנִפְלָה יִרְכָּהּ וְיִתְּהִי הָאִשָּׁה לְאַלָּה בְּקֶרֶב עַמָּהּ:	27
28	And if the woman be not defiled, but be clean; then she shall be cleared, and shall conceive seed.	וְאִם לֹא אִסְתָּאבַת אִתָּתָא וְדָכָא הִיא וְתִפּוֹק זָכָאָה וְיִתְעַדִּי עַדִּי:	וְאִם-לֹא נִשְׁמָאָהּ הָאִשָּׁה וְיִתְהַרָּה הִיא וְנִקְתָּה וְנִזְרַעָה זָרַע:	28
29	This is the law of jealousy, when a wife, being under her husband, goeth aside, and is defiled;	דָּא אִוְרִיתָא דְקִנְיָתָא דְתַסְטִי אִתָּתָא כֹּר מִבְּעֻלָּה וְתַסְתָּאב:	זֹאת תִּזְכָּרְתָּ הַקִּנְיָאָה אֲשֶׁר תִּשְׁטָה אִשָּׁה תַּחַת אִישָׁהּ וְנִשְׁמָאָהּ:	29
30	or when the spirit of jealousy cometh upon a man, and he be jealous over his wife; then shall he set the woman before the LORD, and the priest shall execute upon her all this law.	אוּ גְבֵר דְתַעֲבֵר עַל־וְהִי רוּחַ קִנְיָאָה וְיִקְנִי יֵת אִתָּתֵיהּ וְיָקִים יֵת אִתָּתָא קֹדֶם יְיָ וְיַעֲבִיד לָהּ כֹּהֵן יֵת כָּל אִוְרִיתָא הַדָּא:	אוּ אִישׁ אֲשֶׁר תַּעֲבֵר עָלָיו רוּחַ קִנְיָאָה וְיִקְנֵא אֶת-אִשְׁתּוֹ וְהִעֲמִיד אֶת-הָאִשָּׁה לִפְנֵי יְהוָה וְעָשָׂה לָהּ הַכֹּהֵן אֶת-כָּל-חֻקֵּי הַתּוֹרָה הַזֹּאת:	30

(24) והשקה את האשה. אין זה סדר המעשה שהרי בתחלה הקריב מנחתה אלא הכתוב מזכיר שששקנה יצאו זה למרים לפי שנאמר צטן וירך מנין לשאר כל הגוף תלמוד לומר וצאו זה יכולה אם כן מה תלמוד לומר צטן וירך לפי שהן התחילו בעצירה תחלה לפיכך התחיל מהם הפורענות (שם ח, צ): למרים. להיות לה רעים ומרים: (25) והניף. מוליך ומביא מעלה ומוריד ואף היא מניפה עמו סידה למעלה מידו של כהן (שם יט, א): והקריב אותה. זו היא הגשמה בקרבן דרומית מערבית של מזבח קודם קמיצה כשאר מנחות (שם יד, צ): (26) אזכרתה. הוא הקומץ שעל ידי הקטרתו המנחה צאה לזכרון לגבוה (ספרי נשא יז): (27) והשקה את המים. לרבות שאם אמרה איני שותה לאחר שנמחקה המגלה מערערין אותה ומשקין אותה בעל כרחא אלא אם כן אמרה טמאה אני (סוטה כז): וצבתה בשנה וגו'. אף על פי שצקללה הזכיר ירך תחלה המים אינן צודקין אלא כדרך כניסתן צה: והיתה האשה לאלה. כמו שפירשתי שיהיו הכל אלין צה: בקרב עמה. הפרש יש בין אדם המתנוול במקום שניכר לאדם המתנוול במקום שאינו ניכר (ספרי יד): (28) ואם לא נשמאה האשה. בסתירה זו: ושהורה היא. ממקום אחר: ונקתה. ממים המאחרים ולא עוד אלא ומזרעה זרע אם היתה יולדת צער תלד צריו אם היתה יולדת שחורים יולדת לבנים (שם יט. סוטה כו, א):

31	And the man shall be clear from iniquity, and that woman shall bear her iniquity.	וַיְהִי וְזָכָא גּוֹבְרָא מַחֻבֵּין וְאַתְתָּא תְּהִיא תִקְבִּיל יֵת חֻבָּה:	וְנָקָה הָאִישׁ מֵעֲוֹן וְהָאִשָּׁה תִּהְיֶה תִשָּׂא אֶת־עֲוֹנָהּ: (פ)	31
VI	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:	וּמַלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:	ה*
2	Speak unto the children of Israel, and say unto them: When either man or woman shall clearly utter a vow, the vow of a Nazirite, to consecrate himself unto the LORD,	מַלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לְחֹן גִּבֹר אוֹ אִתָּא אֲרִי יִפְרִישׁ לְמַדֵּר נִדֵּר נְזִיר לְמַדֵּר קִדְּם יִי:	דְּבַר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אוֹ־אִשָּׁה כִּי יִפְלֹא לְגַדֵּר נִדֵּר נְזִיר לְהַזִּיר לַיהוָה:	2
3	he shall abstain from wine and strong drink: he shall drink no vinegar of wine, or vinegar of strong drink, neither shall he drink any liquor of grapes, nor eat fresh grapes or dried.	מִחֲמַר חֲדַת וְעֵתִיק וְיֵר חַל דְּחֲמַר חֲדַת וְחַל דְּחֲמַר עֵתִיק לֹא יִשְׁתִּי וְכָל מִתְרוּת עֹנְבִין לֹא יִשְׁתִּי וְעֹנְבִין רְטִיבִין וּבִישִׁין לֹא יִכּוּל:	מִיָּין וְשִׁכָר נְזִיר חֲמֵץ גִּין וְחֲמֵץ שִׁכָר לֹא יִשְׁתָּה וְכָל־מִשְׁרַת עֹנְבִים לֹא יִשְׁתָּה וְעֹנְבִים לְחִים וַיִּבְשִׁים לֹא יֹאכֵל:	3
4	All the days of his Naziriteship shall he eat nothing that is made of the grape-vine, from the pressed grapes even to the grapestone.	כָּל יוֹמֵי נְזָרִיָּה מִכָּל דְּיִתְעֲבִיד מִגִּפְנָא דְּחֲמָרָא מִפְּרָצְנִין וְעַד עֲצוּרִין לֹא יִכּוּל:	כָּל יָמָי נְזָרוֹ מִכָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִגִּפְנֵן חֲזִין מִחֲרָצְנִים וְעַד־זֶג לֹא יֹאכֵל:	4
5	All the days of his vow of Naziriteship there shall no razor come upon his head; until the days be fulfilled, in which he consecrateth himself unto the LORD, he shall be holy, he shall let the locks of the hair of his head grow long.	כָּל יוֹמֵי נִדֵּר נְזָרִיָּה מִסָּפֶר לֹא יַעֲבֹר עַל רִישָׁה עַד מְשָׁלֵם יוֹמָא דְּנְזִיר קִדְּם יִי קִדִּישׁ וְהִי יִרְבִּי פִירֻעַ שְׁעַר רִישָׁה:	כָּל־יָמָי נִדֵּר נְזָרוֹ תַּעֲר לֹא־יַעֲבֹר עַל־רֹאשׁוֹ עַד־מָלֵאת הַיָּמִם אֲשֶׁר־יִזְיֹר לַיהוָה קִדֵּשׁ יִהְיֶה גִדָּל פִּרְעַ שְׁעַר רֹאשׁוֹ:	5
6	All the days that he consecrateth himself unto the LORD he shall not come near to a dead body.	כָּל יוֹמֵי דְּנְזִיר קִדְּם יִי עַל נַפְשַׁת מֵיתָא לֹא יֵיעוּל:	כָּל־יָמָי הַזִּירוֹ לַיהוָה עַל־נֶפֶשׁ מֵת לֹא יָבֹא:	6

- (30) או איש. כמו (שמות כא, לו) או נודע כלומר אם איש קנאי הוא לכך והעמיד את האשה:
 (31) ונקבה האיש מעון. אם צדקה המים אל ידאג לומר חצתי במיתתה נקי הוא מן העונש. דבר אחר משיקנה תהא אכלו צהיחר ונקמה מעון שהסוטה אסורה לצעלה (ספרי כא):
 (2) כי יפלא. יפריש למה נסמכה פרשת נזיר לפרשת סוטה לומר לך שכל הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין שהוא מציא לידי ניאוף (סוטה ז, א): בדר נזיר. אין נזירה בכל מקום אלא פרישה אף כאן שפירש מן היין: להזיר לה.
 להצדיל עצמו מן היין לשם שמים (נדרים ט, ז. ספרי כז):
 (3) מיין ושכר. כתרגומו מחמר חדת ועתיק שהיין משכר כשהוא ישן: וכל משרת. לשון צביעה צמים או בכל משקה ובלשון משנה יש הרבה אין שורין דיו וסממנים (שבת יז, ב) נזיר ששרה פתו ציין (נזיר לד, ב):
 (4) חרצנים. הם הגרעינין: זג. הם הקליפות שמצוחן שהחרצנים צמוכן כענבל צוג (ספרי כד. נזיר שם):
 (5) קדש יהיה. השער שלו לגדל הפרע של שער ראשו (ספרי): פרע. נקוד פתח קטן (סגול) לפי שהוא דבוק לשער ראשו פרע של שער ופירוש של פרע גידול של שער וכן (ויקרא כא, י) את ראשו לא יפרע ואין קרוי פרע פחות מלי יוס:

7	He shall not make himself unclean for his father, or for his mother, for his brother, or for his sister, when they die; because his consecration unto God is upon his head.	לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לְאָחָיו וּלְאָחָתוֹ לֹא־יִטְמָא לָהֶם בְּמָתָם כִּי נָזִיר אֵלָהֶיו עַל־רֹאשׁוֹ:	לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ וּלְאָחָיו וּלְאָחָתִיהָ לֹא יִסְתָּאֵב לְהוֹן בְּמוֹתָהוֹן אֲרִי נִזְרָא דְאֵלֶיהָ עַל רִישָׁהּ:
8	All the days of his Naziriteship he is holy unto the LORD.	כָּל יְמֵי נִזְרוֹ קֹדֶשׁ הוּא לַיהוָה:	כָּל יוֹמֵי נִזְרִיה קֹדִישׁ הוּא קֹדֶם יי:
9	And if any man die very suddenly beside him, and he defile his consecrated head, then he shall shave his head in the day of his cleansing, on the seventh day shall he shave it.	וְכִי־יָמוּת מֵת עָלָיו בְּפִתְעָה פֶּתַאִם וְטָמֵא רֹאשׁ נִזְרוֹ וְגִלַּח רֹאשׁוֹ בַּיּוֹם טָהַרְתּוֹ בַּיּוֹם הַשְּׂבִיעִי וְגִלַּחְנוּ:	וְאֲרִי יָמוּת מִיתָא עָלֻהִי בְּתַכְרָ שְׁלוֹ וְיִסְאִיב רִישׁ נִזְרִיה וְיִגְלַח רִישָׁהּ בַּיּוֹמָא דְּדַכּוּתִיהָ בַּיּוֹמָא שְׂבִיעָא וְיִגְלַחְנִיהּ:
10	And on the eighth day he shall bring two turtledoves, or two young pigeons, to the priest, to the door of the tent of meeting.	וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יָבֵא שְׁתֵּי תֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְנֵי יוֹנָה אֶל־הַפֶּתַח אֶל־ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:	וּבַיּוֹמָא תַּמִּינָאָה יִתִּי תִּרִין שְׂפִינִין אוֹ תִּרִין בְּנֵי יוֹנָה לְוֹת כְּהֵנָא לְתַרְע מִשְׁכַּן זְמָנָא:
11	And the priest shall prepare one for a sin-offering, and the other for a burnt-offering, and make atonement for him, for that he sinned by reason of the dead; and he shall hallow his head that same day.	וַעֲשֶׂה הַכֹּהֵן אֶחָד לְחַטָּאת וְאֶחָד לְעֹלָה וְכִפֹּר עָלָיו מֵאֲשֶׁר חָטָא עַל־הַנֶּפֶשׁ וְקִדֵּשׁ אֶת־ רֹאשׁוֹ בַּיּוֹם הַהוּא:	וַיַּעֲבִיד כְּהֵנָא חֵד לְחַטָּאת וְחֵד לְעֹלָתָא וְיַכְפֹּר עָלֻהִי מִדְּחָב עַל מִיתָא וְיַקְדִּישׁ יָת רִישָׁהּ בַּיּוֹמָא הַהוּא:
12	And he shall consecrate unto the LORD the days of his Naziriteship, and shall bring a he-lamb of the first year for a guilt-offering; but the former days shall be void, because his consecration was defiled.	וְהִזִּיר לַיהוָה אֶת־יְמֵי נִזְרוֹ וְהֵבִיא כֶּבֶשׂ בֶּן־שָׁנָתוֹ לְאַשָּׁם וְהִיָּמִים הָרִאשׁוֹנִים יִפְּלוּ כִּי טָמֵא נִזְרוֹ:	וְיִזְר קֹדֶם יי יָת יוֹמֵי נִזְרִיה וְיִתִּי אֹמֶר בֶּר שְׁתִּיה לְאַשָּׁמָא וְיִוְמֵיָא קִדְמָי יִבְטְלוּן אֲרִי אִסְתָּאֵב נִזְרִיה:
13	And this is the law of the Nazirite, when the days of his consecration are fulfilled: he shall abring it unto the door of the tent of meeting;	וְזֹאת תּוֹרַת הַנָּזִיר בַּיּוֹם מְלֹאת יְמֵי נִזְרוֹ יָבִיא אֹתוֹ אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:	וְדָא אוֹרִיתָא דְנִזְרָא בַּיּוֹם מְשֻׁלָּם יוֹמֵי נִזְרִיה יִתִּי יָתִיהָ לְתַרְע מִשְׁכַּן זְמָנָא:

- (8) כל ימי נזרו קדוש הוא. וזקדושת הגוף (ספרי כז) מליטמא למתים:
 (9) פתע. זה אונס: פתאם. זה שגג (ספרי כח) ויש אומרים פתע פתאום דבר אחד הוא מקרה של פתאום: וכי ימות מת עליו. צאהל שהוא צו: ביום שחרתו. ציום הזייתו או אינו אלא צשמיני שהוא טהור לגמרי תלמוד לומר ציום השציעי אי שציעי יכול אפילו לא הזה תלמוד לומר ציום טהרתו (סס):
 (10) וביום השמיני יבא שתי תרים. להוציא את השציעי או אינו אלא להוציא את התשיעי קצב זמן לקרצין וקצב זמן למקריצין מה קרצין הכשיר שמיני ומשמיני והלאה (ויקרא כב, כז) אף מקריצין שמיני ומשמיני והלאה (ספרי כט):
 (11) מאשר חטא על הנפש. שלא נהר מטומאת המת רצי אלעזר הקפר אומר שציער עצמו מן היין (סס ל): וקדש את ראשו. לחזור ולהתחיל מנין נזירותו (סס):
 (12) והזיר לה' את ימי נזרו. יתזור וימנה נזירותו כצתחלה: והימים הראשונים יפלו. לא יעלו מן המנין:
 (13) יביא אתו. יביא את עצמו וזה אחד משלשה חטים שהיה רצי ישמעאל דורש כן כיולא צו (ויקרא כב, טז) והשיאו אותם

- 14 and he shall present his offering unto the LORD, one he-lamb of the first year without blemish for a burnt-offering, and one ewe-lamb of the first year without blemish for a sin-offering, and one ram without blemish for peace-offerings, וְהִקְרִיב אֶת־קָרְבָּנוֹ לַיהוָה כֹּכֶבֶשׁ בֶּן־שָׁנָתוֹ תָּמִים אֶחָד לְעֹלָה וְכֹכֶבֶשׁ אֶחָת בֶּת־שָׁנָתָהּ תָּמִימָה לַחֲטָאת וְאַיִל־אֶחָד תָּמִים לְשָׁלָמִים:
- 15 and a basket of unleavened bread, cakes of fine flour mingled with oil, and unleavened wafers spread with oil, and their meal-offering, and their drink-offerings, וְסֵל מִצּוֹת סֵלֶת חֲלֹת בִּלְוִלֹת בְּשֶׁמֶן וּרְקִיקֵי מִצּוֹת מִשְׁחִים בְּשֶׁמֶן וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵיהֶם: וְסֵל פֶּטִיר סֹלֶת גְּרִיזֵין דְּפִילֹן בְּמִשַּׁח וְאַסְפּוּגִין פֶּטִירִין דְּמִשִּׁיחִין בְּמִשַּׁח וּמִנְחָתָהוֹן וְנִסְכֵיהוֹן:
- 16 And the priest shall bring them before the LORD, and shall offer his sin-offering, and his burnt-offering, וְהִקְרִיב הַכֹּהֵן לִפְנֵי יְהוָה וַעֲשֶׂה אֶת־חֲטָאתוֹ וְאֶת־עֹלָתוֹ: וְהִקְרִיב כְּהֵנָּה קָדָם יי וַיַּעֲבִיד יֵת חַטָּאתָהּ וְיֵת עֹלָתָהּ:
- 17 And he shall offer the ram for a sacrifice of peace-offerings unto the LORD, with the basket of unleavened bread; the priest shall offer also the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof, וְאֶת־הָאֵיִל יַעֲשֶׂה זֶבַח שְׁלָמִים לַיהוָה עַל סֵל הַמִּצּוֹת וַעֲשֶׂה הַכֹּהֵן אֶת־מִנְחָתוֹ וְאֶת־נִסְכּוֹ: וְיֵת דְּכָרָא יַעֲבִיד נִכְסַת קוּדְשִׁיא קָדָם יי עַל סֵלָא דְּפֶטִירִיא וַיַּעֲבִיד כְּהֵנָּה יֵת מִנְחָתָהּ וְיֵת נִסְכֵיהָ:
- 18 And the Nazirite shall shave his consecrated head at the door of the tent of meeting, and shall take the hair of his consecrated head, and put it on the fire which is under the sacrifice of peace-offerings, וְגִלַּח הַנָּזִיר פָּתַח אֹהֶל מוֹעֵד אֶת־רֹאשׁ נִזְרוֹ וְלָקַח אֶת־שַׁעַר רֹאשׁ נִזְרוֹ וְנָתַן עַל־הָאֵשׁ אֲשֶׁר־תַּחַת זֶבַח הַשְּׁלָמִים: וְגִלַּח נְזִירָא בְּתַרְע מִשְׁכַּן זִמְנָא יֵת רִישׁ נְזִירָה וְיֹסֵב יֵת שַׁעַר רִישׁ נְזִירָה וְיִתִּין עַל אִישָׁתָא דְּתַחוּת דְּדוּדָא דְּנִכְסַת קוּדְשִׁיא:
- 19 And the priest shall take the shoulder of the ram when it is sodden, and one unleavened cake out of the basket, and one unleavened wafer, and shall put them upon the hands of the Nazirite, after he hath shaven his consecrated head, וְלָקַח הַכֹּהֵן אֶת־הַזֶּרֶע בְּשֻׁלְהֹ מִן־הָאֵיִל וְחֲלֹת מִצָּה אֶחָת מִן־הַסֵּל וּרְקִיק מִצָּה אֶחָד וְנָתַן עַל־כַּפֵּי הַנָּזִיר אַחֵר הִתְגַּלְּחוֹ אֶת־נִזְרוֹ: מִן דְּכָרָא וּגְרִיזָתָא פֶּטִירָתָא חֲדָא מִן סֵלָא וְאַסְפּוּג פֶּטִיר חֲדָ וְיִתִּין עַל יְדֵי נְזִירָא בְּתַר דִּיגִלַּח יֵת נְזִירָה:

עון אשמה את עצמם כיוצא בו (דברים לד, ו) ויקצור אותו בגי' הוא קצר את עצמו (ספרי לז):
 (15) ומנחתם ונסכיהם. של עולה ושלמים לפי שהיו בכלל ויצאו לידון בדבר חדש שיטעינו לחם החזירין לכללן שיטעינו נסכים קדין עולה ושלמים (שם לד): חלות בלולות ורקיקי מצות. עשר מכל מין (מנחות עה, א):
 (17) זבח שלמים לה' על סל המצות. ישחט את השלמים על מנת לקדש את הלחם (שם מו, ז): את מנחתו ואת נסכו. של איל:
 (18) וגלח הנזיר פתח אהל מועד. יכול יגלח בעזרה הרי זה דרך בזיון אלא וגלח הנזיר לאחר שחיטת השלמים שכחוצ זהו (ויקרא ג, ז) ושחטו פתח אהל מועד (ספרי לה): אשר תחת זבח השלמים. תחת הדוד שהוא מזשן בו לפי שלמי נזיר היו מתנשלים בעזרה שזריך ליטול הכהן הזרוע אחר שנתנשל ולהניף לפני ה':
 (19) הזרוע בשלה. לאחר שנתנשל (שם לו):

20	And the priest shall wave them for a wave-offering before the LORD; this is holy for the priest, together with the breast of waving and the thigh of heaving; and after that the Nazirite may drink wine.	וְהִנִּיף אוֹתָם הַכֹּהֵן תְּנוּפָה וִירִים יִתְּחֹן כֹּהֵנָּה אֲרָמָה לִפְנֵי יְהוָה קֹדֶשׁ הוּא לַכֹּהֵן עַל חֻזָּה הַתְּנוּפָה וְעַל שׁוֹק הַתְּרוּמָה וְאַחֵר יִשְׁתֶּה הַנָּזִיר יָיִן:	20
21	This is the law of the Nazirite who voweth, and of his offering unto the LORD for his Naziriteship, beside that for which his means suffice; according to his vow which he voweth, so he must do after the law of his Naziriteship.	זֹאת תּוֹרַת הַנָּזִיר אֲשֶׁר יֵדֵר קֶרְבְּנוֹ לַיהוָה עַל-נִזְרוֹ מִלֶּבֶד אֲשֶׁר-תִּשְׂגֶּי יָדוֹ כִּפִּי נִדְרוֹ אֲשֶׁר יֵדֵר כֵּן יַעֲשֶׂה עַל תּוֹרַת נִזְרוֹ: (פ)	21
22	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימֶר:	22
23	'Speak unto Aaron and unto his sons, saying: On this wise ye shall bless the children of Israel; ye shall say unto them:	דַּבֵּר אֶל-אַהֲרֹן וְאֶל-בָּנָיו לֵאמֹר כֹּה תְּבָרְכוּ אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָמֹר לָהֶם: (ס)	23
24	The LORD bless thee, and keep thee;	יְבָרְכֶךָ יְהוָה וַיִּשְׁמְרֶךָ: (ס)	24
25	The LORD make His face to shine upon thee, and be gracious unto thee;	יָאֵר יְהוָה פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיַּחֲנֶךָ: (ס)	25
26	The LORD lift up His countenance upon thee, and give thee peace.	יִשָּׂא יְהוָה פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיִּשֶׂם לָךְ שָׁלוֹם: (ס)	26
27	So shall they put My name upon the children of Israel, and I will bless them.'	וְשָׂמוּ אֶת-שְׁמִי עַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲנִי אֲבָרְכֶם: (ס)	27

(20) קדש הוא לכהן. החלה והרקיב והזרוע תרומה הן לכהן: על חזה התנופה. מלצד חזה ושוק הראוים לו מכל שלמים מוסף על שלמי נזיר הזרוע הזה לפי שהיו שלמי נזיר בכלל ויאלו לידון בדבר החדש להפרשת זרוע הוטרך להחזירן לכללן לידון אף בחזה ושוק (שס לו):

(21) מלבד אשר תשיג ידו. שאם אמר הריני נזיר על מנת לגלח על ק' עולות ועל ק' שלמים: כפי נדרו אשר ידר כן יעשה. מוסף על תורת נזיר (שס לח). על תורת הנזיר מוסף ולא יחסר שאם אמר הריני נזיר חמש נזירות על מנת לגלח על ג' בהמות הללו אין אני קורא בו כאשר ידור כן יעשה:

(23) אמור להם. כמו זכור שמור בלע"ז דיסנ"ט: אמור להם. שיהיו כולם שומעים (שס לט): אמור. מלא לא תזכרם בחפזן ובזהלות אלא בכוונה ובלב שלם (במדבר רבא. תנחומא י):

(24) יברכך. שיתצרכו נכסין (ספרי מ. תנחומא י): וישמרך. שלא יצאו עליך שודדים ליטול ממנון שהנותן מתנה לעצדו אינו יכול לשמרו מכל אדם וכיון שבאים לסטים עליו ונוטלין אותה ממנו מה הנאה יש לו בזמנה זו אכל הקצ"ה הוא הנותן הוא השומר (תנחומא י). והרבה מדרשים דרשו בו בספרי:

(25) יאר ה' פניו אליך. יראה לך פנים שחוקות פנים להצות (ספרי מא. תנחומא י): ויחנך. יתן לך חן (ספרי שס):

(26) ישא ה' פניו אליך. יכבד כעסו (צמ"ר יא, ז):

(27) ושמו את שמי. יצרכו בשם המפורש (ספרי מג). ואני אברכם. לישראל ואסכים עם הכהנים. דבר אחר ואני אברכם לכהנים (חולין מט, א):

VII	And it came to pass on the day that Moses had made an end of setting up the tabernacle, and had anointed it and sanctified it, and all the furniture thereof, and the altar and all the vessels thereof, and had anointed them and sanctified them;	וַיְהִי בַיּוֹם כָּלֹת מֹשֶׁה לַהֲקִים אֶת־הַמִּשְׁכָּן וַיִּמָּשַׁח אֹתוֹ וַיִּקְדָּשׁ אֹתוֹ וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו וְאֶת־הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו וַיִּמָּשְׁחֵם וַיִּקְדָּשׁ אֹתָם:	חמישי
2	that the princes of Israel, the heads of their fathers' houses, offered—these were the princes of the tribes, these are they that were over them that were numbered.	וַיִּקְרִיבוּ נְשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל רֹאשֵׁי בֵּית אֲבֹתָם הֵם נְשִׂאֵי הַמִּשְׁתָּה הֵם הָעֹמְדִים עַל־הַפְּקָדִים:	2
3	And they brought their offering before the LORD, six covered wagons, and twelve oxen: a wagon for every two of the princes, and for each one an ox; and they presented them before the tabernacle.	וַיָּבִיאוּ אֶת־קָרְבָּנָם לִפְנֵי יְהוָה שֵׁשׁ־עֲגֻלֹת צֹב וּשְׁנֵי עֶשֶׂר בָּקָר עֲגֻלָּה עַל־שְׁנֵי הַנָּשָׂאִים וְשֹׁר לְאֶחָד וַיִּקְרִיבוּ אוֹתָם לִפְנֵי הַמִּשְׁכָּן:	3
4	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה לְמִימַר:	4
5	'Take it of them, that they may be to do the service of the tent of meeting; and thou shalt give them unto the Levites, to every man according to his service.'	סָב מִנְהוֹן וַיְהוֹן לְמַפְלַח יָת פּוֹלְחֹן מִשְׁכָּן זִמְנָא וַתְּתִין יְתָהוֹן לְלֵוִיָּאִי גִבֹּר כְּמַסַּת פּוֹלְחָנִיה:	5
6	And Moses took the wagons and the oxen, and gave them unto the Levites.	וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־הָעֲגֻלֹת וְאֶת־הַבָּקָר וַיִּתֵּן אוֹתָם אֶל־הַלְוִיִּם:	6

(1) ויהי ביום כלות משה. כלות כתיב (ר"ל צפת"ח ולא כלות כש"א וד"ק) יום הקמת המשכן היו ישראל ככלה הנכנסת לחופה (במדרש רבה. תנחומא נשא כ): כלות כתיב. צללל ואלה ליאצ וכל חכם לב עשו את המשכן ותלאו הכתוב במשה לפי שמסר נפשו עליו לראות תצנית כל דבר ודבר כמו שהראהו זהר להורות לעושי המלאכה ולא טעה בתצנית אחת וכן מצינו דוד לפי שמסר נפשו על בנין בית המקדש שנאמר (תהלים קלז, א-ז) זכור ה' לדוד את כל ענותו אשר נשבע לה' וגו' לפיכך נקרא על שמו שנאמר (מלכים"א יב, טז) ראה ביתך דוד (תנחומא נשא יג): ביום כלות משה להקים. ולא נאמר ציוס הקיס מלמד שכל שבעת ימי המלואים היה משה מעמידו ומפרקו וצאתו היום העמידו ולא פרקו לכך נאמר ציוס כלות משה להקים אותו היום כלו הקמותיו וראש חודש ניסן היה בשני גשרפה הפרה בשלישי הזו הזיה ראשונה ובשביעי גלחו (גיטין ס. ספרי מד):

(2) הם נשיאי המשת. שהיו שוטרים עליהם צמזרים והיו מוכים עליהם שנאמר (שמות ה, יד) ויכו שוטרי בני ישראל וגו' (ספרי מה): הם העומדים על הפקודים. שעמדו עם משה ואלהן כשמונו את ישראל שנאמר (במדבר א, ד) ואתכם יהיו וגו':

(3) שש עגלות צב. אין צב אלא מחופים וכן (ישעיה סו, כ) צבצים וצפרדים (ספרי שם) עגלות מכוסים קרוים צבים: ויקריבו אותם לפני המשכן. שלא קבל משה מידם עד שנאמר לו מפי המקום. אמר רבי נתן מה ראו הנשיאים להתנדב כאן בתחלה ובמלאכת המשכן לא התנדבו תחלה אלא כך אמרו הנשיאים יתנדבו צבור מה שיתנדבו ומה שמחסרין לנו משלימין כיון שראו שהשלימו צבור את הכל שנאמר (שמות לו, ז) והמלאכה היתה דים אמרו מעתה מה לנו לעשות הציאו את אצני השוהם והמלואים לאפוד ולחשן לכך התנדבו כאן תחלה (ספרי שם):

7	Two wagons and four oxen he gave unto the sons of Gershon, according to their service.	אֶתֹ שְׁתֵּי הָעֲגֻלֹת וְאֶת אַרְבַּעַת הַבָּקָר נָתַן לְבְנֵי גֵרְשֹׁן כְּפִי עֲבֹדָתָם: יֵת תְּרֵתִין עֲגֻלָּן וְיֵת אַרְבַּעַת תּוֹרִין יֵת לְבְנֵי גֵרְשֹׁן כְּמִסַּת פּוֹלְחָנֵהוֹן:	7
8	And four wagons and eight oxen he gave unto the sons of Merari, according unto their service, under the hand of Ithamar the son of Aaron the priest.	וְאֶתֹ אַרְבַּע הָעֲגֻלֹת וְאֶת שְׁמֹנֶת הַבָּקָר נָתַן לְבְנֵי מֵרָרִי כְּפִי עֲבֹדָתָם בְּיַד אִיתָמָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן: יֵת אַרְבַּע עֲגֻלָּן וְיֵת תְּמֹנֵי תּוֹרִין יֵת לְבְנֵי מֵרָרִי כְּמִסַּת פּוֹלְחָנֵהוֹן בְּיַד אִיתָמָר בֶּן־אַהֲרֹן כֹּהֵן:	8
9	But unto the sons of Kohath he gave none, because the service of the holy things belonged unto them: they bore them upon their shoulders.	וְלִבְנֵי קָהָת לֹא יָתָב אֲרִי פוֹלָחַן קוֹדֶשָׁא עֲלֵיהֶן בְּכַתְּפָא נִטְלִין: יֵת לְבְנֵי קָהָת לֹא נָתַן כִּי־עֲבָדָת הַקֹּדֶשׁ עֲלֵהֶם בְּכַתְּפֵי יִשְׂאֻ:	9
10	And the princes brought the dedication-offering of the altar in the day that it was anointed, even the princes brought their offering before the altar.	וַיִּקְרִיבוּ הַנְּשָׂאִים אֶת חֲנוּכַּת הַמִּזְבֵּחַ בַּיּוֹם הַמָּשָׁח אֹתוֹ וַיִּקְרִיבוּ הַנְּשָׂאִים אֶת־קֶרְבָּנָם לִפְנֵי הַמִּזְבֵּחַ: וַיִּקְרִיבוּ רַבְרִבֵּי רַבְרִבֵּי יֵת חֲנוּכַּת מִדְּבָחָא בְּיוֹמָא דְרַבִּיאוּ יִתְיָה וַיִּקְרִיבוּ רַבְרִבֵּי יֵת קוֹרְבָנֵהוֹן לִקְדָם מִדְּבָחָא:	10
11	And the LORD said unto Moses: "They shall present their offering each prince on his day, for the dedication of the altar."	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה נְשִׂיא אֶחָד לַיּוֹם נְשִׂיא אֶחָד לַיּוֹם וַיִּקְרִיבוּ אֶת־קֶרְבָּנָם לַחֲנוּכַּת הַמִּזְבֵּחַ: (ס) וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה רַבָּא חַד לְיוֹמָא רַבָּא חַד לְיוֹמָא וַיִּקְרִיבוּ יֵת קוֹרְבָנֵהוֹן לַחֲנוּכַּת מִדְּבָחָא:	11
12	And he that presented his offering the first day was Nahshon the son of Amminadab, of the tribe of Judah;	וַיְהִי הַמַּקְרִיב בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן אֶת־קֶרְבָּנוֹ נַחֲשֹׁן בֶּן־עַמִּינָדָב לְמַטֵּה יְהוּדָה: וַיְהִי דְמַקְרִיב בְּיוֹמָא קְדָמָא יֵת קוֹרְבָנֵיהּ נַחֲשֹׁן בֶּן עַמִּינָדָב לְשִׁבְטָא דִּיהוּדָה:	12

(7) כפי עבודתם. שהיה משא בני גרשון קל משל מררי שהיו נושאים הקרשים והעמודים והאדנים:

(9) כי עבדת הקדש עליהם. משא דבר הקדושה הארון והשלמן וגו' לפיכך צתק יסאו:

(10) ויקריבו הנשאים את חנכת המזבח. לאחר שהתנדבו העגלות והצקר לשאת המשכן נשאים לצם להתנדב קרצנות המזבח לחנכו: ויקריבו הנשאים את קרבנם לפני המזבח. כי לא קבל משה מידם עד שנאמר לו מפי הגבורה (ספרי מ):

(11) ויקריבו את קרבנם לחנכת המזבח. ועדיין לא היה יודע משה האריך יקריבו אם כסדר חולדותם אם כסדר המסעות עד שנאמר לו מפי הקד"ה יקריבו למסעות איש יומו (שם. זכחיס כא):

(12) ביום הראשון. אותו היום נטל עשר עטרות ראשון למעשה צראשית א' לנשיאים וכו' כדאיתא צקדר עולם (פ"ז): למטה יהודה. יסאו הכתוב על צנטו ולא שגבה משצטו והקריב או אינו אומר למטה יהודה אלא שגבה משצטו והציא תלמוד לומר זה קרבן נחשון משלו הציא (ספרי מח):

13	and his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	וְקֶרְבֶּנוֹ קֶעֱרֶת־כֶּסֶף אֶחָת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְ�נֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לַמִּנְחָה:	וְקֶרְבֶּנֶיהָ מְגֻסָּתָא דְכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סֻלְעִין הָוִי מִתְקָלָהּ מִזְרָקָא חֲדָא דְכֶסֶפָּא מִתְקָלֶיהָ שִׁבְעִין סֻלְעִין בְּסֻלְעֵי קוּדְשָׁא תַרְוֵיהוֹן מְלֵן סוּלְתָא דְפִילָא בְּמִשַּׁח לַמִּנְחָתָא:
14	one golden pan of ten shekels, full of incense;	כָּף אֶחָת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת:	בְּזָקָא חֲדָא מִתְקָלָהּ עֲשָׂר סֻלְעִין הִיא דְדָהָב מְלֵאָה קְטוֹרֶת בּוֹסְמִיָּא:
15	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	פָּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שָׁנָתוֹ לְעֹלָה:	תוֹר חֲדָא בֶר תוֹרֵי דְכָר חֲדָא אִמֵּר חֲדָא בֶר שְׁתֵּיהּ לְעֹלָתָא:
16	one male of the goats for a sin-offering;	שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאת:	צִפִּיר בֶר עִזִּין חֲדָא לַחֲטָתָא:
17	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Nahshon the son of Amminadab.	וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֲתוּדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן נַחֲשֹׁן בֶּן־עַמִּינָדָב: (פ)	וּלְנִכְסֵת קוּדְשִׁיא תוֹרֵי תַרְוֵין דְכָרֵי חֲמִשָּׁא גְדֵי חֲמִשָּׁא אִמֵּרִין בְּנֵי שָׁנָא חֲמִשָּׁא דִין קוּרְבָנָא דְנַחֲשֹׁן בֶר עַמִּינָדָב:
18	On the second day Nethanel the son of Zuar, prince of Issachar, did offer:	בְּיוֹם הַשְּׁנִי הַקָּרִיב נִתְנָאֵל בֶּן־צוּעַר נָשִׂיא יִשְׁשָׁכָר:	בְּיוֹמָא תַנִּינָא קָרִיב נִתְנָאֵל בֶר צוּעַר רַב שְׁבָטָא דְיִשְׁשָׁכָר:
19	he presented for his offering one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	הַקָּרִב אֶת־קֶרְבֶּנוֹ קֶעֱרֶת־כֶּסֶף אֶחָת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְ�נֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לַמִּנְחָה:	קָרִיב יֵת קוּרְבָנֶיהָ מְגֻסָּתָא דְכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סֻלְעִין הָוִי מִתְקָלָהּ מִזְרָקָא חֲדָא דְכֶסֶפָּא מִתְקָלֶיהָ שִׁבְעִין סֻלְעִין בְּסֻלְעֵי קוּדְשָׁא תַרְוֵיהוֹן מְלֵן סוּלְתָא דְפִילָא בְּמִשַּׁח לַמִּנְחָתָא:

(13) שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת. לַמִּנְחָה נִדְּחָה (שם מט):

(14) עֲשָׂרָה זָהָב. כְּתוּבָתוֹ מִשְׁקֶל עֲשָׂר שְׁקֵל הַקֹּדֶשׁ הִיא זֶה: מְלֵאָה קְטֹרֶת. לֹא מִזְוֵי קְטֹרֶת לִיחִיד וְלֹא עַל מִזְבֵּחַ

הַחֵיטוֹן אֲלָא זֶה בְּלִצְדָה וְהוֹרָאֵת שְׁעָה הִיא (מִנְחוֹת נ, ז):

(15) פָּר אֶחָד. מִיּוֹדֵד שְׁעִדְרוֹ (ספרי נ):

(16) שְׁעִיר עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאת. לִכְפֹּר עַל קִצְרַת הַמָּהוּם (שם נא) (עֵיין צִרְא"ס) וְטוֹמֵאת סָפֵק:

(18) הַקָּרִיב נִתְנָאֵל בֶּן צוּעַר. הַקָּרִיב אֶת קָרְבָּנוֹ. מִה תְּלִמּוּד לומר הַקָּרִיב צִבְעוֹ שֶׁל יִשְׁשָׁכָר מִה שֶׁלֹּא נִאֲמַר כָּל הַשְּׁבָטִים לְפִי שֶׁזֶה רֹאשׁוֹן וְעַד עַתָּה דִּי שְׁקִדְמִי יְהוּדָה אֲחִי אֲקָרִיב אֲנִי אַחֲרָיו אֲמַר לוֹ מִשֶּׁה מִפִּי הַגְּבוּרָה נִאֲמַר לִי שִׁיקְרִיבוּ כַּסְדֵּר מִסְעֵן לְדַגְלִיָּהם לִכְךָ אֲמַר הַקָּרִיב אֶת קָרְבָּנוֹ וְהוּא חֲסֵר יו"ד שֶׁהוּא מִשְׁמַשׁ הַקָּרִיב לְשׁוֹן לוֹוִי שְׁמִפִּי הַגְּבוּרָה נִטְוֶה הַקָּרִיב וּמִהוּ הַקָּרִיב הַקָּרִיב צ' פַּעַמִּים שֶׁצִּבְלִי צ' דְּצָרִים זָכָה לְהַקָּרִיב שְׁנֵי לְשָׁבָטִים אֶחָת שֶׁהִיוּ יוֹדְעִים בְּחֹרָה שֶׁנִּאֲמַר (ד"ה א יב, לג) וּמִצְנֵי יִשְׁשָׁכָר יוֹדְעֵי צִינָה לַעֲמִים וְאֶחָת שֶׁהִם נִתְּנוּ עֲלֶיהָ לְנִשְׁאִים לְהַתְנַדֵּב קָרְבָּנֹת הֵלְלוּ (ספרי נב) וְצִינָה שֶׁל רִבִּי מִשֶּׁה הַדְּרָשׁ מִנְּחֵי אֲמַר רִבִּי פִנְחָס בֶּן יֵאִיר נִתְנָאֵל בֶּן צוּעַר הִשְׁאִין עֲלֶיהָ זֶה:

20	one golden pan of ten shekels, full of incense;	כַּף אֶחָת עֲשָׂרָה זָהָב מִלֶּאֱהָ קְטֹרֶת:	בִּזְכָּא חֲדָא מִתְקַלְהָ עֲשָׂר סֻלְעִין הִיא דְּדָהָב מִלְּיָא קְטֹרֶת בּוֹסְמִיָּא:
21	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	כֶּבֶשׂ-אֶחָד בֶּן-שָׁנָתוֹ לַעֲלֹה:	תּוֹר חֵד בֶּר תּוֹרֵי דְכֶר חֵד אִמֹר חֵד בֶּר שְׁתִּיָּה לַעֲלֹתָא:
22	one male of the goats for a sin-offering;	שְׁעִיר-עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאת:	צִפִּיר בֶּר עִזִּין חֵד לַחֲטָתָא:
23	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Nethanel the son of Zuar.	וּלְזִבְחַ הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֵתִדִּים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קֹרְבַן נִתְנָאֵל בֶּן-צֹועֵר: (פ)	וּלְנִכְסַת קוֹדֶשִׁיא תּוֹרֵי תְרִין דְּכָרֵי חֲמִשָּׁא גְדֵי חֲמִשָּׁא אִמֹרִין בְּנֵי שָׁנָה חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָנָא דְנִתְנָאֵל בֶּר צֹועֵר:
24	On the third day Eliab the son of Helon, prince of the children of Zebulun:	בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי נָשִׂיא לְבִנִּי זְבוּלֹן אֶלְיָאֵב בֶּן-חֵלֹן:	בְּיוֹמָא תְלִיתָאָה רַבָּא לְבִנִּי זְבוּלֹן אֶלְיָאֵב בֶּר חֵילֹן:
25	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קֹרְבָנֹו קְעֶרֶת-כֶּסֶף אֶחָת שְׁלִשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזֶּרֶק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שָׁקֶל בִּשְׁקָל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בְשֶׁמֶן לַמִּנְחָה:	קוֹרְבָנִיהּ מִגֶּסֶתָא דְכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סֻלְעִין הֵוֹי מִתְקַלְהּ מִזֶּרְקָא חֵד דְכֶסֶפָּא מִתְקַלְיָה שִׁבְעִין סֻלְעִין בְּסֻלְעֵי קוֹדֶשָׁא תְרִוּיָהוֹן מִלֵּן סוּלְתָא דְפִילָא בְמִשְׁחָ לַמִּנְחָתָא:
26	one golden pan of ten shekels, full of incense;	כַּף אֶחָת עֲשָׂרָה זָהָב מִלֶּאֱהָ קְטֹרֶת:	בִּזְכָּא חֲדָא מִתְקַלְהָ עֲשָׂר סֻלְעִין הִיא דְּדָהָב מִלְּיָא קְטֹרֶת בּוֹסְמִיָּא:

(19) קערת כסף. מניין אותיותיו בגימטריא תתק"ל כנגד שנותיו של אדם הראשון: שלשים ומאה משקלה. על שם שכהעמיד תולדות לקיום העולם בן מאה ול' שנה היה שנאמר (בראשית ה, ג) ויחי אדם שלשים ומאה שנה ויולד צדמותו וגו': מזרק אחד כסף. בגימטריא תתק"כ על שם נח שהעמיד תולדות בן ת"ק שנה ועל שם עשרים שנה שנגזרה גזירת המבול קודם תולדותיו כמו שפירשתי אלל (שם ו, ג) והיו ימיו מאה ועשרים שנה לפיכך נאמר מזרק אחד כסף ולא נאמר מזרק כסף אחד כמו שנאמר בקערה לומר שאף אותיות של אחד מטרפות למנין: שבעים שקל. כנגד שבעים אומות שילאו מצניו:

(20) כף אחת. כנגד התורה שנמנה מידו של הקד"ש: עשרה זהב. כנגד עשרת הדברות: מלאה קטרת. גימטריא של קטרת תרי"ג מלות ובלבד שחלף קו"ף בדל"ת על ידי א"ת ב"ש ג"ר ד"ק (במדב"ר יג, טו):

(21) פר אחד. כנגד אברהם שנאמר בו (בראשית יח, ז) ויקח בן צקר: איל אחד. כנגד יצחק (שם כב, יג) ויקח את האיל וגו': כבש אחד. כנגד יעקב (שם ל, מ) והכשדים הפריד יעקב:

(22) שעיר עזים. לכפר על מכירת יוסף שנאמר בו (שם לו, לא) וישחטו שעיר עזים:

(23) ולזבח השלמים בקר שנים. כנגד משה ואהרן שנמנו שלוש בן ישראל לאזיהם ששמים: אילים עתודים כבשים. ג' מינים כנגד כהנים ולוים וישראלים וכנגד תורה נביאים וכתובים. שלש חמשות כנגד חמשה חומשין וחמש הדברות הכתובין על לוח אחד וחמש הכתובין על השני. עד כאן מיסודו של רבי משה הדרשן:

(24) ביום השלישי נשיא וגו'. ביום השלישי היה נשיא המקריב לבני זבולון וכן כולם אבל צנתנאל שנאמר בו הקריב צנתנאל נופל אחריו הלשון לומר נשיא ישכר לפי שכבר הזכיר שמו והקרבנו ונשאר שלא נאמר בהן הקריב נופל עליהן לשון זה נשיא לבני פלוני אותו היום היה הנשיא המקריב לשבט פלוני:

27	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	תֹּר חֵד בַּר תּוֹרִי דְכַר חֵד אָמַר חֵד בַּר שְׁתִּיָּה לְעֹלָתָא:	פֶּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שָׁנָתוֹ לְעֹלָה:	27
28	one male of the goats for a sin-offering;	צִפִּיר בַּר עֲזִין חֵד לְחַטָּאתָא:	שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאתָא:	28
29	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Eliab the son of Helon.	וּלְנִכְסֵת קוֹדֶשֶׁיָא תּוֹרִי תְרִין דְּכָרֵי חֲמִשָּׁא גָדִי חֲמִשָּׁא אֶמְרִין בְּנֵי שָׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָנָא דְּאֵלִיאֵב בַּר חֵלּוֹן:	וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קֶרְבֵּן אֵלִיאֵב בֶּן־חֵלּוֹן: (פ)	29
30	On the fourth day Elizur the son of Shedeur, prince of the children of Reuben:	בְּיוֹמָא רַבִּיעָאָה רַבָּא לְבְנֵי רְאוּבֵן אֱלִיזוּר בַּר שְׁדִיאֹוֹר:	בְּיוֹם הָרְבִיעִי נָשִׂיא לְבְנֵי רְאוּבֵן אֱלִיזוּר בֶּן־שְׁדִיאֹוֹר:	30
31	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קוֹרְבָנִיה מְגֻסָּתָא דְּכֶסֶף חֲדָא מָאָה וּתְלָתִין סָלְעִין הָוִי מִתְקָלָה מְזֻרְקָא חֵד דְּכֶסֶף מִתְקָלִיה שְׁבַעִין סָלְעִין בְּסָלְעֵי קוֹדֶשֶׁא תְרִינְהוֹן מֶלֶן סוּלְתָא דְּפִילָא בְּמִשַּׁח לְמִנְחָתָא:	קֶרְבָּנוֹ קַעֲרֵת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלִשִׁים וּמָאָה מִשְׁקָלָהּ מְזֻרְקָא אֶחָד כֶּסֶף שְׁבַעִים שָׁקֶל בְּשָׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלִילָה בְשֶׁמֶן לְמִנְחָה:	31
32	one golden pan of ten shekels, full of incense;	בְּזָקָא חֲדָא מִתְקָלָה עֶשֶׂר סָלְעִין הִיא דְּדֶהֱב מְלֵיא קְטוֹרֶת בּוֹסְמִיָא:	כַּף אַחַת עֶשְׂרֵה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת:	32
33	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	תֹּר חֵד בַּר תּוֹרִי דְכַר חֵד אָמַר חֵד בַּר שְׁתִּיָּה לְעֹלָתָא:	פֶּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שָׁנָתוֹ לְעֹלָה:	33
34	one male of the goats for a sin-offering;	צִפִּיר בַּר עֲזִין חֵד לְחַטָּאתָא:	שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאתָא:	34
35	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Elizur the son of Shedeur.	וּלְנִכְסֵת קוֹדֶשֶׁיָא תּוֹרִי תְרִין דְּכָרֵי חֲמִשָּׁא גָדִי חֲמִשָּׁא אֶמְרִין בְּנֵי שָׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָנָא דְּאֵלִיזוּר בַּר שְׁדִיאֹוֹר:	וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קֶרְבֵּן אֱלִיזוּר בֶּן־ שְׁדִיאֹוֹר: (פ)	35
36	On the fifth day Shelumiel the son of Zurishaddai, prince of the children of Simeon:	בְּיוֹמָא חֲמִישָׁאָה רַבָּא לְבְנֵי שִׁמְעוֹן שְׁלוּמִיאֵל בַּר צוּר־שָׁדַי:	בְּיוֹם הַחֲמִישִׁי נָשִׂיא לְבְנֵי שִׁמְעוֹן שְׁלוּמִיאֵל בֶּן־צוּר־שָׁדַי:	36

37	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קֹרְבָנוֹ קַעֲרֶת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלִשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שָׁקֶל בִּשְׁקָל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לַמִּנְחָה:	קֹרְבָנֶיהָ מִגֹּסֶתָא דְכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סֻלְעִין הָיוּ מִתְקָלָה מִזְרָקָא חַד דְכֶסֶפָא מִתְקָלֶיהָ שִׁבְעִין סֻלְעִין בְּסֻלְעֵי קוּדְשָׁא תַרְוֵיהוֹן מְלֵן סוּלְתָא דְפִילָא בַמִּשַׁח לַמִּנְחָתָא:
38	one golden pan of ten shekels, full of incense;	כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קִטְרֶת:	בְּזָקָא חֲדָא מִתְקָלָה עֲשָׂר סֻלְעִין הִיא דְדָהָב מְלֵיאָ קִטוֹרֶת בּוֹסְמִיא:
39	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	פָּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שָׁנָתוֹ לְעֹלָה:	תוֹר חַד בַּר תּוֹרֵי דְכַר חַד אֹמֵר חַד בַּר שְׁתֵּיָה לְעֹלְתָא:
40	one male of the goats for a sin-offering;	שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאת:	צִפִּיר בַר עִזִּין חַד לַחֲטָתָא:
41	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Shelumiel the son of Zurishaddai.	וּלְזִבְחַת הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֹתָדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קֹרְבַן שְׁלֹמִיאֵל בֶּן־צוּרִישַׁדָּי: (פ)	וּלְנִכְסַת קוּדְשָׁא תּוֹרֵי תַרְוֵין דְכָרֵי חֲמִשָּׁא גְדֵי חֲמִשָּׁא אֹמְרִין בְּנֵי שָׁנָא חֲמִשָּׁא דִין קוּרְבָנָא דְשְׁלוּמִיאֵל בַּר צוּרִישַׁדָּי:
42	On the sixth day Eliasaph the son of Deuel, prince of the children of Gad:	בְּיוֹם הַשְּׁשִׁי נָשִׂיא לְבְנֵי גָד אֱלִיסָפָ בֶּן־דְּעוּאֵל:	בְּיוֹמָא שְׁתִּיתָאָה רַבָּא לְבְנֵי גָד אֱלִיסָפָ בַּר דְּעוּאֵל:
43	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קֹרְבָנוֹ קַעֲרֶת־כֶּסֶף אַחַת שְׁלִשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שָׁקֶל בִּשְׁקָל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לַמִּנְחָה:	קֹרְבָנֶיהָ מִגֹּסֶתָא דְכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סֻלְעִין הָיוּ מִתְקָלָה מִזְרָקָא חַד דְכֶסֶפָא מִתְקָלֶיהָ שִׁבְעִין סֻלְעִין בְּסֻלְעֵי קוּדְשָׁא תַרְוֵיהוֹן מְלֵן סוּלְתָא דְפִילָא בַמִּשַׁח לַמִּנְחָתָא:
44	one golden pan of ten shekels, full of incense;	כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קִטְרֶת:	בְּזָקָא חֲדָא מִתְקָלָה עֲשָׂר סֻלְעִין הִיא דְדָהָב מְלֵיאָ קִטוֹרֶת בּוֹסְמִיא:
45	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	פָּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ־אֶחָד בֶּן־שָׁנָתוֹ לְעֹלָה:	תוֹר חַד בַּר תּוֹרֵי דְכַר חַד אֹמֵר חַד בַּר שְׁתֵּיָה לְעֹלְתָא:
46	one male of the goats for a sin-offering;	שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאת:	צִפִּיר בַר עִזִּין חַד לַחֲטָתָא:

47	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Eliasaph the son of Deuel.	וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כִּבְשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אֱלִישָׁפָּה בֶן־דְּעוּאֵל: (פ)	47
48	On the seventh day Elishama the son of Ammihud, prince of the children of Ephraim:	בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה רַבָּא לְבָנִי אֶפְרַיִם אֱלִישָׁמָע בֶּן־עַמִּיהוּד:	ז
49	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קוֹרְבָּנִיהּ מִגִּסְתָּא דְכֶסֶף חֲדָא מָאָה וּתְלָתִין סְלַעִין הָיוּ מִתְקָלָה מִזְרָקָא חֲדָא דְכֶסֶף מִתְקָלָה שְׁבַעִין סְלַעִין בְּסֻלְעֵי קוֹדֶשָׁא תַרְוֵיהוֹן מֶלֶן סוּלְתָא דְפִילָא בְּמִשַּׁח לְמִנְחָתָא:	49
50	one golden pan of ten shekels, full of incense;	בְּזָכָא חֲדָא מִתְקָלָה עֶשֶׂר סְלַעִין הִיא דְדֶהֱבָא מְלֵיא קְטוֹרֶת בּוֹסְמִיא:	50
51	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	תוֹר חֲדָא בֶר תוֹרֵי דְכֶר חֲדָא אֹמֵר חֲדָא בֶר שְׁתֵּיהּ לַעֲלֹתָא:	51
52	one male of the goats for a sin-offering;	צִפִּיר בֶר עֵזִין חֲדָא לְחַטָּאתָא:	52
53	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Elishama the son of Ammihud.	וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כִּבְשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אֱלִישָׁמָע בֶּן־ עַמִּיהוּד: (פ)	53
54	On the eighth day Gamaliel the son of Pedahzur, prince of the children of Manasseh:	בְּיוֹמָא תַּמִּינָאָה רַבָּא לְבָנִי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּר פְּדֵהצֹר:	54
55	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קוֹרְבָּנִיהּ מִגִּסְתָּא דְכֶסֶף חֲדָא מָאָה וּתְלָתִין סְלַעִין הָיוּ מִתְקָלָה מִזְרָקָא חֲדָא דְכֶסֶף מִתְקָלָה שְׁבַעִין סְלַעִין בְּסֻלְעֵי קוֹדֶשָׁא תַרְוֵיהוֹן מֶלֶן סוּלְתָא דְפִילָא בְּמִשַּׁח לְמִנְחָתָא:	55

one golden pan of ten shekels, full of incense;	בִּזְכָּא חֲדָא מִתְקֻלָּה עֶשֶׂר סֻלְעִין הִיא וְדִהֵב מְלִיא קְטֹרֶת בּוֹסְמִיא:	כֹּף אֶחָת עֶשְׂרֵה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת:
one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	תּוֹר חֵד בֵּר תּוֹרֵי דְכֶר חֵד אִמֵּר חֵד בֵּר שְׁתִּיָּה לְעֹלָתָא:	פֶּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשֶׁאֶחָד בֶּן־שָׁנָתוֹ לְעֹלָה:
one male of the goats for a sin-offering;	צִפִּיר בֵּר עֵזִין חֵד לְחַטָּאת:	שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת:
and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lamb of the first year. This was the offering of Gamaliel the son of Pedahzur.	וּלְנִכְסֹת קוֹדֶשְׁיָא תּוֹרֵי תִרְיִן דְּכִרֵּי חֲמִשָּׁא גְדֵי חֲמִשָּׁא אִמֵּרִין בְּנֵי שָׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָנָא דְגַמְלִיאֵל בֵּר פְּדֵהצֹר:	וּלְזִבְחַ הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קֹרְבַן גַּמְלִיאֵל בֶּן־פְּדֵהצֹר: (פ)
On the ninth day Abidan the son of Gideoni, prince of the children of Benjamin:	בְּיוֹמָא תְּשִׁיעָאָה רַבָּא לְבָנֵי בְנֵימִין אֲבִידָן בֵּר גִּדְעוֹנִי:	בְּיוֹם הַתְּשִׁיעִי נָשִׂיא לְבָנֵי בְנֵימִין אֲבִידָן בֶּן־גִּדְעוֹנִי:
his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קוֹרְבָנִיהּ מִגֹּסְתָא דְכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סֻלְעִין הָוִי מִתְקֻלָּה מְזֻרְקָא חֵד דְּכֶסֶפָּא מִתְקֻלִּיהּ שְׁבַעִין סֻלְעִין בְּסֻלְעֵי קוֹדֶשָׁא תִרְוִיהוֹן מֶלֶן סוּלְתָא דְפִילָא בְּמִשַּׁח לְמִנְחָתָא:	קֹרְבָנוֹ קַעֲרֹת־כֶּסֶף אֶחָת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מְזֻרְקָא אֶחָד כֶּסֶף שְׁבַעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְ�נֵינֵיהֶם מְלֵאִים סֹלֶת בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לְמִנְחָה:
one golden pan of ten shekels, full of incense;	בִּזְכָּא חֲדָא מִתְקֻלָּה עֶשֶׂר סֻלְעִין הִיא וְדִהֵב מְלִיא קְטֹרֶת בּוֹסְמִיא:	כֹּף אֶחָת עֶשְׂרֵה זָהָב מְלֵאָה קְטֹרֶת:
one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	תּוֹר חֵד בֵּר תּוֹרֵי דְכֶר חֵד אִמֵּר חֵד בֵּר שְׁתִּיָּה לְעֹלָתָא:	פֶּר אֶחָד בֶּן־בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשֶׁאֶחָד בֶּן־שָׁנָתוֹ לְעֹלָה:
one male of the goats for a sin-offering;	צִפִּיר בֵּר עֵזִין חֵד לְחַטָּאת:	שְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לְחַטָּאת:
and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Abidan the son of Gideoni.	וּלְנִכְסֹת קוֹדֶשְׁיָא תּוֹרֵי תִרְיִן דְּכִרֵּי חֲמִשָּׁא גְדֵי חֲמִשָּׁא אִמֵּרִין בְּנֵי שָׁנָא חֲמִשָּׁא דִּין קוֹרְבָנָא דְאֲבִידָן בֵּר גִּדְעוֹנִי:	וּלְזִבְחַ הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קֹרְבַן אֲבִידָן בֶּן־גִּדְעוֹנִי: (פ)
On the tenth day Ahiezer the son of Ammishaddai, prince of the children of Dan:	בְּיוֹמָא עֲשִׂירָאָה רַבָּא לְבָנֵי דָן אַחִיעֶזֶר בֵּר עַמִּישַׁדַּי:	בְּיוֹם הָעֲשִׂירִי נָשִׂיא לְבָנֵי דָן אַחִיעֶזֶר בֶּן־עַמִּישַׁדַּי:

67	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קֹרְבָנוֹ קְעֶרֶת-כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שָׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לַמִּנְחָה:	קֹרְבָנֶיהָ מִגֹּסֶתָא דְכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סֻלְעִין הָנִי מִתְקָלָה מִזְרָקָא חֲדָא דְכֶסֶפָא מִתְקָלֶיהָ שִׁבְעִין סֻלְעִין בְּסֻלְעֵי קוּדְשָׁא תַרְוֵיהוֹן מְלֵן סוּלְתָא דְפִילָא בְּמִשַׁח לַמִּנְחָתָא:
68	one golden pan of ten shekels, full of incense;	כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קִטְרֶת:	בְּזָכָא חֲדָא מִתְקָלָה עֲשָׂר סֻלְעִין הִיא דְדָהָב מְלֵאָה קִטוּרֶת בּוֹסְמִיָא:
69	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	פָּר אֶחָד בֶּן-בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ-אֶחָד בֶּן-שָׁנָתוֹ לְעֹלָה:	תּוֹר חֲדָא בֶר תּוֹרֵי דְכָר חֲדָא אִמֵּר חֲדָא בֶר שְׁתֵּיהּ לְעֹלְתָא:
70	one male of the goats for a sin-offering;	שְׁעִיר-עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאת:	צִפִּיר בֶּר עִזִּין חֲדָא לַחֲטָתָא:
71	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Ahiezer the son of Ammishaddai.	וּלְזִבַּח הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קֹרְבַן אַחִיעֶזֶר בֶּן-עַמִּישַׁדַּי: (פ)	וּלְנִכְסַת קוּדְשָׁא תּוֹרֵי תַרִּין דְכָרֵי חֲמִשָּׁא גְדֵי חֲמִשָּׁא אִמֵּרִין בְּנֵי שָׁנָא חֲמִשָּׁא דִין קוּרְבָנָא דְאַחִיעֶזֶר בֶּר עַמִּישַׁדַּי:
72	On the eleventh day Pagiel the son of Ochran, prince of the children of Asher:	בְּיוֹם עֲשֵׁתִי עֲשָׂר יוֹם נָשִׂיא לְבְנֵי אֲשֶׁר פָּגִעִיאל בֶּן-עֶכְרָן:	בְּיוֹם חֲדָא עֲשָׂר יוֹמִין רַבָּא לְבְנֵי אֲשֶׁר פָּגִעִיאל בֶּר עֶכְרָן:
73	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קֹרְבָנוֹ קְעֶרֶת-כֶּסֶף אַחַת שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שָׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לַמִּנְחָה:	קֹרְבָנֶיהָ מִגֹּסֶתָא דְכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סֻלְעִין הָנִי מִתְקָלָה מִזְרָקָא חֲדָא דְכֶסֶפָא מִתְקָלֶיהָ שִׁבְעִין סֻלְעִין בְּסֻלְעֵי קוּדְשָׁא תַרְוֵיהוֹן מְלֵן סוּלְתָא דְפִילָא בְּמִשַׁח לַמִּנְחָתָא:
74	one golden pan of ten shekels, full of incense;	כַּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קִטְרֶת:	בְּזָכָא חֲדָא מִתְקָלָה עֲשָׂר סֻלְעִין הִיא דְדָהָב מְלֵאָה קִטוּרֶת בּוֹסְמִיָא:
75	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	פָּר אֶחָד בֶּן-בָּקָר אֵיל אֶחָד כֶּבֶשׂ-אֶחָד בֶּן-שָׁנָתוֹ לְעֹלָה:	תּוֹר חֲדָא בֶר תּוֹרֵי דְכָר חֲדָא אִמֵּר חֲדָא בֶר שְׁתֵּיהּ לְעֹלְתָא:
76	one male of the goats for a sin-offering;	שְׁעִיר-עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאת:	צִפִּיר בֶּר עִזִּין חֲדָא לַחֲטָתָא:

77	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Pagiel the son of Ochran.	וּלְזִבְחַת הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כִּבְשִׂים בְּנֵי-שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן פִּגְעִיאֵל בֶּן-עֶכְרָן: (פ)	וּלְנִכְסַת קֹדֶשֶׁת תּוֹרֵי תָרִין דְּכָרֵי חֲמִשָּׁה גְּדֵי חֲמִשָּׁה אֲמָרִין בְּנֵי שָׁנָה חֲמִשָּׁה דִּין קֹרְבָנָא דִּפְגַּעִיאֵל בֶּר עֶכְרָן:
78	On the twelfth day Ahira the son of Enan, prince of the children of Naphtali:	בְּיוֹם שְׁנַיִם עָשָׂר יוֹם נָשִׂיא לְבָנֵי נַפְתָּלִי אַחִירַע בֶּן-עֵינָן:	בְּיוֹם תְּרֵי עָסָר יוֹמִין רַבָּא לְבָנֵי נַפְתָּלִי אַחִירַע בֶּר עֵינָן:
79	his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering;	קָרְבָּנוֹ קַעֲרַת-כֶּסֶף אַחַת שְׁלִשִׁים וּמֵאָה מִשְׁקָלָהּ מִזְרָק אֶחָד כֶּסֶף שִׁבְעִים שֶׁקֶל בִּשְׁקָל הַקֹּדֶשׁ שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֶלֶת בְּלִילָה בַשֶּׁמֶן לַמִּנְחָה:	קֹרְבָנִיהּ מְגֻסָּתָא דְכֶסֶף חֲדָא מֵאָה וּתְלָתִין סֻלְעִין הָוִי מִתְקָלָהּ מִזְרָקָא חֲדָ דְכֶסֶף מִתְקָלִיהּ שִׁבְעִין סֻלְעִין בְּסֻלְעֵי קֹדֶשׁא תַרְוִיחֹן מֶלֶן סוּלְתָא דִּפִּילָא בַּמִּשַּׁח לַמִּנְחָתָא:
80	one golden pan of ten shekels, full of incense;	כָּף אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֵאָה קִטְרֶת:	בְּזָכָא חֲדָא מִתְקָלָהּ עָשָׂר סֻלְעִין הִיא דְדָהָב מְלֵאָה קִטְרֶת בִּסְמִיָּא:
81	one young bullock, one ram, one he-lamb of the first year, for a burnt-offering;	פָּר אֶחָד בֶּן-בָּקָר אֵיל אֶחָד כִּבְשֶׁ-אֶחָד בֶּן-שָׁנָתוֹ לְעֹלָה:	תּוֹר חֲדָ בֶר תּוֹרֵי דְכָר חֲדָ אֲמֹר חֲדָ בֶר שְׁתֵּיהּ לְעֹלָתָא:
82	one male of the goats for a sin-offering;	שְׁעִיר-עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאת:	צִפִּיר בֶּר עִזִּין חֲדָ לַחֲטָתָא:
83	and for the sacrifice of peace-offerings, two oxen, five rams, five he-goats, five he-lambs of the first year. This was the offering of Ahira the son of Enan.	וּלְזִבְחַת הַשְּׁלָמִים בָּקָר שְׁנַיִם אֵילִם חֲמִשָּׁה עֶתְדִים חֲמִשָּׁה כִּבְשִׂים בְּנֵי-שָׁנָה חֲמִשָּׁה זֶה קָרְבַּן אַחִירַע בֶּן-עֵינָן: (פ)	וּלְנִכְסַת קֹדֶשֶׁת תּוֹרֵי תָרִין דְּכָרֵי חֲמִשָּׁה גְּדֵי חֲמִשָּׁה אֲמָרִין בְּנֵי שָׁנָה חֲמִשָּׁה דִּין קֹרְבָנָא דִּאֲחִירַע בֶּר עֵינָן:
84	This was the dedication-offering of the altar, in the day when it was anointed, at the hands of the princes of Israel: twelve silver dishes, twelve silver basins, twelve golden pans;	זֹאת חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ בְּיוֹם הַמִּשַּׁח אֹתוֹ מֵאֵת נְשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל קַעֲרַת כֶּסֶף שְׁתֵּים עָשָׂר מִזְרָקֵי-כֶסֶף שְׁנַיִם עָשָׂר כַּפּוֹת זָהָב שְׁתֵּים עָשָׂרָה:	דָּא חֲנוּכַּת מִדְּבָחָא בְּיוֹמָא דְּרַבִּיאֻ יְתִיָּה מִן רַבְרָבֵי יִשְׂרָאֵל מְגוּסֵי כֶסֶף תְּרַתָּא עֲשָׂרִי מִזְרָקֵי כֶסֶף תְּרֵי עָשָׂר בְּזָכֵי דְדָהָבָא תְּרַתָּא עֲשָׂרִי:

(84) ביום המושח אותו. זו ציוס שנמשח הקריז ומה אני מקיים אחרי המשח שנמשח תחלה ואחר כך הקריז או אחרי המשח לאחר זמן ולא צא ללמד ציוס המשח אלא לומר שנמשח ציוס כשהוא אומר (ויקרא ז, לו) ציוס משחו אותם למדנו שנמשח ציוס ומה תלמוד לומר ציוס המשח אותו ציוס שנמשח הקריז (ספרי נג): קערת כסף שתיים עשרה. הם הם שהתנדבו ולא אירע זהם פסול (ספרי שם. צמר):

85	each silver dish weighing a hundred and thirty shekels, and each basin seventy; all the silver of the vessels two thousand and four hundred shekels, after the shekel of the sanctuary;	מִאֲהַ וּתְלָתִין סֻלְעִין הָיוּ מִתְקָלָה דְּמוֹנֶסְתָּא חֲדָא דְּכֶסֶף וְשִׁבְעִין דְּמִזְרְקָא חֲדָא כָּל כֶּסֶף מִנְיָא תְּרִין אֲלָפִין וְאַרְבַּע מֵאָה בְּסֻלְעֵי קוּדְשָׁא:	שְׁלֹשִׁים וּמֵאָה הַקְּעָרָה הָאֶחָת כֶּסֶף וְשִׁבְעִים הַמִּזְרָק הָאֶחָד כָּל כֶּסֶף הַכֵּלִים אֲלָפִים וְאַרְבַּע מֵאוֹת בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ:	85
86	twelve golden pans, full of incense, weighing ten shekels apiece, after the shekel of the sanctuary; all the gold of the pans a hundred and twenty shekels;	בְּזָכִי דְּדִהְבָּא תְּרַתָּא עֲשָׂרִי מְלִין קְטוּרֶת בּוֹסְמִיָּא מִתְקָל עֶשֶׂר סֻלְעִין הָיוּ מִתְקָלָה דְּבִזְכָּא בְּסֻלְעֵי קוּדְשָׁא כָּל דְּהֵב בְּזָכִיָּא מֵאָה וְעֶשְׂרִין:	כַּפּוֹת זָהָב שְׁתֵּים-עָשָׂרָה מְלֵאֹת קְטוּרֶת עֲשָׂרָה עֲשָׂרָה הַכֶּפֶר בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ כָּל-זָהָב הַכַּפּוֹת עֲשָׂרִים וּמֵאָה:	86
87	all the oxen for the burnt-offering twelve bullocks, the rams twelve, the he-lambs of the first year twelve, and their meal-offering; and the males of the goats for a sin-offering twelve;	כָּל תּוֹרֵי לַעֲלֹתָא תְּרֵי עֶשֶׂר תּוֹרִין דְּכָרִין תְּרֵי עֶשֶׂר אֲמִרִין בְּנֵי שָׁנָא תְּרֵי עֶשֶׂר וּמִנְחָתָהוֹן וְצִפִּירֵי בְּנֵי עֵזִי תְּרֵי עֶשֶׂר לַחֲטָאתָא:	כָּל-הַבָּקָר לַעֲלֹה שְׁנַיִם עֶשֶׂר פָּרִים אֵילָם שְׁנַיִם-עֶשֶׂר כִּבְשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה שְׁנַיִם עֶשֶׂר וּמִנְחָתָם וְשִׁעִירֵי עִזִּים שְׁנַיִם עֶשֶׂר לַחֲטָאתָא:	מפטיר
88	and all the oxen for the sacrifice of peace-offerings twenty and four bullocks, the rams sixty, the he-goats sixty, the he-lambs of the first year sixty. This was the dedication-offering of the altar, after that it was anointed.	וְכָל תּוֹרֵי לְנִכְסֹת קוּדְשִׁיָּא עֲשָׂרִין וְאַרְבַּעָא תּוֹרִין דְּכָרֵי שְׁתֵּין גְּדֵי שְׁתֵּין אֲמִרִין בְּנֵי שָׁנָא שְׁתֵּין דָּא חֲנוּכַּת מִדְּבַחָא בְּתַר דְּרַבִּיאָו יְהִיָּה:	וְכָל בָּקָרוֹ זָבַח הַשְּׁלָמִים עֲשָׂרִים וְאַרְבַּעָא פָּרִים אֵילָם שְׁשִׁים עֶתְדִים שְׁשִׁים כִּבְשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה שְׁשִׁים זֹאת חֲנוּכַּת הַמִּזְבֵּחַ אַחֲרֵי הַמָּשַׁח אֹתוֹ:	88
89	And when Moses went into the tent of meeting that He might speak with him, then he heard the Voice speaking unto him from above the ark-cover that was upon the ark of the testimony, from between the two cherubim; and He spoke unto him.	וְכַד עָלִיל מֹשֶׁה לְמַשְׁכַּן זְמָנָא לְמִלְלָא עֲמִיהּ וְשָׁמַע יָת קוֹלָא דְּמִתְמַלְל עֲמִיהּ מִעֲלֵי כַּפּוֹרֶתָא דְּעַל אֲרוֹנָא דְּסִידוּתָא מִבֵּין תְּרִין כְּרוּבִיָּא וּמִתְמַלְל עֲמִיהּ:	וּבָבֹא מֹשֶׁה אֶל-אֹהֶל מוֹעֵד לְדַבֵּר אִתּוֹ וַיִּשְׁמַע אֶת-הַקּוֹל מִדְּבַר אֱלֹוֹ מֵעַל הַכַּפֹּרֶת אֲשֶׁר עַל-אֲרֹן הָעֵדוּת מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרֻבִּים וַיְדַבֵּר אֵלָיו: (פ)	קעו פסוקים

(85) שלשים ומאה הקערה האחת וגו'. מה תלמוד לומר לפי שנאמר שלשים ומאה משקלה ולא פירש באיזו שקל לכך חזר ושנאה כאן וכלל כנולן כל כסף הכלים בשקל הקדש (ספרי נד): כל כסף הכלים וגו'. למדך שהיו כלי המקדש מכוונים במשקלן שוקלן אחד אחד ושוקלן כולן כאחד לא ריבה ולא מיעט (ספרי סס):

(86) כפות זהב שתיים עשרה. למה נאמר לפי שנאמר כף אחת עשרה זהב היא של זהב ומשקלה עשרה שקלים של כסף או אינו אלא כף אחת של כסף ומשקלה עשרה שקלי זהב ושקלי זהב אין משקלם שוה לשל כסף תלמוד לומר כפות זהב של זהב היו (ספרי נה):

(89) ובבא משה. שני כתובים המכחישים זה את זה צא שלישי והכריע ביניהם כתוב אחד אומר (ויקרא א, א) וידבר ה' אלי מאהל מועד והוא חוץ לפרכת וכתוב אחד אומר (שמות כה, כג) ודברתי אתך מעל הכפרת צא זה והכריע ביניהם משה צא אל אהל מועד ושם שומע את הקול הצא מעל הכפרת (ספרי סס): מבין שני הכרובים. הקול יוצא מן השמים לצין שני הכרובים ומשם יצא לאהל מועד: וישמע את הקול. יכול קול נמוך תלמוד לומר את הקול הוא הקול שנדבר עמו צאיני וכשמגיע לפתח היה נפסק ולא היה יוצא חוץ לאהל (במדבר רבה. ספרי סס): מדבר. כמו מתדבר כבודו של מעלה לומר קן מדבר צינו לצין עלמנו ומשה שומע מאליו: וידבר אליו. למעט את אהרן מן הדברות (ספרי נח):

VIII	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימֶר:	וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימֶר:	זכעלתן ח
2	'Speak unto Aaron, and say unto him: When thou lightest the lamps, the seven lamps shall give light in front of the candlestick.'	דָּבַר אֶל־אַהֲרֹן וְאָמַרְתָּ אֵלָיו בְּהִעָלְתָּךְ אֶת־הַנֵּרוֹת אֶל־מֹול פְּנֵי הַמִּנְוֹתָה יֵאִירוּ שִׁבְעַת הַנֵּרוֹת:	דָּבַר אֶל־אַהֲרֹן וְאָמַרְתָּ אֵלָיו בְּהִעָלְתָּךְ אֶת־הַנֵּרוֹת אֶל־מֹול פְּנֵי הַמִּנְוֹתָה יֵאִירוּ שִׁבְעַת הַנֵּרוֹת:	2
3	And Aaron did so: he lighted the lamps thereof so as to give light in front of the candlestick, as the LORD commanded Moses.	וַיַּעַשׂ כֵּן אַהֲרֹן אֶל־מֹול פְּנֵי הַמִּנְוֹתָה הֵעָלָה נִרְתִּיהָ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה:	וַיַּעַשׂ כֵּן אַהֲרֹן אֶל־מֹול פְּנֵי הַמִּנְוֹתָה הֵעָלָה נִרְתִּיהָ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה:	3
4	And this was the work of the candlestick, beaten work of gold; unto the base thereof, and unto the flowers thereof, it was beaten work; according unto the pattern which the LORD had shown Moses, so he made the candlestick.	וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמִּנְוֹתָה מִקְשָׁה זָהָב עַד־יִרְכָּה עַד־פְּרֻחָהּ מִקְשָׁה הִוא כַּמֶּרְאֶה אֲשֶׁר הִרְאָה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה כֵּן עָשָׂה אֶת־הַמִּנְוֹתָה: (פ)	וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמִּנְוֹתָה מִקְשָׁה זָהָב עַד־יִרְכָּה עַד־פְּרֻחָהּ מִקְשָׁה הִוא כַּמֶּרְאֶה אֲשֶׁר הִרְאָה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה כֵּן עָשָׂה אֶת־הַמִּנְוֹתָה:	4
5	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימֶר:	וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימֶר:	5
6	'Take the Levites from among the children of Israel, and cleanse them.	קַח אֶת־הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְטַהַרְתָּ אֹתָם:	קַח אֶת־הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְטַהַרְתָּ אֹתָם:	6

- (2) בהעלתך. למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים. לפי שכשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה אז דעתו כשלל היה עמהם צמנוכה לא הוא ולא שצטו אמר לו הקצ"ה חייך שלך גדולה משלהם שאתה מדליק ומטיב את הנרות: בהעלתך. על שם שהלהצ עולה כחוצ צהדלקתן לשון עליה שזריך להדליק עד שתהא שלהצת עולה מאליה (שצח כא, א) ועוד דרשו רבותינו (ספרי נט) מכאן שמעלה היתה לפני המנורה שעליה הכהן עומד ומטיב: אל מול פני המנורה. אל מול נר האמצעי שאינו צקנים אלא צגוף של מנורה: יאירו שבעת הנרות. ששה שעל ששת הקנים שלשה המורחיים פונים למול האמצעי הפתילות שבהן וכן שלשה המערביים ראשי הפתילות למול האמצעי ולמה כדי שלא יאמרו לאורה הוא זריך (תנחומא צהעלתך ה):
- (3) ויעש כן אהרן. להגיד שצחו של אהרן שלא שניה (ספרי צהעלתך ס):
- (4) וזה מעשה המנורה. שהראהו הקצ"ה צאצבע לפי שנתקשה צה לכך נאמר וזה (שם סא): מקשה. צטדי"ץ צלע"ז לשון דא לדה נקשן (דניאל ה, ו) עשת של ככר זהו היתה ומקיש צקורנס וחומך צכשיל לפשט איצריה כתקונן ולא נעשית איצרים איצרים על ידי חצור: עד ירכה עד פרחח. ירכה היא השידה שעל הרגלים חלול כדרך מנורות כסף שלפני השרים: עד ירכה עד פרחח. כלומר גופה של מנורה כולה וכל התלווי צה: עד ירכה. שהוא אצור גדול: עד פרחח. שהוא מעשה דק שצה הכל מקשה ודרך עד לשמש צלשון זה כמו (שופטים טו, ה) מגדיש ועד קמה ועד כרס זית: כמראה אשר הראה וגו'. כתצנית אשר הראה צהר כמו שנאמר (שמות כה, מ) וראה ועשה כתצנית וגו' (ספרי שם): כן עשה את המנורה. מי שעשאה ומדרש אגדה (תנחומא צהעלתך ג) על ידי הקצ"ה נעשית מאליה:
- (6) קח את הלויים. קחם צדצרים אשריכם שצחו להיות שמים למקום (מדרש אגדה):

7	And thus shalt thou do unto them, to cleanse them: sprinkle the water of purification upon them, and let them cause a razor to pass over all their flesh, and let them wash their clothes, and cleanse themselves.	וְכֹה-תַעֲשֶׂה לָהֶם לְטַהֲרֵם הַזֶּה עֲלֵיהֶם מִי חֲטָאֹת וְהִעֲבִירוּ תַּעַר עַל-כָּל-בָּשָׂרָם וְכִבְּסוּ בְּגָדֵיהֶם וְהִטְהָרוּ:	וְכִדְיוֹ תַעֲבִיד לְהוֹן לְדַבּוֹאֵיהוֹן אָדִי עֲלֵיהוֹן מִיָּא דְחֲטָאָה וְיַעֲבִירוֹן מִסִּפֵּר עַל כָּל בָּשָׂרָהוֹן וְיַחֲוִירוֹן לְבוּשֵׁיהוֹן וְיִדְכוּן:
8	Then let them take a young bullock, and its meal-offering, fine flour mingled with oil, and another young bullock shalt thou take for a sin-offering.	וְלָקַחוּ פָּר בֶּן-בָּקָר וּמִנְחָתוֹ סֹלֶת בָּלוּלָה בְּשֶׁמֶן וּפַר-שֵׁנִי בֶּן-בָּקָר תִּקַּח לְחֲטָאֹת:	וְיִסְבוּן תּוֹר בֶּר תּוֹרִי וּמִנְחָתִיהָ סוּלְתָא דְפִילָא בְּמִשַּׁח וְתּוֹר תִּנֶּן בֶּר תּוֹרִי תִסֵּב לְחֲטָאָה:
9	And thou shalt present the Levites before the tent of meeting; and thou shalt assemble the whole congregation of the children of Israel.	וְהִקְרַבְתָּ אֶת-הַלְוִיִּם לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד וְהִקְהַלְתָּ אֶת-כָּל-עֵדֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	וְתִקְרִיב יֵת לִינְאִי קָדָם מִשְׁכַּן זְמָנָא וְתִכְנֹשׁ יֵת כָּל כְּנַשְׁתָּא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל:
10	And thou shalt present the Levites before the LORD; and the children of Israel shall lay their hands upon the Levites.	וְהִקְרַבְתָּ אֶת-הַלְוִיִּם לִפְנֵי יְהוָה וְסִמְכוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-יְדֵיהֶם עַל-הַלְוִיִּם:	וְתִקְרִיב יֵת לִינְאִי קָדָם יי וְסִמְכוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יֵת יְדֵיהוֹן עַל לִינְאִי:
11	And Aaron shall offer the Levites before the LORD for a wave-offering from the children of Israel, that they may be to do the service of the LORD.	וְהִנִּיף אֹהֶרֶן אֶת-הַלְוִיִּם תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לַעֲבֹד אֶת-עֲבֹדַת יְהוָה:	וִירִים אֹהֶרֶן יֵת לִינְאִי אֲרָמָא קָדָם יי מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיֵהוֹן לְמַפְלַח יֵת פּוֹלְחָנָא דְיֵי:
12	And the Levites shall lay their hands upon the heads of the bullocks; and offer thou the one for a sin-offering, and the other for a burnt-offering, unto the LORD, to make atonement for the Levites.	וְהַלְוִיִּם יִסְמְכוּ אֶת-יְדֵיהֶם עַל רֹאשׁ הַפָּרִים וַעֲשֶׂה אֶת-הָאֶחָד חֲטָאֹת וְאֶת-הָאֶחָד עֹלָה לַיהוָה לְכַפֵּר עַל-הַלְוִיִּם:	וְלִינְאִי יִסְמְכוּן יֵת יְדֵיהוֹן עַל רִישׁ תּוֹרִיָּא וַעֲבִיד יֵת חַד חֲטָאָה וְיֵת חַד עֲלֵתָא קָדָם יי לְכַפְּרָא עַל לִינְאִי:
13	And thou shalt set the Levites before Aaron, and before his sons, and offer them for a wave-offering unto the LORD.	וְהִעֲמַדְתָּ אֶת-הַלְוִיִּם לִפְנֵי אֹהֶרֶן וּלְפָנֵי בָנָיו וְהִנַּפְתָּ אֹתָם תְּנוּפָה לַיהוָה:	וְתִקִּים יֵת לִינְאִי קָדָם אֹהֶרֶן וְקָדָם בְּנוֹהֵי וְתִרִים יֵתָהוֹן אֲרָמָא קָדָם יי:

(7) הוזה עליהם מי חטאת. של אפר הפרה מפני טמאי מתים שזהם: והעבירו תער. מלאתי דזכרי רבי משה הדרשן לפי שנחנו כפרה על הזכורות שעבדו עבודת אלילים והיא קרויה זכאי מתים והמלורע קרוי מת הזקיקס תגלחת כמלורעים: (8) ולקחו פר בן בקר. והוא עולה כמו שנאמר ועשה את האחד עולה והוא קרבן צבור בעבודת אלילים: ופר שני. מה תלמוד לומר שני לומר לך מה עולה לא נאכלת אף חטאת לא נאכלת (עד כאן דזכרי רבי מאיר) (הוריות ה, ב) וצו יש סמך לדזכרו צמורת כהנים (ויקרא חוזה פ"ג ד) ואומר אני שהוראת שעה היתה ששעיר היה להם להביא לחטאת עבודת אלילים עס פר העולה:

(9) והקהלת את כל עדת. לפי שהלויים נתונים קרבן כפרה תחתיהם יצאו ויעמדו על קרבנם ויסמכו את ידיהם עליהם (מדרש אגדה):

(11) והניף אהרן את הלויים תנופה. כדרך שאשם מלורע טעון תנופה חי (ויקרא יד, ב. מדרש אגדה). שלש תנופות נאמרו צפרשה זו הראשונה לצני קהת לכך נאמר צם והיו לעבוד את עבודת ה' לפי שעבודת קדש הקדשים עליהם הארון והשלחן וגו'. השניה לצני גרשון לכך נאמר צם תנופה לה' שאף עליהם היתה עבודת הקודש יריעות וקרשים (נריך לומר וקרשים דאלו קרשים ציד משא בני מררי) הנראות צנית קודש הקדשים והשלישית לצני מררי (מדרש אגדה):

14	Thus shalt thou separate the Levites from among the children of Israel; and the Levites shall be Mine.	והבדלת את-הלויים מתוך בני ישראל והיו לי הלויים: ותפריש ית ליואי מגו בני ישראל ויהיו משמשין קדמי ליואי:	14
15	And after that shall the Levites go in to do the service of the tent of meeting; and thou shalt cleanse them, and offer them for a wave-offering.	ואחר-כן יבאו הלויים לעבד את-אהל מועד וטהרת אתם והנפת אתם תנופה: ובתר פן יעלו ליואי למפלח ית משכן זמנא ותדפי יתהון ותרים יתהון ארמא:	שני
16	For they are wholly given unto Me from among the children of Israel; instead of all that openeth the womb, even the first-born of all the children of Israel, have I taken them unto Me.	כי נתנים נתנים המה לי מתוך בני ישראל תחת פטלת כל-רחם בכור כל מבני ישראל לקחתי אתם לי: ארי אפרשא מפרשין אנון קדמי מגו בני ישראל חלה פתח כל ולדא בוכרא פולא מבני ישראל קריבית יתהון קדמי:	16
17	For all the first-born among the children of Israel are Mine, both man and beast; on the day that I smote all the first-born in the land of Egypt I sanctified them for Myself.	כי לי כל-בכור בבני ישראל באדם ובבהמה ביום הכתי כל-בכור בארץ מצרים הקדשתי אתם לי: ארי דילי כל בוכרא בבני ישראל באנשא ובבעירא ביומא דקטלית כל בוכרא בארשא דמצרים אקדישית יתהון קדמי:	17
18	And I have taken the Levites instead of all the first-born among the children of Israel.	ואקח את-הלויים תחת כל-בכור בבני ישראל: וקריבית ית ליואי חלה כל בוכרא בבני ישראל:	18
19	And I have given the Levites— they are given to Aaron and to his sons from among the children of Israel, to do the service of the children of Israel in the tent of meeting, and to make atonement for the children of Israel, that there be no plague among the children of Israel, through the children of Israel coming nigh unto the sanctuary.'	ואתנה את-הלויים נתנים לאהרן ולבניו מתוך בני ישראל לעבד את-עבדת בני ישראל באהל מועד ולכפר על-בני ישראל ולא יהיה בבני ישראל נגף בגשת בני-ישראל אל-הקדש: ויתבית ית ליואי ויהיבין לאהרן ולבנוהי מגו בני ישראל למפלח ית פולחן בני ישראל במשכן זמנא ולכפרא על בני ישראל ולא יהי בבני ישראל מותא במקרב בני ישראל לקודשא:	19
20	Thus did Moses, and Aaron, and all the congregation of the children of Israel, unto the Levites; according unto all that the LORD commanded Moses touching the Levites, so did the children of Israel unto them.	ויעש משה ואהרן וכל-עדת בני-ישראל ללויים ככל אשר-צוה יהוה את-משה ללויים בן עשו להם בני ישראל: ועבד משה ואהרן וכל-עדת בני ישראל דבני ישראל לליואי ככל דפקיד יי ית משה לליואי בן עבדו להון בני ישראל:	20

- (16) נתנים נתנים. נתונים למשא נתונים לשיר (שס): פטרת. פתיחת:
(17) כי לי כל בכור. שלי היו הזכורות צקו הדין שהגנתי עליהם צין בכורי מזרים ולקחתי אותם לי עד שטעו בעגל ועכשיו ואקח את הלויים:
(19) ואתנה וגו'. ה' פעמים נאמר בני ישראל במקרא זה להודיע חזתן שנכפלו אזכרותיהן במקרא אחד כמנין ה' חומשי תורה וכן ראיתי צ"ר (ויק"ר 7, ד): ולא יהיה בבני ישראל נגף. שלא יטרכו לגשת אל הקדש שאם יגשו יהיה נגף:

<p>21 And the Levites purified themselves, and they washed their clothes; and Aaron offered them for a sacred gift before the LORD; and Aaron made atonement for them to cleanse them.</p>	<p>וַיִּתְחַטְּאוּ הַלְוִיִּם וַיִּכְבְּסוּ בְּגָדֵיהֶם וַיִּנָּף אַהֲרֹן אֹתָם תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה וַיִּכַּפֵּר עֲלֵיהֶם אַהֲרֹן לְטַהָרָם:</p>	<p>21</p>
<p>22 And after that went the Levites in to do their service in the tent of meeting before Aaron, and before his sons; as the LORD had commanded Moses concerning the Levites, so did they unto them.</p>	<p>וְאַחֲרֵי־כֵן בָּאוּ הַלְוִיִּם לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדָתָם בְּאַהֲל מוֹעֵד לִפְנֵי אַהֲרֹן וּלְפָנָי בָּנוּ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה עַל־הַלְוִיִּם כִּן עָשׂוּ לָהֶם: (ס)</p>	<p>22</p>
<p>23 And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימָר:</p>	<p>23</p>
<p>24 'This is that which pertaineth unto the Levites: from twenty and five years old and upward they shall go in to perform the service in the work of the tent of meeting;</p>	<p>זֹאת אֲשֶׁר לַלְוִיִּם מִבֶּן חָמֵשׁ וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה יָבֹאוּ לַעֲבֹד צָבָא בְּעֹבֶדֶת אַהֲל מוֹעֵד:</p>	<p>24</p>
<p>25 and from the age of fifty years they shall return from the service of the work, and shall serve no more;</p>	<p>וּמִבֶּן חָמֵשִׁין שָׁנִין יָתוּב מִחִיל הָעֹבֶדָה וְלֹא יַעֲבֹד עוֹד:</p>	<p>25</p>
<p>26 but shall minister with their brethren in the tent of meeting, to keep the charge, but they shall do no manner of service. Thus shalt thou do unto the Levites touching their charges.'</p>	<p>וְשִׁירָת אֶת־אֶחָיו בְּאַהֲל מוֹעֵד לְשֹׁמֵר מִשְׁמֶרֶת וְעֹבֶדָה לֹא יַעֲבֹד כִּכָּה תַעֲשֶׂה לַלְוִיִּם בְּמִשְׁמֶרֶתָם: (פ)</p>	<p>26</p>
<p>IX And the LORD spoke unto Moses in the wilderness of Sinai, in the first month of the second year after they were come out of the land of Egypt, saying:</p>	<p>וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּמִדְבַּר סִינַי בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִיָּה לְצֵאתָם מִמִּצְרַיִם בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן לֵאמֹר:</p>	<p>שלישי</p>

(20) ויעש משה ואהרן וכל עדת וגו'. משה העמידן ואהרן הניפס וישראל סמכו את ידיהם:

(22) כאשר צוה ד' וגו' כן עשו. להגיד שזח העושים והנעשה זהם שאחד מהן לא עכז:

(24) זאת אשר ללוויים. שנים פוסלים זהם ואין המומין פוסלים זהם (ספרי סג. חולין כד, א): מבן חמש ועשרים. ובמקום אחר אומר (במדבר ד, ג) מבן שלשים שנה הא כילד מבן כ"ה צא ללמוד הלכות עבודה ולומד חמש שנים וכן ל' עוצד מכאן למלמד שלא ראה סימן יפה צמחנו צמח שנים ששז אינו רואה (חולין סג):

(25) ולא יעבוד עוד. עבודה משא צכתף אצל חוזר הוא לנעילת שערים ולשיר ולטעון עגלות (ספרי סג) וזהו ושרת את אחיו עם אחיהי כתרגומו:

(26) לשומר משמרת. לחנות סביב לאהל ולהקיס ולהוריד בשעת המסעות:

(1) בחדש הראשון. פרשה שזראש הספר (לעיל א, א) לא נאמרה עד אייר למדת שאין סדר מוקדם ומאוחר בתורה (פסחים ו, ג) ולמה לא פתח בזו מפני שהוא גנותן של ישראל (ספרי סד) שכל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר לא הקריבו אלא פסח זה בלבד:

2	<p>‘Let the children of Israel keep the passover in its appointed season.</p> <p>In the fourteenth day of this month, at dusk, ye shall keep it in its appointed season; according to all the statutes of it, and according to all the ordinances thereof, shall ye keep it.’</p> <p>And Moses spoke unto the children of Israel, that they should keep the passover.</p> <p>And they kept the passover in the first month, on the fourteenth day of the month, at dusk, in the wilderness of Sinai; according to all that the LORD commanded Moses, so did the children of Israel.</p> <p>But there were certain men, who were unclean by the dead body of a man, so that they could not keep the passover on that day; and they came before Moses and before Aaron on that day.</p> <p>And those men said unto him: ‘We are unclean by the dead body of a man; wherefore are we to be kept back, so as not to bring the offering of the LORD in its appointed season among the children of Israel?’</p>	3
4	<p>וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַפֶּסַח בְּמוֹעֲדוֹ:</p> <p>בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹם בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה בֵּין הָעֶרְבִים תַּעֲשׂוּ אֹתוֹ בְּמַעַדוֹ כְּכָל־חֻקֹּתָיו וְכָכֹל־מִשְׁפָּטָיו תַּעֲשׂוּ אֹתוֹ:</p> <p>וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח:</p> <p>וַיַּעֲשׂוּ אֶת־הַפֶּסַח בְּרֵאשׁוֹן בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בֵּין הָעֶרְבִים בְּמִדְבַּר סִינַי כְּכָל־אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה כִּן עָשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל:</p> <p>וַיְהִי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ טְמֵאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם וְלֹא־יָכְלוּ לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּקְרְבוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וּלְפָנֵי אַהֲרֹן בַּיּוֹם הַהוּא:</p> <p>וַיֹּאמְרוּ הָאֲנָשִׁים הַהֵלֵמָּה אֵלָיו אֲנַחְנוּ טְמֵאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם לָמָּה נִגְרַע לִבְלֹתֵי הַקָּרִיב אֶת־קָרְבָּן יְהוָה בְּמַעַדוֹ בַּתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	5
6	<p>וַיַּעֲבֹדוּ יְת פֶסַחא בְּנִי־יִשְׂרָאֵל יוֹמָא בִּירְחָא הַדִּין בֵּין שְׁמַשְׁיָא תַעֲבֹדוּן יִתִּיה בּוֹמְנִיה כְּכֹל גְּזִירָתֶיהָ וְכָכֹל דְּחֻזִּי לִיהָ תַעֲבֹדוּן יִתִּיהָ:</p> <p>וּמַלִּיל מֹשֶׁה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַמַּעֲבֹד פֶּסַחא:</p> <p>וַעֲבֹדוּ יְת פֶסַחא בְּנִי־יִשְׂרָאֵל בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹמָא לִירְחָא הַדִּין בֵּין שְׁמַשְׁיָא בְּמִדְבָּרָא דְּסִינַי כְּכֹל דְּפָקִיד יְיָ יְת מֹשֶׁה כִּן עֲבֹדוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל:</p> <p>וַהֲיוּ גּוֹבְרִיָּא דְּהָיוּ מְסֻאֲבִין לְטָמִי נַפְשָׁא דְּאָנְשָׁא וְלֹא יָכִילוּ לַמַּעֲבֹד פֶּסַחא בַּיּוֹמָא הַהוּא וַקְרִיבוּ קֹדֶם מֹשֶׁה וְקֹדֶם אַהֲרֹן בַּיּוֹמָא הַהוּא:</p> <p>וַאֲמָרוּ גּוֹבְרִיָּא הָאֲנּוּן לִיהָ אֲנַחְנָא מְסֻאֲבִין לְטָמִי נַפְשָׁא דְּאָנְשָׁא לָמָּה נִתְּמַנַּע בְּדִיל דְּלֹא לְקַרְבָּא יְת קוֹרְבָנָא דִּי־בּוֹמְנִיה בְּגוֹ בְנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	7

(2) במועדו. אף בשנת צמועדו אף צטומאה (שס):

(3) ככל דקדקו. אלו מלות שצגופו שה תמים זכר בן שנה (פסחיס לה, א): וככל משפטיו. אלו מלות שעל גופו ממקום שצגת ימים לנמלה ולציעור חמץ. (א"א מלות שצגופו. שה תמים זכר בן שנה. שעל גופו. ללי אש ראשו על כרעיו ועל שחצו. שחצו לגופו. מלה וציעור חמץ):

(4) וידבר משה וגו' מה תלמוד לומר והלא כבר נאמר (ויקרא כג, מד) וידבר משה את מועדי ה' אלא כששמע פרשת מועדים מסניי אמר להם וזכור והזיכרם בשעת מעשה (ספרי טו):

(6) לפני משה ולפני אהרן. כשעמיהם יושבין בצית המדרש צאו ושאלום ולא יתכן לומר זה אחר זה שאם משה לא היה יודע אהרן מנין לו (ספרי סח):

(7) למה נגרע. אמר להם אין קדשים קריבים בטומאה אמרו לו יורק הדם עלינו כבהנים טהורים ויאכל הבשר לטמאים (ס"א לטהורים כן גירסת ר"ם) אמר להם עמדו ואשמעה כתלמיד המובטח לשמוע מפי רבו. אשרי ילוד אשה שכן מובטח שכל זמן שהיה רוצה היה מדבר עם השכינה (סנהדרין פ"ק) וראויה היתה פרשה זו להאמר על ידי משה כל האמורה כולה אלא שזכו אלו שתאמר על ידיהן שמגלגלין זכות על ידי זכאי (ספרי סס):

8 And Moses said unto them: 'Stay ye, that I may hear what the LORD will command concerning you.'	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲלֵהֶם עֲמְדוּ וְאִשְׁמְעֵה מִה־יְצִוֶּה יְהוָה לָכֶם: (פ)	8 וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם מֹשֶׁה עֲמְדוּ וְאִשְׁמְעֵה מִה־יְצִוֶּה יְהוָה לָכֶם: (פ)
9 And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יִּי עִם מֹשֶׁה לְמִימֹר:	9 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יִּי עִם מֹשֶׁה לְמִימֹר:
10 'Speak unto the children of Israel, saying: If any man of you or of your generations shall be unclean by reason of a dead body, or be in a journey afar off, yet he shall keep the passover unto the LORD;	דִּבֶּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִישׁ אִישׁ כִּי־יְהִי־טִמָּא לְנֶפֶשׁ אוֹ בְּדֶרֶךְ רַחֲקָה לָכֶם אוֹ לְדַרְתֵּיכֶם וַעֲשֵׂה פֶסַח לַיהוָה:	10 דִּבֶּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִישׁ אִישׁ כִּי־יְהִי־טִמָּא לְנֶפֶשׁ אוֹ בְּדֶרֶךְ רַחֲקָה לָכֶם אוֹ לְדַרְתֵּיכֶם וַעֲשֵׂה פֶסַח לַיהוָה:
11 in the second month on the fourteenth day at dusk they shall keep it; they shall eat it with unleavened bread and bitter herbs;	בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בָּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹם בֵּין הָעֲרֵבִים יַעֲשׂוּ אֹתוֹ עַל־מִצּוֹת וּמֹרֵרִים יֹאכְלֻהוּ:	11 בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בָּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹם בֵּין הָעֲרֵבִים יַעֲשׂוּ אֹתוֹ עַל־מִצּוֹת וּמֹרֵרִים יֹאכְלֻהוּ:
12 they shall leave none of it unto the morning, nor break a bone thereof; according to all the statute of the passover they shall keep it.	לֹא יִשְׁאַרְוּ מִמֶּנּוּ עַד־בֹּקֶר וְעֶצֶם לֹא יִשְׁבְּרוּ־בּוֹ כְּכָל־חֻקַּת הַפֶּסַח יַעֲשׂוּ אֹתוֹ:	12 לֹא יִשְׁאַרְוּ מִמֶּנּוּ עַד־בֹּקֶר וְעֶצֶם לֹא יִשְׁבְּרוּ־בּוֹ כְּכָל־חֻקַּת הַפֶּסַח יַעֲשׂוּ אֹתוֹ:
13 But the man that is clean, and is not on a journey, and forbeareth to keep the passover, that soul shall be cut off from his people; because he brought not the offering of the LORD in its appointed season, that man shall bear his sin.	וְגִבְרָא דְהוּא דְכִי וּבְאוֹרַח לֹא הָוָה וַיִּתְּמַנַּע מִלְּמַעֲבַד פֶּסַחָא וַיִּשְׁתִּיֲצֵי אֲנָשָׁא דְהוּא מַעֲמִיָּה אֲרִי קוֹרְבָנָא דִּי לֹא קָרִיב בְּזִמְנִיָּה חֻבְיָהּ יִקְבִּיל גִּבְרָא דְהוּא:	13 וְהָאִישׁ אֲשֶׁר־הוּא טָהוֹר וּבְדֶרֶךְ לֹא־הָיָה וַחֲדָל לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח וּנְכַרְתָּה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מֵעַמִּיָּה כִּי קָרַב יְהוָה לֹא הִקְרִיב בְּמַעַדוֹ חֲטָאוֹ יִשָּׂא הָאִישׁ הַהוּא:
14 And if a stranger shall sojourn among you, and will keep the passover unto the LORD: according to the statute of the passover, and according to the ordinance thereof, so shall he do; ye shall have one statute, both for the stranger, and for him that is born in the land.'	וְאֲרִי יִתְגַּיֵּיר עִמָּכֶן גִּיּוֹרָא וַיַּעֲבִיד פֶּסַחָא קֳדָם יְיָ כְּגִזְרֹת פֶּסַחָא וּכְדֻחֵי לִיָּה כֵּן יַעֲבִיד קִיָּמָא חַד יְהִי לָכֶן וּלְגִיּוֹרָא וּלְיִצְיָבִיא דְאַרְעָא:	14 וְכִי־יִגּוֹר אִתְּכֶם גֵּר וַעֲשֵׂה פֶסַח לַיהוָה כְּחֻקַּת הַפֶּסַח וּכְמִשְׁפָּטוֹ כֵּן יַעֲשֵׂה חֻקָּה אַחַת יְהִיָּה לָכֶם וּלְגֵר וּלְאִזְרַח הָאָרֶץ: (ס)
15 And on the day that the tabernacle was reared up the cloud covered the tabernacle, even the tent of the testimony; and at even there was upon the tabernacle as it were the appearance of fire, until morning.	וּבְיוֹמָא דְאַתְקַם מִשְׁכְּנָא חָפָא עָנָא יָת מִשְׁכְּנָא לְמִשְׁכְּנָא דְסִתְדוּתָא וּבְרִמְשָׁא הָיָה עַל מִשְׁכְּנָא כְּחִיּוֹ אִישְׁתָּא עַד צַפְרָא:	15 וּבְיוֹם הַקִּים אֶת־הַמִּשְׁכָּן כֶּסֶה הָעָנָן אֶת־הַמִּשְׁכָּן לְאַהֲלֵהָ עֶדְתָּהּ וּבָעֶרֶב יְהִיָּה עַל־הַמִּשְׁכָּן כְּמֵרָאֵה־אֵשׁ עַד־בֹּקֶר:

רביעי

- (10) או בדרך רחקה. נקוד עליו לומר לא שרחוקה ודאי אלא שהיה חוץ לאסקופת העזרה כל זמן שחיטה (פסחים נג, ב. ספרי טז). פסח שני מזה וחמץ עמו צצית ואין שם יוס טוב ואין איסור חמץ אלא עמו צאכילתו (פסחים נה, א):
- (14) וכי יגור אתכם גר ועשה פסח. יכול כל המתגיייר יעשה פסח מיד תלמוד לומר חקה אחת וגו' אלא כך משמעו וכי יגור אתכם גר וצא עת לעשות פסח עם חזיריו כחקה וכמשפט יעשה (פסחים נג. ספרי עא):

16	So it was always: the cloud covered it, and the appearance of fire by night.	בֵּן יְהִיָּה תָמִיד הָעֶנָן יִכְסֶּנּוּ וּמִרְאֵה-אֵשׁ לַלַּיְלָה: כֵּן הָיוּ תְּדִירָא עֲנָנָא חָפִי לַיְלָה וַחֲזִיוֹ אִישְׁתָּא בְּלֵילִיא:	16
17	And whenever the cloud was taken up from over the Tent, then after that the children of Israel journeyed; and in the place where the cloud abode, there the children of Israel encamped.	וּלְפִי הַעֲלֹת הָעֶנָן מֵעַל הָאֹהֶל וְאַחֲרֵי כֵן יִסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבִמְקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁכֹּן-שָׁם הָעֶנָן שָׁם יַחֲנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: וּלְפֻם אִסְתַּלְקוּת עֲנָנָא מֵעַלֵּי מִשְׁכְּנָא וּבְתֵר כֵּן נָטְלִין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבְאַתֵּר דְּשָׂרֵי תַמָּן עֲנָנָא תַמָּן שָׂרֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	17
18	At the commandment of the LORD the children of Israel journeyed, and at the commandment of the LORD they encamped: as long as the cloud abode upon the tabernacle they remained encamped.	עַל-פִּי יְהוָה יִסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל-פִּי יְהוָה יַחֲנוּ כָּל-יְמֵי אֲשֶׁר יִשְׁכֹּן הָעֶנָן עַל-הַמִּשְׁכָּן יַחֲנוּ: עַל מִמְרָא דִּי נָטְלִין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל מִמְרָא דִּי שָׂרֵן כָּל יוֹמִין דְּשָׂרֵי עֲנָנָא עַל מִשְׁכְּנָא שָׂרֵן:	18
19	And when the cloud tarried upon the tabernacle many days, then the children of Israel kept the charge of the LORD, and journeyed not.	וּבְהֶאֱרִיךְ הָעֶנָן עַל-הַמִּשְׁכָּן יָמִים רַבִּים וְשָׁמְרוּ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-מִשְׁמֶרֶת יְהוָה וְלֹא יִסְעוּ: וּבְאַזְרֵיכּוּת עֲנָנָא עַל מִשְׁכְּנָא יוֹמִין סְגִיאִין וַיִּשְׁתְּרוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יֵת מִשְׁרֵת מִמְרָא דִּי וְלֹא נָטְלִין:	19
20	And sometimes the cloud was a few days upon the tabernacle; according to the commandment of the LORD they remained encamped, and according to the commandment of the LORD they journeyed.	וַיֵּשׁ אֲשֶׁר יְהִיָּה הָעֶנָן יָמִים מְסֻפָּר עַל-הַמִּשְׁכָּן עַל-פִּי יְהוָה יַחֲנוּ וְעַל-פִּי יְהוָה יִסְעוּ: וְאַיִת דְּהָיוּ עֲנָנָא יוֹמִין דְּמִנְיָן עַל מִשְׁכְּנָא עַל מִמְרָא דִּי שָׂרֵן וְעַל מִמְרָא דִּי נָטְלִין:	20
21	And sometimes the cloud was from evening until morning; and when the cloud was taken up in the morning, they journeyed; or if it continued by day and by night, when the cloud was taken up, they journeyed.	וַיֵּשׁ אֲשֶׁר-יְהִיָּה הָעֶנָן מֵעֶרֶב עַד-בֹּקֶר וְנִעְלָה הָעֶנָן בִּבְקָר וְנִסְעוּ אִזּוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה וְנִעְלָה הָעֶנָן וְנִסְעוּ: וְאַיִת דְּהָיוּ עֲנָנָא מִרְמָשָׁא עַד צַפְרָא וּמִסְתַּלַּק עֲנָנָא בְּצַפְרָא וְנָטְלִין אִזּוֹ יְיָמָם וְלַיְלָה וּמִסְתַּלַּק עֲנָנָא וְנָטְלִין:	21

- (15) המשכן לאהל העדות. המשכן העשוי להיות אהל ללוחות העדות: יהיה על המשכן. כמו הָיָה על המשכן וכן כל לשון הפרשה:
- (17) העלות הענן. כהרגומו אסתלקות וכן ונעלה הענן ולא יתכן לכתוב ולפי עלות הענן ועלה הענן שאין זה לשון סלוק אלא צמוח ועלייה כמו (מלכים"א יח, מד) והנה עב קטנה ככף איש עולה מים:
- (18) על פי ה' יסעו. שנינו צמלאת המשכן (פי"ג) כיון שהיו ישראל נוסעים היה עמוד הענן מתקפל ונמשך על גבי בני יהודה כמין קורה תקועו והריעו ותקעו ולא היה מהלך עד שמשא אומר (להלן י, לה) קומה ה' ונסע דגל מחנה יהודה וזו בספרי (פד): ועל פי ה' יחנו. כיון שהיו ישראל חונים עמוד הענן מתמר ועולה ונמשך על גבי בני יהודה כמין סוכה ולא היה נפרש עד שמשא אומר (להלן י, לו) שובה ה' רצבות אלפי ישראל הוי אומר על פי ה' וביד משה (מלאכת המשכן פי"ד):
- (20) ויש. כלומר ופעמים: ימים מספר. ימים מועטים:

22

או תִּרְיִן יוֹמִין או יִרְחָא או
עֲדָן בְּעֲדָן בְּאוֹרְכוֹת עֲנָא
עַל מִשְׁכָּנָא לְמִשְׁרֵי עֲלוּהִי
שֶׁרֶן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא נִטְלִין
וּבִאֲסִתְּלִקוּתִיהֶּ נִטְלִין:

22

23

על מימרא דיי שרון ועל
מימרא דיי נטלין ית מפרת
מימרא דיי נטרין על מימרא
דיי בידא דמשה:

23

x

ט וַיִּדְבֹּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלֵּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימֶר:

2

עבִיד לְךָ תִּרְתִּין תַּצֻּצְרֹן
דְּכִסְפָּה נָגִיד תַּעֲבִיד יִתְּהוֹן
וַיִּהְיוּ לְךָ לְעֶרְעָא כְּנִשְׁתָּא
וְלֹא טָלָא ית מִשְׁרִיתָא:

2

3

וַיִּתְקַעוּ בַּהֹרֹן וַיִּזְדְּמְנוּ לְוַתֶּדֶד
כָּל כְּנִשְׁתָּא לְתַרְע מִשְׁכַּן
זְמַנָּא:

3

4

וְאִם בַּחֲדָא יִתְקַעוּן וַיִּזְדַּמְנוּ
לְזִתְךָ רַבְרַבִּיא רִישֵׁי אֶלְפִּיא
דִּישְׂרָאֵל:

4

5

וְתִתְקַעוּן יִבְבְּתָא וַיִּטְלוּן
מִשְׁרִיתָא דְּשֵׁרִין קְדוּמָּא:

§

6

וְתִתְקַעוּן יִבְבְּתָא תְּנִינֹת
וְיִטְלוּן מִשְׁרֵיתָא דְּשָׁרֹן
דְּרוּמָא יִבְבְּתָא יִתְקַעוּן
לְמַטְלֵיהוֹן:

6

(22) או ימים. שנה כמו (ויקרא כה, כט) ימים תהיה גאולתו:

(2) עשה לך. (שהיה חוקעין לפניך כמלך (דברים לג, ה) ויהי ביסורון מלך): עשה לך. משלך: עשה לך. (אח) תקראם על ידי חצירות: ולמסע את המחנות. בשעת סלוק מסעות חקעו בהם לסימן נמצאת אחת אומר על פי שלשה היו נוסעים על פי הקצה ועל פי משה ועל פי חצירות (מלאכת המשכן פי"ג): מקשה. מהעשת חעשה בהקפת הקורנס (ספרי עב):

(3) ותקעו בהן. בשמיעה והוא סימן למקרא העדה שנאמר ונועדו אליך כל העדה אל פתח אהל מועד:

(4) ואם באחת יתקעו. הוא סימן למקרא הנשיאים שנאמר ויועדו אליך הנשיאים ואף הן יעידתן אל פתח אהל מועד ומגזרה שזה הוא בא בספרי (עג):

(5) ותקעתם תרועה. סימן מסע המחנות תקיעה תרועה ותקיעה כך הוא נדרש בספרי (שם) מן המקראות היחידים (ר"ה ל"ה):

7	But when the assembly is to be gathered together, ye shall blow, but ye shall not sound an alarm.	ובְּהִקְהִיל אֶת־הַקָּהָל תִּתְקַעוּ וּבִמְכַנֵּשׁ יֵת קָהָל אֶת־תִּתְקַעוּ וְלֹא תִרְעוּ: וְלֹא תִבְבּוּן:	7
8	And the sons of Aaron, the priests, shall blow with the trumpets; and they shall be to you for a statute for ever throughout your generations.	וּבְנֵי אֶהְרֹן הַכֹּהֲנִים יִתְקַעוּ בַּחֲצוֹצְרוֹת וְהָיוּ לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם: וּבְנֵי אֶהְרֹן כַּהֲנָיִם יִתְקַעוּ בַּחֲצוֹצְרוֹת וַיְהִיו לָכֹן לְקִיָּם עֹלָם לְדֹרֵיכֹן:	8
9	And when ye go to war in your land against the adversary that oppresses you, then ye shall sound an alarm with the trumpets; and ye shall be remembered before the LORD your God, and ye shall be saved from your enemies.	וְכִי־תִבְאוּ מִלְחָמָה בְּאֶרֶצְכֶם עַל־הָעָר הַצָּרָה אֶתְכֶם וַהֲרַעְתֶּם בַּחֲצוֹצְרוֹת וְנִזְכַּרְתֶּם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְנוֹשַׁעְתֶּם מֵאִבְיָכֶם: וְאִרִי תִיעֲלוּן לְאַחֶיךָ קָרְבָּא בְּאַרְעֲכֹן עַל מַעֲשֵׂי דְמַעֲשִׂין לָכֹן וְתִבְבּוּן בַּחֲצוֹצְרוֹת וַיִּיעוֹל דּוֹכְרִנְכֹן לְטָבָא קָדָם יי אֱלֹהֲכֹן וְתִתְפַּקֵּן מִשְׁנְאֵיכֹן:	9
10	Also in the day of your gladness, and in your appointed seasons, and in your new moons, ye shall blow with the trumpets over your burnt-offerings, and over the sacrifices of your peace-offerings; and they shall be to you for a memorial before your God: I am the LORD your God.'	וּבְיוֹם שִׂמְחַתְכֶם וּבְמוֹעֲדֵיכֶם וּבְרֵאשֵׁי חֻדְשֵׁיכֶם (בַּסַּפְרִי סִפְרָד וַאֲשַׁכְנו חֻדְשֵׁיכֶם) וּתְקַעְתֶּם בַּחֲצוֹצְרוֹת עַל עֲלֹתֵיכֶם וְעַל זִבְחֵי שְׁלָמֵיכֶם וְהָיוּ לָכֶם לְזִכְרוֹן לִפְנֵי אֱלֹהֵיכֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: (פ)	10
11	And it came to pass in the second year, in the second month, on the twentieth day of the month, that the cloud was taken up from over the tabernacle of the testimony.	וַיְהִי בִּשְׁנֵה הַשְּׁנִית בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בַּעֲשָׂרִים בַּחֹדֶשׁ נִעְלָה הָעֶנָן מֵעַל מִשְׁכַּן הָעֵדוּת: וְהָיָה בִּשְׁנָה הַשְּׁנִית בַּחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי תְּנִינָא בַּעֲשָׂרִין בִּיְרֵחָא אִסְתַּלַּק עֲנָנָא מֵעַלְיוֹ מִשְׁכְּנָא דְּתִתְּרוּתָא:	חמישי
12	And the children of Israel set forward by their stages out of the wilderness of Sinai; and the cloud abode in the wilderness of Paran.—	וַיִּסְעוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לְמַסְעֵיהֶם מִמִּדְבַּר סִינַי וַיִּשְׁכֵּן הָעֶנָן בַּמִּדְבָּר פָּאָרָן: וַנִּטְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַטְלֵיהֶן מִמִּדְבַּר דְּסִינַי וּשְׂרָא עֲנָנָא בַּמִּדְבָּר דְּפָאָרָן:	12

(7) ובהקהיל את הקהל וגו'. לפי שהוא אומר והיו לך למקרא העדה ולמסע את המחנות מה מקרא העדה חוקע זשגני כהנים וזשגתיהן שנאמר ותקעו בהן וגו' אף מסע המחנות זשגתיהם יכול מה מסע המחנות חוקע ומריע וחוקע אף מקרא העדה חוקע ומריע וחוקע ומעמה אין חילוק בין מקרא העדה למסע את המחנות חלמוד לומר ובהקהיל את הקהל וגו' לומר שאין תרועה למקרא העדה והוא הדין לנשיאים הרי סימן לשלשם מקרא העדה זשגתים ושל נשיאים זשגתים וזו וזו אין בהם תרועה ומסע המחנות זשגתים על ידי תרועה ותקיעה (ספרי עז):

(8) ובני אהרן יתקעו. במקראות וזמסעות הללו:

(10) על עליהם. קרנן לצור הכחז מדבר (ספרי עז. ערכין יא): אני ה' אלהיכם. מכאן למדנו מלכיות עם זכרונות ושופרות שנאמר ותקעתם הרי שופרות לזכרון הרי זכרונות אני ה' אלהיכם זו מלכיות וכו' (ספרי שם):

(11) בחדש השני. נמצאת אמה אומר שנים עשר חודש חסר יימיים עשו צחורצ שהרי זראש חודש סיון חנו שם (שמות יט),

(א) ולא נסעו עד עשרים באייר לשנה הזאה (סדר עולם פ"ח):

(12) למסעיהם. כמשפט המפורש למסע דגליהם מי ראשון ומי אחרון. במדבר פארן. קצרות התאווה צמדבר פארן היה ושם חנו ממסע זה:

13	And they took their first journey, according to the commandment of the LORD by the hand of Moses.	וַיִּסְעוּ בְּרֵאשִׁיטָה עַל־פִּי יְהוָה וַיִּסְעוּ בְּיַד־מֹשֶׁה:	וַיִּטְלוּ בְּקַדְמִיתָא עַל מִימְרָא דִּי בִידָא דְּמֹשֶׁה:
14	And in the first place the standard of the camp of the children of Judah set forward according to their hosts; and over his host was Nahshon the son of Amminadab.	וַיִּסֵּעַ דָּגֹל מַחֲנֶה בְּנֵי־יְהוּדָה בְּרֵאשִׁיטָה לְצַבָּאתָם וְעַל־צָבָאוֹ נַחֲשֹׁן בֶּן־עַמִּינָדָב:	וַנְטֵל טִיקְס מַשְׁרִית בְּנֵי יְהוּדָה בְּקַדְמִיתָא לְחִילִיהוֹן וְעַל חִילִיָּה נַחֲשֹׁן בֶּר עַמִּינָדָב:
15	And over the host of the tribe of the children of Issachar was Nethanel the son of Zuar.	וְעַל־צָבָא מַטֵּה בְנֵי יִשָּׁשְׁכָר נֹתָנָאל בֶּן־צוּעַר:	וְעַל חִילָא דְּשִׁבְטָא דְּבְנֵי יִשָּׁשְׁכָר נֹתָנָאל בֶּר צוּעַר:
16	And over the host of the tribe of the children of Zebulun was Eliab the son of Helon.	וְעַל־צָבָא מַטֵּה בְנֵי זְבוּלֹן אֱלִיאָב בֶּן־חֶלֶן:	וְעַל חִילָא דְּשִׁבְטָא דְּבְנֵי זְבוּלֹן אֱלִיאָב בֶּר חֶלֶן:
17	And the tabernacle was taken down; and the sons of Gershon and the sons of Merari, who bore the tabernacle, set forward.	וַהֲנִיד הַמִּשְׁכָּן וַיִּסְעוּ בְנֵי־גֶרְשׁוֹן וּבְנֵי מֶרָרִי נֹשְׂאֵי הַמִּשְׁכָּן:	וּמִתְפָּרַק מִשְׁכְּנָא וַנְטָלִין בְּנֵי גֶרְשׁוֹן וּבְנֵי מֶרָרִי נֹטְלֵי מִשְׁכְּנָא:
18	And the standard of the camp of Reuben set forward according to their hosts; and over his host was Elizur the son of Shedeur.	וַיִּסֵּעַ דָּגֹל מַחֲנֶה רְאוּבֵן לְצַבָּאתָם וְעַל־צָבָאוֹ בֶּן־שִׁדְיָאוּר:	וַנְטִיל טִיקְס מַשְׁרִית רְאוּבֵן לְחִילִיהוֹן וְעַל חִילִיָּה אֱלִיצוּר בֶּר שִׁדְיָאוּר:
19	And over the host of the tribe of the children of Simeon was Shelumiel the son of Zurishaddai.	וְעַל־צָבָא מַטֵּה בְנֵי שִׁמְעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּן־צוּרִישָׁדָי:	וְעַל חִילָא דְּשִׁבְטָא דְּבְנֵי שִׁמְעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּר צוּרִישָׁדָי:
20	And over the host of the tribe of the children of Gad was Eliasaph the son of Deuel.	וְעַל־צָבָא מַטֵּה בְנֵי־גָד אֶלְיָסָף בֶּן־דְּעוּאֵל:	וְעַל חִילָא דְּשִׁבְטָא דְּבְנֵי גָד אֶלְיָסָף בֶּר דְּעוּאֵל:
21	And the Kohathites the bearers of the sanctuary set forward, that the tabernacle might be set up against their coming.	וַיִּסְעוּ הַקֹּהֲתִים נֹשְׂאֵי הַמִּקְדָּשׁ וַהֲקִימוּ אֶת־הַמִּשְׁכָּן עַד־בָּאָם:	וַנְטָלִין בְּנֵי קָהַת נֹטְלֵי מִקְדָּשָׁא וּמְקִימִין יְת מִשְׁכְּנָא עַד מִיתִיהוֹן:

(17) והורד המושב. כיון שנסע דגל יהודה נכנסו אהרן ובניו ופרקו את הפרכת וכסו זה את הארון שנאמר (במדבר 7, ה) וזה אהרן ובניו בנסע המה ובני גרשון ובני מררי פורקין המשכן וטוענין אותם בעגלות והארון וכלי הקדש של משא בני קהת עומדים מכוסין ונתניין על המוטות עד שנסע דגל מחנה ראובן ואחר כך נסעו הקהתים (מלאכת המשכן פי"ג. תנחומא במדבר יב):

(21) נשאי המקדש. נושאי דברים המקודשים: והקימו את המשכן. בני גרשון ובני מררי שהיו קודמים להם מסע שני דגלים היו מקימין את המשכן כשהיה הענן שוכן וסימן החנייה נראה בדגל מחנה יהודה והם חונים ועדיין בני קהת צאים מאחריהם עם שני דגלים האחרונים היו בני גרשון ובני מררי מקימין את המשכן וכשצאים בני קהת מואלים אותו על מכונו ומכניסין בו הארון והשלחן והמנורה והמזבחות וזה משמעות המקרא והקימו מקימי המשכן אותו עד כיום בואם של בני קהת:

22	And the standard of the camp of the children of Ephraim set forward according to their hosts; and over his host was Elishama the son of Ammihud.	וְנֹסֶע דָּגֹל מַחֲנֵה בְנֵי-אֶפְרַיִם לְצַבָּאתָם וְעַל-צָבָאוֹ אֵלִישָׁמָע בֶּן-עַמִּיהוּד:	וְנָטִיל טִיקָס מִשְׁרֵית בְּנֵי אֶפְרַיִם לְחִילֵיהוֹן וְעַל חִילֵיהָ אֵלִישָׁמָע בֶּר עַמִּיהוּד:
23	And over the host of the tribe of the children of Manasseh was Gamaliel the son of Pedahzur.	וְעַל-צָבָא מַטֵּה בְנֵי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּן-פְּדָהצֹר:	וְעַל חִילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּר פְּדָהצֹר:
24	And over the host of the tribe of the children of Benjamin was Abidan the son of Gideon.	וְעַל-צָבָא מַטֵּה בְנֵי בִנְיָמִן אֲבִידָן בֶּן-גִּדְעוֹנִי:	וְעַל חִילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי בִנְיָמִן אֲבִידָן בֶּר גִּדְעוֹנִי:
25	And the standard of the camp of the children of Dan, which was the rearward of all the camps, set forward according to their hosts; and over his host was Ahiezer the son of Ammishaddai.	וְנֹסֶע דָּגֹל מַחֲנֵה בְנֵי-דָן מֵאַסָּף לְכָל-הַמַּחֲנֵת לְצַבָּאתָם וְעַל-צָבָאוֹ אַחִיעֶזֶר בֶּן-עַמִּישַׁדַּי:	וְנָטִיל טִיקָס מִשְׁרֵית בְּנֵי דָן מִכְנִישׁ לְכָל מִשְׁרֵיתָא לְחִילֵיהוֹן וְעַל חִילֵיהָ אַחִיעֶזֶר בֶּר עַמִּישַׁדַּי:
26	And over the host of the tribe of the children of Asher was Pagiel the son of Ochran.	וְעַל-צָבָא מַטֵּה בְנֵי אָשֶׁר פַּגִּיעָאֵל בֶּן-עֶכְרָן:	וְעַל חִילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי אָשֶׁר פַּגִּיעָאֵל בֶּר עֶכְרָן:
27	And over the host of the tribe of the children of Naphtali was Ahira the son of Enan.	וְעַל-צָבָא מַטֵּה בְנֵי נַפְתָּלִי אַחִירָע בֶּן-עֵינָן:	וְעַל חִילָא דְשִׁבְטָא דְבְנֵי נַפְתָּלִי אַחִירָע בֶּר עֵינָן:
28	Thus were the journeyings of the children of Israel according to their hosts.—And they set forward.	אֵלֶּה מַסְעֵי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל לְצַבָּאתָם וַיִּסְעוּ: (ס)	אֵלֶּה מַסְעֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְחִילֵיהוֹן וְנָטְלוּ:
29	And Moses said unto Hobab, the son of Reuel the Midianite, Moses' father-in-law: 'We are journeying unto the place of which the LORD said: I will give it you; come thou with us, and we will do thee good; for the LORD hath spoken good concerning Israel.'	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְחֹבָב בֶּן-רְעוּאֵל הַמִּדְיָנִי חֹתֵן מֹשֶׁה נֹסְעִים אֲנַחְנוּ אֶל-הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה אֲתוּ לָכֶם לָכֶה אֲתָנוּ וְהִטַּבְנוּ לָךְ כִּי-יְהוָה דִּבֶּר-טוֹב עַל-יִשְׂרָאֵל:	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְחֹבָב בֶּר וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְחֹבָב הַמִּדְיָנִי חֹתֵן מֹשֶׁה נֹסְעִים אֲנַחְנוּ אֶל-הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה אֲתוּ לָכֶם לָכֶה אֲתָנוּ וְהִטַּבְנוּ לָךְ כִּי-יְהוָה דִּבֶּר-טוֹב עַל-יִשְׂרָאֵל:

(25) מאסף לכל המחנות. תלמוד ירושלמי (עירובין ה, א) לפי שהיה שצטו של דן מרובה באוכלוסין היה נוסע באחרונה וכל מי שהיה מאד דבר היה מחזירו לו. אחיא כמאן דאמר כתיבה היו מהלכין ומפיק לה מן (צמדבר ז, יז) כאשר יחנו כן יסעו. ואית דאמרי כקורה היו מהלכין ומפיק לה מן מאסף לכל המחנות:
(28) אלה מסעי. זה סדר מסעיהם: ויסעו. ציוס ההוא נסעו:
(29) חובב. הוא יתרו שנאמר (שופטים ד, יא) מצני חובב חותן משה ומה תלמוד לומר (שמות ז, יח) ותצאנה אל רעואל אציהן מלמד שהמינוקות קורין לאצני אציהן אבא ושמות הרבה היו לו יתר על שם שיתר פרשה אחת צתורה חובב על שחבב את התורה וכו' (ספרי עז): נסעים אנחנו אל המקום. מיד עד ג' ימים אנו נכנסין לארץ שצמסע זה הראשון נסעו על מנת להכנס לארץ ישראל אלא שצטאו צמחאונגים ומפני מה שחק משה עצמו עמהם שעדיין לא נגזרה גזרה עליו וכצבור שהוא נכנס (ספרי שם):

30	And he said unto him: 'I will not go; but I will depart to mine own land, and to my kindred.'	וַיֹּאמֶר אֵלָיו לֹא אֵלֶיךָ כִּי אִם־ אֶל־אֶרְצִי וְאֶל־מוֹלַדְתִּי אֵלֶיךָ:	וַאֲמַר לִיה לֹא אֵיזִיל אֵלֶיךָ לְאֶרְעִי וּלְיִלְדוֹתַי אֵיזִיל:
31	And he said: 'Leave us not, I pray thee; forasmuch as thou knowest how we are to encamp in the wilderness, and thou shalt be to us instead of eyes.'	וַיֹּאמֶר אֶל־נָא תַעֲזֹב אֶתְנוּ כִּי עַל־כֵּן יָדַעְתָּ חֲנֻתְנוּ בַּמִּדְבָּר וְהָיִיתָ לָנוּ לְעֵינָיִם:	וַאֲמַר לֹא כֵּעַן תִּשְׁבּוֹק יִתְנָא אֲרִי עַל כֵּן יָדַעְתָּא כִּד הָוִינָא שָׂרָן בַּמִּדְבָּרָא וּגְבוּרָן דְּאִתְעִבִידָא לָנָא חֲזִיתָא בְּעֵינֶיךָ:
32	And it shall be, if thou go with us, yea, it shall be, that what good soever the LORD shall do unto us, the same will we do unto thee.'	וְהָיָה כִּי־תֵלֶךְ עִמָּנוּ וְהָיָה הַטּוֹב הַהוּא אֲשֶׁר יֵיטִיב יְהוָה עִמָּנוּ וְהַטּוֹב נַעֲשֶׂה לְךָ:	וְהָיָה אֲרִי תִיזִיל עִמָּנָא וְהָיָה טָבָא הַהוּא דִּי־יֵטִיב יְיָ עִמָּנָא וְגוֹטִיב לְךָ:
33	And they set forward from the mount of the LORD three days' journey; and the ark of the covenant of the LORD went before them three days' journey, to seek out a resting-place for them.	וַיִּסְעוּ מִתֵּר יְהוָה דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים וְאֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה נִסַּע לִפְנֵיהֶם דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים לְתוֹר לָהֶם מְנוּחָה:	וּנְטִלוּ מִטוֹרָא דְּאִתְגְּלִי עֲלוֹהִי יִקְרָא דִּי מַהֲלָךְ תִּלְתָּא יוֹמִין וְאֲרוֹן קִנְמָא דִּי נָטִיל קִדְמִיהוֹן מַהֲלָךְ תִּלְתָּא יוֹמִין לְאִתְקַנָּא לְהוֹן אֶתֶר בֵּית מִשְׁרֵי:
34	And the cloud of the LORD was over them by day, when they set forward from the camp.	וַעֲנָן יְהוָה עָלֵיהֶם יוֹמָם בְּנִסְעָם מִן־הַמַּחֲנֶה: (ס)	וַעֲנָן יִקְרָא דִּי מַטְל עֲלוֹיְהוֹן בִּימְמָא בַּמַּטְלָהוֹן מִן מִשְׁרֵיתָא:
35	And it came to pass, when the ark set forward, that Moses said: 'Rise up, O LORD, and let Thine enemies be scattered; and let them that hate Thee flee before Thee.'	ז וַיְהִי בְּנִסְעַ הָאָרֶן וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קוּמָנָהּ יְהוָה וַיִּפְצֹל אֹיְבָיָהּ וַיִּגָּסוּ מִשְׁנֵאֵיָהּ מִפְּנֵיהָ:	וְהָיָה בַּמַּטְל אֲרוֹנָא וַאֲמַר מֹשֶׁה אִתְגְּלִי יְיָ וַיִּתְבַּדְּרוּן שְׂנְאָד וַיִּעַרְקוּן בַּעֲלֵי דִבְכָּךְ מִן קִדְמָךְ:

ששי

(30) אל ארצִי ואל מולדתי. אם בשציל נכסי אם בשציל משפחתי (ספרי עט):
 (31) אל נא תעזב. אין נא אלא לשון צקשה שלא יאמרו לא נחגייר יתרו מחצה סבור היה שיש לגרים חלק צאריך עכשיו שראה שאין להם חלק הניחם והלך לו (שם פ): כי על כן ידעת חנתנו במדבר. כי נאה לך לעשות זאת על אשר ידעת חנותנו במדבר וראית נסים וגבורות שנעשו לנו (שם): כי על כן ידעת. כמו על אשר ידעת כמו (בראשית לח, כו) כי על כן לא נחמיה לשלה בני (שם יח, ה) כי על כן עצרתם (שם יט, ח) כי על כן צאו (שם לג, י) כי על כן ראיתי פניך: והיית לנו לעינים. לשון עזר כתרומתו. דבר אחר לשון עמיד כל דבר ודבר שיתעלם מעינינו תהיה מאיר עינינו. דבר אחר שמהא חציב עלינו כגלגל עינינו שנאמר (דברים י, יט) ואהבתם את הדבר:
 (32) והיה הטוב ההוא וגו'. מה טובה הטיבו לו אמרו כשהיו ישראל מחלקין את הארץ היה דושנה של יריחו ת"ק אמה על ת"ק אמה והניחוהו מלחלוק אמרו מי שיצנה בית המקדש צחלקו הוא יעלנו וצין כך וצין כך נמנוהו לצני יתרו ליונדב בן רכב שנאמר (שופטים א, טז) וצני קני חותן משה עלו מעיר התמרים וגו' (ספרי פא):
 (33) דרך שלשת ימים. מהלך שלשת ימים הלכו ציוס אחד שהיה הקצ"ה חפץ להכניסם לארץ מיד (שם פצ): וארון ברית ה' נסע לפנייהם דרך שלשת ימים. זה הארון היוצא עמהם למלחמה ובו שצרי לוחות מונחים ומקדים לפנייהם דרך שלשת ימים לתקן להם מקום חנייה (ספרי פג. ב"ז יד):
 (34) וענן ה' עליהם יומם. שצעה עננים כתוצים במסעיהם ארבע מד' רוחות ואחד למעלה ואחד למטה ואחד לפנייהם מנמיך את הגבוה ומגביה את הנמוך והורג נחשים ועקרבים (ספרי שם): מן המחנה. ממקום חנייתו:
 (35) ויהי בנסע הארץ. עשה לו סמניות מלפניו ומלאחריו לומר שאין זה מקומו ולמה נכתב כאן כדי להפסיק בין פורעניות

36	And when it rested, he said: 'Return, O LORD, unto the ten thousands of the families of Israel.'	וּבַמְשָׁרוֹתַי אָמַר תּוֹב יְיָ שְׂרִי בִּיקְרָךְ בְּגוֹ רַבּוּת אֲלֵפֵי דִּישְׂרָאֵל:	וּבִנְחָה יֹאמַר שׁוּבָה יְהוָה רַבּוּת אֲלֵפֵי יִשְׂרָאֵל: ז (פ)	36
XI	And the people were as murmurers, speaking evil in the ears of the LORD; and when the LORD heard it, His anger was kindled; and the fire of the LORD burnt among them, and devoured in the uttermost part of the camp.	וַהֲיָה עָמָא כַּד מְסַתְּקִין בֵּישׁ קָדָם יְיָ וְשִׁמְעֵי קָדָם יְיָ וְתִקְרִי רוּגְזִיהּ וּדְלִיקַת בְּהוֹן אִישְׁתָּא מִן קָדָם יְיָ וְשִׁיזִיאַת בְּסִיפֵי מִשְׁרִיתָא:	וַיְהִי הָעָם כְּמִתְאַנְּנִים רַע בְּאַזְנֵי יְהוָה וַיִּשְׁמַע יְהוָה וַיִּחַר אַפּוֹ וַתִּבְעַר-בָּם אֵשׁ יְהוָה וַתֹּאכַל בִּקְצֵה הַמַּחֲנֶה:	XI
2	And the people cried unto Moses; and Moses prayed unto the LORD, and the fire abated.	וַצִּנּוּ עָמָא עַל מֹשֶׁה וְצִלֵי מֹשֶׁה קָדָם יְיָ וְאַשְׁתַּקַּעַת אִישְׁתָּא:	וַיִּצְעַק הָעָם אֶל-מֹשֶׁה וַיִּתְפַּלֵּל מֹשֶׁה אֶל-יְהוָה וַתִּשְׁקַע הָאֵשׁ:	2
3	And the name of that place was called Taberah, because the fire of the LORD burnt among them.	וַקָּרָא שְׁמִיהּ דְּאַתְרָא הַהוּא דְּלִיקַתָּא אֲרֵי דְלִיקַת בְּהוֹן אִישְׁתָּא מִן קָדָם יְיָ:	וַיִּקְרָא שֵׁם-הַמָּקוֹם הַהוּא תַּבְעֵרָה כִּי-בָעֲרָה בָּם אֵשׁ יְהוָה:	3
4	And the mixed multitude that was among them fell a lusting; and the children of Israel also wept on their part, and said: 'Would that we were given flesh to eat!'	וּרְבָרְבִין דְּבִינֵיהוֹן שְׂאִילֵי שְׂאִילָתָא וְתָבוּ וּבָכוּ אַף בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ מִן יוֹכִילֵנָא בְּשָׂרָא:	וְהָאֶסְפָּסָף אֲשֶׁר בְּקִרְבּוֹ הִתְאוּ תְאוּהּ וַיִּשְׁבּוּ וַיִּבְכוּ גַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ מִי יֵאָכְלֵנוּ בָּשָׂר:	4
5	We remember the fish, which we were wont to eat in Egypt for nought; the cucumbers, and the melons, and the leeks, and the onions, and the garlic;	דְּכִירִין אֲנַחְנָא יָת נְיֹנִיא דְּהוּיָא אָכְלִין בְּמִצְרַיִם מִגֵּן יָת בּוּצִינִיא וְיָת אַבְטִיחִיא וְכִרְתִּי וּבּוּצְלִי וְתוּמִי:	זָכַרְנוּ אֶת-הַדָּגָה אֲשֶׁר-נֹאכַל בְּמִצְרַיִם חֲנָם אֶת הַקִּשְׁאִים וְאֶת הָאֲבִטִּיחִים וְאֶת-הַחֲצִיר וְאֶת- הַבָּצְלִים וְאֶת-הַשּׁוּמִיִּם:	5

לפורעניות וכו' כדאיתא בכל כחצי הקדש (שבת קטז, א): קומה ה'. לפי שהיה מקדים לפנייהם מהלך שלשת ימים היה משה אומר עמוד והמתן לנו ואל תתרחק יותר (תנחומא צויקה ז): ויפוצו אויבך. המונסין (ספרי פד): וינסו משנאיך. אלו הרודפים: משנאיך. אלו שונאי ישראל שכל השונא את ישראל שונא את מי שאמר והיה העולם שנאמר (תהלים פג, ג-ד) ומשנאיך נשאו ראש ומי הם על עמך יערימו סוד (ספרי סס):

(36) שובה ה'. מנחם תרגמו לשון מרגוע וכן (ישעיה ל, טו) בשובה נחת תושעון: רבבות אלפי ישראל. מגיד שאין השכינה שורה בישראל פחותים משני אלפים ושתי רצבות (ספרי שס. יצמות סד, א):

(1) ויהי העם כמתאננים. אין העם אלא רשעים וכן הוא אומר (שמות יז, ד) מה אעשה לעם הזה ואומר (ירמיה יג, י) העם הרע הזה. וכשהם כשרים קרואים עמי שנאמר (שמות ז, טז) שלח עמי (מיכה ו, ג) עמי מה עשיתי לך (ספרי פה): כמתאננים. אין מתאננים אלא לשון עלילה מצקשים עלילה האין לפרוש מאחרי המקום וכן הוא אומר צשמון (שופטים יד, ד) כי תואנה הוא מצקש (ספרי סס): רע באזני ה'. תואנה שהיא רעה צאזני ה' שמתכוונים שצאזניו ויקניט אמרו אוי לנו כמה לנענו צדך הזה שלשה ימים שלא נחנו מענוי הדרך: ויחר אפּו. אני הייתי מתכוין לטובתכם שתכנסו לארץ מיד: בקצה המחנה. צמוקין שצדס לשפלות אלו ערצ רצ רצ שמעון בן מנסיא אומר צקנינים שצדס ובגדולים:

(2) ויצעק העם אל משה. משל למלך צשר ודס שצקס על צנו והלך הצן אלל אוהצו של אציו ואמר לו צא צקש עלי מאצא (ספרי פו): ותשקע האש. שקעה צמקומה צארץ שאליו חזרה לאחת הרוחות הייתה מקפלת והולכת כל אותו הרוח (סס):

(4) והאספסף. אלו ערצ רצ שנאספו אליהם צלאתם ממזרים (סס): וישבו. גס צני ישראל ויצכו עמהם (סס): מי יאכלנו בשר. וכילא היה להם צשר והלא צבר נאמר (שמות יצ, לח) וגס ערצ רצ עלה אתם וצאן וצקר וגו' ואם תאמר אכלום והלא צניקתם לארץ נאמר (צמדצ רצ, א) ומקנה רצ היה לצני ראובן וגו' אלא שמצקשים עלילה (ספרי סס):

6	but now our soul is dried away; there is nothing at all; we have nought save this manna to look to.—	וַעֲתָה נַפְשֵׁנוּ יִבְשָׁה אֵין כָּל בְּלֹתִי אֶל־הַמָּן עֵינֵינוּ: וְכֵן נַפְשָׁא תַאֲיָבָא לִית כָּל מִדָּעַם אֱלֹהִין לְמַנָּא עֵינָא:
7	Now the manna was like coriander seed, and the appearance thereof as the appearance of bdellium.	וְהַמָּן כְּזֶרַע־גֹּד הוּא וְעֵינֹ כְּעֵין הַבְּדֹלַח: וּמַנָּא כְּבֵר זֶרַע גֹּדָא הוּא וְחִזְוִיה כְּחִזְוֹ בְּדוּלְחָא:
8	The people went about, and gathered it, and ground it in mills, or beat it in mortars, and seethed it in pots, and made cakes of it; and the taste of it was as the taste of a cake baked with oil.	שָׁטוּ הָעָם וְלָקְטוּ וְטָחְנוּ בְּרִחִים אוֹ דָּכוּ בְּמִדְכָּה וּבִשְׁלוּ בַּפָּרוֹר וַעֲשׂוּ אֹתוֹ עֲגֹת וְחִנָּה טַעְמוֹ כְּטַעַם לֶשֶׁד הַשֶּׁמֶן: שִׁטְיוּ עָמָא וְלָקְטִין דְּצָבִי טָחִין בְּרִחִיא וְדָצְבִי דְּאִידָּ בְּמִדְכָּתָא וּמִבְשָׁלִין לִיה בְּקִדְרָא וְעִבְדִין יְתִיה גְּרִיצָן וְהָיוּ טַעְמִיה כְּטַעֲמִים דְּלִישׁ בְּמִשְׁחָא:
9	And when the dew fell upon the camp in the night, the manna fell upon it.—	וּבִרְדַּת הַטֵּל עַל־הַמַּחֲנֶה לַיְלָה יִרְדַּ הַמָּן עָלָיו: וְכֵד נְחִית טֵלָא עַל מִשְׁרִיתָא בְּלִילְיָא נְחִית מַנָּא עֲלוּהִי:
10	And Moses heard the people weeping, family by family, every man at the door of his tent; and the anger of the LORD was kindled greatly; and Moses was displeased.	וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה אֶת־הָעָם בֹּכֶה לְמִשְׁפַּחְתּוֹ אִישׁ לִפְתָּח אֹהֶלוֹ וַיַּחֲרֹ־אָף יְהוָה מְאֹד וַיַּעֲיֵן מֹשֶׁה רָע: וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה מִשְׁעָה יֵת עָמָא בְּכֵן לְזִרְעֵיהֶון גְּבֵר בְּתַרְעָ מִשְׁכָּנִיה וְתַקִּיף רוּגְזָא דִּי לְחֻדָּא וּבַעֲיֵנִי מִשְׁעָה בִּישׁ:

(5) אשר נאכל במצרים חנם. אם תאמר שמצריים נותנים להם דגים חנם והלא כבר נאמר (שמות ה, יח) ותצן לא ינחן לכם אם תצן לא היו נותנין להם חנם דגים היו נותנין להם חנם ומהו אומר חנם חנם מן המנות (ספרי פז): את הקשאים. אמר רבי שמעון מפני מה המן משתנה לכל דבר חוץ מאלו מפני שהן קשים למניקות אומרים לאשה אל תאכלי שום וצלל מפני התינוק משל למלך כו' כדאיתא בספרי (שם): הקשאים. הם קוקומצרו"ש צלע"ז: אבטחים. צורק"ש: החציר. כרישין פוריל"ש ותרגומו ית צוציניא וכו':

(6) אל המן עינינו. מן בשחר מן בערב (שם):

(7) והמן כזרע גד. מי שאמר זו לא אמר זו ישראל אומרים בלתי אל המן עינינו והקצ"ה הכתיב צתורה והמן כזרע גד וגו' כלומר ראו באי עולם על מה מתלוננים בני והמן כך וכך הוא חשוב (ספרי פח): כזרע גד. עגול כגידא זרע קוליינד"ר: בדלח. שם אבן טובה קריסט"ל:

(8) ששו. אין שייט אלא לשון טיול איש צני"ר בלא עמל: וטחנו ברחים וגו'. לא ירד בריחים ולא בקדירה ולא במדוכה אלא משתנה היה טעמו לנטחנין ולנדוכין ולמבושלין (שם פט): בפרור. קדרה: לשד השמן. לחלוט של שמן כך פירשו דוגש ודומה לו (תהלים לב, ד) נהפך לשדי בחרבני קיץ והלמ"ד יסוד נהפך לחלוחי בחרבני קיץ ורבותינו פרשוהו (ספרי פט) לשון שדים אך אין ענין שדים אלא שמן ואי אפשר לומר לשד השמן לשון (דברים לב, טו) וישמן ישורון שאם כן היה המ"ם נקוד קמ"ץ קטן וטעמו למטה תחת המ"ם עכשיו שהמ"ם נקוד פת"ח קטן (סגול) והטעם תחת השי"ן לשון שמן הוא והשי"ן הנקודה בקמץ גדול ואינה נקודה בפתח קטן מפני שהוא סוף פסוק. דבר אחר לשד לשון נוטריקון ליש שמן דבש כעיסה הנלושה בשמן וקטופה דבש ותרגום של אוינקלוס דמתרגם דליש במשחא נוטה לפתורו של דוגש שהעיסה הנלושה בשמן לחלוחית שמן יש זה:

(10) בכה למשפחתיו. משפחות משפחות נאספים וצוכים לפרסם תרעומתן בגלוי (ספרי ז) ורבותינו אמרו (שם. יומא עה, א) למשפחותיו על עסקי משפחות על עריות הנאסרות להם:

11	And Moses said unto the LORD: 'Wherefore hast Thou dealt ill with Thy servant? and wherefore have I not found favour in Thy sight, that Thou layest the burden of all this people upon me?	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה לָמָּה הִרְעִיתָ לַעֲבָדְךָ וּלְמָה לֹא מָצֵאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ לָשׂוּם אֶת־מִשָּׁא כָּל־הָעָם הַזֶּה עָלַי: וְהָרִין עָלַי:	11
12	Have I conceived all this people? have I brought them forth, that Thou shouldst say unto me: Carry them in thy bosom, as a nursing-father carrieth the sucking child, unto the land which Thou didst swear unto their fathers?	הֲאֵנֹכִי הָרִיתִי אֶת כָּל־הָעָם הַזֶּה אִם־אֵנֹכִי יִלְדֵתִיהֶו כִּי־תֹאמַר אֵלַי שְׂאֵהוּ בְּחִיקְךָ כַּאֲשֶׁר יֵשֵׁא הָאִמָּן אֶת־חֵינֶק עַל־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבוֹתָיו:	12
13	Whence should I have flesh to give unto all this people? for they trouble me with their weeping, saying: Give us flesh, that we may eat.	מֵאֵינִי לִי בָשָׂר לָתֵת לְכָל־הָעָם הַזֶּה כִּי־יִבְכּוּ עָלַי לֵאמֹר תִּנְהַר־לָנוּ בָשָׂר וְנֹאכְלָה: מֵנִן לִי בָשָׂר לָמֶתֶן לְכָל עַמָּא הָרִין אֲרִי בָּכָן עָלַי לְמִימַר הֵב לָנוּ בָשָׂר וְנִיכּוֹל:	13
14	I am not able to bear all this people myself alone, because it is too heavy for me.	לֹא־אוּכָל אֲנֹכִי לִבְדִּי לְשָׂאת אֶת־כָּל־הָעָם הַזֶּה כִּי כָבֵד מִמֶּנִּי:	14
15	And if Thou deal thus with me, kill me, I pray Thee, out of hand, if I have found favour in Thy sight; and let me not look upon my wretchedness.'	וְאִם־כִּכֹּה אֶת־עֲשֵׂה לִי הִרְגֵנִי נָא הַרְג אִם־מִצָּאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ וְאִל־אֲרָאָה בְּרַעְתִּי: (פ)	15
16	And the LORD said unto Moses: 'Gather unto Me seventy men of the elders of Israel, whom thou knowest to be the elders of the people, and officers over them; and bring them unto the tent of meeting, that they may stand there with thee.	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶ�ה אֲסַפְּהָ לִּי שִׁבְעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יֹדְעֵת כִּי־הֵם זִקְנֵי הָעָם וְשִׁטְרֵיו וְלִקְחָתָם אִתָּם אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד וְהִתְיַצְּבוּ שָׁם עִמָּךְ:	16

(12) כי תאמר אלי. שאתה אומר אלי שאתה צחיקך והיכן אמר לו כן (שמות לב, לד) לך נחה את העם ואומר (שמות ו, יג) ויזום אל בני ישראל על מנת שיהיו סוקלים אתכם ומחרפים אתכם: על האדמה אשר נשבעת לאבותיו. אתה אומר לי לשאתם צחיקי:

(15) ואם ככה את עשה לי. משש כמו של משה כנקמה כשהראהו הקב"ה הפורענות שהוא עתיד להביא עליהם על זאת אמר לפניו אם כן הרגני תחלה (ספרי טז): ואל אראה ברעתי. צרעתם היה לו לכחצו אלם שכינה הכחצו וזה אחד מתקוני סופרים צמורה לכינוי ולחקון לשון (מכילתא שירחא פ". תנחומא בשלח טז):

(16) אספה לי. הרי תשובה לתלונתך שאמרת לא אוכל אנכי לצדי והזקנים הראשונים היכן היו והלא אף צמרים ישבו עמם שנאמר (שמות ג, טז) לך ואספת את זקני ישראל אלם באש תצורה מתו וראוים היו מסיני לכך דכתיב (שמות כד, יא) ויחזו את האלהים שנהגו קלות ראש כנושך פתו ומדבר צפני המלך וזהו (שם) ויאכלו וישתו ולא ראה הקב"ה ליתן אצלות במתן תורה ופרע להם כאן (תנחומא בהעלתך טז): אשר ידעת כי הם וגו'. אותן שאתה מכיר שנחמנו עליהם שוטרים צמרים

<p>17 And I will come down and speak with thee there; and I will take of the spirit which is upon thee, and will put it upon thee; and they shall bear the burden of the people with thee, that thou bear it not thyself alone.</p>	<p>וַיִּרְדֹּתִי וּדְבַרְתִּי עִמָּךְ שָׁם וְאַצְלֹתִי מִן־הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלֶיךָ וְשָׁמַתִּי עֲלֵיהֶם וְנִשְׂאוּ אִתָּךְ בְּמִשָּׁא הָעָם וְלֹא־תִשָּׂא אֶת־לְבָדְךָ:</p>
<p>18 And say thou unto the people: Sanctify yourselves against to-morrow, and ye shall eat flesh; for ye have wept in the ears of the LORD, saying: Would that we were given flesh to eat! for it was well with us in Egypt; therefore the LORD will give you flesh, and ye shall eat.</p>	<p>וְאֶל־הָעָם תֹּאמַר הִתְקַדְּשׁוּ לִמָּחָר וְאָכַלְתֶּם בָּשָׂר כִּי בָכִיתֶם בְּאָזְנֵי יְהוָה לֵאמֹר מִי יֵאָכְלֵנוּ בָּשָׂר כִּי־טוֹב לָנוּ בְּמִצְרַיִם וְנָתַן יְהוָה לָכֶם בָּשָׂר וְאָכַלְתֶּם:</p>
<p>19 Ye shall not eat one day, nor two days, nor five days, neither ten days, nor twenty days;</p>	<p>לֹא יוֹם אֶחָד תֹּאכְלוּ וְלֹא יוֹמִים וְלֹא חֲמִשָּׁה יָמִים וְלֹא עֶשְׂרֵה יָמִים וְלֹא עֶשְׂרִים יוֹמִים:</p>
<p>20 but a whole month, until it come out at your nostrils, and it be loathsome unto you; because that ye have rejected the LORD who is among you, and have troubled Him with weeping, saying: Why, now, came we forth out of Egypt?</p>	<p>עַד חֹדֶשׁ יָמִים עַד אֲשֶׁר־יֵצֵא מֵאַפְכֶם וְהָיָה לָכֶם לְזָרָא יַעַן כִּי־מָאַסְתֶּם אֶת־יְהוָה אֲשֶׁר בְּקִרְבְּכֶם וַתִּבְכּוּ לִפְנֵי לֵאמֹר לָמָּה זֶה יֵצְאֵנוּ מִמִּצְרַיִם:</p>

בעבודת פרך והיו מרחמים עליהם ומוכים על ידם שנאמר (שמות ה, יד) ויכו שוטרי בני ישראל עתה יתמנו בגדולתן כדרך שנלטערו צורתן (ספרי צג): ולקחת אותם. קחם דצדריס אשריכם שנתמניתם פרנסים על בניו של מקום: והתיצבו שם עמך. כדי שיראל ישראל וינהגו זהם גדולה וכבוד ויאמרו חציצין אלו שנכנסו עם משה לשמוע דבור מפי הקב"ה (ספרי צס):

(17) וירדת. וזאת מעשר ירידות הכתובות צמורה (שסצג): ודברתי עמך. ולא עמהם (שס): ואצלתי. כתרגומו וארבי כמו (שמות כד, יא) ואל אזלי בני ישראל: ושמתי עליהם. למה משה דומה צאומה שעה לנר שמונח על גבי מנורה והכל מדליקין הימנו ואין אורו חסר כלום (ספרי שס): ונשאו אתך. התנה עמהם על מנת שיקבלו עליהם טורח בני שהם טרחנים וסרצנים (שסצג): ולא תשא אתה לבדך. הרי תשובה למה שאמרת לא אוכל אנכי לצדי (ספרי):

(18) התקדשו. הזמינו עצמם לפורענות וכן הוא אומר (ירמיה יב, ג) והקדישם ליום הריגה (ספרי צד):

(20) עד חדש ימים. וזכשעים שמתמזין על מטרותיהן ואחר כך נשמתן יוצאה וצדשים הוא אומר (להלן לג) הצער עודנו בין שניהם כך היא שנויה בספרי (צד) אכל צמחיתא (ויסע פ"ג. יומא עה, צ) שנויה חילוף הרשעים אוכלין ומטערין שלשים יום והכשרים הצער עודנו בין שניהם: עד אשר יצא מאפכם. כתרגומו די תקונון זיה יהא דומה לכס כאלו אכלתם ממנו יותר מדאי עד שיוצא ונגעל לחוץ דרך האף: והיה לכם לזרא. שמהו מרחקין אותו יותר ממה שקרבתם (ספרי שס) וצדרי רבי משה הדרשן ראיתי שיש לשון שקורין למרצ זרא: את ד' אשר בקרבכם. אס לא שנטעתי שכינתי ציינים לא גצה לצדכם ליכנס לכל הדברים הללו (שס):

<p>21 And Moses said: "The people, among whom I am, are six hundred thousand men on foot; and yet Thou hast said: I will give them flesh, that they may eat a whole month!"</p>	<p>וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה שֵׁשׁ-מֵאוֹת אֶלֶף רִגְלֵי הָעָם אֲשֶׁר אֲנִי בְּקִרְבּוֹ וְאַתָּה אָמַרְתָּ בָשָׂר לָהֶם וְאָכְלוּ חֹדֶשׁ יָמִים:</p>	<p>21 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה שֵׁשׁ-מֵאוֹת אֶלֶף רִגְלֵי הָעָם אֲשֶׁר אֲנִי בְּקִרְבּוֹ וְאַתָּה אָמַרְתָּ בָשָׂר לָהֶם וְאָכְלוּ חֹדֶשׁ יָמִים:</p>
<p>22 If flocks and herds be slain for them, will they suffice them? or if all the fish of the sea be gathered together for them, will they suffice them?"</p>	<p>הֲעֵאֵן וְתוֹרִין יִתְנַכְסוּן לָהֶון הֲיִסְפְּקוּן לָהֶון אִם יֵת כָּל נוֹי יָמָא יִתְכַנְשׁוּן לָהֶון הֲיִסְפְּקוּן לָהֶון:</p>	<p>22 הֲצֹאֵן וּבְקָר יִשְׁחַט לָהֶם וּמִצֹּא לָהֶם אִם אֶת-כָּל-דְּגֵי הַיָּם יֶאֱסָף לָהֶם וּמִצֹּא לָהֶם: (פ)</p>
<p>23 And the LORD said unto Moses: 'Is the LORD's hand waxed short? now shalt thou see whether My word shall come to pass unto thee or not.'</p>	<p>וַיֹּאמֶר יי לְמֹשֶׁה הֲמִימָרָא דִּי מִתְעַכָּב כְּעַן תַּחֲזִי הִיעָרְעָנָךְ פְּתִגְמִי אִם לֹא:</p>	<p>23 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה הֲיָד יְהוָה תִּקְצָר עֲתָה תִּרְאֶה הִיִּקְרַךְ דְּבָרִי אִם-לֹא:</p>
<p>24 And Moses went out, and told the people the words of the LORD; and he gathered seventy men of the elders of the people, and set them round about the Tent.</p>	<p>וַנִּפַק מֹשֶׁה וּמְלִיל עִם עַמָּא יֵת פְּתִגְמִיָּא דִּי וּכְנֹשׁ שִׁבְעִין גִּבּוֹרָא מִסְבֵּי עַמָּא וְאִקִּים יִתְהוֹן סָחוֹר סָחוֹר לְמִשְׁכְּנָא:</p>	<p>24 וַיֵּצֵא מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר אֶל-הָעָם אֶת דְּבָרֵי יְהוָה וַיֹּאסֹף שִׁבְעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי הָעָם וַיַּעֲמֵד אֹתָם סְבִיבֹת הָאֵהָל:</p>
<p>25 And the LORD came down in the cloud, and spoke unto him, and took of the spirit that was upon him, and put it upon the seventy elders; and it came to pass, that, when the spirit rested upon them, they prophesied, but they did so no more.</p>	<p>וְאַתְּגִלִּי יי בַּעֲנָא וּמְלִיל עֲמִיה וּרְבֵי מִן רוּחָא דְעֵלּוּהִי וַיִּהְיֶה עַל שִׁבְעִין גִּבּוֹרָא סְבִיָּא וְהָיָה כִּד שְׁרָת עֲלֵיהֶון רוּחַ נְבוּאָה וּמִתְנַבְּן וְלֹא פְסִקִין:</p>	<p>25 וַיֵּרֶד יְהוָה בַּעֲנָן וַיְדַבֵּר אֵלָיו וַיִּאֲצֹל מִן-הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלָיו וַיִּתֵּן עַל-שִׁבְעִים אִישׁ הַזִּקְנִים וַיְהִי כֵּנִיחַ עֲלֵיהֶם הָרוּחַ וַיִּתְנַבְּאוּ וְלֹא יָסֹפוּ:</p>

(21) שש מאות אלף רגלי. לא חש למנות את הפרט שלשת אלפים הימרים. ורבי משה הדרשן פירש שלא צכו אלא אותן שיצאו ממזרים:

(22) הצאן ובקר ישחט. זה אחד מארבעה דברים שהיה רבי עקיבא דורש ואין רבי שמעון דורש כמותו (ר"ה יח, ז) רבי עקיבא אומר שש מאות אלף רגלי ואחת אמרת בשר אתן להם ואכלו חדש ימים האלף ובקר וגו' הכל כמשמעו מי יספיק להם כענין שנאמר (ויקרא כה, כו) ומנא כדי גאולתו ואיזו קשה זו או (במדבר כ, י) שמעו נא המורים אלא לפי שלא אמר ברבים חיסך לו הכתוב ולא נפרע ממנו וזו של מריבה היתה בגלוי לפיכך לא חיסך לו הכתוב. רבי שמעון אומר חס ושלום לא עלתה על דעתו של אותו לדיק כך מי שכתוב בו (שם יב, ז) ככל ביתי נאמן הוא יאמר אין המקום מספיק לנו אלא כך אמר שש מאות אלף רגלי וגו' ואחת אמרת בשר אתן לחדש ימים ואחר כך תהרוג אומה גדולה כזו האלף ובקר ישחט להם כדי שיהרגו ומהא אכילה זו מספקת עד עולם וכי שצחק הוא זה אומרים לו לחמור טול כור שעורים ונחמוך ראשך השיבו הקצ"ה ואם לא אתן יאמרו שקצרה ידי הטוב בעיניך שיד ה' תקצר בעיניהם יאצדו הם ומאה כיוצא בזהם ואל תהי ידי קצרה לפניהם אפילו שעה אחת (תוספתא סוטה ו, ד):

(23) עתה תראה היקרך דברי. רבן גמליאל בנו של רבי יהודה הנשיא אומר אי אפשר לעמוד על הטפל מאחר שאין מדקשים אלא עלילה לא מספיק להם סופן לדון אחריו אם אתה נותן להם בשר בהמה גסה יאמרו דקה בקשנו ואם אתה נותן להם דקה יאמרו גסה בקשנו חיה ועוף בקשנו דגים וחגבים בקשנו אמר לו אם כן יאמרו שקצרה ידי (שם) אמר לפניו הריני הולך ומפייסן אמר לו עתה תראה היקרך דברי שלא ישמעו לך הלך משה לפייסן (זה קאי גם לרש"י לעיל) אמר להם היד ה' תקצר (מהלים עח, כ) הן הכה נור ויזונו מים וגו' הגם להם יוכל את אמרו פשרה היא זו אין צו כח למלאות שאלתנו וזהו שנאמר וינא משה וידבר אל העם כיון שלא שמעו לו ויאסף שבעים איש וגו' (ספרי נח):

But there remained two men in the camp, the name of the one was Eldad, and the name of the other Medad; and the spirit rested upon them; and they were of them that were recorded, but had not gone out unto the Tent; and they prophesied in the camp.

וַאֲשָׁתָאֵרֹו תָרִין גִּיבְרִין
בְּמִשְׁרֵיתָא שׁוּם חַד אֱלֹדֵד
וְשׁוּם תַּנְיָנָא מִידָד וְיִשְׂרָת
עַלְיָהוֹן רוּחַ נְבוּאָה וְאַמְּוֹן
בְּכַתִּיבָא וְלֹא נִפְקוּ לְמַשְׁכְּנָא
וְאַתְנַבְיֹא בְּמִשְׁרֵיתָא:

וַיִּשְׂאָרוּ שְׁנֵי-אֲנָשִׁים | בַּמַּחֲנֶה
שֵׁם הָאֶחָד | אֶלְדָּד וְשֵׁם הַשֵּׁנִי
מִיָּדָד וַתָּנַח עֲלֵיהֶם הָרוּחַ וְהִמָּה
בַּפִּתְחִים | וְלֹא יָצְאוּ הָאֱהֱלָה
וַיִּתְנַבְּאוּ בַּמַּחֲנֶה:

And there ran a young man, and told Moses, and said: 'Eldad and Medad are prophesying in the camp.'

וַיֵּרָח עוֹלִימָא וְחַי לְמֹשֶׁה
וַאֲמַר אֶלְדָּד וּמִידָד מִתְנַבֵּן
בְּמִשְׁרִיתָא:

וַיִּרְץ הַזֶּעַר וַיִּגְדַּל לְמִשְׁחָה
וַיֹּאמֶר אֶל־דָּד וּמִי־דָד מִתְנַבְּאִים
בַּמַּחֲנֶה:

And Joshua the son of Nun, the minister of Moses from his youth up, answered and said: 'My lord Moses, shut them in.'

וַאֲתִיב יְהוֹשֻׁעַ בְּרִן
מְשֻׁמְשִׁיחָהּ
מֵעוֹלָמֹתֶיהָ וַאֲמַר רַבּוֹנִי
מִזֶּשׁ אֶסְרֶנּוּ:

וַיַּעַן יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נוּן מִשְׁרַת מֹשֶׁה
מִבְּחָרָיו וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי מֹשֶׁה
כֹּל־אֵם:

And Moses said unto him: ‘Art thou jealous for my sake? would that all the LORD’s people were prophets, that the LORD would put His spirit upon them!’

וַיֹּאמֶר לִיה מֹשֶׁה הִקְנֵאתִי אֶת־
מִקְנֵי רֹעִינָא פֶּהן דִּיהוֹן כָּל־
עֲמִידָה דִּי נִבְיִין אֲרִי וְתִין יִי יֵת
רוּחַ נְבוֹאָתִיהָ עֲלֵיהוֹן:

וַיֹּאמֶר לֹא מִנְשָׁה הִמְקַנָּא אֶתָּה לִי
וּמִי יִתֵּן כָּל־עַם יִהְיֶה נְבִיאִים
כִּי־יִתֵּן יְהוָה אֶת־רוּחוֹ עֲלֵיהֶם:

And Moses withdrew into the camp,
he and the elders of Israel.

וְאַתְּכֵּנִישׁ מֹשֶׁה לְמִשְׁרִיתָא הוּא
וּסְבִי יִשְׂרָאֵל:

וַיֹּאסֹף מֹשֶׁה אֶל-הַמִּצְחָנָה הַזֶּה
וּזְקֵנֵי יִשְׂרָאֵל:

And there went forth a wind from the LORD, and brought across quails from the sea, and let them fall by the camp, about a day's journey on this side, and a day's journey on the other side, round about the camp, and about two cubits above the face of the earth.

וְיִחוּתָא נָשֵׁל מִן קֳדָם יְיָ וְאַפְרָח
שְׁלִי מִן יִמָּא וְרָמָא עַל
מְשָׁרִיתָא כְּמַהֲלֵךְ יִזְמָא לְכָא
וּכְמַהֲלֵךְ יִזְמָא לְכָא סְחֹר
סְחֹר לְמְשָׁרִיתָא וּכְרוּם
תַּרְתִּין אֲמִין עַל אֲפִי אֶרְעָא:

וְרוּחַ נִסְעוּ מֵאֵת יְהוָה וַיִּגְזוּ
שָׁלִיִם מִן־הַיָּם וַיִּשָּׁט עַל־
הַמַּחֲנֶה בְּדָרָךְ יוֹם כֹּה וּבְדָרָךְ
יוֹם כֹּה סָבִיבוֹת הַמַּחֲנֶה
וּבְקָמָתָם עַל־פְּנֵי הָאָרֶץ:

(25) ולא יספו. לא נתנבאו אלא אותו היום לצדו כן מפורש בספרי (שם) ואונקלוס תרגם ולא פסקין שלא פסקה נבואה מהם:

(26) וישארו שני אנשים. מאותן שנצחרו אמרו אין לנו כדאין לגדולה זו (ספרי. תנאומא שזהלתך יצ): והמה בכחבים. בצמבורים שזהם לסנהדרין ונכתבו כולם נקובים בשמות ועל ידי גורל לפי שהשחצון עולה ליי"צ שצטים ששה עשר לכל שצט ושצט חוץ משני שצטים שאין מגיע אליהם אלא חמשה חמשה אמר משה אין שצט שומע לי לפחות משצטו זקן אחד מה עשה נטול ע"צ פתקין וכתב על שצעים זקן ועל שנים חלק וצבר מכל שצט ושצט ששה והיו ע"צ אמר להם טלו פתקיהם מתוך קלפי מי שעה צידו זקן נתקדש ומי שעלה צידו חלק אמר לו המקום לא חפץ בך (ספרי דה):

(27) וירץ' הבער: יש אומרים גרשום בן משה היה (תנחומא שם):
 (28) בלאם. הטול עליהם זרכי צבור והם כלים מאלהים. דבר אחר תנס אל בית הכלא לפי שהיו מתנבאים משה מת ויהושע מכניס את ישראל לארץ (סנהדרין יז, א. ספרי נר-ה):

(29) המקנא אתה ל'. הקנאי אתה לי הקנאתי אתה מקנא: ל'. כמו בשבילי כל לשון קנאה אדם הנותן לב על הדבר או לנפשו או לעוור אנפרמנ"ט בלע"ז אותו שבועי המשא:

(30) ויאסף משה. מפתח אהל מועד: אל המחנה. נכנסו איש לאהלו: ויאסף. לשון כניסה אלה הצית כמו (דברים כב, 3) ואספתו אל תוך ציתך. ואז לכולם (תהלים לט, ז) יצבור ולא ידע מי אוספם מלמד שלא הביא עליהם פורענות עד שנכנסו הצדיקים איש לאהלו (ספרי נ):

32	And the people rose up all that day, and all the night, and all the next day, and gathered the quails; he that gathered least gathered ten heaps; and they spread them all abroad for themselves round about the camp.	וַיָּקֶם הָעָם כָּל-הַיּוֹם הַהוּא וְכָל לַיְלָא וְכָל יוֹמָא דְּבִתְרוּהִי וּבְנִשּׁוּ יָת שְׁלִיּוֹ דְּאַזְעַר כְּנִשׁ עֶשְׂרָא דְּגוֹרִין וּשְׁטַחוּ לְהוֹן מִשְׁטַחִין סְחוּר סְחוּר לְמִשְׁרִיתָא:	וַיָּקֶם הָעָם כָּל-הַיּוֹם הַהוּא וְכָל-לַיְלָא וְכָל יוֹם הַמָּחָרֶת וַיֵּאסְפוּ אֶת-הַשְּׁלִיּוֹ הַמִּמָּעִיט אֶסְף עֶשְׂרֵה חֲמָרִים וַיִּשְׁטְחוּ לָהֶם שְׁטוֹחַ סְבִיבוֹת הַמַּחֲנֶה:	32
33	While the flesh was yet between their teeth, ere it was chewed, the anger of the LORD was kindled against the people, and the LORD smote the people with a very great plague.	בְּשָׂרָא עַד כְּעַן בֵּין שְׁנִיחִין עַד לֹא פִסַּק וְרוּגְזָא דִּי תְקִיף בְּעִמָּא וּקְטַל יִי בְּעִמָּא קְטוּל סְגִי לְחֻדָּא:	הַבָּשָׂר עוֹדֵנָה בֵּין שְׁנִיחֵיהֶם טָרֵם וַיִּכְרַת וְאַף יִהְיֶה חֲרָה בָּעָם וַיִּךְ יְהוָה בָּעָם מַכָּה רַבָּה מְאֹד:	33
34	And the name of that place was called Kibroth-hattaavah, because there they buried the people that lusted.	וַיִּקְרָא אֶת-שְׁם-הַמָּקוֹם הַהוּא קִבְרוֹת הַתָּאוֹה כִּי-שָׁם קָבְרוּ אֶת-הָעָם הַמִּתְאַוִּים:	וַיִּקְרָא אֶת-שְׁם-הַמָּקוֹם הַהוּא קִבְרוֹת הַתָּאוֹה כִּי-שָׁם קָבְרוּ אֶת-הָעָם הַמִּתְאַוִּים:	34
35	From Kibroth-hattaavah the people journeyed unto Hazeroth; and they abode at Hazeroth.	מִקִּבְרוֹת הַמִּתְאַוִּים נָסְעוּ הָעָם לְחֻצְרוֹת וַיָּהוּ בְּחֻצְרוֹת:	מִקִּבְרוֹת הַתָּאוֹה נָסְעוּ הָעָם חֻצְרוֹת וַיָּהוּ בְּחֻצְרוֹת: (פ)	35
XII	And Miriam and Aaron spoke against Moses because of the Cushite woman whom he had married; for he had married a Cushite woman.	וּמִלֵּילַת מִרְיָם וְאַהֲרֹן בְּמִשְׁחָה עַל עֵיסַק אֶתְתָּא שְׁפִירְתָּא דְּנָסִיב אֲרִי אֶתְתָּא שְׁפִירְתָּא דְּנָסִיב רַחִיק:	וַתְּדַבֵּר מִרְיָם וְאַהֲרֹן בְּמִשְׁחָה עַל-אֲדוֹת הָאִשָּׁה הַכֻּשִּׁית אֲשֶׁר לָקַח כִּי-אִשָּׁה כֻּשִּׁית לָקַח:	XII
2	And they said: 'Hath the LORD indeed spoken only with Moses? hath He not spoken also with us?' And the LORD heard it.—	וַיֹּאמְרוּ הֲרַק אֶדְ-בְּמִשְׁחָה דְּבַר מִלֵּיל יִי הֲלֹא אַף עִמָּנָא מִלֵּיל וּשְׁמִיעַ קֳדָם יִי:	וַיֹּאמְרוּ הֲרַק אֶדְ-בְּמִשְׁחָה דְּבַר יְהוָה הֲלֹא גַם-בָּנוּ דְּבַר וַיִּשְׁמַע יְהוָה:	2

(31) ויגו. ויפריחו וכן (תהלים 5, י) כי גז חיש וכן (נחום א, יז) נגזו ועזר: וישש. ויפשוטו כמו (שמואל-א' ל, טז) והנס נטושים על פני כל הארץ (יחזקאל כט, ה) ונטשתין המדברה: וכאמתיים. פורחות בגובה עד שהן כנגד לבו של אדם כדי שלא יהא טורח באסיפתן לא להגזיה ולא לשחות (ספרי 15):

(32) הממעית. מי שאסף פחות מכולם העללים והחגרים אסף עשרה חמרים: וישטחו. עשו אותן משטיחין משטיחין (שם 18):

(33) טרם יכרת. כתרנומו עד לא פסק. דבר אחר אינו מספיק לפוסקו צשיניו עד שנשמתו יוצאה (שם 15):

(1) ותדבר. אין דבור בכל מקום אלא לשון קשה וכן הוא אומר (צראשית מז, ל) דבר האיש אדוני הארץ אתנו קשות ואין אמירה בכל מקום אלא לשון חנונים וכן הוא אומר (צראשית יט, ז) ויאמר אל נא אחי תרעו (במדבר יב, ו) ויאמר שמעו נא דברי (ספרי 15). כל נא לשון בקשה: ותדבר מרים ואהרן. היא פתחה צדור תחלה לפיכך הקדימה הכתוב תחלה ומניין היתה יודעת מרים שפירש משה מן האשה רצי נתן אומר מרים היתה צדד כפורה בשעה שנאמר למשה אלדד ומידד מתנבאים במחנה כיון ששמעה כפורה אמרה אזי לנשותיהן של אלו אם הם נזקקים לנצואה שיהיו פורשין מנשותיהן כדרך שפירש צעלי ממני ומשם ידעה מרים והגידה לאהרן ומה מרים שלא נתכוונה לגנותו כך נעשה ק"ו למספר בגנותו של חזירו (ספרי 18): האשה הכשית. מוגיד שהכל מודים ציפיה כשם שהכל מודים בשחרותו של כושי (שם): כושית. בגימטריא יפת מראה (תנחומא 15, יג): על אדות האשה. על אדות גירושיה: כי אשה כשית לקח. מה תלמוד לומר אלא יש לך אשה נאה ציפיה ואינה נאה צמעשה צמעשה ולא ציפיה אצל זאת נאה בכל: האשה הכשית. על שם נויה נקראת כושית כאדם הקורא את בנו נאה כושי כדי שלא תשלוט בו עין רעה (שם): כי אשה כשית לקח. ועמה גרשה (שם):

(2) הרק אך. עמו לזכו דברה: הלא גם בנו דבר. ולא פירשנו מדרך ארץ (ספרי ק):

3	וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנָו מְאֹד מִכָּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי הָאֲדָמָה: (ס)	וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנָו מְאֹד מִכָּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי הָאֲדָמָה: (ס)
4	וַיֹּאמֶר יְהוָה פֶּתָאֵם אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן וְאֶל-מִרְיָם צֵאוּ שְׁלֹשְׁתֶּכֶם אֶל-אֹהֶל מוֹעֵד וַיֵּצְאוּ שְׁלֹשָׁתָם:	וַיֹּאמֶר יְהוָה פֶּתָאֵם אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן וְאֶל-מִרְיָם צֵאוּ שְׁלֹשְׁתֶּכֶם אֶל-אֹהֶל מוֹעֵד וַיֵּצְאוּ שְׁלֹשָׁתָם:
5	וַיֵּרֶד יְהוָה בְּעַמּוּד עָנָן וַיִּצְאֵהוּ מִן-הַדֶּלֶת וַיִּקְרָא אֶתְּחִיבֵהוּ וַיֵּצְאוּ שְׁנֵיהֶם:	וַיֵּרֶד יְהוָה בְּעַמּוּד עָנָן וַיִּצְאֵהוּ מִן-הַדֶּלֶת וַיִּקְרָא אֶתְּחִיבֵהוּ וַיֵּצְאוּ שְׁנֵיהֶם:
6	וַיֹּאמֶר שְׁמַעוּ-נָא דְבָרֵי אִם- יְהִיָּה נְבִיאְכֶם יְהוָה בְּמִרְאֵה אֱלֹהֵי אֲתוֹדַע בְּחִלּוֹם אֲדַבֵּר- בּוֹ:	וַיֹּאמֶר שְׁמַעוּ-נָא דְבָרֵי אִם- יְהִיָּה נְבִיאְכֶם יְהוָה בְּמִרְאֵה אֱלֹהֵי אֲתוֹדַע בְּחִלּוֹם אֲדַבֵּר- בּוֹ:
7	לֹא-כֵן עֲבַדִּי מֹשֶׁה בְּכָל-בֵּיתִי נְאֻמָּן הוּא:	לֹא-כֵן עֲבַדִּי מֹשֶׁה בְּכָל-בֵּיתִי נְאֻמָּן הוּא:
8	פֹּה אֶל-פֹּה אֲדַבֵּר-בּוֹ וּמִרְאֵה וְלֹא בְּחִידָת וּתְמִנַּת יְהוָה יִבֵּט וּמִדּוּעַ לֹא יֵרָאֶתָם לְדַבֵּר בְּעֲבָדִי בְּמֹשֶׁה:	פֹּה אֶל-פֹּה אֲדַבֵּר-בּוֹ וּמִרְאֵה וְלֹא בְּחִידָת וּתְמִנַּת יְהוָה יִבֵּט וּמִדּוּעַ לֹא יֵרָאֶתָם לְדַבֵּר בְּעֲבָדִי בְּמֹשֶׁה:

- (3) ענו. שפל וסכלן;
- (4) פתאום. נגלה עליהם פתאום והם טמאים צורך ארץ והיו זועקים מים מים להודיעם שיפה עשה משה שפירש מן האשה מאחר שנגלית עליו שכינה תדיר ואין עת קבועה לדבור (תנחומא סס): צאו שלשחכם. מגיד ששלשתן נקראו בדבור אחד מה שאי אפשר לפה לומר ולאזן לשמוע (ספרי קב):
- (5) בעמוד ענן. יא יחידי שלא כמדת זש ודס מלך זש ודס כשיוצא למלחמה יוצא צאכלוסין וכשיוצא לשלום יוצא צמועטים ומדת הקצ"ה יוצא למלחמה יחידי שנאמר (שמות טו, ג) ה' איש מלחמה ויוצא לשלום צאכלוסין שנאמר (תהלים סח, יח) רכב אלהים רבותים אלפי שנאן (ספרי סס): ויקרא אהרן ומרים. שיהיו נמשכין ויוצאין מן החצר לקראת הדבור (סס): ויצאו שניהם. ומפני מה משכן והפרידן ממה לפי שאומרים מקצת שזכו של אדם בפניו וכולו שלא בפניו וכן מצינו בנח שלא בפניו נאמר (בראשית ו, ט) איש זדיק תמים ופניו נאמר (סס, ז, א) כי אותך ראיתי זדיק לפני. דבר אחר שלא ישמע בזויפתו של אהרן (ספרי סס):
- (6) שמעו נא דברי. אין נח אלא לשון בקשה (ספרי קג): אם יהיה נביאכם. אם יהיו לכם נביאים: ה' במראה אליו אתודע. שכינת שמי אין נגלית עליו צאפקלריא המאירה אלא צחלום וחזיון:
- (8) פה אל פה. אמרתי לו לפרש מן האשה והיכן אמרתי לו צסיני (דברים ה, כז) לך אמור להם שובו לכם לאהליכם ואתה פה עמוד עמדי (ספרי. תנחומא לו, יג): ומראה ולא בחידות. ומראה זה מראה דבור. שאני מפרש לו דבורי צמראית פנים שזו ואיני סותמו לו בחידות כענין שנאמר ליחזקאל (יחזקאל יז, צ) חוד חידה וגו'. יכול מראה שכינה תלמוד לומר (שמות לג, כ) לא תוכל לראות את פני (ספרי קג): ותמננת ה' יביש. זה מראה אחרים כענין שנאמר (שמות לג, כג)

9	And the anger of the LORD was kindled against them; and He departed.	וַתִּקַּף רִיגִזָּא דִּי בְּהוֹן וְאַסְתַּלַּק:	9 וַיִּחַר-אַף יְהוָה בָּם וַיֵּלֶךְ:
10	And when the cloud was removed from over the Tent, behold, Miriam was leprous, as white as snow; and Aaron looked upon Miriam; and, behold, she was leprous.	וַעֲנָא אֶסְתַּלַּק מֵעֲלֵי מִשְׁכָּנָא וְהָא מִרְיָם חֲוָרָא כְּתִלְגָּא וְאַתְּפִנִי אַהֲרֹן לְנֹת מִרְיָם וְהָא סְגִירָא:	10 וְהָעֵנָן סָר מֵעַל הָאֹהֶל וְהִנֵּה מִרְיָם מִצְרַעַת כַּשָּׁלֵג וַיִּפֹּן אַהֲרֹן אֶל-מִרְיָם וְהִנֵּה מִצְרַעַת:
11	And Aaron said unto Moses: 'Oh my lord, lay not, I pray thee, sin upon us, for that we have done foolishly, and for that we have sinned.	וַאֲמַר אַהֲרֹן לְמֹשֶׁה בְּקִעוּ רִבּוֹנֵי לֹא כְעֵן תִּשּׁוּי עֲלֵנָא חֹבָא דְאַטְפִּשְׁנָא וְדִסְרַחְנָא:	11 וַיֹּאמֶר אַהֲרֹן אֶל-מֹשֶׁה בִּי אֲדֹנָי אֶל-נָא תִשֶׁת עָלֵינוּ חַטָּאת אֲשֶׁר נִוְאלָנוּ וְאֲשֶׁר חָטָאנוּ:
12	Let her not, I pray, be as one dead, of whom the flesh is half consumed when he cometh out of his mother's womb.'	לֹא כְעֵן תִּתְרַחַק דָּא מִבֵּינָנָא אַרִי אַחְתָּנָא הִיא צְלִי כְעֵן עַל בְּשָׂרָא מִימָא הִדִּין דְּבִהָ וַיִּתְסִי:	12 אֶל-נָא תְּהִי כִמְתָּ אֲשֶׁר בְּצֵאתוֹ מִרְחֶם אִמּוֹ וַיֵּאכֶל חֲצִי בְשָׂרוֹ:
13	And Moses cried unto the LORD, saying: 'Heal her now, O God, I beseech Thee.'	וַצְלִי מֹשֶׁה קָדָם יְיָ לְמִימַר אַלְהָא בְּקִעוּ אִסִּי כְעֵן יְתָה:	13 וַיִּצְעַק מֹשֶׁה אֶל-יְהוָה לֵאמֹר אֵל נָא רַפָּא נָא לָהּ: (פ)

וראית את אחורי (ספרי שם): בעבדי במשה. אינו אומר בעבדי משה אלא בעבדי צמשה בעבדי אף על פי שאינו משה צמשה אפילו אינו עבדי כדאי הייתם לירא מפניו וכל שכן שהוא עבדי ועבד מלך מלך היה לכם לומר אין המלך אוהבו חנם ואם תאמרו איני מכיר צמעשו זו קשה מן הראשונה (שם). תנחומא (שם):

(9) ויחר אף ה' בם וילך. מאחר שהודיעם סרחונם גזר עליהם נדוי קל וחומר לצער ודם שלא יכעוס על חזירו עד שיודיענו סרחונו (ספרי קד). תנחומא (שם):

(10) והענן סר. ואחר כך והנה מרים מזרעת כשלג משל למלך שאמר לפדגוג רדה את בני אצל לא תרדנו עד שאלך מאצלך שרחמי עליי (ספרי קה). תנחומא (שם):

(11) נואלנו. כתרנו לשון אויל:

(12) אל נא תחדי. אחותנו זו: כמות. שהמזרע חסוד כמות מה מת מטמא צביאה אף מזרע מטמא צביאה (נדרים סד, 3. ספרי שם. תנחומא שם): אשר בצאתו מרחם אמו. אמנו היה לו לומר אלא שכינה הכתוב וכן חזי צשרו חזי צשרנו היה לו לומר אלא שכינה הכתוב אשר מאחר שיצאה מרחם אמנו היא לנו כאילו נאכל חזי צשרנו כענין שנאמר (צראשית לו, כז) כי אחינו צשרנו הוא (ספרי שם. תנחומא שם) ולפי משמעו אף הוא נראה כן אין ראוי לאח להניח את אחותו להיות כמות: אשר בצאתו. מאחר שיצא זה מרחם אמו של זה שיש כח צידו לעזור ואינו עוזרו הרי נאכל חזי צשרו שאחיו צשרו הוא. דבר אחר אל נא תהי כמות אם אינך רופאה בתפלה מי מסגירה ומי מטירה אני אי אפשר לראותה שאני קרוב ואין קרוב רואה את הנגעים וכהן אחר אין בעולם וזהו אשר בנאחמו מרחם אמו (תנחומא שם):

(13) אל נא רפא נא לה. בא הכתוב ללמדך דרך ארץ שהשאל דבר מחזירו כריך לומר שנים או שלשה דברי תחנונים ואחר כך יבקש שאלותיו (ספרי שם. תנחומא שם): לאמר. מה תלמוד לומר אמר לו השיבני אם אתה מרפא אותה אם לאו עד שהשיבו ואזיה ירק ורג' רבי אלעזר בן עזריה אומר ד' מקומות בקש משה מלפני הקב"ה להשיבו אם יעשה שאלותיו אם לאו. כיצא צו (שמות ו, יב) וידבר משה לפני ה' לאמר ורג' מה תלמוד לומר לאמר השיבני אם גואלם אתה אם לאו עד שהשיבו עתה תראה ורג'. כיצא צו (במדבר כז, טו) וידבר משה אל ה' לאמר יפקד ה' אלהי הרוחות לכל בשר. כיצא צו (דברים ג, כג) ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר השיבו רצ לך (ספרי שם): רפא נא לה. מפני מה לא האריך משה בתפלה שלא יהיו ישראל אומרים אחותו עומדת בצרה והוא עומד ומרצה בתפלה. (דבר אחר שלא יאמרו ישראל בשביל אחותו הוא מאריך בתפלה אצל צבילנו אינו מאריך בתפלה) (ספרי שם. תנחומא שם):

14	And the LORD said unto Moses: 'If her father had but spit in her face, should she not hide in shame seven days? let her be shut up without the camp seven days, and after that she shall be brought in again.'	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאַבְיָה יֶרֶק בְּפָנֶיהָ הֲלֹא תִכְלֹם שִׁבְעַת יָמִים תִּסָּגֵר שִׁבְעַת יָמִים מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְאַחֵר תֵּאָסֵף:	מפטיר
15	And Miriam was shut up without the camp seven days; and the people journeyed not till Miriam was brought in again.	וַתִּסָּגֵר מִרְיָם מִחוּץ לַמַּחֲנֶה שִׁבְעַת יָמִים וְהָעָם לֹא נָסַע עַד-הָאָסֵף מִרְיָם:	15
16	And afterward the people journeyed from Hazeroth, and pitched in the wilderness of Paran.	וְאַחֵר נָסְעוּ הָעָם מִחֲצֵרוֹת וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַּר פָּאֲרָן: (פ)	קלו פסוקים

The Haftarah is Zechariah 2:14 - 4:7 on page 189.

XIII	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימָר:	שלח לב
2	'Send thou men, that they may spy out the land of Canaan, which I give unto the children of Israel; of every tribe of their fathers shall ye send a man, every one a prince among them.'	שְׁלַח-לָךְ אַנְשִׁים וַיִּתְּרוּ אֶת-אֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר-אֲנִי נֹתֵן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אֶחָד אִישׁ אֶחָד לְמִטָּה אֲבֹתָיו תִּשְׁלְחוּ כָל נָשִׂיא בָהֶם:	2
3	And Moses sent them from the wilderness of Paran according to the commandment of the LORD; all of them men who were heads of the children of Israel.	וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה מִמִּדְבַּר פָּאֲרָן עַל-פִּי יְהוָה כְּלָם אַנְשִׁים רָאשֵׁי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל הֵמָּה:	3
4	And these were their names: of the tribe of Reuben, Shammua the son of Zaccur.	וַאֲלֵה שְׁמוֹתָם לְמִטָּה רְאוּבֵן שְׁמוּעָה בֶן-זַכּוּר:	לוי

(14) ואביה ירק בפה פניה. ואם אציה הראה לה פנים וזעפות הלא חלם שבעת ימים קל וחומר לשכינה י"ד יום אלא דיו לצא מן הדין להיות כנדון לפיכך אף בזיפתית חסגר שבעת ימים (ז"ק כה, א. ספרי קו): ואחר תאסף. אומר אני כל האסיפות האמורות צמזרעים על שם שהוא משולח מחוץ למחנה וכשהוא נרפא נאסף אל המחנה כחזו בו אסיפה לשון הכנסה:

(15) והעם לא נסע. זה הכבוד חלק לה המקום צביל שעה אחת שנחשבה למשה כשהושלך ליאור שנאמר (שמות ז, ד) ותחזק אחריו מרחוק וגו' (סוטה ט, ז):

(2) שלח לך אנשים. למה נסמכה פרשת מרגלים לפרשת מרים לפי שלקחה על עסקי דצה שדברה באחיה ורשעים הללו ראו ולא לקחו מוסר (במדבר רבה. תנחומא שלח ה): שלח לך. לדעתך אני איני מזוה לך אם תרצה שלח לפי שצאו ישראל ואמרו (דברים א, כז) נשלחה אנשים לפנינו כמה שנאמר (שם) וחקרבונו אלי כלכם וגו' ומשה נמלך בשכינה אמר אני אמרתי להם שהיא טובה שנאמר (שמות ג, יז) אעלה אהכם מעני מצרים וגו' חייהם שאני נותן להם מקום לטעות בדברי המרגלים למען לא ירשוהו (במדבר רבה. סוטה לד, ז. תנחומא שם):

(3) על פי ד'. דרשותו שלא עכז על ידו: כלם אנשים. כל אנשים שצמקרא לשון חשיבות ואותה שעה כשרים היו (במדבר טז, ה):

5	Of the tribe of Simeon, Shaphat the son of Hori.	לְמַטֵּה שִׁמְעוֹן שָׁפַט בֶּן־חֹרִי: לְשִׁבְטָא דְשִׁמְעוֹן שָׁפַט בֶּר חֹרִי:
6	Of the tribe of Judah, Caleb the son of Jephunneh.	לְמַטֵּה יְהוּדָה כָּלֵב בֶּן־יִפְנֶה: לְשִׁבְטָא דְיְהוּדָה כָּלֵב בֶּר יִפְנֶה:
7	Of the tribe of Issachar, Igal the son of Joseph.	לְמַטֵּה יִשָּׁשְׁכָר יִגָּאֵל בֶּן־יוֹסֵף: לְשִׁבְטָא דְיִשָּׁשְׁכָר יִגָּאֵל בֶּר יוֹסֵף:
8	Of the tribe of Ephraim, Hoshea the son of Nun.	לְמַטֵּה אֶפְרַיִם הוֹשֵׁעַ בֶּן־נּוּן: לְשִׁבְטָא דְאֶפְרַיִם הוֹשֵׁעַ בֶּר נּוּן:
9	Of the tribe of Benjamin, Palti the son of Raphu.	לְמַטֵּה בִנְיָמִן פִּלְטִי בֶן־רָפוּא: לְשִׁבְטָא דְבִנְיָמִן פִּלְטִי בֶר רָפוּא:
10	Of the tribe of Zebulun, Gaddiel the son of Sodi.	לְמַטֵּה זְבוּלֹן גַּדְיָאֵל בֶּן־סוּדִי: לְשִׁבְטָא דְזְבוּלֹן גַּדְיָאֵל בֶּר סוּדִי:
11	Of the tribe of Joseph, namely, of the tribe of Manasseh, Gaddi the son of Susi.	לְמַטֵּה יוֹסֵף לְמַטֵּה מְנַשֶּׁה גַּדִּי בֶּן־סוּסִי: לְשִׁבְטָא דְיוֹסֵף לְשִׁבְטָא דְמְנַשֶּׁה גַּדִּי בֶר סוּסִי:
12	Of the tribe of Dan, Ammiel the son of Gemalli.	לְמַטֵּה דָן עַמִּיאֵל בֶּן־גַּמְלִי: לְשִׁבְטָא דְדָן עַמִּיאֵל בֶּר גַּמְלִי:
13	Of the tribe of Asher, Sethur the son of Michael.	לְמַטֵּה אָשֶׁר סֶתוּר בֶּן־מִיכָאֵל: לְשִׁבְטָא דְאָשֶׁר סֶתוּר בֶּר מִיכָאֵל:
14	Of the tribe of Naphtali, Nahbi the son of Vophsi.	לְמַטֵּה נַפְתָּלִי נַחֲבִי בֶן־וּפְסִי: לְשִׁבְטָא דְנַפְתָּלִי נַחֲבִי בֶר וּפְסִי:
15	Of the tribe of Gad, Geuel the son of Machi.	לְמַטֵּה גָד גֵּאוּאֵל בֶּן־מָכִי: לְשִׁבְטָא דְגָד גֵּאוּאֵל בֶּר מָכִי:
16	These are the names of the men that Moses sent to spy out the land. And Moses called Hoshea the son of Nun Joshua.	אֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־שָׁלַח מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת־הָאָרֶץ וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשֵׁעַ בֶּן־נּוּן יְהוֹשֻׁעַ: אֵלִין שְׁמֹהַת גּוֹבְרִיא דְשָׁלַח מֹשֶׁה לְאַלְלָא יַת אֶרְעָא וַקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשֵׁעַ בֶּר נּוּן יְהוֹשֻׁעַ:
17	And Moses sent them to spy out the land of Canaan, and said unto them: 'Get you up here into the South, and go up into the mountains;	וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת־ אֶרֶץ כְּנָעַן וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם עָלוּ זֶה בְּנֹגֵב וְעַלִּיתֶם אֶת־הָהָר: וַיִּשְׁלַח יְתַהוּן מֹשֶׁה לְאַלְלָא יַת אֶרְעָא דְכְנָעַן וַאֲמַר לְהוֹן סְקוּ דָּא בְּדֶרוּמָא וְתַסְקוּן לְטוּרָא:

ישראל

(16) ויקרא משה להושע וגו'. התפלל עליו יהוה וישעך מעצת מרגלים (צמ"ר. סוטה שס):
(17) עליו זה בנגב. הוא היה הפסולת של ארץ ישראל שכן דרך המצרים מראין את הפסולת תחלה ואחר כך מראין את השכם (תנחומא שלח ו):

18	and see the land, what it is; and the people that dwelleth therein, whether they are strong or weak, whether they are few or many;	וַרְאִיתֶם אֶת-הָאָרֶץ מִה־הָיָה וְאֶת-הָעָם הַיֹּשֵׁב עָלֶיהָ הֲחֹזֶק הוּא הֲרַפָּה הַמַּעֲט הוּא אִם רַב:	18
19	and what the land is that they dwell in, whether it is good or bad; and what cities they are that they dwell in, whether in camps, or in strongholds;	וּמִה־הָאָרֶץ אֲשֶׁר-הוּא יֹשֵׁב בָּהּ הַטּוֹבָה הוּא אִם-רָעָה וּמִה־הָעָרִים אֲשֶׁר-הוּא יֹשֵׁב בָּהֶנָּה הַבְּמַחֲנִים אִם בְּמִבְצָרִים:	19
20	and what the land is, whether it is fat or lean, whether there is wood therein, or not. And be ye of good courage, and bring of the fruit of the land.'—Now the time was the time of the first-ripe grapes.—	וּמִה־הָאָרֶץ הַשְּׂמֵנָה הוּא אִם-רָזָה הַיֹּשֵׁבָה עַל אֲמָלִין וְהַתְּחִיזָתָם וְלִקְחָתָם מִפְּרֵי הָאָרֶץ וְהַיְמִים יָמֵי בִּכּוּרֵי עֲנָבִים:	20
21	So they went up, and spied out the land from the wilderness of Zin unto Rehob, at the entrance to Hamath.	וַיַּעֲלוּ וַיִּתְּרוּ אֶת-הָאָרֶץ מִמִּדְבַּר-צִין עַד-רְחֹב לְבֹא חֲמַת:	שני 21
22	And they went up into the South, and came unto Hebron; and Ahiman, Sheshai, and Talmai, the children of Anak, were there.—Now Hebron was built seven years before Zoan in Egypt.—	וַיַּעֲלוּ בְּנֵגֶב וַיָּבֹאוּ עַד-חֶבְרוֹן וְשֵׁם אַחִימָן וְתַלְמִי וְיִלְיָדִי הָעֲנָק וְחֶבְרוֹן שְׁבַע שָׁנִים נִבְנְתָה לִפְנֵי צֶעַן מִצְרַיִם:	22

(18) את הארץ מה היא. יש ארץ מגדלת גבורים ויש ארץ מגדלת חלשים יש מגדלת אוכלוסין ויש ממעטת אוכלוסין (צמ"ר. מנחומא ס): החזק הוא הרפה. סימן מסר להם אם צפרזים יושצין חזקים הם שסומכין על גבורתם ואם צערים צלורות הם יושצין חלשים הם (צמ"ר. מנחומא ס):

(19) הבמחנים. תרגומו הצפנחין כרכין פלוחין ופתוחין מאין חומה: השובה היא. צמעינות ותהומות טובים וצריאים:

(20) היש בה עץ. אם יש צהם אדם כשר שיגין עליהם צזכותו (צ"צ טו, א): בכורי ענבים. ימים שהענבים מתצטלין צצכור:

(21) ממדבר צן עד רחב לבא חמת. הלכו צגצוליה צאורך וצרוצז כמין גאס הלכו רוח צבול דרומית ממקצוע מורח עד מקצוע מערצ כמו שזיה משה עלו זה צנגצ דרך צבול דרומית מורחית עד היס שהיס הוא צבול מערצ ומסח חזרו והלכו כל צבול מערצ על שפת היס עד לצח חמת שהוא אלל הר ההר צמקצוע מערצית צפוינית כמו שצפורש צגצולות הארץ צפרשת אללה מסעי (להלן לד, ז):

(22) ויבא עד חברון. כלצ לצדו הלך שס ונשטטח על קצרי צבות שלא יהא ניסת לחצריו להיות צעצטס וכן הוא אומר (דברים א, לו) ולו אטן את הארץ אשר דרך צה וכתצ (שופטים א, כ) ויתנו לכלצ את חצרון (סוטה לד, צ): שבע שנים נבנתה. אפסר שצנה חס את חצרון לכנען צנו הקטן קודס שיצנה את צוען למצרים צנו הגדול אלל שהיתה מצונה צכל טוב על אחד מצעבה צלוען וצא להודיען שצחה של ארץ ישראל שאין לך טרשין צארץ ישראל יותר מחצרון לפיכך הקציה לקצרות מתיס ואין לך מעולה צכל ארצות כמצרים שנאמר (צראשית יג, כ) הן כארץ מצרים וצוען היא המעולה שצארץ מצרים שסס מושצ המלכים שנאמר (ישעיה ל, ה) כי היו צלוען שריו והיתה חצרון טובה ממנה שצעה חלקים (סוטה ס):

<p>23 And they came unto the valley of Eshcol, and cut down from thence a branch with one cluster of grapes, and they bore it upon a pole between two; they took also of the pomegranates, and of the figs.—</p>	<p>וַיָּבֹאוּ עַד-נַחַל אֲשָׁכּוֹל וַיַּכְרֹתוּ מִשָּׁם זְמוּרָה וְאֲשָׁכּוֹל עֲנָבִים אֶחָד וַיִּשָּׂאָהּ בְּמוֹט בִּשְׁנַיִם וּמִן-הָרְמָנִים וּמִן-הַתְּאֵנִים וְאֶת-נֶחְלָא וְאֶת-כָּל עֵץ הַנָּחַל עַל עֵסֶק אֶתְחַבֵּל דְּקִצּוֹ מִתְּמָן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל</p>	<p>23 וַיָּבֹאוּ עַד-נַחַל אֲשָׁכּוֹל וַיַּכְרֹתוּ מִשָּׁם זְמוּרָה וְאֲשָׁכּוֹל עֲנָבִים אֶחָד וַיִּשָּׂאָהּ בְּמוֹט בִּשְׁנַיִם וּמִן-הָרְמָנִים וּמִן-הַתְּאֵנִים</p>
<p>24 That place was called the valley of Eshcol, because of the cluster which the children of Israel cut down from thence.—</p>	<p>לְמָקוֹם הַהוּא קָרָא נַחַל אֲשָׁכּוֹל עַל אֲדוֹת הָאֲשָׁכּוֹל אֲשֶׁר-כָּרְתוּ מִשָּׁם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל</p>	<p>24 לְמָקוֹם הַהוּא קָרָא נַחַל אֲשָׁכּוֹל עַל אֲדוֹת הָאֲשָׁכּוֹל אֲשֶׁר-כָּרְתוּ מִשָּׁם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל</p>
<p>25 And they returned from spying out the land at the end of forty days.</p>	<p>וַיָּשׁוּבוּ מִתּוֹר הָאָרֶץ מִקֵּץ אַרְבָּעִים יוֹם וַתָּבוּ מִלְּאֵלֵלָא אֶרֶעָא מְסוּרָא אַרְבָּעִין יוֹמִין</p>	<p>25 וַיָּשׁוּבוּ מִתּוֹר הָאָרֶץ מִקֵּץ אַרְבָּעִים יוֹם</p>
<p>26 And they went and came to Moses, and to Aaron, and to all the congregation of the children of Israel, unto the wilderness of Paran, to Kadesh; and brought back word unto them, and unto all the congregation, and showed them the fruit of the land.</p>	<p>וַיֵּלְכוּ וַיָּבֹאוּ אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן וְאֶל-כָּל-עֵדֶת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶל-מִדְבַּר פָּאָרָן קִדְשָׁה וַיִּשִּׁיבוּ אֵתָם דְּבַר וְאֶת-כָּל-תְּעוּדָה וַיִּרְאוּם אֶת-פְּרִי הָאָרֶץ</p>	<p>26 וַיֵּלְכוּ וַיָּבֹאוּ אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן וְאֶל-כָּל-עֵדֶת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶל-מִדְבַּר פָּאָרָן קִדְשָׁה וַיִּשִּׁיבוּ אֵתָם דְּבַר וְאֶת-כָּל-תְּעוּדָה וַיִּרְאוּם אֶת-פְּרִי הָאָרֶץ</p>
<p>27 And they told him, and said: 'We came unto the land whither thou sentest us, and surely it floweth with milk and honey; and this is the fruit of it.</p>	<p>וַיֹּסְפִירוּ-לּוֹ וַיֹּאמְרוּ בָּאֲנֹו אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר שְׁלַחְתָּנוּ וְגַם זָבַת חֶלֶב וְדִבְשָׁה הִוא וְזֶה-פְרִיָּהּ</p>	<p>27 וַיֹּסְפִירוּ-לּוֹ וַיֹּאמְרוּ בָּאֲנֹו אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר שְׁלַחְתָּנוּ וְגַם זָבַת חֶלֶב וְדִבְשָׁה הִוא וְזֶה-פְרִיָּהּ</p>
<p>28 Howbeit the people that dwell in the land are fierce, and the cities are fortified, and very great; and moreover we saw the children of Anak there.</p>	<p>אִפְסֵי כִּי-עָזוּ הָעָם הַיֹּשֵׁב בָּאָרֶץ וְהָעָרִים בְּצֻרוֹת גְּדֹלֹת מְאֹד וְגַם-יְלָדֵי הָעֵנָק רָאִינוּ שָׁם</p>	<p>28 אִפְסֵי כִּי-עָזוּ הָעָם הַיֹּשֵׁב בָּאָרֶץ וְהָעָרִים בְּצֻרוֹת גְּדֹלֹת מְאֹד וְגַם-יְלָדֵי הָעֵנָק רָאִינוּ שָׁם</p>

(23) זמורה. שוכת גפן ואשכול של ענבים תלוי זה: וישאיהו במוט בשנים. ממשמע שנאמר וישאיהו במוט איני יודע שהוא בשנים מה תלמוד לומר בשנים כשיד שמונה נטלו אשכול אחד נטל תאנה ואחד רמון יהושע וכלז לא נטלו כלום לפי שכל ענפים להוציא דזה נחכונו כשם שפריה משונה כך עמה משונה ואם חפץ אתה לידע כמה משאוי אחד מהם לא ולמד מאזנים שהקימו בגלגל (יהושע ד, ה) הרימו להם איש אצן אחד מן הירדן על שכמו והקימוה בגלגל ושקלוהו רבותינו משקל כל אחד מ' סאה וגמירי טונא דמדלי אינש על כחפיה אינו אלא שליש משאוי ממשאוי שמסייעין אותו להרים (סוטה לד, א):

(25) וישבו מתור הארץ מקץ ארבעים יום. והלא ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה היא (מגילה ג, א) ומהלך אדם ציוני עשרה פרסאות ליום (פסחים נד, א) הרי מהלך ארבעים יום מן המזרח למערב והם הלכו ארכה ורחבה אלא שגלוי לפני הקב"ה שיגזור עליהם יום לשנה קצר לפנייהם את הדרך (תנחומא שלח ח):

(26) וילכו ויבאו. מהו וילכו להקיש הליכתן לציאתן מה ציאתן בעצה רעה אף הליכתן בעצה רעה (סוטה לה, א): וישבו אתם דבר. את משה ואת אהרן:

(27) זבת חלב ודבש היא. כל דבר שקר שאין אומרים בו קצת אמת בתחלתו אין מתקיים בסופו (במדבר רבה. סוטה עס):

(28) בצרות. לשון חוזק ותרומו כרכין לשון צירניות עגולות וכלשון ארמי כריך עגול:

29	Amalek dwelleth in the land of the South; and the Hittite, and	עַמֶּלֶק יוֹשֵׁב בְּאֶרֶץ הַנֶּגֶב וְהַחִתִּי וְהַיְבוֹסִי וְהָאֱמֹרִי יוֹשֵׁב בְּהָרָה וְהַכְּנַעֲנִי יוֹשֵׁב עַל-הַיַּם וְעַל יַד הַיַּרְדֵּן:
30	And Caleb stilled the people toward Moses, and said: 'We should go up at once, and possess it; for we are well able to overcome it.'	וַיַּחַם כָּלֵב אֶת-הָעָם אֶל-מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר עָלָה נַעֲלֶה וְיִרְשָׁנוּ אֹתָהּ כִּי-יָכוֹל נוֹכַח לָהּ:
31	But the men that went up with him said: 'We are not able to go up against the people; for they are stronger than we.'	וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר-עָלוּ עִמּוֹ אָמְרוּ לֹא נוֹכַח לַעֲלֹת אֶל-הָעָם כִּי-חָזֵק הוּא מִמֶּנּוּ:
32	And they spread an evil report of the land which they had spied out unto the children of Israel, saying: 'The land, through which we have passed to spy it out, is a land that eateth up the inhabitants thereof; and all the people that we saw in it are men of great stature.'	וַיִּצְיֵאוּ דְבַת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תָּרּוּ אֹתָהּ אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר עָבְרָנוּ בָּהּ לְתוֹר אֹתָהּ אָרֶץ אֹכֵלֶת יוֹשְׁבֶיהָ הוּא וְכָל-הָעָם אֲשֶׁר-רָאִינוּ בְּתוֹכָהּ אַנְשֵׁי מַדּוּת:
33	And there we saw the Nephilim, the sons of Anak, who come of the Nephilim; and we were in our own sight as grasshoppers, and so we were in their sight.'	וְשָׁם רָאִינוּ אֶת-הַנְּפִילִים בְּנֵי עֲנָק מִן-הַנְּפִילִים וַנְּהִי בְּעֵינֵינוּ כַּחֲגָבִים וְכֵן הָיִינוּ בְּעֵינֵיהֶם:
XIV	And all the congregation lifted up their voice, and cried; and the people wept that night.	וַתִּשָּׂא כָל-הָעֵדָה וַיִּתְּנוּ אֶת-קוֹלָם וַיִּבְכוּ הָעָם בַּלַּיְלָה הַהוּא:

- (29) עמלק יושב וגו'. לפי שנכוו צמלק כצר הזכירוהו מרגלים כדי לייראם (תנחומא שלח ט): על יד הירדן. יד כמשמעו אלל הירדן ולא חוכלו לעצור:
- (30) ויהם כלב. השחיק את כולם: אל משה. לשמוע מה שידבר צמשה לווח ואמר וכי זו כלצד עשה לנו צן עמרם השומע היה סבור שצא לספר בגנותו שהיה כלצם על משה כשציל דצרי המרגלים שחקו כולם לשמוע גנותו אמר והלא קרע לנו את היס והוריד לנו את המן והגיו לנו את השליו (צמדצר רצה. סוטה שס): עלה נעלה. אפילו צשמים והוא אומר עשו סולמות ועלו שם נצליה ככל דצרי (שס): ויהם. לשון שתיקה וכן (זכריה צ, יז) הם כל צשר (עמוס י, י) הם כי לא להזכיר. כן דרך בני אדם הרואה לשחק אגודת אנשים אומר ש"ט (ס"א הם):
- (31) חזק הוא ממנו. כציוכל כלפי מעלה אמרו (צמדצר רצה. סוטה שס):
- (32) אוכלת יושביה. ככל מקום שעברנו מאנוס קוצרי מתיס. והקצ"ה עשה לטובה כדי לטרדם בצלם ולא יתנו לצללו (שס): אנשי מדות. גדולים וגצוהים וצריך לתת להם מדה כגון גלית (שמואל"א י, ד) גצוה שש אמות וורת וכן (שמואל"ב כא, כ) איש מדון (ד"ה"א יא, כג) איש מדה:
- (33) הנפילים. ענקים מצני שמחזאי ועזאל שנפלו מן השמים צימי דור אנוש (נדח סא, א. יומא סז, צ): וכן היינו בעיניהם. שמענו אומרים זה לזה נמלים (רא"ס וצס"א חגבים) יש צכרמים כאנשים (סוטה שס): עבק. שמעניקים חמה צקומתן (שס לד, צ):

2	<p>And all the children of Israel murmured against Moses and against Aaron; and the whole congregation said unto them: 'Would that we had died in the land of Egypt! or would we had died in this wilderness!</p>	<p>וַיִּלֹּנוּ עַל-מֹשֶׁה וְעַל-אַהֲרֹן כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ אֶל-הָאֱלֹהִים כָּל-הָעֵדָה לֹא-מָתָנוּ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם אוֹ בַּמִּדְבָּר הַזֶּה לֹא-מָתָנוּ: וְלָמָּה יְהוָה מְבִיא אֹתָנוּ אֶל-הָאֶרֶץ הַזֹּאת לְנַפֵּל בַּחֶרֶב וְנִשְׁכַּנוּ וְנִשְׁפָּנוּ וְיֵהְיוּ לְבָז הָלוֹא טוֹב לָנוּ שׁוּב מִצְרָיִם:</p>	2
3	<p>And wherefore doth the LORD bring us unto this land, to fall by the sword? Our wives and our little ones will be a prey; were it not better for us to return into Egypt?</p>	<p>וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל-אָחִיו נָתַנָּה רֹאשׁ וְנָשׁוּבָה מִצְרָיִם:</p>	3
4	<p>And they said one to another: 'Let us make a captain, and let us return into Egypt.'</p>	<p>וַיִּפֹּל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל-פְּנֵיהֶם לִפְנֵי כָל-קָהָל עַדֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	4
5	<p>Then Moses and Aaron fell on their faces before all the assembly of the congregation of the children of Israel.</p>	<p>וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נוּן וְכָלֵב בֶּן-יִפְתָּה מִן-הַתְּתַרִּים אֶת-הָאֶרֶץ קָרְעוּ בְּגֵדֵיהֶם:</p>	5
6	<p>And Joshua the son of Nun and Caleb the son of Jephunneh, who were of them that spied out the land, rent their clothes.</p>	<p>וַיֹּאמְרוּ אֶל-כָּל-עַדֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הָאֶרֶץ אֲשֶׁר עָבְרָנוּ בָּהּ לְתוֹר אֲתָה טוֹבָה הָאֶרֶץ מְאֹד מְאֹד:</p>	6
7	<p>And they spoke unto all the congregation of the children of Israel, saying: 'The land, which we passed through to spy it out, is an exceeding good land.</p>	<p>אִם-חֶפְצְךָ בָּנוּ יְהוָה וְהֵבִיא אֹתָנוּ אֶל-הָאֶרֶץ הַזֹּאת וְנָתַנָּה לָנוּ אֶרֶץ אֲשֶׁר-הִוא זָבֶת חֶלֶב וְדִבְשׁ:</p>	7
8	<p>If the LORD delight in us, then He will bring us into this land, and give it unto us—a land which floweth with milk and honey.</p>	<p>אֲךָ בִּיהֲזָה אֶל-תַּמְדָּדוֹ וְאַתֶּם אֶל-תִּירְאוּ אֶת-עַם הָאֶרֶץ כִּי לַחֲמֹנֵי הֵם סַר צִלָּם מֵעֲלֵיהֶם וַיִּהְיֶה אֲתָנוּ אֶל-תִּירָאֵם:</p>	שלישי
9	<p>Only rebel not against the LORD, neither fear ye the people of the land; for they are bread for us; their defence is removed from over them, and the LORD is with us; fear them not.'</p>	<p>כָּרֵם בְּמִימְרָא דִּי לֹא תִמְרְדוּ וְאַתּוֹן לֹא תִדְחִלוּן מִן עַמָּא דְאַרְעָא אֲרִי בִידְנָא מְסִירִין עֲדָא תּוֹקֶפְהוֹן מִנְהוֹן וּמִימְרָא דִּי בְּסַעֲדָנָא לֹא תִדְחִלוּן מִנְהוֹן:</p>	9

(1) כל העדה. סנהדראות (תנחומא שלח יג):

(2) לו מתנו. הלוואי ומתנו:

(4) נתנה ראש. כמרגמו נמני רישא נשים עלינו מלך ורבותינו פירשו לשון עבודת אלילים (פסיקתא זוטרתא):

10	But all the congregation bade stone them with stones, when the glory of the LORD appeared in the tent of meeting unto all the children of Israel.	וַיֹּאמְרוּ כָל־הָעֵדָה לְרָגוֹם אֹתָם בְּאֲבָנִים וּכְבוֹד יְהוָה נִרְאָה בְּאַהֲל מוֹעֵד אֶל־כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	10
11	And the LORD said unto Moses: 'How long will this people despise Me? and how long will they not believe in Me, for all the signs which I have wrought among them?	וַיֹּאמֶר יי לְמֹשֶׁה עַד אֲמַתִּי יִהְיוּ מְרַגְזִין קְדָמִי עֲמָא הָדִין וְעַד אֲמַתִּי לֹא יִהְיִמְנוּן בְּמִימְרֵי כָּל אֲתִיָּא דְעִבְדִּית בִּינִיהוֹן:	11
12	I will smite them with the pestilence, and destroy them, and will make of thee a nation greater and mightier than they.'	אֲמַחֲיִנוּן בְּמוֹתָא וְאֲשִׁיחֲיִנוּ וְאֶעֱבִיד יְתָךְ לְעַם רַב וְתַקִּיף מִנְהוֹן:	12
13	And Moses said unto the LORD: 'When the Egyptians shall hear—for Thou broughtest up this people in Thy might from among them—	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה וְשָׁמְעוּ מִצְרַיִם כִּי־הֶעֱלִיתָ בְּכַחֲךָ אֶת־הָעָם הַזֶּה מִמִּצְרַיִם:	13
14	they will say to the inhabitants of this land, who have heard that Thou LORD art in the midst of this people; inasmuch as Thou LORD art seen face to face, and Thy cloud standeth over them, and Thou goest before them, in a pillar of cloud by day, and in a pillar of fire by night;	וַיֹּאמְרוּ אֶל־יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ הַזֹּאת שָׁמְעוּ כִּי־אַתָּה יְהוָה בְּקֶרֶב הָעָם הַזֶּה אֲשֶׁר־עִין בְּעֵין נִרְאָהוּ אֲתָה יְהוָה וְעַנְנְךָ עִמָּךְ עֲלֵהֶם וּבַעֲמֹד עָנָן אֲתָה הֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם וּבַעֲמֹד אֵשׁ לַלַּיְלָה:	14
15	now if Thou shalt kill this people as one man, then the nations which have heard the fame of Thee will speak, saying:	וְהִמָּתָה אֶת־הָעָם הַזֶּה כְּאִישׁ אֶחָד וַאֲמָרוּ הַגּוֹיִם אֲשֶׁר־שָׁמְעוּ אֶת־שִׁמְעֶךָ לֵאמֹר:	15

(9) אל תמרדו. וסו' ואתם אל תיראו: כי לחמנו הם. נאכלם כלם: ס' צלם. מגינס וחזקם כשרים שזהם מתו
איוז שהיה מגין עליהם (סו' לה. צ"ט, א) דבר אחר צלו של המקום ס' מעליהם:
(10) לרגום אותם. את יהושע וכלם: וכבוד ה'. העני ירד שם (במדבר רב. סו' לה, א):
(11) עד אנה. עד היכן: ינאצני. ירגיזוני: בכל האתות. בשלל כל הנסים שעשיתי להם היה להם להאמין שהיכולת
זידי לקיים הבטחתי:
(12) ואורשנו. כתרנו לשון תרוכין ואם תאמר מה אעשה לשבועת אבות: ואעשה אתך לגוי גדול. שאתה מורעם
(במדבר רב):
(13) ושמעו מצרים. ושמעו את אשר תהרגם: כי העלית. כי שמש צלשון אשר ראו אשר העלית בכתך הגדול
אותם מקרצם וכשישמעו שאתה הורגם לא יאמרו שחטאו לך אלא יאמרו שכנגדם יכולת להלחם אבל כנגד יושבי הארץ לא יכולת
להלחם. וזו היא:
(14) ואמרו אל יושב הארץ הזאת. כמו על יושב הארץ הזאת ומה יאמרו עליהם מה שאמור בקוף הענין מצלתי יכולת
ה' בשלל ששמעו כי אתה ה' שוכן בקרצם ועין צעין אתה ה' נראה להם והכל דרך חסד ולא הכירו כך שנמקה האבתך מהם עד
הנה (תנחומא שלח יג):

16	Because the LORD was not able to bring this people into the land which He swore unto them, therefore He hath slain them in the wilderness.	מִבְּלֹתִי יִכְלֹת יְהוָה לְהָבִיא אֶת־הָעָם הַזֶּה אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נִשְׁבַּע לָהֶם וַיִּשְׁחָטֵם בַּמִּדְבָּר׃	16
17	And now, I pray Thee, let the power of the Lord be great, according as Thou hast spoken, saying:	וְעַתָּה יִגְדַל־נָא כֹחַ אֲדֹנָי כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר׃	17
18	The LORD is slow to anger, and plenteous in lovingkindness, forgiving iniquity and transgression, and that will by no means clear the guilty; visiting the iniquity of the fathers upon the children, upon the third and upon the fourth generation.	יְהוָה אַרְךְ אַפַּיִם וְרַב־חֶסֶד נָשָׂא עוֹן וּפָשַׁע וְנִקָּה לֹא יִנְקֶה פֶקֶד עוֹן אֲבוֹת עַל־בָּנִים עַל־שְׁלִשִׁים וְעַל־רִבְעִים׃	18
19	Pardon, I pray Thee, the iniquity of this people according unto the greatness of Thy lovingkindness, and according as Thou hast forgiven this people, from Egypt even until now.'	סַלַח־נָא לְעוֹן הָעָם הַזֶּה כַּגְדֹּל חֶסְדְּךָ וְכַאֲשֶׁר נִשְׁאַתָּה לָעָם הַזֶּה מִמִּצְרַיִם וְעַד־הַנֵּחָ׃	19
20	And the LORD said: 'I have pardoned according to thy word'	וַיֹּאמֶר יְהוָה סַלַחְתִּי כְּדִבְרְךָ׃	20
21	But in very deed, as I live—and all the earth shall be filled with the glory of the LORD—	וְאוֹלָם חַי־אֲנִי וַיִּמָּלֵא כְבוֹד־יְהוָה אֶת־כָּל־הָאָרֶץ׃	21
22	surely all those men that have seen My glory, and My signs, which I wrought in Egypt and in the wilderness, yet have put Me to proof these ten times, and have not hearkened to My voice;	כִּי כָל־הָאֲנָשִׁים הָרְאִים אֶת־כְּבוֹדִי וְאֶת־אֲתֹתַי אֲשֶׁר־עָשִׂיתִי בְּמִצְרַיִם וּבַמִּדְבָּר וַיִּנָּסּוּ אֹתִי זֶה עֶשֶׂר פְּעָמִים וְלֹא שָׁמְעוּ בְּקוֹלִי׃	22

- (15) והמתה את העם הזה כאיש אחד. פתאום ומתוך כך יאמרו הגוים אשר שמעו את שמעך וגו':
 (16) מבלתי יכלת וגו'. לפי שיושבי הארץ חזקים וגזורים ואינו דומה פרעה לשלשים ואחד מלכים זאת יאמרו על יושב הארץ הזאת (זכרות לז): מבלתי יכלת. מתוך שלא היה יכולת צידו להציאם שחטם: יכלת. שם דצר הוא:
 (17) יגדל נא כח ה'. לעשות דבורך: כאשר דברת לאמר. ומהו הדבור:
 (18) ה' ארך אפים. לנדיקים ולרשעים כשעלה משה למרום מנאו משה להקצ"ה שהיה יושב וכוחה ה' ארך אפים אמר לו לנדיקים אמר לו הקצ"ה אף לרשעים אמר לו רשעים יאצדו אמר לו הקצ"ה חייך שאתה נריך לדצר כשחטאו ישראל בעגל וזמרגלים התפלל משה לפניו בדרך אפים אמר לו הקצ"ה והלא אמרת לי לנדיקים אמר לו והלא אמרת לי אף לרשעים (סנהדרין קיא, א): ונקה. לשנים: לא ינקה. לשאינן שנים (יומא פו, א):
 (20) כדברך. כשנזיל מה שאמרת פן יאמרו מזלתי יכולת ה':
 (21) ואולם. כמו אצל זאת אעשה להם: חי אני. לשון שבעה כשם שאני חי וכדודי ימלא את כל הארץ כך אקיים להם כי כל האנשים הרואים וגו'. אם יראו את הארץ:
 (22) וינסו. כשמעו: זה עשר פעמים. שנים דים שנים זמן ושנים בשלי וכו' כדאיתא במסכת ערכין (טו, א-ב):

23	surely they shall not see the land which I swore unto their fathers, neither shall any of them that despised Me see it.	אִם-יִרְאוּ אֶת-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאֲבֹתָם וְכָל-מִנְאֲצֵי לֹא יִרְאוּהָ:	אִם יִחְזוּן יֵת אֶרֶעָ דְּקִימִית לְאַבְהֶתְחוֹן וְכָל דְּאַרְגִּיזוּ קְדָמִי לֹא יִחְזוּנָה:
24	But My servant Caleb, because he had another spirit with him, and hath followed Me fully, him will I bring into the land whereinto he went; and his seed shall possess it.	וְעַבְדִּי כָלָב עֲקֵב הָיְתָה רוּחַ אַחֲרָת עִמּוֹ וַיִּמָּלֵא אַחֲרַי וַתְּבִיאֵנִי אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-בָּא שָׁמָּה וְזָרְעוּ יוֹרְשֶׁנָּה:	וְעַבְדִּי כָלָב חִלָּף דִּהְנֹת רוּחַ אוֹחֲרֵי עִמִּיהּ וְאַשְׁלִים בְּתֵר דִּחְלָתִי וְאַעֲלֶינָהּ לְאַרְעָא דְּעָאֵל לְתַמָּן וּבְנוֹחֵי יוֹרְשָׁנָה:
25	Now the Amalekite and the Canaanite dwell in the Vale; tomorrow turn ye, and get you into the wilderness by the way to the Red Sea.'	וְהָעַמְלָקִי וְהַכְּנַעֲנִי יוֹשֵׁב בְּעֵמֶק מִחֵר פָּנּוּ וְסָעוּ לָכֶם הַמִּדְבָּר דֶּרֶךְ יַם-סוּף: (פ)	וְעַמְלָקָא וְכְנַעְנָא יֹתִיב בְּמִישְׁרָא מִחֵר אַתְּפָנוּ וְטוּלוּ לְכוּן לְמִדְבָּרָא אוּרְחַ יָמָא דְּסוּף:
26	And the LORD spoke unto Moses and unto Aaron, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן לֵאמֹר:	וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה וְלֹאֲהֲרֹן לְמִימֵר:
27	'How long shall I bear with this evil congregation, that keep murmuring against Me? I have heard the murmurings of the children of Israel, which they keep murmuring against Me.	עַד-מָתִי לַעֲדָה הָרָעָה הַזֹּאת אֲשֶׁר הִמָּזֶה מְלִינִים עָלַי אֶת-תַּלְלוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הִמָּזֶה מְלִינִים עָלַי שְׁמָעֵתִי:	עַד אִמְתִּי לְכַנְשָׁתָא בְּשָׁתָא הָדָא דְּאַנְוִן מִתְרַעְמִין עָלַי יֵת תוֹרַעְמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דְּאַנְוִן מִתְרַעְמִין עָלַי שְׁמִיעַ קְדָמִי:
28	Say unto them: As I live, saith the LORD, surely as ye have spoken in Mine ears, so will I do to you:	אָמַר אֱלֹהִים חַי-אֲנִי נֹאם-יְהוָה אִם-לֹא כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתֶּם בְּאָזְנִי כֵן אַעֲשֶׂה לָכֶם:	אִימֵר לְהוֹן קִיִּים אָנָּא אָמַר יְיָ אִם לֹא כְּמָא דְּמִלִּילְתוּן קְדָמִי כֵן אַעֲבִיד לְכוּן:

(23) אם יראו. לא יראו: (אם יראו את הארץ. הרי זה מקרא מסורס חי אני כי כל האנשים אם יראו את הארץ וכדודי ימלא את כל הארץ שלא יתחלל שמי במגפה הזאת לאמר מבצתי יכולת ה' להביאם שלא אמיתם פתאום כאיש אחד אלא באיחור ארבעים שנה מעט מעט:) לא יראוהו. לא יראו את הארץ:

(24) רוח אחרת. שמי רוחות אמת צפה ואמת בלז למרגלים אמר אני עמכם צעצה ובלבו היה לומר האמת ועל ידי כן היה צו כח להשתיקם כמו שנאמר (לעיל יג, ל) ויהם כלב שהיו סבורים שיאמר כמותם זה שנאמר בספר (יהושע יד, ז) ואשיב אותם דבר כאשר עש לעצמי ולא כאשר עש פי (במדבר רבה): וימלא את לבו אחרי וזה מקרא קצר: אשר בא שמה. חזרון תנתן לו: יורשנה. כתרנומו יתרכינה יורישו את הענקים ואת העם אשר זה ואין לתרגמו יירתינה אלא במקום יירשנה:

(25) והעמלקי וגו'. אם תלכו שם יהרגו אתכם מאחר שאני עמכם: מחר פנו. לאחוריים וסעו לכם וגו':

(27) לעדה הרעה וגו'. אלו המרגלים מכאן לעדה שהיא עשרה (סנהדרין ג, א): אשר המזה מלינים. את ישראל עלי: את תלנות בני ישראל אשר המזה מלינים. המרגלים מלינים אותם עלי שמעתי:

(28) חי אני. לשון שבועה: אם לא וגו' כן אעשה. כזכור אני חי: כאשר דברתם. שזקשם ממני (לעיל ג) או במדבר הזה לו מתנו:

29	your carcasses shall fall in this wilderness, and all that were numbered of you, according to your whole number, from twenty years old and upward, ye that have murmured against Me;	במדבר הזה יפלו פגריכם וכל פקדיכם לכל מספרכם מבן עשרים שנה ומעלה אשר הליתם עלי:	במדבר הזה יפלו פגריכם וכל פקדיכם לכל מספרכם מבן עשרים שנה ומעלה אשר הליתם עלי:	29
30	surely ye shall not come into the land, concerning which I lifted up My hand that I would make you dwell therein, save Caleb the son of Jephunneh, and Joshua the son of Nun.	אם אתם תבאו אל הארץ אשר נשאתי את ידי לשכן אתכם בה כי אם פלב בן יפנה ויהושע בן נון:	אם אתם תבאו אל הארץ אשר נשאתי את ידי לשכן אתכם בה כי אם פלב בן יפנה ויהושע בן נון:	30
31	But your little ones, that ye said would be a prey, them will I bring in, and they shall know the land which ye have rejected.	וטפכם אשר אמרתם לבז יהיה והביאתי אתם וידעו את הארץ אשר מאסתם בה:	וטפכם אשר אמרתם לבז יהיה והביאתי אתם וידעו את הארץ אשר מאסתם בה:	31
32	But as for you, your carcasses shall fall in this wilderness.	ופגריכם אתם יפלו במדבר הזה:	ופגריכם אתם יפלו במדבר הזה:	32
33	And your children shall be wanderers in the wilderness forty years, and shall bear your strayings, until your carcasses be consumed in the wilderness.	ובניכם יהיו רעים במדבר ארבעים שנה ונשאו את זנותיכם עדתם פגריכם במדבר:	ובניכם יהיו רעים במדבר ארבעים שנה ונשאו את זנותיכם עדתם פגריכם במדבר:	33
34	After the number of the days in which ye spied out the land, even forty days, for every day a year, shall ye bear your iniquities, even forty years, and ye shall know My displeasure.	במספר הימים אשר תרתם את הארץ ארבעים יום יום לשנה יום לשנה תשאו את עונתיכם ארבעים שנה וידעתם את תנאותי:	במספר הימים אשר תרתם את הארץ ארבעים יום יום לשנה יום לשנה תשאו את עונתיכם ארבעים שנה וידעתם את תנאותי:	34
35	I the LORD have spoken, surely this will I do unto all this evil congregation, that are gathered together against Me; in this wilderness they shall be consumed, and there they shall die.'	אני יהוה דברתי אם לא זאת אעשה לכל העדה הרעה הזאת הנועדים עלי במדבר הזה יתמו ושם ימותו:	אני יהוה דברתי אם לא זאת אעשה לכל העדה הרעה הזאת הנועדים עלי במדבר הזה יתמו ושם ימותו:	35

(29) וכל פקדיכם לכל מספרכם. כל הנמנה לכל מספר שאתם נמנים בו כגון ללכת ולבוא ללכת ולבוא ולתת שקלים כל המנויים לכל אותן מספרות ימותו ואלו הן מן כ' שנה וגו' להוציא שבטו של לוי שאין פקודיהם מן עשרים (ב"ב קכ"א, ב):

(32) ופגריכם אתם. כתרומתו (דילכון) לפי שדבר על הצנים להכניסם לארץ ובקש לומר ואחס תמותו נופל לשון זה כאן לומר אתם:

(33) ארבעים שנה. לא מת אחד מהם פחות מן כ' לכן נגזר ארבעים כדי שיהיו אותם של בני עשרים מגיעין לכלל ששים ושנה ראשונה היתה בכלל ואף על פי שקדמה לשלוח המרגלים לפי שמשעשו את העגל עלתה גזירה זו במחשבה אלא שהמתין להם עד שחתמלא סאתם וזהו שנאמר (שמות לז, לד) וציוס פקדי במרגלים ופקדתי עליהם חטאתם ואף כאן נאמר תשאו את עונותיכם ולא עונתכם שמי עונות של עגל ושל חלונה וחשב להם בזמנים חייהם מקצת שנה ככולה וכשנכנסו לשנת ששים מתו אותם של בני עשרים (תנחומא שלח יג): ונשאו את זנותיכם. כתרומתו ויקבלון ית חזיקון:

(34) את תנאותי. שהניאותם את לבבכם מאחרי. תנאה לשון הסרה כמו (במדבר לו, ו) כי הניא אביה אותה:

36	And the men, whom Moses sent to spy out the land, and who, when they returned, made all the congregation to murmur against him, by bringing up an evil report against the land,	וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־שָׁלַח מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת־הָאָרֶץ וַיָּשָׁבוּ (כ') וַיִּלְוּנוּ [ק'] וַיִּלְיִנוּ עָלָיו אֶת־כָּל־הַעֲדָה לְהוֹצִיא דָבָה עַל־הָאָרֶץ:	36
37	even those men that did bring up an evil report of the land, died by the plague before the LORD.	וּמִיָּתוֹ גִּבְרִיָּא דְאַפִּיקוּ שׁוּם בֵּישׁ עַל אֶרֶץ בְּמוֹתָנָא קָדָם יְיָ:	37
38	But Joshua the son of Nun, and Caleb the son of Jephunneh, remained alive of those men that went to spy out the land.	וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נֹון וְכָלֵב בֶּן־יִפְנֶה אֲתֵקְיִמוּ מִן גִּבְרִיָּא הָאֲנָוִן דְּאָזְלוּ לְאַלְלָא יֵת אֶרֶץ:	38
39	And Moses told these words unto all the children of Israel; and the people mourned greatly.	וַיִּדְבֵּר מֹשֶׁה אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל־כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּתְאַבְּלוּ הָעָם מְאֹד:	39
40	And they rose up early in the morning, and got them up to the top of the mountain, saying: 'Lo, we are here, and will go up unto the place which the LORD hath promised; for we have sinned.'	וַיִּשְׁכְּמוּ בַּבֹּקֶר וַיַּעֲלוּ אֶל־רֹאשׁ הַהָר לְאֹמֶר הֲנִנוּ וְעֲלִינוּ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־אָמַר יְהוָה כִּי חָטֵאנוּ:	40
41	And Moses said: 'Wherefore now do ye transgress the commandment of the LORD, seeing it shall not prosper?	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְמָה זֶה אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־פִּי יְהוָה וְהוּא לֹא תִצְלַח:	41
42	Go not up, for the LORD is not among you; that ye be not smitten down before your enemies.	אֶל־תַּעֲלוּ כִּי אֵין יְהוָה לֹא תִסְקֹון אֲרִי לִית שְׂכִינְתָּא דִּי בִינִיכֹון וְלֹא תִתְּבֵרוּן קָדָם אִיבִיכֶם:	42

(36) וישבו וילינו עליו. וכששצו מתור הארץ הרעימו עליו את כל העדה צהולאת דצה אותם אנשים וימותו. כל הוצאת דצה לשון חינוך דצרים שמלקיחים לשונם לאדם לדצר צו כמו (שיר ז, י) דוצצ שפתי ישנים וישנה לטובה וישנה לרעה לכן נאמר כאן מוציא דצח הארץ רעה שיש דצה שהיא טובה: דבה. פרליר"ש צלע"ז:

(37) במגפה לפני ה'. צאותה מיתה ההגונה להם מדה כנגד מדה הם חטאו בלשון וגשחרצב לשונם עד טצורם ומולעים יוצאים מלשונם וצאין לתוך טצורם לכן נאמר צמגפה וזה לפני ה' צאותה הראויה להם על פי מדותיו של הקב"ה שהוא מודד מדה כנגד מדה (סוטה לה, א):

(38) ויהושע וכלב חיו. מה תלמוד לומר חיו מן האנשים ההם אלא מלמד שנטלו חלקם של מרגלים צארץ וקמו תחתיהם לחיים (ב"ב קיח, ב):

(40) אל ראש ההר. והוא הדרכ העולה לארץ ישראל: הננו ועלינו אל המקום. לארץ ישראל: אשר אמר ה'. לתת לנו שם נעלה: כי חטאנו. על אשר אמרנו (לעיל ג) הלא טוב לנו שוב מצרימה:

(41) והוא לא תצליח. זו שאתם עושין לא תלצל:

43	For there the Amalekite and the Canaanite are before you, and ye shall fall by the sword; forasmuch as ye are turned back from following the LORD, and the LORD will not be with you.	כִּי הָעֲמֹלִקִי וְהַכְּנַעֲנִי שָׁם לִפְנֵיכֶם וְנִפְלֹתֶם בְּחֶרֶב כִּי-עַל-כֵּן שִׁבְתֶּם מֵאַחֲרֵי יְהוָה וְלֹא-יְהִי יְהוָה עִמָּכֶם:	אֲרִי עֲמֹלֶקָא וְכְנַעְנָא תִּמְן קְדָמִיכוֹן וְתִפְלוֹן בְּחֶרֶב אֲרִי עַל כֵּן תִּבְתּוֹן מִבֶּתֶר פּוֹלְחָנָא דִּי וְלֹא יְהִי מִימְרָא דִּי בְּסַעֲדִיכוֹן:
44	But they presumed to go up to the top of the mountain; nevertheless the ark of the covenant of the LORD, and Moses, departed not out of the camp.	וַיַּעֲפְלוּ לַעֲלֹת אֶל-רֹאשׁ הָהָר וְאֶרֶוֹן בְּרִית-יְהוָה וּמֹשֶׁה לֹא-מָשׁוּ מִמָּקָרֵב הַמַּחֲנֶה:	וְאֲרִשְׁעוּ לְמַסַּק לְרִישׁ טוֹרָא וְאֶרֶוֹן קִימָא דִּי וּמֹשֶׁה לֹא עָדוּ מִגּוּ מִשְׁרִיתָא:
45	Then the Amalekite and the Canaanite, who dwelt in that hill-country, came down, and smote them and beat them down, even unto Hormah.	וַיֵּרֶד הָעֲמֹלִקִי וְהַכְּנַעֲנִי הַיּוֹשֵׁב בְּהָר הַהוּא וַיִּכּוּם וַיַּכּוּם עַד-הַחֲרָמָה: (פ)	וַנַּחַת עֲמֹלֶקָא וְכְנַעְנָא דִּיתִיב בְּטוֹרָא הַהוּא וּמַחֲנוֹן וַיִּטְרְדוּנוֹן עַד חֲרָמָה:
XV	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵּאמֹר:	וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימֶר:
2	Speak unto the children of Israel, and say unto them: When ye are come into the land of your habitations, which I give unto you,	דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תָבֹאוּ אֶל-אֶרֶץ מוֹשְׁבֵיכֶם אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם:	מִלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לְהוֹן אֲרִי תִיעֲלוֹן לְאַרְעַ מוֹתְבִיכוֹן דְּאָנָא יְהִיב לָכוֹן:
3	and will make an offering by fire unto the LORD, a burnt-offering, or a sacrifice, in fulfilment of a vow clearly uttered, or as a freewill-offering, or in your appointed seasons, to make a sweet savour unto the LORD, of the herd, or of the flock;	וַעֲשִׂיתֶם אֹשֶׁה לַיהוָה עֹלָה אוֹ-זֶבַח לִפְלֹא נֹדֵר אוֹ בְּנִדְבָה אוֹ בְּמַעֲדֵיכֶם לַעֲשׂוֹת רִיחַ נִיחַח לַיהוָה מִן-הַבֶּקָר אוֹ מִן-הַצֹּאן:	וְתַעֲבִדוֹן קוֹרְבָנָא קָדָם יִי עֹלָתָא אוֹ נִכְסַת קוֹדְשִׁיא לְפָרָשָׁא נֹדְרָא אוֹ בְּנִדְבָתָא אוֹ בְּמוֹעֲדִיכוֹן לְמַעֲבַד לְאַתְקַבְּלָא בְּרִעְוָא קָדָם יִי מִן תּוֹרֵי אוֹ מִן עֲנָא:
4	then shall he that bringeth his offering present unto the LORD a meal-offering of a tenth part of an ephah of fine flour mingled with the fourth part of a hin of oil;	וְהִקְרִיב הַמִּקְרִיב קֶרְבָּנוֹ לַיהוָה מִנְחַח סֹלֶת עֲשָׂרוֹן בְּלִיל בְּרִבְעִית הַחִין שָׁמֶן:	וַיִּקְרִיב דְּמִקְרִיב קוֹרְבָנִיה קָדָם יִי מִנְחַתָּא סוֹלֶתָא עֲשָׂרוֹנָא דְּפִיל בְּרִבְעִית הִינָא מִשְׁחָא:

- (43) כי על כן שבתם. כלומר כי זאת תצא לכם על אשר שבתם וגו':
- (44) ויעפלו. לשון חוזק וכן (תצוקו ב, ד) הנה עפלה. אינגריש בלע"ז לשון עזות וכן (מיכה ד, ח) עופל צת ציון (ישעיה לז, יד) עופל וצחק. ומדרש תנחומא (ישן שלח יט) מפרשו לשון אופל הלכו חשכים שלא צרשות:
- (45) ויכתום. כמו (דברים ט, כא) ואכות אותם טחון מכה אחר מכה: עד החרמה. שם המקום נקרא על שם המאורע:
- (2) כי תבאו. צטר להם שיכנסו לארץ:
- (3) ועשיתם אשה. אין זה צווי אלא כשתצאו שם ותעלה על לבצכם לעשות אשה לה: ריח ניחח. שיהיה נחת רוח לפני: לפלא נדר או בנדבה וגו'. או שמתעו האשה בשביל חוצת מועדיכם שחייבתי אתכם לעשות צמודע:
- (4) והקריב המקריב. מקריבו נסכים ומנחה לכל צהמה המנחה כליל והשמן נכלל בזה ויהיו לספלים כמו ששנינו במסכת סוכה (מח, א):

5	and wine for the drink-offering, the fourth part of a hin, shalt thou prepare with the burnt-offering or for the sacrifice, for each lamb.	וַיִּזֶן לַגֶּסֶד רְבִיעִית הַחֵין תַּעֲשֶׂה עַל־הַעֹלָה אוֹ לַזֶּבַח לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד: וְחִמְרָא לְנִסְכָּא רַבְעוֹת הֵינָא תַעֲבִיד עַל עֹלֹתָ אוֹ לְנִכְסַת קוֹדֶשִׁיא לְאַמְרָא חַד:	5
6	Or for a ram, thou shalt prepare for a meal-offering two tenth parts of an ephah of fine flour mingled with the third part of a hin of oil;	אוֹ לְאַיִל תַּעֲשֶׂה מִנְחָה סֵלֶת שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן שְׁלִשִׁית הַחֵין: אוֹ לְדֹכְרָא תַעֲבִיד מִנְחָתָא סוּלְתָא תְּרִין עֶשְׂרֹנִין דְּפִילָא בְּמִשַׁח תַּלְתּוֹת הֵינָא:	6
7	and for the drink-offering thou shalt present the third part of a hin of wine, of a sweet savour unto the LORD.	וַיִּזֶן לַגֶּסֶד שְׁלִשִׁית הַחֵין תַּקְרִיב רֵיח־נִיחָח לַיהוָה: וְחִמְרָא לְנִסְכָּא תַלְתּוֹת הֵינָא תַקְרִיב לְאַתְקַבְּלָא בְּרַעְוָא קָדָם יי:	7
8	And when thou preparest a bullock for a burnt-offering, or for a sacrifice, in fulfilment of a vow clearly uttered, or for peace-offerings unto the LORD;	וְכִי־תַעֲשֶׂה בֶן־בָּקָר עֹלָה אוֹ זֶבַח לְפֶלֶא־נֶדֶר אוֹ־שְׁלָמִים לַיהוָה: וְאִרִי תַעֲבִיד בֶּר תּוֹרִי עֹלֹתָ אוֹ נִכְסַת קוֹדֶשִׁיא לְפָרָשָׁא נֶדְרָא אוֹ נִכְסַת קוֹדֶשִׁיא קָדָם יי:	חמישי
9	then shall there be presented with the bullock a meal-offering of three tenth parts of an ephah of fine flour mingled with half a hin of oil.	וְהַקְרִיב עַל־בֶּן־הַבָּקָר מִנְחָה סֵלֶת שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים בָּלוּל בְּשֶׁמֶן חֲצֵי הַחֵין: וְיַקְרִיב עַל בֶּר תּוֹרִי מִנְחָתָא סוּלְתָא תַלְתָּא עֶשְׂרֹנִין דְּפִילָא בְּמִשַׁח פְּלָגוֹת הֵינָא:	9
10	And thou shalt present for the drink-offering half a hin of wine, for an offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD.	וַיִּזֶן תַּקְרִיב לַגֶּסֶד חֲצֵי הַחֵין אִשָּׁה רֵיח־נִיחָח לַיהוָה: וְחִמְרָא תַקְרִיב לְנִסְכָּא פְּלָגוֹת הֵינָא קוֹרְבָן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעְוָא קָדָם יי:	10
11	Thus shall it be done for each bullock, or for each ram, or for each of the he-lambs, or of the kids.	כָּכָה יַעֲשֶׂה לְשׁוֹר הָאֶחָד אוֹ לְאַיִל הָאֶחָד אוֹ־לִשָּׁה בְּכֶבֶשִׁים אוֹ בְּעִזִּים: כְּדִין יַתְעֲבִיד לְתוֹרָא חַד אוֹ לְדֹכְרָא חַד אוֹ לְאַמְרָא בְּאַמְרִיא אוֹ בְּעִזָּיא:	11
12	According to the number that ye may prepare, so shall ye do for every one according to their number.	כַּמְסָפֵר אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ כָכָה תַעֲשׂוּ לְאֶחָד כַּמְסָפֵרם: כַּמְנֵן דְּתַעֲבִידוּן כְּדִין תַעֲבִידוּן לְחַד כַּמְנִיְהוּן:	12
13	All that are home-born shall do these things after this manner, in presenting an offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD.	כָּל־הָאֶזְרָח יַעֲשֶׂה־כָּכָה אֶת־אֹלָה לְהַקְרִיב אִשָּׁה רֵיח־נִיחָח לַיהוָה: כָּל יִצְיָא יַעֲבִיד כְּדִין יֵת אֱלִין לְקַרְבָּא קוֹרְבָן דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעְוָא קָדָם יי:	13

- (5) לכבש האחד. על כל האמור למעלה הוא מוסב על המנחה ועל השמן ועל היין:
 (6) או לאיל. ואם איל הוא. ורבותינו דרשו (מנחות נא. חולין כג, א) או לרבות את הפלגס לנסכי איל:
 (10) אשה ריח. אינו מוסב אלא על המנחה והשמן אצל היין אינו אשה שאינו ניתן על האש:
 (11) או לשח. זין שהוא כבזשים זין שהוא כבזים כבז ושה קרוים בתוך שנתם: איל. זן י"ג חדש ויום אחד:
 (12) כמספר אשר תעשו. כמספר הבהמות אשר תקריבו לקרבן ככה תעשו נסכים לכל אחד מהם: כמספרם של בהמות מספרם של נסכים:

<p>14 And if a stranger sojourn with you, or whosoever may be among you, throughout your generations, and will offer an offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD; as ye do, so he shall do.</p>	<p>וְאִרִי יִתְגִּיר עִמָּכֶם גֵּיּוֹרָא אוֹ דְּבִינִיכֹן לְדָרִיכֹן וְיַעֲבִיד קֹדֶשׁ דְּמִתְקַבֵּל בְּרַעְיוֹא קָדָם יְיָ כְּמֵא דְתַעֲבָדוֹן כֵּן יַעֲבִיד:</p>	<p>14 וְכִי־יִגוֹר אִתְּכֶם גֵּר אֹו אֲשֶׁר־ בְּתוֹכְכֶם לְדִרְתִּיכֶם וַעֲשֶׂה אֲשֶׁה רִית־נִיחָח לִיהוָה כַּאֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ כֵּן יַעֲשֶׂה:</p>
<p>15 As for the congregation, there shall be one statute both for you, and for the stranger that sojourneth with you, a statute for ever throughout your generations; as ye are, so shall the stranger be before the LORD.</p>	<p>קְהֵלָא קִימָא חַד לְכֹון וְלִגְיוֹרֵיא דִּיתְגִּירֹון קִים עֲלֵם לְדָרִיכֹן כְּתִיכֹון גֵּיּוֹרָא יְהִי קָדָם יְיָ:</p>	<p>15 הִקְהֵל חֻקָּה אֶתֶת לְכֶם וְלַגֵּר הַגֵּר חֻקֶּת עוֹלָם לְדִרְתִּיכֶם כַּכֶּם כִּגֵּר יִהְיֶה לִפְנֵי יְהוָה:</p>
<p>16 One law and one ordinance shall be both for you, and for the stranger that sojourneth with you.</p>	<p>אִוְרִיתָא חֻדָּא וְדִינָא חַד יְהִי לְכֹון וְלִגְיוֹרֵיא דִּיתְגִּירֹון עִמָּכֶם:</p>	<p>16 תֹּוֹרָה אֶתֶת וּמִשְׁפָּט אֶחָד יִהְיֶה לְכֶם וְלַגֵּר הַגֵּר אִתְּכֶם: (פ)</p>
<p>17 And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:</p>	<p>שְׁשִׁי וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:</p>
<p>18 Speak unto the children of Israel, and say unto them: When ye come into the land whither I bring you,</p>	<p>מַלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לְהוֹן בְּמִיעֲלֹון לְאַרְעָא דְאַנָּא מַעִיל יִתְכֹון לְתַמָּן:</p>	<p>18 דִּבֶּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם בְּבֹאְכֶם אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנִי מֵבִיא אִתְּכֶם שָׁמָּה:</p>
<p>19 then it shall be, that, when ye eat of the bread of the land, ye shall set apart a portion for a gift unto the LORD.</p>	<p>וְיִהִי בְּמִיכְלֹון מַלְחָמָא דְּאַרְעָא תַּפְרָשׁוֹן אַפְרָשׁוּתָא קָדָם יְיָ:</p>	<p>19 וְהָיָה בְּאֲכֻלְכֶם מִלֶּחֶם הָאָרֶץ תְּרִימוּ תְרוּמָה לַיהוָה:</p>
<p>20 Of the first of your dough ye shall set apart a cake for a gift; as that which is set apart of the threshing-floor, so shall ye set it apart.</p>	<p>רִישׁ אֲצֻתְכֹון חֲלָתָא תַּפְרָשׁוֹן אַפְרָשׁוּתָא כְּמֵא דְמַפְרָשִׁין מִן אַדְרָא כֵּן תַּפְרָשׁוֹן יְתֵה:</p>	<p>20 רֵאשִׁית עֲרֹסְתִיכֶם חֲלָה תְרִימוּ תְרוּמָה כְּתְרוּמַת גֵּרָן כֵּן תְרִימוּ אֹתָהּ:</p>
<p>21 Of the first of your dough ye shall give unto the LORD a portion for a gift throughout your generations.</p>	<p>מִרִישׁ אֲצֻתְכֹון תַּתְּנוּן קָדָם יְיָ אַפְרָשׁוּתָא לְדָרִיכֹן:</p>	<p>21 מִרֵּאשִׁית תַּתְּנוּ לַיהוָה עֲרֹסְתִיכֶם תְרוּמָה לְדִרְתִּיכֶם: (ס)</p>

- (15) ככם כגר. כמותכם כן גר וכן דרך לשון עברית (בראשית יג, י) כגן ה' כארץ מצרים כן ארץ מצרים. (מ"א כב, ד) כמוני כמוך כעמי כעמך:
- (18) בבאכם אל הארץ. משונה ביאה זו מכל ביאות שבתורה שצולן נאמר כי תבא כי תבא לפיכך כולן למדות זו מזו וכיון שפרט לך הכחוד באחת מהן שאינה אלא לאחר ירושה ושיצה אף כולן כן אצל זו נאמר זה צבאכם משנכנסו זה ואכלו מלחמה נחייבו צלה (ספרי קי. כתובות כה, א):
- (20) ראשית ערסותכם. כשתלושו כדי עריסותיכם שאתם רגילין ללוש צמד צר וכמה היא (שמות טז, יח טז) וימודו צעומר עומר לגלגלת (ושיעורו מ"ג ציס וחומש ציזה) תרימו מראשיתה כלומר קודם שתאכלו ממנה ראשית חלקה חלה אחת תרומה לשם ה'. חלה. טורטיל צלע"ז: כתרומת גורן. שלא נאמר זה שיעור ולא כתרומת מעשר שנאמר זה שיעור אצל חכמים נתנו שיעור לצעל הצית אחד מעשרים וארבעה ולנחתום אחד מארבעים ושמונה (חלה ב, ז):
- (21) מראשית ערסותיכם. למה נאמר לפי שנאמר ראשית עריסותיכם שומע אני ראשונה שצביקות תלמוד לומר מראשית

22 And when ye shall err, and not observe all these commandments, which the LORD hath spoken unto Moses,	וְכִי תִשְׁגּוּ וְלֹא תַעֲשׂוּ אֶת כָּל־הַמִּצְוֹת הָאֵלֶּה אֲשֶׁר־דִּבֶּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה:	22 וְכִי תִשְׁגּוּ וְלֹא תַעֲשׂוּ אֶת כָּל־הַמִּצְוֹת הָאֵלֶּה אֲשֶׁר־דִּבֶּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה:
23 even all that the LORD hath commanded you by the hand of Moses, from the day that the LORD gave commandment, and onward throughout your generations;	יְהוָה אֶת כָּל־אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֲלֵיכֶם בְּיַד־מֹשֶׁה מִן־הַיּוֹם אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה וְהִלַּאֲה לְדֹרֹתֵיכֶם:	23 אֶת כָּל־אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֲלֵיכֶם בְּיַד־מֹשֶׁה מִן־הַיּוֹם אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה וְהִלַּאֲה לְדֹרֹתֵיכֶם:
24 then it shall be, if it be done in error by the congregation, it being hid from their eyes, that all the congregation shall offer one young bullock for a burnt-offering, for a sweet savour unto the LORD—with the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof, according to the ordinance—and one he-goat for a sin-offering.	וְהָיָה אִם מַעֲיָנִי הָעֵדָה נַעֲשְׂתָה לְשֹׁגְגָה וְעָשׂוּ כָל־הָעֵדָה פֶּרֶךְ־בָּקָר אֶחָד לַעֲלֹה לְרִיחַ נִיחִיחַ לַיהוָה וּמִנְחָתוֹ וְנִסְכּוֹ כַּמִּשְׁפָּט וְשַׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאתָ:	24 וְהָיָה אִם מַעֲיָנִי הָעֵדָה נַעֲשְׂתָה לְשֹׁגְגָה וְעָשׂוּ כָל־הָעֵדָה פֶּרֶךְ־בָּקָר אֶחָד לַעֲלֹה לְרִיחַ נִיחִיחַ לַיהוָה וּמִנְחָתוֹ וְנִסְכּוֹ כַּמִּשְׁפָּט וְשַׁעִיר־עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאתָ:
25 And the priest shall make atonement for all the congregation of the children of Israel, and they shall be forgiven; for it was an error, and they have brought their offering, an offering made by fire unto the LORD, and their sin-offering before the LORD, for their error.	וַיַּכְפֹּר כַּהֵנָּה עַל כָּל כִּנְשָׁתָא דְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁתַּבֵּי לְהוֹן אֲרִי שְׁלוֹחָתָא הִיא וְאֶמְנוֹן אִיתִיאוּ יְת קוֹרְבָנֶהוֹן קוֹרְבָנָא קָדָם יְיָ וְחֻבִּתְהוֹן קָדָם יְיָ עַל שְׁלוֹתְהוֹן:	25 וַיַּכְפֹּר כַּהֵנָּה עַל־כָּל־עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְנִסְלַח לָהֶם כִּי־שָׁגְגָה הָיָה וְהֵם הֵבִיאוּ אֶת־קֶרְבָּנָם אֲשֶׁה לַיהוָה וְחֲטָאתָם לִפְנֵי יְהוָה עַל־שִׁגְגָתָם:
26 And all the congregation of the children of Israel shall be forgiven, and the stranger that sojourneth among them; for in respect of all the people it was done in error.	וַיִּשְׁתַּבֵּי לְכָל כִּנְשָׁתָא דְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלִגְיֹרְיָא דִּיתְגִּירִיוֹן בֵּינֵיהוֹן אֲרִי לְכָל עַמָּא בְּשִׁלּוּחָא:	26 וְנִסְלַח לְכָל־עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלִגְרֵי הַגֵּר בְּתוֹכָם כִּי לְכָל־הָעָם בְּשִׁגְגָה: (ס)

מקצתה ולא כולה (ספרי ק'): תתנו לה' תרומה. לפי שלא שמענו שיעור לחלה נאמר תתנו שיהא זה כדי נתינה (סס):
(22) וכי תשגו ולא תעשו. עבודת אלילים הייתה בכלל כל המצות שהצבור מביאין עליהן פר והרי הכתוב מוזיאה כאן מכללן לידון צפר לעולה ושעיר לחטאת (סס קיא): וכי תשגו וגר. בעבודת אלילים מדבר או אינו אלא באחת מכל המצות תלמוד לומר את כל המצות האלה מצוה אחת שהיא ככל המצות מה העובר על כל המצות פורק עול ומפר צרית ומגלה פנים אף מצוה זו פורק זה עול ומפר צרית ומגלה פנים ואיזו זו עבודת אלילים (סס). כריתות ז. הוריות ח. א): אשר דבר ה' אל משה. אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענוס (תהלים סב, יב) אחת דבר אלהים שמים זו שמעתי (הוריות שס. ספרי שס):
(23) את כל אשר צוה וגר. מגיד שכל המודה בעבודת אלילים ככופר בכל התורה כולה ובכל מה שנתנצחו הנביאים שנאמר למן היום אשר צוה ה' והלאה (ספרי שס):
(24) אם מעיני העדה נעשתה לשגגה. אם מעיני העדה נעשתה עבירה זו על ידי שוגג כגון ששגגו והורו על אחת מן העבודות שהיא מותרת לעבוד עבודת אלילים בכך: לחטת. חסר או שאינו כאשר חטאות שכל חטאות שצמורה הצאות עס עולה החטאת קודמת לעולה שנאמר (ויקרא ה, י) ואת השני ישעה עולה וזו עולה קודמת לחטאת (הוריות יג, א. זכחיס נ):
(25) הביאו את קרבנם אשה לה'. זה האמור צפרשה הוא פר העולה שנאמר אשה לה' (ספרי. יצמוט ט): וחטאתם. זה השעיר:

27	And if one person sin through error, then he shall offer a she-goat of the first year for a sin-offering.	וְאִם־נִפְשׁ אֶחָת תִּחַטָּא בְּשָׁגָגָה וַאֲם אָנֹשׁ חָד יִחֹבַב בְּשָׁלוֹ וְהִקְרִיבָה עָז פֶּת־שָׁנִיתָה וְהִקְרִיבָה עָז פֶּת־שָׁנִיתָה לַחֲטָאתָּ:	עֲזִיעִי
28	And the priest shall make atonement for the soul that erreth, when he sinneth through error, before the LORD, to make atonement for him; and he shall be forgiven,	וְכִפֹּר הַכֹּהֵן עַל־הַנֶּפֶשׁ הַשֹּׁגְגָה וְכִפֹּר הַכֹּהֵן עַל־הַנֶּפֶשׁ הַשֹּׁגְגָה בְּחַטָּאתָהּ בְּשָׁגָגָה לִפְנֵי יְהוָה לְכַפֹּר עָלָיו וְנִסְלַח לוֹ: וְכִפֹּר כֹּהֵנָא עַל אָנֹשׁ דְּאִשְׁתְּלִי בְּמַחְבִּייה בְּשָׁלוֹ קֳדָם יְיָ לְכַפֵּרָא עֲלוּהִי וְיִשְׁתַּבֵּיב לֵיהּ:	28
29	both he that is home-born among the children of Israel, and the stranger that sojourneth among them: ye shall have one law for him that doeth aught in error.	הָאֶזְרָח בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל וְלִגְיֹרֵיָא בְּתוֹכֵם תִּזְרֶה אֶחָת יְהִיָּה לָכֶם לַעֲשֹׂה בְּשָׁגָגָה: יִצְיָא בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל וְלִגְיֹרֵיָא דִּיתְגִּיירוּן בִּינִיהוֹן אוֹרִיתָא חֲדָא יְהִי לְכוֹן לְדִיעְבִּיד בְּשָׁלוֹ:	29
30	But the soul that doeth aught with a high hand, whether he be home-born or a stranger, the same blasphemeth the LORD; and that soul shall be cut off from among his people.	וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר־תַּעֲשֶׂהָ בִּיד רָמָה מִן־הָאֶזְרָח וּמִן־הַגֵּר אֶת־יְהוָה הוּא מְגִדֵּף וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִקֶּרֶב עַמָּהּ: וְאָנֹשׁ דִּיעְבִּיד בְּרִישׁ גְּלִי מִן יִצְיָא וּמִן גִּיּוֹרֵיָא קֳדָם יְיָ הוּא מְרִגִּז וְיִשְׁתִּיִצִי אָנֹשָׁא הַהוּא מְגוֹ עַמָּהּ:	30
31	Because he hath despised the word of the LORD, and hath broken His commandment; that soul shall utterly be cut off, his iniquity shall be upon him.	כִּי דְבַר־יְהוָה בָּזָה וְאֶת־מִצְוֹתָי הִפְרָה הַכֹּרֶת תִּכְרֶת הַנֶּפֶשׁ הַהִוא עֲוֹנָה בָּהּ: (פ) אֲרִי עַל פִּתְגָמָא דִּי בִסֵּר וְיָת פְּקוּדֵיהִי אֲשֶׁנִּי אֲשִׁיִּצָאָה יִשְׁתִּיִצִי אָנֹשָׁא הַהוּא חוֹבִיָּה בִּיהּ:	31
32	And while the children of Israel were in the wilderness, they found a man gathering sticks upon the sabbath day.	וַיְהִי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָּר וַיִּמְצְאוּ אִישׁ מִקִּשְׁשׁ עֵצִים בַּיּוֹם הַשַּׁבָּת: וְהוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָּרָא וְאִשְׁכַּחוּ גִבֹּר כֹּד מְגִבִּיב אֵעִין בְּיוֹמָא דְּשַׁבְּתָא:	32
33	And they that found him gathering sticks brought him unto Moses and Aaron, and unto all the congregation.	וַיִּקְרִיבוּ אֹתוֹ הַמִּצְאִים אֹתוֹ מִקִּשְׁשׁ עֵצִים אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן וְאֶל כָּל־הָעֵדָה: וְקִרְיָבוּ יְתִיָּה דְּאִשְׁכַּחוּ יְתִיָּה כֹד מְגִבִּיב אֵעִין לְוֹת מֹשֶׁה וְלְוֹת אַהֲרֹן וְלְוֹת כָּל בְּנֵי־שָׂתָא:	33
34	And they put him in ward, because it had not been declared what should be done to him.	וַיִּגְיָחוּ אֹתוֹ בְּמִשְׁמֶר כִּי לֹא פִרְשׁ מִה־יַּעֲשֶׂה לוֹ: (ס) וְאִסְרוּ יְתִיָּה בְּבֵית מִטְרָא אֲרִי לֹא אֲתַפְּרֵשׁ לְהוֹן מָא דִּיעְבְּדוּן לֵיהּ:	34

- (27) תחטא בשגגה. נעצודת אלילים (ספרי קיז): עז בת שנחה. שאר עצירות יחיד מציא כשזה או שעירה וכו' קצב לה שעירה (ס):
- (30) ביד רמה. צמיד: מגדף. מחרק כמו (יחזקאל ה, טו) והיטה חרפה וגדופה (ישעיה לו, ו) אשר גדפו נערי מלך אשור. ועוד דרשו רבותינו (כריתות ז, ב. סנהדרין ז) מכאן למצוה את השם שהוא זכרת:
- (31) דבר ה'. אזהרת עצודת אלילים מפי הגבורה והשאר מפי משה (ספרי שם): עונה בה. בזמן שעונה זה שלא עשה חשונה (ס):
- (32) ויהיו בני ישראל במדבר וימצאו. צגנותן של ישראל דבר הכתוב שלא שמרו אלא שנת ראשונה וצנינה צא זה וחללה (כריתות ז. ספרי קיג):
- (33) המצאים אותו מקושש. שהתרו בו ולא הניח מלקושש אף משמאלאוו והתרו בו (ספרי שם. סנהדרין מא, א):

<p>35 And the LORD said unto Moses: "The man shall surely be put to death; all the congregation shall stone him with stones without the camp."</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה אֶתְקַטֵּל יִתִּיה יִתִּיה יִתִּיה גּוֹבְרָא רְגוּמוֹ יִתִּיה בְּאֲבָנִיא כָּל כְּנַשְׁתָּא מִבְּרָא לְמִשְׁרִיתָא:</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה מוֹת יוֹמָת הָאִישׁ רְגוּם אֹתוֹ בְּאֲבָנִים כָּל־הָעֵדָה מִחוּץ לַמַּחֲנֶה:</p>	<p>35</p>
<p>36 And all the congregation brought him without the camp, and stoned him with stones, and he died, as the LORD commanded Moses.</p>	<p>וַאֲפִיקוּ יִתִּיה כָּל כְּנַשְׁתָּא לְמִבְּרָא לְמִשְׁרִיתָא וְרְגוּמוֹ יִתִּיה בְּאֲבָנִיא וּמִית כְּמָא דְּפָקִיד יְיָ יֵת מֹשֶׁה:</p>	<p>וַיֵּצִיאוּ אֹתוֹ כָּל־הָעֵדָה אֶל־ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וַיִּרְגְּמוּ אֹתוֹ בְּאֲבָנִים וּמִית כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: (פ)</p>	<p>36</p>
<p>37 And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה לְמִימַר:</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:</p>	<p>מפטיר</p>
<p>38 'Speak unto the children of Israel, and bid them that they make them throughout their generations fringes in the corners of their garments, and that they put with the fringe of each corner a thread of blue.</p>	<p>מְלִיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לְהוֹן וְיַעֲבֹדוּן לְהוֹן כְּרוֹסְפָּדִין עַל כַּנְפֵי כְסוּתָהוֹן לְדִרְיָהוֹן וְיִתְּנוּן עַל כְּרוֹסְפֵּד כַּנְפָא חוּטָא דְחִכְלִיתָא:</p>	<p>דִּבֶּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וַעֲשׂוּ לָהֶם צִיצִית עַל־ כַּנְפֵי בְגָדֵיהֶם לְדִרְתָּם וְנָתַנּוּ עַל־צִיצִית הַכַּנֹּף פֶּתִיל תְּכֵלֶת:</p>	<p>38</p>
<p>39 And it shall be unto you for a fringe, that ye may look upon it, and remember all the commandments of the LORD, and do them; and that ye go not about after your own heart and your own eyes, after which ye use to go astray;</p>	<p>וְיִהְיוּ לָכֵן לְכְרוֹסְפָּדִין וְתִחְזוּן יִתִּיה וְתִדְכְּרוּן יֵת כָּל פְּקוּדֵי דִי וְתַעֲבֹדוּן יִתְהוֹן וְלֹא תַטְעוּן בְּתֵר הִרְהוּר לְבַכּוֹן וּבְתֵר חִיזוֹ עֵינִיכּוֹן דְּאִתּוֹן טַעַן בְּתִרְיָהוֹן:</p>	<p>וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִית וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְהוָה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא־תִתְּנוּ אֲחֵרֵי לְבַבְכֶּם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אֹתָם זָמִים אַחֲרֵיהֶם:</p>	<p>39</p>
<p>40 that ye may remember and do all My commandments, and be holy unto your God.</p>	<p>בְּדִיל דְּתִדְכְּרוּן וְתַעֲבֹדוּן יֵת כָּל פְּקוּדֵי וְתִהוֹן קִדְּשִׁין קָדָם אֱלֹהֵכּוֹן:</p>	<p>לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֹתֹת כָּל־מִצְוֹתַי וְהִיִּיתֶם קְדוֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם:</p>	<p>40</p>
<p>41 I am the LORD your God, who brought you out of the land of Egypt, to be your God: I am the LORD your God.'</p>	<p>אֲנִי אֱלֹהֵכּוֹן דְּאִפִּיקִית יִתְכּוֹן מֵאַרְעָא דְּמִצְרַיִם לְמַחְוֵי לָכֵן לֵאלֹהֵי אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵכּוֹן:</p>	<p>אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: (פ)</p>	<p>קט פסוקים</p>

- (34) כי לא פרש מה יעשה לו. לא היו יודעים באיזו מיתה ימות אכל יודעים היו שהמחלל שנת צמיחה (ספרי קיד. סנהדרין עח, ב):
- (35) רגום. פש"ט צלע"ז וכן הלך אלג"ט וכן זכור ושמו:
- (36) ויוציאו אותו. מכאן שבית הסקילה חוץ ורחוק מבית דין (ספרי שם. סנהדרין מז):
- (38) ועשו להם ציצת. על שם הפחילים המלוים זה כמו (יחזקאל ח, ג) ויקחני ציצית ראשי. דבר אחר ציצית על שם וראיתם אותו כמו (שיר ז, ט) מנץ מן המרכים: תכלת. צבע ירוק של חלזון (מנחות מז):
- (39) וזכרתם את כל מצות ה'. שמנין גימטריא של ציצית שש מאות ושמונה חומשים וחמשה קשרים הרי תרי"ג: ולא תתורו אחרי לבבכם. כמו (לעיל יג, כה) מתור הארץ. הלז והעינים הם מרגלים לגוף ומסרסרים לו את העצירות העין רואה והלז חומד והגוף עושה את העצירות (תנחומא שלח טו):

The Haftarah is Joshua 2:1 - 2:24 on page 191.

XVI	Now Korah, the son of Izhar, the son of Kohath, the son of Levi, with Dathan and Abiram, the sons of Eliab, and On, the son of Peleth, sons of Reuben, took men;	וַיִּקַּח קֹרַח בֶּן־יִצְהָר בֶּן־קָהָת וְאַתְפָּלִיג קָרַח בֶּר יִצְהָר בֶּר בֶּן־לֵוִי וְדָתָן וְאַבִּירָם בְּנֵי אֱלִיאָב וְאֹן בֶּן־פִּלֶת בְּנֵי רְאוּבֵן:	קורח טו
2	and they rose up in face of Moses, with certain of the children of Israel, two hundred and fifty men; they were princes of the congregation, the elect men of the assembly, men of renown;	וַיִּקְמוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וְאֲנָשִׁים מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל חֲמִשִּׁים וּמֵאָתָּה וְחֲמִשִּׁין רִבְרָבִי כְּנִשְׁתָּא מְעֲרָעֵי זְמַן אֲנָשִׁין דְּשִׁמָּא:	2

(41) אני ה'. נאמן לשלם שכר (ספרי קטו): אלהיכם. נאמן להפרע (שם): אשר הוצאתי אתכם. על מנת כן פדיתי אתכם שתקבלו עליכם גזרותי (שם): אני ה' אלהיכם. עוד למה נאמר כדי שלא יאמרו ישראל מפני מה אמר המקום לא שנעשה ונטול שכר אנו לא עושים ולא נוטלים שכר על כרחכם אני מלככם וכן הוא אומר (יחזקאל כ, לג) אם לא ציד חזקה וגו' אמלך עליכם (שבת פח. ספרי שם). דבר אחר למה נאמר יציאת מצרים אני הוא שהצחנתי במצרים בין טפה של זכור לשאינה של זכור אני הוא עתיד להצחין ולהפרע מן התולה קלא אילן בצגדו ואומר תכלת הוא (צ"מ סא, צ) ומיסודו של רבי משה הדרשן העתקתי למה נסמכה פרשת מקושש לפרשת עבודת אלילים לומר שהמחלל את השבת כעובד עבודת אלילים שאף היא שקולה ככל המצות וכן הוא אומר בעזרא (נחמי' ט, יג"ד) ועל הר סיני ירדת וחתן לעמך תורה ומצות ואת שבת קדשך הודעת להם (חולין ה) ואף פרשת ציצית לכך נסמכה לאלו לפי שאף היא שקולה כנגד כל המצות שנאמר ועשיתם את כל מצותי: על כנפי בגדיהם. כנגד (שמות יט, ד) ואשא אתכם על כנפי נשרים. על ארבע כנפות ולא צעלת שלש ולא צעלת חמש כנגד ד' לשונות של גאולה שנאמר במצרים (שמות ו, ו-ז) והוצאתי והנלתי וגאלתי ולקחתי (וצחסי יח, צ): פתיל תכלת. על שם שכול זכורות תרגום של שכול תכלת. ומכאן היתה צלילה וכן צבע התכלת דומה לרקיע המשחיר לעת ערב ושמונה חוטים שבה כנגד שמונה ימים ששהו ישראל משיאלו ממזרים עד שאמרו שירה על הים:

(1) ויקח קרח. פרשה זו יפה נדרשת במדרש רבי תנחומא: ויקח קרח. לקח את עצמו ללד אחד להיות נחלק מתוך העדה לעורר על הכהונה וזהו שתרגום אונקלוס ואתפלג נחלק משאר העדה להחזיק במחלוקת וכן (איוב טו, יצ) מה יקח לך לוקח אותך להתפליג משאר בני אדם. דבר אחר ויקח קרח משך ראשי סנהדראות שבהם דבצרים כמו שנאמר (במדבר כ, כה) קח את אהרן (הושע יד, ג) קחו עמכם דבצרים (תנחומא קרח א): בן יצהר בן קהת בן לוי. ולא הזכיר בן יעקב שצקש רחמים על עצמו שלא יזכר שמו על מחלוקתם שנאמר (בראשית מט, ו) וצקהלם אל תחד כבודי והיכן נזכר שמו על קרח בהתיחסם על הדוכן בדברי הימים שנאמר (ד"ה א, ו, כב"ג) בן אביאסף בן קרח בן יצהר בן קהת בן לוי בן ישראל (תנחומא ד): ודתן ואבירם. שציל שהיה שצט ראובן שריו צחנייתם תימנה (לעיל ב, י) שכן לקהת וצניו החוגים תימנה (שם ג, כט) נשתתפו עם קרח במחלוקתו אוי לרשע אוי לשכנו (תנחומא ד). ומה ראה קרח לחלוק עם משה נתקנה על נשיאותו של אליצפן בן עוזיאל שמינהו משה נשיא על בני קהת על פי הדבור (שם א). אמר קרח אחי אבא ארבעה היו שנאמר (שמות ו, יח) ובני קהת וגו' עמרים הזכור נטלו שני בניו גדולה אחד מלך ואחד כהן גדול מי ראוי ליטול את השניה לא אני שאני בן יצהר שהוא שני לעמרם והוא מנה נשיא את בן אחיו הקטן מכולם הריני חולק עליו ומצטל את דבריו. מה עשה עמד וכנס ר"ג ראשי סנהדראות רובן משצט ראובן שכיניו והם אליצור בן שדיאור וחציריו וכיוצא בו שנאמר נשיאי עדה קריאי מועד ולהלן הוא אומר (במדבר א, טז) אלה קרואי העדה והלוציין טליתות שכולן תכלת צאו ועמדו לפני משה אמרו לו טלית שכולה של תכלת חייבת צנייית או פטורה אמר להם חייבת התחילו לשחק עליו אפשר טלית של מין אחר חוט אחד של תכלת פטורה וזו שכולה תכלת לא תפטור את עצמה (תנחומא צ): בני ראובן. דמן ואבירם ואון בן פלת:

- and they assembled themselves together against Moses and against Aaron, and said unto them: 'Ye take too much upon you, seeing all the congregation are holy, every one of them, and the LORD is among them; wherefore then lift ye up yourselves above the assembly of the LORD?' 3
- וַיִּקְהָלוּ עַל-מֹשֶׁה וְעַל-אַהֲרֹן וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם רַב-לָכֶם כִּי כָל-הָעֵדָה כֻּלָּם קִדְשִׁים וּבְתוֹכָם יְהוָה וּמִדּוּעַ תִּתְנַשְּׂאוּ עַל-קֹהֵל יְהוָה:
- וְאַתְּכֵנִישׁוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן וַאֲמַרוּ לָהֶן סִגִּי לָכֵן אֲרִי כָל כְּנַשְׁתָּא כּוֹלָהֶן קִדְשִׁין וּבִינֵיהֶן שָׂרִיא שְׂכִינְתָּא דִּי וּמְדִין אַתּוֹן מִתְרַבְּרִין עַל קֹהֵל דִּי:
- וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיִּפֹּל עַל-פָּנָיו: 4 וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיִּפֹּל עַל אִפְוֵהוּ:
- And when Moses heard it, he fell upon his face.
- וַיִּדְבֹּר אֶל-קָרַח וְאֶל-כָּל-עֵדָתוֹ לֵאמֹר בֹּקֶר וַיָּדַע יְהוָה אֶת-אֲשֶׁר-לוֹ וְאֶת-הַקְדּוֹשׁ וְהַקָּרִיב אֵלָיו וְאֶת אֲשֶׁר יִבְחָר-בּוֹ יִקְרִיב אֵלָיו:
- וּמִלִּיל עִם קָרַח וְעִם כָּל כְּנַשְׁתֵּיהּ לְמִימַר בְּצַפְרָא וַיַּחֲדַע יְיָ יֵת דְּכָשֵׁר לִיהּ וַיֵּת דְּקָדִישׁ וַיִּקְרִיב לְקִדְמוּהִי וַיֵּת דִּיתְרַעֵי בֵיהּ יִקְרִיב לְשִׁמוּשֵׁיהּ:
- And he spoke unto Korah and unto all his company, saying: 'In the morning the LORD will show who are His, and who is holy, and will cause him to come near unto Him; even him whom He may choose will He cause to come near unto Him. .
- זֹאת עֲשׂוּ קַחוּ-לָכֶם מַחְתֹּת קָרַח וְכָל-עֵדָתוֹ: 6 דָּא עֲבִידוּ סְבוּ לָכֵן מַחְתָּנִן קָרַח וְכָל כְּנַשְׁתֵּיהּ:
- This do: take you censers, Korah, and all his company;
- וַתֵּנוּ בָתָן אֵשׁ וַיִּשְׂמוּ עָלֶיהֶן וְקָטַרְתָּ לִפְנֵי יְהוָה מִזָּחַר וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר-יִבְחָר יְהוָה הוּא הַקְדּוֹשׁ רַב-לָכֶם בְּנֵי לֵוִי:
- וַחֲבֹ בָהֶן אִישְׁתָּא וַשּׁוּ עָלֵיהֶן קְטוֹרֶת בּוֹסְמִין קְדָם יְיָ מִזָּחַר וַיְהִי גּוֹבְרָא דִּיתְרַעֵי יְיָ הוּא קָדִישׁ סִגִּי לָכֵן בְּנֵי לֵוִי:
- and put fire therein, and put incense upon them before the LORD to-morrow; and it shall be that the man whom the LORD doth choose, he shall be holy; ye take too much upon you, ye sons of Levi.'

- (3) רב לכם. הרצה יותר מדאי לקחתם לעצמכם גדולה: כלם קדושים. כולם שמעו דברים צמיני מפי הגבורה: ומדוע תתנשאו. אם לקחת אחת מלכות לא היה לך לצרר לאחרים כהונה לא אחת לצדכם שמעתם צמיני (שמות כ, 3) אנכי ה' אלהיך כל העדה שמעו (תנחומא ד):
- (4) ויפול על פניו. מפני המחלוקת שכבר זה צידם סרחון רביעי חטאו בעגל (שמות לב, יא) ויחל משה במתאוננים (במדבר יא, 3) ויתפלל משה במרגלים (שם יד, יג) ויאמר משה אל ה' ושמעו מצרים במחלוקתו של קרח נחרשו ידיו משל לצן מלך שסרח על אביו ופייס עליו אוהבו פעם ושתיים ושלש כשסרח רביעית נחרשו ידי האוהב הוא אמר עד מתי אטריח על המלך שמא לא יקבל עוד ממני (תנחומא ד):
- (5) בקר ויודע וגו'. עתה עת שכרות הוא לנו ולא נכון להראות לפניו והוא היה מתכוין לדחותם שמא יחזרו בהם (תנחומא ה): בקר ויודע ה' את אשר לו. לעזות לויה: ואת הקדוש. לכהונה: והקריב. אותם אליו (שם). והתרגום מוכיח כן ויקרב לקדמוהי יקרב לשמושיה. ומדרשו (שם) צקר אמר להם משה גבולות חלק הקצ"ה בעולמו יכולים אחת להפוך צקר לערב כן וכולו לצטל את זו שנאמר (בראשית א, ה ד) ויהי ערב ויהי צוקר ויצל כן (דה"א כג, יג) ויצל אהרן להקדישו וגו':
- (6) זאת עשו קחו לכם מחתות. מה ראה לומר להם כך אמר להם צדרכי העובדי כוכבים ומזלות יש נימוסים הרבה וכומרים הרבה וכולם (ס"א ואין כולם) מתקצצים בבית אחד אנו אין לנו אלא ה' אחד ארון אחד ותורה אחת ומזבח אחד וכהן גדול אחד ואחם ר"ן איש מצדדים כהונה גדולה אף אני רוצה צדק הא לכם תשמיש חביב מכלל היא הקטרת החביבה מכלל הקרבנות וסם המות נתון בתוכו שבו נשרפו נדב ואציהוא לפיכך התרה בהם והיה האיש אשר יבחר ה' הוא הקדוש כבר הוא בקדושתו וכי אין אנו יודעים שמי שיבחר הוא הקדוש אלא אמר להם משה הריני אומר לכם שלא תחייבו מי שיבחר צו יא' חי וכולם אונדים (תנחומא ה): מחתות. כלים שחומצין בהם גחלים ויש להם בית יד:
- (7) רב לכם בני לוי. דבר גדול אמרתי לכם. ולא טפשים היו שכן התרה בהם וקבלו עליהם לקרב אלא הם חטאו על

8	And Moses said unto Korah: 'Hear now, ye sons of Levi:	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-קֹרַח שְׁמֹעוּ-נָא בְנֵי לֵוִי:	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְקֹרַח שְׁמֹעוּ כֵּעֵן בְּנֵי לֵוִי:	ישראל
9	is it but a small thing unto you, that the God of Israel hath separated you from the congregation of Israel, to bring you near to Himself, to do the service of the tabernacle of the LORD, and to stand before the congregation to minister unto them;	הֲמַעֲטַת מִכֶּם כִּי-הִבְדִּיל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֶתְכֶם מֵעֵדֶת יִשְׂרָאֵל לְהִקְרִיב אֶתְכֶם אֵלָיו לַעֲבֹד אֶת-עֲבֹדַת מִשְׁכַּן יְהוָה וְלַעֲמֹד לִפְנֵי הָעֵדָה לְשִׁרְתָּם:	הֲזָעִיר לָכֵן אֲרִי אֶפְרַיִם אֱלֹהָא דִּישְׂרָאֵל יִתְכּוֹן מִכְנֶשֶׁתָּא דִּישְׂרָאֵל לְקִרְבָּא יִתְכּוֹן לְקַדְמוּהִי לְמַפְלַח יֵת פּוֹלְחֵן מִשְׁכְּנָא דִּי וְלִמְקָם קָדָם כְּנֶשֶׁתָּא לְשִׁמְשׁוּתָהוֹן:	9
10	and that He hath brought thee near, and all thy brethren the sons of Levi with thee? and will ye seek the priesthood also?	וַיִּקְרַב אֹתָךְ וְאֶת-כָּל-אֲחֵיךָ בְּנֵי-לֵוִי אִתָּךְ וּבִקְשַׁתֶּם גַּם-כְּהֻנָּה:	וַיִּקְרִיב יֵתָךְ וְיֵת כָּל אֲחֵיךָ בְּנֵי לֵוִי עִמָּךְ וּבָעֵן אֶתְוִן אַף כְּהוּנָתָא רַבְתָּא:	10
11	Therefore thou and all thy company that are gathered together against the LORD—; and as to Aaron, what is he that ye murmur against him?	לָכֵן אַתָּה וְכָל-עֲדַתְךָ הַנֹּעֲדִים עַל-יְהוָה וְאַתָּה וְאַתָּה הוּא כִּי (כ' תלוננו) [ק' תלינו] עָלָיו:	לָכֵן אַתָּ וְכָל כְּנֶשֶׁתָּא דְּאִזְדַּמְנִתִּין עַל יֵי וְאַתָּה מָא הוּא אֲרִי מִתְרַעַמְתִּין עַלֹּהִי:	11
12	And Moses sent to call Dathan and Abiram, the sons of Eliab; and they said: 'We will not come up;	וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לְקַרְא לְדָתָן וְלֹאבִירָם בְּנֵי אֵילִיאָב וַיֹּאמְרוּ לֹא נַעֲלֶה:	וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לְמִקְרֵי לְדָתָן וְלֹאבִירָם בְּנֵי אֵילִיאָב וַיֹּאמְרוּ לֹא נַסָּק:	12
13	is it a small thing that thou hast brought us up out of a land flowing with milk and honey, to kill us in the wilderness, but thou must needs make thyself also a prince over us?	הֲמַעֲטַת כִּי הָעֲלִיתָנוּ מֵאֶרֶץ זִבְתַּת חֶלֶב וְדָבָשׁ לְהַמִּיתָנוּ בְּמִדְבָּר כִּי-תִשְׁתַּבֵּר עָלֵינוּ גַם-הַשְׂתַּבֵּר:	הֲזָעִיר אֲרִי אֲסִיקְתָּנָא מֵאֶרֶע עֲבָדָא חֶלֶב וְדָבָשׁ לְקַטְלוּתָנָא בְּמִדְבָּרָא אֲרִי מִתְרַבֵּת עֲלָנָא אַף אֶתְרַבְרָא:	13

נפשותם שנאמר (להלן יז, ג) את מחנות החטאים האלה צנפשותם. וקרח שפקח היה מה ראה לשטות זה עינו הטעתו ראה שלשת גדולה יוצאה ממנו שמואל ששקול כנגד משה ואהרן אמר שצילו אני נמלט וכ"ד משמרות עומדות לבני בניו כולם מתנבאים צרות הקודש שנאמר (ד"ה-א כה, ה) כל אלה צנים להימן אמר אפשר כל הגדולה הזאת עתידה לעמוד ממני ואני אדום לכן נשתתף לבוא לאותה חזקה ששמע מפי משה שכולם אוצדים ואחד נמלט. אשר יבחר ה' הוא הקדוש טעה ותלה בעצמו ולא ראה יפה לפי שצניו עשו תשובה ומשה היה רואה. (תנחומא ה:). רב לכם. דבר גדול נטלתם צנפסתם לחלוק על הקדש: ה:

- (8) ויאמר משה אל קרח שמועו נא בני לוי. התחיל לדבר עמו דברים רכים כיון שראהו קשה עורף אמר עד שלא ישתתפו שאר השצנים ויאצדו עמו אדבר גם אל כולם התחיל לזרז בהם שמעו נא בני לוי (שם ו:).
- (9) ולעמוד לפני העדה. לשיר על הדוכן:
- (10) ויקרב אתך. לאותו שירות שהרחיק ממנו שאר עדת ישראל:
- (11) לכן. שצביל כך אחת וכל עדתך הנועדים אתך על ה' כי בשליחותו עשית למת כהונה לאהרן ולא לנו הוא המחלוקת הזו:
- (12) וישלח משה וגו'. מכאן שאין מחזיקין צמחלות שהיה משה מחזר אחריהם להשלימם בדברי שלום (סנהדרין קי'. תנחומא י:). לא נעלה. פיהם הכשילם שאין להם אלא ירידה (שם ו:).

14	Moreover thou hast not brought us into a land flowing with milk and honey, nor given us inheritance of fields and vineyards; wilt thou put out the eyes of these men? we will not come up.	אִם לֹא אֶל-אֶרֶץ זֶבֶת חֵלֶב וּדְבַשׁ הֵבִיאָתָנוּ וְנִתְּנָה-לָנוּ נַחֲלַת שָׂדֶה וְכָרֶם הָעֵינִי הָאֲנָשִׁים הָהֵם תִּנָּקֵר לֹא נַעֲלֶה:	שני
15	And Moses was very wroth, and said unto the LORD: 'Respect not thou their offering; I have not taken one ass from them, neither have I hurt one of them.'	וַיַּחַר לְמֹשֶׁה מְאֹד וַיֹּאמֶר אֶל-יְהוָה אֶל-תִּפְּן אֶל-מִנְחָתָם לֹא חָמוּר אֶחָד מֵהֶם נִשְׁחָתִי וְלֹא הִרְעָתִי אֶת-אֶחָד מֵהֶם:	15
16	And Moses said unto Korah: 'Be thou and all thy congregation before the LORD, thou, and they, and Aaron, to-morrow;	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-קִרְחַת אַתָּה וְכָל-עֲדֹתָיִךְ הָיוּ לִפְנֵי יְהוָה אַתָּה וְהֵם וְאַהֲרֹן מָחָר:	16
17	and take ye every man his fire-pan, and put incense upon them, and bring ye before the LORD every man his fire-pan, two hundred and fifty fire-pans; thou also, and Aaron, each his fire-pan.'	וַיִּקְחוּ אִישׁ מִחֲתָתוֹ וּנְתַתֶּם עֲלֵיהֶם קִטְרֹת וְהִקְרַבְתֶּם לִפְנֵי יְהוָה אִישׁ מִחֲתָתוֹ חֲמִשִּׁים וּמֵאָתִים מִחֲתֹת וְאַתָּה וְאַהֲרֹן אִישׁ מִחֲתָתוֹ:	17
18	And they took every man his fire-pan, and put fire in them, and laid incense thereon, and stood at the door of the tent of meeting with Moses and Aaron.	וַיִּקְחוּ אִישׁ מִחֲתָתוֹ וַיִּתְּנוּ עֲלֵיהֶם אֵשׁ וַיִּשְׂמוּ עֲלֵיהֶם קִטְרֹת וַיַּעֲמֵדוּ בִּפְתַח אֹהֶל מוֹעֵד וּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן:	18
19	And Korah assembled all the congregation against them unto the door of the tent of meeting; and the glory of the LORD appeared unto all the congregation.	וַיִּקְהַל עֲלֵיהֶם קִרְחַת אֶת-כָּל-הָעֵדָה אֶל-פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וַיֵּרָא כְבוֹד-יְהוָה אֶל-כָּל-הָעֵדָה: (ס)	19

(14) ותתן לנו. הדבר מוסב על לא האמור למעלה כלומר לא הביאותנו ולא נתת לנו נחלת שדה וכרם אמרת לנו (שמות א, יז) אעלה אֶתְכֶם מעני מִצְרַיִם אל ארץ וגו' משם הוצאתנו ולא אל ארץ זבת חלב ודבש הביאותנו אלא גזרת עלינו להמיתנו במדבר שֶׁאִמַּרְתָּ לָנוּ (במדבר יד, כט) במדבר הזה יפלו פגריכם: העיני האנשים ההם תנקר וגו'. אפילו אתה שולח לנקר את עינינו אם לא נעלה אליך לא נעלה: האנשים ההם. כאדם החולה קללתו בחצירו:

(15) ויחר למשה מאד. נטער עד למאוד: אל תפן אל מנחתם. לפי פשוטו הקטרת שהם מקריבים לפניך מחר אל תפן אליהם והמדרש אומר (תנחומא ז) יודע אני שיש להם חלק בתמידי צבור אף חלקם לא יקובל לפניך לרצון תניחנו האש ולא תאכלנו: לא חמור אחד מהם נשאתי. לא חמורו של אחד מהם נטלתי אפילו כשהלכתי ממדין למצרים והרכבתי את אשתי ואת בני על החמור והיה לי לטול אותו החמור משלהם לא נטלתי אלא משלי (תנחומא ז). ותרם אונקלוס שחרית לשון ארמי כן נקראת אנגריא של מלך שחור (צ"מ עה, א. צ"ב מז, א):

(16) והם. עדתך:

(17) והקרבתם וגו' איש מחדתו. החמשים ומאתים איש שצבם:

20	And the LORD spoke unto Moses and unto Aaron, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן לֵאמֹר: וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה וְלֹאֲהֲרֹן לְמִימֶר:	שלישי
21	'Separate yourselves from among this congregation, that I may consume them in a moment.'	הַבְדִּילוּ מִתּוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת וְאֹכְלֵהָ אֹתָם כְּרֹגֵעַ: אֲתַפְּרֹשׁוּ מִגּוֹ כְּנִשְׁתָּא הָדָא וְאַשְׁיִצִי יִתְהוֹן כְּשִׁעָה:	21
22	And they fell upon their faces, and said: 'O God, the God of the spirits of all flesh, shall one man sin, and wilt Thou be wroth with all the congregation?'	וַיִּפְּלוּ עַל-פְּנֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ אֵל אֱלֹהֵי הָרוּחֹת לְכָל-בָּשָׂר הָאִישׁ אֶחָד יִחַטָּא וְעַל כָּל-הָעֵדָה תִּקְצֹף: (ס)	22
23	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימֶר:	23
24	'Speak unto the congregation, saying: Get you up from about the dwelling of Korah, Dathan, and Abiram.'	דַּבֵּר אֶל-הָעֵדָה לֵאמֹר הֶעֱלוּ מִסְכֵּיב לְמִשְׁכַּן-קָרַח דָּתָן וְאַבִּירָם: מִלִּיל עִם כְּנִשְׁתָּא לְמִימֶר אֲסַתְּלֶקוּ מִסְּחוֹר סְחוֹר לְמִשְׁכְּנָא דְקָרַח דָּתָן וְאַבִּירָם:	24
25	And Moses rose up and went unto Dathan and Abiram; and the elders of Israel followed him.	וַיָּקָם מֹשֶׁה וַיֵּלֶךְ אֶל-דָּתָן וְאַבִּירָם וַיֵּלְכוּ אַחֲרָיו זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל:	25
26	And he spoke unto the congregation, saying: 'Depart, I pray you, from the tents of these wicked men, and touch nothing of theirs, lest ye be swept away in all their sins.'	וַיְדַבֵּר אֶל-הָעֵדָה לֵאמֹר סֹרוּ נָא מֵעַל אֹהֲלֵי הָאֲנָשִׁים הָרָשָׁעִים הָאֵלֶּה וְאַל-תִּגְעּוּ בְּכָל-אֲשֶׁר לָהֶם פֶּן-תִּסָּפוּ בְּכָל-חַטֹּאתֵיהֶם: וּמִלִּיל עִם כְּנִשְׁתָּא לְמִימֶר זִרוּ כֶּעַן מֵעַלְיוּ מִשְׁכְּנֵי גוֹבְרִיא חִיבִיבֵי הָאֲלִין וְלֹא תִקְרְבוּן בְּכָל דִּילָהוֹן דְלָמָּא תִלְקוּן בְּכָל חוֹבֵיהוֹן:	26
27	So they got them up from the dwelling of Korah, Dathan, and Abiram, on every side; and Dathan and Abiram came out, and stood at the door of their tents, with their wives, and their sons, and their little ones.	וַיַּעֲלוּ מֵעַל מִשְׁכַּן-קָרַח דָּתָן וְאַבִּירָם מִסְּבִיב וּדָתָן וְאַבִּירָם וַיֵּצְאוּ נִצָּבִים פֶּתַח אֹהֲלֵיהֶם וַיִּנְשִׂייהֶם וּבְנֵיהֶם וְטַפָּם: וְאַסְתְּלֶקוּ מֵעַלְיוּ מִשְׁכְּנָא דְקָרַח דָּתָן וְאַבִּירָם מִסְּחוֹר סְחוֹר וּדָתָן וְאַבִּירָם נִפְקוּ קִימִין בְּתִרְעָה מִשְׁכְּנֵיהוֹן וַיִּנְשִׂייהוּ וּבְנֵיהוֹן וְטַפְלֵיהוֹן:	27

(19) ויקהל עליהם קרח. בדברי ליזנות כל הלילה הוא הלך אלל השצטים ופתח אותם כסבורין אחס שעלי לצדי אני מקפיד איני מקפיד אלא בשציל כלכס אלו צאין ונוטלין כל הגדולות לו המלכות ולאחיו הכהונה עד שנחפתו כלס (תנחומא ז): וירא כבוד ה'. צא צעמוד ענן:

(22) אל אלהי הרוחות. יודע מחשבות אין מדתן כמדת צשר ודס מלך צשר ודס שסרחה עליו מקצת מדינה אינו יודע מי החוטא לפיכך כשהוא כועס נפרע מכולס אצל אלה לפניך גלויות כל המחשבות ויודע אלה מי החוטא: האיש אחד. הוא החוטא ואחס על כל העדה תקצוף. אמר הקדוש צ"ה יפה אמרת אני יודע ומודיע מי חטא ומי לא חטא (סס):

(24) העלו וגו'. כתרנומו אסתלקו מסביבות משכן קרח:

(25) ויקם משה. כסבור שישאו לו פנים ולא עשו (מד"ר. סס ח):

(27) יצאו נצבים. צקומה וקופה לחרף ולגדף כמו (שמואל"א יז, טז) ויתיצב ארבעים יוס דגלית (תנחומא ח): ונשיהם

28	And Moses said: 'Hereby ye shall know that the LORD hath sent me to do all these works, and that I have not done them of mine own mind.	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה בְּזֹאת תֵּדְעוּן כִּי־יְהוָה שְׁלַחְנִי לַעֲשׂוֹת אֵת כָּל־הַמַּעֲשִׂים הָאֵלֶּה כִּי־לֹא מִלְּבִי:	28
29	If these men die the common death of all men, and be visited after the visitation of all men, then the LORD hath not sent Me.	אִם־כָּמוֹת כָּל־הָאָדָם יָמוּתוּן אֵלֶּיךָ וְסֻעֲרָא דְכָל אֲנָשָׁא יִסְתַּעַר עֲלֵיהוֹן לֹא יִי שְׁלַחְנִי:	29
30	But if the LORD make a new thing, and the ground open her mouth, and swallow them up, with all that appertain unto them, and they go down alive into the pit, then ye shall understand that these men have despised the LORD.'	וְאִם־בְּרִיאָה יַבְרָא יְהוָה וּפָצְתָה הָאֲדָמָה אֶת־פִּיהָ וּבָלְעָה אֹתָם וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר לָהֶם וַיֵּרְדּוּ חַיִּים שְׁאֵלָה וַיֵּדְעוּתָם כִּי נֶאֱצָו הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֶת־יְהוָה:	30
31	And it came to pass, as he made an end of speaking all these words, that the ground did cleave asunder that was under them.	וַיְהִי כַכְלָתוֹ לְדַבֵּר אֵת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתִּבָּקַע הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תַּחְתֵּיהֶם:	31
32	And the earth opened her mouth and swallowed them up, and their households, and all the men that appertained unto Korah, and all their goods.	וַתִּפְתַּח הָאָרֶץ אֶת־פִּיהָ וַתִּבְלַע אֹתָם וְאֶת־בְּתֵיהֶם וְאֶת כָּל־הָאָדָם אֲשֶׁר לְקֹרַח וְאֶת כָּל־הָרְכוּשׁ:	32
33	So they, and all that appertained to them, went down alive into the pit; and the earth closed upon them, and they perished from among the assembly.	וַיֵּרְדּוּ תָם וְכָל־אֲשֶׁר לָהֶם חַיִּים שְׁאֵלָה וַתִּכָּס עֲלֵיהֶם הָאָרֶץ וַיֵּאבְדּוּ מִתּוֹךְ הַקָּהָל:	33
34	And all Israel that were round about them fled at the cry of them; for they said: 'Lest the earth swallow us up.'	וְכָל־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר סְבִיבְתֵיהֶם נָסּוּ לְקָלָם כִּי אָמְרוּ בֶן־תִּבְלָעֵנוּ הָאָרֶץ:	34

ובניהם ושטם. צא וראה כמה קשה המחלוקת שהרי צית דין של מטה אין עונשין אלא עד שיציא שמי שערות וצית דין של מעלה עד כ' שנה וכאז אכדו אף יונקי שדים (שם ג):

(28) לעשות את כל המעשים האלה. שעשימי על פי הדבור למת לאהרן כהונה גדולה וצניו סגני כהונה ואלו כפן נשיא הקהתי:

(29) לא ה' שלחני. אלא אני עשימי הכל מדעתי וצדין הוא חולק עלי (שם ח):

(30) ואם בריאה. חדשה: יברא ה'. להמית אותם בצמיחה שלא מת זה אדם עד הנה ומה היא הצריאה ופצתה האדמה את פיה ותבלעם אז וידעתם כי נאלץ הם את ה' ואני מפי הגבורה אמרתי ורצותינו פירשו (שם יא). סנהדרין קי, א) אם בריאה פה לארץ מששת ימי בראשית מוטב ואם לאו יצרא ה':

(34) נסו לקולם. נשזיל הקול היוצא על בליעתם:

35	And fire came forth from the LORD, and devoured the two hundred and fifty men that offered the incense.	וַאֲשֶׁר יֵצְאָה מֵאֵת יְהוָה וְתֹאכַל אֶת הַחֲמִשִּׁים וּמֵאֲתָיִם אִישׁ מִקִּרְיַי הַקְטֹרֶת: (ס)	וַאֲשֶׁתָּא נִפְקַת מִן קֳדָם יי וַאֲכַלְתָּ יְת מֵאֲתָן וְחֲמִשִּׁין גּוֹבְרָא מִקִּרְבֵּי קְטוֹרֶת בּוֹסְמִיא:
XVII	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר:	וּמְלִיל יי עִם מֹשֶׁה לְמִימֹר:
2	'Speak unto Eleazar the son of Aaron the priest, that he take up the fire-pans out of the burning, and scatter thou the fire yonder; for they are become holy;	אָמַר אֶל־אֱלֶעָזָר בֶּן־אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן וַיִּרָם אֶת־הַמַּחְתֹּת מִבֵּין הַשֹּׂרֶפֶה וְאֶת־הָאֵשׁ זָרַה־הַלֵּלָהּ כִּי קִדְּשׁוּ:	אִמַּר לְאֱלֶעָזָר בֶּר אֶהֱרֹן כֹּהֵנָא וַיִּפְרִישׁ יְת מַחְתֵּיתָא מִבֵּין יְקִידִיא וְיֵת אִישָׁתָא יִרְחִיק לְהֵלָאָה אַרְי אֲתַקְדָּשָׁא:
3	even the fire-pans of these men who have sinned at the cost of their lives, and let them be made beaten plates for a covering of the altar—for they are become holy, because they were offered before the LORD—that they may be a sign unto the children of Israel.'	אֵת מַחְתֹּת הַחֲטָאִים הָאֵלֶּה בְּנִפְשָׁתָם וְעָשׂוּ אֹתָם רִקְעֵי פָחִים צָפוּי לְמִזְבֵּחַ כִּי־הִקְרִיבָם לִפְנֵי־יְהוָה וַיִּקְדָּשׁוּ וַיְהִי לְאוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל:	יְת מַחְתֵּית חֲטָאִין הָאֵלִין דְּאֲתַחֲיִבּוּ בְּנִפְשָׁתָהֶן וַיַּעֲבְדוּן יְתָהֶן טָסִין רִדִּידִין חוּפָאָה לְמִדְּבָחָא אַרְי קְרִיבּוּנִין קֳדָם יי וַאֲתַקְדָּשָׁא וַיְהִי לְאוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל:
4	And Eleazar the priest took the brazen fire-pans, which they that were burnt had offered; and they beat them out for a covering of the altar,	וַיִּקָּח אֱלֶעָזָר הַכֹּהֵן אֶת מַחְתֹּת הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר הִקְרִיבוּ הַשֹּׂרֶפִים וַיִּרְקְעוּם צָפוּי לְמִזְבֵּחַ:	וַנְּסִיב אֱלֶעָזָר כֹּהֵנָא יְת מַחְתֵּית נְחָשָׁא דְּקִרְיָבוּ יְקִידִיא וַרִדִּידוּנִין חוּפָאָה לְמִדְּבָחָא:
5	to be a memorial unto the children of Israel, to the end that no common man, that is not of the seed of Aaron, draw near to burn incense before the LORD; that he fare not as Korah, and as his company; as the LORD spoke unto him by the hand of Moses.	זָכְרוֹן לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַעַן אֲשֶׁר לֹא־יִקְרַב אִישׁ זָר אֲשֶׁר לֹא מִזֶּרַע אֶהֱרֹן הוּא לְהַקְטִיר קְטֹרֶת לִפְנֵי יְהוָה וְלֹא־יִהְיֶה כְּקֹרַח וְכַעֲדָתוֹ כֹּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: (פ)	דְּוִכְרָנָא לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּדִיל דְּלֹא יִקְרַב גִּבְר חִילוּנִי דְּלֹא מִזֶּרַע אֶהֱרֹן הוּא לְאַסְקָא קְטוֹרֶת בּוֹסְמִין קֳדָם יי וְלֹא יְהִי כְּקֹרַח וְכַנְשִׁיתִיהָ כְּמֵא דְּמְלִיל יי בִּידָא דְּמֹשֶׁה לִיָּה:

- (2) ואת האש. שנתון המחתות: זרה הלאה. לארץ מעל המחתות: כי קדשו. המחתות ואסורין צהנאה שהרי עשאו כל שרת:
- (3) החטאים האלה בנפשותם. שנעשו פושעים בנפשותם שנחלקו על הקצ"ה (יומא לו): רקעי. רדידין: פחים. טסין מרודדין טיניצ"ש בלע"ז: צפוי למזבח. למזבח הנחשת: ויהיו לאות. לזכרון שיאמרו אלו היו מאותן שנחלקו על הכהונה ונשרפו:
- (4) וירקעום. אינטינדר"ש בלע"ז:
- (5) ולא יהיה בקרח. כדי שלא יהיה כקרח: כאשר דבר ה' ביד משה לו. כמו עליו על אהרן דבר אל משה שיהיה הוא ובניו כהנים לפיכך לא יקרב אדם זר אשר לא מורע אהרן וגו' וכן כל לי ולו ולהם הסמוכים אצל דבור פתרונו כמו על. ומדרשו (תנחומא לו, יא) על קרח ומהו ביד משה ולא כתב אל משה רמז לחולקים על הכהונה שלוקין בצרעת כמו שלקה משה בידו שנאמר (שמות 7, 1) ויוציאה והנה ידו מורעת כשלג ועל כן לקה עוזיה בצרעת (דעה"כ, כ):

6	But on the morrow all the congregation of the children of Israel murmured against Moses and against Aaron, saying: 'Ye have killed the people of the LORD.'	וַיִּלְנוּ כָּל-עֵדֶת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל וּמִמְחֶלֶת עַל-מֹשֶׁה וְעַל-אַהֲרֹן לֵאמֹר אַתֶּם הִמַּתֶּם אֶת-עַם יְהוָה:	וְאַתְּרַעְמוּ כָּל כְּנִשְׁתָּא דְבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּיוֹמָא דִּבְתְּרוּהִי עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן לְמִימַר אַתּוֹן גְּרַמְתּוֹן דְּמִית עַמִּיה דְּיִי:
7	And it came to pass, when the congregation was assembled against Moses and against Aaron, that they looked toward the tent of meeting; and, behold, the cloud covered it, and the glory of the LORD appeared.	וַיְהִי בַּהֲקָהֵל הָעֵדָה עַל-מֹשֶׁה וְעַל-אַהֲרֹן וַיַּפְּנוּ אֶל-אַהֲל מוֹעֵד וְהִנֵּה כֶסֶד הוּא הָעֹנֵן וַיֵּרָא כְבוֹד יְהוָה:	וְהָיָה בְּאַתְכַּנְּשׁוֹת כְּנִשְׁתָּא עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן וְאַתְּפִנְאוּ לְמִשְׁכַּן זְמַנָּא וְהָא חֻפְהִי עֲנָנָא וְאַתְּגַלִּי יִקְרָא דְּיִי:
8	And Moses and Aaron came to the front of the tent of meeting.	וַיָּבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל-פְּנֵי אֹהֶל מוֹעֵד: (ס)	וְעָאֵל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן לְקִדְּם מִשְׁכַּן זְמַנָּא:
9	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:	וּמַלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:
10	'Get you up from among this congregation, that I may consume them in a moment.' And they fell upon their faces.	הֲרֹמוּ מִתּוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת וְאֹכְלָה אֶתֶם כְּרָגַע וַיִּפְּלוּ עַל-פְּנֵיהֶם:	אַתְּפִרְשׁוּ מִגּוֹ כְּנִשְׁתָּא הָדָא וְאַשְׁיִצִי יְתֵהוּן כְּשַׁעָה וַיִּפְּלוּ עַל אִפֵּיהוֹן:
11	And Moses said unto Aaron: 'Take thy fire-pan, and put fire therein from off the altar, and lay incense thereon, and carry it quickly unto the congregation, and make atonement for them; for there is wrath gone out from the LORD: the plague is begun.'	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-אַהֲרֹן קַח אֶת-הַמִּזְבֵּחַ וְתֵן-עָלָיָה אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ וְשִׁים קִטְרֶת וְהוֹלֵךְ מִהֵרָא אֶל-הָעֵדָה וְכִפֵּר עֲלֵיהֶם כִּי-יֵצֵא תִקְצֹף מִלִּפְנֵי יְהוָה הַחֵל הַנֶּגֶף:	וְאָמַר מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן סֵב יָת מִחֲתִיתָא וְהֵב עָלָה אִשְׁתָּא מֵעַלּוֹי מִדְּבַחָא וְשׁו קִטּוֹרֶת בּוֹסְמִין וְאוֹבִיל בְּפָרִיעַ לְכַנְשָׁתָא וְכִפֵּר עֲלֵיהוֹן אֲרִי נִפְק רִוּחָא מִן קִדְּם יִי שְׂרִי מוֹתָנָא:
12	And Aaron took as Moses spoke, and ran into the midst of the assembly; and, behold, the plague was begun among the people; and he put on the incense, and made atonement for the people.	וַיִּקַּח אַהֲרֹן כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה וַיֵּרָץ אֶל-תּוֹךְ הַקָּהֵל וְהִנֵּה הַחֵל הַנֶּגֶף בָּעָם וַיִּתֵּן אֶת-הַקִּטְרֶת וַיִּכְפֹּר עַל-הָעָם:	וַנְּסִיב אַהֲרֹן כְּמָא דְּמַלְיִל מֹשֶׁה וַרְהֵט לְגו קָהֵלָא וְהָא שְׂרִי מוֹתָנָא בְּעָמָא וַיְהִי יָת קִטּוֹרֶת בּוֹסְמִיָא וְכִפֵּר עַל עָמָא:
13	And he stood between the dead and the living; and the plague was stayed.	וַיַּעֲמֵד בֵּין-הַמֵּתִים וּבֵין הַחַיִּים וַתֵּעָצֵר הַמִּגֵּפָה:	וְקָם בֵּין מִיתָיָא וּבֵין חַיָּיָא וְאַתְּכְּלִי מוֹתָנָא:

(11) וכפר עליהם. רז זה מסר לו מלאך המות כשעלה לרקיע שהקטרת עוזר המגפה כדאיחא צמסכת שצת (פט, ח); (13) ויעמוד בין המתים וגו'. אחז את המלאך והעמידו על כרחו אמר לו המלאך הנח לי לעשות שליחותי אמר לו משה זוני לעכב על ידך אמר לו אני שלוחו של מקום ואתה שלוחו של משה אמר לו אין משה אומר כלום מלצו אלא מפני הגבורה אם אין אתה מאמין הרי הקצ"ה ומשה אל פתח אהל מועד צא עמי ושאל וזהו שנאמר וישב אהרן אל משה (מכילתא). תנחומא תלזא (טו). דבר אחר למה צקטרת לפי שהיו ישראל מליזין ומרננים אחר הקטרת לומר סם המות הוא על ידו מתו נדב ואזיהוא על

14	Now they that died by the plague were fourteen thousand and seven hundred, besides them that died about the matter of Korah.	וַיְהִיו הַמָּתִים בַּמִּגַּפָּה אַרְבָּעַת עָשָׂר אֶלֶף וּשְׁבַע מֵאוֹת מִלֶּבֶד הַמָּתִים עַל־דִּבְר־קֶרַח:	וַהֲיוּ דַמִּיתוּ בַּמוֹתָנָא אַרְבַּעַת עָשָׂר אֶלֶפִין וּשְׁבַע מֵאָה בַר מַדְמִיתוּ עַל פְּלוּגְתָּא דִּקְרַח:
15	And Aaron returned unto Moses unto the door of the tent of meeting, and the plague was stayed.	וַיָּשָׁב אַהֲרֹן אֶל־מֹשֶׁה אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְהַמִּגַּפָּה נִעְצָרָה: (פ)	וְתַב אַהֲרֹן לִוֹת מֹשֶׁה לְתַרְעַ מִשְׁכַּן זְמָנָא וּמוֹתָנָא אֶתְכַלִּי:
16	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר:	וּמִלִּיל יֵי עִם מֹשֶׁה לְמִימֵר:
17	'Speak unto the children of Israel, and take of them rods, one for each fathers' house, of all their princes according to their fathers' houses, twelve rods; thou shalt write every man's name upon his rod.	דִּבְרוּ אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְקַח מֵאֲתָם מִטָּה מִטָּה לְבֵית אָב מֵאֵת כָּל־נְשִׂאֵהֶם לְבֵית אֲבֹתָם שְׁנַיִם עָשָׂר מִטּוֹת אִישׁ אֶת־שְׁמוֹ תִּכְתֹּב עַל־מִטָּהוּ:	מִלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְסַב מִנְהוֹן חוּטְרָא חוּטְרָא לְבֵית אָבָא מִן כָּל רַבְרַבְנֵיהוֹן לְבֵית אֲבָהֶתְהוֹן תְּרִי עָשָׂר חוּטְרִין גְּבַר יֵת שְׁמֵיהּ תִּכְתֹּב עַל חוּטְרֵיהּ:
18	And thou shalt write Aaron's name upon the rod of Levi, for there shall be one rod for the head of their fathers' houses.	וְאֵת שֵׁם אַהֲרֹן תִּכְתֹּב עַל־מִטָּה לִּי בִי מִטָּה אֶחָד לְרֹאשׁ בֵּית אֲבֹתָם:	וְיֵת שְׁמָא דַּאֲהֲרֹן תִּכְתֹּב עַל חוּטְרָא דְלִוֵי אַרִי חוּטְרָא חַד לְרִישׁ בֵּית אֲבָהֶתְהוֹן:
19	And thou shalt lay them up in the tent of meeting before the testimony, where I meet with you.	וְהִנַּחְתָּם בְּאֹהֶל מוֹעֵד לִפְנֵי הָעֵדוּת אֲשֶׁר אֲנִיעַד לָכֶם שָׁמָּה:	וְתַצְנַעְנִין בַּמִּשְׁכָּן זְמָנָא קֳדָם סְהַדוּתָא דְאַזְמִין מִימְרֵי לְכוּן תִּמְנָן:
20	And it shall come to pass, that the man whom I shall choose, his rod shall bud; and I will make to cease from Me the murmurings of the children of Israel, which they murmur against you.'	וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר אֲבַחֵר־בּוֹ מִמֵּהוּ יִפְרַח וְהִשְׁפֹּתִי מֵעַלִי אֶת־תַּלְנוּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֵם מַלִּינִם עֲלֵיכֶם:	וְהָיָה גּוֹבְרָא דַּאֲתַרְעֵי בֵיהּ חוּטְרֵיהּ יִנְעִי וְאֵנִית מִן קֳדָמִי יֵת תּוֹרַעְמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דְאַנּוּן מִתַּרְעִמִין עֲלֵיכוּן:
21	And Moses spoke unto the children of Israel; and all their princes gave him rods, for each prince one, according to their fathers' houses, even twelve rods; and the rod of Aaron was among their rods.	וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיָּתְנוּ אֵלָיו כָּל־נְשִׂאֵיהֶם מִטָּה לְנָשִׂיא אֶחָד מִטָּה לְנָשִׂיא אֶחָד לְבֵית אֲבֹתָם שְׁנַיִם עָשָׂר מִטּוֹת וּמִטָּה אַהֲרֹן בְּתוֹךְ מִטּוֹתָם:	וּמִלִּיל מֹשֶׁה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּתְּבוּ לֵיהּ כָּל רַבְרַבְנֵיהוֹן חוּטְרָא לְרִבָּא חַד חוּטְרָא לְרִבָּא חַד לְבֵית אֲבָהֶתְהוֹן תְּרִי עָשָׂר חוּטְרִין וְחוּטְרָא דַּאֲהֲרֹן בְּגוֹ חוּטְרֵיהוֹן:

ידו נשרפו חמשים ומאתים איש אמר הקב"ה תראו שעוזר מגפה הוא והחטא הוא הממית (מכילתא ויסע פרשה ו. זכרות לג, א):

(18) כי משה אחד. אף על פי שחלקתים לשתי משפחות משפחת כהונה לצד ולויה לצד מכל מקום שצט אחד הוא:

(20) והשכתי. כמו (בראשית ח, א) וישכו המים (אסתר ז, י) וחמת המלך שככה:

(21) בתוך מטותם. הניחו צלמנע שלא יאמרו מפני שהניחו צלד שכניה פרח (תנחומא אחרי ח):

22	And Moses laid up the rods before the LORD in the tent of the testimony.	וַיָּנִחַ מֹשֶׁה אֶת־הַמִּטֵּה לִפְנֵי יְהוָה בַּאֲהֶל הָעֵדוּת׃ וַאֲצַנֵּעַ מֹשֶׁה יֵת חוֹטְרֵי אֶדְנִי בַּמִּשְׁכָּנָא דְסִהְדוּתָא׃	22
23	And it came to pass on the morrow, that Moses went into the tent of the testimony; and, behold, the rod of Aaron for the house of Levi was budded, and put forth buds, and bloomed blossoms, and bore ripe almonds.	וַיְהִי מִמָּחָרֹת וַיָּבֹא מֹשֶׁה אֶל־אֲהֶל הָעֵדוּת וַהֲנֶה פָּרַח מִמֶּה־אֶהְרֹן לְבֵית לְוִי וַיֵּצֵא פָּרַח וַיִּצֵּץ צִיץ וַיִּגְמַל שְׂקָדִים׃ וַהֲנֶה בְיוֹמָא דְבִתְרוּהִי וְעָאֵל מֹשֶׁה לַמִּשְׁכָּנָא דְסִהְדוּתָא וְהָא יְעָא חוֹטְרָא דְאֶהְרֹן לְבֵית לְוִי וַאֲפִיק לְבַלְבִּין וַאֲנִיץ נֶץ וְכַפִּית שְׂגָדִין׃	23
24	And Moses brought out all the rods from before the LORD unto all the children of Israel; and they looked, and took every man his rod.	וַיֵּצֵא מֹשֶׁה אֶת־כָּל־הַמִּטֵּה מִלִּפְנֵי יְהוָה אֶל־כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּרְאוּ וַיִּקְחוּ אִישׁ מִמֶּה׃ (פ)	24
25	and the LORD said unto Moses: 'Put back the rod of Aaron before the testimony, to be kept there, for a token against the rebellious children; that there may be made an end of their murmurings against Me, that they die not.'	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה הָשֵׁב אֶת־מִטֵּה אֶהְרֹן לִפְנֵי הָעֵדוּת לְמַשְׁמַרְתָּ לְאוֹת לְבְנֵי־מִרִי וְתִכְלֹ תִלְוִנְתֶּם מֵעַלִי וְלֹא יָמָתוּ׃	ששי
26	Thus did Moses; as the LORD commanded him, so did he.	וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ כֵּן עָשָׂה׃ (פ)	26
27	And the children of Israel spoke unto Moses, saying: 'Behold, we perish, we are undone, we are all undone.	וַיֹּאמְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר הֵן גּוֹעֵגְנוּ אֲבָדְנוּ כָּלֵנוּ אֲבָדְנוּ׃ וַאֲמָרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לַמֹּשֶׁה לְמִימַר הָא מַנְנָא קְטִילַת חֲרָבָא הָא מַנְנָא בִּלְעַת אֲרַעָא הָא מַנְנָא מִיתוּ בְּמוֹתָנָא׃	27
28	Every one that cometh near, that cometh near unto the tabernacle of the LORD, is to die; shall we wholly perish?	כָּל הַקֵּרֵב אֶל־מִשְׁכַּן יְהוָה יָמוּת הָאֵם תָּמָנוּ לְגֹועַ׃ (ס) כָּל דְּקָרִיב מִקֵּרֵב לַמִּשְׁכָּנָא דִּי מָאִית הָא אֲנַחְנָא סִיפִין לְמָמָת׃	28

(23) ויצא פרח. כמשמעו: ציץ. הוא חנטת הפרי כשהפרח נופל: ויגמל שקדים. כשהוכר הפרי הוכר שהן שקדים לשון (בראשית כא, ח) ויגדל הילד ויגמל ולשון זה מזוי צפרי האילן כמו (ישעיה יח, ה) וצוסר גומל יהיה נזה. ולמה שקדים, הוא הפרי הממהר להפריח מכל הפירות אף המעורר על הכהונה פורענותו ממהרת לצא כמו שמצינו בעוזיה (ד"ה"כ כו, יט) והלזרעת זרחה צמחו (מדרש אגדה) ותרגמו וכפית שגדין כמין אשכול שקדים יחד כפותים זה על זה:

(25) למשמרת לאות. לזכרון שצמחתי צאהרן הכהן ולא ילונ עוד על הכהונה: ותכל תלונתם. כמו ותכלה תלונתם לשון זה שם מפעל יחיד לשון נקבה כמו תלונתם מרמורי"ש צלע"ו ויש חילוק בין תלונתם תלונתם תלונה אחת תלונותם שם דבר צלשון יחיד ואפילו הם תלונות הרבה:

(28) כל הקרב הקרב וגו'. אין אנו יכולין להיות זהירין בכך כולנו רשאים להכנס לחצר אהל מועד ואחד שיקריב עצמו יותר מחזריו ויכנס לתוך אהל מועד ימות: האם תמנו לגוע. שמה הופקרנו למיתה:

XVIII	<p>And the LORD said unto Aaron: "Thou and thy sons and thy fathers' house with thee shall bear the iniquity of the sanctuary; and thou and thy sons with thee shall bear the iniquity of your priesthood.</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־אַהֲרֹן אֲתָהּ וּבְנֶיךָ וּבֵית־אָבִיךָ אֶתְּשֹׂאוּ אֶת־עֲוֹן הַמִּקְדָּשׁ וְאֶתְּהוּ וּבְנֶיךָ אֶתְּשֹׂאוּ אֶת־עֲוֹן כְּהֹנְתְּכֶם:</p>	<p>XVIII וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־אַהֲרֹן אֲתָהּ וּבְנֶיךָ וּבֵית־אָבִיךָ אֶתְּשֹׂאוּ אֶת־עֲוֹן הַמִּקְדָּשׁ וְאֶתְּהוּ וּבְנֶיךָ אֶתְּשֹׂאוּ אֶת־עֲוֹן כְּהֹנְתְּכֶם:</p>	XVIII
2	<p>And thy brethren also, the tribe of Levi, the tribe of thy father, bring thou near with thee, that they may be joined unto thee, and minister unto thee, thou and thy sons with thee being before the tent of the testimony.</p>	<p>וְאַף יְת אַחֶיךָ שִׁבְטֵא דְלֵוִי שִׁבְטֵא דְאָבִיךָ קְרִיב לְוָתְךָ וַיְתוֹסְפוּן עֲלֶיךָ וַיִּשְׁמְשׁוּן וְאַתָּה וּבְנֶיךָ עִמָּךְ קֹדֶם מִשְׁכָּנָא דְּתִשְׁתָּוִתֵּא:</p>	<p>2 וְגַם אֶת־אֶחָיֶךָ מִטֵּה לְוִי שִׁבְט אָבִיךָ הַקָּרֵב אֲתָךְ וַיֵּלְכוּ עִיךָ וַיִּשְׁרְתוּךָ וְאַתָּה וּבְנֶיךָ אֲתָךְ לִפְנֵי אֹהֶל הָעֵדֻת:</p>	2
3	<p>And they shall keep thy charge, and the charge of all the Tent; only they shall not come nigh unto the holy furniture and unto the altar, that they die not, neither they, nor ye.</p>	<p>וַיִּשְׁרְתוּן מִשְׁרְתְּךָ וּמִשְׁרְתֵּי כָל מִשְׁכָּנָא בְּרִם לְמַנִּי קוֹדֶשָׁא וְלֹמַדְבָּחָא לֹא יִקְרְבוּ וְלֹא יָמוּתוּן אֶף אַנְשֵׁי אֶף אִתּוֹן:</p>	<p>3 וַשְׁמְרוּ מִשְׁמְרְתְּךָ וּמִשְׁמְרֵי כָל־הָאֹהֶל אֶךְ אֶל־כָּלִי הַקֹּדֶשׁ וְאֶל־חַמְזִבָּח לֹא יִקְרְבוּ וְלֹא־ יָמוּתוּ גַם־הֵם גַּם־אַתֶּם:</p>	3
4	<p>And they shall be joined unto thee, and keep the charge of the tent of meeting, whatsoever the service of the Tent may be; but a common man shall not draw nigh unto you.</p>	<p>וַיְתוֹסְפוּן עֲלֶיךָ וַיִּשְׁרְתוּן יְת מִשְׁרְתֵּי מִשְׁכָּנָא זְמָנָא לְכָל הוֹלְחֵן מִשְׁכָּנָא וְחִילוּנִי לֹא יִקְרַב לְוָתְכֶם:</p>	<p>4 וַנֵּלְכוּ עִיךָ וַשְׁמְרוּ אֶת־מִשְׁמְרֵי אֹהֶל מוֹעֵד לְכָל עֲבֹדַת הָאֹהֶל וְזָר לֹא־יִקְרַב אֲלֵיכֶם:</p>	4
5	<p>And ye shall keep the charge of the holy things, and the charge of the altar, that there be wrath no more upon the children of Israel.</p>	<p>וְתִשְׁרְתוּן יְת מִשְׁרְתֵּי קוֹדֶשָׁא וְיְת מִשְׁרְתֵּי מִדְּבָחָא וְלֹא יְהִי עוֹד רוּגְזָא עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>5 וַשְׁמְרֵתֶם אֶת מִשְׁמְרֵי הַקֹּדֶשׁ וְאֶת מִשְׁמְרֵי חַמְזִבָּח וְלֹא־יִהְיֶה עוֹד קֶצֶף עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	5
6	<p>And I, behold, I have taken your brethren the Levites from among the children of Israel; for you they are given as a gift unto the LORD, to do the service of the tent of meeting.</p>	<p>וְאַנָּה הָא קְרִיבִית יְת אַחֲיֹכֶם לִינְאִי מִגּוֹ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְכוֹן מִתְּנָא יְהִיבִין קֹדֶם יְיָ לְמַפְלַח יְת הוֹלְחֵן מִשְׁכָּנָא זְמָנָא:</p>	<p>6 וְאַנִּי הִנֵּה לִקְחָתִי אֶת־אֲחֵיכֶם הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָכֶם מִתְּנָה נְתֻנִים לַיהוָה לַעֲבֹד אֶת־ עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד:</p>	6

(1) ויאמר ה' אל אהרן. למשה אמר שיאמר לאהרן להזהירו על תקנת ישראל שלא יכנסו למקדש (ספרי קיז): אתה ובניך ובית אביך. הם בני קהת אבי עמרם (שם קטז): תשאו את עון המקדש. עליכם אני מטיל עונש הזרים שיטעו צעסקי הדברים המקודשים המסורים לכם הוא האהל והארון והשלחן וכלי הקדש אחס תשצו ותזהירו על כל זר הצא ליגע: ואתה ובניך. הכהנים: תשאו את עון כהונתכם. שאינה מסורה ללוים ותזהירו הלוים השוגגים שלא יגעו אליכם צעודתכם:

(2) וגם את אחיך. בני גרשון ובני מררי: וילוו. ויתחצרו אליכם להזהיר גם את הזרים מלהתקרב אליהם: וישרתוך. צשמירת השערים ולמנות מהם גוזרין ואמרכלין (שם. זכחס נז):

(4) וזר לא יקרב אליכם. אתכם אני מזהיר על כך:

(5) ולא יהיה עוד קצף. כמו שהיה כבר שנאמר (במדבר יז, יא) כי ילא הקצף (ספרי):

(6) לכם מתנה נתנים. יכול לעבודתכם של הדיוט תלמוד לומר לה' כמו שמפורש למעלה לשמור משמרת גוזרין ואמרכלין:

7 And thou and thy sons with thee shall keep your priesthood in everything that pertaineth to the altar, and to that within the veil; and ye shall serve; I give you the priesthood as a service of gift; and the common man that draweth nigh shall be put to death.'

8 And the LORD spoke unto Aaron: 'And I, behold, I have given thee the charge of My heave-offerings; even of all the hallowed things of the children of Israel unto thee have I given them for a consecrated portion, and to thy sons, as a due for ever.

9 This shall be thine of the most holy things, reserved from the fire: every offering of theirs, even every meal-offering of theirs, and every sin-offering of theirs, and every guilt-offering of theirs, which they may render unto Me, shall be most holy for thee and for thy sons.

10 In a most holy place shalt thou eat thereof; every male may eat thereof; it shall be holy unto thee.

11 And this is thine: the heave-offering of their gift, even all the wave-offerings of the children of Israel; I have given them unto thee, and to thy sons and to thy daughters with thee, as a due for ever; every one that is clean in thy house may eat thereof.

וְאַתָּה וּבְנֶיךָ עִמָּךְ תִּטְהָרוּ יֵת כְּהֹנָתְכֹן לְכָל פְּתֻחַת מִדְבַּח וּלְמִגְוֵי לְפָרוֹכֶתָּה וּתְפַלְחוּן פּוֹלְחֵן מִזְבֵּחַ אֲתֵן יֵת כְּהֹנָתְכֹן וְחִילּוֹנֵי דִיקָרָב יִתְקַטְּלוּ:

וּמִלִּיל יֵי עִם אַהֲרֹן וְאַנִּי הִנֵּה נֹתְנִי לָךְ אֶת־מִשְׁמַרְתָּ תְּרוּמָתִי לְכָל־קֹדְשֵׁי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לָךְ נֹתְתִים לְמִשְׁחָה וּלְבְנֶיךָ לְחֶק־עוֹלָם:

זֶה־יִהְיֶה לָּךְ מִקֹּדֶשׁ הַקֹּדְשִׁים מִן־הָאֵשׁ כָּל־קָרְבָּנָם לְכָל־מִנְחָתָם וּלְכָל־חֲטָאתָם וּלְכָל־אֲשָׁמָם אֲשֶׁר יָשִׁיבוּ לִי קֹדֶשׁ קֹדְשִׁים לָּךְ הוּא וּלְבְנֶיךָ:

בְּקֹדֶשׁ הַקֹּדְשִׁים תֹּאכְלֶנּוּ כָּל־דְּכוּרָא יִכּוֹל יִתִּיה קֹדֶשׁא יִהְיֶה לָּךְ:

וְזֶה־לָּךְ תְּרוּמַת מִתְּנֵם לְכָל־תְּנוּפֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָךְ וּלְבְנֶיךָ וּלְבָנֶיךָ עִמָּךְ לְקִים עֹלָם כָּל דִּירְפֵי בְּבִיתְךָ יִכּוֹל יִתִּיה:

וְאַתָּה וּבְנֶיךָ אֲתֶךָ תִּשְׁמְרוּ אֶת־כְּהֹנָתְכֶם לְכָל־דָּבָר תִּמְזַבְּחוּ וּלְמִבֵּית לְפָרֹכֶת וְעַבְדְּתֶם עַבְדַּת מִתְּנֶה אֲתֶן אֶת־כְּהֹנָתְכֶם וְהִזְרֹק הַקָּרָב יוּמָת: (פ)

וְיִדְבַר יְהוָה אֶל־אַהֲרֹן וְאַנִּי הִנֵּה נֹתְנִי לָךְ אֶת־מִשְׁמַרְתָּ תְּרוּמָתִי לְכָל־קֹדְשֵׁי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לָךְ נֹתְתִים לְמִשְׁחָה וּלְבְנֶיךָ לְחֶק־עוֹלָם:

זֶה־יִהְיֶה לָּךְ מִקֹּדֶשׁ הַקֹּדְשִׁים מִן־הָאֵשׁ כָּל־קָרְבָּנָם לְכָל־מִנְחָתָם וּלְכָל־חֲטָאתָם וּלְכָל־אֲשָׁמָם אֲשֶׁר יָשִׁיבוּ לִי קֹדֶשׁ קֹדְשִׁים לָּךְ הוּא וּלְבְנֶיךָ:

בְּקֹדֶשׁ הַקֹּדְשִׁים תֹּאכְלֶנּוּ כָּל־זָכָר יֹאכֵל אֹתוֹ קֹדֶשׁ יִהְיֶה־לָּךְ:

וְזֶה־לָּךְ תְּרוּמַת מִתְּנֵם לְכָל־תְּנוּפֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָךְ נֹתְתִים וּלְבְנֶיךָ וּלְבָנֶיךָ אֲתֶךָ לְחֶק־עוֹלָם כָּל־טָהוֹר בְּבִיתְךָ יֹאכֵל אֹתוֹ:

(7) עבדת מתנה. צמחנה נמחיה לכס:

(8) ואני הנה נותני לך. צמחה. לשון שמה הוא זה כמו (שמות 7, 7) הנה הוא יוצא לקראתך וראך ושמה צלצו משל למלך שנתן שדה לאוהבו ולא כחז ולא חסם ולא העלה צערכאין בא אחד וערער (עליו) על השדה אמר לו המלך כל מי שירצה יבא ויערער לנגדך הריני כחז וחוסם לך ומעלה צערכאין אף כאן לפי שצא קרח וערער כנגד אהרן על הכהונה בא הכחז ונתן לו כ"ד מתנות כהונה בצרית מלח עולם ולכן נסמכה פרשה זו לכאן (חולין קלג. ספרי קיז): משמרת תרומתי. שאתה צריך לשמרון צטהרה: למשחה. לגדולה (ספרי שם):

(9) מן האש. לאחר הקטרת האשים: כל קרבנם. כגון זבחי שלמי צבור (שם): מנחתם חטאתם ואשמים. כמשמעו: אשר ישיבו לי. זה גזל הגר (שם):

(10) בקדש הקדשים תאכלנו וגו'. למד על קדשי קדשים שאין נאכלין אלא בעזרה ולזכרי כהונה (שם):

(11) תרומת מתנם. המורס מן המודה ומהשלמים ואיל נזיר: לכל תנופות. שהרי אלו טעונין תנופה (שם): כל טהור. ולא טמאים (ספרי). דבר אחר כל טהור לרצות אשמו:

12	All the best of the oil, and all the best of the wine, and of the corn, the first part of them which they give unto the LORD, to thee have I given them.	כָּל חֵלֶב יִצְהָר וְכָל-חֵלֶב תִּירֹשׁ וְדָגָן רִאשִׁיתָם אֲשֶׁר-יִתְּנוּ לַיהוָה לָךְ נִתְּתִים:	כָּל טוֹב מִשֶּׁח וְכָל טוֹב חֶמֶר וְעֵבֶר רִישִׁיתָהוֹן דִּיהֲנִין קָדָם יְיָ לָךְ יִתְּתֶנּוּ:
13	The first-ripe fruits of all that is in their land, which they bring unto the LORD, shall be thine; every one that is clean in thy house may eat thereof.	בְּכוּרֵי כָל-אֲשֶׁר בָּאֲרֶצֶם אֲשֶׁר-יָבִיאוּ לַיהוָה לָךְ יִהְיֶה כָל-טָהוֹר בְּבֵיתְךָ יֹאכְלֶנּוּ:	בְּכוּרֵי כָל דְּבִאֲרֶהוֹן דִּייתוֹן קָדָם יְיָ דִּילָךְ יְהִי כָּל דִּידְכִי בְּבֵיתְךָ יִכְלֶנּוּ:
14	Every thing devoted in Israel shall be thine.	כָּל-תֶּרֶם בְּיִשְׂרָאֵל לָךְ יִהְיֶה:	כָּל חֶרְמָא בְּיִשְׂרָאֵל דִּילָךְ יְהִי:
15	Every thing that openeth the womb, of all flesh which they offer unto the LORD, both of man and beast, shall be thine; howbeit the first-born of man shalt thou surely redeem, and the firstling of unclean beasts shalt thou redeem.	כָּל-פֶּטֶר רֶחֶם לְכָל-בָּשָׂר אֲשֶׁר-יִקְרִיבוּ לַיהוָה בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה יִהְיֶה-לָּךְ אֵדוּ פִּדְיָה תַּפְדֶּה אֶת בְּכוֹר הָאָדָם וְאֵת בְּכוֹר-הַבְּהֵמָה הַטְּמֵאָה תַּפְדֶּה:	כָּל פֶּתַח וּלְדָא לְכָל בָּשָׂר דִּיקְרִבּוֹן קָדָם יְיָ בָּאָנְשָׁא וּבְבִעִירָא יְהִי לָךְ בְּרִם מִפְּרָק תַּפְרוֹק יֵת בּוֹכְרָא דְאָנְשָׁא וְיֵת בּוֹכְרָא דְבִעִירָא מְסֻבָּא תַּפְרוֹק:
16	And their redemption-money—from a month old shalt thou redeem them—shall be, according to thy valuation, five shekels of silver, after the shekel of the sanctuary—the same is twenty gerahs.	וּפְדוּיָם מִבֶּן-חֹדֶשׁ תַּפְדֶּה בְּעֶרְכָּךְ כֶּסֶף חֲמִשָּׁת שֶׁקֶלִים בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ עֶשְׂרִים גֵּרָה הוּא:	וּפְדוּקְנִיָּה מִבֶּר יֶרְחָא תַּפְרוֹק בְּפְדוּקְנִיָּה כֶּסֶף חֲמִישׁ סָלְעִין בְּסָלְעֵי קוּדְשָׁא עֶשְׂרִין מְעִין הוּא:
17	But the firstling of an ox, or the firstling of a sheep, or the firstling of a goat, thou shalt not redeem; they are holy: thou shalt dash their blood against the altar, and shalt make their fat smoke for an offering made by fire, for a sweet savour unto the LORD.	אֵדוּ בְּכוֹר-שׁוֹר אֹו-בְכוֹר כֶּשֶׁב אֹו-בְכוֹר עֵז לֹא תַּפְדֶּה קֹדֶשׁ הֵם אֶת-דָּמָם תִּזְרֹק עַל-הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת-חֵלְבָם תַּקְטִיר אֵשָׁה לַרִּיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה:	בְּרִם בּוֹכְרָא דִתּוֹרָא אֹו בּוֹכְרָא דְאִמָּרָא אֹו בּוֹכְרָא דְעִזָּא לֹא תַפְרוֹק קוּדְשָׁא אֲנִין יֵת דְמָהוֹן תִּזְרוֹק עַל מִזְבְּחָא וְיֵת תַּרְבְּהוֹן תַּסִּיק קוּרְבָּן לֹאחֻקְבָּלָא בְּרַעְנָא קָדָם יְיָ:
18	And the flesh of them shall be thine, as the wave-breast and as the right thigh, it shall be thine.	וּבִשְׂרָם יִהְיֶה-לָּךְ כַּחֲזֶה וְהַתְּנוּפָה וּכְשׁוֹק הַיָּמִין לָךְ יִהְיֶה:	וּבִשְׂרָהוֹן יְהִי לָךְ כַּחֲדָא דְאִרְמוּתָא וּכְשֻׁקָא דִימִינָא דִּילָךְ יְהִי:

(12) ראשיתם. היא תרומה גדולה:

(18) כחזה התנופה וכשוק הימין. של שלמים שנאכלים לכהנים לנשיהם ולצניהם ולעצדיהם לשני ימים ולילה אחד אף הצבור נאכל לשני ימים ולילה אחד (זבחים נו. ספרי קיט): לך ידיה. צא רבי עקיבא ולמד הוסיף לך הכתוב הויה אחרת שלא תאמר כחזה ושוק של תודה שאינו נאכל אלא ליום ולילה (ספרי שס):

19	All the heave-offerings of the holy things, which the children of Israel offer unto the LORD, have I given thee, and thy sons and thy daughters with thee, as a due for ever; it is an everlasting covenant of salt before the LORD unto thee and to thy seed with thee.'	כָּל־תְּרוּמַת הַקִּדְשִׁים אֲשֶׁר יָרִימוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לַיהוָה נָתַתִּי לָךְ וּלְבָנֶיךָ וּלְבָנֹתֶיךָ אִתְּךָ לְחֶק־עוֹלָם בְּרִית מִלַּח עוֹלָם הוּא לִפְנֵי יְהוָה לָךְ וּלְיִרְעֶךָ אִתְּךָ:	כָּל אֲפָרֹשׁוֹת קֹדֶשׁ־יִשְׂרָאֵל דִּי־יַפְרֹשׁוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל קָדָם יי וְתַבִּית לָךְ וּלְבָנֶיךָ וּלְבָנֹתֶיךָ עִמָּךְ לְקִים עָלֶם קִים מִלַּח עֲלֵמָא הֵיא קָדָם יי לָךְ וּלְבָנֶיךָ עִמָּךְ:
20	And the LORD said unto Aaron: 'Thou shalt have no inheritance in their land, neither shalt thou have any portion among them; I am thy portion and thine inheritance among the children of Israel.	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־אַהֲרֹן בְּאַרְצָם לֹא תִנְחַל וְחֶלֶק לֹא־יִהְיֶה לָךְ בְּתוֹכָם אֲנִי חֶלְקְךָ וְנַחֲלָתְךָ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (ט)	וַאֲמַר יי לְאַהֲרֹן בְּאַרְעֵהוּן לֹא תַחֲסִין וְחֶלֶק לֹא יִהְיֶה לָךְ בִּיְנֵיהֶן מִתָּנָן דִּיתַבִּית לָךְ אֲנִין חֶלְקְךָ וְנַחֲסִנְתָּךְ בְּגוֹ בְנֵי יִשְׂרָאֵל:
21	And unto the children of Levi, behold, I have given all the tithe in Israel for an inheritance, in return for their service which they serve, even the service of the tent of meeting.	וּלְבָנִי לֹא־יִהְיֶה נִתְּתִי כָל־מַעֲשֶׂר בְּיִשְׂרָאֵל לְנִחְלָה חֶלֶף עֲבָדְתָם אֲשֶׁר־הֵם עֹבְדִים אֶת־עַבְדֹּת אֹהֶל מוֹעֵד:	וּלְבָנִי לֹא־יִהְיֶה נִתְּתִי כָל־מַעֲשֶׂר בְּיִשְׂרָאֵל לְנִחְלָה חֶלֶף עֲבָדְתָם אֲשֶׁר־הֵם עֹבְדִים אֶת־עַבְדֹּת אֹהֶל מוֹעֵד:
22	And henceforth the children of Israel shall not come nigh the tent of meeting, lest they bear sin, and die.	וְלֹא־יִקְרְבוּ עוֹד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד לְשֹׂאת חַטָּא לָמוֹת:	וְלֹא יִקְרְבוּ עוֹד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמוֹשֶׁן זִמְנָא לְסַבְּלָא חוּבָא לְמוֹת:
23	But the Levites alone shall do the service of the tent of meeting, and they shall bear their iniquity; it shall be a statute for ever throughout your generations, and among the children of Israel they shall have no inheritance.	וְעֹבֵד חֲלוֹי הוּא אֶת־עַבְדֹּת אֹהֶל מוֹעֵד וְהֵם יִשְׂאוּ עוֹנָם חֲקֵת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם וּבְתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִנְחִלוּ נִחְלָה:	וּפְלִחוֹן לִינְאִי אֲנִין יִתְּ פּוֹלְחִין מִשְׁכָּן זִמְנָא וְאֲנִין יִסְבְּלוּן חוּבֵיהֶן קִים עָלֶם לְדֹרֵיכֶן וּבְגוֹ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִחְסִנוּן אַחֲסָנָא:
24	For the tithe of the children of Israel, which they set apart as a gift unto the LORD, I have given to the Levites for an inheritance; therefore I have said unto them: Among the children of Israel they shall have no inheritance.	כִּי אֶת־מַעֲשֶׂר בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָרִימוּ לַיהוָה תְּרוּמָה נָתַתִּי לְלוֹוִים לְנִחְלָה עַל־כֵּן אָמַרְתִּי לָהֶם בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִנְחִלוּ נִחְלָה: (פ)	אֲרִי יִתְּ מַעֲשֶׂר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דִּי־יַפְרֹשׁוּן קָדָם יי אֲפָרֹשׁוֹתָא יִתְּבִית לְלִינְאִי לְאַחֲסָנָא עַל כֵּן אָמַרְתִּי לָהֶן בְּגוֹ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִחְסִנוּן אַחֲסָנָא:
25	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: (יז)	וּמִלִּיל יי עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:

(19) כל תרומת הקדשים. מחיצתה של פרשה זו כללה בתחלה וכללה בסוף ופרט צאמנע (שס): ברית מלח עולם. כרת צרית עם אהרן צדצר הצריא ומתקיים ומצריא את אחרים (שס): ברית מלח. כצריית הכרותה למלח שאינו מסריח לעולם:

(20) וחלק לא יהיה לך בתוכם. אף צציוז (ספרי קט):

(23) והם. הלויים ישאו עונם של ישראל שעליהם להזהיר הזרים מגשת אליהם:

(24) אשר ירימו לה' תרומה. הכתוב קראו תרומה עד שיפריש ממנו תרומת מעשר (ספרי שס):

<p>26 'Moreover thou shalt speak unto the Levites, and say unto them: When ye take of the children of Israel the tithe which I have given you from them for your inheritance, then ye shall set apart of it a gift for the LORD, even a tithe of the tithe.</p>	<p>וְאֶל־הַלְוִיִּם תִּדְבָּרַ וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי־תִקְחוּ מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הַמַּעֲשֵׂר אֲשֶׁר נָתַתִּי לָכֶם מֵאֲתָם בְּנַחֲלַתְכֶם וְהָרַמְתֶּם מִמֶּנּוּ תְרוּמַת יְהוָה מֵעֹשֶׂר מִן־הַמַּעֲשֵׂר:</p>
<p>27 And the gift which ye set apart shall be reckoned unto you, as though it were the corn of the threshing-floor, and as the fulness of the wine-press.</p>	<p>וְנִחְשַׁב לָכֶם תְּרוּמַתְכֶם כַּדָּגָן וּמִן־הַגֶּרֶן וּכְמֵלֶאָה מִן־הַיֵּקֶב:</p>
<p>28 Thus ye also shall set apart a gift unto the LORD of all your tithes, which ye receive of the children of Israel; and thereof ye shall give the gift which is set apart unto the LORD to Aaron the priest.</p>	<p>כֵּן תָּרִימוּ גַם־אֲתֶם תְּרוּמַת יְהוָה מִכָּל מַעֲשְׂרֵיכֶם אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְנָתַתֶּם מִמֶּנּוּ אֶת־תְּרוּמַת יְהוָה לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן:</p>
<p>29 Out of all that is given you ye shall set apart all of that which is due unto the LORD, of all the best thereof, even the hallowed part thereof out of it.</p>	<p>מִכָּל מַתְּנֵיכֶם תָּרִימוּ אֵת כָּל־תְּרוּמַת יְהוָה מִכָּל־חֲלָבּוֹ אֵת־מִקְדָּשׁוֹ מִמֶּנּוּ:</p>
<p>30 Therefore thou shalt say unto them: When ye set apart the best thereof from it, then it shall be counted unto the Levites as the increase of the threshing-floor, and as the increase of the wine-press.</p>	<p>וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם בְּהִרְיַמְכֶם אֵת חֲלָבּוֹ מִמֶּנּוּ וְנִחְשַׁב לְלוֹוִיִּם כְּתִבּוּאַת גֶּרֶן וְכְתִבּוּאַת יֵקֶב:</p>
<p>31 And ye may eat it in every place, ye and your households; for it is your reward in return for your service in the tent of meeting.</p>	<p>וְאָכְלֹתֶם אֹתוֹ בְּכָל־מְקוֹם אַתֶּם וּבֵיתְכֶם כִּי־שֹׁכֵר הוּא לָכֶם חֶלֶף עֲבַדְתֶּם בְּאַהֲלֵ מוֹעֵד:</p>

(27) ונחשב לכם תרומתכם כדגן מן הגרן. תרומת מעשר שלכם אסורה לזרים ולטמאים וחייצין עליה מיתה וחומש כתרומה גדולה שנקראת ראשית דגן מן הגרן: וכמלאה מן היקב. כתרומת תירוש ויטור ויטור מן היקבים: מלאה. לשון ציטוט גדולה שנתמלאת: יקב. הוא הצור שלפני הגת שהיין יורד לתוכו וכל לשון יקב חפירת קרקע הוא וכן (זכריה יד, י) יקצי המלך הוא יס אוקיינוס חפירה שחפר מלכו של עולם:

(28) כן תרימו גם אתם. כמו שישאל מרימים מגרנס ומיקציהם תרימו גם אתם ממעשר שלכם כי הוא נחלתכם:

(29) מכל מתנתכם תרימו את כל תרומת ה'. כתרומה גדולה הכתוב מדבר שאם הקדים לוי את הכהן זכרי וקבל מעשרותיו קודם שיטול כהן תרומה גדולה מן הכרי צריך להפריש הלוי מן המעשר תחלה אחד מחמשים לתרומה גדולה ויחזור ויפריש תרומת מעשר (ספרי קכא):

(30) בהרימכם את חלבו ממנו. לאחר שתרמו תרומת מעשר ממנו: ונחשב. המותר ללוים חולין גמורין: כתבואת גרן. לישראל שלא תאמר הואיל וקראו הכתוב תרומה שנאמר כי את מעשר בני ישראל אשר ירימו לה' תרומה יכול יהא כולו אסור תלמוד לומר ונחשב ללוים כתבואת גרן מה של ישראל חולין אף של לוי חולין (שם קכב):

32

מה פסוקים

The Haftarah is I Samuel 11:14 – 12:22 on page 193. On Rosh Hodesh, Maftir is Numbers 28:9 – 15 on page 143 and Haftara on page 208.

XIX

חקת
[יז]

2

2

3

3

4

4

5

§

(31) בכל מקום. אפילו צצית הקצרות (שם):

(32) ולא תשארו עליו חטא וגו'. הא אם לא תרימו משאיו חטא (יבמות פט): ולא תמורתו. הא אם תחללו ממומו (נדרות כו, ג):

(2) זאת חקת התורה. לפי שהשטן ואומות העולם מוניין את ישראל לומר מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה לפיכך כתב זה חקת גזירה היא מלפניו אין לך רשות להרהר אחריה (יומא סו, ז): ויחקרו אליך. לעולם היא נקראת על שמך פרה שעשה משה במדבר (במדבר כה): אדמה תמימה. שהיא תמימה בלדמימות שאם היו בה שתי שערות שחורות פסולה (ספרי חגיג. פרה כ, ה):

(3) אלעזר. מלכות בסקן (ספרי סס): אל מחוץ למחנה. חוץ לשלש מחנות (יומא סא, א. ספרי): ושחט אותה לפניו. זר שחט ואלעזר רואה (יומא מב. ספרי קכג):

(4) אל נוכח פני אהל מועד. עומד במזרחו של ירושלים וממכוין ורואה פתחו של היכל בשעת הזאת הדם (יומא סא, א. ספרי ס:).

6	And the priest shall take cedar-wood, and hyssop, and scarlet, and cast it into the midst of the burning of the heifer.	וַיִּסַּב כֹּהֵנָא אֶעָא דְאַרְזָא וַאֲיוֹכָא וְצִבְעָה וְזוּרֵי וַיִּרְמֵי לְגוֹ יְקִידַת תּוֹרְתָא:	וְלָקַח הַכֹּהֵן עֵץ אֲרֹז וְאַזְבִּיב וְשָׁנִי תוֹלַעַת וְהִשְׁלִיךְ אֶל-תּוֹךְ שְׂרֵפַת הַפָּרָה:	6
7	Then the priest shall wash his clothes, and he shall bathe his flesh in water, and afterward he may come into the camp, and the priest shall be unclean until the even.	וַיִּצְבַּע לְבוּשׁוֹ כֹּהֵנָא וַיִּסְחֵי בַשְּׂרִיָּה בַּמַּיָּא וּבְתֵר כֵּן יֵיעוֹל לַמִּשְׁרִיתָא וַיְהִי מְסֻאָב כֹּהֵנָא עַד רַמְזָא:	וְכַבֵּס בְּגָדָיו הַכֹּהֵן וְרַחֵץ בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְאַחֵר יָבֹא אֶל-הַמַּחֲנֶה וְטָמֵא הַכֹּהֵן עַד-הָעֶרֶב:	7
8	And he that burneth her shall wash his clothes in water, and bathe his flesh in water, and shall be unclean until the even.	וְהַמְזַקֵּיד יִתֶּה יִצְבַּע לְבוּשׁוֹ בַּמַּיָּא וַיִּסְחֵי בַשְּׂרִיָּה בַּמַּיָּא וַיְהִי מְסֻאָב עַד רַמְזָא:	וְהִשְׁרַף אֹתָהּ וְכַבֵּס בְּגָדָיו בַּמַּיִם וְרַחֵץ בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד-הָעֶרֶב:	8
9	And a man that is clean shall gather up the ashes of the heifer, and lay them up without the camp in a clean place, and it shall be kept for the congregation of the children of Israel for a water of sprinkling; it is a purification from sin.	וַיִּכְנֹשׁ גִּבֵּר דָּכִי יֵת קִטְמָא דְתּוֹרְתָא וַיִּצְנַע מִבְּרָא לַמִּשְׁרִיתָא בְּאַחֵר דָּכִי וְתֵהִי לְכִנְשָׁתָא דְּבִנֵּי יִשְׂרָאֵל לַמִּטְרָא לְמִי אֲדִיּוֹתָא חַטָּאתָא הִיא:	וְאָסְפוּ אִישׁ טָהוֹר אֶת אֶפֶר הַפָּרָה וְהָגִיתָ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה בְּמָקוֹם טָהוֹר וְהִיתָה לְעֹדֶת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לַמִּשְׁמֶרֶת לְמִי נִדָּה חַטָּאת הִוא:	9
10	And he that gathereth the ashes of the heifer shall wash his clothes, and be unclean until the even; and it shall be unto the children of Israel, and unto the stranger that sojourneth among them, for a statute for ever.	וַיִּצְבַּע דְּכִנֵּשׁ יֵת קִטְמָא דְתּוֹרְתָא יֵת לְבוּשׁוֹ וַיְהִי מְסֻאָב עַד רַמְזָא וְתֵהִי לְבִנֵּי יִשְׂרָאֵל וּלְגִזְרֵיָא דִּיתְגִּירוֹן בֵּינֵיהוֹן לְקִים עָלֵם:	וְכַבֵּס הָאֹסֵף אֶת-אֶפֶר הַפָּרָה אֶת-בְּגָדָיו וְטָמֵא עַד-הָעֶרֶב וְהִיתָה לְבִנֵּי יִשְׂרָאֵל וּלְגֵר הַגֵּר בְּתוֹכֵם לְחֻקַּת עוֹלָם:	ישראל
11	He that toucheth the dead, even any man's dead body, shall be unclean seven days;	דִּיקְרַב בְּמִיתָא לְכָל נַפְשָׁא דְאִנְשָׁא וַיְהִי מְסֻאָב שִׁבְעָא יוֹמִין:	הִגַּעַ בְּמַת לְכָל-נֶפֶשׁ אָדָם וְטָמֵא שִׁבְעַת יָמִים:	11
12	the same shall purify himself therewith on the third day and on the seventh day, and he shall be clean; but if he purify not himself the third day and the seventh day, he shall not be clean.	הוּא יְדִי עֲלוּהִי בְיוֹמָא תְּלִיתָאָה וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה יְדִי וְאִם לֹא יְדִי עֲלוּהִי בְיוֹמָא תְּלִיתָאָה וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה לֹא יְדִי:	הוּא יִתְחַטֵּא-בּוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִטְהַר וְאִם-לֹא יִתְחַטֵּא בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי לֹא יִטְהַר:	12

(7) אל המחנה. למחנה שכניה שאין טמא משולח חוץ לשמי מחנות אלא זו ובעל קרי ומזרע (פסחים סז, א): וטמא הכהן עד הערב. סרסרו ודרששו וטמא עד הערב ואחר יבוא אל המחנה:
 (9) והניח מחוץ למחנה. לשלשה חלקים מתחלקת אחד נתן זהר המשחה ואחד מתחלק לכל המשמרות ואחד נתן בחיל זה של משמרות היה חוץ לעזרה ליטול ממנו בני העיירות וכל הנריכין להטער זה שזה המשחה כהנים גדולים לפרות אחרות מקדשין הימנה וזה שחיל נתן למשמרת מגזירת הכתוב שנאמר והיתה לעדת בני ישראל למשמרת (ספרי קכד. פרה ג, יא): למי נדה. למי הזייה כמו (איכה ג, נג) וידו אבן צי (זכריה ג, ד) לידות את קרנות הגוים לשון זריקה: חטאת הוא. לשון חטוי כפשוטו ולפי הלכותיו קראה הכתוב חטאת לומר שהיא כקדשים להאסר בהנאה (ספרי שם. מנחות נא, ב):
 (12) הוא יתחטא בו. באפר הפרה (ס"א הזה):

<p>Whosoever toucheth the dead, even the body of any man that is dead, and purifieth not himself—he hath defiled the tabernacle of the LORD—that soul shall be cut off from Israel; because the water of sprinkling was not dashed against him, he shall be unclean; his uncleanness is yet upon him.</p>	<p>כָּל-הַנִּגַּע בַּמָּת בְּנֶפֶשׁ הָאָדָם אֲשֶׁר-יָמוּת וְלֹא יִתְחַטֵּא אֶת- מִשְׁכָּנוֹ יִהְיֶה טָמֵא וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִיִּשְׂרָאֵל כִּי מִי נִדָּה לֹא-זָרַק עָלָיו טָמֵא יִהְיֶה עוֹד טָמְאָתוֹ בּוֹ:</p>	<p>13</p>
<p>This is the law: when a man dieth in a tent, every one that cometh into the tent, and every thing that is in the tent, shall be unclean seven days.</p>	<p>זֹאת הַתּוֹרָה אָדָם כִּי-יָמוּת בְּאֹהֶל כָּל-הַבָּא אֶל-הָאֹהֶל וְכָל-אֲשֶׁר בְּאֹהֶל יִטְמָא שִׁבְעַת יָמִים:</p>	<p>14</p>
<p>And every open vessel, which hath no covering close-bound upon it, is unclean.</p>	<p>וְכָל כֵּל פְּתוּחַ אֲשֶׁר אֵין-צִמִּיד פְּתִיל עָלָיו טָמֵא הוּא:</p>	<p>15</p>
<p>And whosoever in the open field toucheth one that is slain with a sword, or one that dieth of himself, or a bone of a man, or a grave, shall be unclean seven days.</p>	<p>וְכָל אֲשֶׁר-יִגַּע עַל-פְּנֵי הַשָּׂדֶה בְּחַל-חֶרֶב אוֹ בָמוֹת אוֹ-בַעֲצָם אָדָם אוֹ בַקֶּבֶר יִטְמָא שִׁבְעַת יָמִים:</p>	<p>16</p>
<p>And for the unclean they shall take of the ashes of the burning of the purification from sin, and running water shall be put thereto in a vessel.</p>	<p>וְלָקְחוּ לַטָּמֵא מֵעֵפֶר שְׂרָפַת הַחַטָּאת וְנָתַן עָלָיו מֵי חַיִּים אֶל-כָּלִי:</p>	<p>17</p>
<p>And a clean person shall take hyssop, and dip it in the water, and sprinkle it upon the tent, and upon all the vessels, and upon the persons that were there, and upon him that touched the bone, or the slain, or the dead, or the grave.</p>	<p>וְלָקַח אִזּוֹב וְטָבַל בַּמַּיִם אִישׁ טָהוֹר וְהִזָּה עַל-הָאֹהֶל וְעַל- כָּל-הַכֵּלִים וְעַל-הַנֶּפְשׁוֹת אֲשֶׁר הָיוּ שָׁם וְעַל-הַנֶּגַע בַּעֲצָם אוֹ בְּחַלְל אוֹ בָמוֹת אוֹ בַקֶּבֶר:</p>	<p>שני</p>

(13) במת בנפש. ואי זה מת של נפש האדם להוציא נפש צהמה שאין טומאתה זריכה הזאה (ולא טומאת שבעה) דבר אחר נכנס זו רביעית דם (חולין עב, א): את משכן ד' טמא. אם נכנס לעזרה אפילו בטבילה בלא הזאת שלישי ושביעי: עוד טמאתו בו. אף על פי שטבול:

(14) כל הבא אל האהל. צעוד שהמת צמחו:

(15) וכל כלי פתוח. כללי חרס הכחוש מדבר שאין מקבל טומאה מגבו אלא מתוכו לפיכך אם אין מגופת זמירות פתולה עליו יפה צמחור טמא הוא האם יש צמיד פתיל עליו טהור (שם כח. ספרי קבו): פתיל. לשון מחובר בלשון עברי וכן (בראשית ל, ח) נפתולי אלהים נפתלתי נפתלתי עם אחותי:

(16) על בני השדה. רבותינו דרשו (חולין עב, א. ספרי קבו) לרבות גולל ודופק ופשוטו על פני השדה שאין שם אהל מטמא המת שם צנניה:

<p>19 And the clean person shall sprinkle upon the unclean on the third day, and on the seventh day; and on the seventh day he shall purify him; and he shall wash his clothes, and bathe himself in water, and shall be clean at even.</p>	<p>וַיְדִי דְכִיּוֹא עַל מְסֻבָּא בְיוֹמָא תְלִיתָאָה וּבְיוֹמָא שְׂבִיעָאָה וַיִּדְכִינֶיהָ בְיוֹמָא שְׂבִיעָאָה וַיִּצְבֵּעַ לְבוּשׁוֹהִי וַיִּסְחִי בְמֵיָא וַיִּדְכִי בְרַמְשָׁא:</p>	<p>19 וַהֲזֶה הַטָּהוֹר עַל־הַטָּמֵא בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וּחֻטְאוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וּכְבֶּס בְּגָדָיו וְרָחַץ בַּמַּיִם וְטָהַר בָּעֶרֶב:</p>
<p>20 But the man that shall be unclean, and shall not purify himself, that soul shall be cut off from the midst of the assembly, because he hath defiled the sanctuary of the LORD; the water of sprinkling hath not been dashed against him: he is unclean.</p>	<p>וְגִבֹר דִּי־סֻתָּאב וְלֹא יְדִי עֲלוּהִי וַיִּשְׁתִּיצִי אֲנָשָׁא הַהוּא מִגּוֹ קְהֵלָא אֲרִי יָת מְקַדָּשָׁא דִּי־ סַאִיב מִי אֲדִיוּתָא לֹא אֲזִדְרִיקוּ עֲלוּהִי מְסֻבָּא הוּא:</p>	<p>20 וְאִישׁ אֲשֶׁר־יִטְמָא וְלֹא יִתְחַטֵּא וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִתּוֹךְ הַקֵּהָל כִּי אֶת־מִקְדָּשׁ יְהוָה טָמָא מִי נִדָּה לֹא־זָרַק עָלָיו טָמֵא הוּא:</p>
<p>21 And it shall be a perpetual statute unto them; and he that sprinkleth the water of sprinkling shall wash his clothes; and he that toucheth the water of sprinkling shall be unclean until even.</p>	<p>וְתִהִי לְהוֹן לְקִיָּם עָלֵם וַיִּדְמִי מִי אֲדִיוּתָא יִצְבֵּעַ לְבוּשׁוֹהִי וַיִּדְקֹרֵב בְּמֵי אֲדִיוּתָא יְהִי מְסֻבָּא עַד רַמְשָׁא:</p>	<p>21 וְהִיְתָה לָהֶם לְחֻקַּת עוֹלָם וּמִזֶּה מִי־הַנִּדָּה וּכְבֶּס בְּגָדָיו וְהִנְגַּע בְּמֵי הַנִּדָּה יִטְמָא עַד־הָעֶרֶב:</p>
<p>22 And whatsoever the unclean person toucheth shall be unclean; and the soul that toucheth him shall be unclean until even.</p>	<p>וְכָל דִּי־קֹרֵב בֵּיהּ מְסֻבָּא יְהִי מְסֻבָּא וְאֵנֶשׁ דִּי־קֹרֵב בֵּיהּ יְהִי מְסֻבָּא עַד רַמְשָׁא:</p>	<p>22 וְכָל אֲשֶׁר־יַגֵּעַ־בּוֹ הַטָּמֵא יִטְמָא וְהַנֶּפֶשׁ הַנִּגַּעַת תִּטְמָא עַד־הָעֶרֶב: (פ)</p>
<p>XX And the children of Israel, even the whole congregation, came into the wilderness of Zin in the first month; and the people abode in Kadesh; and Miriam died there, and was buried there.</p>	<p>וְאַתּוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל בְּנֵי־הָעָדָה לְמַדְבָּרָא דְּצִין בִּירְחָא קְדָמָאָה וַיָּתִיב עִמָּא בְּרָקָם וּמִיתָת תַּמֶּן מְרִים וְאַתְקַבְּרַת תַּמֶּן:</p>	<p>XX וַיָּבֹאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל כָּל־הָעֵדָה מִדְּבַר־צִן בְּתַדֶּשׁ הַרְאֻשׁוֹן וַיֵּשֶׁב הָעָם בְּקִדְשׁ וַתָּמָת שָׁם מְרִיָם וַתִּקְבֹּר שָׁם:</p>

(19) וחטאו ביום השביעי. הוא גמר טהרתו (ספרי):

(20) ואיש אשר יטמא וגו'. אם נאמר מקדש למה נאמר משכן כו' כדאיחא בשזועות (טו, ז):

(21) ומזה מי הנדה. רבותינו אמרו (נדה ט. יומא יד, א) שהמזה טהור וזה צא ללמד שהנושא מי טהאט טמא טומאה חמורה לטמא בגדים שעליו מה שאין כן בנוגע וזה שהוציאו כלשון מזה לומר לך שאין מטמאין עד שיהא צהן שיעור הזאה: והנגע וגו' יטמא. ואין טעון כזום בגדים:

(22) וכל אשר יגע בו. הטמא הזה שנטמא צמת יטמא: והנגע הנגע. צו צטמא מת: תטמא עד הערב. מכאן למדנו שהמת אבי אבות הטומאה והנוגע צו אב הטומאה ומטמא אדם זהו פירושה לפי משמעה והלכותיה. ומדרש אגדה העתקתי מיסודו של רבי משה הדרשן וזהו: ויקחו אליך. משלהם כשם שהם פרקו נזמי הזהב לעגל משלהם כך יציאו זו לכפרה משלהם: פרה אדמה. משל לצן שפחה שטינף פלטין של מלך אמרו חזא אמו ותקנה הוואה כך חזא פרה ותכפר על העגל (תנחומא חקת ח): אדמה. על שם (ישעיה א, יח) אם יאדימו כחולע שהחטא קרוי אדום: תמימה. על שם ישראל שהיו חמימים ונעשו צו בעלי מומין חזא זו ותכפר עליהם ויחזרו לתומותם: לא עלה עליה עול. כשם שפרקו מעליהם עול שמים: אל אלעזר הכהן. כשם שנקלו על אהרן שהוא כהן לעשות העגל ולפי שאהרן עשה את העגל לא נעשית עבודה זו על ידו שאין קטיגור נעשה סניגור (ר"ה כו, א): ושרף את הפרה. כשם שנשרף העגל: עץ ארץ ואזוב ושני תולעת. ג' מינין הללו כנגד שלשת אלפי איש שנפלו בעגל וארז הוא הגבוה מכל האילנות ואזוב נמוך מכולם סימן שהגבוה שנתגאה וטמא יפיל את עצמו כאזוב ותולעת ויתכפר לו: למשמרת. כמו שפשע העגל שמור לדורות לפורענות שאין לך פקודה שאין זה מפקודת העגל שנאמר (שמות לז, לד) וזיום פקדי ופקדתי וגו' (סנהדרין קז, א). וכשם שהעגל מטמא כל העוסקין צו כך פרה מטמאה כל העוסקין זה וכשם שנטהרו צאפרו שנאמר (שמות לז, כ) ויזר על פני המים וגו'. כך ולקחו לטמא מעפר שריפת החטאת וגו':

2	And there was no water for the congregation; and they assembled themselves together against Moses and against Aaron.	וְלֹא־הָיָה מַיִם לַעֲדָה וַיִּקְהָלוּ וְלֹא הָיָה מֵיָּא לְכַנְשָׁתָא וַאֲתַכְנִישׁוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן:	2
3	And the people strove with Moses, and spoke, saying: 'Would that we had perished when our brethren perished before the LORD!	וַיִּרְבּוּ הָעָם עִם־מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר וְלוֹ גִּנַּעְנוּ בְּגֹעַ אַחֲיוֹנוּ לִפְנֵי יְהוָה:	3
4	And why have ye brought the assembly of the LORD into this wilderness, to die there, we and our cattle?	וְלָמָּה הֵבֵאתֶם אֶת־קְהָל יְהוָה אֶל־הַמִּדְבָּר הַזֶּה לָמוּת שָׁם אֲנַחְנוּ וּבְעִירָנוּ:	4
5	And wherefore have ye made us to come up out of Egypt, to bring us in unto this evil place: it is no place of seed, or of figs, or of vines, or of pomegranates; neither is there any water to drink.'	וְלָמָּה הֵעֲלִיתֵנוּ מִמִּצְרַיִם לְהָבִיא אֵתֵנוּ אֶל־הַמָּקוֹם הַרָע הַזֶּה לֹא־מָקוֹם זֶרַע וּתְאֵנָה וְגִפְנִין וְרִמּוֹן וּמַיִם אֵין לְשָׁתוֹת:	5
6	And Moses and Aaron went from the presence of the assembly unto the door of the tent of meeting, and fell upon their faces; and the glory of the LORD appeared unto them.	וַיָּבֹאוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן מִפְּנֵי הַקְהָל אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּפְּלוּ עַל־פְּנֵיהֶם וַיֵּרָא כְבוֹד־יְהוָה אֲלֵיהֶם: (פ)	6
7	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימָר:	שלישי (שני) 7
8	'Take the rod, and assemble the congregation, thou, and Aaron thy brother, and speak ye unto the rock before their eyes, that it give forth its water; and thou shalt bring forth to them water out of the rock; so thou shalt give the congregation and their cattle drink.'	קַח אֶת־הַמַּטֶּה וְהַקְהַל אֶת־הָעֵדָה אֹתָהּ וְאַהֲרֹן אַחִיךָ וּדְבַרְתֶּם אֶל־הַסֹּלַע לְעֵינֵיהֶם וְנָתַן מִמֵּיו וְהוֹצֵאתָ לָהֶם מַיִם מִן־הַסֹּלַע וְהִשְׁקִיתָ אֶת־הָעֵדָה וְאֶת־בְּעִירָם:	8
9	And Moses took the rod from before the LORD, as He commanded him.	וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־הַמַּטֶּה מִלִּפְנֵי יְהוָה כַּאֲשֶׁר צֻוְּהוּ:	9

- (1) כל העדה. עדה השלמה שכבר מתו מתי מדבר ואלו פרשו לחיים (תנחומא יד): ותמת שם מרים. למה נסמכה מיתת מרים לפרשת פרה אדומה לומר לך מה קרצנות מכפרין (ס"א כמו שפרה אדומה מכפרת) אף מיתת לדיקים מכפרת (מ"ק כח, א): ותמת שם מרים. אף היא צנשיקה מתה ומפני מה לא נאמר זה על פי ה' שאינו דרך כבוד של מעלה (שם) ובאהרן נאמר (במדבר לג, לח) על פי ה' באלה מסעי:
- (2) ולא היה מים לעדה. מכאן שכל מ' שנה היה להם הבאר בזכות מרים (תענית ט, א):
- (3) ולו גוענו. הלואי שגוענו: בגוע אחינו. צמיתת אחינו דצדק למד שצמיתת נאמא מגונה ממנה: בגוע. שם דבר הוא כמו צמיתת אחינו ולא יתכן לפרשו כשמתו אחינו שאם כן היה לו להנקד בגוע (בבולס):
- (8) ואת בעירם. מכאן שסם הקצ"ה על ממונס של ישראל (במד"ר. תנחומא ט):

10 And Moses and Aaron gathered the assembly together before the rock, and he said unto them: 'Hear now, ye rebels; are we to bring you forth water out of this rock?'	וַיִּקְהֲלוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶת־הַקָּהָל אֶל־פְּנֵי הַסֵּלַע וַיֹּאמֶר לָהֶם שְׁמַעֲנִי הַזֵּה נֹצֵיא לָכֶם מַיִם:	10 וַיִּקְהֲלוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶת־הַקָּהָל אֶל־פְּנֵי הַסֵּלַע וַיֹּאמֶר לָהֶם שְׁמַעֲנִי הַזֵּה נֹצֵיא לָכֶם מַיִם:
11 And Moses lifted up his hand, and smote the rock with his rod twice; and water came forth abundantly, and the congregation drank, and their cattle.	וַיָּרֶם מֹשֶׁה אֶת־יָדוֹ וַיַּךְ אֶת־הַסֵּלַע בַּמִּטְּהוֹ פַּעַמַּיִם וַיֵּצְאוּ מֵיִם רַבִּים וַתִּשְׁתְּ הָעֵדָה וּבְעִירָם: (ס)	11 וַיָּרֶם מֹשֶׁה אֶת־יָדוֹ וַיַּךְ אֶת־הַסֵּלַע בַּמִּטְּהוֹ פַּעַמַּיִם וַיֵּצְאוּ מֵיִם רַבִּים וַתִּשְׁתְּ הָעֵדָה וּבְעִירָם: (ס)
12 And the LORD said unto Moses and Aaron: 'Because ye believed not in Me, to sanctify Me in the eyes of the children of Israel, therefore ye shall not bring this assembly into the land which I have given them.'	וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה וְלֵאחֲרָיו אֲהֲרֹן יֵעַן לֹא־הֵאֱמַנְתֶּם בִּי לְהַקְדִּישֵׁנִי לְעֵינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לָכֵן לֹא תְבִיאֻּם אֶת־הַקָּהָל הַזֶּה אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נָתַתִּי לָהֶם:	12 וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה וְלֵאחֲרָיו אֲהֲרֹן יֵעַן לֹא־הֵאֱמַנְתֶּם בִּי לְהַקְדִּישֵׁנִי לְעֵינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לָכֵן לֹא תְבִיאֻּם אֶת־הַקָּהָל הַזֶּה אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נָתַתִּי לָהֶם:
13 These are the waters of Meribah, where the children of Israel strove with the LORD, and He was sanctified in them.	הֵמָּה מֵי מְרִיבָה אֲשֶׁר־רָבוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־יְהוָה וַיִּקְדַּשׁ בָּם: (ס)	13 הֵמָּה מֵי מְרִיבָה אֲשֶׁר־רָבוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־יְהוָה וַיִּקְדַּשׁ בָּם: (ס)
14 And Moses sent messengers from Kadesh unto the king of Edom: 'Thus saith thy brother Israel: Thou knowest all the travail that hath befallen us;	וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה מַלְאָכִים מִקֶּדֶשׁ אֶל־מֶלֶךְ אֲדָוִם כֹּה אָמַר אֲחִיךָ יִשְׂרָאֵל אַתָּה יָדַעְתָּ אֵת כָּל־הַתְּלָאָה אֲשֶׁר מָצָאתָנוּ:	14 וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה מַלְאָכִים מִקֶּדֶשׁ אֶל־מֶלֶךְ אֲדָוִם כֹּה אָמַר אֲחִיךָ יִשְׂרָאֵל אַתָּה יָדַעְתָּ אֵת כָּל־הַתְּלָאָה אֲשֶׁר מָצָאתָנוּ:

(10) ויקהלו וגו'. זה אחד מן המקומות שהחזיק מועט את המרובה (סס): המן הסלע הזה נוציא. לפי שלא היו מכיזין אותו לפי שהלך הסלע וישג לו צין הסלעים כשנחלק הבאר והיו ישראל אומרים להם מה לכם מאיזה סלע מוציאו לנו מים לכן אמר להם המורים סרבנים לשון יוני שוטים מורים את מוריהם המן הסלע הזה שלא נצטוונו עליו נוציא לכם מים (סס):

(11) פעמים. לפי שצראשונה לא הוציא אלף טיפין לפי שלא נזה המקום להכותו אלא ודברתם אל הסלע והמה דברו אל סלע אחר ולא הוציא אמרו שמא נריך להכותו כצראשונה שנאמר (שמות יז, ו) והכית בצור ונודמן להם אותו סלע והכהו: (12) יען לא האמנתם ב'. גלה הכחז שאלולי חטא זה בלצד היו נכנסין לארץ כדי שלא יאמרו עליהם כעון שאר דור המדבר שגזר עליהם שלא יכנסו לארץ כך היה עון משה ואהרן. והלא (במדבר יא, כב) הלאן ובקר ישחט קשה מזו אלא לפי שצמח חסך עליו הכחז וכן שצמח עמד כל ישראל לא חסך עליו הכחז מפני קדוש השם (תנחומא י'): להקדישני. שאלו דברתם אל הסלע והוציא הייתי מקודש לעיני העדה ואומרים מה סלע זה שאינו מדבר ואינו שומע ואינו נריך לפרנסה מקיים דבורו של מקום קל וחומר אנו (מדרש אגדה): לכן לא תביאו. בשבועה כמו (שמואל-א, ג, יד) לכן נשבעתי לבית עלי נשבע בקפיצה שלא ירצו צמפלה על כך (תנחומא וארא צ):

(13) המה מי מריבה. הם הנזכרים במקום אחר את אלו ראו אנטגוניי פרעה שמושיען של ישראל לוקה צמים לכן גזרו (שמות א, כב) כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו (סוטה יב, צ): ויקדש בם. שמתו משה ואהרן על ידם. ששקדו"ה עושה דין במקודשיו הוא יראוי ומתקדש על הצריכות וכן הוא אומר (תהלים סח, לו) גורא אלהים ממקדשך וכן הוא אומר (ויקרא י, ג) בקרובי אקדש (וצחיס קטו, צ):

(14) אחיך ישראל. מה ראה להזכיר כאן אחיה אלא אמר לו אחים אנחנו בני אברהם שנאמר לו (צראשית טו, יג) כי גר יהיה זרעך ועל שנינו היה אותו החז לפרועו (תנחומא יב): אתה ידעת את כל התלאה. לפיכך פירש אביכם מעל אצנינו

15	how our fathers went down into Egypt, and we dwelt in Egypt a long time; and the Egyptians dealt ill with us, and our fathers;	וַיֵּרְדּוּ אֲבוֹתֵינוּ מִצְרַיִם וַיֵּשְׁבוּ בְּמִצְרַיִם יָמִים רַבִּים וַיַּרְעוּ לָנוּ מִצְרַיִם וְלֹא־בָתֵּינוּ: וַיֵּצֵאוּ אֲבוֹתֵינוּ מִצְרַיִם וַיֵּשְׁבוּ בְּמִצְרַיִם יָמִים רַבִּים וַיַּרְעוּ לָנוּ מִצְרַיִם וְלֹא־בָתֵּינוּ:
16	and when we cried unto the LORD, He heard our voice, and sent an angel, and brought us forth out of Egypt; and, behold, we are in Kadesh, a city in the uttermost of thy border.	וַנִּצְעַק אֶל־יְהוָה וַיִּשְׁמַע קוֹלֵנוּ וַיִּשְׁלַח מַלְאָךְ וַיֵּצֵאֵנוּ מִמִּצְרַיִם וַהֲנִה אֲנַחְנוּ בְּקֶדֶשׁ עִיר קֶצֶה גְּבוּלָךְ: וַיִּצְעַק אֶל־יְהוָה וַיִּשְׁמַע קוֹלֵנוּ וַיִּשְׁלַח מַלְאָךְ וַיֵּצֵאֵנוּ מִמִּצְרַיִם וַהֲנִה אֲנַחְנוּ בְּקֶדֶשׁ עִיר קֶצֶה גְּבוּלָךְ:
17	Let us pass, I pray thee, through thy land; we will not pass through field or through vineyard, neither will we drink of the water of the wells; we will go along the king's highway, we will not turn aside to the right hand nor to the left, until we have passed thy border.'	נַעֲבְרָה־נָּא בְּאַרְצְךָ לֹא נַעֲבֹר בְּשָׂדֶה וּבְכָרֶם וְלֹא נִשְׁתֶּה מִי בְּאֵר דֶּרֶךְ הַמֶּלֶךְ גִּלְדֵּךְ לֹא נִשְׁתֶּה יָמִין וּשְׂמֹאל עַד אֲשֶׁר־נַעֲבֹר גְּבוּלָךְ: נַעֲבְרָה־נָּא בְּאַרְצְךָ לֹא נַעֲבֹר בְּשָׂדֶה וּבְכָרֶם וְלֹא נִשְׁתֶּה מִי בְּאֵר דֶּרֶךְ הַמֶּלֶךְ גִּלְדֵּךְ לֹא נִשְׁתֶּה יָמִין וּשְׂמֹאל עַד אֲשֶׁר־נַעֲבֹר גְּבוּלָךְ:
18	And Edom said unto him: 'Thou shalt not pass through me, lest I come out with the sword against thee.'	וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲדָוְמָה לֹא תַעֲבֹר בְּתַחֲוֹמֵי דְלִמָּא בְּדִקְטָלִין בְּחַרְבָּא אָפּוּק לְקִדְמוּתָךְ: וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲדָוְמָה לֹא תַעֲבֹר בְּתַחֲוֵי דְלִמָּא בְּדִקְטָלִין בְּחַרְבָּא אָפּוּק לְקִדְמוּתָךְ:
19	And the children of Israel said unto him: 'We will go up by the highway; and if we drink of thy water, I and my cattle, then will I give the price thereof; let me only pass through on my feet; there is no hurt.'	וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּמַסְלָה נַעֲלֶה וְאִם־מִמֶּיךָ נִשְׁתֶּה אֲנִי וּמִקְנֵי וּנְתַתִּי מַכְרָם רַק אֵין־דְּבָר בְּרַגְלֵי אַעֲבֹרָה: וַיֹּאמְרוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּמַסְלָה נַעֲלֶה וְאִם־מִמֶּיךָ נִשְׁתֶּה אֲנִי וּמִקְנֵי וּנְתַתִּי מַכְרָם רַק אֵין־דְּבָר בְּרַגְלֵי אַעֲבֹרָה:
20	And he said: 'Thou shalt not pass through.' And Edom came out against him with much people, and with a strong hand.	וַיֹּאמֶר לֹא תַעֲבֹר וַיֵּצֵא אֲדָוְמָה לְקִרְאָתוֹ בְּעָם כָּבֵד וּבְיָד חֲזָקָה: וַיֹּאמֶר לֹא תַעֲבֹר וַיֵּצֵא אֲדָוְמָה לְקִדְמוּתָהּ בְּחִיל רַב וּבְיָד תְּקִיפָא:

(בראשית לו, ו) וילך אל ארץ מפני יעקב אחיו מפני השטר חוב המוטל עליהם והטילו על יעקב (בראשית רצה פז, יג):
 (15) וירעו לנו. סבלנו זרות רעות: ולאבותינו. מכאן שהאבות מאטערים בקבר כשפורענות זאה על ישראל (תנחומא)
 (יז):
 (16) וישמע קלנו. בצרכה שזרכנו אבינו (בראשית כז, כב) הקול קול יעקב שאנו זועקים ונענים (תנחומא ששלח ט):
 מלאך. זה משה מכאן שהנציאים קרואים מלאכים ואומר (ד"ה לז, טז) והיו מלעזבים במלאכי האלהים (תנחומא ויקרא א):
 (17) נעברה נא בארצך. אין לך לעורר על הירושה של ארץ ישראל כשם שלא פרעת החוב. עשה לנו עזר מעט לעזור דרך
 ארץ: ולא נשתה מי באר. מי זורות היה צריך לומר אלא כך אמר משה אף על פי שיש צידינו מן לאכול ובאר לשחות לא
 נשתה ממנו אלא נקנה מכס אוכל ומים להנחתכם מכאן לאסגנאי שאף על פי שיש צידו לאכול יקנה מן החנוני כדי להנות את
 אושפיו (צמד רצה. תנחומא יז): דרך המלך גלך וגר. אנו חוסמים את בהמתנו ולא יטו לכאן ולכאן לאכול (סם):
 (18) פן בחרב אצא לקראתך. אתם מתגאים בקול שהורישכם אביכם ואמרתם ונצק אל ה' וישמע קולנו ואני אלא
 עליכם צמה שהורישני אבי (בראשית כז, מ) ועל חרצן תחיה (תנחומא ששלח ט):
 (19) רק אין דבר. אין שום דבר מזיקך:

21	Thus Edom refused to give Israel passage through his border; wherefore Israel turned away from him.	וַיִּמָּאֵן אֱדוֹם נֹתֵן אֶת־יִשְׂרָאֵל עָבַר בְּגִבְלוֹ וַיֵּט יִשְׂרָאֵל מֵעָלָיו: (פ)	21
22	And they journeyed from Kadesh; and the children of Israel, even the whole congregation, came unto mount Hor.	וַיֵּסְעוּ מִקֵּדֶשׁ וַיָּבֹאוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל כָּל־הָעֵדָה הָהָר הָהָר: וַיָּטֹלוּ מִדְּרֹם וַאֲתוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל כְּנַשְׂתָּא לְהוֹר טוֹרָא:	חמישי (שלישי)
23	And the LORD spoke unto Moses and Aaron in mount Hor, by the border of the land of Edom, saying:	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאַל־אַהֲרֹן בְּהֹר אֶהְרֹן בְּהֹר הָהָר עַל־גִּבּוֹל אֶרֶץ־אֱדוֹם לֵאמֹר:	23
24	‘Aaron shall be gathered unto his people; for he shall not enter into the land which I have given unto the children of Israel, because ye rebelled against My word at the waters of Meribah.	יֹאסֵף אֶהְרֹן אֶל־עַמּוּיו כִּי לֹא יָבֹא אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַל אֲשֶׁר־מָרִיתֶם אֶת־פִּי לְמִי מְרִיבָה:	24
25	Take Aaron and Eleazar his son, and bring them up unto mount Hor.	קַח אֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־אֶלְעָזָר בְּנוֹ וְהַעֲלֵם אֹתָם הָר הָהָר: דָּבַר יְת אֶהְרֹן וַיֵּת אֶלְעָזָר בְּרִיה וְתִסֵּק יִתְהוֹן לְהוֹר טוֹרָא:	25
26	And strip Aaron of his garments, and put them upon Eleazar his son; and Aaron shall be gathered unto his people, and shall die there.’	וְהַפְשֵׁט אֶת־אַהֲרֹן אֶת־בְּגָדָיו וְהַלְבִּשְׁתֶּם אֶת־אֶלְעָזָר בְּנוֹ וְאַהֲרֹן יֹאסֵף וּמָת שָׁם: וְתִשְׁלַח יֵת אֶהְרֹן יֵת לְבוּשׁוֹ וְתַלְבִּישׁוּן יֵת אֶלְעָזָר בְּרִיה וְאַהֲרֹן יִתְכַנֵּשׁ וַיָּמוּת תָּמָן:	26
27	And Moses did as the LORD commanded; and they went up into mount Hor in the sight of all the congregation.	וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה וַיַּעֲלוּ אֶל־הָר הָהָר לְעֵינֵי כָל־הָעֵדָה: וַעֲבַד מֹשֶׁה כְּמָא דְּפָקִיד יְיָ וְסָלְקוּ לְהוֹר טוֹרָא לְעֵינֵי כָל כְּנַשְׂתָּא:	27

- (20) וביד חזקה. בהצטת זקנו (צראשית כז, כז) והידים ידי עשו (מדרש אגדה):
- (22) כל העדה. כלם שלמים ועומדים להכנס לארץ שלא היה בהם אחד מאומם שגזרה גזירה עליהם שכבר כלו ממי מדבר ואלו מאומם שכתוב בהם (דברים ז, ד) חיים כלכם היום (תנחומא יד): הר ההר. הר על גבי הר כחפוח קטן על גבי חפוח גדול ואף על פי שהעני הולך לפניו ומשוה את ההרים שלשה נשארו בהם הר סיני למורה והר נצו לקבורת משה והר ההר לקבורת אהרן (שם):
- (23) על גבול ארץ אדום. מגיד שמפני שנחצרו כאלו להתקרב לעשו הרשע נפרצו מעשיהם וחטרוו הלאדיק הזה וכן הנציא אומר ליהושפט (ד"ה צ כ, לו) בהתחברך עם אחיזהו פרץ ה' את מעשיך (תנחומא יד):
- (25) קח את אהרן. צדברי נחומים אמור לו אשריך שתרצה כהרן נתון לצנן מה שאין אני זכאי לכך (שם יז):
- (26) את בגדיו. את צגדי כהונה גדולה הלבישהו והפשיט מעליו לחתם על צנו צפניו אמר לו הכנס למערה ונכנס ראה מטה מוצעת ונר דלוק אמר לו עלה למטה ועלה פשוט ידיך ופשוט קמוץ פיך וקמץ עזים עיניך ועזם מיד חמד משה לאותה מיתה וזה שנאמר לו (דברים לז, ג) כאשר מת אהרן אחיך מיתה שנאמרה לה (תנחומא יסן חקת הוספה צ):
- (27) ויעש משה. אף על פי שהדבר קשה לו לא עכב (תנחומא יז):

<p>28 And Moses stripped Aaron of his garments, and put them upon Eleazar his son; and Aaron died there in the top of the mount; and Moses and Eleazar came down from the mount.</p>	<p>וַיַּפְשֹׁט מֹשֶׁה אֶת־אֶהֱרֹן אֶת־בְּגָדָיו וַיַּלְבִּשׁ אֹתָם אֶת־אֶלְעָזָר בְּנוֹ וַיָּמָת אֶהֱרֹן שָׁם בְּרָאשׁ הַהָר וַיֵּרֶד מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר מִן־הָהָר׃</p>	<p>28 וַיַּפְשֹׁט מֹשֶׁה אֶת־אֶהֱרֹן אֶת־בְּגָדָיו וַיַּלְבִּשׁ אֹתָם אֶת־אֶלְעָזָר בְּנוֹ וַיָּמָת אֶהֱרֹן שָׁם בְּרָאשׁ הַהָר וַיֵּרֶד מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר מִן־הָהָר׃</p>
<p>29 And when all the congregation saw that Aaron was dead, they wept for Aaron thirty days, even all the house of Israel.</p>	<p>וַיֵּרְאוּ כָל־הָעֵדָה כִּי גוּעַ אֶהֱרֹן וַיִּבְכּוּ אֶת־אֶהֱרֹן תְּלָתִין יוֹמִין כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל׃ (ס)</p>	<p>29 וַיֵּרְאוּ כָל־הָעֵדָה כִּי גוּעַ אֶהֱרֹן וַיִּבְכּוּ אֶת־אֶהֱרֹן שְׁלֹשִׁים יוֹם כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל׃ (ס)</p>
<p>XXI And the Canaanite, the king of Arad, who dwelt in the South, heard tell that Israel came by the way of Atharim; and he fought against Israel, and took some of them captive.</p>	<p>וַיִּשְׁמָע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ־עָרֹד יֹשֵׁב הַנֶּגֶב כִּי בָא יִשְׂרָאֵל דֶּרֶךְ הָאֲתָרִים וַיִּלָּחֶם בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּשָּׁב אֶמְנֹנו שְׁבִי׃</p>	<p>XXI וַיִּשְׁמָע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ־עָרֹד יֹשֵׁב הַנֶּגֶב כִּי בָא יִשְׂרָאֵל דֶּרֶךְ הָאֲתָרִים וַיִּלָּחֶם בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּשָּׁב אֶמְנֹנו שְׁבִי׃</p>
<p>2 And Israel vowed a vow unto the LORD, and said: 'If Thou wilt indeed deliver this people into my hand, then I will utterly destroy their cities.'</p>	<p>וַיֵּדֶר יִשְׂרָאֵל נֶדֶר לַיהוָה וַיֹּאמֶר אִם־נָתַן תִּתֵּן אֶת־הָעָם הַזֶּה בְּיָדִי וַהֲחַרַּמְתִּי אֶת־עָרֵיהֶם׃</p>	<p>2 וַיֵּדֶר יִשְׂרָאֵל נֶדֶר לַיהוָה וַיֹּאמֶר אִם־נָתַן תִּתֵּן אֶת־הָעָם הַזֶּה בְּיָדִי וַהֲחַרַּמְתִּי אֶת־עָרֵיהֶם׃</p>
<p>3 And the LORD hearkened to the voice of Israel, and delivered up the Canaanites; and they utterly destroyed them and their cities; and the name of the place was called Hormah.</p>	<p>וַיִּשְׁמָע יְהוָה בְּקוֹל יִשְׂרָאֵל וַיִּתֵּן אֶת־הַכְּנַעֲנִי וַיַּחַרֶם אֹתָהֶם וְאֶת־עָרֵיהֶם וַיִּקְרָא שְׁם־הַמָּקוֹם חֲרָמָה׃ (פ)</p>	<p>3 וַיִּשְׁמָע יְהוָה בְּקוֹל יִשְׂרָאֵל וַיִּתֵּן אֶת־הַכְּנַעֲנִי וַיַּחַרֶם אֹתָהֶם וְאֶת־עָרֵיהֶם וַיִּקְרָא שְׁם־הַמָּקוֹם חֲרָמָה׃ (פ)</p>

(29) ויראו כל העדה וגו'. כשראו משה ואלעזר יורדים ואהרן לא ירד אמרו היכן הוא אהרן אמר להם מת אמרו אפשר מי שעמד כנגד המלאך ועצר את המגפה ישלוט צו מלאך המות מיד בקש משה רחמים והראוהו מלאכי השרת להם מוטל במטה ראו והאמינו (במד"ר): כל בית ישראל. האנשים והנשים לפי שהיה אהרן רודף שלום ומטיל אהבה בין צעלי מריבה ובין איש לאשתו (אדר"ג פי"ב): כי גוע. אומר אני שהמתרגם דהא מית טועה הוא אלא אם כן מתרגם ויראו ואתחזיאו שלא אמרו רבותינו ז"ל כי זה משמש בלשון דהא אלא על מדרש שנסתלקו ענני כבוד וכדאמר רבי אבהו (ר"ה ג, א) דאמר רבי אבהו אל תקרי ויראו אלא וייראו ועל לשון זה נופל לשון דהא לפי שהוא נתינת טעם למה שלמעלה הימנו למה וייראו לפי שהרי מת אהרן אבל על תרגום וזו כל כנישתא אין לשון דהא נופל אלא לשון אשר שהוא מגזרת שמוש אי שמנינו אם משמש בלשון אשר כמו (איוב כא, ד) ואם מדוע לא תקצר רוחי והרבה מפורשים מזה הלשון (שם יד, ה) אם חרואים ימיו:

(1) וישמע הכנעני. שמע שמת אהרן ונסתלקו ענני כבוד כו' כדאיתא בראש השנה (ג, א) ועמלק מעולם רצועה מרדות לישראל מזומן בכל עת לפורענות (תנחומא יח): יושב הנגב. זה עמלק (שם) שנאמר (במדבר יג, כט) עמלק יושב צרף הנגב ושנה את לשונו לדבר בלשון כנען כדי שיהיו ישראל מתפללים להקצ"ה לתת כנענים בידם והם אינן כנענים ראו ישראל לבושיהם כלבושי עמלקים ולשונו לשון כנען אמרו נחפלא סתם שנאמר אם נחון חתון את העם הזה בידי (מדרש אגדה): דרך האתרים. דרך הנגב שהלכו זה המרגלים שנאמר (לעיל יג, כב) ויעלו בנגב. דבר אחר דרך האתרים דרך הטייר הגדול הנוסע לפנייהם שנאמר (שם י, לג) דרך שלשת ימים לחור להם מנוחה (תנחומא יח): וישב ממנו שבי. אינה אלא שפחה אחת (ילקוט תשס"ד. מדרש אגדה):

(2) והחרמתי. אקדיש שללם לגזוה:

(3) ויחרם אתהם. צהריגה: ואת עריהם. חרמי גזוה:

4	And they journeyed from mount Hor by the way to the Red Sea, to compass the land of Edom; and the soul of the people became impatient because of the way.	וַיֵּשְׁלוּ מִהוֹר טוֹרָא אֹרֶחַ וַיָּמָא דְסוּף לְאַקְפָּא יֵת אֶרְעָא דְּאֶדוֹם וְעַקְתָּ נַפְשָׁא דְעַמָּא בְּאֹרְחָא:	וַיֵּסְעוּ מִהֹר הָהָר דְּרֹדְדָּ יַם־סוּף לְסַבֵּב אֶת־אֶרֶץ אֱדוֹם וַתִּקְצֹר נַפְשֵׁי־הָעָם בַּדֶּרֶךְ:	4
5	And the people spoke against God, and against Moses: 'Wherefore have ye brought us up out of Egypt to die in the wilderness? for there is no bread, and there is no water; and our soul loatheth this light bread.'	וְאַתְרַעַם עַמָּא קָדָם יי וְעַם מֹשֶׁה נִצְוָ לָמָּא אֲסִיקְתוּנָא מִמִּצְרַיִם לְמָמָת בְּמִדְבָּרָא אַרִי לִית לַחֲמָא וְלִית מֵיָּא וְנַפְשָׁנָא עַקְתָּ בְּמִנָּא הָדִין דְּמִיכְלִיה קָלִיל:	וַיִּדְבֹּר הָעָם בְּאֱלֹהִים וּבְמֹשֶׁה לֵמָּה הֵעֲלִיתָנוּ מִמִּצְרַיִם לָמוּת בְּמִדְבָּר כִּי אֵין לָחֶם וְאֵין מַיִם וְנַפְשָׁנוּ קֹצֶה בַלֶּחֶם הַקָּלֵקֵל:	5
6	And the LORD sent fiery serpents among the people, and they bit the people; and much people of Israel died.	וַגִּירִי יי בְּעַמָּא יֵת חִיוּוֹן קָלָן וְנִבְתִּיתוּ יֵת עַמָּא וּמִית עִם סִגִּי מִיִּשְׂרָאֵל:	וַיִּשְׁלַח יְהוָה בָּעָם אֶת הַנֶּחָשִׁים הַשָּׂרְפִים וַיִּנְשְׁכוּ אֶת־הָעָם וַיָּמָת עַם־רַב מִיִּשְׂרָאֵל:	6
7	And the people came to Moses, and said: 'We have sinned, because we have spoken against the LORD, and against thee; pray unto the LORD, that He take away the serpents from us.' And Moses prayed for the people.	וְאַתָּא עַמָּא לֹות מֹשֶׁה וַאֲמָרוּ חֲבִנָּא אַרִי אֶתְרַעַמְנָא קָדָם יי וְעַמָּךְ נִצְיָנָא צִלִּי קָדָם יי וַיַּעֲדִי מִנָּא יֵת חֲוִיָּא וְצִלִּי מֹשֶׁה עַל עַמָּא:	וַיָּבֹא הָעָם אֶל־מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ חֲטֵאָנוּ כִּי־דִבַּרְנוּ בִּיהוָה וּבְךָ הַתִּפְלֵל אֶל־יְהוָה וְיִסַּר מַעֲלֵינוּ אֶת־הַנֶּחָשׁ וַיִּתְּפֹלֵל מֹשֶׁה בְּעַד הָעָם:	7

(4) דרך ים סוף. כיון שמת אהרן וצאה עליהם מלחמה זו חזרו לאחוריהם דרך ים סוף הוא הדרך שחזרו להם כשנאמר עליהם גזירת מרגלים שנאמר (דברים א, מ) וסעו המדברה דרך ים סוף. וכאן חזרו לאחוריהם (עיין פרשת פנחס) שצטע מסעות שנאמר (דברים י, ו) וצני ישראל נסעו מצארות בני יעקן מוסרה שם מת אהרן. וכי צמוסרה מת והלא צהר ההר מת אלא שם חזרו והתאבלו עליו והספידוהו כאלו הוא צפניהם ולא וצדוק צמסעות ותמנא שצטע מסעות מן מוסרה עד הר ההר (תנחומא חקת יח): לסבב את ארץ אדום. שלא נחנס לעצור צארא: ותקצר נפש העם בדרך. צטורה הדרך שהוקשה להם אמרו עכשיו היינו קרובים להכנס לארץ ואנו חוזרים לאחורינו כך חזרו אצותינו ונשמהו שלשים ושמונה שנה עד היום לפיכך קצרה נפשם צעינו הדרך ובלשון לע"ז אנקרודלו"ר ולא יחכן לומר ותקצר נפש העם צדך צהירות צדך ולא פירש צו צמה קצרה שכל מקום שחמנא קצור נפש צמקרא מפורש שם צמה קצרה כגון (זכריה יא, ח) ותקצר נפשי צהם וכגון (שופטים י, טו) ותקצר נפשו צעמל ישראל וכל דצר הקשה על אדם נופל צו לשון קצור נפש כאדם שהטורה צא עליו ואין דעמו רחצה לקבל אמות הדרך ואין לו מקום צחוק לצו לגור שם אמות הצער וצדצר המטריח נופל לשון גודל שגדול הוא וכצד על האדם כגון (זכריה שם) וגם נפשם צחלה צי גדלה עלי (איוב י, טו) ויגאה כשחל תצודני כללו של פירוש כל לשון קצור נפש צדצר לשון שאין יכול לסובלו הוא שאין הדעת סובלתו:

(5) באלהים ובמשה. השוו עזד לקונו (צמ"ר. תנחומא יט): למה העליחנו. שניהם שוים: ונפשנו קצה. אף זה לשון קצור נפש ומאום: בלחם הקלוקל. לפי שהמנ נצלה צאיצרים קראוהו קלוקל אמרו עמיד המן הוה שיתפח צמעינו כלום יש ילוד אשה שמכנים ואינו מוציא (ע"ז ה. יומא עה, א):

(6) את הנחשים השרפים. ששורפים את האדם צאראם שנייהם (צמ"ר): וינשכו את העם. יצא נחש שלקה על הוצאת דצה ויפרע ממוציא דצה יצא נחש שכל המינין נטעמין לו טעם אחד (טעם עפר) ויפרע מכפוי טובה שדצר אחד משתנה להם לכמה טעמים (תנחומא יט):

(7) ויתפלל משה. מכאן למי שמצקשים ממנו מחילה שלא יאה אכזרי מלמחול (שם. צ"ק צב, א):

8 And the LORD said unto Moses: 'Make thee a fiery serpent, and set it upon a pole; and it shall come to pass, that every one that is bitten, when he seeth it, shall live.'	וַיֹּאמֶר יְהוָה לְמֹשֶׁה עֲבֵד לְךָ קֹלֵא וְשׂו יִתִּיהָ עַל אֵת וַיְהִי כֹל דִּיתִנְכִּית וַיַּחְזִי יִתִּיהָ וַיִּתְקַיֵּם:	8 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה עֲשֵׂה לְךָ שָׂרָף וְשִׂים אֹתוֹ עַל-גֹּס וְהָיָה כָּל-הַנִּשְׁוֹף וְרָאָה אֹתוֹ וְחָיָה:
9 And Moses made a serpent of brass, and set it upon the pole; and it came to pass, that if a serpent had bitten any man, when he looked unto the serpent of brass, he lived.	9 וַעֲשֵׂה מֹשֶׁה נָחֶשֶׁת וַיִּשְׁמְהוּ עַל-הַגֹּס וְהָיָה אִם-נִשְׁוֹף הִנְחֹשׁ אֶת-אִישׁ וְהִבִּיט אֶל-נָחֶשׁ הִנְחֹשֶׁת וְחָיָה:	9 וַעֲבַד מֹשֶׁה חוּיָא דְנִחְשָׁא וְשׁוּיָה עַל אֵת וְהָיָה כִּד נִכִּית חוּיָא יֵת גּוּבְרָא וּמִסְתַּכַּל בְּחוּיָא דְנִחְשָׁא וּמִתְקַיֵּם:
10 And the children of Israel journeyed, and pitched in Oboth.	10 וַיִּסְעוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּחֲנוּ בְּאֹבּוֹת:	10 וַיִּסְעוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּחֲנוּ בְּאֹבּוֹת:
11 And they journeyed from Oboth, and pitched at Ije-abarim, in the wilderness which is in front of Moab, toward the sun-rising.	11 וַיִּסְעוּ מֵאֹבּוֹת וַיַּחֲנוּ בְּעֵינִי הָעֵבְרִים בְּמִדְבַּר אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי מוֹאָב מִמִּזְרַח הַשָּׁמֶשׁ:	11 וַיִּסְעוּ מֵאֹבּוֹת וַיַּחֲנוּ בְּעֵינִי הָעֵבְרִים בְּמִדְבַּר אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי מוֹאָב מִמִּזְרַח הַשָּׁמֶשׁ:
12 From thence they journeyed, and pitched in the valley of Zered.	12 מִשָּׁם נָסְעוּ וַיַּחֲנוּ בְּנַחַל זֶרֶד:	12 מִשָּׁם נָסְעוּ וַיַּחֲנוּ בְּנַחַל זֶרֶד:
13 From thence they journeyed, and pitched on the other side of the Arnon, which is in the wilderness, that cometh out of the border of the Amorites.—For Arnon is the border of Moab, between Moab and the Amorites;	13 מִשָּׁם נָסְעוּ וַיַּחֲנוּ מֵעֵבֶר אֲרֹנוֹן אֲשֶׁר בְּמִדְבַּר הַיָּצָא מִגְבּוֹל הָאֲמֹרִי כִּי אֲרֹנוֹן גְּבּוֹל מוֹאָב בֵּין מוֹאָב וּבֵין הָאֲמֹרִי:	13 מִשָּׁם נָסְעוּ וַיַּחֲנוּ מֵעֵבֶר אֲרֹנוֹן אֲשֶׁר בְּמִדְבַּר הַיָּצָא מִגְבּוֹל הָאֲמֹרִי כִּי אֲרֹנוֹן גְּבּוֹל מוֹאָב בֵּין מוֹאָב וּבֵין הָאֲמֹרִי:

(8) על נס. על כלונס שקורין פירק"א בלע"ז וכן (ישעי' ל, יז) וכן על הגבעה (שם מט, כב) אריס נסי (שם יג, ז) שאו נס ולפי שהוא גבוה לאות ולראיה קוראו נס: כל הנשך. אפילו כלב או חמור נושכו היה נזק ומתנונה והולך אלא שנישכת הנחש ממחרת להמית לכך נאמר כאן וראה אותו ראה בעלמא ובנישכת הנחש נאמר והציט והיה אס נשך הנחש את איש והציט וגו' שלא היה ממחר נשך הנחש להתרפאות אלא אס כן מציט זו כחונה (במדבר רבה) ואמרו רבותינו (ר"ה כט, א) וכי נחש ממית או מחיה אלא בזמן שהיו ישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין את לבם לאציהם שבשמים היו מתרפאים ואס לא היו נמוקים (נוסח אחר ניווקים):

(9) נחש נחשת. לא נאמר לו לעשותו של נחשת אלא אמר משה הקצ"ה קוראו נחש ואני אעשנו של נחשת לשון נופל על לשון (צ"ר לא, ח):

(11) בעיי העברים. לא ידעתי למה נקרא שם עיי ועי לשון חורצה הוא דבר הטאט צמטאטא והעיי"ן זו יסוד לצדה והוא מלשון עים (ישעי' כח, יז) ויעה צרד: העברים. דרך מעבר העוברים שם את הר נבו אל ארץ כנען שהוא מפסיק בין ארץ מואב לארץ אמורי: על פני מואב ממזרח השמש. במזרח של ארץ מואב:

(13) מגבול האמורי. תחום סוף מזר שלהם וכן (דברים כ, יח) גבול מואב לשון קצה וסוף: מעבר ארנון. הקיפו ארץ מואב כל דרומה ומזרחה עד שצאו מעבר השני לארנון בתוך ארץ האמורי בצפונה של ארץ מואב: היוצא מגבול האמורי. רצועה יוצאה מגבול האמורי והיא של אמוריים ונכנסת לגבול מואב עד ארנון שהוא גבול מואב ושם חנו ישראל ולא באו לגבול מואב (כי ארנון גבול מואב והם לא נחנו להם רשות לעבור צארכס ואף על פי שלא פירשה משה פירשה יפתח) כמו שאמר יפתח (שופטים יא, יז) וגם אל מלך מואב שלח ולא אצה. ומשה רמזה (דברים כ, כט) כאשר עשו לי בני עשו היושבים בשעיר והמואבים היושבים בער מה אלו לא נתנום לעבור בתוך ארסם אלא הקיפום סביב אף מואב כן:

14	wherefore it is said in the book of the Wars of the LORD: Vaheb in Suphah, And the valleys of Arnon,	עַל־כֵּן יֵאמָר בַּסֵּפֶר מִלְחָמַת יְהוָה אֶת־וָהֶב בְּסוּפָה וְאֶת־הַנַּחֲלִים אֲרִנּוֹן:	עַל כֵּן יִתְאָמֵר בַּסֵּפֶר קָרְבִּין עָבַד יְיָ עַל יַמָּא דְסוּף וּגְבוּרָן עַל נַחְלֵי אֲרִנּוֹן:
15	And the slope of the valleys That inclineth toward the seat of Ar, And leaneth upon the border of Moab.—	וְאֲשֶׁר הַנַּחֲלִים אֲשֶׁר נָטָה לְשִׁבְתָּ עָר וְנִשְׁעָן לְגִבּוֹל מוֹאָב:	וְשִׁפּוֹךְ לְנַחֲלֵיָא דְמַדְבָּרִין לְקַבִּיל לַחֲיִית וּמִסְתַּמִּיד לְתַחוּם מוֹאָב:
16	And from thence to Beer; that is the well whereof the LORD said unto Moses: 'Gather the people together, and I will give them water.'	וּמִשָּׁם בְּאֵרָה הוּא הַבְּאֵר אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה לְמֹשֶׁה אֲסַף אֶת־הָעָם וְאֶתְּנָה לָהֶם מַיִם: (ס)	וּמִתַּמָּן אֶתִּיהִיבַת לְהוֹן בִּירָא הִיא בִּירָא דְאָמַר יְיָ לְמֹשֶׁה כְּנוֹשׁ יֵת עִמָּא וְאֶתִּין לְהוֹן מַיָּא:
17	Then sang Israel this song: Spring up, O well—sing ye unto it—	אֲזַיְשִׁיר יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשִּׁירָה הַזֹּאת עָלֵי בְאֵר עֲנוּ־לָהּ:	בְּכִין שִׁבַּח יִשְׂרָאֵל יֵת תוֹשִׁבְחָתָא הָדָא סְקִי בִירָא שִׁבְחוּ לָהּ:
18	The well, which the princes digged, Which the nobles of the people delved, With the sceptre, and with their staves. And from the wilderness to Mattanah;	בְּאֵר חֲפְרוּהָ שָׂרִים כְּרוּהָ נְדִיבֵי הָעָם בְּמִשְׁעָנָתָם וּמִמַּדְבָּר מַתָּנָה:	בִּירָא דְחֲפְרוּהָ רַבְרָבֵיָא כְּרוּהָ רִישֵׁי עִמָּא סְפָרֵיָא בְּחוּטְרֵיהוֹן וּמִמַּדְבָּרָא אֶתִּיהִיבַת לְהוֹן:
19	and from Mattanah to Nahaliel; and from Nahaliel to Bamoth;	וּמִמַּתָּנָה נַחֲלִיאֵל וּמִנַּחֲלִיאֵל בָּמוֹת:	וּמִדְאֶתִּיהִיבַת לְהוֹן נַחֲתָא עִמָּהוֹן לְנַחֲלֵיָא וּמִנַּחֲלֵיָא סְלָקָא עִמָּהוֹן לְרַמְתָּא:

(14) על כן יאמר. על חנייה זו ונסים שנעשו זה יאמר בספר מלחמות ה'. כשמספרים נסים שנעשו לאזותינו יספרו את זה וגו'. את זהב. כמו את יהצ כמו שיאמר מן יעד ועד כן יאמר מן יהצ והצ והוי"ו יסוד הוא כלומר את אשר יהצ להם והרבה נסים צים סוף: ואת הנחלים ארנון. כשם שמספרים צנסי ים סוף כך יש לספר צנסי נחלי ארנון שאף כאן נעשו נסים גדולים (תנחומא כ). ומה הם הנסים:

(15) ואשר הנחלים. תרגום של שפך אשד שפך הנחלים שנשפך שם דם אמוריים שהיו נחצאים שם לפי שהיו ההרים גבוהים והנחל עמוק וקצר וההרים סמוכים זה לזה אדם עומד על ההר מזה ומדבר עם חצירו זהר מזה והדרך עובר בתוך הנחל אמרו אמוריים כשיכנסו ישראל [לארץ] לתוך הנחל לעבור נצא מן המערות זהרים שלמעלה מהם ונהרגם בחצים ואזני בליסטראות והיו אותן הנקעים זהר של ד מואב וזהר של ד אמוריים היו כנגד אותן נקעים כמין קרנות ושדים בולטין לתוך כיון שבאו ישראל לעבור נודעו ההר של ארץ ישראל כשפחה היוצאת להקביל פני גבירתה ונתקרב לזה הר של מואב וכנסו אותן השדים לתוך אותן נקעים והרגום וזהו אשר נטה לשבת ער שההר נטה ממקומו ונתקרב לזה גבול מואב ונדבק בו וזהו ונשען לגבול מואב (בס"א חינו) (ועברו ישראל על ההרים ולא ידעו הנסים האלו אלא על ידי הצאר שנכנס לשם) (שם):

(16) ומשם בארדה. משם בא האשד אל הצאר כיצד אמר הקב"ה מי מודיע לבני הנסים הללו המשל אומר (שבת י, ז) נתת פת לתינוק הודיע לאמו לאחר שעברו חזרו ההרים למקומם והבאר ירדה לתוך הנחל והעלתה משם דם ההרגים וזרועות ואיזרים ומוליכתן סביב המחנה וישראל ראו ואמרו שירה (תנחומא כ):

(17) עלי באר. מתוך הנחל והעלי מה שאת מעלה ומנין שהצאר הודיעה להם שנאמר ומשם צארה וכי משם היתה והלא מתחלת ארבעים שנה היתה עמהם אלא שירדה לפרסם את הנסים וכן אז ישיר ישראל. השירה הזאת נאמרה בקוף ארבעים והבאר נתנה להם מתחלת מ' ומה ראה ליכתב כאן אלא הענין הזה נדרש למעלה הימנו (שבת לה). דמ"ר. (תנחומא כ):

(18) באר חפרוה. זאת היא הצאר אשר חפרוה שרים משה ואהרן: במשענותם. צמטה: וממדבר. נתנה להם:

(19) וממתנה נחליאל. כתרמומו:

- 20 and from Bamoth to the valley that is in the field of Moab, by the top of Pisgah, which looketh down upon the desert. 20 ומבמות הגיא אשר בשדה מואב ראש הפסגה ונשקפה על-פני הישימון: (פ)
- 21 And Israel sent messengers unto Sihon king of the Amorites, saying: 21 וישלח ישראל מלאכים אל-סיחון מלך האמורי לאמר: וישלח ישראל אנגדין לנת סיחון מלך אמוראה למימר:
- 22 'Let me pass through thy land; we will not turn aside into field, or into vineyard; we will not drink of the water of the wells; we will go by the king's highway, until we have passed thy border.' 22 אעברה בארצה לא נטה בשדה ובכרם לא נשתה מי באר בדרך המלך נלך עד אשר-נעבר גבלך:
- 23 And Sihon would not suffer Israel to pass through his border; but Sihon gathered all his people together, and went out against Israel into the wilderness, and came to Jahaz; and he fought against Israel. 23 ולא-נתן סיחון את-ישראל עבר בגבלו ויאסף סיחון את-כל-עמו ויצא לקראת ישראל המדברה ויבא יהצה וילחם בישראל:
- 24 And Israel smote him with the edge of the sword, and possessed his land from the Arnon unto the Jabbok, even unto the children of Ammon; for the border of the children of Ammon was strong. 24 ויכהו ישראל לפי-חרב ויירש את-ארצו מארנן עד-יבוק בני עמון כי עז גבול בני עמון: ומחהו ישראל לפתגם דחרב וירית ית ארעה מארננא עד יובקא עד בני עמון ארי תקיף ותחומא דבני עמון:

(20) ומבמות הגיא אשר בשדה מואב. כי שם מת משה ושם צטלה הצאר. דבר אחר כרוה נדיבי העם כל נשיא ונשיא כשהיו חוגים נוטל מקלו ומושך אלל דגלו ומחנהו ומי הצאר נמשכין דרך אותו סימן וזאין לפני חניית כל שבט ושבט (תנחומא כא): במחקק. על פי משה שנקרא מחוקק שנאמר (דברים לג, כא) כי שם חלקת מחוקק ספון ולמה לא נזכר משה בשירה זו לפי שלקה על ידי הצאר וכיון שלא נזכר שמו של משה לא נזכר שמו של הקב"ה משל למלך שהיו מומנין אותו לסעודה אמר אם אוהבי שם אני שם ואם לאו איני הולך (תנחומא כא): ראש הפסגה. כתר גומו ריש רמתא: פסגה. לשון גובה וכן (תהלים מח, יד) פסגו ארמנותיה הגזיהו ארמנותיה: ונשקפה. אותה הפסגה על פני המקום ששמו ישימון והוא לשון מדבר שהוא שמש. דבר אחר ונשקפה הצאר על פני הישימון שנגזזה צימה של טבריה והעומד על הישימון מציט ורואה כמין כברה צים והיא הצאר כך דרש רבי תנחומא (תנחומא כא. שבת לה, א):

(21) וישלח ישראל מלאכים. וצמקום אחר תולה השליחות צמשה שנאמר (דברים ז, כו) ואשלח מלאכים ממדבר קדמות וכן (צמדבר כ, יד) וישלח משה מלאכים מקדש אל מלך אדום וציפתח הוא אומר (שופטים יא, יז) וישלח ישראל מלאכים אל מלך אדום וגו' הכתובים הללו נרמזים זה לזה זה נועל זה פותח שמהו הוא ישראל וישראל הם משה לומר לך שגשג הדור הוא ככל הדור כי הנשיא הוא הכל (תנחומא כז):

(22) אעברה בארצה. אף על פי שלא נצטוו לפתוח להם צלום צקשו מהם שלום (שם): (23) ולא נתן סיחון וגו'. לפי שכל מלכי כנען היו מעלין לו מס שהיה שומרם שלא יעברו עליהם גייסות כיון שאמרו לו ישראל אעברה צארך אמר להם כל עצמי איני יושב כאן אלל לשמרם מפניכם ואחס אומרים כך (שם כג): ויצא לקראת ישראל. אילו היתה חשבון מלאה יתושין אין כל צריה יכולה לכבשה ואם היה סיחון ככפר חלש אין כל אדם יכול לכבשו וכל שכן אלו שהיה בחשבון. אמר הקב"ה מה אני מטריח על בני כל זאת לצור על כל עיר ועיר נתן צלב כל אנשי המלחמה לזאת מן העיירות ונתקצצו כולם למקום אחד ושם נפלו ומשם הלכו ישראל אל הערים ואין עומד לנגדם כי אין שם איש אלא נשים וטף (שם):

25	And Israel took all these cities; and Israel dwelt in all the cities of the Amorites, in Heshbon, and in all the towns thereof.	וַיִּקַּח יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל-הָעָרִים הָאֵלֶּה וַיָּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּכָל-עָרֵי הָאֱמֹרִי בְּחֶשְׁבֹּן וּבְכָל-בְּנֵייהָ: כַּפְרֵנָהא:	25
26	For Heshbon was the city of Sihon the king of the Amorites, who had fought against the former king of Moab, and taken all his land out of his hand, even unto the Arnon.	כִּי חֶשְׁבֹּן עִיר סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי הָיָה וְהָיָה נִלְחָם בְּמֶלֶךְ מוֹאָב הֶרְאֵשׁוֹן וַיִּקַּח אֶת-כָּל- אֶרְצוֹ מִיַּדוֹ עַד-אֲרֹנֹן:	26
27	Wherefore they that speak in parables say: Come ye to Heshbon! Let the city of Sihon be built and established!	עַל-כֵּן יֹאמְרוּ הַמְשֻׁלָּים בָּאוּ חֶשְׁבֹּן תִּבְנֶה וְתִכְוֶנֶן עִיר סִיחֹן:	27
28	For a fire is gone out of Heshbon, A flame from the city of Sihon; It hath devoured Ar of Moab, The lords of the high places of Arnon.	כִּי-אֵשׁ יֵצְאָה מִחֶשְׁבֹּן לַחֲבָה מִקְרִית סִיחֹן אָכְלָה עַר מוֹאָב בְּעָלֶי בְּמוֹת אֲרֹנֹן:	28
29	Woe to thee, Moab! Thou art undone, O people of Chemosh; He hath given his sons as fugitives, And his daughters into captivity, Unto Sihon king of the Amorites.	אִי-לֶךְ מוֹאָב אֲבֹדֶתָ עִם-כְּמוֹשׁ נָתַן בָּנָיו פְּלִיטִים וּבְנָתָיו בְּשָׁבִית לְמֶלֶךְ אֱמֹרִי סִיחֹן:	29
30	We have shot at them—Heshbon is perished—even unto Dibon, And we have laid waste even unto Nophah, Which reacheth unto Medeba.	וַיִּירָם אֲבָד חֶשְׁבֹּן עַד-דִּיבֹן וַנִּשֵּׂם עַד-נֹפַח אֲשֶׁר עַד- נֹפַח דִּסְמִיד עַל מִדְבָּא:	30

(24) כי עז. ומהו חזקו התראתו של הקצ"ה שאמר להם (דברים ז, יט) אל תאורס וגו':

(25) בנתיח. כפרים הסמוכים לה:

(26) והוא נלחם. למה הוצרך להכתז לפי שנאמר (שם ט) אל תזר את מואב וחשבון משל מואב היתה כתז לנו שסיחון לקחה מהם ועל ידו טהרה לישראל (חולין ס, ז): מידו. מרשותו (ז"מ מו, ז):

(27) על כן. על אותה מלחמה שנלחם סיחון צמואב: יאמרו המושלים. צלעם שנאמר צו (צמדצר כג, ו) וישא משלו: המושלים. צלעם וצבור והם אמרו: באו חשבון. שלא היה סיחון יכול לכבשה והלך ושכר את צלעם לקללו וזהו שאמר לו צלק (שם כז, ו) כי ידעתי את אשר תצרך מצורך וגו' (תנחומא כד): תבנה ותכונן. חשבון צלעם סיחון להיות עירו:

(28) כי אש יצאה מחשבון. משכנשה סיחון: אכלה ער מואב. שם אותה המדינה קרוי ער צלשון עברי ולחייט צלשון ארמי: ער מואב. ער של מואב:

(29) אוי לך מואב. שקללו את מואב שימסרו צידו (שם): כמוש. שם אלהי מואב (שופטים יא, סד): נתן. הנותן את צניו של מואב: פליטם. נסים ופליטים מחרצ ואת צנותיו צנצית וגו':

(30) ויירם אבד. מלכות שלהם: אבד חשבון עד דיבון. מלכות ועול שהיה למואב בחשבון אבד משם וכן עד דיבון מרגום של סר עד, כלומר סר ניר מדיבון. ניר לשון מלכות ועול וממשלת איש כמו (מלכים א יא, לו) למען היות ניר לדוד עבדי: ונשים. שייך דגושה לשון שממה כך יאמרו המושלים ונשים אותם: עד נפח. השימונוס עד נפח:

31	Thus Israel dwelt in the land of the Amorites.	וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ הָאֱמֹרִי: וַיֵּתִיב יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶע אֱמֹרָאָה:	31
32	And Moses sent to spy out Jazer, and they took the towns thereof, and drove out the Amorites that were there.	וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לְרַגֵּל אֶת־יַעֲזֹר וַיִּלְכְּדוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל (כ' וַיִּירָשׁ) וַיִּנָּקוּ אֶת־הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר־שָׁם: וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לְרַגֵּל אֶת־יַעֲזֹר וַיִּלְכְּדוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל (כ' וַיִּירָשׁ) וַיִּנָּקוּ אֶת־הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר־שָׁם:	32
33	And they turned and went up by the way of Bashan; and Og the king of Bashan went out against them, he and all his people, to battle at Edrei.	וַיִּפְּנוּ וַיַּעֲלוּ בְּדֶרֶךְ הַבָּשָׁן וַיֵּצֵא עֹג מֶלֶךְ־הַבָּשָׁן לִקְרָאתָם הוּא וְכָל־עַמּוֹ לְמִלְחָמָה אֲדָרָעִי: וַיִּפְּנוּ וַיַּעֲלוּ בְּדֶרֶךְ הַבָּשָׁן וַיֵּצֵא עֹג מֶלֶךְ־הַבָּשָׁן לִקְרָאתָם הוּא וְכָל־עַמּוֹ לְמִלְחָמָה אֲדָרָעִי:	33
34	And the LORD said unto Moses: 'Fear him not; for I have delivered him into thy hand, and all his people, and his land; and thou shalt do to him as thou didst unto Sihon king of the Amorites, who dwelt at Heshbon.'	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה אֵל- תִּירָא אֹתוֹ כִּי בְיָדִי נָתַתִּי אֹתוֹ וְאֶת־כָּל־עַמּוֹ וְאֶת־אֶרְצוֹ וְעָשִׂיתָ לוֹ כְּאֲשֶׁר עָשִׂיתָ לְסִיחֹן מֶלֶךְ־הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר יוֹשֵׁב בְּחֶשְׁבֹּן: וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה לֹא תִדְחַל מִנִּי אֲרִי בְיָדֶךָ מִסֵּרִית יִתִּי וְיָת כָּל עַמִּיה וְיָת אֶרְעִיה וְתַעֲבִיד לִי כַּמָּה דַּעֲבָדָתָא לְסִיחֹן מֶלֶךְ אֱמֹרָאָה דִּיתִיב בְּחֶשְׁבֹּן:	מפטיר
35	So they smote him, and his sons, and all his people, until there was none left him remaining; and they possessed his land.	וַיַּחֲזוּ יִתִּי וְיָת בְּנוֹתָיו וְיָת כָּל עַמִּיה עַד דְּלֹא אִשְׁתָּאר לִי מִשִּׁיזִּיב וִירִיתוֹ יָת אֶרְעִיה: וַיַּחֲזוּ יִתִּי וְיָת בְּנוֹתָיו וְיָת כָּל עַמִּיה עַד־בְּלָתֵי הַשְּׂאִיר־לוֹ שָׂרִיד נִירָשׁוּ אֶת־אֶרְצוֹ:	35
XXII	And the children of Israel journeyed, and pitched in the plains of Moab beyond the Jordan at Jericho.	וַיִּסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּחֲנּוּ בְּעַרְבוֹת מוֹאָב מֵעֵבֶר לִירְדֵן יֶרִחוֹ: (ס) וַיִּסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּחֲנּוּ בְּמִישְׁרַיָּא דְּמוֹאָב מֵעֵבֶר לִירְדֵן דִּירְחוֹ:	פסוקים

The Haftarah is Judges 11:1 – 11:33 on page 196. On Rosh Hodesh, Maftir is Numbers 28:9 – 15 on page 143 and Haftara on page 208.

2	And Balak the son of Zippor saw all that Israel had done to the Amorites.	וַיֵּרָא בָּלָק בֶּן־צִפּוֹר אֶת כָּל־ אֲשֶׁר־עָשָׂה יִשְׂרָאֵל לְאֱמֹרִי: וַיַּחֲזֹא בָלָק בֶּן צִפּוֹר יָת כָּל דַּעֲבַד יִשְׂרָאֵל לְאֱמֹרָאָה:	נלק יט
---	---	---	-----------

(32) וישלח משה לרגל את יעזר. המרגלים לכדוה אמרו לא נעשה כראשונים צטוחים חנו צכח תפלתו של משה להלחם (תנחומא כד):

(34) אל תירא אותו. שהיה משה ירא להלחם שמה תעמוד לו זכותו של אברהם שנאמר (בראשית יד, יג) ויצא הפליט הוא עוג שפלט מן הרפאים שהכו כדלעומר וחזיריו צעשמות קרנים שנאמר (דברים ג, יא) כי רק עוג מלך הבשן נשאר מיחר הרפאים (גדה סא):

(35) ויכו אותו. משה הרגו כדאיתא בצרכות (גד, ז) צהרואה עקר טורא צר תלמא פרסי וכו':

(2) וירא בלק בן צפור את כל אשר עשה ישראל לאמורי. אמר חנו שני מלכים שהיינו צטוחים עליהם לא עמדו צפניהם חנו על אחת כמה וכמה לפיכך ויגר מואב (תנחומא בלק ז):

<p>3 And Moab was sore afraid of the people, because they were many; and Moab was overcome with dread because of the children of Israel.</p>	<p>וַיִּגֹר מוֹאָב מִפְּנֵי הָעָם מְאֹד כִּי רַב־הוּא וַיִּקֶן מוֹאָב מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>3 וַיִּגֹר מוֹאָב מִפְּנֵי הָעָם מְאֹד כִּי רַב־הוּא וַיִּקֶן מוֹאָב מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>
<p>4 And Moab said unto the elders of Midian: 'Now will this multitude lick up all that is round about us, as the ox licketh up the grass of the field.'—And Balak the son of Zippor was king of Moab at that time.—</p>	<p>וַיֹּאמֶר מוֹאָב לְסֹבֵי מִדְיָן כֹּעַן יִשְׁיִצוּן קֹהֵלָא יֵת כָּל סַחְרִינָא כְּמָא דְמִלְחִיד תּוֹרָא יֵת יְרוֹקָא דְחֻקְלָא וּבִלְק בֵּר צִפּוֹר מֶלֶכָא לְמוֹאָב בְּעַדְנָא הָהוּא:</p>	<p>4 וַיֹּאמֶר מוֹאָב אֶל־זִקְנֵי מִדְיָן עֲתִידָה יִלְחֲכוּ הַקֹּהֵל אֶת־כָּל־סִבִּיבֵינוּ בְּלַחֵד הַשּׁוֹר אֵת יֵרֶק הַשָּׂדֶה וּבִלְק בֶּן־צִפּוֹר מֶלֶךְ לְמוֹאָב בַּעֲת הַהוּא:</p>
<p>5 And he sent messengers unto Balaam the son of Beor, to Pethor, which is by the River, to the land of the children of his people, to call him, saying: 'Behold, there is a people come out from Egypt; behold, they cover the face of the earth, and they abide over against me.</p>	<p>וַיִּשְׁלַח אֲזַנְדִין לִוֵּת בִּלְעָם בֵּר בְּעוֹר לְפִתּוֹר אֲרֻם דְּעַל פֶּרֶת אֶרֶע בְּנֵי עַמִּיהָ לְמַקְרִי לֵיהּ לְמִימַר הָא עַמָּא נִפְק מִמִּצְרַיִם הָא חָפָא יֵת עֵין שְׁמַשָּׁא דְאַרְעָא וְהוּא שְׂרִי מִלְּקַבְלִי:</p>	<p>וַיִּשְׁלַח מְלָאכִים אֶל־בִּלְעָם בֶּן־בְּעוֹר (בַּסְפְּרִי סַפְרָד וַאֲשַׁכְנו בְּעוֹר) פְּתוֹרָה אֲשֶׁר עַל־הַנָּהָר אֶרֶץ בְּנֵי־עַמּוֹ לְקַרְא־לּוֹ לֵאמֹר הִנֵּה עַם יֹצֵא מִמִּצְרַיִם הִנֵּה כֹסֵף אֶת־עֵין הָאָרֶץ וְהוּא יֹשֵׁב מִמְּלִי:</p>
<p>6 Come now therefore, I pray thee, curse me this people; for they are too mighty for me; peradventure I shall prevail, that we may smite them, and that I may drive them out of the land; for I know that he whom thou blessest is blessed, and he whom thou cursest is cursed.'</p>	<p>וּכְעַן אֵיתָא כְּעַן לִוֵּשׁ לִי יֵת עַמָּא דְּמִדְיָן אֲרִי תַקִּיף הוּא מִנִּי מָאם אֲכֹל לְאַנְחָא בֵּיהּ קָרִב וְאַתְרִכְנִיָּה מִן אֲרַעָא אֲרִי יַדְעָנָא יֵת דְּתַבְרִיד מְבָרַךְ וְדִתְלוֹשׁ לִישׁ:</p>	<p>וְעַתָּה לְכָה־נָּא אֲרַח־לִי אֶת־הָעָם הַזֶּה כִּי־עֲצוּם הוּא מִמֶּנִּי אוֹלִי אוֹכֵל נִכְה־בּוֹ וְאַנְחִשְׁנוּ מִן־הָאָרֶץ כִּי יַדְעֵתִי אֵת אֲשֶׁר־תִּבְרַךְ מְבָרַךְ וְאֲשֶׁר תָּאָר יוֹאָר:</p>

(3) ויגר. לשון מורא כמו (איוב יט, כט) גורו לכם: ויקן מואב. קנו צחייהם (כמו קנתי צחיי והוא מקרא קצר):
(4) אל זקני מדין. והלא מעולם היו שונאים זה את זה שנאמר (צראשית לו, לה) המכה את מדין בשדה מואב. שבאו מדין על מואב למלחמה. אלא מיראתן של ישראל עשו שלום ביניהם. ומה ראה מואב ליטול ענה ממדין כיון שראו את ישראל נושאים שלא כמנהג העולם אמרו מנהיגם של אלו צמדין נחגדל נשאל מהם מה מדתו אמרו לו אין כחו אלא בפיו אמרו אף אנו נבוא עליהם צאדם שכחו צפיו (תנחומא ג): כל הוה ששור מלחך אין צו סימן צרכה (צמדצר רבה. תנחומא ג): בעת ההוא. לא היה ראוי למלכות מנסיכי מדין היה וכיון שמת סיחון מנוהו עליהם לצורך שעה:
(5) פתורה. כשולחני הזה שהכל מריצין לו מעות כך כל המלכים מריצין לו אגרותיהם (צמד"ר. תנחומא ד) ולפי פשוטו של מקרא כך שם המקום: ארץ בני עמו. של צלק (צמד"ר. תנחומא ד). משם היה זה היה מתנבא ואומר לו עתיד אתה למלוך. ואם תאמר מפני מה השרה הקצ"ה שכינתו על גוי רשע כדי שלא יהא פתחון פה לאומות לומר אלו היו לנו נביאים חזרנו למוטצ העמיד להם נביאים והם פרזו גדר העולם שצתחלה היו גדורים צעירות וזה נתן להם ענה להפקיר עצמן לזנות (שם א): לקרא לו. הקריאה שלו היתה ולהנאחו שהיה פוסק לו ממון הרבה (שם ד): עם יצא ממצרים. ואם תאמר מה מזיקן: הנה כסה את עין הארץ. סיחון ועוג שהיו שומרים אותנו עמדו עליהם והרגום (שם): והוא יושב ממלי.
חסר כתיב קרובים הם להכריחני כמו (תהלים קיח, י) כי אמילם (תנחומא ד):
(6) נכה בו. אני ועמי נכה בהם. דבר אחר לשון משנה הוא (צ"מ קה, צ) מנכה לו מן הדמים לחסר מהם מעט (צמד"ר. תנחומא ד): כי ידעתי וגו'. על ידי מלחמת סיחון שעזרתו להכות את מואב (שם חקת כד):

7 And the elders of Moab and the elders of Midian departed with the rewards of divination in their hand; and they came unto Balaam, and spoke unto him the words of Balak.	וַיָּלְכוּ זִקְנֵי מוֹאָב וְזִקְנֵי מִדְיָן וְקִסְמִים בְּיָדָם וַיָּבֹאוּ אֶל־בַּלַּעַם וַיְדַבְּרוּ אֵלָיו דְּבָרֵי בַלָּק: וַאֲזָלוּ סְבִי מוֹאָב וְסְבִי מִדְיָן וְקִסְמִיָּא בִּידֵיהוֹן וַאֲתוּ לִתְּ בַלַּעַם וּמְלִילוֹ עֲמִיה פְתָגְמִי בַלָּק:	7 וַיָּלְכוּ זִקְנֵי מוֹאָב וְזִקְנֵי מִדְיָן וְקִסְמִים בְּיָדָם וַיָּבֹאוּ אֶל־בַּלַּעַם וַיְדַבְּרוּ אֵלָיו דְּבָרֵי בַלָּק:
8 And he said unto them: 'Lodge here this night, and I will bring you back word, as the LORD may speak unto me'; and the princes of Moab abode with Balaam.	וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם לִינוּ פֹה הַלַּיְלָה וְהִשְׁבַּתִּי אֲתָכֶם דָּבָר כְּאֲשֶׁר יִדְבֹּר יְהוָה אֵלַי וַיֵּשְׁבוּ שָׁרֵי־מוֹאָב עִם־בַּלַּעַם: וַאֲמַר לְהוֹן בֵּיתוֹ הַכָּא בְּלִילִיָּא וְאֲתִיב יִתְּכוֹן פְתָגְמָא כְּמָא דִּימְלִיל יִי עָמִי וְאוֹרִיכוֹ רַבְרָבִי מוֹאָב עִם בַּלַּעַם:	ישראל וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם לִינוּ פֹה הַלַּיְלָה וְהִשְׁבַּתִּי אֲתָכֶם דָּבָר כְּאֲשֶׁר יִדְבֹּר יְהוָה אֵלַי וַיֵּשְׁבוּ שָׁרֵי־מוֹאָב עִם־בַּלַּעַם:
9 And God came unto Balaam, and said: 'What men are these with thee?'	וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל־בַּלַּעַם וַיֹּאמֶר מִי הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה עִמָּךְ: וַאֲתָא מִימַר מִן קֳדָם יִי לִתְּ בַלַּעַם וַאֲמַר מִן גּוֹבְרִיָּא הָאֵלִין דְּעָמָךְ:	9 וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל־בַּלַּעַם וַיֹּאמֶר מִי הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה עִמָּךְ:
10 And Balaam said unto God: 'Balak the son of Zippor, king of Moab, hath sent unto me [saying]:	וַיֹּאמֶר בַּלַּעַם אֶל־הָאֱלֹהִים בַּלָּק בֶּן־צִפּוֹר מֶלֶךְ מוֹאָב שָׁלַח אֵלַי: וַאֲמַר בַּלַּעַם קֳדָם יִי בַלָּק בֶּר צִפּוֹר מֶלֶכָא דְּמוֹאָב שָׁלַח לִתִּי:	10 וַיֹּאמֶר בַּלַּעַם אֶל־הָאֱלֹהִים בַּלָּק בֶּן־צִפּוֹר מֶלֶךְ מוֹאָב שָׁלַח אֵלַי:
11 Behold the people that is come out of Egypt, it covereth the face of the earth; now, come curse me them; peradventure I shall be able to fight against them, and shall drive them out.'	וְהִנֵּה הָעָם הִיִּצָּא מִמִּצְרַיִם וַיִּכֹּס אֶת־עֵינֵי הָאָרֶץ עֲתָה לְכָה קְבֹה־לִּי אֲתוּ אוֹלֵי אוֹכְלֵי הַחֶלֶק בּוֹ וַיִּגְרִשְׁתִּיו: הָא עָמָא דְנִפְק מִמִּצְרַיִם וַיַּחֲפֹא יָת עֵין שְׁמִשָּׁא דְאַרְעָא כְּעֵין אִיתָא לוֹשׁ לִי יִתִּיה מָאם אַפּוֹל לְאַגְחָא בֵּיה קָרַב וְאַתְרַכְנִיה:	11 וְהִנֵּה הָעָם הִיִּצָּא מִמִּצְרַיִם וַיִּכֹּס אֶת־עֵינֵי הָאָרֶץ עֲתָה לְכָה קְבֹה־לִּי אֲתוּ אוֹלֵי אוֹכְלֵי הַחֶלֶק בּוֹ וַיִּגְרִשְׁתִּיו:
12 And God said unto Balaam: 'Thou shalt not go with them; thou shalt not curse the people; for they are blessed.'	וַיֹּאמֶר יִי לְבַלַּעַם לֹא תִיּוֹל עִמָּהוֹן לֹא תִלוֹשׁ יָת עָמָא אֲרִי בְרִידָא הוּא: וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־בַּלַּעַם לֹא תִלָּךְ עִמָּהֶם לֹא תֹאֲרֵ אֶת־הָעָם כִּי בְרוּךְ הוּא:	12 וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־בַּלַּעַם לֹא תִלָּךְ עִמָּהֶם לֹא תֹאֲרֵ אֶת־הָעָם כִּי בְרוּךְ הוּא:

(7) וקסמים בידם. כל מיני קסמים שלא יאמר אין כלי תשמישי עמי (צמד"ר). דבר אחר קסם זה נטלו בידם זקני מדין אמרו אם יצא עמנו צפעס הזאת יש צו ממש ואם ידחנו אין צו תועלת לפיכך כשאמר להם לינו פה הלילה אמרו אין צו תקוה הניחוהו והלכו להם שנאמר וישבו שרי מואב עם בלעם אזל זקני מדין הלכו להם (שם. תנחומא ה):

(8) לינו פה הלילה. אין רוח הקודש שורה עליו אלא בלילה וכן לכל נביאי אומות העולם וכן לצן בחלום הלילה שנאמר (בראשית לא, כד) ויצא אלהים אל לצן הארמי בחלום הלילה. כאדם ההולך אלל פלגשו בהחבא (ויק"ר א, יג): כאשר ידבר ה' אלי. אם ימליכני ללכת עם בני אדם כמוהם אלק עמכם שמא אין כבודו לתתי להלך אלא עם שרים גדולים מכס: וישבו. לשון עכזה:

(9) מי האנשים האלה עמך. להטעותו באמר פעמים שאין הכל גלוי לפניו אין דעתו שזה עליו אף אני אראה עת שאוכל לקלל ולא יצין (תנחומא ה):

(10) בלק בן צפור וגו'. אף על פי שאיני חשוד בעיניך חשוד אני בעיני המלכים (שם):

(11) קבה לי. זו קשה מארה לי שהוא נוקב ומפרש (צמד"ר רבה. שם): וגרשתיו. מן העולם ובלק לא אמר אלא ואגרשנו מן הארץ איני מבקש אלא להסיעם מעלי ובלעם היה שונאם יותר מבלק (צמד"ר. תנחומא ה):

(12) לא תלך עמהם. אמר לו אם כן אקללם במקומי אמר לו לא תאור את העם אמר לו אם כן אצרכם אמר לו אינני צריכך לצרכך כי צורך הוא משל אומרים לנרעה (ס"א לדבורה) לא מדובשיך ולא מעוקצך (צמד"ר. תנחומא ו):

13	And Balaam rose up in the morning, and said unto the princes of Balak: 'Get you into your land; for the LORD refuseth to give me leave to go with you.'	וַיָּקָם בִּלְעָם בַּבֹּקֶר וַיֹּאמֶר אֶל־שָׂרֵי בָלַק לְכוּ אֲרָצְכֶם כִּי מֵאֵן יְהוָה לְתַתִּי לְהֵלֵךְ עִמָּכֶם:	שני (חמישי)
14	And the princes of Moab rose up, and they went unto Balak, and said: 'Balaam refuseth to come with us.'	וַיָּקוּמוּ שָׂרֵי מוֹאָב וַיָּבֹאוּ אֶל־בָּלַק וַיֹּאמְרוּ מֵאֵן בִּלְעָם הֵלֵךְ עִמָּנוּ:	14
15	And Balak sent yet again princes, more, and more honourable than they.	וַיִּסַּף עוֹד בָּלַק שְׁלֹחַ רָבִים וְנִכְבָּדִים מֵאֵלֶּה:	15
16	And they came to Balaam, and said to him: 'Thus saith Balak the son of Zippor: Let nothing, I pray thee, hinder thee from coming unto me;	וַיָּבֹאוּ אֶל־בִּלְעָם וַיֹּאמְרוּ לוֹ כֹּה אָמַר בָּלַק בֶּן־צִפּוֹר אֶל־נָא תִמְנַע מִהֵלֵךְ אֵלַי:	16
17	for I will promote thee unto very great honour, and whatsoever thou sayest unto me I will do; come therefore, I pray thee, curse me this people.'	כִּי־כְבֹּד אַכְבֶּדְךָ מְאֹד וְכָל־אֲשֶׁר־תֹּאמַר אֵלַי אֶעֱשֶׂה וּלְכֶה־נָּא קְבֹח־לִי אֶת הָעָם הַזֶּה:	17
18	And Balaam answered and said unto the servants of Balak: 'If Balak would give me his house full of silver and gold, I cannot go beyond the word of the LORD my God, to do any thing, small or great.	וַיַּעַן בִּלְעָם וַיֹּאמֶר אֶל־עֲבָדֵי בָלַק אִם־יִתֵּן לִי בָלַק מְלֵא בֵיתוֹ כֶּסֶף וְזָהָב לֹא אוּכַל לַעֲבֹר אֶת־פִּי יְהוָה אֱלֹהֵי לַעֲשׂוֹת קִטְנָה אוֹ גְּדוּלָּה:	18
19	Now therefore, I pray you, tarry ye also here this night, that I may know what the LORD will speak unto me more.'	וַעֲתִּיכָה שְׁבוּ נָא בְּזֶה גַם־אַתֶּם הֲלֹלָה וְאִדְעָה מִה־יִּסַּף יְהוָה דִּבְרַר עָמִי:	19

(13) להלך עמכם. אלא עס שרים גדולים מכס למדנו שרוחו גבוה ולא רצה לגלות שהוא צרשותו של מקום אלא צלשון גסות לפיכך ויוסף עוד צלך:

(17) כי כבד אכבדך מאד. יותר ממה שהיית נוטל לשעזר (רוצה לומר צמלחמת סיוון) אני נותן לך (צמדצר רצה. תנחומא 1):

(18) מלא ביתו כסף וזהב. למדנו שנפשו רחצה ומחמד ממון אחרים אמר ראוי לו ליתן לי כל כסף וזהב שלו שהרי צריך לשכור חיילות רבות ספק נוצח ספק אינו נוצח ואני נוצח (שם): לא אוכל לעבור. על כרחו גלה שהוא צרשות אחרים ונתנא כאן שאינו יכול לצטל הצרכות שנתצרכו האצות מפי השכינה (שם):

(19) גם אתם. פיו הכשילו גם אתם סופכם לילך צפחי נפש כראשונים (שם): מה יסף. לא ישנה דצריז מצרכה לקללה הלא היא שלא יוסף לצרך כאן נתנא שעתיד להוסיף להם צרכות על ידו (שם):

<p>20 And God came unto Balaam at night, and said unto him: 'If the men are come to call thee, rise up, go with them; but only the word which I speak unto thee, that shalt thou do.'</p>	<p>וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל-בָּלַעַם לַיְלָה וַיֹּאמֶר לוֹ אִם-לֵקְרָא לְךָ בָּאוּ הָאֲנָשִׁים קוּם לֵךְ אִתָּם וְאֵד אֶת-הַדָּבָר אֲשֶׁר-אָדָּבֵר אֵלֶיךָ אֹתוֹ תַעֲשֶׂה:</p>	<p>20 וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל-בָּלַעַם לַיְלָה וַיֹּאמֶר לוֹ אִם-לֵקְרָא לְךָ בָּאוּ הָאֲנָשִׁים קוּם לֵךְ אִתָּם וְאֵד אֶת-הַדָּבָר אֲשֶׁר-אָדָּבֵר אֵלֶיךָ אֹתוֹ תַעֲשֶׂה:</p>
<p>21 And Balaam rose up in the morning, and saddled his ass, and went with the princes of Moab.</p>	<p>וַקָּם בָּלַעַם בַּצֹּפֶרָא וַזְרִיז יֵת אֶתְנִיָּה וַאֲזַל עִם רִבְרִבִּי מוֹאָב:</p>	<p>שלישי וַקָּם בָּלַעַם בַּצֹּפֶרָא וַיַּחֲבֹשׁ אֶת-אֲתָנּוֹ וַיֵּלֶךְ עִם-שְׂרֵי מוֹאָב:</p>
<p>22 And God's anger was kindled because he went; and the angel of the LORD placed himself in the way for an adversary against him.—Now he was riding upon his ass, and his two servants were with him.—</p>	<p>וַתִּקְרַף רוּחַ אֱלֹהִים בְּיַד אֲזִיֵּל הוּא וַאֲתַעֲתֵד מִלֶּאכָא דִּי בְּאוּרְחָא לְשַׁטָּן לִיה וְהוּא רִבִּיב עַל אֶתְנִיָּה וַתִּרְיַן עוֹלִימוֹהִי עִמּוּה:</p>	<p>22 וַיַּחֲרֹאֲף אֱלֹהִים כִּי-הוֹלֵךְ הוּא וַיִּתְנַצֵּב מִלֶּאךְ יְהוָה בַּדֶּרֶךְ לְשַׁטָּן לוֹ וְהוּא רִבִּיב עַל-אֲתָנּוֹ וּשְׁנֵי נַעֲרָיו עִמּוֹ:</p>
<p>23 And the ass saw the angel of the LORD standing in the way, with his sword drawn in his hand; and the ass turned aside out of the way, and went into the field; and Balaam smote the ass, to turn her into the way.</p>	<p>וַחֲזַת אֶתְנָא יֵת מִלֶּאכָא דִּי מַעֲתֵד בְּאוּרְחָא וְחִרְבִּיָּה שְׁלִיפָא בִּידֵיהּ וְסַטָּת אֶתְנָא מִן אוּרְחָא וַאֲזַלַת בַּחֲקֵלָא וּמַחָא בָלַעַם יֵת אֶתְנָא לְאַסְטִיּוּתָהּ לְאוּרְחָא:</p>	<p>23 וַתִּרְא הָאֲתָנּוֹן אֶת-מִלֶּאךְ יְהוָה נֹצֵב בַּדֶּרֶךְ וְחִרְבּוֹ שְׁלוּפָה בִּידּוֹ וַתֵּט אֶתְנָתוֹן מִן-הַדֶּרֶךְ וַתֵּלֶךְ בַּשָּׂדֶה וַיִּגֵּד בָּלַעַם אֶת-הָאֲתָנּוֹן לְהַטְתָּהּ הַדֶּרֶךְ:</p>
<p>24 Then the angel of the LORD stood in a hollow way between the vineyards, a fence being on this side, and a fence on that side.</p>	<p>וַקָּם מִלֶּאכָא דִּי בְּשִׁבִּיל כְּרָמִיָּא אֶתְרָא דְּגִדְרָא מִכָּא וְגִדְרָא מִכָּא:</p>	<p>24 וַיַּעֲמֵד מִלֶּאךְ יְהוָה בְּמִשְׁעוֹל הַכְּרָמִים גֶּדֶר מִזֶּה וּגְדֵר מִזֶּה:</p>

(20) אם לקרא לך. אם הקריאה שלך וסצור אתה ליטול עליה שכר קום לך אחס: ואך. על כרחך את הדבר אשר אדבר אליך אותו תעשה ואף על פי כן וילך בלעם אמר שמא אפתנו ויחרצה:

(21) ויחבש את אתנו. מכאן שהשגאה מקלקלת את השורה שחזש הוא בעצמו. אמר הקצ"ה רשע כבר קדמך אצרהם אציהם שנאמר (בראשית כז, ג) וישכם אצרהם בצקר ויחבש את חמורו (תנחומא ח): עם שרי מואב. לבו כלבם שזה (במדבר כה). (ס):

(22) כי הולך הוא. ראה שהדבר רע צעיני המקום ונתאווה לילך: לשטן לו. מלאך של רחמים היה והיה רואה למנוע מלחטוא שלא יחטא ויאבד (במד"ר. תנחומא ח): ושני בעריו עמו. מכאן לאדם חסוד היוא לדרך יולין עמו שני אנשים לשמשו וחוזרים ומשמים זה את זה (ס):

(23) ותרא האתון. והוא לא ראה שנתן הקצ"ה רשות לצהמה לראות יותר מן האדם שמתוך שיש צו דעת מתוך דעתו כשיראה מזיקין (מדרש אגדה): וחרבו שלופה בידו. אמר רשע זה הניח כלי אומנותו שכלי זיין של אומות העולם בחרב והוא בא עליהם צפוי שהיא אומנות שלהם אף אני אחפוש את שלו ואבוא עליו באומנותו (תנחומא ח) וכן היה סופו (במדבר לא, ח) ואת בלעם בן בעור הרגו בחרב:

(24) במשעול. כתרגומו בשביל. וכן (מ"א כ, י) אם ישפוק עפר שומרון לשעלים. עפר הנדבק בכפות הרגלים בהלכון וכן (ישעיה מ, יב) מי מדד בשעלו מים. ברגליו ובהלכו: גדר מזה וגדר מזה. סתם גדר של אצנים הוא:

115

<p>25 And the ass saw the angel of the LORD, and she thrust herself unto the wall, and crushed Balaam's foot against the wall; and he smote her again.</p>	<p>וַתֵּרָא הָאֲתוֹן אֶת־מַלְאָךְ יְהוָה וַתִּלְחֹץ אֶל־הַקִּיר וַתִּלְחֹץ אֶת־רֶגְלָא בִּלְעָם אֶל־הַקִּיר וַיִּסֶּף לְהַכֹּתָהּ:</p>	<p>25 וַתֵּרָא הָאֲתוֹן אֶת־מַלְאָךְ יְהוָה וַתִּלְחֹץ אֶל־הַקִּיר וַתִּלְחֹץ אֶת־רֶגְלָא בִּלְעָם אֶל־הַקִּיר וַיִּסֶּף לְהַכֹּתָהּ:</p>
<p>26 And the angel of the LORD went further, and stood in a narrow place, where was no way to turn either to the right hand or to the left.</p>	<p>וַיִּסֶּף מַלְאָךְ־יְהוָה עֲבוֹר וַיַּעֲמֵד בְּמָקוֹם צָר אֲשֶׁר אֵין דֶּרֶךְ לְנִטּוֹת יָמִין וּשְׂמֹאל:</p>	<p>26 וַיִּסֶּף מַלְאָךְ־יְהוָה עֲבוֹר וַיַּעֲמֵד בְּמָקוֹם צָר אֲשֶׁר אֵין דֶּרֶךְ לְנִטּוֹת יָמִין וּשְׂמֹאל:</p>
<p>27 And the ass saw the angel of the LORD, and she lay down under Balaam; and Balaam's anger was kindled, and he smote the ass with his staff.</p>	<p>וַתֵּרָא הָאֲתוֹן אֶת־מַלְאָךְ יְהוָה וַתִּרְבֹּעַת תַּחוֹת בִּלְעָם וַתִּקְרַף רוּגְזָא דְּבִלְעָם וּמָחָא יָת אֲתָנָא בַּחוּטָרָא:</p>	<p>27 וַתֵּרָא הָאֲתוֹן אֶת־מַלְאָךְ יְהוָה וַתִּרְבֹּעַת תַּחוֹת בִּלְעָם וַתִּחַר־אַף בִּלְעָם וַיִּךְ אֶת־הָאֲתוֹן בַּמִּקְל:</p>
<p>28 And the LORD opened the mouth of the ass, and she said unto Balaam: 'What have I done unto thee, that thou hast smitten me these three times?'</p>	<p>וַיִּפְתַּח יְיָ יָת פּוּמָא דְּאֲתָנָא וַאֲמַרְתָּ לְבִלְעָם מָא עֲבַדִּית לָךְ אֲרִי מַחִיתִנִּי דְּנָן תִּלֵּת זְמָנִין:</p>	<p>28 וַיִּפְתַּח יְהוָה אֶת־פִּי הָאֲתוֹן וַתֹּאמֶר לְבִלְעָם מַה־עָשִׂיתִי לָךְ כִּי הִכִּיתִנִּי זֶה שָׁלֹשׁ רָגָלִים:</p>
<p>29 And Balaam said unto the ass: 'Because thou hast mocked me; I would there were a sword in my hand, for now I had killed thee.'</p>	<p>וַיֹּאמֶר בִּלְעָם לְאֲתוֹן כִּי הִתְעַלְלָת בִּי לֹא יֵשׁ־חֶרֶב בְּיָדִי כִּי עָתָה חֲרֹגְתִּיד:</p>	<p>29 וַיֹּאמֶר בִּלְעָם לְאֲתוֹן כִּי הִתְעַלְלָת בִּי לֹא יֵשׁ־חֶרֶב בְּיָדִי כִּי עָתָה חֲרֹגְתִּיד:</p>
<p>30 And the ass said unto Balaam: 'Am not I thine ass, upon which thou hast ridden all thy life long unto this day? was I ever wont to do so unto thee?' And he said: 'Nay.'</p>	<p>וַתֹּאמֶר הָאֲתוֹן אֶל־בִּלְעָם הֲלוֹא אֲנִכִּי אֲתָנָךְ אֲשֶׁר־רִכַּבְתָּ עָלַי מֵעוֹדָךְ עַד־הַיּוֹם הַזֶּה הֲהִסְכֵּן הִסְכַּנְתִּי לַעֲשׂוֹת לָךְ כֹּה וַיֹּאמֶר לֹא:</p>	<p>30 וַתֹּאמֶר הָאֲתוֹן אֶל־בִּלְעָם הֲלוֹא אֲנִכִּי אֲתָנָךְ אֲשֶׁר־רִכַּבְתָּ עָלַי מֵעוֹדָךְ עַד־הַיּוֹם הַזֶּה הֲהִסְכֵּן הִסְכַּנְתִּי לַעֲשׂוֹת לָךְ כֹּה וַיֹּאמֶר לֹא:</p>
<p>31 Then the LORD opened the eyes of Balaam, and he saw the angel of the LORD standing in the way, with his sword drawn in his hand; and he bowed his head, and fell on his face.</p>	<p>וַיִּגַּל יְהוָה אֶת־עֵינֵי בִלְעָם וַיֵּרָא אֶת־מַלְאָךְ יְהוָה נֹצֵב בְּדֶרֶךְ וַחֲרָבּוֹ שְׁלֵפָה בְּיָדּוֹ וַיִּקְדּוּ וַיִּשְׁתַּחוּ לְאַפָּיו:</p>	<p>31 וַיִּגַּל יְהוָה אֶת־עֵינֵי בִלְעָם וַיֵּרָא אֶת־מַלְאָךְ יְהוָה נֹצֵב בְּדֶרֶךְ וַחֲרָבּוֹ שְׁלֵפָה בְּיָדּוֹ וַיִּקְדּוּ וַיִּשְׁתַּחוּ לְאַפָּיו:</p>

- (25) ותלחץ. היא ענמה: ותלחץ. את אחריים את רגל בלעם:
 (26) ויסף מלאך ה' עבור. לעצור עוד לפניו להלן להיות לפניו במקום אחר כמו (בראשית לג, ג) והוא עזר לפנייהם. ומדרש אגדה יש בתנחומא (ח) מה ראה לעמוד בשלשה מקומות סימני אצות הראהו:
 (28) זה שלש רגלים. רמז לו אתה מבקש לעקור אומה החוגגת שלש רגלים בשנה (תנחומא ט):
 (29) התעללת. כמרגומו לשון גנאי וציון: לו יש חרב בידו. גנות גדולה היה לו דבר זה צעיני השרים זה הולך להרוג אומה שלמה בפיו ולאחזן זו צריך לכלי זין (שם):
 (30) ההסכן הסכנתי. כמרגומו וכן (איוב כג, ז) הלאל יסכן גצר. ורבותינו דרשו מקרא זה בגמרא אמרו ליה מאי טעמא לא רכבת אסוסיא אמר להון צרטיבא שדאי ליה כו' כדאימא במסכת עבודה זרה (ד, ז):

<p>32 And the angel of the LORD said unto him: 'Wherefore hast thou smitten thine ass these three times? behold, I am come forth for an adversary, because thy way is contrary unto me;</p>	<p>וַיֹּאמֶר אֵלָיו מַלְאָךְ יְהוָה עַל-מָה הַכִּיתָ אֶת-אַתְנָךְ זֶה שְׁלוֹשׁ רְגָלִים הִנֵּה אֲנִכִּי לְשַׁטֵּן כִּי-יָרַט הַדֶּרֶךְ לְנִגְדִי:</p>	<p>32 וַיֹּאמֶר אֵלָיו מַלְאָךְ יְהוָה עַל-מָה הַכִּיתָ אֶת-אַתְנָךְ זֶה שְׁלוֹשׁ רְגָלִים הִנֵּה אֲנִכִּי לְשַׁטֵּן כִּי-יָרַט הַדֶּרֶךְ לְנִגְדִי:</p>
<p>33 and the ass saw me, and turned aside before me these three times; unless she had turned aside from me, surely now I had even slain thee, and saved her alive.'</p>	<p>וַחֲזַתְנִי אֶתְנָא וּסְסַת מִן קִדְמִי דָּנִן תִּלְתָּ זְמַנִּין אֵלֹו פִּזִּין לֹא סְסַת מִן קִדְמִי אֲרִי כַעַן אֲךָ יִתְךָ קַטְלִית וְיִתָּה קַיִמִית:</p>	<p>33 וַתִּרְאֵנִי הָאֲתֹנִן וַתֵּטֶשׁ לִפְנֵי זֶה שְׁלֹשׁ רְגָלִים אוֹלִי נִטְטָה מִפְּנֵי כִי עָתָה גַם-אֶתְכָּה הִרְגֹתִי וְאוֹתָהּ הִחַיִּיתִי:</p>
<p>34 And Balaam said unto the angel of the LORD: 'I have sinned; for I knew not that thou stoodest in the way against me; now therefore, if it displease thee, I will get me back.'</p>	<p>וַיֹּאמֶר בַּלְעָם לְמַלְאָךְ דִּי חֲטֵאתִי כִי לֹא יָדַעְתִּי כִי אַתָּה נֹצֵב לְקִרְאָתִי בַּדֶּרֶךְ וְעָתָה אִם-רַע בְּעֵינֶיךָ אֲשׁוּבָה לִי:</p>	<p>34 וַיֹּאמֶר בַּלְעָם אֶל-מַלְאָךְ יְהוָה חֲטֵאתִי כִי לֹא יָדַעְתִּי כִי אַתָּה נֹצֵב לְקִרְאָתִי בַּדֶּרֶךְ וְעָתָה אִם-רַע בְּעֵינֶיךָ אֲשׁוּבָה לִי:</p>
<p>35 And the angel of the LORD said unto Balaam: 'Go with the men; but only the word that I shall speak unto thee, that thou shalt speak.' So Balaam went with the princes of Balak.</p>	<p>וַיֹּאמֶר מַלְאָךְ דִּי לְבַלְעָם אֵיזִיל עִם גּוֹבְרִיאַ וּבְרָם יִתְּ פִתְגָמָא דְאַמְלִיל עִמָּךְ יִתִּיהָ תַמְלִיל וְאִזַּל בַּלְעָם עִם רַבְרָבֵי בָלָק:</p>	<p>35 וַיֹּאמֶר מַלְאָךְ יְהוָה אֶל-בַּלְעָם לֵךְ עִם-הָאֲנָשִׁים וְאַפֵּס אֶת-הַדְּבָר אֲשֶׁר-אֶדְבֵּר אֵלֶיךָ אֲתוֹ תִּדְבֹּר וַיֵּלֶךְ בַּלְעָם עִם-שָׂרֵי בָלָק:</p>
<p>36 And when Balak heard that Balaam was come, he went out to meet him unto Ir-moab, which is on the border of Arnon, which is in the utmost part of the border.</p>	<p>וַיִּשְׁמַע בָּלָק כִּי בָא בַלְעָם וַיֵּצֵא לְקִרְאָתוֹ אֶל-עִיר מוֹאָב אֲשֶׁר עַל-גְּבוּל אַרְנוֹן אֲשֶׁר בְּקֶצֶה הַגְּבוּל:</p>	<p>36 וַיִּשְׁמַע בָּלָק כִּי בָא בַלְעָם וַיֵּצֵא לְקִרְאָתוֹ אֶל-עִיר מוֹאָב אֲשֶׁר עַל-גְּבוּל אַרְנוֹן אֲשֶׁר בְּקֶצֶה הַגְּבוּל:</p>

(32) כי ירט הדרך לנגדי. רבותינו חכמי המשנה דרשוהו (שבת קה, א) נוטריקון יראה ראתה נטתה בשביל שהדרך לנגדי כלומר לקנאתי ולהקניטני. ולפי משמעו כי חרד הדרך לנגדי לשון רטט כי ראיתי צעל הדרך שחרד ומהר הדרך שהוא לכעסי ולהמרומתי ומקרא קצר הוא כמו (ש"צ יג, לט) ותכל דוד לישנא אחרינא ירט לשון רזון וכן (איוב טז, יא) ועל ידי רשעים ירטני מפיס ומנחם אותי על ידי רשעים שאינן אלא מקניטים:

(33) אולי נטחה. כמו לולא פעמים שאלו משמש צלשון לולא: גם אתכה הרגתי. הרי זה מקרא מקורס והוא כמו גם הרגתי אותך כלומר לא העכזה בצד קראתיך על ידי כי גם ההריגה: ואותה החייתי. ועתה מפני שדברה והוכיחתיך ולא יכולת לעמוד צמוכה כמו שכתוב ויאמר לא. הרגתה שלא יאמרו זו היא שסלקה את צלעם צמוכה ולא יכול להשיב שחם המקום על כבוד הצריות וכן (ויקרא כ, טו) ואת הבהמה תהרוגו וכן (שם טז) והרגת את האשה ואת הבהמה (צמ"ר):

(34) כי לא ידעתי. גם זה גנוט ועל כרחו הודה שהוא היה משתבח שידע דעת עליון ופיו העיד לא ידעתי (תנחומא י): אם רע בעיניך אשובה לי. להמריס נגד המקום היא תשובה זו. אמר לו הוא צעמו צווי ללכת ואתה מלאך מבטל את דבריו למוד הוא צנך שאומר דבר ומלאך מחזירו אמר לאצרהם (צראשית כב, ז) קח נא את צנך וגו' ועל ידי מלאך בטל את דברו אף אני אם רע בעיניך צריך אני לשוב (תנחומא י):

(35) לך עם האנשים. צרך שאדם רואה לילך זה מוליכין אותו (צמ"ר. מכות י, צ): ואפס. על כרחך את הדבר אשר אדבר וגו': לך עם האנשים. כי חלקך עמהם וסופך להאזד מן העולם: עם שרי בלק. שמח לקלס כמותם (שם):

(36) וישמע בלק. שלח שלוחים לבשרו (שם): אל עיר מואב. אל מטרפולין שלו עיר החסוזה שלו לומר ראה מה אלו

37	And Balak said unto Balaam: 'Did I not earnestly send unto thee to call thee? wherefore camest thou not unto me? am I not able indeed to promote thee to honour?'	וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל-בִּלְעָם הֲלֹא שְׁלַח שְׁלַחְתִּי אֵלֶיךָ לְקַרְאֲךָ לָמָּה לֹא-הִלַּכְתָּ אֵלַי הָאֲמָנָם לֹא אוֹכַל כִּבְדְּךָ:	37
38	And Balaam said unto Balak: 'Lo, I am come unto thee; have I now any power at all to speak any thing? the word that God putteth in my mouth, that shall I speak.'	וַיֹּאמֶר בִּלְעָם לְבָלָק הֲאֵתִיתִי לְוַתֶּךָ כִּעֲנֵן הַמִּיכָל יְכִילָנָא לְמַלְלָא מִדְּעַם פְּתֻגְמָא דִּישְׁנֵי יְיָ בְּפִי יִתִּיב אֲמַלִּיל:	38
39	And Balaam went with Balak, and they came unto Kiriath-huzoth.	וַאֲזַל בִּלְעָם עִם בָּלָק וְאֶעְלִיָּה לְקָרִית חֲצוֹת:	רביעי (ששי)
40	And Balak sacrificed oxen and sheep, and sent to Balaam, and to the princes that were with him.	וַיִּזְבַּח בָּלָק בָּקָר וְצֹאן וַיִּשְׁלַח לְבִלְעָם וְלַשָּׂרִים אֲשֶׁר אִתּוֹ:	40
41	And it came to pass in the morning that Balak took Balaam, and brought him up into Bamoth-baal, and he saw from thence the utmost part of the people.	וַיְהִי בַּבֹּקֶר וַיִּקַּח בָּלָק אֶת-בִּלְעָם וַיַּעֲלֵהוּ בְּמֹת בָּעַל וַיִּרְא מִזָּשָׁם קֵצֵה הָעָם:	41
XXIII	And Balaam said unto Balak: 'Build me here seven altars, and prepare me here seven bullocks and seven rams.'	וַיֹּאמֶר בִּלְעָם לְבָלָק בְּנֵי לִי הִקָּא שִׁבְעָא מִדְּבָחִין וְאַתְקִין לִי הִקָּא שִׁבְעָא תוֹרִין וְשִׁבְעָא דְּכָרִין:	XXIII
2	And Balak did as Balaam had spoken; and Balak and Balaam offered on every altar a bullock and a ram.	וַיַּעַשׂ בָּלָק כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר בִּלְעָם וַיַּעַל בָּלָק וּבִלְעָם פָּר וְאַיִל בְּמִזְבֵּחַ:	2
3	And Balaam said unto Balak: 'Stand by thy burnt-offering, and I will go; peradventure the LORD will come to meet me; and whatsoever He sheweth me I will tell thee.' And he went to a bare height.	וַיֹּאמֶר בִּלְעָם לְבָלָק הֲתִיצֵב עַל-עֹלְתֶךָ וְאֶלְכָּה אוֹלֵי יִקְרָה יִהְיֶה לְקִרְאָתִי וְדִבֶּר מִה-יִרְאֵנִי וְהִגַּדְתִּי לְךָ וַיֵּלֶךְ שָׁפִי:	3

מזקשים לעקור (צמד"ר. שס):

(37) האמנם לא אוכל כבודך. נחנצא שסופו לנאח מעמו בקלון (שס):

(39) קרית חצות. עיר מלאה שווקים אנשים ונשים וטף בחוצותיה לומר ראה ורחם שלא יעקרו אלו:

(40) בקר וצאן. דבר מועט בקר אחד וצאן אחד כלצד (צמד"ר):

(41) במות בעל. כמרגומו לרמת דלחיה שס עבודת אלילים:

(3) אולי יקרה ה' לקראתי. אינו רגיל לדבר עמי בזיוס: וילך שפי. כמרגומו יחידי לשון שופי ושקט שאין עמו אלא

4	And God met Balaam; and he said unto Him: 'I have prepared the seven altars, and I have offered up a bullock and a ram on every altar.'	וַעֲרַע מִימַר מִן קֶדֶם יי בְּבִלְעָם וַאֲמַר קִדְמוֹתַי ית שִׁבְעָא מִדְּבַחִין סִדְרִית וְאִסְקִית תּוֹר וּדְכַר עַל כָּל מִדְּבַח:	וַיִּקְרַ אֱלֹהִים אֶל-בִּלְעָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֶת-שִׁבְעַת הַמִּזְבְּחֹת עָרַכְתִּי וְאָעַל פָּר וְאֵיל בְּמִזְבְּחֹ:
5	And the LORD put a word in Balaam's mouth, and said: 'Return unto Balak, and thus thou shalt speak.'	וַיִּשֶׁם יְהוָה דִּבָּר בְּפִי בִלְעָם וַיֹּאמֶר שׁוּב אֶל-בָּלָק וְכֹה תִּדְבָּר:	וַיִּשֶׁם יְהוָה דִּבָּר בְּפִי בִלְעָם וַיֹּאמֶר שׁוּב אֶל-בָּלָק וְכֹה תִּדְבָּר:
6	And he returned unto him, and, lo, he stood by his burnt-offering, he, and all the princes of Moab.	וַיָּשָׁב אֵלָיו וְהִנֵּה נֹצֵב עַל-עֹלְתוֹ הוא וְכָל-שָׂרֵי מוֹאָב:	וַיָּשָׁב אֵלָיו וְהִנֵּה נֹצֵב עַל-עֹלְתוֹ הוא וְכָל-שָׂרֵי מוֹאָב:
7	And he took up his parable, and said: From Aram Balak bringeth me, The king of Moab from the mountains of the East: 'Come, curse me Jacob, And come, execrate Israel.'	וַיִּגְשֵׁל מִתְּלִיָּה וַאֲמַר מִן אֲרָם דְּבִרְנִי בָלָק מֶלֶךְ מוֹאָב מִטּוֹרֵי מִדְּנָחָא אֵיתָא לוֹט לִי יַעֲקֹב וְאֵיתָא תְּרִיד לִי יִשְׂרָאֵל:	וַיִּשָּׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר מִן- אֲרָם יִנְחֲנִי בָלָק מֶלֶךְ-מוֹאָב מִהַרְרֵי-קֶדֶם לָכֹה אֶרֶץ-לִי יַעֲקֹב וּלְכֹה זַעֲמָה יִשְׂרָאֵל:
8	How shall I curse, whom God hath not cursed? And how shall I execrate, whom the LORD hath not execrated?	מָה אֶקְבֹּל לֹא קִבְּהָ אֵל וּמָה אֶזְעַם לֹא זָעַם יְהוָה:	מָה אֶקְבֹּל לֹא קִבְּהָ אֵל וּמָה אֶזְעַם לֹא זָעַם יְהוָה:
9	For from the top of the rocks I see him, And from the hills I behold him: Lo, it is a people that shall dwell alone, And shall not be reckoned among the nations.	אֲרִי מְרִישׁ טוֹרֵיָא חֲזִיתִיה וּמִרְמָתָא סְכִיתִיה הָא עַמָּא בְּלַחֲוִדִּיהוֹן עֲתִידִין דִּי-חֲסִנּוֹן עַלְמָא וּבְעַמְמֵיָא לֹא יִתְדַנּוּ גְּמִירָא:	כִּי-מִרְאֵשׁ צִרִים אֶרְאֶנּוּ וּמִגִּבְעוֹת אֲשִׁירֵנּוּ הֵן-עַם לְבִדְדָּ יֵשְׁבֹן וּבְגוֹיִם לֹא יִתְחַשֵּׁב:

שתיקה:

(4) ויקר. לשון עראי לשון גנאי לשון טומאת קרי כלומר בקושי ובציון ולא היה נגלה עליו ביום אלא בשביל להראות חזקתו של ישראל (צ"ר נב, ז): את שבעת המזבחות. שבעה מזבחות ערכתי אין כתיב כאן אלא את שבעת המזבחות אמר לפניו אבותיהם של אלו בנו לפניך שבעה מזבחות ואני ערכתי כנגד כולן אזרחם בנה ארבעה (בראשית יב, ז) ויצן שם מזבח לה' הנראה אליו (שם ח) ויעתק משם ההרה וגו' (שם יג, יח) ויהלל אזרחם וגו' ואחד זהר המוריה (שם כב, ט). ויחזק בנה אחד (שם כו, כה) ויצן שם מזבח וגו' ויכרו שם עזדי יחזק בחר. ויעקב בנה שמים אחד בשכם (שם לג, כ) ואחד בבית אל (שם לה, ז): ואעל פר ואיל במזבח. ואזרחם לא העלה אלא איל אחד:

(7) ארצה לי יעקב ולבנה זעמא ישראל. בשני שמותיהם אמר לו לקלסם שמה אחד מהם אינו מוזכר:

(8) מזה אקב לא קבה אל. כשהיו ראויים להתקלל לא נתקללו כשהזכיר אביהם את עונם כי בצפם הרגו איש. לא קלל אלא אפס שנאמר (בראשית מט, ז) ארור אפס (צמ"ר. תנחומא ויחי י) כשנכנס אביהם במרמה אל אביו היה ראוי להתקלל מה נאמר שם (בראשית כו, לג) גם ברוך יהיה. במצרכים נאמר (דברים כו, יב) אלה יעמדו לברך את העם. במקללים לא נאמר ואלה יעמדו לקלל את העם אלא על הקללה לא רצה להזכיר עליהם שם קללה (תנחומא בלק יב): לא זעם ה'. אני אין כחי אלא שאני יודע לכוון השעה שהקב"ה כועס בה והוא לא כעס כל הימים הללו שצאתי אליך וזהו שנאמר (מכה ו, ה) עמי זכר נא מה יעז וגו' ומה ענה אותו בלעם וגו' למען דעת נדקות ה' (ברכות ז, א. סנהדרין קד, ב):

(9) כי מראש צירים אראנו. אני מסתכל בראשיתם ובתחלת שרשיהם ואני רואה אותם מיוסדים וחזקים כלזרים וגזעות

10	Who hath counted the dust of Jacob, Or numbered the stock of Israel? Let me die the death of the righteous, And let mine end be like his!	מִן יָבוֹל לְמִמְנֵי דַעְדָּקִיָּא דְּבֵית יַעֲקֹב דְּאָמִיר עַל־יְהוֹן יִסְגּוֹן בְּעַפְרָא דְּאַרְעָא אוּ חֲדָא מְאַרְבַּע מִשְׁרִיתָא דִּישְׂרָאֵל תְּמוּת נַפְשִׁי מוֹתָא דְקִשְׁיטוּהִי וַיְהִי סוֹפִי כְּנֻתְהוֹן:	ב מִי מָנָה עֲפָר יַעֲקֹב וּמִסָּפָר אֶת־רִבְעֵי יִשְׂרָאֵל תָּמַת נַפְשִׁי מוֹת יִשְׁרָיִם וְתִהְיֶי אַחֲרֵיתִי כָמֹהוּ:
11	And Balak said unto Balaam: 'What hast thou done unto me? I took thee to curse mine enemies, and, behold, thou hast blessed them altogether.'	וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל־בִּלְעָם מַה עָשִׂיתָ לִּי לִקְבֹּא אֹיְבֵי לְקַחְתִּיךָ וְהִנֵּה בִרְכָתָה בְּרַךְ:	11
12	And he answered and said: 'Must I not take heed to speak that which the LORD putteth in my mouth?'	וַיַּעַן וַיֹּאמֶר הֲלֹא אֶת אֲשֶׁר יֵשִׁים יְהוָה בְּפִי אֶתוֹ אֲשַׁמֵּר לְדַבֵּר:	12
13	And Balak said unto him: 'Come, I pray thee, with me unto another place, from whence thou mayest see them; thou shalt see but the utmost part of them, and shalt not see them all; and curse me them from thence.'	וַיֹּאמֶר אֵלָיו בָּלָק (כ' לך) [לְכָה] אִתִּי אֶל־מְקוֹם אַחֵר אֲשֶׁר תִּרְאֶנּוּ מִשָּׁם אֶפֶס קִצְהוּ תִרְאֶה וְכֻלּוֹ לֹא תִרְאֶה וְקִבְנֹה לִי מִשָּׁם:	חמישי 13
14	And he took him into the field of Zophim, to the top of Pisgah, and built seven altars, and offered up a bullock and a ram on every altar.	וַיְקַחְהוּ שָׂדֶה צִפִּים אֶל־רֹאשׁ הַפִּסְגָּה וַיְבִן שִׁבְעָה מִזְבְּחֹת וַיַּעֲלֶה פָר וְאֵיל בְּמִזְבֵּחַ:	14
15	And he said unto Balak: 'Stand here by thy burnt-offering, while I go toward a meeting yonder.'	וַיֹּאמֶר אֶל־בָּלָק הִתְיַצֵּב כֹּה עַל־עֲלֹתְךָ וְאֲנֹכִי אֵקְרָה כֹּה:	15

הללו על ידי אצות ואמהות (תנחומא יז): הן עם לבדד ישכון. הוא אשר זכו לו אצותיו לשכון דד כתר גומו: ובגוים לא יתחשב. כתר גומו לא יהיו נעשין כלה עם שאר האומות עוצדי גילולים שנאמר (ירמיה ל, יא) כי אעשה כלה בכל הגוים וגוי אינן נמנין עם השאר. דבר אחר כשהן שמחין אין אומה שמחה עמהם שנאמר (דברים לב, יז) ה' דד ינחנו (תנחומא יז). וכשהאומות עוצדי גילולים בטובה הם אוכלין עם כל אחד ואחד ואין עולה להם מן החשבון וזהו ובגוים לא יתחשב: (10) מי מנה עפר יעקב וגו'. כתר גומו דעדיקא דבית יעקב וכו' מארצע משריתא ארצע דגלים. דבר אחר עפר יעקב אין חשבון צמאות שהם מקיימין צעפר (דברים כז, י) לא תחרוש צפור וצמחור (ויקרא יט, יט) לא תזרע כלאים. אפר פרה ועפר סוטה וכיוצא בהם (תנחומא יז): ומספר את רבע ישראל. רביעיותיהן. זרע היוצא מן התשמיש שלהם: תמות נפשי מות ישרים. שצוה:

(13) וקבנו ל. לשון צווי קללה ל:

(14) שדה צופים. מקום גבוה היה שם הצופה עומד לשמור אם יבא חיל על העיר: ראש הפסגה. צלעם לא היה קוים כצלק ראה צלק שעמידה פרעה להפרץ בישראל משם שם מת משה. כסבור שם תחול עליהם הקללה וזו היא הפרעה שאני רואה (שם יג):

(15) אקרה כה. מאת הקצ"ה: אקרה. לשון אתפעל:

16	And the LORD met Balaam, and put a word in his mouth, and said: 'Return unto Balak, and thus shalt thou speak.'	וַיִּקְרַע מִיָּמֶר מִן קֶדֶם יי בְּבִלְעָם וְשׁוֹנֵי פִתְגָמָא בְּפוּמִיָּה וַאֲמַר תּוֹב לָוֶת בָּלָק וּבְדִין תִּמְלִיל:	וַיִּקְרַע יְהוָה אֶל-בִּלְעָם וַיִּשֶׂם דָּבָר בְּפִיו וַיֹּאמֶר שׁוּב אֶל- בָּלָק וְכֹה תִדְבֹּר:	16
17	And he came to him, and, lo, he stood by his burnt-offering, and the princes of Moab with him. And Balak said unto him: 'What hath the LORD spoken?'	וַיָּבֹא אֵלָיו וְהֵנּוּ נֹצֵב עַל-עֹלָתוֹ וְשָׂרֵי מוֹאָב אִתּוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ בָּלָק מַה-דִּבֶּר יְהוָה:	וַאֲתָא לְוֶתִיָּה וְהָא מַעֲתֵד עַל עֹלֹתֶיהָ וְרַבְרָבֵי מוֹאָב עִמֶּיהָ וַאֲמַר לִיָּה בָלָק מָא מְלִיל יי:	17
18	And he took up his parable, and said: Arise, Balak, and hear; Give ear unto me, thou son of Zippor:	וַיִּשָּׂא מִשְׁלֹו וַיֹּאמֶר קוּם בָּלָק וְשִׁמְעַתְּ הָאָזְנָה עֲדִי בְּנִי צִפּוֹר:	וַיִּשָּׂא מִתְלִיָּה וַאֲמַר קוּם בָּלָק וְשִׁמְעַתְּ אָזְנִיתְּ לְמִימָרֵי בֵּר צִפּוֹר:	18
19	God is not a man, that He should lie; Neither the son of man, that He should repent: When He hath said, will He not do it? Or when He hath spoken, will He not make it good?	לֹא אִישׁ אֵל וַיִּכְזֹּב וּבֶן-אָדָם וַיִּתְנַחֵם הִתְוֹא אָמַר וְלֹא יַעֲשֶׂה וְדָבָר וְלֹא יִקְיֶמְנָה:	לֹא כְּמִלִּי בְּנֵי אָנָּשָׁא מִיָּמֶר אֱלֹהָא בְּנֵי אָנָּשָׁא אָמְרִין וּמְכַדְּבִין וְאִף לֹא כְּעוֹבְדֵי בְּנֵי בְּשָׂרָא דְּאַנּוּן גְּזִרִין לְמַעַבְדַּ וְתִבְיָן וּמִתְמַלְכִּין הוּא אָמַר וְעִבִיד וְכָל מִימְרֵיהָ מִתְקַיִּים:	19
20	Behold, I am bidden to bless; And when He hath blessed, I cannot call it back.	הִנֵּה בָרֵךְ לְקַחְתִּי וּבִרְךָ וְלֹא אֲשִׁיבָנָה:	הָא בָּרְכָאן קְבִילִית אֲבָרְכֶנְיָה לְיִשְׂרָאֵל וְלֹא אֶתִּיב בְּרַכְתִּי מִנִּיָּה:	20
21	None hath beheld iniquity in Jacob, Neither hath one seen perverseness in Israel; The LORD his God is with him, And the shouting for the King is among them.	לֹא-הִבִּיט אֶנָּן בִּינְעֻקֵּב וְלֹא- רָאָה עֲמָל בִּישְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵיו עִמּוֹ וּתְרוּעַת מֶלֶךְ בּוֹ:	אִסְתְּפִלִּית וְלִית פִּלְחֵי גִלּוּלִין בְּדָבִית יַעֲקֹב וְאִף לֹא עִבְדֵי לְיָאוֹת שֶׁקֶר בִּישְׂרָאֵל מִיָּמְרָא דִּי אֱלֹהֵהוֹן בְּסַעֲדָהוֹן וּשְׂכִינַת מִלְכֵהוֹן בִּינִיָּהוֹן:	21

(16) וישם דבר בפיו. ומה היא השימה הזאת ומה חסר המקרא באמרו שוב אל בלק וכה תדבר אלא כשהיה שומע שאינו נרשה לקלל אמר מה אני חוזר אל בלק לצערו ונתן לו הקצ"ה רס"ו ומה בפיו כאדם הפוקס בזהמה צחכה להוליכה אל אשר ירצה אמר לו על כרחך תשוב אל בלק (שס):

(17) ושרי מואב אתו. ולמעלה הוא אומר וכל שרי מואב כיון שראו שאין צו תקוה הלכו להם מקצתם ולא נשארו אלא מקצתם (שס): מה דבר ה'. לשון נחוק הוא זה כלומר איך צרשוחך (צמ"ר. שס):

(18) קום בלק. כיון שראהו מנחק צו נחכוון לצערו עמוד על רגלך איך רשאי לישב ואני שלוח אליך בשליחותו של מקום (שס): בנו צפר. לשון מקרא הוא זה כמו (תהלים ג, י) חיתו יער (צראשית א, כד) וחיתו ארץ (תהלים קיד, ח) למעינו מים:

(19) לא איש אל וגו'. כבר נשבע להם להביאם ולהורישם ארץ שבעה אומות ואתה סבור להמיתם צמדבר (תנחומא מסעי ז): ההוא אמר וגו'. כלשון תימה ותרגומו תייצין ומתמלכין חוזרים ונמלכין לחזור בהם:

(20) הנה ברך לקחתי. אתה שואלני מה דבר ה' קצלתי ממנו לצרך אותם (ס"א צרך כמו לצרך): וברך ולא אשיבנה. הוא צרך אותם ואני לא אשיב את צרכתי: וברך. כמו ובצר וכן הוא גזרת רי"ש כמו (תהלים עד, יח) אויב חרף כמו חרף וכן (שם, ג) ובצוע צרך המהלל ומצרך את הגוול ואומר אל תירא כי לא תענש שלום יהיה לך מרגיז הוא להקצ"ה. ואין לומר צרך שם דבר שאם כן היה נקוד בפחת קטן (רואה לומר סגול תחת הרי"ש) וטעמו למעלה אצל לפי שהוא לשון פעל הוא נקוד קמץ קטן (נרי"ר) וטעמו למטה:

22	God who brought them forth out of Egypt Is for them like the lofty horns of the wild-ox.	אל מוציאם ממצרים כְּתוֹעַפֶּת רֹאם לוֹ: אל דאפיקנן ממצרים תוקפא ורומא דיליה:	22
23	For there is no enchantment with Jacob, Neither is there any divination with Israel; Now is it said of Jacob and of Israel: 'What hath God wrought!'	כי לא נחש ביעקב ולא קסם בישראל פעת יאמר ליעקב ולישאל מה פעל אל: ארי לא נחשיא צבן דייטב לדבית יעקב ואף לא קסמיא רען ברבות בית ישראל כעדן יתאמר ליעקב ולישאל מא עבד אלהא:	23
24	Behold a people that riseth up as a lioness, And as a lion doth he lift himself up; He shall not lie down until he eat of the prey, And drink the blood of the slain.	הנעם כלביא יקום וכארי יתנשא לא ישכב עד יאכל טורף ודם חללים ישתה: הא עמא כליתא שרי וכאריא יתנשל לא ישרי בארעיה עד דיקטול קטול ונקסי עממיא יירת:	24
25	And Balak said unto Balaam: 'Neither curse them at all, nor bless them at all.'	ויאמר בלק אל-בלעם גם- קב לא תקבנני גם-ברוך לא תברכנני: ואמר בלק לבלעם אף מלט לא תלוטנני אף ברכא לא תברכנני:	25
26	But Balaam answered and said unto Balak: 'Told not I thee, saying: All that the LORD speaketh, that I must do?'	ויען בלעם ויאמר אל-בלק הלא דברתי אליך לאמר כל אשר ידבר יהוה אתו אעשה: ואתיב בלעם ואמר לבלק הלא מליילית עמך למימר כל דימליל יי יתיה אעביר:	26

(21) לא הביט און וגו'. כתרגומו. דבר אחר אחרי פשוטו הוא נדרש מדרש נאה: לא הביט הקב"ה און שציעקב שכשהן עוזרין על דבריו אינו מדקדק אחריהם להצטונן באוניות שלהם ובעמלן שהם עוזרים על דתו: עמל. לשון עזירה כמו (שם, טו) הרה עמל (שם, י, יד) כי אתה עמל וכעס חציט. לפי שהעזירה היא עמל לפני המקום: ה' אלהיו עמו. אפילו מכעיסין וממרים לפניו אינו זז מתוכן: ותרועת מלך בו. לשון חצה ורעות כמו (שמואל ב טו, לו) רעה דוד אוהב דוד (שופטים טו, ו) ויתנה למרעהו. וכן תרגום אונקלוס ושכינת מלכוהו ציניהו:

(22) אל מוציאם ממצרים. אתה אמרת (לעיל כב, ה) הנה עם יצא ממצרים לא יצא מעצמו אלא האלהים הוציאם (תנחומא יד): כתועפות ראם לו. כחוקף רום וגובה שלו וכן (איוצ כב, כה) וכסף תועפות לשון מעוז המה. ואומר אני שהוא לשון (בראשית א, כ) ועוף יעופף. המעופף צדום וגובה ותוקף רב הוא זה: דבר אחר תועפות ראם. תוקף ראמים ואמרו רבותינו (גיטין סח, ב) אלו השדים:

(23) כי לא נחש ביעקב. כי ראויים הם לצרכה שאין בהם מנחשים וקוסמים: כעת יאמר ליעקב וגו'. עוד עתיד להיות עת כעת הזאת אשר תגלה חזתן לעין כל שהן יושצין לפניו ולומדים תורה מפיו ומחייצתן לפניו ממלאכי השרת והם ישאלו להם מה פעל אל וזהו שנאמר (ישעיה ל, כ) והיו עיניך רואות את מוריך. דבר אחר יאמר ליעקב אינו לשון עתיד אלא לשון הוה אינן צריכים למנחש וקוסם כי בכל עת שצריך להאמר ליעקב ולישאל מה פעל הקב"ה ומה גזרותיו צדום אינן מנחשים וקוסמים אלא נמסר להם על פי נביאיהם מה היא גזרת המקום או אורים ותומים מגידים להם (תנחומא יד). ואונקלוס לא תרגם כן:

(24) הן עם כלביא יקום וגו'. כשהן עומדין משינתם שחרית הן מתגברים כלביא וכארי לחטוף את המצות ללבוש ציציט לקרוא את שמע ולהניח תפילין (שם): לא ישכב. כלילה על מטתו עד שהוא אוכל ומחבל כל מזיק הצא לטרפו כיצד קורא את שמע על מטתו ומפקיד רוחו ביד המקום בא מחנה וגויים להזיקם הקב"ה שומרים ונלחם מלחמותם ומפילים חללים (שם) דבר אחר הן עם כלביא יקום וגו'. כתרגומו: ודם חללים ישתה. נתנבא שאין משה מת עד שיפיל מלכי מדן חללים ויהרג הוא עמהם שנאמר (יהושע יג, כב) ואת בלעם בן בעור הקוסם הרגו בני ישראל בחרב אל חלליהם (במ"ר. תנחומא יד):

(25) גם קב לא תקבנני. גם ראשון מוסף על גם השני וגם שני על גם ראשון וכן (מ"א ג, כו) גם לי גם לך לא יהיה וכן (דברים לב, כה) גם צחור גם צחולה:

27	And Balak said unto Balaam: 'Come now, I will take thee unto another place; peradventure it will please God that thou mayest curse me them from thence.'	וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל-בִּלְעָם לֵכֶה- נָא אֶקְחֶנּוּ אֶל-מָקוֹם אֲחֵר אוֹלֵי יִשְׂרָאֵל בְּעֵינֵי הָאֱלֹהִים וּקְבָחוּ לִי מִזֶּשֶׁם:	ששי (שניע)
28	And Balak took Balaam unto the top of Peor, that looketh down upon the desert.	וַיִּקַּח בָּלָק אֶת-בִּלְעָם רֹאשׁ הַפְּעוֹר הַנִּשְׁקָף עַל-פְּנֵי הַיַּשְׁמוֹן:	28
29	And Balaam said unto Balak: 'Build me here seven altars, and prepare me here seven bullocks and seven rams.'	וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל-בָּלָק בְּנֵה- לִי בָזָה שִׁבְעָה מִזְבְּחֹת וְהִכֵּן לִי בָזָה שִׁבְעָה פָרִים וְשִׁבְעָה אֵילִם:	29
30	And Balak did as Balaam had said, and offered up a bullock and a ram on every altar.	וַיַּעַשׂ בָּלָק כַּאֲשֶׁר אָמַר בִּלְעָם וַיַּעַל פָּר וְאֵיל בְּמִזְבֵּחַ:	30
XXIV	And when Balaam saw that it pleased the LORD to bless Israel, he went not, as at the other times, to meet with enchantments, but he set his face toward the wilderness.	וַיֵּרָא בִלְעָם כִּי טוֹב בְּעֵינֵי יְהוָה לְבָרֶךְ אֶת-יִשְׂרָאֵל וְלֹא-הִלְךְ כַּפְעֵם-כַּפְעֵם לִקְרֹאת נִחְשִׁים וַיֵּשֶׁת אֶל-הַמִּדְבָּר פָּנָיו:	XXIV
2	And Balaam lifted up his eyes, and he saw Israel dwelling tribe by tribe; and the spirit of God came upon him.	וַיִּשָּׂא בִלְעָם אֶת-עֵינָיו וַיֵּרָא אֶת-יִשְׂרָאֵל שֹׁכֵן לְשִׁבְטָיו וַתְּהִי עָלָיו רוּחַ אֱלֹהִים:	2
3	And he took up his parable, and said: The saying of Balaam the son of Beor, And the saying of the man whose eye is opened;	וַיִּשָּׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר נָאִם בִּלְעָם בְּנֹו בְּעוֹר וּנְאֻם הַגִּבֹּר שֶׁתָּם הָעֵינַן:	3

- (27) וקבוחו לי. אין זה לשון צווי כמו וקצנו אלא לשון עמיד אולי יישר בעיניו ותקצנו לי משם. מלדיר"ש בלע"ז:
- (28) ראש הפעור. קוסם היה בלק וראה שהן עמידין ללקוח על ידי פעור ולא היה יודע צמה אמר שמא הקללה תחול עליהם משם וכן כל החוזים בזכוכים רואים ואין יודעים מה רואים (מדרש אגדה):
- (1) וירא בלעם כי טוב וגו'. אמר איני צריך לצדוק בהקצ"ה כי לא יחפוץ לקלס: ולא הלך כפעם בפעם. כאשר עשה צ' פעמים: לקראת נחשים. לנחש אולי יקרה ה' לקראתו כרצונו אמר רואה ולא רואה לקלס אזכיר עונותיהם והקללה על הזכרת עונותיהם תחול: וישת אל המדבר פניו. כתרוממו:
- (2) וישא בלעם את עיניו. צקש להכניס בהם עין רעה והרי יש לך ג' מדותיו עין רעה ורוח גבוהה ונפש רחבה האמורים למעלה (אבות פ"ה): שכן לשבטיו. ראה כל שצט ושצט שוכן לעצמו ואין מעורצין ראה שאין פתחיהם מכוונים זה כנגד זה שלא יזין למוך אהל מצירו (ב"צ, א): ותהי עליו רוח אלהים. עלה בלצו שלא יקלס:
- (3) בנו בעור. כמו (תהלים קיד, ח) למעיני מים. ומדרש אגדה (תנחומא יג) שניהם היו גדולים מאבותיהם בלק בנו

4	The saying of him who heareth the words of God, Who seeth the vision of the Almighty, Fallen down, yet with opened eyes:	נֹאם שִׁמְעֵ אֱמֹר־אֵל אֲשֶׁר מַחֲזֶה שְׂדֵי יַחֲזֶה נָפֹל וְגִלְיֵ עֵינָיו:	אֵימֹר דְּשִׁמְעֵ מִימֹר מִן קֶדֶם אֵל דְּחִיזוּ מִן קֶדֶם שְׂדֵי חֲזִי שְׂכִיב וּמַתְּגִלִּי לִיָּהּ:
5	How goodly are thy tents, O Jacob, Thy dwellings, O Israel!	מִה־טֹּבוּ אֶהְלֶיךָ יַעֲקֹב מִשְׁכְּנֶיךָ יִשְׂרָאֵל:	מָא טָבָא אַרְעֶךָ יַעֲקֹב בֵּית מִשְׁרָךְ יִשְׂרָאֵל:
6	As valleys stretched out, As gardens by the river-side; As aloes planted of the LORD, As cedars beside the waters;	כַּנְחָלִים נָפְטוּ כְּגִנֹּת עַלֵי נָהָר כְּאֶהְלִים נִטְעַ יְהוָה כְּאַרְזִים עַל־מַיִם:	כַּנְחָלִין דְּמִדְּבָרִין כְּגִנֹּת שְׁקִיָּא דְּעַל פֶּרֶת כְּבוֹסְמִיָּא דְּנִצֵּב יֵי כְּאַרְזִין דְּנִצְיָבִין עַל מַיָּא:
7	Water shall flow from his branches, And his seed shall be in many waters; And his king shall be higher than Agag, And his kingdom shall be exalted.	יְזַל־מַיִם מִדְּלִיָּו וְזָרְעוֹ בַּמַּיִם רַבִּים וְיִרְם מֶאֱגָג מֶלְכּוֹ וְתִנְשֵׂא מַלְכֻתּוֹ:	יִסְגִּי מֶלֶכָּא דִּיתְרַבָּא מִבְּנוֹהֵי וְיִשְׁלוּט בְּעַמְּמִין סְגִיָּאִין וְיִתְקַף מֶאֱגָג מֶלְכִּיהָ וְתִנְשֵׂא מַלְכוּתִיהָ:
8	God who brought him forth out of Egypt Is for him like the lofty horns of the wild-ox; He shall eat up the nations that are his adversaries, And shall break their bones in pieces, And pierce them through with his arrows.	אֵל מוֹצִיאֵו מִמִּצְרַיִם כְּתוֹעַפֶּת רֵאִם לוֹ יֹאכֹל גּוֹיִם צָרָיו וְעֲצָמֹתֵיהֶם יִגְרֶם וְחִצָּיו יִמְחֹץ:	אֵל דְּאַפִּיקְנוּן מִמִּצְרַיִם תּוֹקְפָא וְרוּמָא דִּילִיָּהּ יִיכְלוּן בֵּית יִשְׂרָאֵל נִכְסֵי עַמְּמִיָּא שְׁנֵאִיהוֹן וּבִבְזִית מַלְכִּיהוֹן יִתְפַּקֵּון וְאַרְעֵיהוֹן יִחְסְנוּן:

נפוצר אציו צנו הוא צמלכות וצלעס גדול מאציו צנציות מנה צן פרס היה: שחם העין. עינו נקורה ומוצאת לחוך וחור שלה נראה פתוח ולשון משנה הוא (ע"ז סט, א) כדי שישחוס וישחוס ויגוצ. ורצותינו אמרו (נדה לא, א) לפי שאמר (לעיל כג, י) ומספר את רובע ישראל שהקצ"ה יושב ומונה רציעותיהן של ישראל מחי תבא טפה שנוצד הנדיק ממנה. אמר צלצו מי שהוא קדוש ומשרתיו קדושים יסתכל צדצרים הללו ועל דבר זה נסמית עינו של צלעס. ויש מפרשים שחוס העין פתוח העין, כמו שחרגס אונקלוס ועל שאמר שחוס העין ולא אמר שחוס העינים למדנו שסומא צאחת מעיניו היה:

(4) נפל וגלוי עינים. פשוטו כתרגומו שאין נראה עליו אלא צלילה כשהוא שוכב. ומדרשו כשהיה נגלה עליו לא היה צו כח לעמוד על רגליו ונופל על פניו לפי שהיה ערל ומאוס להיות נגלה עליו צקומה וקופה לפניו:

(5) מזה שבו אהליך. על שראה פתחיהם שאין מכוונין זה מול זה (צ"ס, א): משכבתיך. חניותיך כתרגומו. דבר אחר מה טובו אהליך מה טובו אהל שילה ובית עולמים צישובן שמקריצין צהן קרצנות לכפר עליהם: משכבתיך. אף כשהן חרצין לפי שהן משכון עליהם וחרצנן כפרה על הנפשות שנאמר (איכה ד, יא) כלה ה' את חממו וצמה כלה ויצת אש צציון (תנחומא פקודי ה):

(6) בנחלים נשיו. שנארכו ונמשכו לנטות למרחוק. אמרו רבותינו מצרכותיו של אותו רשע אנו למדים מה היה צלצו לקללם כשאמר להשית אל המדבר פניו וכשהפך המקום את פיו צרכם מעין אותם קללות שצקש לומר כו' כדאיתא בחלק (סנהדרין קה, ב): באהלים. כתרגומו לשון (תהלים מה, כ) מור ואהלות: נשע ה'. צגן עדן. לשון אחר כאהלים נטע ה' כשמים המתוחין כאהל שנאמר (ישעיה מ) וימתחם כאהל לשבת (ולשון זה אינו דאס כן היה לו לנקוד כאוהלים הא' צחול"ס): נשע ה'. לשון נטיעה מצינו צאוהלים שנאמר (דניאל יא, מה) ויטע אהלי אפדנו:

(7) מדליו. מצארתיו ופירושו כתרגומו: וזרעו במים רבים. לשון הצלחה הוא וזרעו כזרע הזרוע על פני המים: וירם מאגג מלכו. מלך ראשון שלהם יכבוש את אגג מלך עמלק: ותנשא מלכתו. של יעקב יותר ויותר שיצא אחריו דוד ושלמה:

(8) אל מוציאו ממצרים. מי גורס להם הגדולה הזאת. אל המוציאם ממצרים צחוק ורוס שלו יאכל את הגוים שהם צרי: ועצמותיהם. של צרים: יגרם. מנחם פתר צו לשון שצירה וכן (פסגיה ג, א) לא גרמו לצקר וכן (יחזקאל כג, לד) ואת חרשיה תגרמי. ואני אומר לשון עזס שמגרר הצשר צשניו מסציו והמוח צשפנים ומעמיד העזס על ערמימותו: וחציו

<p>9 He couched, he lay down as a lion, And as a lioness; who shall rouse him up? Blessed be every one that blesseth thee, And cursed be every one that curseth thee.</p>	<p>יָנוּחַ יִשְׂרָי בַתְּקוּף כְּאַרְיֵא וּכְלִיתָא וְלִית דִּיקִימְנִיָּה בְּרִיכָךְ יְהוֹן בְּרִיכִין וְלִישָׁךְ יְהוֹן לִישִׁין:</p>	<p>9 כָּרַע שָׁכַב כְּאַרְיֵא וּכְלָבִיא מִי יְקִימֵנוּ מִבְּרִכְיָךְ בְּרוּךְ וְאַרְרִיךְ אַרְוֵר:</p>
<p>10 And Balak's anger was kindled against Balaam, and he smote his hands together; and Balak said unto Balaam: 'I called thee to curse mine enemies, and, behold, thou hast altogether blessed them these three times.</p>	<p>וַתִּקְוֶה רוּגָז דְּבָלַק בְּבִלְעָם וּשְׁקַפְנוּן לִידוּהִי וַאֲמַר בָּלַק לְבִלְעָם לְמַלֵּט שְׂנְאֵי קְרִיתָךְ וְהֵא בְּרַכָּא מְבָרִיכָתָ לְהוֹן דְּנָן תִּלְת זְמָנִין:</p>	<p>10 וַיַּחַר-אַף בָּלַק אֶל-בִּלְעָם וַיִּסְפֹּק אֶת-כַּפָּיו וַיֹּאמֶר בָּלַק אֶל-בִּלְעָם לָקֵב אֵיבֵי קְרֹאתִיךָ וְהִנֵּה בִּרְכָתָ בְּרַךְ זֶה שְׁלֹשׁ פְּעָמִים:</p>
<p>11 Therefore now flee thou to thy place; I thought to promote thee unto great honour; but, lo, the LORD hath kept thee back from honour.'</p>	<p>וּכְעַן אֵיזִיל לָךְ לְאַתְרָךְ אֲמַרִית יִקְרָא אִיקְרִנָךְ וְהֵא מִנְעָךְ יי מִן יָקָר:</p>	<p>11 וְעַתָּה בְּרוּח-לָךְ אֶל-מְקוֹמָךְ אֲמַרְתִּי כְּבֹד אֲכַבְּדָךְ וְהִנֵּה מִנְעָךְ יְהוָה מִכְּבוֹד:</p>
<p>12 And Balaam said unto Balak: 'Spoke I not also to thy messengers that thou didst send unto me, saying:</p>	<p>וַאֲמַר בִּלְעָם לְבָלַק הֲלֹא אָף עִם אֲנִיכֶיךָ דִּשְׁלַחְתָּא לְוֹתִי מִלִּילִית לְמִימַר:</p>	<p>12 וַיֹּאמֶר בִּלְעָם אֶל-בָּלַק הֲלֹא גַם אֶל-מַלְאָכֶיךָ אֲשֶׁר-שָׁלַחְתָּ אֵלַי דִּבַּרְתִּי לֵאמֹר:</p>
<p>13 If Balak would give me his house full of silver and gold, I cannot go beyond the word of the LORD, to do either good or bad of mine own mind; what the LORD speaketh, that will I speak?</p>	<p>אִם יִתִּין לִי בָלַק מְלִי בֵיתִיהָ כֶּסֶף וְזָהָב לִית לִי רְשׁוֹ לְמַעַבְד עַל גְּזִירַת מִימְרָא דִּי לְמַעַבְד טַבְתָּא אוֹ בְּשַׁתָּא מִרְעוּתִי דִּימְלִיל יי יִתִּיהָ אֲמַלִּיל:</p>	<p>13 אִם-יִתֶּן-לִי בָלַק מֶלֶא בֵיתוֹ כֶּסֶף וְזָהָב לֹא אוֹכַל לַעֲבֹד אֶת-פִּי יְהוָה לַעֲשׂוֹת טוֹבָה אוֹ רָעָה מִלְּבִי אֲשֶׁר-יְדַבֵּר יְהוָה אֲתוֹ אֲדַבֵּר:</p>
<p>14 And now, behold, I go unto my people; come, and I will announce to thee what this people shall do to thy people in the end of days.'</p>	<p>וּכְעַן הֵאָנָא אֵזִיל לְעַמִּי אִיתָא אֲמַלְכְנָךְ מָא דִּתַּעֲבִיד וְאַחֲוִי לָךְ מָא דִּי־עֲבִיד עָמָא הָדִין לְעַמָךְ בְּסוֹף יוֹמָא:</p>	<p>וְעַתָּה הִנְנִי הוֹלֵךְ לְעַמִּי לְכָה אֵיעֲצָךְ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָעָם הַזֶּה לְעַמָךְ בְּאַחֲרִית הַיָּמִים:</p>

שביעי

ימחץ. אונקלוס תרגם חזיו של צרים חלוקה שלהם כמו (בראשית מט, כג) צעלי חזים מרי פלגותא (ס"א לשון חלוקה וחזיה) וכן ימחץ לשון (שופטים ה, כו) ומחצה וחלפה רקתו שחצו את ארצם ויש לפתור לשון חזים ממש חזיו של הקצ"ה ימחץ בדמם של צרים יטבול ויטבצו בדמם כמו (תהלים סח, כד) למען תמחץ רגלך בדם ואינו זו מלשון מכה כמו (דברים לב, לט) מחצתי שהצבוע דם נראה כאילו מחוץ ונגוע:

(9) כרע שכב בארי. כתר גומו. יחישצו צארצם צכח וצג צורה:

(10) ויספוק. הכה זו על זו:

(13) לעבור את פי ד'. כאן לא נאמר אלהי כמו שאמר בראשונה (לעיל כב, יח) לפי שידע שנצאש בהקצ"ה ונטרד:

(14) הולך לעמי. מעתה הריני כשאר עמי שנסתלק הקצ"ה מעלי: לכה איעצך. מהלך לעשות ומה היא העצה אלהיהם של אלו שונא ומה הוא כו' כדאיתא בחלק (סנהדרין קו, א) תדע שבלעם השיא ענה זו להכשילם בזמה שהרי נאמר (במדבר לא, טז) הן הנה היו לצני ישראל צדצר בלעם: אשר יעשה העם הזה לעמך. מקרא קצר הוא זה. איעצך להכשילם ואומר לך מה שהן עתידין להרע למואב באחרית הימים ומחץ פאחתי מואב. התרגום מפרש קוצר העברי ויקטול וכו':

15	And he took up his parable, and said: The saying of Balaam the son of Beor, And the saying of the man whose eye is opened;	וַיִּשָּׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר נָאִים בְּלָעִם בָּנּוּ בְּעֵר וַנָּאִים הַגִּבֹּר שְׁתֵּם הָעֵינַן:
16	The saying of him who heareth the words of God, And knoweth the knowledge of the Most High, Who seeth the vision of the Almighty, Fallen down, yet with opened eyes:	נָאִים שְׁמַע אֲמַר־אֵל וַיֵּדַע דַּעַת עַלְיוֹן מַחְזֶה שְׂדֵי יַחְזֶה נָפַל וּגְלוּי עֵינָיִם:
17	I see him, but not now; I behold him, but not nigh; There shall step forth a star out of Jacob, And a scepter shall rise out of Israel, And shall smite through the corners of Moab, And break down all the sons of Seth.	אֲרָאֵנּוּ וְלֹא עֲתָה אֲשׁוּרֵנּוּ וְלֹא קָרוֹב דֶּרֶךְ כּוֹכַב מִיַּעֲקֹב וְקָם שִׁבֵּט מִיִּשְׂרָאֵל וּמַחֲץ פִּאֲתָי מוֹאָב וְקָרַקַר כָּל־בְּנֵי־שֵׁת:
18	And Edom shall be a possession, Seir also, even his enemies, shall be a possession; While Israel doeth valiantly.	וְהָיָה אֲדוֹם יְרֵשָׁה וְהָיָה יְרֵשָׁה שְׂעִיר אִיבָיו וִישְׂרָאֵל עֹשֶׂה חֵיל:
19	And out of Jacob shall one have dominion, And shall destroy the remnant from the city.	וַיֵּרֶד מִיַּעֲקֹב וְהֶאֱבִיד שְׂרִיד מְעִיר:
20	And he looked on Amalek, and took up his parable, and said: Amalek was the first of the nations; But his end shall come to destruction.	וַיֵּרָא אֶת־עַמְלֵק וַיִּשָּׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר רֵאשִׁית גּוֹיִם עַמְלֵק וְאַחֲרֵיתוֹ עַד־אֶבֶד:
21	And he looked on the Kenite, and took up his parable, and said: Though firm be thy dwelling-place, And though thy nest be set in the rock;	וַיֵּרָא אֶת־חֲקִינִי וַיִּשָּׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר אֵיתָן מוֹשְׁבֶךָ וְשִׁים בְּסֹלֶע קִנְךָ:

- (16) ויודע דעת עליון. לכיון השעה שכוּעס זה (זכרות ז, א):
- (17) אראנו. רואה אני שצחו של יעקב וגדולתו אך לא עתה הוא אלא לאחר זמן: דרך כוכב. כתר גומו לשון (איכה ז, ד) דרך קשתו. שהכוכב עוצר כחך. ובלע"ז דישטיני"ט כלומר יקום מול: וקם שבט. רודה ומושל: ומחץ פאתי מואב. זה דוד שנאמר בו (שמואל ב, ח, ז) השכב אותם ארצה וימדד שני חבלים להמית וגו' (מדרש אגדה): וקרקר. לשון קורה כמו (מ"ז יט, כד) אני קרתי (ישעיה נא, א) מקצת צור נקרתם (משלי ל, יז) יקרוה עורצי נחל. פורו"ר צלע"ז: כל בני שת. כל האומות שכולם ילאו מן שת צנו של אדם הראשון:
- (18) והיה ירשה שער איביו. לאויציו ישראל:
- (19) וירד מיעקב. ועוד יהיה מושל אחר מיעקב: והאביד שריד מעיר. מעיר החשוכה של אדם והיא רומי ועל מלך המשיח אומר כן שנאמר בו (תהלים עז, ח) וירד מים עד ים (עוצדיה א, יח) ולא יהיה שריד לבית עשו:
- (20) וירא את עמלק. נסתכל צפורענותו של עמלק: ראשית גוים עמלק. הוא קדם את כולם להלחם בישראל וכן תרגם אונקלוס. ואחרייתו להאזד צידם שנאמר (דברים כה, יט) תמחה את זכר עמלק:

22	Nevertheless Kain shall be wasted; How long? Asshur shall carry thee away captive. .	כִּי אִם־יִהְיֶה לְבַעַר קַיִן עַד־מָה אֲשׁוּר תִּשְׁבֶּךָ: אֲרִי אִם יְהִי לְשִׁיזָאָה שְׁלֵמָאָה עַד מָה אֲתִירָאָה יִשְׁבִּינָךְ:	22
23	And he took up his parable, and said: Alas, who shall live after God hath appointed him?	וַיִּשָּׂא מִשְׁלֹו וַיֹּאמֶר אֹי מִי יִחְיֶה מִשְׁמֹו אֵל: וַיִּגְטַל מִתְּלִיה וַיֹּאמֶר נִי לְחִיבָנָא דִּי־יַחֲוֹן כִּד יַעֲבִיד אֱלֹהָא יַת אֲלִין:	23
24	But ships shall come from the coast of Kittim, And they shall afflict Asshur, and shall afflict Eber, And he also shall come to destruction.	וְצִיִּים מִיַּד כְּתִים וְעַנּוּ אֲשׁוּר וְעַנּוּ־עֶבֶר וְגַם־הוּא עַד־י אֹבֵד: וְסִיעֵן יִצְטָרְחוּ מִרוּמָאִי וַיַּעֲנוּ לְאַתּוּר וַיִּשְׁעַבְדּוּ לְעֶבֶר פֶּרֶת וַאֲף אַנּוּן לְעֵלְמָא יִיבְדּוּן:	24
25	And Balaam rose up, and went and returned to his place; and Balak also went his way.	וַיָּקָם בַּלְעָם וַיֵּלֶךְ וַיָּשָׁב לְמִקְמוֹ וְגַם־בָּלָק הָלַךְ לְדַרְכּוֹ: (פ) וְקָם בַּלְעָם וַאֲזַל וְתָב לְאַתְרֵיהּ וַאֲף בָּלָק אֲזַל לְאוֹרְחֵיהּ:	25
XXV	And Israel abode in Shittim, and the people began to commit harlotry with the daughters of Moab.	וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּשֵׁטִים וַיַּחֲל הָעָם לִזְנוֹת אֶל־בָּנוֹת מוֹאָב: וַיִּתֵּיב יִשְׂרָאֵל בְּשֵׁטִין וְשָׂרִי עָמָא לְמַטְעֵי בְּתֵר בְּנַת מוֹאָב:	כא
2	And they called the people unto the sacrifices of their gods; and the people did eat, and bowed down to their gods.	וַתִּקְרְאוּ לָעָם לְזִבְחֵי אֱלֹהֵיהֶן וַיֵּאָכְל הָעָם וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ לְאֱלֹהֵיהֶן: וַקְרָאָה לְעָמָא לְדִבְחֵי טַעֲוֹתֵהוֹן וַאֲכָל עָמָא וַסְגִּידוּ לְטַעֲוֹתֵהוֹן:	2
3	And Israel joined himself unto the Baal of Peor; and the anger of the LORD was kindled against Israel.	וַיִּצְמַד יִשְׂרָאֵל לְבַעַל פְּעוֹר וַיִּחַר־אַף יְהוָה בְּיִשְׂרָאֵל: וַאֲתַחֲבֵר יִשְׂרָאֵל לְבַעֲלָא פְּעוֹר וַתִּקְרַף רוּגְזָא דִּי־י בְּיִשְׂרָאֵל:	3

(21) וירא את הקיני. לפי שהיה קיני תקוע אלל עמלק כענין שנאמר (שמואל"א טו, ו) ויאמר שאול אל הקיני וגו' הזכירו אחר עמלק נסתכל בגדולתם של בני יתרו שנאמר זהם (דה"א ז, נה) תרעמים שמעמים שוכחים (ספרי זהעלתך עח): איתן מושבך. תמה אני מהיכן זכית לכך הלא אתה עמי היית צענה (שמות א, י) הצה נחממה לו ועתה נחשבת צאיתן ומעוז של ישראל (סנהדרין קו, ח):

(22) כי אם יהיה לבער קין וגו'. אשריך שנתקעת לתוקף זה שאינך נטרד עוד מן העולם כי אף אם אתה עתיד לגלות עם עשרת השבטים ותהיה לבער ממקום שנתישבת שם מה צריך עד מה אשור תשבך. עד היכן הוא מגלה אותך שמא לחלח וחזור אין זה טרוד מן העולם אלא טלטול ממקום למקום ושחזר עם שאר הגליות:

(23) וישא משלו וגו'. כיון שהזכיר את שביית אשור אמר: ארי מי יחיה משמו אל. מי יכול להחיות את עצמו משומו את אלה שלא ישים עליו הגוזר את אלה שיעמוד סנחריב ויכלכל את כל האומות ועוד יבואו נים מיד כמים ויעברו כתיים שהן ארמיים צבירניות גדולות על אשור:

(24) וענו אשור וענו עבר. וענו אותם שצעזר הנהר: וגם הוא עדי אובד. וכן פירש (דניאל ז, יא) עד דקטילת חיותא והוצד גשמה: וצבים. ספינות גדולות כדכתיב (ישעיה לג, כא) וזי אדיר וצורני רבתי:

(1) בשטים. כך שמה (סנהדרין קו, ח): לינות אל בנות מואב. על ידי ענת צלעם כדאיתא בחלק (שם):

(2) וישתחוו לאלהיהן. כשתקף יצרו עליו ואומר לה השמע לי והיא מוציאה לו דמות פעור מחיקה ואומרת לו השתחוה לזה (תנחומא יח):

(3) פעור. על שם שפוערין לפניו פי הטבעת ומוציאין רעיו וזו היא עבודתו: ויחר אף ה' בישראל. שלח זהם מגפה:

4	<p>And the LORD said unto Moses: 'Take all the chiefs of the people, and hang them up unto the LORD in face of the sun, that the fierce anger of the LORD may turn away from Israel.'</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה דַּבֵּר יְת כָּל רִישֵׁי עַמָּא וְדוֹן וְקָטוֹל דְּחִיב קָטוֹל קָדָם יְיָ לְקַבֵּיל שְׁמַשׁא וְיִתּוּב תְּקוּף רִוְזָא דִּי מִיִּשְׂרָאֵל:</p>	<p>וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה קַח אֶת- כָּל-רָאשֵׁי הָעָם וְהוֹקַע אוֹתָם לִפְנֵי הָהָר נֶגֶד הַשָּׁמֶשׁ וְיָשָׁב חֲרוֹן אַף-יְהוָה מִיִּשְׂרָאֵל:</p>	4
5	<p>And Moses said unto the judges of Israel: 'Slay ye every one his men that have joined themselves unto the Baal of Peor.'</p>	<p>וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-שֹׁפְטֵי יִשְׂרָאֵל הָרְגוּ אִישׁ אֲנָשָׁיו הַנִּצְמָדִים לְבַעַל פְּעוֹר:</p>	<p>וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-שֹׁפְטֵי יִשְׂרָאֵל הָרְגוּ אִישׁ אֲנָשָׁיו הַנִּצְמָדִים לְבַעַל פְּעוֹר:</p>	5
6	<p>And, behold, one of the children of Israel came and brought unto his brethren a Midianitish woman in the sight of Moses, and in the sight of all the congregation of the children of Israel, while they were weeping at the door of the tent of meeting.</p>	<p>וְהָא גּוֹבְרָא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָתָא וְקָרִיב לְוֹת אַחֲוֵהּ יְת מְדִינִיתָא לְעֵינֵי מֹשֶׁה וּלְעֵינֵי כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲנָן בָּכִין בַּתְּרַע מוֹשָׁפִין זִמְנָא:</p>	<p>וְהִנֵּה אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל בָּא וַיִּקְרַב אֶל-אֲחָיו אֶת-הַמְדִּינִית לְעֵינֵי מֹשֶׁה וּלְעֵינֵי כָּל-עֵדֶת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל וְהָמָּה בְּכִים פָּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:</p>	6
7	<p>And when Phinehas, the son of Eleazar, the son of Aaron the priest, saw it, he rose up from the midst of the congregation, and took a spear in his hand.</p>	<p>וַיַּחֲזֵא פִּינְחָס בֶּר אֶלְעָזָר בֶּר אֲהֲרֹן כֹּהֵנָא וְקָם מִגּוֹ כְּנֹשְׁתָּא וַיִּסֵּב רוֹמְחָא בִּידֵיהּ:</p>	<p>וַיֵּרָא פִּינְחָס בֶּן-אֶלְעָזָר בֶּן- אֲהֲרֹן חֹבֶלֶן וַיִּקָּם מִתּוֹךְ הָעֵדָה וַיִּקַּח רֹמַח בְּיָדוֹ:</p>	מפטייר
8	<p>And he went after the man of Israel into the chamber, and thrust both of them through, the man of Israel, and the woman through her belly. So the plague was stayed from the children of Israel.</p>	<p>וַעֲלָא בְּתֵר גּוֹבְרָא בֶר יִשְׂרָאֵל לְקוֹבְתָא וּבִזַּע יְת תְּרוּיָהוֹן יְת גּוֹבְרָא בֶר יִשְׂרָאֵל וְיְת אֲתָתָא בְּמַעְהָ וְאֲתָכְלִי מוֹתָנָא מַעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>וַיָּבֹא אַחֵר אִישׁ-יִשְׂרָאֵל אֶל- הַקְּבָה וַיִּדְקֹר אֶת-שְׁנֵיהֶם אֶת אִישׁ יִשְׂרָאֵל וְאֶת-הָאִשָּׁה אֶל- קְבֻתָּהּ וַתַּעֲצֹר הַמַּגֵּפָה מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	8

- (4) קח את כל ראשי העם. לשפוט את העוזדים לפעור (סנהדרין לה, א): והוקע אותם. את העוזדים. והוקע. היא תלייה (שם לד, ז) כמו שמזינו צנני שאל (שמואל ב כא, ו) והוקענוס לה' ושם תלייה מפורשת. עוזדי עבודת אלילים צסקילה וכל הנסקלים נתלין (סנהדרין מה, א): נגד השמש. לעין כל ומדרש אגדה (תנחומא יט) השמש מודיע את החוטאים הענן נקפל מכנגדו והחמה זורחת עליו:
- (5) הרגו איש אנשיו. כל אחד ואחד מדייני ישראל היה הורג שנים ודייני ישראל ח' רצוא ושמונת אלפים כדאיתא בסנהדרין (יח, א):
- (6) והנה איש וגו'. נתקצצו שצטו של שמעון אלל זמרי שהיה נשיא שלהם ואמרו לו אנו נדונין צמיתה ואתה יושב וכו' כדאיתא צאלו הן הנשרפין (שם פז, א): את המדינית. כזיבת זור: לעיני משה. אמרו לו. משה. זו אסורה או מותרת אם תאמר אסורה צת יתרו מי החירה לך וכו' כדאיתא התם (שם): והמה בכים. נתעלמה ממנו הלכה (כל הבעל ארמית קנאין פוגעין צו) געו כולם בצדיקה. בעגל עמד משה כנגד ששים רצוא שנאמר (שמות לב, כ) ויטחן עד אשר דק וגו'. וכאן רפו ידיו. אלל כדי שיצא פינחס ויטול את הראוי לו (סנהדרין שם. תנחומא כ):
- (7) וירא פינחס. ראה מעשה וזכר הלכה אמר לו למשה מקובלני ממך הבעל ארמית קנאין פוגעין צו. אמר לו קריינא דאירגתא איהו ליהוי פרוונקא מיד ויקח רומח צידו וגו' (סנהדרין שם):
- (8) אל הקבה. אל האהל: אל קבתה. כמו (דברים יח, ג) הלחיים (ס"א אל הקיצה) והקיצה. כוון צתוך זכרות של זמרי ונקצות שלה וראו כולם שלא לחנם הרגו והרצו נסים נעשו לו כו' כדאיתא התם (סנהדרין פז, ב. ספרי קלא):

- 9 And those that died by the plague were twenty and four thousand. וַיְהִיו הַמֵּתִים בַּמִּגַּפָּה אַרְבָּעָה וְעֶשְׂרִים אָלֶף: (פ) וַיָּרֶבְעָא אֶלְפִין: וְהָיוּ דְמֵיתוּ בְּמוֹתָנָא עֲשָׂרִין

The Haftarah is Micah 5:6 - 6:8 on page 199.

- 10 And the LORD spoke unto Moses, saying: וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמַלִּיל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:

- 11 'Phinehas, the son of Eleazar, the son of Aaron the priest, hath turned My wrath away from the children of Israel, in that he was very jealous for My sake among them, so that I consumed not the children of Israel in My jealousy. פִּינְחָס בֶּר אֱלֶעָזָר בֶּר אַהֲרֹן לְכַתּוּב פִּינְחָס בִּירוּד זַעִירָא) בֶּן־אֱלֶעָזָר בֶּן־אַהֲרֹן הַכֹּהֵן הָשִׁיב אֶת־חַמְתִּי מֵעַל בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאָו אֶת־קִנְאָתִי בְּתוֹכְכֶם וְלֹא־כִלִּיתִי אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאָתִי: פִּינְחָס בֶּר אֱלֶעָזָר בֶּר אַהֲרֹן פָּהָא אֲתִיב יְת חַמְתִּי מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּדִקְנֵי יְת קִנְאָתִי בִּנְיָהוּן וְלֹא שִׁיַּצִּיתִי יְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאָתִי:

- 12 Wherefore say: Behold, I give unto him My covenant of peace; לָכֵן אֲמַר הַנְּנִי נָתַן לוֹ אֶת־בְּרִיתִי שְׁלֹום: (בספרי ספרד ואשכנז וי"ו קטיעא) בְּכִין אִימַר הָאָנָּא גִזֵּר לִיהּ יְת קִימִי שְׁלֹם:

- 13 and it shall be unto him, and to his seed after him, the covenant of an everlasting priesthood; because he was jealous for his God, and made atonement for the children of Israel. וְהָיְתָה לוֹ וּלְזֶרְעוֹ אַחֲרָיו בְּרִית כְּהֻנָּה עוֹלָם תַּחַת אֲשֶׁר קָנָא לְאַלְהֵיו וַיִּכַּפֵּר עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: וְתָהִי לִיהּ וּלְבָנוּתֵי בְּתָרוּהִי קִים כְּהוּנַת עֹלָם חֲלָף דִּקְנֵי קָדָם אֱלֹהֵיהּ וְכַפֵּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

- 14 Now the name of the man of Israel that was slain, who was slain with the Midianitish woman, was Zimri, the son of Salu, a prince of a fathers' house among the Simeonites. וְשֵׁם אִישׁ יִשְׂרָאֵל הַמָּכָה אֲשֶׁר הָכָה אֶת־הַמְּדִינִית זִמְרִי בֶן־סָלוּא נָשִׂיא בֵּית־אָב לְשִׁמְעוֹנִי: וְשׁוֹם גּוֹבְרָא בֶר יִשְׂרָאֵל קְטִילָא דְאַתְקָטִיל עִם מְדִינִיתָא זִמְרִי בֶר סָלוּא רַב בֵּית בָּא לְבֵית שְׁמֻעוֹן:

(11) פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן. לפי שהיו השצטים מצזים אותם הראיתם בן פוטי זה שפיטס אזי אמו עגלים לעבודת אלילים והרג נשיא שצט מישראל לפיכך צא הכחז ויחסו אחר אהרן (סנהדרין פז, ב. סוטה מז): בקנאו את קנאית. צנקמו את נקמת. צקצפו את הקצף שהיה לי לקצוף. כל לשון קנאה הוא המתחרה לנקום נקמת דבר אנפרטמנ"ט צלע"ז:

(12) את בריתי שלום. שמהא לו לצרית שלום כהאדם המחזיק טובה וחנות למי שעושה עמו טובה אף כאן פירש לו הקצ"ה שלומותיו (סנהדרין סז):

(13) והיתה לו. צרית זאת. ברית כהנת עולם. שאף על פי שכבר נתנה כהונה לזרעו של אהרן לא נתנה אלא לאהרן ולצניו שנמשחו עמו ולתולדותיהם שיולידו אחר המשחוק אצל פינחס שגולד קודם לכן ולא נמשך לא צא לכלל כהונה עד כאן. וכן שנינו בזבחים (קא, ב) לא נמכה פינחס עד שהרגו לזמרי: לאלהיו. כמז (במדבר יא, כט) המקנא אתה לי (זכריה ח, ב) וקנאתי לזיון. צשזיל לזיון:

(14) ושם איש ישראל וגו'. כשם שייחס את הצדיק לשבח ייחס את הרשע לגנאי (תנחומא פנחס ב): נשיא בית אב לשמעוני. לאחד מחמשת צתי אבות שהיו לשצט שמעון. דבר אחר להודיע שצחו של פינחס שאף על פי שזה היה נשיא לא מנע

15	And the name of the Midianitish woman that was slain was Cozbi, the daughter of Zur; he was head of the people of a fathers' house in Midian.	וְשֵׁם הָאִשָּׁה הַמִּדְיָנִית כֹּזְבִי בֶת-צֹר רֹאשׁ אֲמוֹת בֵּית אָב בְּמִדְיָן הוּא: (פ)	וְשֵׁם אֶתְנָת דָּאֶתְקַטִּילַת מִדְיָנִיתָא כֹּזְבִי בֶת צֹר רִישׁ אוּמֵי בֵית אָבָא בְּמִדְיָן הוּא:
16	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:	וּמַלְלִי יי עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:
17	'Harass the Midianites, and smite them;	צָרֹר אֶת-הַמִּדְיָנִים וְהַכִּיתֶם אוֹתָם:	אָעִיק לְמִדְיָנָא וְתַקְטִיל יְתִהוֹן:
18	for they harass you, by their wiles wherewith they have beguiled you in the matter of Peor, and in the matter of Cozbi, the daughter of the prince of Midian, their sister, who was slain on the day of the plague in the matter of Peor.'	כִּי צָרְרִים הֵם לָכֶם בְּנִכְלִיתָם אֲשֶׁר-נִכְלּוּ לָכֶם עַל-דְּבַר- פְּעוֹר וְעַל-דְּבַר כֹּזְבִי בֶת- נְשִׂיא מִדְיָן אֲחֹתָם הַמִּכָּה בְּיוֹם-הַמַּגֶּפֶה עַל-דְּבַר-פְּעוֹר:	אֲרֵי מְעִיקִין אֲנֹן לְכוֹן בְּנִכְלִיתָהוֹן דְּנִכְלִילוּ לְכוֹן עַל עֵיסַק פְּעוֹר וְעַל עֵיסַק כֹּזְבִי בֶת רִבָּא דְּמִדְיָן אֲחֻתָּהוֹן דָּאֶתְקַטִּילַת בְּיוֹמָא דְּמוֹתָנָא עַל עֵיסַק פְּעוֹר:
XXVI	And it came to pass after the plague, that the LORD spoke unto Moses and unto Eleazar the son of Aaron the priest, saying:	וַיְהִי אַחֲרֵי הַמַּגֶּפֶה (פ) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל אֶלְעָזָר בֶּן- אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן לֵאמֹר:	וַהֲנִה בְּתֵר מוֹתָנָא וַאֲמַר יי לְמֹשֶׁה וְלְאֶלְעָזָר בֶּר אֶהֱרֹן כְּהֵנָא לְמִימַר:
2	'Take the sum of all the congregation of the children of Israel, from twenty years old and upward, by their fathers' houses, all that are able to go forth to war in Israel.'	שָׂאוּ אֶת-רֹאשׁוֹ כָּל-עֵדֶת בְּנֵי- יִשְׂרָאֵל מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וְמַעְלָה לְבֵית אֲבֹתָם כָּל-יָצֵא צָבָא בְּיִשְׂרָאֵל:	קַבִּילוּ יֵת חוּשְׁבֹן כָּל כְּנַשְׂתָּא דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִכַּבַּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלַעֲיָלָא לְבֵית אֲבֹתָהוֹן כָּל נְפִיק חֵילָא בְּיִשְׂרָאֵל:
3	And Moses and Eleazar the priest spoke with them in the plains of Moab by the Jordan at Jericho, saying:	וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אִתָּם בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל-יַרְדֵּן יְרֵחוֹ לֵאמֹר:	וּמַלְלִי מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר כְּהֵנָא אֲמַרו לְמַמְנֵי יְתִהוֹן בְּמִישְׁרֵיָא דְּמוֹאָב עַל יַרְדֵּנָא דִּירְיָחוֹ לְמִימַר:

את עצמו מלקנא לחילול השם לכך הודיעך הכחוז מי הוא המוכה:
 (15) ושם האשה המכה וגו'. להודיעך שנאתן של מדיינים שהפקירו צת מלך לזנות כדי להטטא את ישראל (שם): ראש
 אומות. אחד מחמשת (במדבר לא, ח) מלכי מדין את חוי ואת רקס ואת צור וגו' והוא היה חשוב מכולם שנאמר ראש אמות
 ולפי שנהג בזיון בעצמו להפקיר צמו מנאו שלישי (תנחומא שם): בית אב. חמשת צתי אצות היו למדין. (בראשית כה, ד)
 עיפה ועפר וחנוך ואבידע ואלדעה וזה היה מלך לאחד מהם:
 (17) צרור. כמו זכור שמור לשון הווה. עליכם לאייב אותם:
 (18) כי צוררים הם לכם וגו' על דבר פעור. שהפקירו צנותיהם לזנות כדי להטעותכם אחר פעור. ואת מואב לא
 נזה להשמיד מפני רות שהיתה עמידה לנאת מהם כדאמרין (בבבא קמא לא, ז):
 (1) ויהי אחרי המגפה וגו'. משל לרועה שנכנסו זאבים לחוך עדורו והרגו בהן והוא מונה אותן לידע מנין הנוטרות. דבר
 אחר כשינאלו ממזרים ונמסרו למשה נמסרו לו צמנין עכשיו שקרב למוט ולהחזיר לאנו מחזירם צמנין (תנחומא יד):
 (2) לבית אבתם. על שצט האצ יתחסו ולא אחר האם (ב"ב קט, ז):
 (3) וידבר משה ואלעזר הכהן אתם. דצרו עמם על זאת שזיה המקום למנותם: לאמר. אמרו להם צריכים אתם
 להמנות:

4	<p>‘[Take the sum of the people,] from twenty years old and upward, as the LORD commanded Moses and the children of Israel, that came forth out of the land of Egypt.’</p>	<p>מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה כָּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הֵי־צֵאִים מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם:</p>	4
5	<p>Reuben, the first-born of Israel: the sons of Reuben: of Hanoch, the family of the Hanochites; of Pallu, the family of the Palluites;</p>	<p>רְאוּבֵן בְּכוֹר יִשְׂרָאֵל בְּנֵי רְאוּבֵן חֲנוּךְ מִשְׁפַּחַת הַחֲנוּכִי לְפָלֹא מִשְׁפַּחַת הַפְּלֹאִי:</p>	שני
6	<p>of Hezron, the family of the Hezronites; of Carmi, the family of the Carmites.</p>	<p>לְחֶצְרֹן מִשְׁפַּחַת הַחֶצְרֹנִי לְכַרְמִי מִשְׁפַּחַת הַכַּרְמִי:</p>	6
7	<p>These are the families of the Reubenites; and they that were numbered of them were forty and three thousand and seven hundred and thirty.</p>	<p>אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת הָרְאוּבֵנִי וַיְהִי פְקֻדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וָאַרְבָּעִים אֶלֶף וּשְׁבַע מֵאוֹת וּשְׁלֹשִׁים:</p>	7
8	<p>And the sons of Pallu: Eliab.</p>	<p>וּבְנֵי פְלֹא אֱלִיאָב:</p>	8
9	<p>And the sons of Eliab: Nemuel, and Dathan, and Abiram. These are that Dathan and Abiram, the elect of the congregation, who strove against Moses and against Aaron in the company of Korah, when they strove against the LORD;</p>	<p>וּבְנֵי אֱלִיאָב נִמְרוּעַל וְדָתָן וְאַבִּירָם הוּא דָתָן וְאַבִּירָם מְעֲרָעִי כְּנֹשֶׁתָא דְאַתְּכַנְיִשׁוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן בְּכֹנְשֶׁתָא דְקָרַח בְּהִצָּתָם עַל־יְהוָה:</p>	9
10	<p>and the earth opened her mouth, and swallowed them up together with Korah, when that company died; what time the fire devoured two hundred and fifty men, and they became a sign.</p>	<p>וַתִּפְתַּח הָאָרֶץ אֶת־פִּיהָ וַתִּבְלַע אֹתָם וְאֶת־קָרַח בְּמֹת הָעֵדָה בְּאֶכְלֵל הָאֵשׁ אֶת חֲמִשִּׁים וּמֵאוֹתָיִם אִישׁ וַיְהִי לְנֹס:</p>	10
11	<p>Notwithstanding the sons of Korah died not.</p>	<p>וּבְנֵי־קָרַח לֹא־מָתוּ: (ס)</p>	11

- (4) מבין עשרים שנה ומעלה כאשר צוה וגו'. שיהא מנינם מן עשרים שנה ומעלה שנאמר (שמות ל, יג) כל העובר על הפקודים וגו':
- (5) משפחת החנכי. לפי שהיו האומות מצוין אותם ואומרים מה אלו מתיחסין על שבטיהם סבורין הם שלא שלטו המצריים באמותיהם אם צגופים היו מושלים קל וחומר צגופים יהיו לפיכך הטיל הקב"ה שמו עליהם ה"א מנח וזה וי"ד מנח זה לומר מעיד אני עליהם שהם בני אבותיהם וזה הוא שמפורש על ידי דוד (תהלים קכג, ד) שבטי יה עדות לישראל (שהש"ר ד, יב). השם הזה מעיד עליהם לשבטיהם לפיכך כולם חניצי החנכי הפלאי אצל צימנה (להלן מד) לא הוצרך לומר משפחת הימני לפי שהם קצוה צו יו"ד בראש וזה"ל בסוף:
- (9) אשר הצו. את ישראל על משה: בהצתם. את העם על ה': הצו. השיאו את ישראל לריב על משה לשון הפעילו:
- (10) ויהיו לנס. לאות ולזכרון (במדבר יז, ה) למען אשר לא יקרבו איש זר לחלוק עוד על הכהונה:

12	The sons of Simeon after their families: of Nemuel, the family of the Nemuelites; of Jamin, the family of the Jaminites; of Jachin, the family of the Jachinites;	בְּנֵי שִׁמְעוֹן לְמִשְׁפַּחַתָּם לְנִמְוָאֵל בְּנֵי שִׁמְעוֹן לְזֶרְעֵיהֶן מִשְׁפַּחַת הַנִּמְוָאֵלִי לְיָמִין לְנִמְוָאֵל זֶרְעִית נִמְוָאֵל לְיָמִין מִשְׁפַּחַת הַיָּמִינִי לְיָכִין מִשְׁפַּחַת זֶרְעִית יָכִין זֶרְעִית הַיָּכִינִי:	12
13	of Zerah, the family of the Zerahites; of Shaul, the family of the Shaulites.	לְזֶרַח מִשְׁפַּחַת הַזֶּרַחִי לְשָׁאוּל לְזֶרַח זֶרְעִית זֶרַח לְשָׁאוּל מִשְׁפַּחַת הַשָּׁאוּלִי זֶרְעִית שָׁאוּל:	13
14	These are the families of the Simeonites, twenty and two thousand and two hundred.	אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת הַשִּׁמְעוֹנִי שְׁנַיִם וְעֶשְׂרִים וְאַלְף וּמֵאתַיִם וְעֶשְׂרִים וְאַלְף וּמֵאתַיִם (ס)	14
15	The sons of Gad after their families: of Zephon, the family of the Zephonites; of Haggi, the family of the Haggites; of Shuni, the family of the Shunites;	בְּנֵי גָד לְמִשְׁפַּחַתָּם לְצִפּוֹן בְּנֵי גָד לְזֶרְעֵיהֶן לְצִפּוֹן מִשְׁפַּחַת הַצִּפּוֹנִי לְחָגִי מִשְׁפַּחַת זֶרְעִית צִפּוֹן לְחָגִי זֶרְעִית חָגִי הַחָגִי לְשׁוּנִי מִשְׁפַּחַת הַשׁוּנִי לְשׁוּנִי זֶרְעִית שׁוּנִי:	15
16	of Ozni, the family of the Oznites; of Eri, the family of the Erites;	לְאֹזְנִי מִשְׁפַּחַת הָאֹזְנִי לְעֵרִי לְאֹזְנִי זֶרְעִית אֹזְנִי לְעֵרִי זֶרְעִית מִשְׁפַּחַת הָעֵרִי עֵרִי:	16
17	of Arod, the family of the Arodites; of Areli, the family of the Arelites.	לְאַרְוֹד מִשְׁפַּחַת הָאֲרֹדִי לְאַרְוֹד זֶרְעִית אֲרֹד לְאַרְאֵלִי מִשְׁפַּחַת הָאֲרֵאֵלִי זֶרְעִית אֲרֵאֵלִי:	17
18	These are the families of the sons of Gad according to those that were numbered of them, forty thousand and five hundred.	אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת בְּנֵי־גָד אֵלֶּה זֶרְעִית בְּנֵי גָד לְמִנְיֵיהֶן לְפָקְדֵיהֶם אַרְבָּעִים וְאַלְף וְחָמֵשׁ וּמֵאתַיִם (ס)	18
19	The sons of Judah: Er and Onan; and Er and Onan died in the land of Canaan.	בְּנֵי יְהוּדָה עֵר וְאוֹנָן וַיָּמָת עֵר וַיָּמָת עֵר וַיָּמָת עֵר וַיָּמָת עֵר וַיָּמָת עֵר וַיָּמָת עֵר וַיָּמָת עֵר וַיָּמָת עֵר וַיָּמָת עֵר	19
20	And the sons of Judah after their families were: of Shelah, the family of the Shelanites; of Perez, the family of the Perezites; of Zerah, the family of the Zerahites.	וַיְהִי בְנֵי־יְהוּדָה לְמִשְׁפַּחַתָּם וַיְהִי בְנֵי יְהוּדָה לְזֶרְעֵיהֶן לְשִׁלָּה מִשְׁפַּחַת הַשִּׁלְוִי לְפָרֶץ לְשִׁלָּה זֶרְעִית שִׁלָּה לְפָרֶץ מִשְׁפַּחַת הַפְּרָצִי לְזֶרַח מִשְׁפַּחַת זֶרַח זֶרְעִית פְּרָץ לְזֶרַח זֶרְעִית הַזֶּרַחִי:	20

(11) ובני קרח לא מתו. הם היו צעזע חחלה. ובשעת המחלוקת הרהרו תשובה בלנס לפיכך נחצצר להם מקום גבוה בגיהנם וישבו שם (צמ"ר):

(13) לזרח. הוא זוחר (שמות ו, טו). לשון זוהר. אבל משפחת אהרן וכן חמש משבט בנימין שהרי בעשרה בני ירד למזרים (צראשית מו, כא) וכאן לא מנה אלא חמשה וכן אצבון לגד הרי שבע משפחות ומזלתי בגמרא ירושלמית (סוטה א, י) שכשמת אהרן נחלקו ענני כבוד וצאו הכנעניים להלחם בישראל ונתנו לב לחזור למזרים וחזרו לאחוריהם ח' מסעות מהר ההר למוסרה שנאמר (דברים י, ו) ובני ישראל נסעו מזרחות בני יעקן מוסרה שם מת אהרן והלא זהר ההר מת וממוסרה עד הר ההר שמונה מסעות יש למפרע אלא שחזרו לאחוריהם ורדפו בני לוי אחריהם להחזירם והרגו מהם שבע משפחות ומבני לוי נפלו ארבע משפחות משפחת שמעי ועזיאל ומבני יסיהר לא נמנו כאן אלא משפחת הקרחי והרביעית לא ידעתי מה היא. ורבי תנחומא (ויחי י) דרש שמתו במגפה דבר בלעם אבל לפי החסרון שחסר משבט שמעון במנין זה ממנין הראשון שבמדבר סיני נראה שכל כ"ד אלף נפלו משבטו של שמעון:

(16) לאזני. אומר אני שזו משפחת אצבון (צראשית מו, טז) ואיני יודע למה לא נקראת משפחתו על שמו:

21	And the sons of Perez were: of Hezron, the family of the Hezronites; of Hamul, the family of the Hamulites.	וְהָיוּ בְנֵי פֶרֶץ לְחֶצְרוֹן זָרְעִית חֶצְרוֹן לְחָמוּל זָרְעִית חָמוּל:	וַיְהִי בְנֵי־פֶרֶץ לְחֶצְרוֹן מִשְׁפַּחַת הַחֶצְרָנִי מִשְׁפַּחַת הַחָמוּלִי:	21
22	These are the families of Judah according to those that were numbered of them, threescore and sixteen thousand and five hundred.	אֵלֶּין זָרְעִית יְהוּדָה לְמִנְיַתָּהוּן שִׁבְעִין וְשָׁתָא אֶלְפִין וַחֲמִישׁ מֵאָה:	אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת יְהוּדָה לְפָקְדֵיהֶם שֵׁשָׁה וּשְׁבַעִים אֶלֶף וַחֲמִשׁ מֵאוֹת: (ס)	22
23	The sons of Issachar after their families: of Tola, the family of the Tolaïtes; of Puvah, the family of the Punites;	בְּנֵי יִשָּׁשְׁכָר לְזָרְעֵיתָהוּן תּוֹלַע זָרְעִית תּוֹלַע לְפֻנָּה זָרְעִית פֻּנָּה:	בְּנֵי יִשָּׁשְׁכָר לְמִשְׁפַּחָתָם תּוֹלַע מִשְׁפַּחַת הַתּוֹלָעִי לְפֻנָּה מִשְׁפַּחַת הַפּוּנִי:	23
24	of Jashub, the family of the Jashubites; of Shimron, the family of the Shimronites.	לְיָשׁוּב זָרְעִית יָשׁוּב לְשִׁמְרוֹן זָרְעִית שִׁמְרוֹן:	לְיָשׁוּב מִשְׁפַּחַת הַיָּשׁוּבִי לְשִׁמְרוֹן מִשְׁפַּחַת הַשִּׁמְרוֹנִי:	24
25	These are the families of Issachar according to those that were numbered of them, threescore and four thousand and three hundred.	אֵלֶּין זָרְעִית יִשָּׁשְׁכָר לְמִנְיַתָּהוּן שְׁתֵּין וְאַרְבָּעָא אֶלְפִין וַתְּלַת מֵאָה:	אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת יִשָּׁשְׁכָר לְפָקְדֵיהֶם אַרְבָּעָה וּשְׁשִׁים אֶלֶף וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת: (ס)	25
26	The sons of Zebulun after their families: of Sered, the family of the Seredites; of Elon, the family of the Elonites; of Jahleel, the family of the Jahleelites.	בְּנֵי זְבוּלוֹן לְזָרְעֵיתָהוּן סֶרֶד זָרְעִית סֶרֶד לְאֵילֹן זָרְעִית אֵילֹן לְיַחֲלֵאל זָרְעִית יַחֲלֵאל:	בְּנֵי זְבוּלוֹן לְמִשְׁפַּחָתָם לְסֶרֶד מִשְׁפַּחַת הַסֶּרְדִּי לְאֵילֹן מִשְׁפַּחַת הָאֵילָנִי לְיַחֲלֵאל מִשְׁפַּחַת הַיַּחֲלֵאֲלִי:	26
27	These are the families of the Zebulunites according to those that were numbered of them, threescore thousand and five hundred.	אֵלֶּין זָרְעִית זְבוּלוֹן לְמִנְיַתָּהוּן שְׁתֵּין אֶלְפִין וַחֲמִישׁ מֵאָה:	אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת הַזְּבוּלוֹנִי לְפָקְדֵיהֶם שְׁשִׁים אֶלֶף וַחֲמִשׁ מֵאוֹת: (ס)	27
28	The sons of Joseph after their families: Manasseh and Ephraim.	בְּנֵי יוֹסֵף לְזָרְעֵיתָהוּן מְנַשֶּׁה וְאֶפְרַיִם:	בְּנֵי יוֹסֵף לְמִשְׁפַּחָתָם מְנַשֶּׁה וְאֶפְרַיִם:	28

(24) לְיָשׁוּב. הוּא יוֹצֵא הָאִמּוֹר צִיּוֹרְדֵי מִצְרַיִם (שֵׁם יג) כִּי כָל הַמִּשְׁפָּחוֹת נִקְרְאוּ עַל שֵׁם יוֹרְדֵי מִצְרַיִם. וְהַנּוֹלְדִין מִשֵּׁם וְהַלָּא לֹא נִקְרְאוּ הַמִּשְׁפָּחוֹת עַל שֵׁם חוּץ מִמִּשְׁפָּחוֹת אֲפִרַיִם וּמְנַשֶּׁה שֶׁנּוֹלְדוּ כּוֹלֵם צִמְרַיִם וְאֶרֶד וְנִעְמָן בְּנֵי צִלְע בֶּן צִנְיָמִין וּמִלְכָּאִי בִּיסּוּדוֹ שֶׁל רֹבִי מִשֶּׁה הִדְרָשׁן שִׁירְדָה אִמֵּן לְמִצְרַיִם כְּשֶׁהִיָּתָה מַעֲבֹרָתָם מִהֶם לִכְן נִחְלָקוּ לְמִשְׁפָּחוֹת כְּחֶצְרוֹן וְחָמוּל שֶׁהֵיוּ בְנֵי צִיִּים לַיהוּדָה וְחֶצְרוֹן וּמִלְכָּאִל שֶׁהֵיוּ בְנֵי צִיִּים שֶׁל אֲשֶׁר. וְאִם אֲגִידָה הִיא הִרִיטוּ וְאִם לֹא אִוְמָר אֵינִי שֶׁהֵיוּ לְצִלְע בְּנֵי צִיִּים הִרְצָה וּמִשְׁנִים הִלְלוּ אֶרֶד וְנִעְמָן יִצְחָק מִכָּל א' מִשְׁפָּחָה רַבָּה וְנִקְרְאוּ תּוֹלְדוֹת שֶׁאֵר הַצִּיִּים עַל שֵׁם צִלְע וְתּוֹלְדוֹת הַשִּׁנִּים הִלְלוּ נִקְרְאוּ עַל שֵׁם. וְכֵן אֵינִי אִוְמָר צִנְיָמִין מִכִּיר שֶׁנִּחְלָקוּ לְצ' מִשְׁפָּחוֹת אַחַת נִקְרְאָה עַל שְׁמוֹ וְאַחַת נִקְרְאָה עַל שֵׁם גִּלְעָד בְּנוֹ. ה' מִשְׁפָּחוֹת חֲסֵרוּ מִצִּנְיָמִין כֹּאן נִתְקִימָה מִקְנֵת נְבוֹאָה אִמּוֹ שֶׁקְרָאָהּ בֶּן אֹוִי (שֵׁם לה, יח) בֶּן אִינִיּוֹתִי וּבְפִלְגָשׁ בְּגִצְעָה (שׁוֹפְטִים כ) נִתְקִימָה כּוֹלָה. ז' מִלְכָּאִי בִּיסּוּדוֹ שֶׁל רֹבִי מִשֶּׁה הִדְרָשׁן:

29	The sons of Manasseh: of Machir, the family of the Machirites—and Machir begot Gilead; of Gilead, the family of the Gileadites.	בְּנֵי מְנַשֶּׁה לְמַכִּיר מִשְׁפַּחַת הַמַּכִּירִי וּמַכִּיר הוֹלִיד אֶת־גִּלְעָד לְגִלְעָד מִשְׁפַּחַת הַגִּלְעָדִי: לְמַכִּיר זָרְעִית מַכִּיר וּמַכִּיר אוֹלִיד יֵת גִּלְעָד לְגִלְעָד זָרְעִית גִּלְעָד:	29
30	These are the sons of Gilead: of Iezer, the family of the Iezerites; of Helek, the family of the Helekites;	אֵלֶּה בְּנֵי גִלְעָד אִיעֶזֶר זָרְעִית הָאִיעֶזְרִי לְחֶלֶק מִשְׁפַּחַת הַחֶלְקִי: אֵלֶּיֶן בְּנֵי גִלְעָד אִיעֶזֶר זָרְעִית חֶלֶק:	30
31	and of Asriel, the family of the Asrielites; and of Shechem, the family of the Shechemites;	וְאֶשְׂרִיֶּאל מִשְׁפַּחַת הָאֶשְׂרִיאֵלִי וְשִׁכֶם מִשְׁפַּחַת הַשִּׁכְמִי: וְאֶשְׂרִיֶּאל זָרְעִית אֶשְׂרִיֶּאל וְשִׁכֶם זָרְעִית שִׁכֶם:	31
32	and of Shemida, the family of the Shemidaite; and of Hepher, the family of the Hepherites.	וּשְׁמִידָע מִשְׁפַּחַת הַשְּׁמִידָעִי וְחֶפֶר מִשְׁפַּחַת הַחֶפְרִי: וּשְׁמִידָע זָרְעִית שְׁמִידָע וְחֶפֶר זָרְעִית חֶפֶר:	32
33	And Zelophehad the son of Hepher had no sons, but daughters; and the names of the daughters of Zelophehad were Mahlah, and Noah, Hoglah, Milcah, and Tirzah.	וּצִלְפָּחַד בֶּן־חֶפֶר לֹא הָיוּ לוֹ בָּנִים כִּי אִם־בָּנוֹת וְשֵׁם בָּנוֹת צִלְפָּחַד מַחֲלָה וְנוֹעָה חֲגִלָּה מִלְכָּה וְתִרְצָה: וּצִלְפָּחַד בֶּר חֶפֶר לֹא הָיוּ לִיה בָּנִין אֲלֵהֶן בָּנִין וְשֵׁם בָּנוֹת צִלְפָּחַד מַחֲלָה וְנוֹעָה חֲגִלָּה מִלְכָּה וְתִרְצָה:	33
34	These are the families of Manasseh; and they that were numbered of them were fifty and two thousand and seven hundred.	אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת מְנַשֶּׁה וּפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם וַחֲמִשִּׁים אָלֶף וּשְׁבַע מֵאוֹת: (ס) אֵלֶּיֶן זָרְעִית מְנַשֶּׁה וּמְנִיחֵהוּן חֲמִשִּׁין וַתִּרְוּן אֲלֵפִין וּשְׁבַע מֵאוֹת:	34
35	These are the sons of Ephraim after their families: of Shuthelah, the family of the Shuthelahites; of Becher, the family of the Becherites; of Tahan, the family of the Tahanites.	אֵלֶּה בְּנֵי־אֶפְרַיִם לְמִשְׁפַּחָתָם לְשׁוּתֶלַח מִשְׁפַּחַת הַשְּׁתִּלְחִי לְבֶכֶר מִשְׁפַּחַת הַבִּכְרִי לְתַחַן מִשְׁפַּחַת הַתַּחְנִי: אֵלֶּיֶן בְּנֵי אֶפְרַיִם לְזָרְעֵיהֶן לְשׁוּתֶלַח זָרְעִית שׁוּתֶלַח לְבֶכֶר זָרְעִית בֶּכֶר לְתַחַן זָרְעִית תַּחַן:	35
36	And these are the sons of Shuthelah: of Eran, the family of the Eranites.	וְאֵלֶּה בְּנֵי שׁוּתֶלַח לְעֶרֶן מִשְׁפַּחַת הָעֶרְנִי: וְאֵלֶּיֶן בְּנֵי שׁוּתֶלַח לְעֶרֶן זָרְעִית עֶרֶן:	36
37	These are the families of the sons of Ephraim according to those that were numbered of them, thirty and two thousand and five hundred. These are the sons of Joseph after their families.	אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת בְּנֵי־אֶפְרַיִם לְפְקֻדֵיהֶם שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים אָלֶף וַחֲמִשׁ מֵאוֹת אֵלֶּה בְּנֵי־יוֹסֵף לְמִשְׁפַּחָתָם: (ס) אֵלֶּיֶן זָרְעִית אֶפְרַיִם לְמְנִיחֵהוּן תִּלְתִּין וַתִּרְוּן אֲלֵפִין וַחֲמִישׁ מֵאוֹת אֵלֶּיֶן בְּנֵי יוֹסֵף לְזָרְעֵיהֶן:	37

(36) ואלה בני שותלח וגו'. שאר בני שותלח נקראו תולדותיהם על שם שותלח ומערן יצאה משפחה רבה ונקראת על שמו ונחשבו בני שותלח לשתי משפחות לא וחשוב ותמצא צפרשה זו חמשים ושבע משפחות ומבני לוי שמונה הרי ששים וחמש וזהו שנאמר (דברים 1, 2) כי אתם המעט וגו' ה"א מעט חמשה אחד חסרים ממשפחות כל העמים שהן שבעים אף זה הבנתי מיסודו של רבי משה הדורשן. אך הוצרכתי לפחות ולהוסיף בדברי:

38	The sons of Benjamin after their families: of Bela, the family of the Belaïtes; of Ashbel, the family of the Ashbelites; of Ahiram, the family of the Ahiramites;	בְּנֵי בְנִימִן לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֶלַע מִשְׁפַּחַת הַבְּלָעִי לְאַשְׁבֵּל מִשְׁפַּחַת הָאֲשִׁבֵּלִי לְאַחִירָם מִשְׁפַּחַת הָאֲחִירָמִי:	38
39	of Shephupham, the family of the Shuphamites; of Hupham, the family of the Huphamites.	לְשׁוּפָם מִשְׁפַּחַת הַשּׁוּפָמִי לְחוּפָם מִשְׁפַּחַת הַחוּפָמִי:	39
40	And the sons of Bela were Ard and Naaman; [of Ard,] the family of the Ardites; of Naaman, the family of the Naamites.	וַיְהִיו בְּנֵי-בֶלַע אֲרָד וְנַעֲמָן מִשְׁפַּחַת הָאֲרָדִי לְנַעֲמָן מִשְׁפַּחַת הַנַּעֲמָנִי:	40
41	These are the sons of Benjamin after their families; and they that were numbered of them were forty and five thousand and six hundred.	אֵלֶּה בְּנֵי-בְנִימִן לְמִשְׁפַּחְתָּם וּמִנִּיחֹן אַרְבָּעִין וַחֲמִשָּׁא אַלְפִין וָשֵׁשׁ מֵאוֹת:	41
42	These are the sons of Dan after their families: of Shuham, the family of the Shuhamites. These are the families of Dan after their families.	אֵלֶּה בְּנֵי-דָן לְמִשְׁפַּחְתָּם לְשׁוּחָם מִשְׁפַּחַת הַשּׁוּחָמִי אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת דָּן לְמִשְׁפַּחְתָּם:	42
43	All the families of the Shuhamites, according to those that were numbered of them, were threescore and four thousand and four hundred.	כָּל-מִשְׁפַּחַת הַשּׁוּחָמִי לְפָקְדֵיהֶם אַרְבָּעָה וָשֵׁשִׁים אַלְפִי וָאַרְבַּע מֵאוֹת:	43
44	The sons of Asher after their families: of Imnah, the family of the Imnites; of Ishvi, the family of the Ishvites; of Beriah, the family of the Beriites.	בְּנֵי אָשֶׁר לְמִשְׁפַּחְתָּם לִימְנָה מִשְׁפַּחַת הַיִּמְנָה לִישְׁוִי מִשְׁפַּחַת הַיִּשְׁוִי לְבִרְיָעָה מִשְׁפַּחַת הַבְּרִיעִי:	44
45	Of the sons of Beriah: of Heber, the family of the Heberites; of Malchiel, the family of the Malchielites.	לְבִנֵי בְרִיעָה לְחֶבֶר מִשְׁפַּחַת הַחֲבֵרִי לְמַלְכִּיאֵל מִשְׁפַּחַת הַמַּלְכִּיאֵלִי:	45
46	And the name of the daughter of Asher was Serah.	וְשֵׁם בֶּת-אָשֶׁר שֶׁרָח:	46

(38) לאחירם. הוא אחי (צראשית מו, כא) שירד למצרים ולפי שנקרא על שם יוסף שהיה אחיו ורם ממנו נקרא אחירם:

(39) שפופם. הוא מופיס (צראשית שס) על שם שהיה יוסף שפוף בין האומות:

(42) לשוחם. הוא חושים (שם כג):

(46) ושם בת אשר שרח. לפי שהיתה קיימת צחיים מנאה כאן (סוטה יג, א):

47	These are the families of the sons of Asher according to those that were numbered of them, fifty and three thousand and four hundred.	אלה משפחת בני־אשר אליו זרעית בני אשר לפקדיהם שלשה וחמשים למנניהון חמשין ותלתא אלף וארבע מאות: (ס)	47
48	The sons of Naphtali after their families: of Jahzeel, the family of the Jahzeelites; of Guni, the family of the Gunites;	בני נפתלי למשפחתם ליהצאל מנניהון זרעית יחצאל לגוני זרעית גוני:	48
49	of Jezer, the family of the Jezerites; of Shillem, the family of the Shillemites.	ליצר משפחת היצרי לשלם ליער זרעית יצר לשלם זרעית שלם:	49
50	These are the families of Naphtali according to their families; and they that were numbered of them were forty and five thousand and four hundred.	אלה משפחת נפתלי אליו זרעית נפתלי למשפחתם ופקדיהם חמשה וארבעים אלף וארבע מאות: למנניהון ומנניהון ארבעין וחמשה אלפין וארבע מאה:	50
51	These are they that were numbered of the children of Israel, six hundred thousand and a thousand and seven hundred and thirty.	אלה פקודי בני ישראל שש מאות אלף ואלף שבע מאות ושלשים: (פ) אליו מנני בני ישראל שית מאה וחד אלפין שבע מאה ותלתין:	51
52	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וידבר יהוה אל־משה לאמר: ומליל יי עם משה למימר:	שלישי כג
53	'Unto these the land shall be divided for an inheritance according to the number of names.	לאלה תחלק הארץ בנחלה למספר שמות: לאליו תתפליג ארעא באחסנא במנין שמון:	53
54	To the more thou shalt give the more inheritance, and to the fewer thou shalt give the less inheritance; to each one according to those that were numbered of it shall its inheritance be given.	לרב תרבה נחלתו ולמעט תמעט נחלתו איש לפי פקדיו יתן נחלתו: לסגיא תסגון אחסנתהון ולזערי תזערון אחסנתהון גבר לפום מנניהי תתיהיב אחסנתיה:	54
55	Notwithstanding the land shall be divided by lot; according to the names of the tribes of their fathers they shall inherit.	אך־בגורל יחלק את־הארץ לשמות מבות־אבתם ינחלו: ברם בעדבא תתפליג ארעא לשמות שבטי אבתהון יחסגון:	55

(53) לאלה תחלק הארץ. ולא לפחותים מנן עשרים אף על פי שצאו לכלל עשרים בטרם חלוק הארץ שהרי שבע שנים כצו ושבע חלקו לא נטלו חלק בארץ אלא אלו שש מאות אלף ואלף ואם היה לאחד מהם ששה בנים לא נטלו אלא חלק אביהם לבדו (ספרי קלז. ז"ז קיז, א):

(54) לרב תרבה נחלתו. לשבט שהיה מרובה באוכלוסין נתנו חלק רב ואף על פי שלא היו החלקים שוים שהרי הכל לפי רצוי השבט חלקו החלקים לא עשו אלא על ידי גורל והגורל היה על פי רוח הקודש כמו שמפורש בצבא בחרא (קכז, א) אלעזר הכהן היה מלוכש באורים ותומים ואומר ברוח הקודש אש שבט פלוני עולה תחום פלוני עולה עמו והשבטים היו כתובים ב"צ פתקין וי"צ גבולים ב"צ פתקין וכללום בקלפי והנשיא מכניס ידו לתוכה ונוטל שני פתקין עולה בידו פתק של שם שבטו ופתק של גבול המפורש לו והגורל ענמו היה לווא ואומר אני הגורל עלייתי לגבול פלוני לשבט פלוני שנאמר על פי הגורל ולא נחלקה הארץ צמדה לפי שיש גבול משוכח מחברו אלא בשומא בית כור רע כנגד בית סאה טוב הכל לפי הדמים (תנחומא ו):

56	According to the lot shall their inheritance be divided between the more and the fewer.	על־פִּי הַגּוֹזֵל יִחַלֶּק נַחֲלָתוֹ עַל פּוֹם עֶדְבָּא תִּתְפַּלֵּג בֵּין רֹב לְמַעֵט: (ס)
57	And these are they that were numbered of the Levites after their families: of Gershon, the family of the Gershonites; of Kohath, the family of the Kohathites; of Merari, the family of the Merarites.	וְאַלֶּה פְּקוּדֵי הַלְוִי לְמִשְׁפַּחְתָּם לְגֵרְשׁוֹן מִשְׁפַּחַת הַגֵּרְשֹׁנִי לְקָהָת מִשְׁפַּחַת הַקָּהָתִי לְמֶרְרִי מִשְׁפַּחַת הַמֶּרָרִי:
58	These are the families of Levi: the family of the Libnites, the family of the Hebronites, the family of the Mahlites, the family of the Mushites, the family of the Korahites. And Kohath begot Amram.	אֵלֶּה מִשְׁפַּחַת לְוִי מִשְׁפַּחַת הַלִּבְנִי מִשְׁפַּחַת הַחֶבְרֹנִי מִשְׁפַּחַת הַמַּחֲלִי מִשְׁפַּחַת הַמוּשִׁי מִשְׁפַּחַת הַקֹּרְחִי וְקָהָת הוֹלֵד אֶת־עַמְרָם:
59	And the name of Amram's wife was Jochebed, the daughter of Levi, who was born to Levi in Egypt; and she bore unto Amram Aaron and Moses, and Miriam their sister.	וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ עַמְרָם יוֹכְבֵד בַּת לְוִי אֲשֶׁר יָלְדָהּ אֶת־הָלְוִי בְּמִצְרַיִם וְתָלַד לְעַמְרָם אֶת־ אַהֲרֹן וְאֶת־מֹשֶׁה וְאֶת מִרְיָם אֲחֹתָם:
60	And unto Aaron were born Nadab and Abihu, Eleazar and Ithamar.	וַיֻּלְּדוּ לְאַהֲרֹן אֶת־נָדָב וְאֶת־ אַבִּיהוּא אֶת־אֶלְעָזָר וְאֶת־ אִיתָמָר:
61	And Nadab and Abihu died, when they offered strange fire before the LORD.	וַיָּמָת נָדָב וְאַבִּיהוּא בְּהַקְרִיבָם אֶש־זָרָה לִפְנֵי יְהוָה: וּמִית נָדָב וְאַבִּיהוּא בְּקָרְבִּיהֶן אִשָּׁתָא נֹכְרִיתָא קִדְּם יְיָ:

(55) לשמות מטות אבותם. אלו יוצאי מצרים (ב"צ קיו, א) שנה הכתוב נחלה זו מכל הנחלות שצמורה שכל הנחלות החיים יורשים את המתים וכאן מתים יורשים את החיים. כיצד שני אחים מיוצאי מצרים שהיו להם בנים צבאי הארץ לזה אחד ולזה שלשה. האחד נטל חלק אחד והשלשה נטלו שלשה שנאמר לאלה חלק הארץ חזרה נחלתן אלל אבי אביהן וחלקו הכל בשוה. וזהו שנאמר לשמות מטות אבותם ינחלו. שאחר שנטלו הבנים חלקיה לפי האצות שיצאו ממצרים ואלו ממחלה חלקיה למנין יוצאי מצרים לא היו נוטלין אלו הד' אלא שני חלקים עכשיו נטלו ד' חלקים: אך בגורל. יצאו יהושע וכלב וכן הוא אומר (שופטים א, כ) ויתנו לכלב את חצריו כאשר דבר משה ואומר (יהושע יט, ג) על פי ה' נתנו לו את העיר אשר שאל (ב"צ קכב, א): מטות אבתם. יצאו גרים ועבדים (ספרי קלז):

(56) על פי הגורל. הגורל היה מדבר כמו שפירשתי. מגיד שנחלקה צדוק הקודש. לכן נאמר על פי ה':

(58) אלה משפחת לוי. חסר כאן משפחת השמעוני והעזראלי וקצת מן הישראלי:

(59) אשר ילדה אתה ללוי. אשתו ילדה צמרים [ילדה צמרים] ואין הורחה צמרים. כשנכנסו לתוך החומה ילדה והיא השלימה מנין השבעים. שהרי בצרפון אי אחת מוצא אלא ששים ושש (סוטה יב, א):

62	<p>And they that were numbered of them were twenty and three thousand, every male from a month old and upward; for they were not numbered among the children of Israel, because there was no inheritance given them among the children of Israel.</p>	<p>וַיְהִיו מִנִּיחֹן עֶשְׂרִין וְתֵלָתָא אֲלָפִין כָּל דְּכוּרָא מִבֶּר יֶרֶחָא וְלַעֲלָא אַרְי לֹא אֲתִמְנִיאוּ בְּגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אַרְי לֹא אֲתִיְהִיבַת לָהֶון אַחְסָנָא בְּגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: נַחְלָה בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>וַיְהִיו פְּקֻדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וְעֶשְׂרִים אֲלָף כָּל־זָכָר מִבֶּן־חֹדֶשׁ וְמַעְלָה כִּי לֹא הִתְּפַקְדּוּ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי לֹא־נָתַן לָהֶם נַחֲלָה בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: 62</p>
63	<p>These are they that were numbered by Moses and Eleazar the priest, who numbered the children of Israel in the plains of Moab by the Jordan at Jericho.</p>	<p>אֵלֶין מִנִּי מֹשֶׁה וְאַלְעָזָר כְּהֵנָא דִּמְנוּ יֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִישְׁרַיָא דְּמוֹאָב עַל יַרְדֵּנָא דִּירִיחוֹ:</p>	<p>אֵלֶּה פְּקוּדֵי מֹשֶׁה וְאַלְעָזָר הַכֹּהֵן אֲשֶׁר פָּקְדּוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעַרְבַת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יֶרֶחוֹ: 63</p>
64	<p>But among these there was not a man of them that were numbered by Moses and Aaron the priest, who numbered the children of Israel in the wilderness of Sinai.</p>	<p>וּבְאֵלֶין לֹא הָיָה גִבֹּר מִמִּנִּי מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן כְּהֵנָא דִּמְנוּ יֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָּרָא דְּסִינַי:</p>	<p>וּבְאֵלֶּה לֹא־הָיָה אִישׁ מִפְּקוּדֵי מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן אֲשֶׁר פָּקְדּוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָּר סִינַי: 64</p>
65	<p>For the LORD had said of them: 'They shall surely die in the wilderness.' And there was not left a man of them, save Caleb the son of Jephunneh, and Joshua the son of Nun.</p>	<p>אַרְי אָמַר יְיָ לָהֶון מָמַת יָמוּתוֹן בְּמִדְבָּרָא וְלֹא אֲשַׁתָּאר מִנְהֹן אִנְשׁ אֶלְהִין כָּלָב בֶּר יֶפֶנֶה וִיְהוֹשֻׁעַ בֶּר נוּן:</p>	<p>כִּי־אָמַר יְהוָה לָהֶם מוֹת יָמָתוּ בְּמִדְבָּר וְלֹא־נֹתַר מֵהֶם אִישׁ כִּי אִם־כָּלָב בֶּן־יֶפְנֶה וִיהוֹשֻׁעַ בֶּן־נֹון: (ס) 65</p>
XXVII	<p>Then drew near the daughters of Zelophehad, the son of Hephher, the son of Gilead, the son of Machir, the son of Manasseh, of the families of Manasseh the son of Joseph; and these are the names of his daughters: Mahlah, Noah, and Hoglah, and Milcah, and Tirzah.</p>	<p>וּקְרִיבָא בְּנֵת צִלְפָּחַד בֶּר חֶפֶר בֶּר גִּלְעָד בֶּר מְכִיר בֶּר מְנַשֶּׁה לְיֹרְעֵית מְנַשֶּׁה בֶּר יוֹסֵף וְאֵלֶין שְׁמֹת בְּנֵיתָהּ מַחֲלָה נֹעַה וְחֻגְלָה וּמִלְכָּה וְתִרְצָה:</p>	<p>וַתִּקְרַבְנָה בָּנוֹת צִלְפָּחַד בֶּן־חֶפֶר בֶּן־גִּלְעָד בֶּן־מְכִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה לְמִשְׁפַּחַת מְנַשֶּׁה בֶּן־יוֹסֵף וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בָּנוֹתָיו מַחֲלָה נֹעַה וְחֻגְלָה וּמִלְכָּה וְתִרְצָה: XXVII</p>
2	<p>And they stood before Moses, and before Eleazar the priest, and before the princes and all the congregation, at the door of the tent of meeting, saying:</p>	<p>וּקְמַא קְדָם מֹשֶׁה וּקְדָם אֲלְעָזָר כְּהֵנָא וּקְדָם רִבְרִבָּיָא וְכָל כְּנִשְׁתָּא בְּתֵרַע מִשְׁכַּן זְמָנָא לְמִימַר:</p>	<p>וַתַּעֲמִדְנָה לִפְנֵי מֹשֶׁה וּלְפָנֵי אֲלְעָזָר הַכֹּהֵן וּלְפָנֵי הַנְּשִׂאִים וְכָל־הָעֵדָה פֶּתַח אֹהֶל־מוֹעֵד לֵאמֹר: 2</p>

(62) כי לא התפקדו בתוך בני ישראל. להיות נמנין בני עשרים שנה ומה טעם: כי לא נתן להם נחלה. והנמנין מן עשרים שנה היו בני נחלה שנאמר איש לפי פקודיו יותן נחלתו:

(64) ובאלה לא היה איש וגו'. אצל על הנשים לא נגזרה גזרת המרגלים. לפי שהן היו מחצבות את הארץ. האנשים אומרים (במדבר יד, 7) נתנה ראש וגו' ונשבעה מצרימה. והנשים אומרות (להלן כז, 7) נתנה לנו אחוזה. לכך נסמכה פרשת צנות לנפחד לכאן:

(1) למשפחת מנשה בן יוסף. למה נאמר והלא כבר נאמר בן מנשה חלל לומר לך יוסף חצב את הארץ שנאמר (בראשית נ, כה) והעליתם את עצמותי וגו' וצנותיו חצבו את הארץ שנאמר נתנה לנו אחוזה. וללמדך שהיו כולם נדיקים שכל מי שמעשיו ומעשה צבותיו ופטר לך הכתוב באחד מהם ליחסו לשבח הרי זה נדיק בן נדיק. ואם יחסו לגנאי כגון (מ"ז כה, כה) בא שמעאל בן נתניה בן אלישמע בידוע שכל הנזכרים עמו רשעים היו (ספרי שם): מחללה בעה וגו'. ולהלן הוא אומר (במדבר לו, יא) ותהיינה מחלה תרצה. מגיד שכולן שקולות זו כזו לפיכך שנה את סדרן (ספרי שם):

- 3 'Our father died in the wilderness, and he was not among the company of them that gathered themselves together against the LORD in the company of Korah, but he died in his own sin; and he had no sons.
- 4 Why should the name of our father be done away from among his family, because he had no son? Give unto us a possession among the brethren of our father.'
- 5 And Moses brought their cause before the LORD.
- 6 And the LORD spoke unto Moses, saying:
- 7 'The daughters of Zelophehad speak right: thou shalt surely give them a possession of an inheritance among their father's brethren; and thou shalt cause the inheritance of their father to pass unto them.
- 8 And thou shalt speak unto the children of Israel, saying: If a man die, and have no son, then ye shall cause his inheritance to pass unto his daughter.
- 9 And if he have no daughter, then ye shall give his inheritance unto his brethren.
- אָבִינוֹ מֵת בַּמִּדְבָּר וְהוּא לֹא הָיָה בְּתוֹךְ הָעֵדָה הַנּוֹעֲדִים עַל־יְהוָה בַּעֲדַת־קֹרַח כִּי־בַחֲטָאוֹ מֵת וּבָנִים לֹא־הָיוּ לוֹ:
- לָמָּה יִגָּרַע שֵׁם־אָבִינוֹ מִתּוֹךְ מִשְׁפַּחְתּוֹ כִּי אֵין לוֹ בֶּן תְּנַחֲלֵנוּ אַחֲזָה בְּתוֹךְ אָחֵי אָבִינוֹ:
- וַיִּקְרַב מֹשֶׁה אֶת־מִשְׁפָּטָן לִפְנֵי יְהוָה: (פ)
- וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וְאָמַר יי לְמֹשֶׁה לְמִימַר:
- כֹּן בָּנוֹת צִלְפַּחַד דְּבַרְתָּ נָתַן תֶּתֶן לָהֶם אַחֲזַת נַחֲלָה בְּתוֹךְ אָחֵי אֲבִיהֶם וְהִעֲבַרְתָּ אֶת־נַחֲלַת אֲבִיהֶן לָהֶן:
- וְאֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לֵאמֹר אִישׁ כִּי־יָמוּת וּבֶן אֵין לוֹ וְהִעֲבַרְתֶּם אֶת־נַחֲלָתוֹ לְבָתּוֹ:
- וְאִם־אֵין לוֹ בֵּת וְנָתַתֶּם אֹת־נַחֲלָתוֹ לְאָחָיו:
- וְאִם לֹא־יִהְיֶה לוֹ בֵּת וְנָתַתֶּם אֹת־נַחֲלָתוֹ לְאָחָיו:

(2) לפני משה ולפני אלעזר. מגיד שלא עמדו לפניהם אלא בשנת הארבעים אחר שמת אהרן (שם): לפני משה. ואחר כך לפני אלעזר אפשר אם משה לא ידע אלעזר יודע אלא סרס המקרא ודרשהו דברי רבי יאשיה אבא חנן משום רבי אלעזר אומר צבית המדרש היו יושבים ועמדו לפני כולם (ב"ב קט, ב. ספרי שם):

(3) והוא לא היה וגו'. לפי שהיו צאות לומר בחטאו מת נזקקו לומר לא בחטא מתלוננים ולא בעדת קרח שהיו על הקצה אלא בחטאו לצדו מת ולא החטיא את אחרים עמו רבי עקיבא אומר מקושש עזים היה ורבי שמעון אומר מן המעפילים היה (ב"ב קיח, ב. ספרי שם. שבת נז, ב. נז, א):

(4) למה יגרע שם אבינו. אנו במקום בן עומדות ואם אין הנקבות חשוכות זרע תחיסם אמנו ליבם (ב"ב קט, ב): כי אין לו בן. הא אם היה לו בן לא היו תוצעות כלום. מגיד שחכמניות היו:

(5) ויקרב משה את משפטן. נתעלמה הלכה ממנו וכאן נפרע על שנטל עטרה לומר (דברים א, יז) והדבר אשר יקשה מכס מקריבין אלי. דבר אחר ראוי היה פרשה זו להכתב על ידי משה אלא שזכו בנות צלפחד ונכתבה על ידן (סנהדרין ח, א):

(7) כן בנות צלפחד דברת. כמרגומו יאות כך כתובה פרשה זו לפני במרוס (ספרי קלד) מגיד שראתה עיני מה שלא ראתה עיני של משה: כן בנות צלפחד דברת. יפה תצעו. אשרי אדם שהקצה מודה לדבריו (שם): נתן נתן. שני חלקים, חלק אציהן שהיה מיואלי מנרים וחלקן עם אחיו צנכסי חפר (ב"ב קיח, ב. ספרי שם): והעברת. לשון העברה (ס"א עברה) הוא צמי שאינו מניח בן ליורשו (ב"ב קטז, א). דבר אחר על שם שהצת מעצבת נחלה משצט לשצט שצנה ובעלה יורשין אותה. שלא תסוב נחלה לא נטעה אלא לאותו הדור בלבד (שם קכ, א) וכן והעברתם את נחלתו לבתו. ככולן הוא אומר ונתתם ובצת הוא אומר והעברתם (שם קמז, א):

- 10 And if he have no brethren, then ye shall give his inheritance unto his father's brethren. ואם־אין לו אחים ונתתם את־נחלתו לאחי אביו: ואם לית ליה אחין ותתנון ית אחסנתיה לאחי אבוי:
- 11 And if his father have no brethren, then ye shall give his inheritance unto his kinsman that is next to him of his family, and he shall possess it. And it shall be unto the children of Israel a statute of judgment, as the LORD commanded Moses.' ואם־אין אחים לאביו ונתתם את־נחלתו לשארו הקרב אליו ממשפחתו וירש אתה והייתה לבני ישראל לחקת משפט כאשר צוה יהוה את־משה: (פ)
- 12 And the LORD said unto Moses: 'Get thee up into this mountain of Abarim, and behold the land which I have given unto the children of Israel. ויאמר יהוה אל־משה עלה אל־הר העברים הזה וראה את־הארץ אשר נתתי לבני ישראל:
- 13 And when thou hast seen it, thou also shalt be gathered unto thy people, as Aaron thy brother was gathered; וראיתה אתה ונאספת אל־עמך גם־אתה כאשר נאסף אהרן אחיד:
- 14 because ye rebelled against My commandment in the wilderness of Zin, in the strife of the congregation, to sanctify Me at the waters before their eyes.'—These are the waters of Meribath-kadesh in the wilderness of Zin.— כאשר מריתם פי במדבר־צן במריבת העדה להקדישני במים לעיניהם הם מ־מריבת קדש מדבר־צן: (ס)
- 15 And Moses spoke unto the LORD, saying: ומליל משה קדם יי למימר: וידבר משה אל־יהוה לאמר:

(11) לשארו הקרב אליו ממשפחתו. ואין משפחה קרויה אלא משפחת האב (ספרי שם. ז"ב קט, ז):

(12) עלה אל הר העברים. למה נסמכה לכאן כיון שאמר הקב"ה נתן תתן להם אמר אותי זה המקום להנחיל שמה הותרה הגזירה ואכנס לארץ אמר לו הקב"ה גורתי במקומה עומדת (במדבר רבה. תנחומא ט) דבר אחר כיון שנכנס משה לנחלת בני גד ובני ראובן שמה ואמר כמדומה שהותר לי נדרי משל למלך שגזר על בניו שלא יכנס לפתח פלטין שלו נכנס לשער והוא אחרי לחר והוא אחרי לטרקלין והוא אחרי כיון שצא ליכנס לקיטון אמר לו בני מכאן ואילך אתה אסור ליכנס (ספרי שם):

(13) כאשר נאסף אהרן אחיד. מכאן שנתאוו משה למיתתו של אהרן (שם קלו). דבר אחר אין אהה טוב ממנו. (דברים לב, נא) על אשר לא קדשתם. הא אם קדשתם אותי עדיין לא הגיע זמנכם להפטור (תנחומא ט. ספרי קלו). ככל מקום שכתב מיתתם כתב סרחונם לפי שגזירה גזרה על דור המדבר למות במדבר צעון שלא האמינו לכך בקש משה שיכתב סרחונו שלא יאמרו אף הוא מן הממרים היה משל לשתי נשים שלוקות צבית דין אחת קלקלה ואחת אכלה פגי שביעית וכו' אף כאן ככל מקום שהזכיר מיתתו הזכיר סרחונם להודיע שלא היתה צהא אלא זו בלבד (יומא פ. ספרי שם):

(14) הם מי מריבת קדש. הם לבדם אין צהא עון אחר. דבר אחר הם שהמרו במרה הם היו שהמרו צים סוף הם עצמם שהמרו במדבר צן:

(15) וידבר משה אל ה' וגו'. להודיע שזמן של נדיקים שכשנפטרים מן העולם מניחין לרכון ועוסקין בצרכי נצור (ספרי קלח). לאמר. אמר לו השיבני אם אתה ממנה להם פרנס אם לאו (שם):

16	‘Let the LORD, the God of the spirits of all flesh, set a man over the congregation,	יִפְקֹד יְהוָה אֱלֹהֵי הָרוּחֹת לְכָל-בָּשָׂר אִישׁ עַל-הָעֵדָה:	יִמְנֶי יי אֱלֹהֵי רוּחַיָּא לְכָל בְּשָׂרָא גּוֹבְרָא עַל כְּנִשְׂתָּא:
17	who may go out before them, and who may come in before them, and who may lead them out, and who may bring them in; that the congregation of the LORD be not as sheep which have no shepherd.’	אֲשֶׁר-יֵצֵא לִפְנֵיהֶם וְאֲשֶׁר יָבֹא לִפְנֵיהֶם וְאֲשֶׁר יוֹצִיאֵם וְאֲשֶׁר יְבִיאֵם וְלֹא תִהְיֶה עֵדֶת יְהוָה כְּצֹאן אֲשֶׁר אֵין-לָהֶם רֹעֶה:	דִּיפּוֹק קְדָמֵיהוֹן וְדִיעִילָנוֹן קְדָמֵיהוֹן וְדִיפִיקָנוֹן וְדִיעִילָנוֹן וְלֹא תִהִי כְנִשְׂתָּא דִּי כְעָנָא דְלִית לָהּוֹן רֹעִי:
18	And the LORD said unto Moses: ‘Take thee Joshua the son of Nun, a man in whom is spirit, and lay thy hand upon him;	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה קַח-לְךָ אֶת-יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נּוֹן אִישׁ אֲשֶׁר-רוּחַ בּוֹ וְסָמַכְתָּ אֶת-יָדְךָ עָלָיו:	וַיֹּאמֶר יי לְמֹשֶׁה סֹב לְךָ יֵת יְהוֹשֻׁעַ בֶּר נּוֹן גִּבֹּר דְרוּחַ נְבוּאָה בֵּיה וְתַסְמוֹךְ יֵת יָדְךָ עָלֹהִי:
19	and set him before Eleazar the priest, and before all the congregation; and give him a charge in their sight.	וְהִעֲמַדְתָּ אֹתוֹ לִפְנֵי אֱלֶעָזָר הַכֹּהֵן וְלִפְנֵי כָל-הָעֵדָה וְצִוִּיתָהוּ אֹתוֹ לְעִיְיָהֶם:	וְתַקִּים יֵתִיה קֳדָם אֱלֶעָזָר כְּהֵנָּא וְקֳדָם כָּל כְּנִשְׂתָּא וְתַפְקִיד יֵתִיה לְעִיְיָהוֹן:
20	And thou shalt put of thy honour upon him, that all the congregation of the children of Israel may hearken.	וְנָתַתָּה מִהוֹדְךָ עָלָיו לְמַעַן יִשְׁמְעוּ כָל-עֵדֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:	וְתַתִּין מְזִינְךָ עָלֹהִי בְדִיל דִּיקְבִּלוּן מְנִיה כָּל כְּנִשְׂתָּא דְבְנֵי יִשְׂרָאֵל:
21	And he shall stand before Eleazar the priest, who shall inquire for him by the judgment of the Urim before the LORD; at his word shall they go out, and at his word they shall come in, both he, and all the children of Israel with him, even all the congregation.’	וּלְפָנַי אֱלֶעָזָר הַכֹּהֵן יַעֲמֹד וְשָׁאֵל לוֹ בְּמִשְׁפַּט הָאוּרִים לִפְנֵי יְהוָה עַל-פִּיו יֵצְאוּ וְעַל-פִּיו יָבֹאוּ הוּא וְכָל-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אִתּוֹ וְכָל-הָעֵדָה:	וְקֳדָם אֱלֶעָזָר כְּהֵנָּא יָקוּם וְיִשְׁאֵל לִיה בְּדִין אוּרִיָּא קֳדָם יי עַל מִימְרֵיהּ יְהוֹן נִפְקִין וְעַל מִימְרֵיהּ יְהוֹן עֹאֲלִין הוּא וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עִמֵּיהּ וְכָל כְּנִשְׂתָּא:

(16) יפקד ה'. כיון ששמע משה שאמר לו המקום תן נחלת ללפחד לצנותיו אמר הגיע שעה שאחזק כרכי שיירשו בני את גדולתי. אמר לו הקב"ה לא כך עלתה במחשבה לפני. כדאי הוא יהושע ליטול שכר שמושו שלא מש מתוך האהל. וזה שאמר שלמה (משלי כז, יח) נוצר תאנה יאכל פריה (במ"ר. תנחומא יא): אלהי הרוחות. למה נאמר אמר לפניו רצונו של עולם גלוי וידוע לפניך דעתו של כל אחד ואחד ואין דומין זה לזה מנה עליהם מנהיג שיהא סובל כל אחד ואחד לפי דעתו (שם י):

(17) אשר יצא לפניהם. לא כדרך מלכי האומות שיושבים בצתיים ומשלחין את חיילותיהם למלחמה אלא כמו שעשיתי אני שנלחמתי בסיוחן ועוג שנאמר (במדבר כא, לד) אל תירא אותם. וכדרך שעשה יהושע שנאמר (יהושע ה, יג) וילך יהושע אליו ויאמר לו הלנו אתה וגו'. וכן דוד הוא אומר (ש"א יח, טו) כי הוא יואל וצא לפניכם. יואל צראש וגכנס צראש (ספרי קלט): ואשר יוציאם. צוכיותיו: ואשר יביאם. צוכיותיו (שם). דבר אחר שלא תעשה לו כדרך שאחיה עושה לי. שאיני מכניסם לארץ (במ"ר כא, טו):

(18) קח לך. קחנו בדברים אשריך שזכית להנהיג בניו של מקום (ספרי קמא): לך. את שצדוק לך את זה אתה מכיר (שם קמ): אשר רוח בו. כאשר שאלת שיוכל להלון כנגד רוחו של כל אחד ואחד (שם): וסמכת את ידך עליו. תן לו מחורגמן שידרוש בחיך. שלא יאמרו עליו לא היה לו להרים ראש בימי משה (שם):

(19) וצויתם אותו. על ישראל דע שטרחנין הם סרצנים הם על מנת שתקבל עליך (שם בהעלתך נא):

(20) ונתתה מהודך עליו. זה קירון עור פנים: מהודך. ולא כל הודך נמצינו למדין פני משה כחמה פני יהושע כלבנה (ספרי קמ. צ"ע, א): למען ישמעו כל עדת בני ישראל. שיהיו נוהגין בו כבוד ויראה כדרך שנוהגין בך:

(21) ולפני אלעזר הכהן יעמד. הרי שאלתך שאלת שאין הכבוד הזה זו (ס"א נוטל) מצית אצין שאף יהושע יאה נריך

22	And Moses did as the LORD commanded him; and he took Joshua, and set him before Eleazar the priest, and before all the congregation.	וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ וַיִּקַּח אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וַיַּעֲמֵדְהוּ לִפְנֵי אֱלִעָזָר הַכֹּהֵן וּלְפָנֵי כָל־הָעֵדָה:	22
23	And he laid his hands upon him, and gave him a charge, as the LORD spoke by the hand of Moses.	וַיִּסְמֹךְ אֶת־יָדָיו עָלָיו וַיְצַוְהוּ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה:	23
XXVIII	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:	חמישי
2	Command the children of Israel, and say unto them: My food which is presented unto Me for offerings made by fire, of a sweet savour unto Me, shall ye observe to offer unto Me in its due season.	צוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֶת־קִרְבָּנִי לַחֲמִי לְאִשִּׁי רִיחַ נִיחֹחַי תִּשְׁמְרוּ לְהִקְרִיב לִי בְמוֹעָדוֹ:	2
3	And thou shalt say unto them: This is the offering made by fire which ye shall bring unto the LORD: he-lambs of the first year without blemish, two day by day, for a continual burnt-offering.	וְאָמַרְתָּ לָהֶם זֶה הָאִשָּׁה אֲשֶׁר תִּקְרִיבוּ לַיהוָה כִּבְשִׁים בָּנִי־שְׁנֵי תְּמִימִים שְׁנָיִם לַיּוֹם עַל־הַתָּמִיד:	3
4	The one lamb shalt thou offer in the morning, and the other lamb shalt thou offer at dusk;	אֶת־הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בֹקֶר וְאֶת־הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין־הָעֶרְבִים:	4
5	and the tenth part of an ephah of fine flour for a meal-offering, mingled with the fourth part of a hin of beaten oil.	וְעִשְׂרִית הָאֵיפָה סֵלֶת לְמִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן כֶּתִית רְבִיעִית הָהֵין:	5

לא לעזר (צמ"ר כא, טו): ושאל לו. כשינטרך לנאת למלחמה: על פיו. של אלעזר: וכל העדה. סנהדרין (יוםא עג. סנהדרין טז, א):

(22) ויקח את יהושע. לקחו דבצרים והודיעו מתן שכר פרנסי ישראל לעולם הצא (ספרי קמא):

(23) ויסמך את ידיו. צעין יפה יותר ויותר ממה שננטווה. שהקצ"ה אמר לו וסמכת את ידך והוא עשה צמתי ידיו ועשאו ככלי מלא וגדוש ומלאו חכמתו צעין יפה (שס): כאשר דבר ה'. אף לענין ההוד נתן מהודו עליו:

(2) צו את בני ישראל. מה אמור למעלה יפקוד ה'. אמר לו הקצ"ה עד שאחיה מזוני על בני צוה את בני עלי. משל לצת מלך שהיתה נפטרת מן העולם והיתה מפקדת לצעלה על צניה וכו' כדאיתא בספרי (קמז): קרבני. זה הדם (שס): לחמי. אלו אימורין וכן הוא אומר (ויקרא ג, טז) והקטירם הכהן המזבח לחם אשה: לאשי. הנחנין לאשי מזבחי: תשמרו. שיהיו כהנים ולוים וישראלים עומדין על גביו מכאן למדו וחקנו מעמדות (ספרי שס. תענית כז, א): במועדו. בכל יום הוא מועד התמידים:

(3) ואמרת להם. אזהרה לבית דין (ספרי שס): שנים ליום. כפשוטו ויקרו צא ללמד שיהיו נשחטין כנגד היום תמיד של שחר במערב ושל צין הערבים במזרחן של טבעות (שס. יומא סז):

(4) את הכבש אחד. אף על פי שכבר נאמר בפרשת ואתה תלוי (שמות כט, לח) וזה אשר תעשה וגו' היא היתה אזהרה לימי המלוואים וכאן צוה לדורות:

6	It is a continual burnt-offering, which was offered in mount Sinai, for a sweet savour, an offering made by fire unto the LORD.	עֲלֹת תָמִיד הָעֹשִׂיָהּ בְּהַר סִינַי לְרִיחַ נִיחֹחַ אֲשֶׁה לַיהוָה:	עֲלֹת תְּדִירָא דְאַתְעֵבִידַת בְּשׁוּרָא דְסִינַי לְאַתְקַבְּלָא בְּרַעְנָא קוֹרְבָנָא קָדָם יי:
7	And the drink-offering thereof shall be the fourth part of a hin for the one lamb; in the holy place shalt thou pour out a drink-offering of strong drink unto the LORD.	וְנִסְכּוֹ רְבִיעֵת הַחֵיּוֹן לִכְבֹּשׁ הָאֶחָד בַּקֹּדֶשׁ הַסֵּד נִסְךְ שֶׁכֶר לַיהוָה:	וְנִסְכִּיָּהּ רְבַעוֹת הֵינָא לְאַמְרָא חַד בְּקוֹדֶשׁא וְיִתְנַסֵּךְ נִסְכָּהּ דְחִמְרָא עֲתִיק קָדָם יי:
8	And the other lamb shalt thou present at dusk; as the meal-offering of the morning, and as the drink-offering thereof, thou shalt present it, an offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD.	וְאֵת הַכֹּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֶרְבָּיִם כַּמִּנְחַת הַבֹּקֶר וְכַנְסָכּוֹ תַעֲשֶׂה אֲשֶׁה רִיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה: (פ)	וְיֵת אַמְרָא תְּנִינָא תַעֲבִיד בֵּין שְׁמֵשָׁא כַּמִּנְחַת צֶפְרָא וְכַנְסִיָּהּ תַעֲבִיד קוֹרְבָנָא דְמִתְקַבֵּל בְּרַעְנָא קָדָם יי:
9	And on the sabbath day two he-lambs of the first year without blemish, and two tenth parts of an ephah of fine flour for a meal-offering, mingled with oil, and the drink-offering thereof.	וּבַיּוֹם הַשַּׁבָּת שְׁנֵי-כֹבָשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה תָּמִימִם וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן וְנִסְכּוֹ:	וּבַיּוֹמָא דְשַׁבְּתָא תִּרְיִן אַמְרִין בְּנֵי שָׁנָא שְׁלָמִין וְתִרְיִן עֶשְׂרֹנִין סוּלְתָא מִנְחָתָא דְפִילָא בְּמִשַּׁח וְנִסְכִּיָּהּ:
10	This is the burnt-offering of every sabbath, beside the continual burnt-offering, and the drink-offering thereof.	עֲלֹת שַׁבַּת בְּשַׁבְּתוֹ עַל-עֲלֹת הַתָּמִיד וְנִסְכָּהּ: (פ)	עֲלֹת שַׁבָּא תַתְעֵבִיד בְּשַׁבָּא עַל עֲלֹת תְּדִירָא וְנִסְכָּהּ:
11	And in your new moons ye shall present a burnt-offering unto the LORD: two young bullocks, and one ram, seven he-lambs of the first year without blemish;	וּבִרְאֵשֵׁי חֳדָשֵׁיכֶם תִּקְרִיבוּ עֹלָה לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי-בָקָר שְׁנָיִם וְאַיִל אֶחָד כֹּבָשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה שִׁבְעָה תָּמִימִם:	וּבְרִישֵׁי יִרְחִיכּוֹן תִּקְרְבוּן עֲלֹתָא קָדָם יי תִּרְיִן בְּנֵי תִּרְיִן וְדָכֵר חַד אַמְרִין בְּנֵי שָׁנָא שִׁבְעָא שְׁלָמִין:
12	and three tenth parts of an ephah of fine flour for a meal-offering, mingled with oil, for each bullock; and two tenth parts of fine flour for a meal-offering, mingled with oil, for the one ram;	וּשְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לִפְרֵי הָאֶחָד וּשְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן לְאַיִל הָאֶחָד:	וּתְלָתָא עֶשְׂרֹנִין סוּלְתָא מִנְחָתָא דְפִילָא בְּמִשַּׁח לְתִירָא חַד וְתִרְיִן עֶשְׂרֹנִין סוּלְתָא מִנְחָתָא דְפִילָא בְּמִשַּׁח לְדָכֵרָא חַד:

(5) סֹלֶת לַמִּנְחָה. מִנְחַת נִסְכִּים:

(6) הָעֹשִׂיָהּ בְּהַר סִינַי. כְּאוֹתָן שֶׁנַּעֲשׂוּ צִימֵי הַמְּלֹאִים. דָּכֵר אַחֵר הָעֹשִׂיָהּ בְּהַר סִינַי הָקִישׁ עוֹלַת תָּמִיד לְעוֹלַת הַר סִינַי אֹתָהּ

שֶׁנִּתְקַרְצָה לִפְנֵי מִתֵּן תּוֹרָה שְׁכַחוּ צֶה (שְׁמוֹת כד, ו) וַיֵּשֶׁם צִבְיָנוֹת מִלְּמַד שְׁטֵעוּנָה כְּלִי (תו"כ לו פ"ח, ה):

(7) וְנִסְכּוֹ. יין: בְּקֹדֶשׁ הַסֵּךְ. עַל הַמִּזְבֵּחַ יִתְנַסְּכוּ (סְפָרִי): נִסְךְ שֶׁכֶר. יין הַמִּשְׁכֵּר פִּרְט לִינן מִגְּמָתוֹ (ב"ב לו, א):

(8) רִיחַ נִיחֹחַ. נַחַת רוּחַ לִפְנֵי שְׁאֵמֶרְתִּי וְנַעֲשֶׂה רִחוֹי (סְפָרִי קִמָּג):

(10) עֲלֹת שַׁבַּת בְּשַׁבְּתוֹ. וְלֹא עוֹלַת שַׁבַּת אַחֲרֵת הָרִי שֶׁלֹּא הִקְרִיב צִבְיָנוֹת וְשִׁמְעָה אֲנִי יִקְרִיב שְׁחִים לְשַׁבַּת הַצֹּהֵר תִּלְמוּד

לִמַּר צִבְיָנוֹת מִגִּיד שֶׁאֵם עֲבָר יוֹמָו צִטַּל קִרְצָנוּ (שֵׁם קִמָּד): עַל עֲלֹת הַתָּמִיד. אֵלּוֹ מוֹסְפִין לְצַד אֹתָן שְׁנֵי כִבְשִׁים שֶׁל עוֹלַת

הַתָּמִיד וּמִגִּיד שֶׁאֵין קִרְבֵּין אֵלּא בֵּין שְׁנֵי הַתָּמִידִין וְכֵן כָּל הַמוֹסְפִין נֶאֱמַר עַל עוֹלַת הַתָּמִיד לְתִלְמוּד זֶה (סְפָרִי שֵׁם):

13	and a several tenth part of fine flour mingled with oil for a meal-offering unto every lamb; for a burnt-offering of a sweet savour, an offering made by fire unto the LORD.	וְעִשְׂרוֹן עִשְׂרוֹן סֵלֶת מִנְחָה בְּלוֹלָה בְשֶׁמֶן לִפְכֶּשׁ אֶחָד עָלֶיהָ רֵיחַ נִיחֹחַ אֲשֶׁה לַיהוָה:	וְעִשְׂרוֹנָא עִשְׂרוֹנָא סוּלְתָא מִנְחָתָא דְּפִילָא בְּמִשַּׁח לְאַמְרָא חַד עֲלֵתָא לְאַתְקַבְּלָא בְּרַעְנָא קוֹרְבָנָא קָדָם יי:
14	And their drink-offerings shall be half a hin of wine for a bullock, and the third part of a hin for the ram, and the fourth part of a hin for a lamb. This is the burnt-offering of every new moon throughout the months of the year.	וְנִסְכֵּיהֶם חֲצִי הַהֵין יִהְיֶה לַפָּר וּשְׁלִישֶׁת הַהֵין לְאַיִל וּרְבִיעֶת הַהֵין לִפְכֶּשׁ יי וְזֹאת עֲלֵת חֹדֶשׁ בְּחֹדְשׁוֹ לְחֹדְשֵׁי הַשָּׁנָה:	וְנִסְכֵּיהֶון פְּלָגוֹת הֵינָא יְהִי לְתוֹרָא וְתִלְתּוֹת הֵינָא לְדִכְרָא וּרְבַעוֹת הֵינָא לְאַמְרָא חֲמִרָא דָּא עֲלֵת רִישׁ יִרְחָא בְּאַתְחֲדוּתֵיהּ כֹּן לְכָל רִישֵׁי יִרְחֵי שָׁתָא:
15	And one he-goat for a sin-offering unto the LORD; it shall be offered beside the continual burnt-offering, and the drink-offering thereof.	וְשֹׁעִיר עֲזִים אֶחָד לְחַטָּאת לַיהוָה עַל-עֲלֵת הַתָּמִיד יַעֲשֶׂה וְנִסְכּוֹ: (ס)	וְצִפִּיר בֶּר עֲזִין חַד לְחַטָּאת קָדָם יי עַל עֲלֵת תְּדִירָא יִתְעַבִּיד וְנִסְכֵּיהּ:
16	And in the first month, on the fourteenth day of the month, is the LORD's passover.	וּבְחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹם לְחֹדֶשׁ פֶּסַח לַיהוָה:	וּבִירְחָא קֳדָמָא בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹמָא לִירְחָא פֶּסַח קָדָם יי:
17	And on the fifteenth day of this month shall be a feast; seven days shall unleavened bread be eaten.	וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לְחֹדֶשׁ הַזֶּה חֵג שִׁבְעַת יָמִים מִצּוֹת יֵאָכֵל:	וּבַחֲמִישָׁת עָשָׂר יוֹמָא לִירְחָא הַדִּין חֵגָא שִׁבְעָא יוֹמִין פִּטִּירָא יִתְאַכִּיל:
18	In the first day shall be a holy convocation; ye shall do no manner of servile work;	בְּיוֹם הָרִאשׁוֹן מִקְרָא-קֹדֶשׁ כָּל-מְלָאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ:	בְּיוֹמָא קֳדָמָא מְעַרְע קֳדִישׁ כָּל עֲבִידַת פּוּלְחָן לֹא תַעֲבֹדוּ:
19	but ye shall present an offering made by fire, a burnt-offering unto the LORD: two young bullocks, and one ram, and seven he-lambs of the first year; they shall be unto you without blemish;	וְהִקְרַבְתֶּם אֲשֶׁה עָלֶיהָ לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי-בָקָר שְׁנָיִם וְאַיִל אֶחָד וְשִׁבְעָה כְבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה תָּמִימִם יִהְיוּ לָכֶם:	וְתִקְרְבוּ קוֹרְבָנָא עֲלֵתָא קָדָם יי תּוֹרֵי בְנֵי תּוֹרֵי תִרְיִן וְדִכְרָא חַד וְשִׁבְעָא אֲמִרִין בְּנֵי שָׁנָא שְׁלֵמִין יִהְיוּ לְכוּן:

- (12) ושלשה עשרונים. כמשפט נסכי פר שכן הן קצוצין צפרשת נסכים (לעיל טו, ט"י):
- (14) זאת עלת חודש בחדשו. שאם עבר יומו בטל קרבנו ושזב אין לו תשלומין (ספרי קמה):
- (15) ושעיר עזים וגו'. כל שעירי המוספין צאין לכפר על טומאת מקדש וקדשיו הכל כמו שמפורש במסכת שזבועות (ט, א) ונשתנה שעיר ראש חדש שנאמר זו לה' ללמדך שמכפר על שאין זו ידיעה לא בחילה ולא בסוף שאין מכיר בחטא אלא הקב"ה בלצד ושאר השעירין למדין ממנו ומדרשו באגדה (שם. חולין ס) אמר הקב"ה הציאו כפרה עלי על שמעטתי את הירח: על עלת התמיד יעשה. כל הקרבן הזה: ונסכו. אין ונסכו מוסב על השעיר שאין נסכים לחטאת:
- (18) כל מלאכת עבודה. אפילו מלאכה הנריכה לנס. כגון דבר האבד המותרת בחולו של מועד אסורה ביום טוב:
- (19) פרים. כנגד הצרעה שנאמר (צראשית יח, ו) ואל הצקר רץ הצרעה: אילים. כנגד אילו של יצחק: כבשים. כנגד יעקב (צראשית ל, מ) והכשנים הפריד יעקב. ציסודו של רבי משה הדרשן ראיתי זאת:

20	and their meal-offering, fine flour mingled with oil; three tenth parts shall ye offer for a bullock, and two tenth parts for the ram;	וּמִנְחָתָם סֵלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֲשָׂרִים לָפָר וּשְׁנֵי עֲשָׂרִים לָאֵיל תַּעֲשׂוּ: וּמִנְחָתָהּ סֵלֶתָּא דְּפִילָא בְּמִשְׁחָ תִּלְתָּא עֲשָׂרֹנִין לְתֹרָא וּתְרִין עֲשָׂרֹנִין לְדִכְרָא תַעֲבֹדוּן:	20
21	a several tenth part shalt thou offer for every lamb of the seven lambs;	עֲשָׂרֹן עֲשָׂרֹן תַעֲשֶׂה לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכֶּבֶשִׁים: עֲשָׂרֹנָא עֲשָׂרֹנָא תַעֲבִיד לְאֶמְרָא חַד כֶּן לְשִׁבְעָא אֶמְרִין:	21
22	and one he-goat for a sin-offering, to make atonement for you.	וּשְׁעִיר חַטָּאת אֶחָד לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם: וּצְפִירָא דְּחַטָּאת חַד לְכַפֵּרָא עֲלֵיכוֹן:	22
23	Ye shall offer these beside the burnt-offering of the morning, which is for a continual burnt-offering.	מִלְּבֹד עֹלֹת הַפֶּקֶר אֲשֶׁר לַעֲלֹת הַתָּמִיד תַּעֲשׂוּ אֶת־אֵלֶּה: פֶּר מַעֲלֹת צִפְרָא דְּהִיא עֹלֹת תְּדִירָא תַעֲבֹדוּן יַת אֵלֶּיךָ:	23
24	After this manner ye shall offer daily, for seven days, the food of the offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD; it shall be offered beside the continual burnt-offering, and the drink-offering thereof.	כֹּאֵלֶּה תַעֲשׂוּ לַיּוֹם שִׁבְעַת יָמִים לֶחֶם אִשָּׁה רֵיחַ־נִיחֹחַ לַיהוָה עַל־עֹלֹת הַתָּמִיד יַעֲשֶׂה וְנִסְכּוֹ: כֹּאֵלֶּיךָ תַעֲבֹדוּן לַיּוֹמָא שִׁבְעָא יּוֹמִין לֶחִים קוֹרְבָן דְּמִתְקַבֵּל פְּרַעְיָא קֳדָם יְיָ עַל עֹלֹת תְּדִירָא יַתַּעֲבִיד וְנִסְכֵּיהּ:	24
25	And on the seventh day ye shall have a holy convocation; ye shall do no manner of servile work.	וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָא מְעַרְע קֳדִישׁ יְהִי לְכוֹן כָּל עֲבִידַת פּוֹלְחָן לֹא תַעֲשׂוּ: (ס) וּבְיוֹמָא דְּכַפּוּרָא פְּקוּרִיכוֹן מִנְחָתָא חַדְשָׁא קֳדָם יְיָ בְּשִׁבְעָתֵיכֶם מְעַרְע קֳדִישׁ יְהִי לְכוֹן כָּל עֲבִידַת פּוֹלְחָן לֹא תַעֲבֹדוּן:	25
26	Also in the day of the first-fruits, when ye bring a new meal-offering unto the LORD in your feast of weeks, ye shall have a holy convocation: ye shall do no manner of servile work;	וּבְיוֹמָא דְּכַפּוּרָא פְּקוּרִיכוֹן מִנְחָתָא חַדְשָׁא קֳדָם יְיָ בְּשִׁבְעָתֵיכֶם מְעַרְע קֳדִישׁ יְהִי לְכוֹן כָּל עֲבִידַת פּוֹלְחָן לֹא תַעֲבֹדוּן: וּבְיוֹמָא דְּכַפּוּרָא פְּקוּרִיכוֹן מִנְחָתָא חַדְשָׁא קֳדָם יְיָ בְּשִׁבְעָתֵיכֶם מְעַרְע קֳדִישׁ יְהִי לְכוֹן כָּל עֲבִידַת פּוֹלְחָן לֹא תַעֲבֹדוּן:	כה
27	but ye shall present a burnt-offering for a sweet savour unto the LORD: two young bullocks, one ram, seven he-lambs of the first year;	וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה לְרִיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁנַיִם אֵיל אֶחָד שִׁבְעָה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי שָׁנָה: וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה לְרִיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁנַיִם אֵיל אֶחָד שִׁבְעָה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי שָׁנָה: וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה לְרִיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה פָּרִים בְּנֵי־בָקָר שְׁנַיִם אֵיל אֶחָד שִׁבְעָה כֶּבֶשִׁים בְּנֵי שָׁנָה:	27

(24) כאלה תעשו ליום. שלא יהיו פוחתין והולכין כפרי החג (ספרי קמז):

(26) וביום הבכורים. חג השזועות קרוי זכורי קזיר חטים על שם שמי הלחם שהם ראשונים למנחת חטים הזאה מן החדש (מנחות פד, ב):

28	and their meal-offering, fine flour mingled with oil, three tenth parts for each bullock, two tenth parts for the one ram,	וּמִנְחָתָהוֹן סוּלְתָא דְּפִילָא בְּמִשַׁח תִּלְתָּא עֶשְׂרֹנִין לְתוֹרָא חֵד תִּרְיִן עֶשְׂרֹנִין לְדִכְרָא חֵד:	וּמִנְחָתָם סֶלֶת בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לְפָר הָאֶחָד שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לְאַיִל הָאֶחָד:	28
29	a several tenth part for every lamb of the seven lambs;	עֶשְׂרֹנָא עֶשְׂרֹנָא לְאַמְרָא חֵד כֵּן לְשִׁבְעָא אֲמָרִין:	עֶשְׂרֹן עֶשְׂרֹן לִכְבֹּשׁ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכֹּבָשִׁים:	29
30	one he-goat, to make atonement for you.	שְׁעִיר עִזִּים אֶחָד לְכַפֵּר עָלֵיכֶם:	שְׁעִיר עִזִּים אֶחָד לְכַפֵּר עָלֵיכֶם:	30
31	Beside the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, ye shall offer them—they shall be unto you without blemish—and their drink-offerings.	מִלְבָּד עֲלֵת הַתָּמִיד וּמִנְחָתוֹ תַּעֲשׂוּ תָמִידָם יְהִי־לָכֶם וְנִסְכֵּיהֶם: (פ)	מִלְבָּד עֲלֵת הַתָּמִיד וּמִנְחָתוֹ תַּעֲשׂוּ תָמִידָם יְהִי־לָכֶם וְנִסְכֵּיהֶם: (פ)	31
XXIX	And in the seventh month, on the first day of the month, ye shall have a holy convocation: ye shall do no manner of servile work; it is a day of blowing the horn unto you.	וּבַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־ מְלָאכָת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ יוֹם תְּרוּעָה יִהְיֶה לָכֶם:	וּבַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל־ מְלָאכָת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ יוֹם תְּרוּעָה יִהְיֶה לָכֶם:	XXIX
2	And ye shall prepare a burnt-offering for a sweet savour unto the LORD: one young bullock, one ram, seven he-lambs of the first year without blemish;	וְתַעֲבֹדוּן עֲלֵתָא לְאַתְקַבְּלָא בְּרִעְנָא קֹדֶם יְיָ תוֹר בֶּר תוֹרִי חֵד דִּכְר חֵד אֲמָרִין בְּנֵי שָׁנָא שִׁבְעָא שְׁלָמִין:	וְעֲשִׂיתֶם עֹלָה לַרִּיחַ נִיחַח לִיהוָה פֶּר בֶּן־בָּקָר אֶחָד אֵיל אֶחָד כֹּבָשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה שִׁבְעָה תָּמִידָם:	2
3	and their meal-offering, fine flour mingled with oil, three tenth parts for the bullock, two tenth part for the ram,	וּמִנְחָתָהוֹן סוּלְתָא דְּפִילָא בְּמִשַׁח תִּלְתָּא עֶשְׂרֹנִין לְתוֹרָא תִּרְיִן עֶשְׂרֹנִין לְדִכְרָא:	וּמִנְחָתָם סֶלֶת בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לְפָר שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לְאַיִל:	3
4	and one tenth part for every lamb of the seven lambs;	וְעֶשְׂרֹן אֶחָד לִכְבֹּשׁ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכֹּבָשִׁים:	וְעֶשְׂרֹן אֶחָד לִכְבֹּשׁ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכֹּבָשִׁים:	4
5	and one he-goat for a sin-offering, to make atonement for you;	וְשְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד חֲטָאת לְכַפֵּר עָלֵיכֶם:	וְשְׁעִיר־עִזִּים אֶחָד חֲטָאת לְכַפֵּר עָלֵיכֶם:	5

(31) תמימים יהיו לכם ונסכיהם. אף הנסכים יהיו תמימים. למדו רצותינו (מנחות פז, א) מכאן שהעלה קמחין פסול לנסכים:

<p>beside the burnt-offering of the new moon, and the meal-offering thereof, and the continual burnt-offering and the meal-offering thereof, and their drink-offerings, according unto their ordinance, for a sweet savour, an offering made by fire unto the LORD.</p>	<p>מִלְבָּד עֹלֹת הַחֹדֶשׁ וּמִנְחָתָהּ וְעֹלֹת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנֹסְכֵיהֶם כְּמִשְׁפָּטָם לְרִיחַ נִיחֹחַ אִשָּׁה לַיהוָה: (ס) בַּר מַעֲלֹת יִרְחָא וּמִנְחָתָהּ וְעֹלֹת תְּדִירָא וּמִנְחָתָהּ וְנֹסְכֵיהוֹן כְּדַחְזֵי לְהוֹן לְאַתְקַבְּלָא בְּרַעְנָא קוֹרְבָנָא קָדָם יי:</p>	<p>6 מִלְבָּד עֹלֹת הַחֹדֶשׁ וּמִנְחָתָהּ וְעֹלֹת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנֹסְכֵיהֶם כְּמִשְׁפָּטָם לְרִיחַ נִיחֹחַ אִשָּׁה לַיהוָה: (ס)</p>
<p>7 And on the tenth day of this seventh month ye shall have a holy convocation; and ye shall afflict your souls; ye shall do no manner of work;</p>	<p>וּבַעֲשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה מִקְרָא-קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם וְעֲנִיתֶם אֶת-נַפְשֵׁיכֶם כָּל-מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ: וּבַעֲשָׂרָא לְיִרְחָא שְׁבִיעָאָה הַדִּין מְעַרַע קֹדֶשׁ יְהִי לְכוֹן וְתַעֲנוּן יֵת נַפְשְׁתְּכוֹן כָּל עֲבִידָא לֹא תַעֲבִידוּן:</p>	<p>7 וּבַעֲשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה מִקְרָא-קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם וְעֲנִיתֶם אֶת-נַפְשֵׁיכֶם כָּל-מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ:</p>
<p>8 but ye shall present a burnt-offering unto the LORD for a sweet savour: one young bullock, one ram, seven he-lambs of the first year; they shall be unto you without blemish;</p>	<p>וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה לַיהוָה רֵיחַ נִיחֹחַ פֶּר בֶּן-בָּקָר אֶחָד אֵיל אֶחָד כְּבָשִׂים בְּנֵי-שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם יִהְיוּ לָכֶם: וְתִקְרְבוּן עֹלָתָא קָדָם יי לְאַתְקַבְּלָא בְּרַעְנָא תוֹר בֶּר תוֹרֵי חַד דְּכַר חַד אִמְרִין בְּנֵי שָׁנָא שִׁבְעָא שְׁלָמִין יְהוֹן לְכוֹן:</p>	<p>8 וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה לַיהוָה רֵיחַ נִיחֹחַ פֶּר בֶּן-בָּקָר אֶחָד אֵיל אֶחָד כְּבָשִׂים בְּנֵי-שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם יִהְיוּ לָכֶם:</p>
<p>9 and their meal-offering, fine flour mingled with oil, three tenth parts for the bullock, two tenth parts for the one ram,</p>	<p>וּמִנְחָתָם סֵלֶת בָּלוּלָה בַשֶּׁמֶן וּשְׁלֹשָׁה עֶשְׂרִינִים לִפְרֹ שְׁנֵי עֶשְׂרִינִים לְאֵיל הָאֶחָד: וּמִנְחָתָהוֹן סוּלְתָא דְּפִילָא בְּמִשַׁח תִּלְתָּא עֶשְׂרוֹנִין לְתוֹרָא תְּרִין עֶשְׂרוֹנִין לְדִקְרָא חַד:</p>	<p>9 וּמִנְחָתָם סֵלֶת בָּלוּלָה בַשֶּׁמֶן וּשְׁלֹשָׁה עֶשְׂרִינִים לִפְרֹ שְׁנֵי עֶשְׂרִינִים לְאֵיל הָאֶחָד:</p>
<p>10 a several tenth part for every lamb of the seven lambs;</p>	<p>עֶשְׂרוֹן עֶשְׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכְּבָשִׂים: עֶשְׂרוֹנָא עֶשְׂרוֹנָא לְאַמְרָא חַד כֵּן לְשִׁבְעָה אִמְרִין:</p>	<p>10 עֶשְׂרוֹן עֶשְׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכְּבָשִׂים:</p>
<p>11 one he-goat for a sin-offering; beside the sin-offering of atonement, and the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, and their drink-offerings.</p>	<p>שְׁעִיר-עֲזִים אֶחָד חֲטָאת מִלְבָּד חֲטָאת הַכֹּפָרִים וְעֹלֹת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנֹסְכֵיהֶם: (ס) צִפִּיר בֶּר עֲזִין חַד חֲטָתָא בֶּר מַחֲטָת כְּפוּרִיא וְעֹלֹת תְּדִירָא וּמִנְחָתָהּ וְנֹסְכֵיהוֹן:</p>	<p>11 שְׁעִיר-עֲזִים אֶחָד חֲטָאת מִלְבָּד חֲטָאת הַכֹּפָרִים וְעֹלֹת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנֹסְכֵיהֶם: (ס)</p>
<p>12 And on the fifteenth day of the seventh month ye shall have a holy convocation: ye shall do no manner of servile work, and ye shall keep a feast unto the LORD seven days;</p>	<p>וּבַחֲמִישָׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא-קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל-מְלָאכָתָא עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ וְחַגְתֶּם חֹג לַיהוָה שִׁבְעַת יָמִים: וּבַחֲמִישָׁתָא עֲשָׂרָא יוֹמָא לְיִרְחָא שְׁבִיעָאָה הַדִּין מְעַרַע קֹדֶשׁ יְהִי לְכוֹן כָּל עֲבִידַת פּוּלְחָן לֹא תַעֲבִידוּן וְחִיגְתוּן חֹגָא קָדָם יי שְׁבַעָא יוֹמִין:</p>	<p>12 וּבַחֲמִישָׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא-קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל-מְלָאכָתָא עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ וְחַגְתֶּם חֹג לַיהוָה שִׁבְעַת יָמִים:</p>

(6) מלביד עלת החדש. מוספי ראש חדש שהוא ציוס ראש השנה:

(11) מלביד חטאת הכפרים. שעיר הנעשה צפנים האמור באחרי מות (ויקרא טו, ט) שגם הוא חטאת: ועלת התמיד. ומלביד עולת התמיד תעשו עולות הללו: ונסכיהם. מוסד על המוספין הכתובים ועל תעשו והוא לשון ציוס מלביד עולת התמיד ומנחתה תעשו את אלה ונסכיהם. וכן כל ונסכיהם האמורים בכל המועדות חוץ משל קרבנות החג שכל ונסכה ונסכיהם ונסכיה שבהם מוסכים על התמיד ואין לשון ציוס. שהרי נסכיהם של מוספין כתובין לעזמן בכל יום ויום:

13	and ye shall present a burnt-offering, an offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD: thirteen young bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year; they shall be without blemish;	והקרבתם עלה אשה ריח ניחוח ליהוה פרים בני-בקר שלשה עשר אילים שנים כבשים בני-שנה ארבעה עשר תמימים יהיו:	13
14	and their meal-offering, fine flour mingled with oil, three tenth parts for every bullock of the thirteen bullocks, two tenth parts for each ram of the two rams,	ומנחתם סלת בלולה בשמן שלשה עשרנים לפר האחד לשלשה עשר פרים שני עשרנים לאיל האחד לשני האילים:	14
15	and a several tenth part for every lamb of the fourteen lambs;	ועשרון עשרון לכבש האחד לארבעה עשר כבשים:	15
16	and one he-goat for a sin-offering beside the continual burnt-offering, the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.	ושעיר-עזים אחד חטאת מלבד עלת התמיד מנחתה ונספה: (ס)	16
17	And on the second day ye shall present twelve young bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year without blemish;	וביום השני פרים בני-בקר שנים עשר אילים שנים כבשים בני-שנה ארבעה עשר תמימים:	17
18	and their meal-offering and their drink-offerings for the bullocks, for the rams, and for the lambs, according to their number, after the ordinance;	ומנחתם ונסכיהם לפרים לאילים ולכבשים במספרם כמשפט:	18
19	and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, and their drink-offerings.	ושעיר-עזים אחד חטאת מלבד עלת התמיד ומנחתה ונספיהם: (ס)	19
20	And on the third day eleven bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year without blemish;	וביום השלישי פרים עשתי עשר אילים שנים כבשים בני-שנה ארבעה עשר תמימים:	20

(18) ומנחתם ונסכיהם לפרים. פרי החג ע'הס. כנגד ע' אומות עוזדי גילולים שמחמעטים והולכים סימן כליה הם ובימי המקדש היו מגינין עליהם מן היסורין (סוכה נה, ז): ולכבשים. כנגד ישראל שנקראו (ירמיה נ, יז) שה פורה והם קצועים ומנינים חשעים ושמונה לנלות מהם חשעים ושמונה קללות שצמחנה תורה (מדרש אגדה). בשני נאמר ונסכיהם על שני חמדי היום ולא שינה הלשון אלא לדרוש כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה בשני ונסכיהם בשני ונסכיהם בשני כמשפט מ"ס י"ד מ"ס הרי כאן מים רמז לנסוך המים מן התורה צח (תענית ז, ב):

21	and their meal-offering and their drink-offerings for the bullocks, for the rams, and for the lambs, according to their number, after the ordinance;	וּמִנְחָתָהוּן וְנִסְכֵּיהוּן לְתֹרֵי וְלֹאִלָּם וְלִכְבָּשִׁים בְּמִסְפָּרָם כְּדִחְוִי: וְנִסְכָּהּ לְפָרִים	21
22	and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.	וּצִפִּירָא דְחֻטָּאתָא חַד בָּר מַעֲלַת תְּדִירָא וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ: וְשַׁעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלֵּבַד עֹלֹת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ: (ס)	22
23	And on the fourth day ten bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year without blemish;	וּבְיוֹמָא רְבִיעָא תֹרֵי עֲשָׂרָא דְּכָרִין תְּרִין אֲמֻרִין בְּנֵי שָׁנָא אֲרְבַּעַת עֶשֶׂר שְׁלָמִין: וּבִיּוֹם הָרְבִיעִי פָרִים עֲשָׂרָה אֵילָם שְׁנָיִם כְּבָשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה אֲרְבַּעַת עֶשֶׂר תְּמִימִם:	23
24	their meal-offering and their drink-offerings for the bullocks, for the rams, and for the lambs, according to their number, after the ordinance;	וּמִנְחָתָהוּן וְנִסְכֵּיהוּן לְתֹרֵי וְלֹאִלָּם וְלִכְבָּשִׁים בְּמִסְפָּרָם כְּדִחְוִי: מִנְחָתָהוּן וְנִסְכֵּיהוּן לְתֹרֵי לֹאִלָּם וְלִכְבָּשִׁים בְּמִסְפָּרָם כְּמִשְׁפָּט:	24
25	and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.	וּצִפִּיר בֶּר עֶזֶן חַד חֻטָּאתָא בָּר מַעֲלַת תְּדִירָא מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ: וְשַׁעִיר־עֲזִים אֶחָד חֻטָּאת מִלֵּבַד עֹלֹת הַתָּמִיד מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ: (ס)	25
26	And on the fifth day nine bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year without blemish;	וּבְיוֹמָא חֲמִישָׁא תֹרֵי תִשְׁעָא דְּכָרִין תְּרִין אֲמֻרִין בְּנֵי שָׁנָא אֲרְבַּעַת עֶשֶׂר שְׁלָמִין: וּבִיּוֹם הַחֲמִישִׁי פָרִים תִּשְׁעָה אֵילָם שְׁנָיִם כְּבָשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה אֲרְבַּעַת עֶשֶׂר תְּמִימִם:	26
27	and their meal-offering and their drink-offerings for the bullocks, for the rams, and for the lambs, according to their number, after the ordinance;	וּמִנְחָתָהוּן וְנִסְכֵּיהוּן לְתֹרֵי וְלֹאִלָּם וְלִכְבָּשִׁים בְּמִסְפָּרָם כְּדִחְוִי: וּמִנְחָתָהוּן וְנִסְכֵּיהוּן לְתֹרֵי לֹאִלָּם וְלִכְבָּשִׁים בְּמִסְפָּרָם כְּמִשְׁפָּט:	27
28	and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.	וּצִפִּירָא דְחֻטָּאתָא חַד בָּר מַעֲלַת תְּדִירָא וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ: וְשַׁעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלֵּבַד עֹלֹת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ: (ס)	28
29	And on the sixth day eight bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year without blemish;	וּבְיוֹמָא שְׁתִּיתָא תֹרֵי תִמְנִיָּא דְּכָרִין תְּרִין אֲמֻרִין בְּנֵי שָׁנָא אֲרְבַּעַת עֶשֶׂר שְׁלָמִין: וּבִיּוֹם הַשְּׁשִׁי פָרִים שְׁמֹנֶה אֵילָם שְׁנָיִם כְּבָשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה אֲרְבַּעַת עֶשֶׂר תְּמִימִם:	29
30	and their meal-offering and their drink-offerings for the bullocks, for the rams, and for the lambs, according to their number, after the ordinance;	וּמִנְחָתָהוּן וְנִסְכֵּיהוּן לְתֹרֵי וְלֹאִלָּם וְלִכְבָּשִׁים בְּמִסְפָּרָם כְּדִחְוִי: וּמִנְחָתָהוּן וְנִסְכֵּיהוּן לְתֹרֵי לֹאִלָּם וְלִכְבָּשִׁים בְּמִסְפָּרָם כְּמִשְׁפָּט:	30

31	and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, the meal-offering thereof, and the drink-offerings thereof.	וּזְבִירָא דְחֻטְאָתָא חַד בָּר מַעֲלָת תְּדִירָא מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:	וּשְׁעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלֶּבֶד עֹלֹת הַתָּמִיד מִנְחָתָהּ וְנִסְכֶּיהָ: (ס)	31
32	And on the seventh day seven bullocks, two rams, fourteen he-lambs of the first year without blemish;	וּבְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה תּוֹרֵי שִׁבְעָא דְּכִרִין תְּרִין אֲמֹרִין בְּנֵי שָׁנָא אֲרֻבַּעַת עֶשֶׂר שְׁלָמִין:	וּבְיוֹם הַשְּׁבִיעִי פָרִים שִׁבְעָה אֵילִם שְׁנָיִם כִּבְשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה אֲרֻבַּעַת עֶשֶׂר תְּמִימִם:	32
33	and their meal-offering and their drink-offerings for the bullocks, for the rams, and for the lambs, according to their number, after the ordinance;	וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֶּיהָ לְפָרִים לְאֵילִם וּלְכִבְשִׁים בְּמִסְפָּרָם כְּמִשְׁפָּטָם:	וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֶּיהָ לְפָרִים לְאֵילִם וּלְכִבְשִׁים בְּמִסְפָּרָם כְּמִשְׁפָּטָם:	33
34	and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.	וּזְבִירָא דְחֻטְאָתָא חַד בָּר מַעֲלָת תְּדִירָא מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:	וּשְׁעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלֶּבֶד עֹלֹת הַתָּמִיד מִנְחָתָהּ וְנִסְכֶּיהָ: (ס)	34
35	On the eighth day ye shall have a solemn assembly: ye shall do no manner of servile work;	בְּיוֹמָא תְּמִינָאָה בְּנִישִׁין תִּהְיוּ לְכֹן כָּל עֲבִידַת פּוֹלְחִין לָא תַּעֲבֹדוּן:	בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצֵרַת תִּהְיֶה לָכֶם כָּל-מְלָאכַת עֲבָדָה לָא תַּעֲשׂוּ:	מפטיר 35
36	but ye shall present a burnt-offering, an offering made by fire, of a sweet savour unto the LORD: one bullock, one ram, seven he-lambs of the first year without blemish;	וְתִקְרְבוּן עֹלֹתָא קוֹרְבָן דְּמִתְקַבֵּל בְּרִיעוּא קָדָם יי תּוֹר חַד דְּכִר חַד אֲמֹרִין בְּנֵי שָׁנָא שִׁבְעָא שְׁלָמִין:	וְתִקְרְבוּם עֹלָה אִשֶּׁה רִיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה פֶּר אֶחָד אֵיל אֶחָד כִּבְשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם:	36
37	their meal-offering and their drink-offerings for the bullock, for the ram, and for the lambs, shall be according to their number, after the ordinance;	מִנְחָתָהּ וְנִסְכֶּיהָ לְתוֹרָא לְדְּכִרָא וּלְאֲמֹרֵי בְּמִנְחָתָהּ כְּדִחְוִי:	מִנְחָתָם וְנִסְכֶּיהֶם לְפֶר לְאֵיל וּלְכִבְשִׁים בְּמִסְפָּרָם כְּמִשְׁפָּט:	37
38	and one he-goat for a sin-offering; beside the continual burnt-offering, and the meal-offering thereof, and the drink-offering thereof.	וּזְבִירָא דְחֻטְאָתָא חַד בָּר מַעֲלָת תְּדִירָא וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:	וּשְׁעִיר חַטָּאת אֶחָד מִלֶּבֶד עֹלֹת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ:	38

(35) עֲצֵרַת תִּהְיֶה לָכֶם. עֲשׂוּרִים זַעֲשִׁיית מִלֵּאכָה (חֲגִיגָה יח, א). דְּכִר אַחֵר עֲזַרְתָּ עֲזָרוּ מִלֵּאכָה. מִלְּמַד שְׁטַעוֹן לִינָה (סַפְרֵי קִנָּא). וּמִדְּרָשׁ זַאֲגָדָה (סוּכָה שס) לִפִּי שְׁכַל יְמוֹת הַרְגֵּל הַקְרִיבֻ כִּנְגַד ע' אֲוִמוֹת וְכַשְׁזָאִין לֵלְכַת אֲמַר לֵהֵם הַמִּקּוֹס זִבְקָשָׁה מִכֶּסַּע עֲשׂו לִי סְעוּדָה קִטְנָה כְּדִי שֶׁאֵהֵנָה מִכֶּסַּע:

(36) פֶּר אֶחָד אֵיל אֶחָד. אֵיל (אֵלּוּ) כִּנְגַד יִשְׂרָאֵל הַתַּעֲכָבוּ לִי מִעַט עוֹד. וְלִשׁוֹן חֲזָה הוּא זֶה כְּזִנִּים הַנִּפְטָרִים מֵאֲזִיָּה וְהוּא אֲוִמַר לֵהֵם קָשָׁה עָלַי פְּרִידַתְכֶּם עֲכָזוּ עוֹד יוֹם אֶחָד. מִשָּׁל לְמִלְךָ שֶׁעָשָׂה סְעוּדָה וְכו' כְּדֵאִיתָא זַמְכַת סוּכָה (שס) וְזַמְדָּרֵשׁ רַבִּי תַנְחוּמָא (יז) לְמַדָּה תוֹרָה דְּרַךְ אֶרֶץ שָׂמִי שִׁישׁ לוֹ אֲכַסְנָאִי יוֹם רִאשׁוֹן מֵאֲכִילוּ פְטוּמוֹת לְמַחֵר מֵאֲכִילוּ דְגִים לְמַחֵר מֵאֲכִילוּ זֶשֶׁר זַחֵמָה לְמַחֵר מֵאֲכִילוּ קִטְנִיּוֹת לְמַחֵר מֵאֲכִילוּ יֶרֶק פּוֹחַת וְהוֹלֵךְ כְּפִרֵי הַחֵג:

39	These ye shall offer unto the LORD in your appointed seasons, beside your vows, and your freewill-offerings, whether they be your burnt-offerings, or your meal-offerings, or your drink-offerings, or your peace-offerings.	אֵלֶּה תַעֲשׂוּ לַיהוָה בְּמוֹעֲדֵיכֶם לִבְד מִנְדְּרֵיכֶם וּנְדָבָתֵיכֶם לְעֹלֹתֵיכֶם וּלְמִנְחֹתֵיכֶם וּלְנִסְכֵיכֶם וּלְשִׁלְמֵיכֶם: וּלְנִכְסֵת קֹדֶשׁ־כֹּהֵן:	39
XXX	And Moses told the children of Israel according to all that the LORD commanded Moses.	וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־ מֹשֶׁה: (פ)	קס פסוקים
The Haftarah is I Kings 18: 46 – 19:21 on page 200. If it is after the 17th of Tammuz, read the Haftara on page 203 instead.			
2	And Moses spoke unto the heads of the tribes of the children of Israel, saying: This is the thing which the LORD hath commanded.	וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־רָאשֵׁי הַמִּטּוֹת לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה:	מטות כו
3	When a man voweth a vow unto the LORD, or sweareth an oath to bind his soul with a bond, he shall not break his word; he shall do according to all that proceedeth out of his mouth.	אִישׁ כִּי־יִדָּר נָדָר לַיהוָה אֹר־ הַשְּׁבַע שְׁבַע'ה לְאָסֵר אָסֵר עַל־ נַפְשׁוֹ לֹא יַחַל דְּבָרוֹ כְּכֹל־ הַיֵּצֵא מִפִּיו יַעֲשֶׂה:	3
4	Also when a woman voweth a vow unto the LORD, and bindeth herself by a bond, being in her father's house, in her youth,	וְאִשָּׁה כִּי־תִדָּר נָדָר לַיהוָה וְאָסְרָה אָסֵר בְּבֵית אָבִיהָ בְּרִבּוּתָהּ:	4

(39) אלה תעשו לה' במועדיכם. דבר הקצוצ לחוצה: לבד מנדריכם. אם צאתם לידור קרצנות צרגל מזה היא זידכם או נדרים או נדבות שנדרתם כל השנה תקריצו צרגל שמה יקשה לו לחזור ולעלות לירושלים ולהקריב נדרי ונמלא עובר צל תאחר (ספרי קנז):

(1) ויאמר משה אל בני ישראל. להפסיק הענין דצרי רצי ישמעאל לפי שעד כאן דצרי של מקום ופרשת נדרים מתחלת בדבורו של משה הוצרך להפסיק תחלה ולומר שחזר משה ואמר פרשה זו לישראל שאם לא כן יש צמסמע שלא אמר להם זו אלא צפרשת נדרים התחיל דצרי (ס):

(2) ראשי המטות. חלק כבוד לנשיאים ללמדם תחלה ואחר כך לכל בני ישראל ומנין שאף שאר הדצרות כן תלמוד לומר (שמות לד, לא-לז) וישצו אליו אהרן וכל הנשיאים צעדה וידבר משה אליהם ואחרי כן נגשו כל בני ישראל. ומה ראה לאומרה כאן למד שהפרת נדרים ביחיד מומחה ואם אין יחיד מומחה מפר בשלשה הדיוטות או יכול שלא אמר משה פרשה זו אלא לנשיאים בלבד נאמר כאן זה הדבר ונאמר בשחוטין חוץ (ויקרא יז, ז) זה הדבר מה להלן נאמרה לאהרן ולצניו ולכל בני ישראל שנאמר דבר אל אהרן וגו' אף זו נאמרה לכולן (ספרי מטות קנז). נדרים עה, א. ב"צ (ק): זה הדבר. משה נמצא (שמות יא, ד) צכה אמר ה' כחצות הלילה. והנציאים נמצאו צכה אמר ה' מוסף עליהם משה שנמצא צלשון זה הדבר. דבר אחר זה הדבר מיעוט הוא לומר שהחכם צלשון התרה וצעל (ואצ) צלשון הפרה כלשון הכתוב כאן ואם חלפו אין מותר ואין מופר (ספרי שם. נדרים שם):

(3) נדר. האומר הרי עלי קונם שלא אוכל או שלא אעשה דבר פלוני יכול אפילו נשבע שיאכל נבלות אני קורא עליו ככל היוצא מפיו יעשה תלמוד לומר לאסור אסר לאסור את המותר ולא להחיר את האסור (ספרי שם): לא יחל דברו. כמו לא יחלל דברו לא יעשה דצרי חולין (שם):

<p>and her father heareth her vow, or her bond wherewith she hath bound her soul, and her father holdeth his peace at her, then all her vows shall stand, and every bond wherewith she hath bound her soul shall stand.</p>	<p>וַיִּשְׁמַע אָבִיהָ אֶת־נִדְרָהּ וְאָסְרָהּ אֲשֶׁר אָסְרָהּ עַל־נַפְשָׁהּ וְהַחֲרִישׁ לָהּ אָבִיהָ וְקָמוּ כָל־נִדְרֶיהָ וְכָל־אָסֵר אֲשֶׁר־אָסְרָהּ עַל־ נַפְשָׁהּ יָקוּם:</p>	<p>5</p>
<p>But if her father disallow her in the day that he heareth, none of her vows, or of her bonds wherewith she hath bound her soul, shall stand; and the LORD will forgive her, because her father disallowed her.</p>	<p>וְאִם אֶעְדִּי אָבִיהָ יִתְּהוֹן בְּיוֹמָא דְשִׁמְעָה כָּל נִדְרָהּ וְאָסְרָהּ דְאָסְרַת עַל נַפְשָׁהּ לֹא יִקְוֹמוּן וּמִן קֳדָם יי יִשְׁתַּבֵּק לָהּ אֲרִי אֶעְדִּי אָבִיהָ יִתְּהוֹן:</p>	<p>6</p>
<p>And if she be married to a husband, while her vows are upon her, or the clear utterance of her lips, wherewith she hath bound her soul;</p>	<p>וְאִם תְּהִי תַּהֲוָה לְאִישׁ וְנִדְרֶיהָ עָלֶיהָ אִם מִבִּטָּא שְׁפָתֶיהָ אֲשֶׁר אָסְרָהּ עַל־נַפְשָׁהּ:</p>	<p>7</p>
<p>and her husband hear it, whatsoever day it be that he heareth it, and hold his peace at her; then her vows shall stand, and her bonds wherewith she hath bound her soul shall stand.</p>	<p>וְשָׁמַע אִישָׁהּ בְּיוֹם שִׁמְעוֹ וְהַחֲרִישׁ לָהּ וְקָמוּ נִדְרֶיהָ וְאָסְרָהּ אֲשֶׁר־אָסְרָהּ עַל־נַפְשָׁהּ יָקוּמוּ:</p>	<p>8</p>
<p>But if her husband disallow her in the day that he heareth it, then he shall make void her vow which is upon her, and the clear utterance of her lips, wherewith she hath bound her soul; and the LORD will forgive her.</p>	<p>וְאִם בְּיוֹם שִׁמְעָה אִישָׁהּ יִנָּא אוֹתָהּ וְהִפָּר אֶת־נִדְרָהּ אֲשֶׁר עָלֶיהָ וְאֵת מִבִּטָּא שְׁפָתֶיהָ אֲשֶׁר אָסְרָהּ עַל־נַפְשָׁהּ יִתְּהוֹן יִסְלַח־ לָהּ:</p>	<p>9</p>

- (4) בבית אביה. צרשות אציה ואפילו אינה צציתו (שס): בנעוריה. ולא קטנה ולא צוגרת שהקטנה אין נדרה נדר והצוגרת אינה צרשותו של אציה להפר נדרה ואי זו היא קטנה אמרו רבותינו (נדה מה, ז) צת י"א שנה ויום אחד נדרה נצדקין. אם ידעה לשם מי נדרה ולשם מי הקדישה נדרה נדר. צת י"ב שנה ויום אחד אינה צריכה להצדק:
- (6) ואם הניא אביה אותה. אם מנע אותה מן הנדר כלומר שהפר לה. הנאה זו איני יודע מה היא כשהוא אומר ואם ציוס שמוע אישה יניא אותה והפר הוי אומר הנאה זו הפרה (ספרי שס) ופשוטו לשון מניעה והסרה וכן (צמדצר לז, ז) ולמה תניאון וכן (תהלים קמא, ה) שמן ראש אל יני ראשי וכן (צמדצר יד, לד) וידעתם את תנאית. את אשר סרתם מעלי: ודי יסלח לה. צמה הכתוב מדצר צאשה שנדרה נזויר ושמע בעלה והפר לה והיא לא ידעה ועוצרת על נדרה ושומה יין ומטמאה למתים זו היא שצריכה סליחה ואף על פי שהוא מופר ואם המופרים צריכים סליחה קל וחומר לשאינן מופרים (ספרי):
- (7) ואם היו תהיה לאיש. זו ארוסה או אינו אלא נשואה כשהוא אומר ואם צית אישה נדרה הרי נשואה אמור וכאן צארוסה וצא לחלוק צה שצציה ובעלה מפירין נדרה הפר האצ ולא הפר הצעל או הפר האצ הרי זה אינו מופר ואין צריך לומר אם קיים אחד מהם (שס. נדרים קז): ונדרה עליה. שנדרה צצית אציה ולא שמע צהן אציה ולא הופרו ולא הוקמו (ספרי שס):
- (8) ושמע אישה וגו'. הרי לך שאם קיים הצעל שהוא קיים (שס):
- (9) והפר את נדרה אשר עליה. יכול אפילו לא הפר האצ תלמוד לומר צנעוריה צית אציה כל שצנעוריה צרשות אציה היא (קידושין יג. כחצות מו, צ):

10	But the vow of a widow, or of her that is divorced, even every thing wherewith she hath bound her soul, shall stand against her.	וְנָדָר אֶלְמָנָה וְגֵרוּשָׁה כָּל אֲשֶׁר-אָסְרָה עַל-נַפְשָׁהּ יָקוּם עָלֶיהָ: וְאִסְרֹת עַל נַפְשָׁהּ קַיִים עָלֶיהָ: וְנָדָר אֶרְמְלָא וּמִתְרַכָּא כָּל דְּאִסְרֹת עַל נַפְשָׁהּ קַיִים עָלֶיהָ:	נ
11	And if a woman vowed in her husband's house, or bound her soul by a bond with an oath,	וְאִם-בֵּית אִשָּׁה נְדָרָה אוֹ-אָסְרָה אָסָר עַל-נַפְשָׁהּ אִסְרֹת אָסָר עַל נַפְשָׁהּ בְּקַיִים: וְאִם בֵּית בַּעְלָהּ נְדָרָה אוֹ-אִסְרֹת אָסָר עַל נַפְשָׁהּ בְּקַיִים:	11
12	and her husband heard it, and held his peace at her, and disallowed her not, then all her vows shall stand, and every bond wherewith she bound her soul shall stand.	וְשָׁמַע אִשָּׁה וְהֶחֱרַשׁ לָהּ לֹא הִנִּיא אֹתָהּ וְקָמָה כָּל-נְדָרֶיהָ וְכָל-אָסָר אֲשֶׁר-אָסְרָה עַל-נַפְשָׁהּ יָקוּם: וְשָׁמַע בַּעְלָהּ וַיִּשְׁתַּק לָהּ לֹא אָעֲדִי יְתָהוֹן וַיְקוּמוּן כָּל נְדָרָהּ וְכָל אִסְרֵי דְאִסְרֹת עַל נַפְשָׁהּ יָקוּמוּן:	12
13	But if her husband make them null and void in the day that he heareth them, then whatsoever proceeded out of her lips, whether it were her vows, or the bond of her soul, shall not stand: her husband hath made them void; and the LORD will forgive her.	וְאִם בִּטְלָא וּבְטִיל יְתָהוֹן בַּעְלָהּ בְּיוֹמָא דְשָׁמַע כָּל אִפְקוּת שְׁפוּתָהּ לְנְדָרָהּ וּלְאָסָר נַפְשָׁהּ לֹא יָקוּמוּן בַּעְלָהּ בִּטְלִינוּן וּמִן קָדָם יִי יִשְׁתַּבֵּיחַ לָהּ: וְאִם-הִפְרֹ יִפְרֹ אֹתָם אִשָּׁה בְּיוֹם שָׁמַע כָּל-מוֹצָא שְׁפָתֶיהָ לְנְדָרֶיהָ וּלְאָסָר נַפְשָׁהּ לֹא יָקוּם אִשָּׁה הִפְרָם וַיְהִי יִסְלַח-לָהּ:	13
14	Every vow, and every binding oath to afflict the soul, her husband may let it stand, or her husband may make it void.	כָּל-נְדָר וְכָל-שְׁבַעַת אָסָר לְעֵזַת נַפֶּשׁ אִשָּׁה יְקִימוּנָהּ וְאִשָּׁה יִפְרֶנּוּ: כָּל נְדָר וְכָל קִיּוּמַת אָסָר לְסַנְכָא נַפֶּשׁ בַּעְלָהּ יְקִימוּנָהּ וּבַעְלָהּ יְבְטִילֶנּוּן:	ישראל
15	But if her husband altogether hold his peace at her from day to day, then he causeth all her vows to stand, or all her bonds, which are upon her; he hath let them stand, because he held his peace at her in the day that he heard them.	וְאִם-הֶחֱרַשׁ יְחַרִּישׁ לָהּ אִשָּׁה מִיּוֹם אֶל-יוֹם וְהָקִים אֶת-כָּל-נְדָרֶיהָ אוֹ אֶת-כָּל-אִסְרֵיהָ אֲשֶׁר עָלֶיהָ הָקִים אֹתָם כִּי-הֶחֱרַשׁ לָהּ בְּיוֹם שָׁמַע: וְאִם מִשְׁתַּק יִשְׁתַּק לָהּ בַּעְלָהּ מִיּוֹם לְיוֹם וַיְקִיִּים יֵת כָּל נְדָרָהּ אוֹ יֵת כָּל אִסְרָהּ דְּעָלָה קַיִים יְתָהוֹן אַרִי שְׁתִּיק לָהּ בְּיוֹמָא דְשָׁמַע:	15
16	But if he shall make them null and void after that he hath heard them, then he shall bear her iniquity.	וְאִם בִּטְלָא וּבְטִיל יְתָהוֹן בְּתַר דְּשָׁמַע וַיְקַבֵּל יֵת חֻבָּהּ: וְאִם-הִפְרֹ יִפְרֹ אֹתָם אַחֲרֵי שָׁמַעוּ וְנָשָׂא אֶת-עֲוֹנָהּ:	16

- (10) כל אשר אסרה על נפשה יקום עליה. לפי שאינה לא צרשות אב ולא צרשות זעל וצאלמנה מן הנשואין הכתוב מדבר. אצל אלמנה מן האירוסין מת הצעל נחרוקנה וחזרה לרשות האב (ספרי קנד. נדרים סח, א);
- (11) ואם בית אישה נדרה. צנשואה הכתוב מדבר (ספרי סס);
- (14) כל נדר וכל שבועת אסר וגו'. לפי שאמר שהצעל מפר יכול כל נדרים צמשמע תלמוד לומר לענות נפש אינו מפר אלא נדרי ענוי נפש צלצד. והם מפורשים צמסכת נדרים (עט, א);
- (15) מיום אל יום. שלא תאמר מעת לעת לכך נאמר מיום אל יום ללמדך שאין מפר אלא עד שתחשך (סס עו, ב);
- (16) אחרי שמעו. אחרי ששמעו וקיים שאמר אפשי צו וחזר והפך לה אפילו צו ציוס (ספרי קנו): ונשא את עונה. הוא נכנס תחתיה. למדנו מכאן שהגורס תקלה לחזירו הוא נכנס תחתיו לכל עונשין;

17	These are the statutes, which the LORD commanded Moses, between a man and his wife, between a father and his daughter, being in her youth, in her father's house.	אֵלֶּה הַחֻקִּים אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶלֶּיִן קִמְיָא דְּפָקִיד יְיָ יֵת אֶת־מֹשֶׁה בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ בֵּין־אָב לְבִתּוֹ בְּנַעֲרֶיהָ בֵּית אָבִיהָ: (פ)	17
XXXI	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:	שני כז
2	'Avenge the children of Israel of the Midianites; afterward shalt thou be gathered unto thy people.'	נָקֵם נַקְמַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֵת הַמִּדְיָנִים אַחֲרָהּ תֵּאָסֵף אֶל־עַמֶּיךָ:	2
3	And Moses spoke unto the people, saying: 'Arm ye men from among you for the war, that they may go against Midian, to execute the LORD's vengeance on Midian.	וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־הָעָם לֵאמֹר הַחֲלֹצוּ מֵאִתְּכֶם אֲנָשִׁים לְצָבָא וַיְהִיו עַל־מִדְיָן לְתֵת נַקְמַת־יְהוָה בְּמִדְיָן:	3
4	Of every tribe a thousand, throughout all the tribes of Israel, shall ye send to the war.'	אֵלֶּף לַמַּטֵּה אֵלֶּף לַמַּטֵּה לְכָל־מִטֵּה יִשְׂרָאֵל תִּשְׁלָחוּ לְצָבָא:	4
5	So there were delivered, out of the thousands of Israel, a thousand of every tribe, twelve thousand armed for war.	וַיִּמְסְרוּ מֵאֲלֵפֵי יִשְׂרָאֵל אֵלֶּף לַמַּטֵּה שְׁנַיִם־עָשָׂר אֵלֶּף חֲלוּצֵי צָבָא:	5
6	And Moses sent them, a thousand of every tribe, to the war, them and Phinehas the son of Eleazar the priest, to the war, with the holy vessels and the trumpets for the alarm in his hand.	וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה אֵלֶּף לַמַּטֵּה לְצָבָא אֹתָם וְאֶת־פִּינְחָס בֶּן־אֱלִעֶזֶר הַכֹּהֵן לְצָבָא וְכָל־הַקֳּדָשׁ וְחִצְצֻרוֹת הַתְּרוּעָה בְיָדוֹ:	6

(2) מאת המדינים. ולא מאת המואבים שהמואבים נכנסו לדבר מחמת יראה שהיו יראים מהם שיהיו שוללים אותם שלא נאמר אלא (דברים ב, ט) אל תתגר בם מלחמה. אל כל מדינים נחשבו על ריב לא להם. דבר אחר מפני צ' פרידות טויות שיש לי להוויא מהם רות המואבית ונעמה העמונית (צ"ק לח, ב):

(3) וידבר משה וגו'. אף על פי שמע שמיתתו תלויה בדבר עשה צמחה ולא איחר (ספרי קנו): החלצו. כתרומו לשון חלוצי צבא מוויינים: אנשים. נדיקים וכן (שמות יז, ט) בחר לנו אנשים וכן (דברים א, טו) אנשים חכמים וידועים (תנחומא מטות ג): נקמת ד'. שהעומד כנגד ישראל כאלו עומד כנגד הקב"ה (שם):

(4) לכול משות ישראל. לרבות שצט לוי (ספרי שם):

(5) וימסרו. להודיעך שצחן של רועי ישראל כמה הם חציבים על ישראל עד שלא שמעו צמיתתו מה הוא אומר (שמות יז, ד) עוד מעט וסקלוני ומשמעו שמיתת משה תלויה צמקמת מדין לא רצו ללכת עד שנמסרו על כרחן (ספרי שם):

(6) אותם ואת פינחס. מגיד שהיה פינחס שקול כנגד כולם. ומפני מה הלך פינחס ולא הלך אלעזר אמר הקב"ה מי שהתחיל צמזה שהרג כוזבית זור יגמור (תנחומא שם). דבר אחר שהלך לנקום נקמת יוסף אזי אמו שנאמר (בראשית לו, לו) והמדנים מכרו אותו (ספרי שם) ומנין שהיה אמו של פנחס משל יוסף שנאמר (שמות ו, כה) מצנות פוטיאל מזרע יתרו שפיטם עגלים לעבודת אלילים ומזרע יוסף שפטם צינרו. דבר אחר שהיה משוח מלחמה (סוטה מג, א): וכלי הקדש. זה הארון והל"ץ

7	And they warred against Midian, as the LORD commanded Moses; and they slew every male.	וַיִּצְבְּאוּ עַל-מִדְיָן כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה וַיַּהַרְגוּ כָּל-זָכָר:	7
8	And they slew the kings of Midian with the rest of their slain: Evi, and Rekem, and Zur, and Hur, and Reba, the five kings of Midian; Balaam also the son of Beor they slew with the sword.	וְאֶת-מְלָכֵי מִדְיָן הָרְגוּ עַל-חֲלָלֵיהֶם אֶת-אֹנִי וְאֶת-רֶקֶם וְאֶת-צֹר וְאֶת-חֹר וְאֶת-רִבְעֵי חֲמִשָּׁת מְלָכֵי מִדְיָן וְאֵת בַּלְעָם בֶּן-בְּעֹר הָרְגוּ בַחֶרֶב:	8
9	And the children of Israel took captive the women of Midian and their little ones; and all their cattle, and all their flocks, and all their goods, they took for a prey.	וַיִּשְׁבּוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-נָשֵׁי מִדְיָן וְאֶת-טַפָּם וְאֵת כָּל-בְּהֶמְתָּם וְאֶת-כָּל-מִקְנֵתָם וְאֶת-כָּל-חֵילָם בְּזָזוּ:	9
10	And all their cities in the places wherein they dwelt, and all their encampments, they burnt with fire.	וְאֵת כָּל-עָרֵיהֶם בְּמוֹשְׁבֹתָם וְאֵת כָּל-טִירֹתָם שָׂרְפוּ בָאֵשׁ:	10
11	And they took all the spoil, and all the prey, both of man and of beast.	וַיִּקְחוּ אֶת-כָּל-הַשָּׁלָל וְאֵת כָּל-הַמָּלְקוֹחַ בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה:	11

שהיה כללם עמהם ומפריח מלכי מדין ככשפים והוא עצמו פורח עמהם הראה להם את הנץ שהשם חקוק בו והם נופלים לכן נאמר על חלליהם במלכי מדין שנופלים על החללים מן האויר וכן כללם כתיב (בספר יהושע יג, כב) אל חלליהם (תנחומא ד): בידו. דרשותיו וכן (במדבר כא, כ) ויקח את כל ארצו מידו (ספרי קנו):

(8) חמשת מלכי מדין. וכי איני רואה שחמשה מנה הכתוב למה הוזקק לומר חמשת אלא ללמדך ששור כולם בענה והשור כולם צפורענות. כלם הלך שם ליטול שכר עשרים וארבעה אלף שהפיל מישראל בעצמו ויצא ממדין לקראת ישראל ומשיאן ענה רעה אמר להם אם כשהייתם ששים רבוא לא יכולתם להם. ועכשיו צ"צ אלף אחס צאים להלחם. נתנו לו שכרו משלם ולא קפחוהו (ס): בחרב. הוא בא על ישראל והחליף אומנתו באומנותם שאין נופלים אלא צפיהם על ידי תפלה ובקשה. וזא הוא ותפס אומנותם לקללם צפיו אף הם באו עליו והחליפו אומנותם באומנות האומות שצאין בחרב שנאמר (בראשית כז, מ) ועל חרבך תחיה:

(10) טירתם. מקום פלטרין שלהם (ספרי שם) שהוא לשון מושב כומרים יודעי חוקיהם. דבר אחר לשון מושב שריהם כמו שמחורגם (ש"א ו, ח) סרני פלשתיים טורני פלשתיא:

(11) ויקחו את כל השלל וגו'. מגיד שהיו כשרים ודיקים ולא נחשדו על הגזל לשלוח יד בצוה שלא דרשות שנאמר את כל השלל וגו' ועליהם מפורש בקבלה (ש"א ו, ו) שניך כעדר הרחלים וגו'. אף אנשי המלחמה שניך כולם דייקים (ספרי שם): שלל. הן מטלטלין של מלבוש ותכשיטין: בז. הוא ציז מטלטלין שאינם תכשיטין: מלקוח. אדם ובהמה. ובמקום שכתוב שני אלל מלקוח שני באדם ומלקוח ובהמה:

12	And they brought the captives, and the prey, and the spoil, unto Moses, and unto Eleazar the priest, and unto the congregation of the children of Israel, unto the camp, unto the plains of Moab, which are by the Jordan at Jericho.	וַיָּבֹאוּ אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַלְעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶל-עֵדֹת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-הַשְּׁבִי וְאֶת-הַמָּלְקוֹחַ וְאֶת-הַשְּׁלָל אֶל-הַמַּחֲנֶה אֶל-עֵרֶבֶת מוֹאָב אֲשֶׁר עַל-יַרְדֵּן יֶרִיחוֹ: (ס)	12
13	And Moses, and Eleazar the priest, and all the princes of the congregation, went forth to meet them without the camp.	וַיֵּצְאוּ מֹשֶׁה וְאַלְעָזָר הַכֹּהֵן וְכָל-נְשִׂאֵי הָעֵדָה לִקְרֹאתָם אֶל-מַחֲוֶיז לַמַּחֲנֶה:	שלישי (שני)
14	And Moses was wroth with the officers of the host, the captains of thousands and the captains of hundreds, who came from the service of the war.	וַיִּקְצֹף מֹשֶׁה עַל פְּקוּדֵי הַחֵיָל שָׂרֵי הָאֲלָפִים וְשָׂרֵי הַמֵּאוֹת הַבָּאִים מִצִּבְיָא הַמִּלְחָמָה:	14
15	And Moses said unto them: 'Have ye saved all the women alive?	וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מֹשֶׁה הֲחַיִּיתֶם כָּל-נָקֵבָה:	15
16	Behold, these caused the children of Israel, through the counsel of Balaam, to revolt so as to break faith with the LORD in the matter of Peor, and so the plague was among the congregation of the LORD.	תֵּן הַנָּה הָיוּ לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּדִבְרֵ בַלְעָם לְמַסֵּר-מַעַל בִּיהֲנוּהָ עַל-דִּבְרֵ-פָּעוֹר וַתְּהִי הַמִּגַּפָּה בְּעֵדֶת יְהוָה:	16
17	Now therefore kill every male among the little ones, and kill every woman that hath known man by lying with him.	וַעֲתִּיחַ הֲרֹגוּ כָל-זָכָר בֶּטָף וְכָל-אִשָּׁה יָדַעַת אִישׁ לְמִשְׁכַּב זָכָר הֲרֹגוּ:	17
18	But all the women children, that have not known man by lying with him, keep alive for yourselves.	וְכָל הַטָּף בְּנָשִׁים אֲשֶׁר לֹא-יָדְעוּ מִשְׁכַּב זָכָר תַּחֲיוּ לָכֶם:	18

(13) ויצאו משה ואלעזר הכהן. לפי שראו את נערי ישראל יואכים לחטוף מן הצוה (שס):
 (14) ויקצף משה על פקודי החיל. ממונים על החיל ללמדך שכל סרחון הדור תלוי בגדולים שיש כח בידם למחות (שס):

(16) הן הנדה. מגיד שהיו מכינים אותן. זו היא שנכשל פלוני זה (ספרי וטא): בדבר בלעם. אמר להם אפילו אתם מכניסים כל המונות (ס"א האומות) שזעולס אין אתם יכולים להם שמא מרובים אתם מן המזרים שהיו שם מאות רכב צהור צואו ואשיאכם ענה. אלהיהם של אלו שונא ומה הוא וכו' כדאיתא בחלק (סנהדרין קו, א) ובספרי (שס):
 (17) וכל אשה יודעת איש. ראויה להזעל אף על פי שלא נזעלה ולפני הנץ העבירות והראויה להזעל פניה מוריקות (יצמות ט, ב): הרגו. למה חזר ואמר להפסיק הענין דברי רבי ישמעאל שאם אני קורא הרגו כל זכר בטף וכל אשה יודעת איש וכל הטף בנשים וגו' איני יודע אם להרוג (וכל אשה יודעת) עם הזכרים או להחיות עם הטף לכך נאמר הרגו (ספרי קנו):

<p>19 And encamp ye without the camp seven days; whosoever hath killed any person, and whosoever hath touched any slain, purify yourselves on the third day and on the seventh day, ye and your captives.</p>	<p>וְאַתֶּן שָׂרוּ מִבְּרָא לְמִשְׁרִיתָא שְׂבָעָא יוֹמִין כָּל דְּקִטְל נַפְשָׁא וְכָל דְּקָרַב בְּקִטְלָא תְּדוּן עֲלוּהֵי בְיוֹמָא תְּלִיתָא וּבְיוֹמָא שְׂבִיעָא אֲתוֹן וּשְׂבִיכוֹן:</p>	<p>19 וְאַתֶּם חָנוּ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה שִׁבְעַת יָמִים כָּל הַיּוֹם נָפֶשׁ וְכָל נֹגַע בְּחָלָל תִּתְחַטְּאוּ בְיוֹם הַשְּׁלִישִׁי וּבְיוֹם הַשְּׁבִיעִי אַתֶּם וּשְׂבִיכֵיכֶם:</p>
<p>20 And as to every garment, and all that is made of skin, and all work of goats' hair, and all things made of wood, ye shall purify.'</p>	<p>וְכָל בְּגָד וְכָל כְּלִי-עוֹר וְכָל- מַעֲשֵׂה עֵצִים וְכָל-כְּלִי-עֵץ תִּתְחַטְּאוּ: (ס)</p>	<p>20 וְכָל-בְּגָד וְכָל-כְּלִי-עוֹר וְכָל- מַעֲשֵׂה עֵצִים וְכָל-כְּלִי-עֵץ תִּתְחַטְּאוּ: (ס)</p>
<p>21 And Eleazar the priest said unto the men of war that went to the battle: 'This is the statute of the law which the LORD hath commanded Moses:</p>	<p>וַיֹּאמֶר אֶלְעָזָר כֹּהֵן אֱלֹהֵי חֵילָא דְאַתּוֹ לְקָרְבָּא דְּאִיזִירַת אוֹרִיתָא דְּפָקִיד יְיָ ית מֹשֶׁה:</p>	<p>21 וַיֹּאמֶר אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶל-אֲנָשֵׁי הַצָּבָא הַבָּאִים לְמִלְחָמָה זֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר-צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה:</p>
<p>22 Howbeit the gold, and the silver, the brass, the iron, the tin, and the lead,</p>	<p>בָּרָם ית דְּהָבָא וְיִת כֶּסֶף ית נְחָשָׁא ית בְּרִזְלָא ית עֲבָצָא וְיִת אַבְרָא:</p>	<p>22 אֵךְ אֶת-הַזָּהָב וְאֶת-הַכֶּסֶף אֶת-הַנְּחֹשֶׁת אֶת-הַבְּרִזְלִי אֶת- הַבְּדִיל וְאֶת-הָעֶפְרָת:</p>
<p>23 every thing that may abide the fire, ye shall make to go through the fire, and it shall be clean; nevertheless it shall be purified with the water of sprinkling; and all that abideth not the fire ye shall make to go through the water.</p>	<p>כָּל מַדְעָם דְּמִתְעַל בְּנוֹרָא תַּעֲבְרוּנִיהּ בְּנוֹרָא וְיִדְכִי בָרָם בְּמִי אֲדִיּוֹתָא יִתְדִי וְכָל דְּלֹא מִתְעַל בְּנוֹרָא תַּעֲבְרוּנִיהּ בְּמִיָּא:</p>	<p>23 כָּל-דְּבָר אֲשֶׁר-יָבֹא בָאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בָאֵשׁ וְיִטְהַר אֵךְ בְּמִי נִדָּה יִתְחַטֵּא וְכָל אֲשֶׁר לֹא-יָבֹא בָאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בְּמִיָּם:</p>

(19) מחוץ למחנה. שלא יכנסו לעזרה: כל הורג נפש. רצי מאיר אומר זהורג בדבר המקבל טומאה הכתוב מדבר ולמדך הכתוב שהכלי מטמא אדם בחצורי המת כאלו נוגע במת עצמו או יכול אפילו זרק בו חץ והרגו תלמוד לומר וכל הנוגע בחלל מקיש הורג לנוגע מה נוגע על ידי חצוריו אף הורג על ידי חצוריו (ספרי חקת קכו): תחחטאו. צמי נדה כדין שאר טמאי מתים שאף לדברי האומרים (יצמות ס, ב. סא, א) קצרי עוזדי גילולים אינן מטמאין צאהל שנאמר (יחזקאל לד, לא) ואתן לאני לאן מרעיתי אדם אתם קרויין אדם ואין עוזדי גילולים קרויין אדם. מודה הוא שהעוזדי גילולים מטמאין צמגע וצמגעא שלא נאמר אדם אלא אצל טומאת אהלים שנאמר (צמדבר יט, יד) אדם כי ימות צאהל: אהם ושביכם. לא שהנכרים מקבלין טומאה וצריכין הזאה אלא מה אדם צני צריח אף שצמס כשיצאו לצריח ויטמאו צריכין הזאה (ספרי קנו):

(20) וכל מעשה עזים. להציא כלי הקרנים והטלפים והעצמות (ת"כ. חולין כה, ז):

(21) ויאמר אלעזר הכהן וגו'. לפי שצא משה לכלל כעס צא לכלל טעות שנחלמו ממנו הלכות גיעולי נכרים וכן אתה מואל צשמיני למלואים שנאמר (ויקרא י, יז) ויקצוף (משה) על אלעזר ועל איתמר צא לכלל כעס צא לכלל טעות וכן (צמדבר כ, יא) צשמעו נא המורים ויך את הסלע על ידי הכעס טעה (ספרי טז): אשר צוה ד' וגו'. תלה ההוראה צרצו (שס):

(22) אך את הזהב וגו'. אף על פי שלא הזהיר לכס משה אלא על הלכות טומאה עוד יש להזהיר לכס על הלכות גיעול. ואף לשון מיעוט כלומר ממועטין אדם מלהשתמש בכלים אפילו לאחר טהרתן מטומאת המת עד שיטהרו מצליעת איסור נבלות. ורבותינו אמרו (יל"ש תשפ"ה) אף את הזהב לומר שצריך להעביר חלודה שלו קודם שיגיעלנו וזהו לשון אף שלא יהא שם חלודה אף המתכת יהיה כמות שהוא:

(23) כל דבר אשר יבא באש. לצלל צו כלום: תעבירו באש. כדרך ששמישו הגעלתו מה ששמישו על ידי חמין יגיעלנו צחמין ומה ששמישו על ידי כגון השפוד והאסכלה ילצנו צאור (ע"ז עה, ז): אך במי נדה יתחטא. לפי

24	And ye shall wash your clothes on the seventh day, and ye shall be clean, and afterward ye may come into the camp.	וְכַבְּסֶתֶם בְּגֵדֵיכֶם בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְטַהַרְתֶּם וְאַחֵר תָּבֹאוּ אֶל־הַמַּחֲנֶה: (ס)	וְתַחֲוִירוֹן לְבוּשֵׁיכֶם בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְטַהַרְתֶּם וְאַחֵר תָּבֹאוּ אֶל־הַמַּחֲנֶה: (ס)
25	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:	וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה לְמִימַר:
26	‘Take the sum of the prey that was taken, both of man and of beast, thou, and Eleazar the priest, and the heads of the fathers’ houses of the congregation;	שָׂא אֶת רֹאשׁ מַלְקוֹת הַשָּׂבִי בָאָדָם וּבְבִהֵמָה אֹתָהּ וְאַלְעֹזֶר הַכֹּהֵן וְרָאשֵׁי אֲבוֹת הָעֵדָה:	קְבִיל יֵת חֹשֶׁבֶן דְּבַרְתָּ שָׂבִי בָאָדָם וּבְבִהֵמָה אֹתָהּ וְאַלְעֹזֶר כֹּהֵנָא וְרִישֵׁי אֲבֹתָת כְּנִשְׁתָּא:
27	and divide the prey into two parts: between the men skilled in war, that went out to battle, and all the congregation;	וְחִצִּיתָ אֶת־הַמַּלְקוֹת בֵּין תַּפְשֵׁי הַמִּלְחָמָה הַיֵּצְאִים לְצָבָא וּבֵין כָּל־הָעֵדָה:	וְתַפְלִיג יֵת דְּבַרְתָּא בֵּין גֻּבְרֵי מְגִיחֵי קְרָבָא דְנִפְקוּ לְחִילָא וּבֵין כָּל כְּנִשְׁתָּא:
28	and levy a tribute unto the LORD of the men of war that went out to battle: one soul of five hundred, both of the persons, and of the beeves, and of the asses, and of the flocks;	וְהִרְמֵת מִכֶּסֶּס לַיהוָה מֵאֵת אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה הַיֵּצְאִים לְצָבָא אֶתְדַּן נֶפֶשׁ מִחֲמֵשׁ הַמֵּאוֹת מִן־הָאָדָם וּמִן־הַבָּקָר וּמִן־הַחֲמֹרִים וּמִן־הַצֹּאן:	וְתַפְרִישׁ נְסִיכָא קֳדָם יְיָ מִן גֻּבְרֵי מְגִיחֵי קְרָבָא דְנִפְקוּ לְחִילָא חֲדָא נֶפֶשָׁא מִחֲמִישׁ מֵאָה מִן אַנְשָׁא וּמִן תּוֹרֵי וּמִן חֲמֹרֵי וּמִן עֲנָא:
29	take it of their half, and give it unto Eleazar the priest, as a portion set apart for the LORD.	מִמַּחֲצִיתֶם תִּקְחוּ וְנִתְּנָה לְאַלְעֹזֶר הַכֹּהֵן תְּרוּמַת יְהוָה:	מִפְּלִגְתֵּיהוֹן תִּסְבוּן וְתִתְּנוּן לְאַלְעֹזֶר כֹּהֵנָא אֶפְרָשׁוּתָא קֳדָם יְיָ:
30	And of the children of Israel’s half, thou shalt take one drawn out of every fifty, of the persons, of the beeves, of the asses, and of the flocks, even of all the cattle, and give them unto the Levites, that keep the charge of the tabernacle of the LORD.	וּמִמַּחֲצִית בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל תִּקְחוּ אֶחָדוֹ אֶחָד מִן־הַחֲמִשִּׁים מִן־הָאָדָם מִן־הַבָּקָר מִן־הַחֲמֹרִים וּמִן־הַצֹּאן וְנִתְּנָה אֹתָם לְלוֹוִים שְׁמֹרֵי מִשְׁמֶרֶת מִשְׁכַּן יְהוָה:	וּמִפְּלִגְתֵּיהוֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תִּסְבּוּ חֲדָא דִּיתְחַד מִן חֲמִשִּׁין מִן אַנְשָׁא מִן תּוֹרֵי מִן חֲמֹרֵי וּמִן עֲנָא מִכָּל בְּעִירָא וְתִתְּנוּן יְתֵהוֹן לְלוֹוִיֵּי נְטָרֵי מִשְׁמֶרֶת מִשְׁכָּנָא דִּי:
31	And Moses and Eleazar the priest did as the LORD commanded Moses.	וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה וְאַלְעֹזֶר הַכֹּהֵן כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה:	וַעֲבַד מֹשֶׁה וְאַלְעֹזֶר כֹּהֵנָא כַּמָּא דְפִקִּיד יְיָ יְת מֹשֶׁה:

פשוטו חטוי זה לטהרו מטומאת מת אמר להם צריכין הכלים גיעול לטהרם מן האיסור וחטוי לטהרן מן הטומאה. ורבותינו דרשו (ס) מכאן שאף להכשירן מן האיסור הטעין טבילה לכלי מתכות ומי נדה הכתובים כאן דרשו מים הראויים לטבול צהם נדה. וכמה הם מ' סאה: וכל אשר לא יבא באש. כל דבר שאין תשמישו על ידי האור כגון כוסות וכלויות שמשמשין צונן ולא צלעו איסור: העבירו במים. מטבילו ודיו ודוקא כלי מתכות (ס):

(24) אל המחנה. למחנה שכניה שאין טמא מת טעון שילוח ממחנה לויה וממחנה ישראל (פסחים סו, ב):

(26) שא את ראש. קח את הששון:

(27) וחצית את המלקוח בין תפשי המלחמה וגו'. חציו לחלו וחציו לחלו:

32	Now the prey, over and above the booty which the men of war took, was six hundred thousand and seventy thousand and five thousand sheep,	וַיְהִי הַמִּלְקוֹחַ יְתֵר הַבָּזוּ אֲשֶׁר בָּזְזוּ עִם הַצָּבָא צֹאן שְׁש־מֵאוֹת אֶלֶף וְשִׁבְעִים וְחֲמִשָּׁת אֲלָפִים:	וְהָיָה דְּבִרְתָּא שְׂאָר בָּזָז דְּבִזּוּ עִמָּא דִּנְפְקוּ לְחִילָא עֲנָא שִׁית מֵאָה וְשִׁבְעִין וְחֲמִשָּׁא אֲלָפִין:
33	and threescore and twelve thousand beeves,	וּבִקָּר שְׁנַיִם וְשִׁבְעִים אֶלֶף:	וְתוֹרֵי שִׁבְעִין וְתָרִין אֲלָפִין:
34	and threescore and one thousand asses,	וְחֲמֹרִים אֶחָד וְשָׁשִׁים אֶלֶף:	וְחֲמֹרֵי שְׁתֵּין וְחָד אֲלָפִין:
35	and thirty and two thousand persons in all, of the women that had not known man by lying with him.	וּנְפֹשׁ אָדָם מִן־הַנָּשִׁים אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ מִשְׁכָּב זָכָר כָּל־נֶפֶשׁ שְׁנַיִם וְשָׁלֹשִׁים אֶלֶף:	וּנְפֹשָׁא דְּאִנְשָׁא מִן נְשִׂיא דְּלֹא יָדְעָא מִשְׁכָּבֵי דְּכּוּרָא כָּל נְפֹשָׁתָא תְּלָתִין וְתָרִין אֲלָפִין:
36	And the half, which was the portion of them that went out to war, was in number three hundred thousand and thirty thousand and seven thousand and five hundred sheep.	וַתְּהִי הַמִּחְצָה חֶלֶק הַיָּצְאִים בַּצָּבָא מִסֵּפֶר הַצֹּאן שְׁלֹשׁ־מֵאוֹת אֶלֶף וְשָׁלֹשִׁים אֶלֶף וְשִׁבְעֵת אֲלָפִים וְחֲמִשׁ מֵאוֹת:	וְהָיָה פְּלִגּוּתָא חוּלְק גּוֹבְרִיָּא דִּנְפְקוּ לְחִילָא מִנֵּן עֲנָא תְּלָת מֵאָה וְתְּלָתִין וְשִׁבְעָא אֲלָפִין וְחֲמִישׁ מֵאָה:
37	And the LORD's tribute of the sheep was six hundred and threescore and fifteen.	וַיְהִי הַמָּכֶס לַיהוָה מִן־הַצֹּאן שֵׁשׁ מֵאוֹת חֲמִשׁ וְשִׁבְעִים:	וְהָיָה נְסִיבָא קָדָם יְיָ מִן עֲנָא שִׁית מֵאָה וְשִׁבְעִין וְחֲמִישׁ:
38	And the beeves were thirty and six thousand, of which the LORD's tribute was threescore and twelve.	וְהַבִּקָּר שֵׁשָׁה וְשָׁלֹשִׁים אֶלֶף וּמִכְסֵם לַיהוָה שְׁנַיִם וְשִׁבְעִים:	וְתוֹרֵי תְּלָתִין וְשִׁשָּׁא אֲלָפִין וּנְסִיבָהוּן קָדָם יְיָ שִׁבְעִין וְתָרִין:
39	And the asses were thirty thousand and five hundred, of which the LORD's tribute was threescore and one.	וְחֲמֹרִים שְׁלֹשִׁים אֶלֶף וְחֲמִשׁ מֵאוֹת וּמִכְסֵם לַיהוָה אֶחָד וְשָׁשִׁים:	וְחֲמֹרֵי תְּלָתִין אֲלָפִין וְחֲמִישׁ מֵאָה וּנְסִיבָהוּן קָדָם יְיָ שְׁתֵּין וְחָד:
40	And the persons were sixteen thousand, of whom the LORD's tribute was thirty and two persons.	וּנְפֹשׁ אָדָם שֵׁשָׁה עָשָׂר אֶלֶף וּמִכְסֵם לַיהוָה שְׁנַיִם וְשָׁלֹשִׁים נֶפֶשׁ:	וּנְפֹשָׁא דְּאִנְשָׁא שְׁתַּת עָשָׂר אֲלָפִין וּנְסִיבָהוּן קָדָם יְיָ תְּלָתִין וְתָרִין נֶפֶשׁ:
41	And Moses gave the tribute, which was set apart for the LORD, unto Eleazar the priest, as the LORD commanded Moses.	וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת־מִכְסֵּי תְּרוּמַת יְהוָה לְאַלְעָזָר כֹּהֵנָּה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה:	וַיִּהְיֶה מֹשֶׁה יָת נְסִיב אֶפְרָשׁוּתָא קָדָם יְיָ לְאַלְעָזָר כֹּהֵנָּא כַּמָּא דְּפָשִׁיד יְיָ יָת מֹשֶׁה:

(32) ויהי המלקוח יתר הבז. לפי שלא נטוו להריס מכס מן המטלטלין אלא מן המלקוח כתב את הלשון הזה ויהי המלקוח שצא לכלל חלוקה ולכלל מכס שהיה עודף על צו המטלטלין אשר בזו עש הצבא איש לו ולא צא לכלל חלוקה מספר הצאן וגו':

42	And of the children of Israel's half, which Moses divided off from the men that warred—	וממחצית בני ישראל אשר חצה משה מן המלחמים החיילים:	חמישי
43	now the congregation's half was three hundred thousand and thirty thousand and seven thousand and five hundred sheep,	ותהי מחצת העדה מן הצאן שלש מאות אלף ושלשים אלף שבעת אלפים וחמש מאות:	43
44	and thirty and six thousand beees,	ובקר ששה ושלשים אלף:	44
45	and thirty thousand and five hundred asses,	וחמרים שלשים אלף וחמש מאות:	45
46	and sixteen thousand persons—	ונפיש אדם ששה עשר אלף:	46
47	even of the children of Israel's half, Moses took one drawn out of every fifty, both of man and of beast, and gave them unto the Levites, that kept the charge of the tabernacle of the LORD; as the LORD commanded Moses.	ויקח משה ממחצת בני ישראל את האחוז אחד מן החמשים מן האדם ומן בהמה ויתן אתם ללוים שמרי משמרת משכן יהוה כאשר צוה יהוה את משה:	47
48	And the officers that were over the thousands of the host, the captains of thousands, and the captains of hundreds, came near unto Moses;	ויקרב אל משה הפקדים אשר לאלפי הצבא שרי האלפים ושרי המאות:	48
49	and they said unto Moses: 'Thy servants have taken the sum of the men of war that are under our charge, and there lacketh not one man of us.	ויאמרו אל משה עבדיך נשאו את ראש אנשי המלחמה אשר בידנו ולא נפקד ממנו איש:	49
50	And we have brought the LORD's offering, what every man hath gotten, of jewels of gold, armlets, and bracelets, signet-rings, ear-rings, and girdles, to make atonement for our souls before the LORD.'	ונקרב את קרבן יהוה איש אשר מצא כלי זהב אצעתה וצמיד טבעת עגיל וכומז לכפר על נפשתינו לפני יהוה:	50

(42) וממחצית בני ישראל אשר חצה משה. לעדה. והוציאה להם מן האנשים המלחמים:

(43) ותהי מחצת העדה. כן וכך:

(47) ויקח משה וגו':

(48) הפקודים. הממונים:

(49) ולא נפקד. ולא נחסר ומרגומו ולא שגא חף הוא בלשון חסרון כמו (בראשית לא, לט) אנכי אחטנה תרגומו דהוה שגיא ממניגא וכן (שמואל א כ, יח) כי יפקד מושבך. יחסר מקום מושבך. איש הרגיל ליטב שם וכן (שם כז) ויפקד מקום דוד. נחסר מקומו ואין איש יושב שם:

51	And Moses and Eleazar the priest took the gold of them, even all wrought jewels.	וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶת-הַזָּהָב מֵאַתָּם כָּל כְּלֵי מַעֲשֶׂה: וַיִּסֹּב מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר כֹּהֲנָא יְת דְּהָבָא מִנְהוֹן כָּל מָאן דְּעוֹבְדָא:	51
52	And all the gold of the gift that they set apart for the LORD, of the captains of thousands, and of the captains of hundreds, was sixteen thousand seven hundred and fifty shekels.—	וַיְהִי כָל-זָהָב הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר הָרִימוּ לַיהוָה שֵׁשֶׁה עָשָׂר אֶלֶף שֶׁבַע-מֵאוֹת וּחֲמִשִּׁים שֶׁקֶל מֵאֵת שָׂרֵי הָאֲלָפִים וּמֵאֵת שָׂרֵי הַמֵּאוֹת:	52
53	For the men of war had taken booty, every man for himself.—	וַיִּבְרִין דְּחִילָא בִּזּוּ גִבֹּר לַנַּפְשִׁיה:	53
54	And Moses and Eleazar the priest took the gold of the captains of thousands and of hundreds, and brought it into the tent of meeting, for a memorial for the children of Israel before the LORD.	וַיִּקַּח מֹשֶׁה וְאֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶת-הַזָּהָב מֵאֵת שָׂרֵי הָאֲלָפִים וּמֵאֵת שָׂרֵי הָאֲלָפִים וַיָּבִיאוּ אֹתוֹ אֶל-אֹהֶל מוֹעֵד וַיָּכֻרוּן לִבְנֵי-יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי יְהוָה: (פ)	54
XXXII	Now the children of Reuben and the children of Gad had a very great multitude of cattle; and when they saw the land of Jazer, and the land of Gilead, that, behold, the place was a place for cattle,	וַבְּעִיר סִגִּי הָיָה לִבְנֵי רְאוּבֵן וּלִבְנֵי גָד תַּקִּיף לַחֲדָא וַחֲזוּ יְת אֶרֶע יַעֲזָר וַיְת אֶרֶע גִּלְעָד וְהָא אַתְרָא אַתְר כְּשֶׁר לְבֵית בְּעִיר:	ששי (שלישי) כט
2	the children of Gad and the children of Reuben came and spoke unto Moses, and to Eleazar the priest, and unto the princes of the congregation, saying:	וַיָּבֹאוּ בְנֵי-גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן וַיֹּאמְרוּ אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶל-נְשִׂאֵי הָעֵדָה לֵאמֹר:	2
3	‘Ataroth, and Dibon, and Jazer, and Nimrah, and Heshbon, and Elealeh, and Sebam, and Nebo, and Beon,	עַטְרוֹת וְדִיבֹן וַיַּעֲזָר וְנִמְרָה וְחֶשְׁבֹן וְאֶלְעָלָה וְשִׁבְם וְנָבו וְבִעֵן:	3
4	the land which the LORD smote before the congregation of Israel, is a land for cattle, and thy servants have cattle.’	אֶרֶעָא דְּמִחָא יְיָ יְת יְתִבְהָא קֳדָם כְּנִשְׁתָּא דִּישְׂרָאֵל אֶרֶע כְּשָׂרָא לְבֵית בְּעִיר הִיא וְלַעֲבָדֶיךָ אֵית בְּעִיר:	4

(50) אצטעה. אלו נמידים של רגל: וצמיד. של יד: עגיל. נזמיון: וכמו. דפוס של בית הרחם לכפר על הרהור הלג של צנות מדין:
(3) עטרוות ודיבון וגו'. מארץ סיחון ועוג היו:

<p>5 And they said: 'If we have found favour in thy sight, let this land be given unto thy servants for a possession; bring us not over the Jordan.'</p>	<p>וַיֹּאמְרוּ אִם-מִצָּאנוּ חֵן בְּעֵינֶיךָ וַיֵּן אֶת-הָאָרֶץ הַזֹּאת לַעֲבָדֶיךָ לְאֻחֻזָּה אֶל-תַּעֲבֹרֵנוּ אֶת-הַיַּרְדֵּן:</p>	<p>5 וַיֹּאמְרוּ אִם-מִצָּאנוּ חֵן בְּעֵינֶיךָ וַיֵּן אֶת-הָאָרֶץ הַזֹּאת לַעֲבָדֶיךָ לְאֻחֻזָּה אֶל-תַּעֲבֹרֵנוּ אֶת-הַיַּרְדֵּן:</p>
<p>6 And Moses said unto the children of Gad and to the children of Reuben: 'Shall your brethren go to the war, and shall ye sit here?'</p>	<p>וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְבְנֵי-גָד וּלְבְנֵי רְאוּבֵן הָאֲחִיכֶם יֵבֹאוּ לְמַלְחָמָה וְאַתֶּם תֵּשְׁבוּ פֹה:</p>	<p>6 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְבְנֵי-גָד וּלְבְנֵי רְאוּבֵן הָאֲחִיכֶם יֵבֹאוּ לְמַלְחָמָה וְאַתֶּם תֵּשְׁבוּ פֹה:</p>
<p>7 And wherefore will ye turn away the heart of the children of Israel from going over into the land which the LORD hath given them?</p>	<p>וְלָמָּה (כִּי תִנְאוּן) [קִי תִנְאוּן] אֶת-לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵעֲבֹר אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-נָתַן לָהֶם יְהוָה:</p>	<p>7 וְלָמָּה (כִּי תִנְאוּן) [קִי תִנְאוּן] אֶת-לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵעֲבֹר אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-נָתַן לָהֶם יְהוָה:</p>
<p>8 Thus did your fathers, when I sent them from Kadesh-barnea to see the land.</p>	<p>כֹּה עָשׂוּ אֲבֹתֵיכֶם בְּשַׁלְּחִי אֹתָם מִקֶּדֶשׁ בְּרַנֶּעַ לִרְאוֹת אֶת-הָאָרֶץ:</p>	<p>8 כֹּה עָשׂוּ אֲבֹתֵיכֶם בְּשַׁלְּחִי אֹתָם מִקֶּדֶשׁ בְּרַנֶּעַ לִרְאוֹת אֶת-הָאָרֶץ:</p>
<p>9 For when they went up unto the valley of Eshcol, and saw the land, they turned away the heart of the children of Israel, that they should not go into the land which the LORD had given them.</p>	<p>וַיַּעֲלוּ עַד-נַחַל אֶשְׁכּוֹל וַיֵּרְאוּ אֶת-הָאָרֶץ וַיָּנִיאוּ אֶת-לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִבְלִיתִי-בָא אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-נָתַן לָהֶם יְהוָה:</p>	<p>9 וַיַּעֲלוּ עַד-נַחַל אֶשְׁכּוֹל וַיֵּרְאוּ אֶת-הָאָרֶץ וַיָּנִיאוּ אֶת-לֵב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִבְלִיתִי-בָא אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-נָתַן לָהֶם יְהוָה:</p>
<p>10 And the LORD's anger was kindled in that day, and He swore, saying:</p>	<p>וַיִּחַר-אַף יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּשָּׁבַע לֵאמֹר:</p>	<p>10 וַיִּחַר-אַף יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּשָּׁבַע לֵאמֹר:</p>
<p>11 Surely none of the men that came up out of Egypt, from twenty years old and upward, shall see the land which I swore unto Abraham, unto Isaac, and unto Jacob; because they have not wholly followed Me;</p>	<p>אִם-יִרְאוּ הָאֲנָשִׁים הָעֹלִים מִמִּצְרַיִם מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה אֶת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב כִּי לֹא-מָלְאוּ אַחֲרַי:</p>	<p>11 אִם-יִרְאוּ הָאֲנָשִׁים הָעֹלִים מִמִּצְרַיִם מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה אֶת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב כִּי לֹא-מָלְאוּ אַחֲרַי:</p>
<p>12 save Caleb the son of Jephunneh the Kenizzite, and Joshua the son of Nun; because they have wholly followed the LORD.</p>	<p>בְּלִיתִי כָלֵב בֶּן-יִפְנֶה הַקִּנִּזִּי וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נּוּן אֲחֵרֵי בְּתֵר דַּחֲלָתָא דִּי:</p>	<p>12 בְּלִיתִי כָלֵב בֶּן-יִפְנֶה הַקִּנִּזִּי וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נּוּן אֲחֵרֵי בְּתֵר דַּחֲלָתָא דִּי:</p>

(6) האחיכם. לשון תמיהה הוא:

(7) ולמה תניאון. תסירו ותמניעו לצם מעצור שיהיו סבורים שאתם יראים לעצור מפני המלחמה וחוזק הערים והעם:

(8) מקדש ברנע. כך שמה ושני קדש היו:

(12) הקנזי. חורגו של קנז היה וילדה לו אמו של כלז את עתניאל (סוטה יא, ז):

13 And the LORD's anger was kindled against Israel, and He made them wander to and fro in the wilderness forty years, until all the generation, that had done evil in the sight of the LORD, was consumed.	וַיִּחַר־אַף יְהוָה בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּנְעַם בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה עַד־הֵם כָּל־הַדּוֹר הָעֹשֶׂה הָרָע בְּעֵינֵי יְהוָה׃	13 וַיִּחַר־אַף יְהוָה בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּנְעַם בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה עַד־הֵם כָּל־הַדּוֹר הָעֹשֶׂה הָרָע בְּעֵינֵי יְהוָה׃
14 And, behold, ye are risen up in your fathers' stead, a brood of sinful men, to augment yet the fierce anger of the LORD toward Israel.	וְהִנֵּה קָמְתֶם תַּחַת אֲבֹתֵיכֶם וְהָא קָמְתוּן בְּתֵר אֲבֹתְהֶכֹן תִּלְמִידֵי גִוְבְרָא חֵיִיבָא לְאוֹסָפָא עוֹד עַל תִּקּוּף רוּגְזָא דִּי לְיִשְׂרָאֵל׃	14 וְהִנֵּה קָמְתֶם תַּחַת אֲבֹתֵיכֶם וְהָא קָמְתוּן בְּתֵר אֲבֹתְהֶכֹן תִּלְמִידֵי גִוְבְרָא חֵיִיבָא לְאוֹסָפָא עוֹד עַל תִּקּוּף רוּגְזָא דִּי לְיִשְׂרָאֵל׃
15 For if ye turn away from after Him, He will yet again leave them in the wilderness; and so ye will destroy all this people.'	אֲרִי תַתּוּבּוּן מִבְּתֵר דְּחִלְתִּיה וְיוֹסִיף עוֹד לְאוֹחֲרוֹתְהוֹן בַּמִּדְבָּרָא וְתַחֲבִלוּן לְכָל עַמָּא הָדִין׃	15 כִּי תִשׁוּבוּן מֵאַחֲרָיו וְיֹסֵף עוֹד לְהַנִּיחוֹ בַּמִּדְבָּר וְשַׁחַתֶּם לְכָל־הָעָם הַזֶּה׃ (ס)
16 And they came near unto him, and said: 'We will build sheepfolds here for our cattle, and cities for our little ones;	וַיָּקִיבוּ לְוֹתִיה וַאֲמָרוּ חֲטָרִין דְּעָאן נִבְנִי לְבִעִירָא הָכָא וְקָרוּן לְטַפְלָא׃	16 וַיִּגָּשׁוּ אֵלָיו וַיֹּאמְרוּ גִדְרֹת צֹאן נִבְנֶה לְמִקְנֵנוּ פֹה וְעָרִים לְטַפְּנוּ׃
17 but we ourselves will be ready armed to go before the children of Israel, until we have brought them unto their place; and our little ones shall dwell in the fortified cities because of the inhabitants of the land.	וַאֲנַחְנָא נִזְדַּרְזִי מִבְּעִין קָדָם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַד דְּנַעֲלִינוּן לְאַתְרֵהוֹן וְיִתִּיב טַפְלָא בְּקָרוּן פְּרִיכָן מִן קָדָם יִתְּבֵי אֲרַעָא׃	17 וַאֲנַחְנוּ נַחֲלִץ חֲשִׁים לִפְנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עַד אֲשֶׁר אִם־הִבִּיאֲנָם אֶל־מְקוֹמָם וְיֹשֵׁב טַפְּנוּ בְּעָרֵי הַמְּבָצָר מִפְּנֵי יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ׃
18 We will not return unto our houses, until the children of Israel have inherited every man his inheritance.	לֹא נָתוּב לְבֵיתָא עַד דְּיִחְסְנוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גְּבֵר אַחְסָנְתִּיה׃	18 לֹא נָשׁוּב אֶל־בְּתֵינוּ עַד הַתְּנַחֲלִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ נַחֲלָתוֹ׃
19 For we will not inherit with them on the other side of the Jordan, and forward, because our inheritance is fallen to us on this side of the Jordan eastward.'	אֲרִי לֹא נַחְסִין עִמָּהוֹן מַעְבְּרָא לִירְדָּנָא וְלַחֲלָאָה אֲרִי קַבִּילָא אַחְסָנְתָא לָנָא מַעְבְּרָא לִירְדָּנָא מִדְּנַחָא׃	19 כִּי לֹא נִנְחֹל אִתָּם מֵעֶבֶר לַיַּרְדֵּן וְלַחֲלָאָה כִּי בָּאָה נַחֲלָתֵנוּ אֵלֵינוּ מֵעֶבֶר הַיַּרְדֵּן מִזְרָחָה׃ (פ)

(13) וינעם. ויטלטלם. מן נע ונד (ס"א וטלטלם צנע ונד):

(14) לספוח. כמו (ישעיה כט, א) ספו שנה על שנה (ירמיה ז, כא) עולותיכם ספו וגו' לשון חוספת:

(16) נבנה למקננו פה. חסידים היו על ממונם יותר מצניהם וצנותיהם שהקדימו מקניהם לטפם. אמר להם לא כן עשו העיקר עיקר והטפל טפל צנו לכם מחלה ערים לטפכם ואחר כך גדרות ללאנכם (תנחומא ז):

(17) ואנחנו נחלץ חשים. מזדיין מהירים כמו (ישעיה ח, א) מהר שלל חש צו (שם ה, יט) ימהר יחשה: לפני בני ישראל. צראשי גייסות. מתוך שגבורים היו. שכן נאמר בגד (דברים לג, כ) וטרף זרוע אף קדקד ואף משה חזר ופירש להם צאלה הדברים (שם ג, יח) ואזו אתכם צעת ההיא וגו' חלוצים תעזרו לפני אחיכם בני ישראל כל בני חיל. וציריחו כחיצ (יהושע ו, יג) והחלוץ הולך לפניו זה ראובן וגד שקיימו תנאם: וישב טפנו. צעודנו אלל אחינו: בערי המבצר. שנגנה עכשיו:

(19) מעבר לירדן וגו'. צעזר המערבי: כי באה נחלתנו. כנר קצלנוה צעזר המזרחי:

20	And Moses said unto them: 'If ye will do this thing: if ye will arm yourselves to go before the LORD to the war,	וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מֹשֶׁה אִם-תַּעֲשׂוּן אֶת-הַדָּבָר הַזֶּה אִם-תַּחֲלִצֻוּ לִפְנֵי יְהוָה לַמִּלְחָמָה:	וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם מֹשֶׁה אִם-תַּעֲשׂוּן אֶת-הַדָּבָר הַזֶּה אִם-תַּחֲלִצֻוּ לִפְנֵי יְהוָה לַמִּלְחָמָה:	שביעי (רביעי)
21	and every armed man of you will pass over the Jordan before the LORD, until He hath driven out His enemies from before Him,	וְעָבַר לָכֶם כָּל-חֵלּוּץ אֶת-הַיַּרְדֵּן לִפְנֵי יְהוָה עַד הוֹרִישׁוּ אֶת-אֹיְבָיו מִפְּנֵיו:	וְעָבַר לָכֶם כָּל-חֵלּוּץ אֶת-הַיַּרְדֵּן לִפְנֵי יְהוָה עַד הוֹרִישׁוּ אֶת-אֹיְבָיו מִפְּנֵיו:	21
22	and the land be subdued before the LORD, and ye return afterward; then ye shall be clear before the LORD, and before Israel, and this land shall be unto you for a possession before the LORD.	וְנִכְבְּשָׁה הָאָרֶץ לִפְנֵי יְהוָה וְאַחֵר תָּשָׁבוּ וְהָיִיתֶם נְקִיִּם מִיְּהוָה וּמִיִּשְׂרָאֵל וְהָיְתָה הָאָרֶץ הַזֹּאת לָכֶם לְאֻחֻזָּה לִפְנֵי יְהוָה:	וְנִכְבְּשָׁה הָאָרֶץ לִפְנֵי יְהוָה וְאַחֵר תָּשָׁבוּ וְהָיִיתֶם נְקִיִּם מִיְּהוָה וּמִיִּשְׂרָאֵל וְהָיְתָה הָאָרֶץ הַזֹּאת לָכֶם לְאֻחֻזָּה לִפְנֵי יְהוָה:	22
23	But if ye will not do so, behold, ye have sinned against the LORD; and know ye your sin which will find you.	וְאִם לֹא תַעֲשׂוּן כֵּן הִנֵּה חַטָּאתְכֶם לִיהוָה וְדַעוּ חַטָּאתְכֶם אֲשֶׁר תִּמְצָא אֶתְכֶם:	וְאִם לֹא תַעֲשׂוּן כֵּן הִנֵּה חַטָּאתְכֶם לִיהוָה וְדַעוּ חַטָּאתְכֶם אֲשֶׁר תִּמְצָא אֶתְכֶם:	23
24	Build you cities for your little ones, and folds for your sheep; and do that which hath proceeded out of your mouth.'	בְּנוּ-לָכֶם עָרִים לְטַפְּכֶם וּגְדָרֹת לְצֹנְאֲכֶם וְהִיצֵא מִפִּיכֶם תַּעֲשׂוּ:	בְּנוּ-לָכֶם עָרִים לְטַפְּכֶם וּגְדָרֹת לְצֹנְאֲכֶם וְהִיצֵא מִפִּיכֶם תַּעֲשׂוּ:	24
25	And the children of Gad and the children of Reuben spoke unto Moses, saying: 'Thy servants will do as my lord commandeth.	וַיֹּאמֶר בְּנֵי-גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר עֲבָדֶיךָ יַעֲשׂוּ כַּאֲשֶׁר אָדָנִי מֻצָּוָה:	וַיֹּאמֶר בְּנֵי-גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר עֲבָדֶיךָ יַעֲשׂוּ כַּאֲשֶׁר אָדָנִי מֻצָּוָה:	25
26	Our little ones, our wives, our flocks, and all our cattle, shall be there in the cities of Gilead;	טַפֵּנוּ נְשֵׁינוּ מִקְנֵנוּ וְכָל-בְּהֶמְתָּנוּ יְהִיוּ-שָׁם בְּעָרֵי הַגִּלְעָד:	טַפֵּנוּ נְשֵׁינוּ מִקְנֵנוּ וְכָל-בְּהֶמְתָּנוּ יְהִיוּ-שָׁם בְּעָרֵי הַגִּלְעָד:	26
27	but thy servants will pass over, every man that is armed for war, before the LORD to battle, as my lord saith.'	וְעֲבָדֶיךָ יַעֲבֹרוּ כָל-חֵלּוּץ צָבָא לִפְנֵי יְהוָה לַמִּלְחָמָה כַּאֲשֶׁר אָדָנִי דִּבֶּר:	וְעֲבָדֶיךָ יַעֲבֹרוּ כָל-חֵלּוּץ צָבָא לִפְנֵי יְהוָה לַמִּלְחָמָה כַּאֲשֶׁר אָדָנִי דִּבֶּר:	27

(24) לצנאכם. תיבה זו מגזרת (תהלים ח, ח) צנה ואלפים כלם. שאין צו אל"ף מפסיק בין נו"ן לזד"י ואל"ף שצא כאן אחר הנו"ן במקום ה"א של צנה הוא. מיסודו של רבי משה הדרשן למדתי כן: והיציא מפיכם תעשו. לגזרה. שקצלתם עליכם לעבור למלחמה עד כדוש וחלוק שמה לא בקש מהם אלא ונכבשה ואחר תשובו והם קצלו עליהם עד התנחל הרי הוסיפו להמנע כשע שחלקו וכן עשו: (25) ויאמר בני גד. כולם כאיש אחד:

28	So Moses gave charge concerning them to Eleazar the priest, and to Joshua the son of Nun, and to the heads of the fathers' houses of the tribes of the children of Israel.	28 וַיִּצַו לָהֶם מֹשֶׁה אֶת אֱלֻעֶזֶר הַכֹּהֵן וְאֶת יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נּוּן וְאֶת-רָאשֵׁי אֲבוֹת הַמִּטּוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל:
29	And Moses said unto them: 'If the children of Gad and the children of Reuben will pass with you over the Jordan, every man that is armed to battle, before the LORD, and the land shall be subdued before you, then ye shall give them the land of Gilead for a possession;	29 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲלֵהֶם אִם-יַעֲבֹרוּ בְנֵי-גָד וּבְנֵי-רְאוּבֵן אִתְּכֶם אֶת-הַיַּרְדֵּן כָּל-חַלּוּץ לְמַלְחָמָה לִפְנֵי יְהוָה וְנִכְבְּשָׁה הָאָרֶץ לִפְנֵיכֶם וְנָתַתֶּם לָהֶם אֶת-אֶרֶץ הַגִּלְעָד לְאֻחֻזָּה:
30	but if they will not pass over with you armed, they shall have possessions among you in the land of Canaan.'	30 וְאִם-לֹא יַעֲבֹרוּ חַלּוּצִים אִתְּכֶם וְנֹאחֲזוּ בְּתוֹכְכֶם בְּאֶרֶץ כְּנָעַן:
31	And the children of Gad and the children of Reuben answered, saying: 'As the LORD hath said unto thy servants, so will we do.	31 וַיַּעֲנוּ בְנֵי-גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן לֵאמֹר אֵת אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֵל-עַבְדֶּיךָ כֹּן נַעֲשֶׂה:
32	We will pass over armed before the LORD into the land of Canaan, and the possession of our inheritance shall remain with us beyond the Jordan.'	32 נַחֲנוּ נַעֲבֹר חַלּוּצִים לִפְנֵי יְהוָה אֶרֶץ כְּנָעַן וְאַתָּנוּ אֻחֻזַּת נַחֲלָתָנוּ מֵעַבְרַת לַיַּרְדֵּן:
33	And Moses gave unto them, even to the children of Gad, and to the children of Reuben, and unto the half-tribe of Manasseh the son of Joseph, the kingdom of Sihon king of the Amorites, and the kingdom of Og king of Bashan, the land, according to the cities thereof with their borders, even the cities of the land round about.	33 וַיִּתֵּן לָהֶם מֹשֶׁה לִבְנֵי-גָד וּלְבְנֵי רְאוּבֵן וּלְחֻצֵּי שִׁבְטֹ מְנַשֶּׁה בֶּן-יוֹסֵף אֶת-מַמְלַכַּת סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֲמֹרִי וְאֶת-מַמְלַכַּת עֹג מֶלֶךְ בָּשָׁן הָאָרֶץ לְעִרְיָהּ בְּגִבְלֹת עָרֵי הָאָרֶץ סָבִיב:
34	And the children of Gad built Dibon, and Ataroth, and Aroer;	34 וַיְבִנּוּ בְנֵי-גָד אֶת-דִּיבּוֹן וְאֶת-עַטְרֹת וְאֶת עֲרֹעֵר:
35	and Atroth-shophan, and Jazer, and Jogbehah;	35 וְאֶת-עַטְרֹת שׁוֹפָן וְאֶת-יַעֲזֵר וַיִּגְבְּהָהּ:

(28) ויצו להם. כמו עליהם ועל תנאם מינה אלעזר ויהושע. כמו (שמות יד, יד) ה' ילחם לכם:

(32) ואתנו אחוזת נחלתנו. כלומר צידנו וצרותנו מהי אחוזת נחלתנו מעבר הזה:

36	and Beth-nimrah, and Beth-haran; fortified cities, and folds for sheep.	וְאֶת־בֵּית נִמְרָה וְאֶת־בֵּית הָרָן עָרֵי מִבְצָר וְגִדְרֹת צֹאן:	וְיֵת בֵּית נִמְרָה וְיֵת בֵּית הָרָן קָרְוִין כְּרִיכָן וְחֻטְרִין דְּעֹאן:
37	And the children of Reuben built Heshbon, and Elealeh, and Kiriathaim;	וּבְנֵי רְאוּבֵן בָּנוּ אֶת־חֶשְׁבֹן וְאֶת־אֶלְעָלָא וְאֶת קִרְיַתַּיִם:	וּבְנֵי רְאוּבֵן בָּנוּ יֵת חֶשְׁבֹן וְיֵת אֶלְעָלָא וְיֵת קִרְיַתַּיִם:
38	and Nebo, and Baal-meon—their names being changed—and Sibmah; and gave their names unto the cities which they builded.	וְאֶת־נְבוֹ וְאֶת־בְּעֵל מְעֹן וְאֶת־שִׁבְמָה וַיִּקְרְאוּ בְּשֵׁמֹת אֶת־שְׁמוֹת הָעָרִים אֲשֶׁר בָּנוּ:	וְיֵת נְבוֹ וְיֵת בְּעֵל מְעֹן מְקָפָן שְׁמָהֶן וְיֵת שִׁבְמָה וַיִּקְרְאוּ בְּשֵׁמָהֶן יֵת שְׁמָהֶת קָרְוִיָא דְּבָנוּ:
39	And the children of Machir the son of Manasseh went to Gilead, and took it, and dispossessed the Amorites that were therein.	וַיֵּלְכוּ בְנֵי מָכִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה גִלְעָדָה וַיִּלְכְּדָהּ וַיּוֹרֶשׁ אֶת־הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר־בָּהּ:	וַאֲזָלוּ בְנֵי מָכִיר בֶּר מְנַשֶּׁה גִלְעָדָה וַיִּכְבְּשׁוּהָ וַתִּרְיֵד יֵת אֱמֹרִיָא דְּבָהּ:
40	And Moses gave Gilead unto Machir the son of Manasseh; and he dwelt therein.	וַיִּתֵּן מֹשֶׁה אֶת־גִּלְעָד לְמָכִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה וַיָּשָׁב בָּהּ:	וַיֵּהֵב מֹשֶׁה יֵת גִּלְעָד לְמָכִיר בֶּר מְנַשֶּׁה וַיִּתֵּיב בָּהּ:
41	And Jair the son of Manasseh went and took the villages thereof, and called them Havvoth-jair.	וַיָּאִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה הֶלֶךְ וַיִּלְכֹּד אֶת־חֻתִּיָּהֶם וַיִּקְרָא אֹתָהֶן חֹת יָאִיר:	וַיָּאִיר בֶּר מְנַשֶּׁה אֶזֶל וַיִּכְבֹּשׁ יֵת כְּפָרְנִיָּהוּ וַיִּקְרָא יֵתָהוּן כְּפָרְנִי יָאִיר:
42	And Nobah went and took Kenath, and the villages thereof, and called it Nobah, after his own name.	וְנָבַח הֶלֶךְ וַיִּלְכֹּד אֶת־קִנְתָּה וַיִּקְרָא לָהּ נָבַח בְּשֵׁמוֹ: (פ)	וְנָבַח אֶזֶל וַיִּכְבֹּשׁ יֵת קִנְתָּה וְיֵת כְּפָרְנִיָּהוּ וַיִּקְרָא לָהּ נָבַח בְּשֵׁמִיהּ:

The Haftarah is Jeremiah 1:1 – 2:3 on page 203. This Haftara is always read the first Shabbat after the 17th of Tammuz.

XXXIII	These are the stages of the children of Israel, by which they went forth out of the land of Egypt by their hosts under the hand of Moses and Aaron.	אֵלֶּה מַסְעֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יֵצְאוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְצִבְאוֹתָם בְּיַד־מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן:	מַסְעֵי ל
		אֵלֶּה מַסְעֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יֵצְאוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְצִבְאוֹתָם בְּיַד־מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן:	

- (36) ערי מבצר וגדרות צאן. זה סוף הפסוק מוסב על תחלת הענין ויצנו בני גד את הערים הללו להיות ערי מבצר וגדרות לאן:
- (38) ואת נבו ואת בעל מעון מוסבת שם. נבו ובעל מעון שמות עבודת אלילים הם והיו האמוריים קורים עריהם על שם עבודת אלילים שלהם וצני ראובן הסב את שמות לשמות אחרים וזהו מוסבות שם נבו ובעל מעון מוסבות לשם אחר: ואת שבמה. צנו שבמה והיא שצם האמורה למעלה (לעיל ג):
- (39) ויורש. כתר גומו ותרין. שתיצת רי"ש משמשת שתי חלוקות לשון ירושה ולשון הורשה שהוא טירוד ותרין:
- (41) חותיהם. כפרניהון: ויקרא אתהון חות יאיר. לפי שלא היו לו צנים קראם בשמו לזכרון:
- (42) ויקרא לה נבחה. לה אינו מפיך ה"א וראיתי ציסודו של רבי משה הדורשן לפי שלא נתקיים לה שם זה לפיכך הוא רפה. שמשמע מדרכו כמו לא. ותמהני מה ידרוש בשתי תיבות הדומות לה (רות ג, יד) ויאמר לה צועז (זכריה ה, יא) לצנות לה בית:
- (1) אלה מסעי. למה נכתבו המסעות הללו. להודיע חסדיו של מקום. שאף על פי שגזר עליהם לטלטלם ולהניעם במדבר לא

2 And Moses wrote their goings forth, stage by stage, by the commandment of the LORD; and these are their stages at their goings forth.	וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת־מוֹצְאֵיהֶם לְמַסְעֵיהֶם עַל־פִּי יְהוָה וְאֵלֶּה מַסְעֵיהֶם לְמוֹצְאֵיהֶם: וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה יֵת מַפְקְנֵיהוֹן לְמַטְלֵיהוֹן עַל מִימְרָא דִּי וְאֵלִין מַטְלֵיהוֹן לְמַפְקְנֵיהוֹן:	2 וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת־מוֹצְאֵיהֶם לְמַסְעֵיהֶם עַל־פִּי יְהוָה וְאֵלֶּה מַסְעֵיהֶם לְמוֹצְאֵיהֶם:
3 And they journeyed from Rameses in the first month, on the fifteenth day of the first month; on the morrow after the passover the children of Israel went out with a high hand in the sight of all the Egyptians,	וַיִּסְעוּ מֵרַעְמֶסֶס בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן מִמַּחֲרַת הַפֶּסַח יֵצְאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּיָד רָמָה לְעֵינֵי כָל־מִצְרָיִם: וַיִּסְעוּ מֵרַעְמֶסֶס בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן מִמַּחֲרַת הַפֶּסַח יֵצְאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּיָד רָמָה לְעֵינֵי כָל־מִצְרָיִם:	3 וַיִּסְעוּ מֵרַעְמֶסֶס בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן מִמַּחֲרַת הַפֶּסַח יֵצְאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּיָד רָמָה לְעֵינֵי כָל־מִצְרָיִם:
4 while the Egyptians were burying them that the LORD had smitten among them, even all their first-born; upon their gods also the LORD executed judgments.	וּמִצְרָיִם מִקְבְּרִים אֵת אֲשֶׁר הִכָּה יְהוָה בָּהֶם כָּל־בְּכוֹר וּבְאֱלֹהֵיהֶם עָשָׂה יְהוָה שְׁפָטִים: וּמִצְרָיִם מִקְבְּרִים אֵת אֲשֶׁר הִכָּה יְהוָה בָּהֶם כָּל־בְּכוֹר וּבְאֱלֹהֵיהֶם עָשָׂה יְהוָה שְׁפָטִים:	4 וּמִצְרָיִם מִקְבְּרִים אֵת אֲשֶׁר הִכָּה יְהוָה בָּהֶם כָּל־בְּכוֹר וּבְאֱלֹהֵיהֶם עָשָׂה יְהוָה שְׁפָטִים:
5 And the children of Israel journeyed from Rameses, and pitched in Succoth.	וַיִּסְעוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵרַעְמֶסֶס וַיַּחֲנוּ בְּסֻכּוֹת: וַיִּסְעוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵרַעְמֶסֶס וַיַּחֲנוּ בְּסֻכּוֹת:	5 וַיִּסְעוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵרַעְמֶסֶס וַיַּחֲנוּ בְּסֻכּוֹת:
6 And they journeyed from Succoth, and pitched in Etham, which is in the edge of the wilderness.	וַיִּסְעוּ מִסֻּכּוֹת וַיַּחֲנוּ בְּאֶתְאֵם אֲשֶׁר בְּקֶצֶה הַמִּדְבָּר: וַיִּסְעוּ מִסֻּכּוֹת וַיַּחֲנוּ בְּאֶתְאֵם אֲשֶׁר בְּקֶצֶה הַמִּדְבָּר:	6 וַיִּסְעוּ מִסֻּכּוֹת וַיַּחֲנוּ בְּאֶתְאֵם אֲשֶׁר בְּקֶצֶה הַמִּדְבָּר:
7 And they journeyed from Etham, and turned back unto Pihahiroth, which is before Baal-zephon; and they pitched before Migdol.	וַיִּסְעוּ מֵאֶתְאֵם וַיָּשֻׁב עַל־פִּי הַחִירֹת אֲשֶׁר עַל־צִפּוֹן וַיַּחֲנוּ לִפְנֵי מִגְדֹּל: וַיִּסְעוּ מֵאֶתְאֵם וַיָּשֻׁב עַל־פִּי הַחִירֹת אֲשֶׁר עַל־צִפּוֹן וַיַּחֲנוּ לִפְנֵי מִגְדֹּל:	7 וַיִּסְעוּ מֵאֶתְאֵם וַיָּשֻׁב עַל־פִּי הַחִירֹת אֲשֶׁר עַל־צִפּוֹן וַיַּחֲנוּ לִפְנֵי מִגְדֹּל:
8 And they journeyed from Penehahiroth, and passed through the midst of the sea into the wilderness; and they went three days' journey in the wilderness of Etham, and pitched in Marah.	וַיִּסְעוּ מִפְּנֵי הַחִירֹת וַיַּעֲבְרוּ בְּתוֹךְ־הַיָּם הַמִּדְבָּרָה וַיֵּלְכוּ דֶרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בְּמִדְבָּר אֶתְאֵם וַיַּחֲנוּ בְּמָרָה: וַיִּסְעוּ מִפְּנֵי הַחִירֹת וַיַּעֲבְרוּ בְּתוֹךְ־הַיָּם הַמִּדְבָּרָה וַיֵּלְכוּ דֶרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בְּמִדְבָּר אֶתְאֵם וַיַּחֲנוּ בְּמָרָה:	8 וַיִּסְעוּ מִפְּנֵי הַחִירֹת וַיַּעֲבְרוּ בְּתוֹךְ־הַיָּם הַמִּדְבָּרָה וַיֵּלְכוּ דֶרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בְּמִדְבָּר אֶתְאֵם וַיַּחֲנוּ בְּמָרָה:
9 And they journeyed from Marah, and came unto Elim; and in Elim were twelve springs of water, and threescore and ten palm-trees; and they pitched there.	וַיִּסְעוּ מִמָּרָה וַיָּבֹאוּ אֶל־עֵלִם וּבְאֵילִים שְׁתֵּים עָשָׂר עֵינֹת מַיִם וְשִׁבְעִים תְּמָרִים וַיַּחֲנוּ־שָׁם: וַיִּסְעוּ מִמָּרָה וַיָּבֹאוּ אֶל־עֵלִם וּבְאֵילִים שְׁתֵּים עָשָׂר עֵינֹת מַיִם וְשִׁבְעִים תְּמָרִים וַיַּחֲנוּ־שָׁם:	9 וַיִּסְעוּ מִמָּרָה וַיָּבֹאוּ אֶל־עֵלִם וּבְאֵילִים שְׁתֵּים עָשָׂר עֵינֹת מַיִם וְשִׁבְעִים תְּמָרִים וַיַּחֲנוּ־שָׁם:

תאמר שהיו נעים ומטולטלים ממסע למסע כל ארבעים שנה ולא היתה להם מנוחה. שהרי אין כאן אלא ארבעים ושנים מסעות. לא מהם י"ד שכולם היו בשנה ראשונה קודם גזירה. משנסעו מרעמסס עד שצאו לרתמה. שמשם נשתלחו המרגלים שנאמר (במדבר יב, טז) ואחר נסעו העם מחצרות וגו' (שם יג, ז) שלח לך אנשים וגו'. וכאן הוא אומר ויסעו מחצרות ויחנו ברתמה למדת שהוא במדבר פארן ועוד הוצא משם ח' מסעות שהיו לאחר מיתת אהרן מהר ההר עד ערבות מואב בשנת הארבעים נמצא שכל שמנה ושלשים שנה לא נסעו אלא עשרים מסעות. זה מיסודו של רבי משה הדרשן. ורבי תנחומא (מסעי ג). במדבר רבה) דרש צו דרשה אחרת משל למלך שהיה צנו חולה והולכיו למקום רחוק לרפואתו כיון שהיו חוזרין התחיל אצו מונה כל המסעות אמר לו כאן ישננו כאן הוקרנו כאן חששת את ראשך וכו':

(4) ומצרים מקברים. טרודים באצלם:

10	And they journeyed from Elim, and pitched by the Red Sea.	וַיֵּסְעוּ מֵאֵילִם וַיַּחֲנוּ עַל־יַם־סוּף:	וַיָּטְלוּ מֵאֵילִם וַיָּשָׁרוּ עַל יַמָּא דְסוּף:
11	And they journeyed from the Red Sea, and pitched in the wilderness of Sin.	וַיֵּסְעוּ מִיַּם־סוּף וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַּר־סִין:	וַיָּטְלוּ מִיַּמָּא דְסוּף וַיָּשָׁרוּ בְּמִדְבָּרָא דְסִין:
12	And they journeyed from the wilderness of Sin, and pitched in Dophkah.	וַיֵּסְעוּ מִבְּרֶפְחָה וַיַּחֲנוּ בְּדֹפְקָה:	וַיָּטְלוּ מִבְּרֶפְחָא דְסִין וַיָּשָׁרוּ בְּדֹפְקָה:
13	And they journeyed from Dophkah, and pitched in Alush.	וַיֵּסְעוּ מִדֹּפְקָה וַיַּחֲנוּ בְּאַלוֹשׁ:	וַיָּטְלוּ מִדֹּפְקָה וַיָּשָׁרוּ בְּאַלוֹשׁ:
14	And they journeyed from Alush, and pitched in Rephidim, where was no water for the people to drink.	וַיֵּסְעוּ מֵאַלוֹשׁ וַיַּחֲנוּ בְּרֶפִידִם וְלֹא־הָיָה שָׁם מַיִם לָעָם לִשְׁתּוֹת:	וַיָּטְלוּ מֵאַלוֹשׁ וַיָּשָׁרוּ בְּרֶפִידִים וְלֹא הָיָה תַמּוֹן מַיָּא לְעָמָא לְמִשְׁתִּי:
15	And they journeyed from Rephidim, and pitched in the wilderness of Sinai.	וַיֵּסְעוּ מִרֶפִידִם וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַּר־סִינַי:	וַיָּטְלוּ מִרֶפִידִים וַיָּשָׁרוּ בְּמִדְבָּרָא דְסִינַי:
16	And they journeyed from the wilderness of Sinai, and pitched in Kibroth-hattaavah.	וַיֵּסְעוּ מִבְּרֶפֶר־סִינַי וַיַּחֲנוּ בְּקִבְרֹת־הַתַּאֲוָה:	וַיָּטְלוּ מִבְּרֶפְחָא דְסִינַי וַיָּשָׁרוּ בְּקִבְרֵי דְמִשְׁאַלִי:
17	And they journeyed from Kibroth-hattaavah, and pitched in Hazereth.	וַיֵּסְעוּ מִקִּבְרֹת־הַתַּאֲוָה וַיַּחֲנוּ בְּחִצְרוֹת:	וַיָּטְלוּ מִקִּבְרֵי דְמִשְׁאַלִי וַיָּשָׁרוּ בְּחִצְרוֹת:
18	And they journeyed from Hazereth, and pitched in Rithmah.	וַיֵּסְעוּ מִחִצְרוֹת וַיַּחֲנוּ בְּרִתְמָה:	וַיָּטְלוּ מִחִצְרוֹת וַיָּשָׁרוּ בְּרִתְמָה:
19	And they journeyed from Rithmah, and pitched in Rimmon-perez.	וַיֵּסְעוּ מִרִתְמָה וַיַּחֲנוּ בְּרִמּוֹן־פֶּרֶץ:	וַיָּטְלוּ מִרִתְמָה וַיָּשָׁרוּ בְּרִמּוֹן־פֶּרֶץ:
20	And they journeyed from Rimmon-perez, and pitched in Libnah.	וַיֵּסְעוּ מִרִמּוֹן־פֶּרֶץ וַיַּחֲנוּ בְּלִבְנָה:	וַיָּטְלוּ מִרִמּוֹן־פֶּרֶץ וַיָּשָׁרוּ בְּלִבְנָה:
21	And they journeyed from Libnah, and pitched in Rissah.	וַיֵּסְעוּ מִלִּבְנָה וַיַּחֲנוּ בְּרִסָּה:	וַיָּטְלוּ מִלִּבְנָה וַיָּשָׁרוּ בְּרִסָּה:
22	And they journeyed from Rissah, and pitched in Kehelah.	וַיֵּסְעוּ מִרִסָּה וַיַּחֲנוּ בְּקֵהֶלָה:	וַיָּטְלוּ מִרִסָּה וַיָּשָׁרוּ בְּקֵהֶלָה:
23	And they journeyed from Kehelah, and pitched in mount Shepher.	וַיֵּסְעוּ מִקֵּהֶלָה וַיַּחֲנוּ בְּהַר־שֹׁפָר:	וַיָּטְלוּ מִקֵּהֶלָה וַיָּשָׁרוּ בְּטוֹרָא דְשֹׁפָר:

(18) ויחנו ברתמה. על שם לשון הרע של מרגלים שנאמר (תהלים קכ, ד) מה יתן לך ומה יוסיף לך לשון רמיה חזי גבור שונוים עס גחלי רתמים:

24	And they journeyed from mount Shepher, and pitched in Haradah.	וַיָּסֻעוּ מִהַר־שֹׁפֶר וַיַּחֲנוּ בְּחֶרְדָּה: וַיָּטְלוּ מִטּוֹרַא דְּשֹׁפֶר וַיִּשְׂרוּ בְּחֶרְדָּה:	24
25	And they journeyed from Haradah, and pitched in Makheloth.	וַיָּסֻעוּ מִחֶרְדָּה וַיַּחֲנוּ בְּמַקְהֵלֹת: וַיָּטְלוּ מִחֶרְדָּה וַיִּשְׂרוּ בְּמַקְהֵלֹת:	25
26	And they journeyed from Makheloth, and pitched in Tahath.	וַיָּסֻעוּ מִמַּקְהֵלֹת וַיַּחֲנוּ בְּתַחַת: וַיָּטְלוּ מִמַּקְהֵלֹת וַיִּשְׂרוּ בְּתַחַת:	26
27	And they journeyed from Tahath, and pitched in Terah.	וַיָּסֻעוּ מִתַּחַת וַיַּחֲנוּ בְּתֶרַח: וַיָּטְלוּ מִתַּחַת וַיִּשְׂרוּ בְּתֶרַח:	27
28	And they journeyed from Terah, and pitched in Mithkah.	וַיָּסֻעוּ מִתֶּרַח וַיַּחֲנוּ בְּמִתְקָה: וַיָּטְלוּ מִתֶּרַח וַיִּשְׂרוּ בְּמִתְקָה:	28
29	And they journeyed from Mithkah, and pitched in Hashmonah.	וַיָּסֻעוּ מִמִּתְקָה וַיַּחֲנוּ בְּחֹשְׁמוֹנָה: וַיָּטְלוּ מִמִּתְקָה וַיִּשְׂרוּ בְּחֹשְׁמוֹנָה:	29
30	And they journeyed from Hashmonah, and pitched in Moseroth.	וַיָּסֻעוּ מִחֹשְׁמוֹנָה וַיַּחֲנוּ בְּמוֹסֵרוֹת: וַיָּטְלוּ מִחֹשְׁמוֹנָה וַיִּשְׂרוּ בְּמוֹסֵרוֹת:	30
31	And they journeyed from Moseroth, and pitched in Bene-jaakan.	וַיָּסֻעוּ מִמוֹסֵרוֹת וַיַּחֲנוּ בְּבְנֵי יַעֲקֹן: וַיָּטְלוּ מִמוֹסֵרוֹת וַיִּשְׂרוּ בְּבְנֵי יַעֲקֹן:	31
32	And they journeyed from Bene-jaakan, and pitched in Hor-haggidgad.	וַיָּסֻעוּ מִבְּנֵי יַעֲקֹן וַיַּחֲנוּ בְּחֹר הַגִּידְגָּד: וַיָּטְלוּ מִבְּנֵי יַעֲקֹן וַיִּשְׂרוּ בְּחֹר הַגִּידְגָּד:	32
33	And they journeyed from Hor-haggidgad, and pitched in Jotbah.	וַיָּסֻעוּ מִחֹר הַגִּידְגָּד וַיַּחֲנוּ בִּיטְבָּתָה: וַיָּטְלוּ מִחֹר הַגִּידְגָּד וַיִּשְׂרוּ בִּיטְבָּתָה:	33
34	And they journeyed from Jotbah, and pitched in Abronah.	וַיָּסֻעוּ מִיטְבָּתָה וַיַּחֲנוּ בְּעִבְרֹנָה: וַיָּטְלוּ מִיטְבָּתָה וַיִּשְׂרוּ בְּעִבְרֹנָה:	34
35	And they journeyed from Abronah, and pitched in Ezion-geber.	וַיָּסֻעוּ מִעִבְרֹנָה וַיַּחֲנוּ בְּעִזִּיֹּן גִּבְר: וַיָּטְלוּ מִעִבְרֹנָה וַיִּשְׂרוּ בְּעִזִּיֹּן גִּבְר:	35
36	And they journeyed from Ezion-geber, and pitched in the wilderness of Zin—the same is Kadesh.	וַיָּסֻעוּ מִעִזִּיֹּן גִּבְר וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַּר־צִין הוּא קֹדֶשׁ: וַיָּטְלוּ מִעִזִּיֹּן גִּבְר וַיִּשְׂרוּ בְּמִדְבַּר צִין הוּא קֹדֶשׁ:	36
37	And they journeyed from Kadesh, and pitched in mount Hor, in the edge of the land of Edom.—	וַיָּסֻעוּ מִקֹּדֶשׁ וַיַּחֲנוּ בְּהָר הָהָר בְּקֶצֶה אֶרֶץ אֱדוֹם: וַיָּטְלוּ מִקֹּדֶשׁ וַיִּשְׂרוּ בְּהָר הָהָר בְּקֶצֶה אֶרֶץ אֱדוֹם:	37

38	And Aaron the priest went up into mount Hor at the commandment of the LORD, and died there, in the fortieth year after the children of Israel were come out of the land of Egypt, in the fifth month, on the first day of the month.	וַיַּעַל אֶהֱרֹן חֹהֵן אֶל-הָהָר הָהוּא וַיָּמָת שָׁם בַּשָּׁנָה הָאַרְבָּעִים לְצֵאת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם בַּחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן לַחֹדֶשׁ:	וְסָלִיק אֶהֱרֹן כִּהְנָא לְהוֹר טוֹרָא עַל מִימְרָא דִּי וּמִית תַּמָּן בַּשָּׁנָה אַרְבַּעַן לְמַפֵּק בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בִּירְחָא חֲמִישָׁא בְּחַד לִירְחָא:
39	And Aaron was a hundred and twenty and three years old when he died in mount Hor.	וְאֶהֱרֹן בֶּן-שָׁלֹשׁ וְעֶשְׂרִים וּמֵאָה שָׁנָה בָּמָתוֹ בְּהָר הָהָר: (ס)	וְאֶהֱרֹן בֶּן מֵאָה וְעֶשְׂרִין וְתֵלַת שָׁנִין כַּד מִית בְּהוֹר טוֹרָא:
40	And the Canaanite, the king of Arad, who dwelt in the South in the land of Canaan, heard of the coming of the children of Israel.—	וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מֶלֶךְ עָרָד וְהוּא יָשָׁב בְּנֶגֶב אֶרֶץ כְּנָעַן בְּבֹא בְנֵי יִשְׂרָאֵל:	וַיִּשְׁמַע כְּנַעֲנָא מֶלֶךְ עָרָד וְהוּא יָתִיב בְּדְרוֹמָא בְּאֶרֶץ דְּכְנַעַן בְּמִיתִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
41	And they journeyed from mount Hor, and pitched in Zalmonah.	וַיִּסְעוּ מִהָר הָהָר וַיַּחֲנוּ בַצְּלָמְנָה:	וַיִּסְעוּ מִהוֹר טוֹרָא וַיִּשְׂרוּ בַצְּלָמְנָה:
42	And they journeyed from Zalmonah, and pitched in Punon.	וַיִּסְעוּ מִצְּלָמְנָה וַיַּחֲנוּ בַּפּוֹנוֹן:	וַיִּסְעוּ מִצְּלָמְנָה וַיִּשְׂרוּ בַּפּוֹנוֹן:
43	And they journeyed from Punon, and pitched in Oboth.	וַיִּסְעוּ מִפּוֹנוֹן וַיַּחֲנוּ בְּאוֹבוֹת:	וַיִּסְעוּ מִפּוֹנוֹן וַיִּשְׂרוּ בְּאוֹבוֹת:
44	And they journeyed from Oboth, and pitched in Ije-abarim, in the border of Moab.	וַיִּסְעוּ מֵאוֹבוֹת וַיַּחֲנוּ בְּעֵי הָעֲבָרִים בְּגִבּוֹל מוֹאָב:	וַיִּסְעוּ מֵאוֹבוֹת וַיִּשְׂרוּ בְּמִגְזַת עֲבָרַי בְּתַחֲסִים מוֹאָב:
45	And they journeyed from Ijim, and pitched in Dibon-gad.	וַיִּסְעוּ מֵעֵיִם וַיַּחֲנוּ בְּדִיבֹן גָּד:	וַיִּסְעוּ מִמִּגְזַת וַיִּשְׂרוּ בְּדִיבֹן גָּד:
46	And they journeyed from Dibon-gad, and pitched in Almon-diblathaim.	וַיִּסְעוּ מִדִּיבֹן גָּד וַיַּחֲנוּ בְּעֵלְמוֹן דִּבְלַתִּימָה:	וַיִּסְעוּ מִדִּיבֹן גָּד וַיִּשְׂרוּ בְּעֵלְמוֹן דִּבְלַתִּים:
47	And they journeyed from Almon-diblathaim, and pitched in the mountains of Abarim, in front of Nebo.	וַיִּסְעוּ מֵעֵלְמוֹן דִּבְלַתִּימָה וַיַּחֲנוּ בְּהָרֵי הָעֲבָרִים לִפְנֵי נֶבֹ: (א)	וַיִּסְעוּ מֵעֵלְמוֹן דִּבְלַתִּים וַיִּשְׂרוּ בְּשׁוּרֵי דְעֲבָרַי דְּקֶדֶם נֶבֹ:
48	And they journeyed from the mountains of Abarim, and pitched in the plains of Moab by the Jordan at Jericho.	וַיִּסְעוּ מִהָרֵי הָעֲבָרִים וַיַּחֲנוּ בְּעַרְבַת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יֶרִיחוֹ:	וַיִּסְעוּ מִשׁוּרֵי דְעֲבָרַי וַיִּשְׂרוּ בְּמִישְׁרַיָא דְּמוֹאָב עַל יַרְדֵּן דִּירְיָחוֹ:

(38) על פי ד'. מלמד שמת דנשיקה (ב"ז יז, א):

(40) וישמע הכנעני. כאן למדך שמימת אהרן היא השמועה שנסחלקו ענני כבוד וכסוד שנתנה רשות להלחם בישראל

לפיכך חזר וכתבה (ר"ה ג, א):

(44) בעיי העברים. לשון חרבות וגלים כמו (מיכה א, ו) לעי השדה (תהלים עט, א) שמו את ירושלים לעיים:

49	And they pitched by the Jordan, from Beth-jeshimoth even unto Abel-shittim in the plains of Moab.	וַיַּחֲנוּ עַל-הַיַּרְדֵּן מִבֵּית הַיִּשְׁמוֹת עַד אֲבֵל הַשִּׁטִּים בְּעֶרְבַת מוֹאָב׃ (ס)	49
50	And the LORD spoke unto Moses in the plains of Moab by the Jordan at Jericho, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל-יַרְדֵּן יְרִיחוֹ לֵאמֹר׃	שלישי (חמישי)
51	'Speak unto the children of Israel, and say unto them: When ye pass over the Jordan into the land of Canaan,	דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי אַתֶּם עֹבְרִים אֶת-הַיַּרְדֵּן אֶל-אֶרֶץ כְּנָעַן׃	51
52	then ye shall drive out all the inhabitants of the land from before you, and destroy all their figured stones, and destroy all their molten images, and demolish all their high places.	וְהוֹרַשְׁתֶּם אֶת-כָּל-יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם וְאַבְדֶּתֶם אֶת כָּל-מִשְׁפִּיתָם וְאֶת כָּל-צִלְמֵי מַסַּכְתָּם תִּאָּבְדוּ וְאֶת כָּל-בְּמוֹתָם תִּשְׁמִידוּ׃	52
53	And ye shall drive out the inhabitants of the land, and dwell therein; for unto you have I given the land to possess it.	וְהוֹרַשְׁתֶּם אֶת-הָאָרֶץ וְיֹשְׁבֹתֶיהָ בָּהּ כִּי לָכֶם נָתַתִּי אֶת-הָאָרֶץ לְרִשְׁתָּהּ׃	53
54	And ye shall inherit the land by lot according to your families—to the more ye shall give the more inheritance, and to the fewer thou shalt give the less inheritance; wheresoever the lot falleth to any man, that shall be his; according to the tribes of your fathers shall ye inherit.	וְהִתְנַחֲלֶתֶם אֶת-הָאָרֶץ בְּגוּרָל לְמִשְׁפַּחְתֵּיכֶם לְרֹב תִּרְבּוּ אֶת-נַחֲלָתוֹ וּלְמַעַט תִּמְעִיט אֶת-נַחֲלָתוֹ אֵל אֲשֶׁר-יֵצֵא לוֹ שְׁמָהּ הַגּוּרָל לוֹ יִהְיֶה לְמִשְׁחוֹת אֲבוֹתֵיכֶם תִּתְנַחֲלוּ׃	54

- (49) מבית הישמת עד אבל השטים. כאן למדך שיעור מחנה ישראל י"ב מיל. דאמר רבה בר רב חנה לדידי חזי לי ההוא אתרא וכו' (עירוזין נה, ז): אבל השטים. מישור של שטים אצל שמו:
- (51) כי אתם עוברים את הירדן וגו' והורשתם וגו'. והלא כמה פעמים הוזכרו על כך אלא כך אמר להם משה כשאחס עוזרים צירדן צינשה על מנת כן תעצרו. ואם לאו מים באין ושופטין אחכם וכן מצינו שאמר להם יהושע צעודם צירדן (סוטה לז, א. תוספתא סוטה ח, ה):
- (52) והורשתם. וגרשתם. משכיתם. כמרגומו צית סגדתהון על שם שהיו מסכנין את הקרקע צרפת אצנים של שיש להשתחוות עליהם צפישוט ידים ורגלים כדכתיב (ויקרא כו, א) ואנן משכית לא תתנו צארכס להשתחוות עליה: מסכתם. כמרגומו מתכמהון:
- (53) והורשתם את הארץ. והורשתם אותה מיושניה ואז וישצתם זה תוכלו להתקיים זה ואם לאו לא תוכלו להתקיים זה:
- (54) אל אשר יצא לו שמה. מקרא קצר הוא זה אל מקום אשר יאל לו שמה הגורל לו יהיה: למשחות אבותיכם. לפי חשבון יוצאי מנרים (צ"ק, א). דבר אחר צנים עשר גבולין כמנין השבטים:

55	<p>But if ye will not drive out the inhabitants of the land from before you, then shall those that ye let remain of them be as thorns in your eyes, and as pricks in your sides, and they shall harass you in the land wherein ye dwell.</p>	<p>וְאִם לֹא תִדְרֹשׁוּן אֶת-יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם וְהָיָה אֲשֶׁר תֹּותִירוּ מֵהֶם לְשָׂכִים בְּעֵינֵיכֶם וּלְצִנִּינִם בְּצַדֵּיכֶם וְצָרְרוּ אֹתְכֶם עַל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם יֹשְׁבִים בָּהּ:</p>	55
56	<p>And it shall come to pass, that as I thought to do unto them, so will I do unto you.</p>	<p>וְהָיָה כַּאֲשֶׁר דִּמַּיתִי לַעֲשׂוֹת לָהֶם אֲעֲשֶׂה לָכֶם: (פ)</p>	56
XXXIV	<p>And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלֵּיל י' עִם מֹשֶׁה לְמִימְרֵהוּ:</p>	לא
2	<p>'Command the children of Israel, and say unto them: When ye come into the land of Canaan, this shall be the land that shall fall unto you for an inheritance, even the land of Canaan according to the borders thereof.</p>	<p>צֹו אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי-אַתֶּם בָּאִים אֶל-הָאָרֶץ כְּנָעַן זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּפֹּל לָכֶם בְּנַחֲלָה אֶרֶץ כְּנָעַן לִקְבֻלָּתָהּ:</p>	2
3	<p>Thus your south side shall be from the wilderness of Zin close by the side of Edom, and your south border shall begin at the end of the Salt Sea eastward;</p>	<p>וְהָיָה לָכֶם פְּאֵת-נֹגֵב מִמִּדְבַּר-צִין עַל-יַד־יְרֵד־אֲדָוִים וְהָיָה לָכֶם גְּבוּל נֹגֵב מִקְצֵה יַם-הַמֶּלַח קִדְמוֹה: וַיְהִי לָכֹן רוֹחַ דְּרוֹמָי מִמִּדְבַּר צִין עַל תְּחוּמֵי אֲדָוִים וַיְהִי לָכֹן תְּחוּם דְּרוֹמָא מִסִּפֵּי יָמָא דְּמִלְחָא קִדְמוֹא:</p>	3

(55) והיה אשר תותירו מהם. יהיו לכם לרעה: לשכים בעיניכם. ליתדות המנקרות עיניכם תרגום של יתדות שיכיל: ולצנינים. פותרים צו הפותרים לשון מסוכת קוֹצִים הסוכת אתכם לסגור ולכלוא אתכם מאין יוצא וצא: וצררו אתכם. כתרומה:

(2) זאת הארץ אשר תפול לכם וגו'. לפי שהרבה מלות נוהגות בארץ ואין נוהגות בחוץ לארץ הוצרך לכתוב מִצְרֵי גְבוּלֵי רֹחוֹתֶיהָ סָבִיב. לומר לך מן הגבולים הללו ולפנים המצות נוהגות: תפול לכם. על שם שנתחלקה בגורל נקראת חלוקה לשון נפילה. ומדרש אגדה אומר (תנחומא ד) על ידי שהפיל הקב"ה שריהם של ע' אומות מן השמים וכפתן לפני משה אמר לו ראה אין זהם עוד כח:

(3) והיה לכם פאת נגב. רוח דרומית אשר מן המזרח למערב: ממדבר צן. אשר אלל אדום מתחלת מקצוע דרומית מזרחית של ארץ תשעת המטות. כיצד שלש ארצות יושבות בדרומה של ארץ ישראל זו אלל זו קצת ארץ מצרים וארץ אדום כולה וארץ מואב כולה. ארץ מצרים במקצוע דרומית מערבית שנאמר בפרשה זו מעצמון נחלה מצרים והיו תולדותיו הימה. ונחל מצרים היה מהלך על פני כל ארץ מצרים שנאמר (יהושע יג, ג) מן השיחור אשר על פני מצרים. ומפסיק בין ארץ מצרים לארץ ישראל וארץ אדום אללה לנז המזרח וארץ מואב אלל ארץ אדום בסוף הדרום למזרח וכשיצאו ישראל ממצרים אם רצה המקום לקרב את כניסתם לארץ היה מעבירים את הגבולות לנז לפון וצאין לארץ ישראל ולא עשה כן וזהו שנאמר (שמות יג, יז) ולא נחם אלהים דרך ארץ פלשתים שהם יושבים על הים במערבה של ארץ כנען כענין שנאמר בפלשתים (כפניה ג, ה) יושבי חבל הים גוי כרתים. ולא נחם אותם הדרך אלל הסיני והוציאם דרך דרומה אל המדבר והוא שקראו יחזקאל (יחזקאל כ, לה) מדבר העמים לפי שהיו כמה אומות יושבות בצדו והולכין אלל דרומה מן המערב כלפי מזרח תמיד עד שבאו לדרומה של ארץ אדום ובקשו ממלך אדום שיניחם לעבור דרך ארצו ולהכנסם לארץ דרך רחבה ולא רצה והוצרכו לסבוב את כל דרומה של אדום עד שזאם לדרומה של ארץ מואב שנאמר (שופטים יא, יז) וגם אל מלך מואב שלח ולא אצה. והלכו כל דרומה של מואב עד סופה

<p>and your border shall turn about southward of the ascent of Akkrabbim, and pass along to Zin; and the goings out thereof shall be southward of Kadesh-barnea; and it shall go forth to Hazar-addar, and pass along to Azmon;</p>	<p>וְיִסְחָר לְכוֹן תַּחֲנוּמָא מִדְּרוּמָא לְמִסְקָנָא דְעִקְרֵיבִין וְיַעֲבֵר לְצִין וְיִהְיוּ מִפְּקֻדֵּי מִדְּרוּמָא לְרָקִם גִּיאָה וְיִפּוֹק לַחֲצַר אֲדָר וְיַעֲבֵר לְעֶצְמוֹן:</p>	<p>וְנֹסֵב לָכֶם הַגָּבֹול מִנֶּגֶב לְמַעְלָה עִקְרֵיבִים וְעֵבֶר צִנֶּה (כ' וְהָיָה) וְהָיוּ תוֹצְאוֹתָיו מִנֶּגֶב לְקֶדֶשׁ בְּרִנֶּעַ וְיֵצֵא חֲצַר-אֲדָר וְעֵבֶר עֶצְמוֹנָה:</p>
<p>and the border shall turn about from Azmon unto the Brook of Egypt, and the goings out thereof shall be at the Sea.</p>	<p>וְיִסְחָר תַּחֲנוּמָא מִעֶצְמוֹן לְנַחֲלָא דְמִצְרַיִם וְיִהְיוּ מִפְּקֻדֵּי לַיָּם:</p>	<p>וְנֹסֵב הַגָּבֹול מִעֶצְמוֹן נַחֲלָה מִצְרַיִם וְהָיוּ תוֹצְאוֹתָיו הַיָּם:</p>
<p>And for the western border, ye shall have the Great Sea for a border; this shall be your west border.</p>	<p>וְתַחֲנוּם מִעֵרְבָא וְיִהְיֶה לָכוֹן יָמָא רַבָּא וְתַחֲנוּמֶיהָ דִּין וְיִהְיֶה לָכוֹן תַּחֲנוּם מִעֵרְבָא:</p>	<p>וְגָבֹול יָם וְהָיָה לָכֶם הַיָּם הַגָּדוֹל וְגָבֹול זֶה-יְהִיֶּה לָכֶם גָּבֹול יָם:</p>
<p>And this shall be your north border: from the Great Sea ye shall mark out your line unto mount Hor;</p>	<p>וְדִין יְהִי לָכוֹן תַּחֲנוּם צְפוֹנָא מִן יָמָא רַבָּא תְּכַנְנוּן לָכוֹן לְהוֹר שׁוּרָא:</p>	<p>וְזֶה-יְהִיֶּה לָכֶם גָּבֹול צְפוֹן מִן הַיָּם הַגָּדוֹל תִּתְּאוּ לָכֶם הָהָר:</p>
<p>from mount Hor ye shall mark out a line unto the entrance to Hamath; and the goings out of the border shall be at Zedad;</p>	<p>מִהוֹר שׁוּרָא תְּכַנְנוּן לְמַטֵּי חֲמַת וְיִהְיוּ מִפְּקֻדֵּי דְתַחֲנוּמָא לְצֶדָד:</p>	<p>מִהָּר הַהוּר תִּתְּאוּ לְבֵא חֲמַת וְהָיוּ תוֹצְאוֹת הַגָּבֹול צֶדָדָה:</p>

ומשם הפכו פניהם לנפון עד שסבבו כל מזר מזרחי שלה לרחצה וכשכלו את מזרחה מלאו את ארץ סיחון ועוג שהיו יושבין במזרחה של ארץ כנען והירדן מפסיק ביניהם והוא שנאמר ציפתח (שם יח) וילך במדבר ויסב את ארץ אדום ואת ארץ מואב ויצא ממזרח שמש לארץ מואב. וכשאו את ארץ סיחון ועוג שהיתה בצפונה של ארץ מואב. וקרבו עד הירדן והוא כנגד מקצוע צפונית מערבית של ארץ מואב נמצא שארץ כנען שבעבר הירדן למערב היה מקצוע דרומית מזרחית שלה אלל אדום: (4) ונסב לכם הגבול מנגב למעלה עקריבים. כל מקום שנאמר ונסב או ויצא מלמד שלא היה המצר שזה אלל הולך ויוצא לחוץ ויצא המצר ועוקס לזד צפוניו של עולם באלכסון למערב ועובר המצר בדרומה של מעלה עקריבים נמצא מעלה עקריבים לפניו מן המצר: ועבר צנה. אל צין כמו מזרימה: והיו תוצאותיו: קצותיו. בדרומה של קדש ברנע: ויצא חצר אדר. מתפשט המצר ומרחיב לזד צפון של עולם וגמשך עוד באלכסון למערב וצא לו לחצר אדר ומשם לעצמון ומשם לנחל מצרים. ולשון ונסב האמור כאן לפי שכתב ויצא חצר אדר שהחיל להרחיב משעבר את קדש ברנע ורוחב אותה רצועה שבטתה לזד צפון היתה מקדש ברנע עד עצמון ומשם והלאה נתקצר המצר ונסב לזד הדרום וצא לו לנחל מצרים ומשם לזד המערב אל הים הגדול שהוא מצר מערבה של כל ארץ ישראל. נמצא שנחל מצרים במקצוע מערבית דרומית: (5) והיו תוצאותיו הימה. אל מצר המערב שאין עוד גבול נגב מאריך לזד המערב משם והלאה: (6) וגבול ים. ומצר מערבי מהו: והיה לכם הים הגדול. למצר: וגבול. הנסין שבתוך הים אף הם הגבול והם איים שקורין אינזול"ם (גיטין ט, א): (7) גבול צפון. מצר צפון: מן הים הגדול תתאו לכם הר ההר. שהוא במקצוע צפונית מערבית. וראשו משפיע ונכנס לתוך הים ויש מרוחב הים לפניו הימנו וחוצה הימנו (שם): תתאו. תשפיעו לכם לנטות ממערב לנפון אל הר ההר: תתאו. לשון סיבה כמו (ד"ה יב, יא) אל תא הרצים (יחזקאל מ, י) ותא השער היציע שקורין אפנדי"ן שהוא מוסב ומשופע: (8) מהר ההר. תסבבו ותלכו אל מצר הנפון לזד המזרח ותפגעו בצלצח חמת זו אנטוכיא: תוצאות הגבול. סופי הגבול. כל מקום שנאמר תוצאות הגבול או המצר כלה שם לגמרי ואינו עובר להלן כלל או משם מתפשט ומרחיב ויוצא לאחוריו להמשיך להלן באלכסון יותר מן הרוחב הראשון ולענין רוחב המדה הראשון קראו תוצאות ששם כלתה אותה מדה:

9	and the border shall go forth to Ziphron, and the goings out thereof shall be at Hazar-enan; this shall be your north border.	וַיֵּצֵא הַגִּבּוֹל זִפְרוֹנָה וְהָיוּ תוֹצְאוֹתָיו חָצֵר עֵינָן זֶה־יְהִי לָכֶם גְּבוּל צָפוֹן:	וַיִּפּוֹק תְּחוּמָא לְזִפְרוֹן וַיְהִי מִפְקָנְהִי לְחָצֵר עֵינָן יְהִי לְכוֹן תְּחוּם צָפוֹנָא:
10	And ye shall mark out your line for the east border from Hazar-enan to Shepham;	וְהָתְאוּיֹתָם לָכֶם לְגְבוּל קֶדְמָה מִחָצֵר עֵינָן שֶׁפְמָה:	וַתְּכַנְּנוּ לְכוֹן לְתְחוּם קֶדְמוֹא מִחָצֵר עֵינָן לְשָׁפָם:
11	and the border shall go down from Shepham to Riblah, on the east side of Ain; and the border shall go down, and shall strike upon the slope of the sea of Chinnereth eastward;	וַיֵּרֶד הַגִּבּוֹל מִשֶּׁפְּם הַרְבֵּלָה מִקֶּדֶם לְעֵין וַיֵּרֶד הַגִּבּוֹל וּמָתָה עַל־כֶּתֶף ים־כִּנְרֶת קֶדְמָה:	וַיִּיחוּת תְּחוּמָא מִשֶּׁפְּם לְרִבְלָה מִמִּדְנָח לְעֵין וַיִּיחוּת תְּחוּמָא וַיִּמְטִי עַל כִּיף ים גִּנִּיסָר קֶדְמוֹא:
12	and the border shall go down to the Jordan, and the goings out thereof shall be at the Salt Sea; this shall be your land according to the borders thereof round about.'	וַיֵּרֶד הַגְּבוּל הַיַּרְדֵּנָה וְהָיוּ תוֹצְאוֹתָיו יַם הַמֶּלַח זֹאת תִּהְיֶה לָכֶם הָאָרֶץ לְגְבוּלֶיהָ סָבִיב:	וַיִּיחוּת תְּחוּמָא לַיַּרְדֵּנָא וַיְהִי מִפְקָנְהִי לַיָּמָא דְּמִלְחָא דָּא תְּהִי לְכוֹן אֶרְעָא לְתְחוּמָהָ סָחוֹר סָחוֹר:
13	And Moses commanded the children of Israel, saying: 'This is the land wherein ye shall receive inheritance by lot, which the LORD hath commanded to give unto the nine tribes, and to the half-tribe;	וַיִּצַּו מֹשֶׁה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּתְּנוּחֶלּוּ אֹתָהּ בְּגוּלָל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה לָתֵת לְתִשְׁעַת הַמִּטָּוֹת וְחֻצֵי הַמִּטָּה:	וּפְקִיד מֹשֶׁה יֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִימַר דָּא אֶרְעָא דְּתַחְסֶנּוּן יְתֵה בְּעַדְבָא דְּפְקִיד יְיָ לְמִתָּן לְתִשְׁעָא שְׁבֻטִין וּפְלָגוֹת שְׁבֻטָא:
14	for the tribe of the children of Reuben according to their fathers' houses, and the tribe of the children of Gad according to their fathers' houses, have received, and the half-tribe of Manasseh have received, their inheritance;	כִּי לְקָחֻ מִטָּה בְּנֵי הָרְאוּבֵנִי לְבֵית אֲבֹתָם וּמִטָּה בְּנֵי־הַגָּדִי לְבֵית אֲבֹתָם וְחֻצֵי מִטָּה מְנַשֶּׁה לְקָחֻ נַחֲלָתָם:	אַרְי קִבִּילוּ שְׁבֻטָא דְּבְנֵי רְאוּבֵן לְבֵית אֲבֹתָהוֹן וּשְׁבֻטָא דְּבְנֵי גָד לְבֵית אֲבֹתָהוֹן וּפְלָגוֹת שְׁבֻטָא דְּמְנַשֶּׁה קִבִּילוּ אַחְסָנְתָהוֹן:
15	the two tribes and the half-tribe have received their inheritance beyond the Jordan at Jericho eastward, toward the sun-rising.'	שְׁנֵי הַמִּטָּוֹת וְחֻצֵי הַמִּטָּה לְקָחוּ נַחֲלָתָם מֵעֶבֶר לַיַּרְדֵּן יְרֵחוֹ קֶדְמָה מִזְרָחָה: (פ)	תְּרִין שְׁבֻטִין וּפְלָגוֹת שְׁבֻטָא קִבִּילוּ אַחְסָנְתָהוֹן מֵעֶבְרָא לַיַּרְדֵּנָא דִּירְיָחוֹ קֶדְמוֹא מִדְּנָחָא:

(9) והיו תוצאותיו חצר עינן. הוא היה סוף המצר הצפוני. ונמצאת חצר עינן במקצוע כפונות מזרחית. ומשם והתאוייתם לכם אל מצר המזרחי:

(10) והתאוייתם. לשון הסבה ונטיה כמו תמאז: שפמה. במצר המזרחי ומשם הרבולה:

(11) מקדם לעין. שם מקום והמצר הולך במזרחו נמצא העין לפניו מן המצר ומארץ ישראל הוא: וירד הגבול. כל שהגבול הולך מנפון לדרום הוא יורד והולך: ומחה על כתף. עזר: ים כנרת קדמה. שיהא ים כנרת מוכן לגבול צמערב והגבול צמורח ים כנרת ומשם יורד אל הירדן והירדן מושך וזא מן הצפון לדרום צאלכסון נוטה לזר מזרח ומתקרב לזר ארץ כנען כנגד ים כנרת ומושך לזר מזרח של ארץ ישראל כנגד ים כנרת עד שנופל ציס המלח ומשם כלה הגבול צמולאותי אל ים המלח שממנו התחלת מצר מקצוע דרומית מזרחית הרי סובצת אותה לארבע רוחותיה:

(15) קדמה מזרחיה. אל פני העולם שהם צמורח שרוח מזרחית קרויה פנים ומערבית קרויה אחר לפיכך דרום לימין

16	And the LORD spoke unto Moses, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: וּמִלִּיל יַי עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:	רביעי (ששי)
17	“These are the names of the men that shall take possession of the land for you: Eleazar the priest, and Joshua the son of Nun.	אֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר-יִנְחִלוּ לָכֶם אֶת-הָאָרֶץ אֲלֶעָזֶר הַכֹּהֵן וַיהוֹשֻׁעַ בֶּן-נּוּן:	17
18	And ye shall take one prince of every tribe, to take possession of the land.	וְנָשִׂיא אֶחָד נָשִׂיא אֶחָד מִמִּטָּה תִּקְחוּ לְנַחֵל אֶת-הָאָרֶץ: וְרֵבָא חֵד רֵבָא חֵד מִשְׁבֵּטָא תִּדְבְּרוּן לְאַחְסָנָא יֵת אֶרְעָא:	18
19	And these are the names of the men: of the tribe of Judah, Caleb the son of Jephunneh.	וְאֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים לְמִטָּה וַיהוּדָה כָּלָב בֶּן-יִפְנֶה: וְאֵלִין שְׁמָהֶת גּוֹבְרִיָא לְשִׁבְטָא דִּיהוּדָה כָּלָב בֶּר יִפְנֶה:	19
20	And of the tribe of the children of Simeon, Shemuel the son of Ammihud.	וּלְמִטָּה בְּנֵי שְׁמֻעֹן שְׁמוּאֵל בֶּן-עַמִּיהוּד: וּלְשִׁבְטָא דְּבְנֵי שְׁמֻעֹן שְׁמוּאֵל בֶּר עַמִּיהוּד:	20
21	Of the tribe of Benjamin, Elidad the son of Chislon.	לְמִטָּה בְּנִימֵן אֱלִידָד בֶּן-לְשִׁבְטָא דְּבְנִימֵן אֱלִידָד בֶּר כִּסְלוֹן:	21
22	And of the tribe of the children of Dan a prince, Bukki the son of Jogli.	וּלְמִטָּה בְּנֵי-דָן נָשִׂיא בָקִי בֶּן-יֹגְלִי: וּלְשִׁבְטָא דְּבְנֵי דָן רֵבָא בָקִי בֶר יֹגְלִי:	22
23	Of the children of Joseph: of the tribe of the children of Manasseh a prince, Hanniel the son of Ephod;	לְבְנֵי יוֹסֵף לְמִטָּה בְּנֵי-מְנַשֶּׁה נָשִׂיא חַנִּיאל בֶּן-אֶפְדֹּד: לְבְנֵי יוֹסֵף לְמִטָּה בְּנֵי יוֹסֵף לְשִׁבְטָא דְּבְנֵי מְנַשֶּׁה רֵבָא חַנִּיאל בֶּר אֶפְדֹּד:	23
24	and of the tribe of the children of Ephraim a prince, Kemuel the son of Shiptan.	וּלְמִטָּה בְּנֵי-אֶפְרַיִם נָשִׂיא קִמּוּאֵל בֶּן-שִׁפְטָן: וּלְשִׁבְטָא דְּבְנֵי אֶפְרַיִם רֵבָא קִמּוּאֵל בֶּר שִׁפְטָן:	24
25	And of the tribe of the children of Zebulun a prince, Eli-zaphan the son of Parnach.	וּלְמִטָּה בְּנֵי-זְבוּלֹן נָשִׂיא אֱלִיצָפָן בֶּן-פָּרְנַח: וּלְשִׁבְטָא דְּבְנֵי זְבוּלֹן רֵבָא אֱלִיצָפָן בֶּר פָּרְנַח:	25
26	And of the tribe of the children of Issachar a prince, Paltiel the son of Azzan.	וּלְמִטָּה בְּנֵי-יִשָּׁשְׁכָר נָשִׂיא פִּלְטִיאל בֶּן-עֲזָן: וּלְשִׁבְטָא דְּבְנֵי יִשָּׁשְׁכָר רֵבָא פִּלְטִיאל בֶּר עֲזָן:	26
27	And of the tribe of the children of Asher a prince, Ahihud the son of Shelomi.	וּלְמִטָּה בְּנֵי-אָשֶׁר נָשִׂיא אַחִיהוּד בֶּן-שְׁלֹמִי: וּלְשִׁבְטָא דְּבְנֵי אָשֶׁר רֵבָא אַחִיהוּד בֶּר שְׁלֹמִי:	27

וּפְסוֹן לְשִׁמְעֹן:

(17) אשר ינחלו לכם. צעזילכם כל נשיא ונשיא אפטרופוס לשצטו ומחלק נחלת השצט למשפחות ולגזרים וצורר לכל אחד ואחד חלק הגון. ומה שהם עושין יהיה עשוי כאלו עשאים שלוחים. ולא יתכן לפרש לכם זה ככל לכם שצמקרא שאם כן היה לו לכתוב ינחלו לכם ינחלו משמע שהם נוחלים לכם צעזילכם וצמקומכם כמו (שמות יד, יד) ה' ילחם לכם: (18) לנחול את הארץ. שיהא נוחל וחולק אותה צמקומכם:

28	And of the tribe of the children of Naphtali a prince, Pedahel the son of Ammihud.	וּלְמַטֵּה בְנֵי־נַפְתָּלִי נָשִׂיא פְּדַהֵאל בֶּן־עַמִּיהוּד:	28
29	These are they whom the LORD commanded to divide the inheritance unto the children of Israel in the land of Canaan.	אֵלֶּה אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה לְנַחֵל אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ כְּנָעַן: (פ)	29
XXXV	And the LORD spoke unto Moses in the plains of Moab by the Jordan at Jericho, saying:	וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּעַרְבַת מוֹאָב עַל־יַרְדֵּן יֶרִיחוֹ לֵאמֹר:	חמישי
2	'Command the children of Israel, that they give unto the Levites of the inheritance of their possession cities to dwell in; and open land round about the cities shall ye give unto the Levites.	צוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְנָתַנוּ לְלוֹוִים מִנְחָלֹת אַחֲזָתָם עָרִים לְשֹׁבֵת וּמִגְרָשׁ לָעָרִים סְבִיבֹתֵיהֶם תִּתְּנוּ לְלוֹוִים:	2
3	And the cities shall they have to dwell in; and their open land shall be for their cattle, and for their substance, and for all their beasts.	וְהָיוּ הָעָרִים לָהֶם לְשֹׁבֵת וּמִגְרָשֵׁיהֶם יִהְיוּ לִבְהֶמָתָם וְלָרֶכֶשׁ וּלְכָל חֵיתָם:	3
4	And the open land about the cities, which ye shall give unto the Levites, shall be from the wall of the city and outward a thousand cubits round about.	וּמִגְרָשֵׁי הָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לְלוֹוִים מִקִּיר הָעִיר וְחוּצָה אֵלָּה אַמָּה סְבִיב:	4
5	And ye shall measure without the city for the east side two thousand cubits, and for the south side two thousand cubits, and for the west side two thousand cubits, and for the north side two thousand cubits, the city being in the midst. This shall be to them the open land about the cities.	וּמִדָּתָם מִחוּץ לָעִיר אֶת־פְּאֶת־קִדְמָה אֲלֵפִים בְּאַמָּה וְאֶת־פְּאֶת־נֶגֶב אֲלֵפִים בְּאַמָּה וְאֶת־פְּאֶת־יָם אֲלֵפִים בְּאַמָּה וְאֶת־פְּאֶת־צָפוֹן אֲלֵפִים בְּאַמָּה וְהָעִיר בְּתוֹךְ זֶה יִהְיֶה לָהֶם מִגְרָשֵׁי הָעָרִים:	5

- (29) לנחל את בני ישראל. שהם ינחילו אותה להם למחלקותיה:
 (2) ומגרש. ריוח מקום חלק חוץ לעיר סביב להיות לנוי לעיר ואין רשאים לזנות שם בית ולא לנטוע כרם ולא לזרוע זריעה (ערכין לג, ב):
 (3) ולכל חיתם. לכל זכיהם (גדרים פא, א):
 (4) אלף אמה סביב. ואחריו הוא אומר אלפים באמה הא כיצד אלפים הוא נותן להם סביב ומהם אלף הפנימים למגרש והחיצונים לשדות וכרמים (עירוזין כא. סוטה כז, ב):

<p>6 And the cities which ye shall give unto the Levites, they shall be the six cities of refuge, which ye shall give for the manslayer to flee thither; and beside them ye shall give forty and two cities.</p>	<p>וְיָת קָרְוֵיָא דְּתַחְנוּן לְלִינְאִי יָת שִׁית קָרְוֵי שִׁיבּוּתָא דְּתַחְנוּן לְמַעַרְק לְתַמָּן קְטוּלָא וְעַל־יְהוֹן תַּחְנוּן אַרְבַּעִין וְתַרְתִּין קָרְוֵי:</p>	<p>וְאֵת הָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לְלוֹיִם אֵת שֵׁשׁ־עָרֵי הַמִּקְלָט אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לְנֹס שְׁמֹה הָרָצַח וְעָלֵיהֶם תִּתְּנוּ אַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם עִיר:</p>	<p>6</p>
<p>7 All the cities which ye shall give to the Levites shall be forty and eight cities: them shall ye give with the open land about them.</p>	<p>כָּל קָרְוֵיָא דְּתַחְנוּן לְלִינְאִי אַרְבַּעִין וְתַמָּנִי קָרְוֵי יְתַהוֹן וְיָת רְחוֹמֵיהוֹן:</p>	<p>כָּל־הָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לְלוֹיִם אַרְבָּעִים וּשְׁמֹנֶה עִיר אֶתְּהֶן וְאֶת־מִגְרָשֵׁיהֶן:</p>	<p>7</p>
<p>8 And concerning the cities which ye shall give of the possession of the children of Israel, from the many ye shall take many, and from the few ye shall take few; each tribe according to its inheritance which it inheriteth shall give of its cities unto the Levites.'</p>	<p>וְקָרְוֵיָא דְּתַחְנוּן מֵאֲחַדָּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִן סִגְיָא תִּסְגֹּן וּמִן זַעֲרֵי תִּזְעָרִין גְּבַר כְּפֹם אַחֲסָנְתִּיהָ דִּי־חֲסָנוֹן יִתִּין מִקְרוּוֹהֵי לְלִינְאִי:</p>	<p>וְהָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ מֵאֲחַדָּת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאֵת הָרֹב תִּרְבּוּ וּמֵאֵת הַמְעַט תִּמְעִיטוּ אִישׁ כְּפִי נִחְלָתוֹ אֲשֶׁר יִנְחָלוּ יִתֵּן מֵעָרָיו לְלוֹיִם: (פ)</p>	<p>8</p>
<p>9 And the LORD spoke unto Moses, saying:</p>	<p>וּמַלִּיל יְיָ עִם מֹשֶׁה לְמִימַר:</p>	<p>וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר:</p>	<p>שְׁי (שְׁנִיעִי) לֵב</p>
<p>10 'Speak unto the children of Israel, and say unto them: When ye pass over the Jordan into the land of Canaan,</p>	<p>מַלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לְהוֹן אֲרִי אֲתוֹן עֲבָרִין יָת יִרְדְּנָא לְאַרְעָא דְּכַנָּעַן:</p>	<p>דְּבַר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כִּי אֲתֶם עֹבְרִים אֶת־הַיַּרְדֵּן אֶרְצָה כַּנָּעַן:</p>	<p>10</p>
<p>11 then ye shall appoint you cities to be cities of refuge for you, that the manslayer that killeth any person through error may flee thither.</p>	<p>וְתַזְמְנוּן לְכוֹן קָרְוֵי קָרְוֵי שִׁיבּוּתָא יְהוֹן לְכוֹן וְיַעֲרוֹק לְתַמָּן קְטוּלָא דִּי־קְטוּל נַפְשָׁא בְּשָׁלוּ:</p>	<p>וְהִקְרִיתֶם לָכֶם עָרִים עָרֵי מִקְלָט תִּתְּנֶינָה לָכֶם וְנֹס שְׁמֹה רָצַח מִכַּה־נֶּפֶשׁ בְּשִׁגָּגָה:</p>	<p>11</p>
<p>12 And the cities shall be unto you for refuge from the avenger, that the manslayer die not, until he stand before the congregation for judgment.</p>	<p>וְיַהוֹן לְכוֹן קָרְוֵי לְשִׁיבּוּתָא מִגְּאִיל דְּמָא וְלֹא יָמוּת קְטוּלָא עַד דִּיקוּם קֳדָם כְּנִשְׁתָּא לְדִינָא:</p>	<p>וְהָיוּ לָכֶם הָעָרִים לְמִקְלָט מִגְּאִיל וְלֹא יָמוּת הָרָצַח עַד־עֲמֹדוֹ לִפְנֵי הָעֵדָה לְמִשְׁפָּט:</p>	<p>12</p>
<p>13 And as to the cities which ye shall give, there shall be for you six cities of refuge.</p>	<p>וְקָרְוֵיָא דְּתַחְנוּן שִׁית קָרְוֵי שִׁיבּוּתָא יְהוֹן לְכוֹן:</p>	<p>וְהָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ שֵׁשׁ־עָרֵי מִקְלָט תִּתְּנֶינָה לָכֶם:</p>	<p>13</p>

(11) והקרייתם. אין הקרייה אלא לשון הזמנה וכן הוא אומר (צראשית כז, כ) כי הקרה ה' אלהיך לפני (ספרי קנט):

(12) מגאל. מפני גואל הדם שהוא קרוב לנרצח (מכות יב, א):

(13) שש ערי מקלט. מגיד שאף על פי שהבדיל משה בחייו ג' ערים בעבר הירדן (דברים ז, מא) לא היו קולמות עד שנבחרו שלש שנתן יהושע בארץ כנען (מכות ט, ב. ספרי):

- 14 Ye shall give three cities beyond the Jordan, and three cities shall ye give in the land of Canaan; they shall be cities of refuge.
- 14 אֶת־שְׁלֹשׁ הָעָרִים תִּתְּנוּ מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן וְאֶת־שְׁלֹשׁ הָעָרִים תִּתְּנוּ בָאָרֶץ כְּנָעַן עָרֵי מִקְלָט תִּהְיֶינָה׃
- 15 For the children of Israel, and for the stranger and for the settler among them, shall these six cities be for refuge, that every one that killeth any person through error may flee thither.
- 15 לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וּלְגֵר וּלְתוֹשֵׁב בְּתוֹכָם תִּהְיֶינָה שֵׁשׁ־הָעָרִים הָאֵלֶּה לְמִקְלָט לָנוֹס שָׁמָּה כָּל־מִכֵּה־נַפֶּשׁ בְּשִׁגָּגָה׃
- 16 But if he smote him with an instrument of iron, so that he died, he is a murderer; the murderer shall surely be put to death.
- 16 וְאִם־בְּכָלִי בָרָזָל הִכָּהוּ וַיָּמָת רָצָח הוּא מוֹת יוֹמָת הָרָצָח׃
- 17 And if he smote him with a stone in the hand, whereby a man may die, and he died, he is a murderer; the murderer shall surely be put to death.
- 17 וְאִם בְּאֶבֶן יָד אֲשֶׁר־יָמוּת בָּהּ הִכָּהוּ וַיָּמָת רָצָח הוּא מוֹת יוֹמָת הָרָצָח׃
- 18 Or if he smote him with a weapon of wood in the hand, whereby a man may die, and he died, he is a murderer; the murderer shall surely be put to death.
- 18 אֹו בְּכָלִי עֵץ־יָד אֲשֶׁר־יָמוּת בּוֹ הִכָּהוּ וַיָּמָת רָצָח הוּא מוֹת יוֹמָת הָרָצָח׃
- 19 The avenger of blood shall himself put the murderer to death; when he meeteth him, he shall put him to death.
- 19 גֹּאֵל הַדָּם הוּא יָמִית אֶת־הָרָצָח בְּפָגְעוֹ־בּוֹ הוּא יִמָּתְנוּ׃
- 20 And if he thrust him of hatred, or hurled at him any thing, lying in wait, so that he died;
- 20 וְאִם־בְּשִׂנְאָה יִהְדָּפְנוּ אֹו־הִשְׁלִיךְ עָלָיו בְּצַדִּיקָה וַיָּמָת׃

(14) את שלש הערים וגו'. אף על פי שבארץ כנען ט' שבטים וכאן אינן אלא שנים וחצי השוה מנין ערי מקלט שלהם משום דנגלעד נפיש רוחאים דכתיב (הושע ו, ח) גלעד קרית פועלי און עקוצה מדם (מכות סס):

(16) ואם בכלי ברזל הכהו. אין זה מדבר בהורג בשוגג הסמוך לו אלא בהורג במזיד וכל ללמד שההורג בכל דבר צריך שיהא בו שיעור כדי להמית שנאמר כולם אשר ימות בו דמתרגמין דהיא כמסת דימות זה חוץ מן הברזל שגלוי וידוע לפני הקצ"ה שהברזל ממית בכל שהוא אפילו מחט לפיכך לא נחנה בו תורה שיעור לכחוד בו אשר ימות בו ואם תאמר בהורג בשוגג הכתוב מדבר הרי הוא אומר למטה או בכל אבן אשר ימות זה בלא ראות וגו' למד על האמורים למעלה שבהורג במזיד הכתוב מדבר (ספרי קס. סנהדרין עו, ב):

(17) באבן יד. שיש זה מלא יד (ספרי קס): אשר ימות בה. שיש זה שיעור להמית כתרגומו לפי שנאמר (שמות כא, יח) והכה איש את רעהו באבן ולא נתן זה שיעור יכול כל שהוא לכך נאמר אשר ימות זה (ספרי קס):

(18) או בכלי עץ יד. לפי שנאמר (שמות כא, כ) וכי יכה איש את עבדו או את אמתו בשבט יכול כל שהוא לכך נאמר בעץ אשר ימות בו שיהא בו כדי להמית (ספרי קס):

(19) בפגעו בו. אפילו צתוך ערי מקלט:

(20) בצדיקה. כתרגומו צכמנא. צמארב:

21	or in enmity smote him with his hand, that he died; he that smote him shall surely be put to death: he is a murderer; the avenger of blood shall put the murderer to death when he meeteth him.	או בִּדְבָבוּ מִחֵהוּ בְיָדוֹ וְקָטְלֵהוּ אֶתְקַטְלָא וְיִקְטֹל מִחֵהוּ קְטוּלָא הוּא גְּאִיל דְּמָא וְקָטוּל יֵת קְטוּלָא כְּדֵי אֶתְחַיֵּיב לֵיהּ:	או באִיבָהּ הִכְהוּ בְיָדוֹ וַיָּמָת מִזְמַת יְיוּמָת הַמִּכָּה רִצָּח הוּא גְּאִיל הַדָּם יָמִית אֶת־הַרִצָּח בְּפָגְעוֹ-בּוֹ:	21
22	But if he thrust him suddenly without enmity, or hurled upon him any thing without lying in wait,	וְאִם בְּתַכְיֵף בְּלֹא דְבָבוּ דִּחֵהוּ או רָמָא עֲלוּהֵי כָּל מָאן בְּלֹא כְּמֵן לֵיהּ:	וְאִם־בִּפְתָּע בְּלֹא־אִיבָהּ הִדְפּוּ או־הִשְׁלִיךְ עָלָיו כָּל־כְּלִי בְּלֹא צָדִיקָה:	22
23	or with any stone, whereby a man may die, seeing him not, and cast it upon him, so that he died, and he was not his enemy, neither sought his harm;	או בְּכָל־אֲבָן אֲבָנָא דִּהִיא כְּמַסַּת דִּימִוּת בֵּהּ בְּלֹא חֲזִי וּרְמָא עֲלוּהֵי וּמִית וְהוּא לֹא שְׁנִי לֵיהּ וְלֹא תָבַע בְּשִׂתִּיהּ:	או בְּכָל־אֲבָן אֲשֶׁר־יָמוּת בֵּהּ בְּלֹא רְאוּת וַיִּפֹּל עָלָיו וַיָּמָת וְהוּא לֹא־אוֹיֵב לוֹ וְלֹא מִבְקֵשׁ רָעָתוֹ:	23
24	then the congregation shall judge between the smiter and the avenger of blood according to these ordinances;	וַיִּדְיִנוּן כְּנִשְׁתָּא בֵּין מִחֵהוּ וּבֵין גְּאִיל דְּמָא עַל דִּינְיָא הָאֵלִין:	וּשְׁפֹטוּ הָעֵדָה בֵּין הַמִּכָּה וּבֵין גְּאִיל הַדָּם עַל הַמִּשְׁפָּטִים הָאֵלֶּה:	24
25	and the congregation shall deliver the manslayer out of the hand of the avenger of blood, and the congregation shall restore him to his city of refuge, whither he was fled; and he shall dwell therein until the death of the high priest, who was anointed with the holy oil.	וַיִּשְׁיָבוּן כְּנִשְׁתָּא יֵת קְטוּלָא מִיַּד גְּאִיל דְּמָא וְיִתִּיבוּן יְתִיה כְּנִשְׁתָּא לְקָרִית שְׂיִזְבוּתִיה דְּעָרַק לְתַמָּן וְיִתִּיב בֵּהּ עַד דִּימִוּת כְּהֵנָּא רַבָּא דְּרַבִּי יְתִיה בְּמִשַּׁח קֹדֶשׁ־שָׂא:	וְהִצִּילוּ הָעֵדָה אֶת־הַרִצָּח מִיַּד־ גְּאִיל הַדָּם וְהִשִּׁיבוּ אֹתוֹ הָעֵדָה אֶל־עִיר מִקְלָטוֹ אֲשֶׁר־נָס שָׁמָּה וַיֵּשֶׁב בֵּהּ עַד־מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל אֲשֶׁר־מָשַׁח אֹתוֹ בְּשֶׁמֶן הַקֹּדֶשׁ:	25
26	But if the manslayer shall at any time go beyond the border of his city of refuge, whither he fleeth;	וְאִם מִפֶּק יִפּוֹק קְטוּלָא יֵת תַּחֲסוּם קָרִית שְׂיִזְבוּתִיה דִּיעָרוֹק לְתַמָּן:	וְאִם־יֵצֵא יֵצֵא הַרִצָּח אֶת־גְּבוּלֵי עִיר מִקְלָטוֹ אֲשֶׁר יָנוּס שָׁמָּה:	26
27	and the avenger of blood find him without the border of his city of refuge, and the avenger of blood slay the manslayer; there shall be no bloodguiltiness for him;	וַיִּשְׁכַּח יְתִיה גְּאִיל דְּמָא מִבְּרָא לְתַחֲסוּם קָרִית שְׂיִזְבוּתִיה וַיִּקְטֹל גְּאִיל דְּמָא יֵת קְטוּלָא לֵית לֵיהּ דָּם:	וּמֵצֵא אֹתוֹ גְּאִיל הַדָּם מִחוּץ לְגְבוּל עִיר מִקְלָטוֹ וְרִצָּח גְּאִיל הַדָּם אֶת־הַרִצָּח אֵין לוֹ דָּם:	27

(22) בפּהע. צאונס. ותרגמונו צמכיף שהיה סמוך לו ולא היה לו שהות להזהר עליו:

(23) או בכל אבן אשר ימות בה. הכהו: בלא ראות. שלא ראהו: ויפל עליו. מכאן אמרו ההורג דרך ירידה גולה דרך עלייה אינו גולה (מכות ז, ג):

(25) עד מות הכהן הגדול. שהוא צא להשרות שכינה בישראל ולהאריך ימיהם והרוח צא לסלק את השכינה מישראל ומקצר את ימי החיים. אינו כדאי שיהא לפני כהן גדול (ספרי קס). דבר אחר לפי שהיה לו לכהן גדול להחפץ שלא תאריך חקלה זו לישראל צדיק: אשר משח אותו בשמן הקדש. לפי פשוטו מן המקראות הקצרים הוא שלא פירש מי משחו אלא כמו אשר משחו המושח אותו בשמן הקדש. ורבותינו דרשוהו במסכת מכות (יא, ג) לראיית דבר ללמד שאם עד שלא נגמר דינו מת כהן גדול ומנו אחר תחתיו ולאחר מכאן נגמר דינו חוזר במיתתו של שני שנאמר אשר משח אותו וכי הוא משחו לכהן או הכהן משח אותו אלא להציא את הנמשח בימיו שמחזירו במיתתו:

28	because he must remain in his city of refuge until the death of the high priest; but after the death of the high priest the manslayer may return into the land of his possession.	כִּי בְעִיר מִקְלָטוֹ יֵשֵׁב עַד־מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל וְאַחֲרֵי מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל יָשׁוּב־הָרֶצַח אֶל־אֶרֶץ אֲחֻזָּתוֹ:	אֲרֵי בְקָרְיֹת שְׁיֻבוֹתֶיהָ יָתִיב עַד דִּימוֹת כֹּהֵנָא רַבָּא וּבְתֵר דִּימוֹת כֹּהֵנָא רַבָּא יָתִיב קְטוּלָא לְאֶרֶע אֲחֻסְנִתֶּיהָ:
29	And these things shall be for a statute of judgment unto you throughout your generations in all your dwellings.	וְהָיוּ אֵלֶּה לְכֶם לְחֻקֹּת מִשְׁפָּט לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכָל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם:	וַיְהוֹן אֵלֶּין לְכוֹן לְגִזְרֵת דִּין לְדִרְיֹכוֹן בְּכָל מוֹתְבִיכוֹן:
30	Whoso killeth any person, the murderer shall be slain at the mouth of witnesses; but one witness shall not testify against any person that he die.	כָּל־מִכְּה־נַפֶּשׁ לְפִי עֵדִים יִרְצַח אֶת־הָרֹצֵחַ וְעַד אֶחָד לֹא־יִעֲנֶה בְּנַפְשׁ לְמוֹת:	כָּל דִּיקְטוּל נַפְשָׁא לְפִום סְהַדִּין יְקְטוּל יֵת קְטוּלָא וְסְהִיד חַד לֹא יִסְהִיד בְּאַנְשׁ לְמַקְטָל:
31	Moreover ye shall take no ransom for the life of a murderer, that is guilty of death; but he shall surely be put to death.	וְלֹא־תִקְחוּ כֹפֶר לְנַפְשׁ רֹצֵחַ אֲשֶׁר־הוּא רָשָׁע לְמוֹת כִּי־מוֹת יוֹמָת:	וְלֹא תִקְבְּלוּן מָמוֹן עַל אָנֶשׁ קְטוּל דְּהוּא חַיִּיב לְמָמַת אֲרֵי אֲתִקְטָלָא יִתְקַטֵּיל:
32	And ye shall take no ransom for him that is fled to his city of refuge, that he should come again to dwell in the land, until the death of the priest.	וְלֹא־תִקְחוּ כֹפֶר לְנוֹס אֶל־עִיר מִקְלָטוֹ לְשׁוּב־לְשִׁבְתָּ בְּאֶרֶץ עַד־מוֹת הַכֹּהֵן:	וְלֹא תִקְבְּלוּן מָמוֹן לְמַעֲרַק לְקָרְיֹת שְׁיֻבוֹתֶיהָ לְמֹתָב לְמֹתָב בְּאֶרֶעָא עַד דִּימוֹת כֹּהֵנָא:
33	So ye shall not pollute the land wherein ye are; for blood, it polluteth the land; and no expiation can be made for the land for the blood that is shed therein, but by the blood of him that shed it.	וְלֹא־תַחֲנִיפוּ אֶת־הָאֶרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם בָּהּ כִּי הַדָּם הוּא יַחֲנִיף אֶת־הָאֶרֶץ וְלֹא־יִכָּפֵר לַדָּם אֲשֶׁר שָׁפַךְ־בָּהּ כִּי־אִם בַּדָּם שִׁפְכוּ:	וְלֹא תַחֲיִיבוּן יֵת אֶרֶעָא דְאַתּוֹן בָּהּ אֲרֵי דְקָמָא הוּא מַחֲיִיב יֵת אֶרֶעָא וְלֹא־אֶרֶעָא לֹא מִתְכַּפֵּר עַל דָּם זָכָאי דְאַתְאֲשֵׁר בָּהּ אֲלֵהִין בַּדָּם אֲשֵׁדִיָּה:
34	And thou shalt not defile the land which ye inhabit, in the midst of which I dwell; for I the LORD dwell in the midst of the children of Israel.	וְלֹא תִטְמָא אֶת־הָאֶרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם יֹשְׁבִים בָּהּ אֲשֶׁר אֲנִי שָׁכֵן בְּתוֹכָהּ כִּי אֲנִי יְהוָה שָׁכֵן בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (פ)	וְלֹא תִסְאֲבוּן יֵת אֶרֶעָא דְאַתּוֹן יִתְבִּין בָּהּ דְשְׁכִינְתִּי שְׂרָיָא בְּגוּהָ אֲרֵי אָנָּא יְיָ שְׁכִינְתִּי שְׂרָיָא בְּגוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל:

(27) אֵין לוֹ דָם. הִרִי הוּא כְּהוּרָג אֶת הַמֵּת שְׁאִין לוֹ דָם (מִכּוֹת יצ):

(29) בְּכָל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם. לַמִּדָּה שֶׁהִיא סְנֵה־דְרִין [קִטְנָה] נוֹהֶגֶת צְחוּלָה לְאֶרֶץ כָּל זְמַן שְׁנוֹהֶגֶת צָאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל (שם ז, א):

(30) כָּל מִכְּה נַפֶּשׁ וְגו'. הַצָּא לְהַרְגוֹ עַל שֶׁהִכָּה אֶת הַנֶּפֶשׁ: לְפִי עֵדִים יִרְצַח. שִׁיעִידוֹ שֶׁצִּמְזִיד וְצִהְתָּרָה הִרְגוֹ (סְפָרִי קס"א):

(31) וְלֹא תִקְחוּ כּוֹפֶר. לֹא יִפְטֹר צִמְמוֹן (כְּמוֹצוֹת לוֹ. סְפָרִי שם):

(32) וְלֹא תִקְחוּ כֹפֶר לְנוֹס אֶל עִיר מִקְלָטוֹ. לְמִי שֶׁנֶּסֶם אֶל עִיר מִקְלָטוֹ שֶׁהִרְגַּ שְׂוֹגֵג אֵינוֹ נִפְטֹר מִגְלוֹת צִמְמוֹן לִיתָן כּוֹפֶר לְשׁוּב לְשִׁבְתָּ צָאֶרֶץ צִטְרָס יְמוֹת הַכֹּהֵן (סְפָרִי שם): לְנוֹס. כְּמוֹ לָנֶס כְּמוֹ (מִיכָה ג, ח) שׁוֹבֵי מִלְחָמָה שֶׁשָּׂבוּ מִן הַמִּלְחָמָה וְכֵן (פְּסָלִיָּה ג, יח) נוֹגֵי מִמוּעַד וְכֵן (יְהוֹשֻׁעַ ה, ה) כִּי מוֹלִיס הָיוּ כֹּאֲשֶׁר תִּאֲמַר שׁוּב עַל מִי שֶׁשָּׂב כָּבֵד וּמוֹל עַל מִי שֶׁמָּל כָּבֵד כֵּן תִּאֲמַר לְנוֹס עַל מִי שֶׁנֶּסֶם כָּבֵד וְקוֹרְאוֹ נֹס כְּלוּמָר מוֹצֵרָה. וְאִם תִּאֲמַר לְנוֹס לְצִרוֹת וּתְפָרְשֶׁהוּ לֹא תִקְחוּ כּוֹפֶר לְמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ לְצִרוֹת לְפִטְרוֹ מִן הַגְלוֹת לֹא יִדְעֵמָּה הַיֶּאֱחָר יִאֲמַר לְשׁוּב לְשִׁבְתָּ צָאֶרֶץ הִרִי עֲדִיין לֹא נֶס וּמַהִיכֵן יִשׁוּב:

(33) וְלֹא תַחֲנִיפוּ. וְלֹא תִרְשִׁעוּ. כְּתִרְגוּמוֹ וְלֹא תַחֲיִיבוּן:

XXXVI

And the heads of the fathers' houses of the family of the children of Gilead, the son of Machir, the son of Manasseh, of the families of the sons of Joseph, came near, and spoke before Moses, and before the princes, the heads of the fathers' houses of the children of Israel;

וַיָּקִרְבוּ רָאשֵׁי אֲבֹתָא לְזִרְעֵית בְּנֵי גִלְעָד בֶּרֶךְ מְכִיר בֶּרֶךְ מְנַשֶּׁה מְזִרְעֵית בְּנֵי יוֹסֵף וּקְדָם מֹשֶׁה וּקְדָם רִבְרֵכָא רִשֵׁי אֲבֹתָא לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל:

וַיָּקִרְבוּ רָאשֵׁי אֲבֹתָא לְמִשְׁפַּחַת בְּנֵי־גִלְעָד בֶּרֶךְ מְכִיר בֶּרֶךְ מְנַשֶּׁה מְמִשְׁפַּחַת בְּנֵי יוֹסֵף וַיֵּדְבְּרוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וּלְפְנֵי הַנְּשָׂאִים רָאשֵׁי אֲבֹת לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל:

שביעי

and they said: 'The LORD commanded my lord to give the land for inheritance by lot to the children of Israel; and my lord was commanded by the LORD to give the inheritance of Zelophehad our brother unto his daughters.

וַאֲמַרְוּ יְתֵר רַבּוֹנֵי פְקִיד יְיָ לְמַתָּן יֵת אֶרֶצָא בְּאַחְסָנָא בְּעֶדְכָא לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְרַבּוֹנֵי אֶתְפַּקֵּד בְּמִימְרָא דִּי לְמַתָּן יֵת אֶחְסָנָא צְלַפְחָד אַחוּנָא לְבְנֵיהֶּ:

וַיֹּאמְרוּ אֶת־אֲדֹנִי צִנְהָ יְהוָה לָתֵת אֶת־הָאָרֶץ בְּנַחֲלָה בְּגֹוֹרָל לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲדֹנִי צִנְהָ בִּיהוָה לָתֵת אֶת־נַחֲלַת צְלַפְחָד אָחִינוּ לְבְנֵיהֶּ:

2

And if they be married to any of the sons of the other tribes of the children of Israel, then will their inheritance be taken away from the inheritance of our fathers, and will be added to the inheritance of the tribe whereunto they shall belong; so will it be taken away from the lot of our inheritance.

וַיְהִי וְיָחִיו לְחַד מִבְּנֵי שְׁבָטֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְנִשְׁוֹן וְתִתְּמַנַּע אַחְסָנָהוֹן מֵאַחְסָנָא אֲבֹהֵתָנָא וְתִתּוּסַף עַל אַחְסָנָא שְׁבָטָא דִּיהִוִּין לְהוֹן וּמַעַדָּב אַחְסָנָתָנָא יִתְּמַנַּע:

וְהָיוּ לְאֶחָד מִבְּנֵי שְׁבָטֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לְנָשִׁים וְנִגְרַעַה נַחֲלָתָן מִנַּחֲלַת אֲבֹתֵינוּ וְנוֹסָף עַל נַחֲלַת הַמִּטָּה אֲשֶׁר תִּהְיֶינָה לָהֶם וּמִגֹּרֶל נַחֲלָתָנוּ יִגְרַע:

3

And when the jubilee of the children of Israel shall be, then will their inheritance be added unto the inheritance of the tribe whereunto they shall belong; so will their inheritance be taken away from the inheritance of the tribe of our fathers.'

וְאִם־יְהִיָּה הַיָּבֵל לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְנוֹסְפָה נַחֲלָתָן עַל נַחֲלַת הַמִּטָּה אֲשֶׁר תִּהְיֶינָה לָהֶם וּמִנַּחֲלַת מִטָּה אֲבֹתֵינוּ יִגְרַע נַחֲלָתָן:

וְאִם־יְהִיָּה הַיָּבֵל לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְנוֹסְפָה נַחֲלָתָן עַל נַחֲלַת הַמִּטָּה אֲשֶׁר תִּהְיֶינָה לָהֶם וּמִנַּחֲלַת מִטָּה אֲבֹתֵינוּ יִגְרַע נַחֲלָתָן:

4

And Moses commanded the children of Israel according to the word of the LORD, saying: 'The tribe of the sons of Joseph speaketh right.

וּפְקִיד מֹשֶׁה יֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל מִימְרָא דִּי לְמִימַר יְאוֹת שְׁבָטָא דְּבְנֵי יוֹסֵף מְמַלְלִין:

וַיִּצֹו מֹשֶׁה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל־כֵּי יְהוָה לֵאמֹר כֵּן מִטָּה בְּנֵי־יוֹסֵף דְּבָרִים:

5

(34) אשר אני שכן בתוכה. שלא תשכינו אותי בטומאתה: כי אני ה' שוכן בתוך בני ישראל. אף בזמן שהם

טמאים שכינה (שרויה) ציניהם:

(3) ונוסף על נחלת המטה. שהרי צנה יורשה והצן מתיחס על שבט אציו:

(4) ואם יהיה היובל. מכאן היה רצי יהודה אומר עמיד היוצל שיפסוק (ת"כ ויקרא פרשתא יג, א): ואם יהיה היובל.

כלומר אין זו מכירה שמורת ציוצל שהירושה אינה חוזרת. ואפילו אם יהיה היוצל לא תחזור הנחלה לשבטו ונמצא שנוספה על נחלת המטה אשר תהיינה להם:

<p>6 This is the thing which the LORD hath commanded concerning the daughters of Zelophehad, saying: Let them be married to whom they think best; only into the family of the tribe of their father shall they be married.</p>	<p>זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר-צִוָּה יְהוָה לְבָנוֹת צֶלְפַּחָד לֵאמֹר לְטוֹב בְּעֵינֵיהֶם תִּהְיֶינָה לְנָשִׁים אֶדְ בְּמִשְׁפַּחַת מִטָּה אֲבֵיהֶם תִּהְיֶינָה לְנָשִׁים:</p>	<p>6 זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר-צִוָּה יְהוָה לְבָנוֹת צֶלְפַּחָד לֵאמֹר לְטוֹב בְּעֵינֵיהֶם תִּהְיֶינָה לְנָשִׁים אֶדְ בְּמִשְׁפַּחַת מִטָּה אֲבֵיהֶם תִּהְיֶינָה לְנָשִׁים:</p>
<p>7 So shall no inheritance of the children of Israel remove from tribe to tribe; for the children of Israel shall cleave every one to the inheritance of the tribe of his fathers.</p>	<p>וְלֹא-תִסָּב נַחֲלָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּטָּה אֶל-מִטָּה כִּי אִישׁ בְּנַחֲלַת מִטָּה אֲבִיתוֹ יִדְבְּקוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>7 וְלֹא-תִסָּב נַחֲלָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּטָּה אֶל-מִטָּה כִּי אִישׁ בְּנַחֲלַת מִטָּה אֲבִיתוֹ יִדְבְּקוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>
<p>8 And every daughter, that possesseth an inheritance in any tribe of the children of Israel, shall be wife unto one of the family of the tribe of her father, that the children of Israel may possess every man the inheritance of his fathers.</p>	<p>וְכָל-בֵּת יִרְשֶׁת נַחֲלָה מִמִּטּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְאַחַד מִמִּשְׁפַּחַת מִטָּה אֲבִיתָהּ תִּהְיֶה לְאִשָּׁה לְמַעַן יִירָשׁוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ נַחֲלַת אֲבִיתוֹ:</p>	<p>8 וְכָל-בֵּת יִרְשֶׁת נַחֲלָה מִמִּטּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְאַחַד מִמִּשְׁפַּחַת מִטָּה אֲבִיתָהּ תִּהְיֶה לְאִשָּׁה לְמַעַן יִירָשׁוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ נַחֲלַת אֲבִיתוֹ:</p>
<p>9 So shall no inheritance remove from one tribe to another tribe; for the tribes of the children of Israel shall cleave each one to its own inheritance.'</p>	<p>וְלֹא תִסָּב נַחֲלָה מִמִּטָּה לְמִטָּה אַחֵר כִּי-אִישׁ בְּנַחֲלָתוֹ יִדְבְּקוּ מִטּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>	<p>9 וְלֹא תִסָּב נַחֲלָה מִמִּטָּה לְמִטָּה אַחֵר כִּי-אִישׁ בְּנַחֲלָתוֹ יִדְבְּקוּ מִטּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:</p>
<p>10 Even as the LORD commanded Moses, so did the daughters of Zelophehad.</p>	<p>כַּמָּא דְּפָקִיד יְיָ ית מֹשֶׁה בֶּן עֲבָדָא בְּנֵת צֶלְפַּחָד:</p>	<p>10 כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה בֶּן עֲשֵׂי בָנוֹת צֶלְפַּחָד:</p>
<p>11 For Mahlah, Tirzah, and Hoglah, and Milcah, and Noah, the daughters of Zelophehad, were married unto their father's brothers' sons.</p>	<p>וַתִּהְיֶינָה מַחֲלָה וְתִרְצָה וְהוֹגֵלָה וּמִלְכָּה וְנוֹעָה בָּנוֹת צֶלְפַּחָד לְבְנֵי אָחִי אֲבוֹהֶון לְנָשִׁים:</p>	<p>מַפְטִיר וַתִּהְיֶינָה מַחֲלָה וְתִרְצָה וְהוֹגֵלָה וּמִלְכָּה וְנוֹעָה בָּנוֹת צֶלְפַּחָד לְבְנֵי דִדְיָהֶן לְנָשִׁים:</p>
<p>12 They were married into the families of the sons of Manasseh the son of Joseph, and their inheritance remained in the tribe of the family of their father.</p>	<p>מִמִּשְׁפַּחַת בְּנֵי-מְנַשֶּׁה בֶּן-יוֹסֵף הָיוּ לְנָשִׁים וַתִּהְיֶי נַחֲלָתָן עַל-מִטָּה מִשְׁפַּחַת אֲבִיהֶן:</p>	<p>12 מִמִּשְׁפַּחַת בְּנֵי-מְנַשֶּׁה בֶּן-יוֹסֵף הָיוּ לְנָשִׁים וַתִּהְיֶי נַחֲלָתָן עַל-מִטָּה מִשְׁפַּחַת אֲבִיהֶן:</p>
<p>13 These are the commandments and the ordinances, which the LORD commanded by the hand of Moses unto the children of Israel in the plains of Moab by the Jordan at Jericho.</p>	<p>אֵלֶּה הַמִּצְוֹת וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה בְּיַד-מֹשֶׁה אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יֶרִיחוֹ:</p>	<p>קלז פסוקים אֵלֶּה הַמִּצְוֹת וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה בְּיַד-מֹשֶׁה אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל יַרְדֵּן יֶרִיחוֹ:</p>

(8) וכל בת ירשת נחלה. שלא היה צן לאציה:

(11) מחלה תרצה וגו'. כאן מנאן לפי גדולתן זו מוזו בשנים ונשאו כסדר תולדותן וכלל המקרא מנאן לפי חכמתן ומגיד ששקולות זו כזו (ב"ב קכ):

The Haftarah is Jeremiah 2:4 - 2:28 & 3:4 - 3:4 on page 205. Sepharadim read Jeremiah 2:4 - 2:28 & 4:1 - 4:2. Read this Haftara even on Rosh Hodesh. The Rosh Hodesh Maftir, Numbers 28:9 - 15 is still read, on page 143.

חזק חזק ונתחזק

אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל-כָּל-
יִשְׂרָאֵל בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן בְּמִדְבַּר בְּעֶרְבָה
מִזֶּל סוּף בֵּין-פָּאֶרָן וּבֵין-תֹּפֶל וּלְבָן
וְחִצְרַת וְדִי זָהָב:

אֶחָד עָשָׂר יוֹם מִחֹרֵב דֶּרֶךְ הַר-שֵׁעִיר עַד
קָדֵשׁ בַּרְנֶע:

וַיְהִי בְּאַרְבָּעִים שָׁנָה בְּעֶשְׂתֵּי-עָשָׂר חֹדֶשׁ
בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
כָּל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ אֱלֹהִים:

אַחֲרֵי הִפְתּוּ אֶת סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר
יוֹשֵׁב בְּחֶשְׁבּוֹן וְאֶת עֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן אֲשֶׁר-
יוֹשֵׁב בְּעֶשְׂתָּרַת בְּאֶדְרֵי:

בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן בְּאֶרֶץ מוֹאָב הֵוֹאִיל מֹשֶׁה
בְּאֵר אֶת-הַתּוֹרָה הַזֹּאת לֵאמֹר:

יְהוָה אֱלֹהֵינוּ דִּבֶּר אֵלֵינוּ בְּחֹרֵב לֵאמֹר
רַב-לָכֶם שָׁבַת בְּהָר הַזֶּה:

פִּנְנוּ וְסַעְוּ לָכֶם וּבֵאוּ הָרָה אֶת-הָאֱמֹרִי וְאֶל-
כָּל-שְׁכֵנֵי בְּעֶרְבָה בְּהָר וּבְשָׁפְלָה וּבְגִבָּה
וּבְחוֹף הַיָּם אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי וְהַלְבֹּנוֹן עַד-
הַנָּהָר הַגָּדֹל נְהַר-פָּרָת:

רְאֵה נָתַתִּי לִפְנֵיכֶם אֶת-הָאֶרֶץ בָּאוּ וּרְשׁוּ
אֶת-הָאֶרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לְאֲבֹתֵיכֶם
לְאֲבֹתֵיכֶם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לֵתֵת לָהֶם
וּלְיֹרְעָם אַחֲרֵיהֶם:

וְאָמַר אֲלֵכֶם בָּעֵת הַהוּא לֵאמֹר לֹא-אוּכָל
לְבַדִּי שְׂאת אֶתְכֶם:

יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הִרְבָּה אֶתְכֶם וְהִנֵּכֶם הַיּוֹם
כְּכּוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לְרֹב:

יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתְכֶם יִסַּף עֲלֵיכֶם כָּכֶם
אֶלֶף פַּעֲמִים וַיְבַרְכְּ אֶתְכֶם כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר
לָכֶם:

דברים

THESE ARE the words which Moses spoke unto all Israel beyond the Jordan; in the wilderness, in the Arabah, over against Suph, between Paran and Tophel, and Laban, and Hazeroth, and Di-zahab.

2

It is eleven days journey from Horeb unto Kadesh-barnea by the way of mount Seir.

3

And it came to pass in the fortieth year, in the eleventh month, on the first day of the month, that Moses spoke unto the children of Israel, according unto all that the LORD had given him in commandment unto them;

ו

after he had smitten Sihon the king of the Amorites, who dwelt in Heshbon, and Og the king of Bashan, who dwelt in Ashtaroth, at Edrei;

5

beyond the Jordan, in the land of Moab, took Moses upon him to expound this law, saying:

6

The LORD our God spoke unto us in Horeb, saying: 'Ye have dwelt long enough in this mountain;

7

turn you, and take your journey, and go to the hill-country of the Amorites and unto all the places nigh thereunto, in the Arabah, in the hill-country, and in the Lowland, and in the South, and by the sea-shore; the land of the Canaanites, and Lebanon, as far as the great river, the river Euphrates.

ישראל

Behold, I have set the land before you: go in and possess the land which the LORD swore unto your fathers, to Abraham, to Isaac, and to Jacob, to give unto them and to their seed after them.'

9

And I spoke unto you at that time, saying: 'I am not able to bear you myself alone;

10

the LORD your God hath multiplied you, and, behold, ye are this day as the stars of heaven for multitude.—

11

The LORD, the God of your fathers, make you a thousand times so many more as ye are, and bless you, as He hath promised you!

הפטרות

הפטרות במדבר

The Haftarah is Hosea 2:1 – 2:22. On Erev Rosh Hodesh, read the Haftarah on page 210.

וְהָיָה מִסְפַּר בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל כְּחוֹל הַיָּם אֲשֶׁר
לֹא־יִמָּד וְלֹא יִסָּפֵר וְהָיָה בְּמִקְוֵם אֲשֶׁר־
יֹאמַר לָהֶם לֹא־עַמִּי אַתֶּם יֹאמַר לָהֶם בְּנֵי
אֱלֹהִים:

II:1

Yet the number of the children of Israel shall be as the sand of the sea, which cannot be measured nor numbered; and it shall come to pass that, instead of that which was said unto them: 'Ye are not My people', it shall be said unto them: 'Ye are the children of the living God.'

וְנִקְבְּצוּ בְנֵי־יְהוּדָה וּבְנֵי־יִשְׂרָאֵל יִחָדּוּ
וְשָׁמוּ לָהֶם רֹאשׁ אֶחָד וְעָלוּ מִן־הָאָרֶץ כִּי
גָדוֹל יוֹם יִזְרְעֵאל:

2

And the children of Judah and the children of Israel shall be gathered together, and they shall appoint themselves one head, and shall go up out of the land; for great shall be the day of Jezreel.

אָמְרוּ לְאֶחֱיָיִךְ עַמִּי וּלְאֶחָתֶיכֶם רַחֲמָה:

3

Say ye unto your brethren: 'Ammi'; and to your sisters, 'Ruhamah.'

רִיבוּ בְּאִמְכֶם לִיבוּ כִּי־הִיא לֹא אִשְׁתִּי
וְאֲנִכִּי לֹא אִישָׁה וְתָסֵר זְנוּנֶיהָ מִפָּנֶיהָ
וְנִאֲפֹסֶיהָ מִבֵּין שָׁדֶיהָ:

4

Plead with your mother, plead; For she is not My wife, neither am I her husband; And let her put away her harlotries from her face, And her adulteries from between her breasts;

כִּי־אֶפְשִׁיטָנָה עֲרֻמָּה וְהִצַּגְתִּיהָ כַּיּוֹם
הַהוּא וְשִׁמְתִּיהָ כַּמִּדְבָּר וְשִׁתְּהָ כְּאֶרֶץ
צָיָה וְתִמְתִּיהָ בְּצָמָא:

5

Lest I strip her naked, And set her as in the day that she was born, And make her as a wilderness, And set her like a dry land, And slay her with thirst.

וְאֶת־בְּנֶיהָ לֹא אֲרַחֵם כִּי־בָנֵי זְנוּנִים הֵמָּה:

6

And I will not have compassion upon her children; For they are children of harlotry.

כִּי זָנְתָה אִמָּם הַבִּישָׁה הוֹרְתָם כִּי אִמָּה
אֵלֶיהָ אַחֲרֵי מֵאֵהָבִי נָתַנִּי לַחֲמִלִי וּמִימִי
צִמְרִי וּפִשְׁתִּי שִׁמְנִי וְשִׁקְוִי:

7

For their mother hath played the harlot, She that conceived them hath done shamefully; For she said: 'I will go after my lovers, That give me my bread and my water, My wool and my flax, mine oil and my drink.'

לִכְן הִנְנִי־שָׂדֶה אֶת־דֶּרֶכָּךְ בַּסִּירִים
וְגִדְרֹתַי אֶת־גְּדֻרָּה וְנִתְיַבּוּתֶיהָ לֹא
תִמָּצָא:

8

Therefore, behold, I will hedge up thy way with thorns, And I will make a wall against her, That she shall not find her paths.

וְרָדְפָה אֶת־מֵאֵהָבֶיהָ וְלֹא־תִשָּׁג אֹתָם
וּבִקְשָׁתָם וְלֹא תִמָּצָא וְאִמָּהּ אֵלֶיהָ
וְאִשׁוּבָהּ אֶל־אִישִׁי הָרִאשׁוֹן כִּי טוֹב לִי אִזְּ
מֵעַתָּה:

9

And she shall run after her lovers, but she shall not overtake them, And she shall seek them, but shall not find them; Then shall she say: 'I will go and return to my first husband; For then was it better with me than now.'

וְהִיא לֹא יָדְעָה כִּי אֲנִכִּי נָתַתִּי לָהּ הַדָּגָן
וְהַתִּירוֹשׁ וְהַיֵּצְהָר וְכֶסֶף הַרְבֵּיתִי לָהּ
וְזָהָב עָשׂוּ לַבַּעַל:

10

For she did not know that it was I that gave her The corn, and the wine, and the oil, And multiplied unto her silver and gold, Which they used for Baal.

לִכְן אָשׁוּב וְלִקְחֹתִי דִגְנִי בְּעֵתוֹ וְתִירוֹשִׁי
בְּמוֹעֵדוֹ וְהִצַּלְתִּי צֹמְרִי וּפִשְׁתִּי לְכֶסֶת
אֶת־עֲרוֹתָהּ:

11 Therefore will I take back My corn in the time thereof, And My wine in the season thereof, And will snatch away My wool and My flax Given to cover her nakedness.

וְעַתָּה אֲגַלֶּה אֶת־נִבְלָתָהּ לְעֵינֵי מְאֻהְבֶיהָ
וְאִישׁ לֹא־יִצִּילֶנָּה מִיָּדִי:

12 And now will I uncover her shame in the sight of her lovers, And none shall deliver her out of My hand.

וְהִשְׁבַּתִּי כָל־מְשׁוֹשֶׁה חֲגֹה חֻדְשָׁה וְשַׁבָּתָהּ
וְכָל מוֹעֵדָהּ:

13 I will also cause all her mirth to cease, Her feasts, her new moons, and her sabbaths, And all her appointed seasons.

וְהִשְׁמַתִּי גִפְנָהּ וְתַאנְתָּהּ אֲשֶׁר אָמְרָה אֶתְנָה
הֶלֶמָּה לִי אֲשֶׁר נָתַנּוּ־לִי מְאֻהְבֵי וְשִׁמְתִים
לִי־עַר וְאָכְלָתֶם חֵית הַשָּׂדֶה:

14 And I will lay waste her vines and her fig-trees, Whereof she hath said: 'These are my hire That my lovers have given me'; And I will make them a forest, And the beasts of the field shall eat them.

וּפָקַדְתִּי עָלֶיהָ אֶת־יְמֵי הַבְּעָלִים אֲשֶׁר
תִּקְטִיר לָהֶם וְתַעַד נִזְמָה וְחִלְיָתָהּ וְתַלְוָהּ
אֲחֵרֵי מְאֻהְבֶיהָ וְאֵתִי שָׁכַחָה נָא־
יְהוָה: (ס)

15 And I will visit upon her the days of the Baalim, Wherein she offered unto them, And decked herself with her ear-rings and her jewels, And went after her lovers, And forgot Me, saith the LORD.

לִכְן הִנֵּה אֲנֹכִי מִפְתִּיחַ וְהִלַּכְתִּיהָ הַמִּדְבָּר
וְדִבַּרְתִּי עַל־לִבָּהּ:

16 Therefore, behold, I will allure her, And bring her into the wilderness, And speak tenderly unto her.

וְנָתַתִּי לָהּ אֶת־כַּרְמֶיהָ מִשֵּׁם וְאֶת־עֵמֶק
עֶכּוֹר לַפֶּתַח תִּקְוָהּ וְעֲנָתָה שְׁמֹה כִּי־מִי
נְעוּלֶיהָ וְכִיּוֹם עֲלוֹתָהּ מֵאֶרֶץ־מִצְרַיִם:

17 And I will give her her vineyards from thence, And the valley of Achor for a door of hope; And she shall respond there, as in the days of her youth, And as in the day when she came up out of the land of Egypt.

וְהָיָה בַּיּוֹם־הַהוּא נָא־יִהְיֶה תִקְרָאִי אִשִּׁי
וְלֹא־תִקְרָאִי־לִי עוֹד בַּעֲלִי:

18 And it shall be at that day, saith the LORD, That thou shalt call Me Ishi, And shalt call Me no more Baali.

וְהִסְרֹתִי אֶת־שְׁמוֹת הַבְּעָלִים מִפִּיהָ וְלֹא־
יִזְכְּרוּ עוֹד בְּשֵׁמָם:

19 For I will take away the names of the Baalim out of her mouth, And they shall no more be mentioned by their name.

וְכִרְתִּי לָהֶם בְּרִית בַּיּוֹם הַהוּא עִם־חֵית
הַשָּׂדֶה וְעִם־עוֹף הַשָּׁמַיִם וְרֶמֶשׂ הָאָדָמָה
וְקִשָּׁת וְחֶרֶב וּמִלְחָמָה אֲשַׁבֵּר מִן־הָאָרֶץ
וְהִשְׁכַּבְתִּים לַבֶּטֶח:

20 And in that day will I make a covenant for them With the beasts of the field, and with the fowls of heaven, And with the creeping things of the ground; And I will break the bow and the sword and the battle out of the land, And will make them to lie down safely.

וְאֶרְשָׁתִּיךָ לִי לְעוֹלָם וְאֶרְשָׁתִּיךָ לִי בְצַדִּיק
וּבְמִשְׁפָּט וּבְחֶסֶד וּבְרַחֲמִים:

21 And I will betroth thee unto Me for ever; Yea, I will betroth thee unto Me in righteousness, and in justice, And in lovingkindness, and in compassion.

וְאֶרְשָׁתִּיךָ לִי בְּאֱמוּנָה וַיָּדַעַת אֶת־
יְהוָה: (פ)

22 And I will betroth thee unto Me in faithfulness; And thou shalt know the LORD.

הפטרת נשא

The Haftarah is Judges 13:2 – 13:25.

ויהי איש אחד מצרעה ממשפחת הדני ושמו מגוח ואשתו עקרה ולא ילדה:

XIII:2

And there was a certain man of Zorah, of the family of the Danites, whose name was Manoah; and his wife was barren, and bore not.

וירא מלאך-יהוה אל-האשה ויאמר אליה הנה-נא את-עקרה ולא ילדה והרית וילדת בן:

3

And the angel of the LORD appeared unto the woman, and said unto her: 'Behold now, thou art barren, and hast not borne; but thou shalt conceive, and bear a son.

ועתה השמרי נא ואל-תשתי יין ושכר ואל-תאכלי כל-טמא:

4

Now therefore beware, I pray thee, and drink no wine nor strong drink, and eat not any unclean thing.

כי הנך הרה וילדת בן ומורה לא-יעלה על-ראשו כי-נזיר אלהים יהיה הנער מן-הבטן והוא יחל להושיע את-ישראל מיד פלשתים:

5

For, lo, thou shalt conceive, and bear a son; and no razor shall come upon his head; for the child shall be a Nazirite unto God from the womb; and he shall begin to save Israel out of the hand of the Philistines.'

ותבא האשה ותאמר לאישה לאמר איש האלהים בא אלי ומראהו כמראה מלאך האלהים נורא מאד ולא שאלתיהו אי-מזה הוא ואת-שמו לא-הגיד לי:

6

Then the woman came and told her husband, saying: 'A man of God came unto me, and his countenance was like the countenance of the angel of God, very terrible; and I asked him not whence he was, neither told he me his name;

ויאמר לי הנך הרה וילדת בן ועתה אל-תשתי יין ושכר ואל-תאכלי כל-טמא כי-נזיר אלהים יהיה הנער מן-הבטן עד-יום מותו: (פ)

7

but he said unto me: Behold, thou shalt conceive, and bear a son; and now drink no wine nor strong drink, and eat not any unclean thing; for the child shall be a Nazirite unto God from the womb to the day of his death.'

ויעתר מגוח אל-יהוה ויאמר בי אדוני איש האלהים אשר שלחת יבוא-נא עוד אלינו ויורנו מה-נעשה לנער היולד:

8

Then Manoah entreated the LORD, and said: 'Oh, LORD, I pray Thee, let the man of God whom Thou didst send come again unto us, and teach us what we shall do unto the child that shall be born.'

וישמע האלהים בקול מגוח ויבא מלאך האלהים עוד אל-האשה והיא יושבת בשדה ומגוח איש עמה:

9

And God hearkened to the voice of Manoah; and the angel of God came again unto the woman as she sat in the field; but Manoah her husband was not with her.

ותמהר האשה ותרוץ ותגד לאישה ותאמר אליו הנה נראה אלי האיש אשר-בא ביום אלי:

10

And the woman made haste, and ran, and told her husband, and said unto him: 'Behold, the man hath appeared unto me, that came unto me that day.'

וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ מְנוּחַ אַחֲרֵי אִשְׁתּוֹ וַיָּבֹא אֶל-
הָאִישׁ וַיֹּאמֶר לוֹ הֲאֵתָה הָאִישׁ אֲשֶׁר-
דִּבַּרְתָּ אֶל-הָאִשָּׁה וַיֹּאמֶר אָנִי:

11 And Manoah arose, and went after his wife, and came to the man, and said unto him: 'Art thou the man that spoketh unto the woman?' And he said: 'I am.'

וַיֹּאמֶר מְנוּחַ עַתָּה יָבֹא דְבָרְיָךְ מִה-יְהִיָּה
מִשְׁפַּט-הַנֶּעַר וּמַעֲשָׂהוּ:

12 And Manoah said: 'Now when thy word cometh to pass, what shall be the rule for the child, and what shall be done with him?'

וַיֹּאמֶר מְלָאךְ יְהוָה אֶל-מְנוּחַ מְכַל אֲשֶׁר-
אָמַרְתִּי אֶל-הָאִשָּׁה תִּשְׁמָר:

13 And the angel of the LORD said unto Manoah: 'Of all that I said unto the woman let her beware.

מִכָּל אֲשֶׁר-יֵצֵא מִגֶּפֶן הַיֵּין לֹא תֹאכַל וַיִּנּוּן
וְשִׁכָר אֶל-תִּשְׁתֵּה וְכָל-טִמְאָה אֶל-תֹּאכַל
כָּל אֲשֶׁר-צִוִּיתִי תִשְׁמָר: (ס)

14 She may not eat of any thing that cometh of the grapevine, neither let her drink wine or strong drink, nor eat any unclean thing; all that I commanded her let her observe.'

וַיֹּאמֶר מְנוּחַ אֶל-מְלָאךְ יְהוָה נַעֲצְרָה-נָא
אוֹתְךָ וְנַעֲשֶׂה לְפָנֶיךָ גְּדִי עֹזִים:

15 And Manoah said unto the angel of the LORD: 'I pray thee, let us detain thee, that we may make ready a kid for thee.'

וַיֹּאמֶר מְלָאךְ יְהוָה אֶל-מְנוּחַ אִם-
תַּעֲצֹרְנִי לֹא-אֲכַל בְּלֶחְמְךָ וְאִם-תַּעֲשֶׂה
עֹלָה לַיהוָה תַּעֲלֶנָּה כִּי לֹא-יָדַע מְנוּחַ כִּי-
מְלָאךְ יְהוָה הוּא:

16 And the angel of the LORD said unto Manoah: 'Though thou detain me, I will not eat of thy bread; and if thou wilt make ready a burnt-offering, thou must offer it unto the LORD.' For Manoah knew not that he was the angel of the LORD.

וַיֹּאמֶר מְנוּחַ אֶל-מְלָאךְ יְהוָה מִי שְׁמֶךָ כִּי-
יָבֹא (כ' דְּבָרִיד) [ק' דְּבָרֶךָ] וְכִבְדֶּנּוּךָ:

17 And Manoah said unto the angel of the LORD: 'What is thy name, that when thy words come to pass we may do thee honour?'

וַיֹּאמֶר לוֹ מְלָאךְ יְהוָה לָמָּה זֶה תִּשְׁאַל
לְשְׁמִי וְהוּא-פָּלֵא: (פ)

18 And the angel of the LORD said unto him: 'Wherefore askest thou after my name, seeing it is hidden?'

וַיִּקַּח מְנוּחַ אֶת-גְּדִי הָעֹזִים וְאֶת-הַמִּנְחָה
וַיַּעַל עַל-הַצֹּר לַיהוָה וּמִפְּלֹא לַעֲשׂוֹת
וּמְנוּחַ וְאִשְׁתּוֹ רָאִים:

19 So Manoah took the kid with the meal-offering, and offered it upon the rock unto the LORD; and [the angel] did wondrously, and Manoah and his wife looked on.

וַיְהִי בַעֲלֹת הַלֵּהב מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ
הַשָּׁמַיְמָה וַיַּעַל מְלָאךְ-יְהוָה בְּלֶהַב
הַמִּזְבֵּחַ וּמְנוּחַ וְאִשְׁתּוֹ רָאִים וַיִּפְּלוּ עַל-
פְּנֵיהֶם אֲרָצָה:

20 For it came to pass, when the flame went up toward heaven from off the altar, that the angel of the LORD ascended in the flame of the altar; and Manoah and his wife looked on; and they fell on their faces to the ground.

וְלֹא-יָסַף עוֹד מְלָאךְ יְהוָה לְהִרְאֶה אֶל-
מְנוּחַ וְאֶל-אִשְׁתּוֹ אֲזִי יָדַע מְנוּחַ כִּי-מְלָאךְ
יְהוָה הוּא:

21 But the angel of the LORD did no more appear to Manoah or to his wife. Then Manoah knew that he was the angel of the LORD.

וַיֹּאמֶר מְנוּחַ אֶל-אִשְׁתּוֹ מוֹת נָמוּת כִּי
אֵלֵהִים רָאִינוּ:

22 And Manoah said unto his wife: 'We shall surely die, because we have seen God.'

וַתֹּאמֶר לוֹ אִשְׁתּוֹ לֹא חָפֵץ יְהוָה לְהַמִּיתָנוּ
לֹא-לָקַח מִיָּדֵנוּ עֹלָה וּמִנְחָה וְלֹא הִרְאֵנוּ
אֶת-כָּל-אֵלֶּה וְכַעַתָּה לֹא הִשְׁמִיעֵנוּ כִּזְזֹאת:

23

But his wife said unto him: 'If the LORD were pleased to kill us, He would not have received a burnt-offering and a meal-offering at our hand, neither would He have shown us all these things, nor would at this time have told such things as these.'

וַתֵּלֶד הָאִשָּׁה בֶּן וַתִּקְרָא אֶת-שְׁמוֹ שָׁמְשׁוֹן
וַיִּגְדַּל הַנַּעַר וַיְבָרְכֵהוּ יְהוָה:

24

And the woman bore a son, and called his name Samson; and the child grew, and the LORD blessed him.

וַתַּחֲלֵ רוּחַ יְהוָה לִפְעָמוֹ בְּמַחֲנֵה-דָן בֵּין
צֹרְעָה וּבֵין אֶשְׁתָּאֹל: (פ)

25

And the spirit of the LORD began to move him in Mahaneh-dan, between Zorah and Eshtaol.

הפסטר בהעלתך

The Haftarah is Zechariah 2:14 - 4:7.

רָנִי וּשְׂמְחִי בַת-צִיּוֹן כִּי הִנְנִי-בָא וְשָׁכַנְתִּי
בְּתוֹכְךָ נָא-יְהוָה:

II:14

'Sing and rejoice, O daughter of Zion; for, lo, I come, and I will dwell in the midst of thee, saith the LORD.

וְנִלְווּ גוֹיִם רַבִּים אֶל-יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא
וְהָיוּ לִי לְעָם וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹכְךָ וַיְדַעַתְּ כִּי-
יְהוָה צִבְאוֹת שְׁלַחַנִי אֵלֶיךָ:

15

And many nations shall join themselves to the LORD in that day, and shall be My people, and I will dwell in the midst of thee'; and thou shalt know that the LORD of hosts hath sent me unto thee.

וְנָחַל יְהוָה אֶת-יְהוּדָה חֶלְקוֹ עַל אֲדָמַת
הַקֹּדֶשׁ וּבָחַר עוֹד בִּירוּשָׁלַם:

16

And the LORD shall inherit Judah as His portion in the holy land, and shall choose Jerusalem again.

הִס כָּל-בָּשָׂר מִפְּנֵי יְהוָה כִּי נִעֹר מִמְעוֹן
קֹדְשׁוֹ: (פ)

17

Be silent, all flesh, before the LORD; for He is aroused out of His holy habitation.

וַיִּרְאֵנִי אֶת-יְהוֹשֻׁעַ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל עֹמֵד
לִפְנֵי מְלָאָךְ יְהוָה וְהַשָּׂטָן עֹמֵד עַל-יְמִינוֹ
לְשׂוֹנוֹ:

III:1

And he showed me Joshua the high priest standing before the angel of the LORD, and Satan standing at his right hand to accuse him.

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-הַשָּׂטָן יִגְעַר יְהוָה בְּךָ
הַשָּׂטָן וַיִּגְעַר יְהוָה בְּךָ הַבָּחַר בִּירוּשָׁלַם
הֲלֹא זֶה אִיד מֵצֵל מֵאֵשׁ:

2

And the LORD said unto Satan: 'The LORD rebuke thee, O Satan, yea, the LORD that hath chosen Jerusalem rebuke thee; is not this man a brand plucked out of the fire?'

וַיְהוֹשֶׁעַ הָיָה לְבָשׁ בְּגָדִים צוּאִים וַעֲמַד
לִפְנֵי הַמְּלָאָךְ:

3

Now Joshua was clothed with filthy garments, and stood before the angel.

וַיַּעַן וַיֹּאמֶר אֶל־הַעֲמֻדִים לְפָנָיו לֵאמֹר
הִסִּירוּ הַבְּגָדִים הַזֵּאִים מֵעָלָיו וַיֹּאמֶר
אֵלָיו רְאֵה הֶעֱבַרְתִּי מֵעָלֶיךָ עֹנֶךָ וְהִלְבַּשׁ
אֶתְךָ מַחֲלָצוֹת:

4 And he answered and spoke unto those that stood before him, saying: 'Take the filthy garments from off him.' And unto him he said: 'Behold, I cause thine iniquity to pass from thee, and I will clothe thee with robes.'

וַיֹּאמֶר וַיִּשְׁמְרוּ צִנִּיף טְהוֹר עַל־רֹאשׁוֹ
וַיִּשְׁמְרוּ הַצִּנִּיף הַטְּהוֹר עַל־רֹאשׁוֹ
וַיִּלְבַּשְׁהוּ בְּגָדִים וּמִלֶּאךָ יְהוָה עִמָּד:

5 And I said: 'Let them set a fair mitre upon his head.' So they set a fair mitre upon his head, and clothed him with garments; and the angel of the LORD stood by.

וַיַּעַד מִלֶּאךָ יְהוָה בִּיהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר:

6 And the angel of the LORD forewarned Joshua, saying:

כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אִם־בְּדַרְכֵי תִלְךָ
וְאִם־אֶת־מִשְׁמֶרְתִּי תִשְׁמֹר וְגַם־אֶתְּהַלֵּךְ
אֶת־בֵּיתִי וְגַם־תִּשְׁמֹר אֶת־חֻצְרֵי וְנִתְּתִי לְךָ
מִהַלְכִים בֵּין הַעֲמֻדִים הָאֵלֶּה:

7 'Thus saith the LORD of hosts: If thou wilt walk in My ways, and if thou wilt keep My charge, and wilt also judge My house, and wilt also keep My courts, then I will give thee free access among these that stand by.

שְׁמַע־נָא יְהוֹשֻׁעַ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל אֶתְּהַלֵּךְ
וְרַעֲיֶיךָ הַיֹּשְׁבִים לְפָנֶיךָ כִּי־אֲנִשִּׁי מִזִּפְתֵּי
הַמָּה כִּי־הִנֵּנִי מֵבִיא אֶת־עַבְדִּי צִמְחָה:

8 Hear now, O Joshua the high priest, thou and thy fellows that sit before thee; for they are men that are a sign; for, behold, I will bring forth My servant the Shoot.

כִּי הִנֵּה הָאֶבֶן אֲשֶׁר נָתַתִּי לְפָנָי יְהוֹשֻׁעַ
עַל־אֶבֶן אַחַת שִׁבְעָה עֲנִיָּים הִנֵּנִי מִפְתַּח
פִּתְחוֹהָ נָאִם יְהוָה צְבָאוֹת וּמִשְׁתִּי אֶת־עֵינֶיךָ
הָאֶרֶץ־הַזֹּאת בְּיוֹם אֶחָד:

9 For behold the stone that I have laid before Joshua; upon one stone are seven facets; behold, I will engrave the graving thereof, saith the LORD of hosts: And I will remove the iniquity of that land in one day.

בְּיוֹם הַהוּא נָאִם יְהוָה צְבָאוֹת תִּקְרְאוּ אִישׁ
לְרֵעֵהוּ אֶל־תַּחַת גֶּפֶן וְאֶל־תַּחַת תְּאֵנָה:

10 In that day, saith the LORD of hosts, shall ye call every man his neighbour under the vine and under the fig-tree.

וַיָּשָׁב הַמִּלֶּאךָ הַדָּבָר בִּי וַיַּעֲרִכֵנִי כְּאִישׁ
אֲשֶׁר־יִעֹר מִשְׁנָתוֹ:

IV:1 And the angel that spoke with me returned, and waked me, as a man that is wakened out of his sleep.

וַיֹּאמֶר אֵלָי מָה אַתָּה רֹאֶה (כ' וַיֹּאמֶר) ק'
וַיֹּאמֶר רְאִיתִי וְהִנֵּה מְנוֹרַת זָהָב כָּלָה
וְגִלְגָּה עַל־רֹאשָׁהּ וְשִׁבְעָה נִרְתִּיחַ עָלֶיהָ
שִׁבְעָה וְשִׁבְעָה מִזְצָקוֹת לְנֹרֹת אֲשֶׁר עַל־
רֹאשָׁהּ:

2 And he said unto me: 'What seest thou?' And I said: 'I have seen, and behold a candlestick all of gold, with a bowl upon the top of it, and its seven lamps thereon; there are seven pipes, yea, seven, to the lamps, which are upon the top thereof;

וּשְׁנַיִם זֵיתִים עָלֶיהָ אֶחָד מִיְּמִין הַגִּלְגָּה
וְאֶחָד עַל־שְׂמֹאלָהּ:

3 and two olive-trees by it, one upon the right side of the bowl, and the other upon the left side thereof.'

וַאֲנִי וַיֹּאמֶר אֶל־הַמִּלֶּאךָ הַדָּבָר בִּי לֵאמֹר
מָה־אֵלֶּה אֲדֹנָי:

4 And I answered and spoke to the angel that spoke with me, saying: 'What are these, my lord?'

וַיֵּעַן הַמַּלְאָךְ הַדֹּבֵר בִּי וַיֹּאמֶר אֵלַי הֲלוֹא יָדַעְתָּ מִה־הַמָּה אֵלֶּה וַאֲמַר לֹא אֲדָנִי:

5

Then the angel that spoke with me answered and said unto me: 'Knowest thou not what these are?' And I said: 'No, my lord.'

וַיֵּעַן וַיֹּאמֶר אֵלַי לֵאמֹר זֶה דְּבַר־יְהוָה אֶל־זְרֻבָּבֶל לֵאמֹר לֹא בְחַלּוֹל וְלֹא בְכֹחַ כֹּחַ אִם־בְּרוּחִי אִמַּר יְהוָה צְבָאוֹת:

6

Then he answered and spoke unto me, saying: 'This is the word of the LORD unto Zerubbabel, saying: Not by might, nor by power, but by My spirit, saith the LORD of hosts.

מִי־אַתָּה הַר־הַגָּדוֹל לִפְנֵי זְרֻבָּבֶל לְמִישֹׁר וְהוֹצִי' אֶת־הָאֶבֶן הָרֹאשָׁה תִּשְׁאֹלֹת תֵּן תֵּן לָהּ: (ב)

7

Who art thou, O great mountain before Zerubbabel? thou shalt become a plain; and he shall bring forth the top stone with shoutings of Grace, grace, unto it.'

הפטרת שלח לך

The Haftarah is Joshua 2:1 – 2:24.

וַיִּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ־בֶּן־נוּן מִן־הַשְּׁטִיִּים שְׁנַיִם־אֲנָשִׁים מְרַגְלִים חָרַשׁ לֵאמֹר לָכוּ רְאוּ אֶת־הָאָרֶץ וְאֶת־יְרִיחוֹ וַיֵּלְכוּ וַיָּבֹאוּ בֵּית־אִשָּׁה זֹנָה וּשְׁמָהּ רַחַב וַיִּשְׁכְּבוּ־שָׁמָּה:

II:1

And Joshua the son of Nun sent out of Shittim two spies secretly, saying: 'Go view the land, and Jericho.' And they went, and came into the house of a harlot whose name was Rahab, and lay there.

וַיֹּאמֶר לְמֶלֶךְ יְרִיחוֹ לֵאמֹר הִנֵּה אֲנָשִׁים בָּאוּ הֵנָּה הַלַּיְלָה מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַחְפֹּר אֶת־הָאָרֶץ:

2

And it was told the king of Jericho, saying: 'Behold, there came men in hither to-night of the children of Israel to search out the land.'

וַיִּשְׁלַח מֶלֶךְ יְרִיחוֹ אֶל־רַחַב לֵאמֹר הוֹצִי' אֶת־הָאֲנָשִׁים הַבָּאִים אֵלֶיךָ אֲשֶׁר־בָּאוּ לְבֵיתְךָ כִּי לַחְפֹּר אֶת־כָּל־הָאָרֶץ בָּאוּ:

3

And the king of Jericho sent unto Rahab, saying: 'Bring forth the men that are come to thee, that are entered into thy house; for they are come to search out all the land.'

וַתִּקַּח הָאִשָּׁה אֶת־שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים וַתַּצְפֵּנּוּ וַתֹּאמֶר כֵּן בָּאוּ אֵלַי הָאֲנָשִׁים וְלֹא יָדַעְתִּי מֵאֵין הֵמָּה:

4

And the woman took the two men, and hid them; and she said: 'Yea, the men came unto me, but I knew not whence they were;

וַיְהִי הַשָּׁעַר לְסָגוֹר בַּחֹשֶׁךְ וְהָאֲנָשִׁים יָצְאוּ לֹא יָדַעְתִּי אָנָּה הָלְכוּ הָאֲנָשִׁים רֹדְפוֹ מֵהָר אַחֲרֵיהֶם כִּי תִשְׁיָגוּם:

5

and it came to pass about the time of the shutting of the gate, when it was dark, that the men went out; whither the men went I know not; pursue after them quickly; for ye shall overtake them.'

וְהִיא הֶעֱלֵתָם הַגָּגָה וַתִּטְמְנֵם בַּפִּשְׁתִּי הָעֵץ הָעֹרְכוֹת לָהּ עַל־הַגָּג:

6

But she had brought them up to the roof, and hid them with the stalks of flax, which she had spread out upon the roof.

וְהָאֲנָשִׁים רֹדְפוֹ אַחֲרֵיהֶם בְּרֶדֶף הַיַּרְדֵּן עַל הַמַּעְבְּרוֹת וְהַשָּׁעַר סָגַר אַחֲרֵי כַּאֲשֶׁר יָצְאוּ הָרֹדְפִים אַחֲרֵיהֶם:

7

And the men pursued after them the way to the Jordan unto the fords; and as soon as they that pursued after them were gone out, the gate was shut.

וְהָמָּה טָרָם יִשְׁכְּבוּן וְהָיָה עֲלֵתָה עֲלֵיהֶם
עַל-הַגֹּג:

8 And before they were laid down, she came up unto them upon the roof;

וַתֹּאמֶר אֶל-הָאֲנָשִׁים יָדַעְתִּי כִּי-נָתַן יְהוָה
לָכֶם אֶת-הָאָרֶץ וְכִי-נָפְלָה אִימַתְכֶם
עָלֵינוּ וְכִי נִמְגּוּ כָּל-יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם:

9 and she said unto the men: 'I know that the LORD hath given you the land, and that your terror is fallen upon us, and that all the inhabitants of the land melt away before you.

כִּי שָׁמַעְנוּ אֶת אֲשֶׁר-הוֹבִישׁ יְהוָה אֶת-מִי
יַם-סוּף מִפְּנֵיכֶם בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרָיִם
וְאֲשֶׁר עָשִׂיתֶם לִשְׁנֵי מַלְכֵי הָאֲמֹרִי
אֲשֶׁר בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן לְסִיתָן וּלְעוֹג אֲשֶׁר
הִחָרַמְתֶּם אוֹתָם:

10 For we have heard how the LORD dried up the water of the Red Sea before you, when ye came out of Egypt; and what ye did unto the two kings of the Amorites, that were beyond the Jordan, unto Sihon and to Og, whom ye utterly destroyed.

וְנִשְׁמַע' וַיִּמָּס לְבָבֵנוּ וְלֹא-קָמָה עוֹד
רוּחַ בָּאִישׁ מִפְּנֵיכֶם כִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
הוא אֱלֹהִים בְּשָׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל-הָאָרֶץ
מִתַּחַת:

11 And as soon as we had heard it, our hearts did melt, neither did there remain any more spirit in any man, because of you; for the LORD your God, He is God in heaven above, and on earth beneath.

וְעַתָּה הִשָּׁבְעוּנָא לִי בִיהוָה כִּי-עָשִׂיתִי
עִמָּכֶם חֶסֶד וְעָשִׂיתֶם גַּם-אִתָּם עִם-בֵּית
אָבִי חֶסֶד וְנָתַתֶּם לִי אוֹת אָמֵת:

12 Now therefore, I pray you, swear unto me by the LORD, since I have dealt kindly with you, that ye also will deal kindly with my father's house—and give me a true token—

וְהַחַיִּיתֶם אֶת-אָבִי וְאֶת-אִמִּי וְאֶת-אֶחָי
וְאֶת-(כ' אַחֻוֹתִי) [ק' אַחֻוֹתַי] וְאֶת כָּל-
אֲשֶׁר לָהֶם וְהִצַּלְתֶּם אֶת-נַפְשֵׁינוּ מִמָּוֶת:

13 and save alive my father, and my mother, and my brethren, and my sisters, and all that they have, and deliver our lives from death.'

וַיֹּאמְרוּ לָהּ הָאֲנָשִׁים נַפְשֵׁנוּ תַחְתִּיכֶם
לְמוֹת אִם לֹא תִגִּידוּ אֶת-דְּבָרֵנוּ זֶה וְהָיָה
בְּתַת-יְהוָה לָנוּ אֶת-הָאָרֶץ וְעָשִׂינוּ עִמָּךְ
חֶסֶד וְאָמֵת:

14 And the men said unto her: 'Our life for yours, if ye tell not this our business; and it shall be, when the LORD giveth us the land, that we will deal kindly and truly with thee.'

וַתוֹרְדֵם בַּחֲבֵל בְּעַד הַחֲלֹן כִּי בֵיתָהּ
בְּקִיר הַחוֹמָה וּבְחוֹמָה הִיא יוֹשֶׁבֶת:

15 Then she let them down by a cord through the window; for her house was upon the side of the wall, and she dwelt upon the wall.

וַתֹּאמֶר לָהֶם הִתְּרָה לָכֵן פֶּן-יִפְגְּעוּ בָכֶם
הָרֹדְפִים וְנִחַבְתֶּם שְׁמָה שְׁלֹשֶׁת יָמִים עַד
שׁוּב הָרֹדְפִים וְאַחַר תֵּלְכוּ לְדַרְכְּכֶם:

16 And she said unto them: 'Get you to the mountain, lest the pursuers light upon you; and hide yourselves there three days, until the pursuers be returned; and afterward may ye go your way.'

וַיֹּאמְרוּ אֵלֶיהָ הָאֲנָשִׁים נָקִים אֲנַחְנוּ
מִשְׁבַּעְתְּךָ הַזֶּה אֲשֶׁר הִשָּׁבְעָתָנוּ:

17 And the men said unto her: 'We will be guiltless of this thine oath which thou hast made us to swear.

הִנֵּה אֲנַחְנוּ בָּאִים בְּאֶרֶץ אֶת־תִּקְוֹת חַיִּי
הַשְּׁנִי הִזָּה תִּקְשְׁרִי בַּחֲלוֹן אֲשֶׁר הוֹרַדְתָּנוּ
בּוֹ וְאֶת־אֲבִיךָ וְאֶת־אִמְךָ וְאֶת־אֲחִיךָ וְאֶת־
כָּל־בֵּית אֲבִיךָ תִּאֲסָפִי אֵלֶיךָ הַבֵּיתָהּ:

וְהָיָה כָּל אֲשֶׁר־יֵצֵא מִדִּלְתֵּי בֵּיתְךָ
הַחוּצָה דָּמּוֹ בְּרֹאשׁוֹ וְאֲנַחְנוּ נִקְיִים וְכָל
אֲשֶׁר יִהְיֶה אִתְּךָ בַּבַּיִת דָּמּוֹ בְּרֹאשׁוֹ אִם־
יָד תִּהְיֶה־בּוֹ:

וְאִם־תִּגִּידִי אֶת־דְּבָרֵנוּ זֶה וְהִנֵּינוּ נִקְיִים
מִשְׁבַּעֲתֶךָ אֲשֶׁר הִשְׁבַּעְתָּנוּ:

וַתֹּאמֶר כְּדִבְרֵיכֶם כֹּן־הוּא וַתִּשְׁלַחֵם
וַיֵּלְכוּ וַתִּקְשֶׁר אֶת־תִּקְנַת הַשְּׁנִי בַּחֲלוֹן:

וַיֵּלְכוּ וַיָּבֹאוּ הָהָרָה וַיֵּשְׁבוּ שָׁם שְׁלֹשֶׁת
יָמִים עַד־שָׁבוּ הָרֹדְפִים וַיִּבְקְשׁוּ הָרֹדְפִים
בְּכָל־הַדֶּרֶךְ וְלֹא מָצְאוּ:

וַיָּשְׁבוּ שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים וַיֵּרְדּוּ מִהָהָר וַיַּעֲבְרוּ
וַיָּבֹאוּ אֶל־יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נֹון וַיְסַפְּרוּ־לּוֹ אֶת־
כָּל־הַמַּצָּאוֹת אוֹתָם:

וַיֹּאמְרוּ אֶל־יְהוֹשֻׁעַ כִּי־נָתַן יְהוָה בְּיָדֵנוּ
אֶת־כָּל־הָאָרֶץ וְגַם־נִמְגּוֹ כָּל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ
מִפְּנֵינוּ: (ס)

Behold, when we come into the land, thou shalt bind
this line of scarlet thread in the window which thou
didst let us down by; and thou shalt gather unto thee
into the house thy father, and thy mother, and thy
brethren, and all thy father's household.

And it shall be, that whosoever shall go out of the
doors of thy house into the street, his blood shall be
upon his head, and we will be guiltless; and whosoever
shall be with thee in the house, his blood shall be on
our head, if any hand be upon him.

But if thou utter this our business, then we will be
guiltless of thine oath which thou hast made us to
swear.'

And she said: 'According unto your words, so be it.'
And she sent them away, and they departed; and she
bound the scarlet line in the window.

And they went, and came unto the mountain, and
abode there three days, until the pursuers were
returned; and the pursuers sought them throughout
all the way, but found them not.

Then the two men returned, and descended from the
mountain, and passed over, and came to Joshua the
son of Nun; and they told him all that had befallen
them.

And they said unto Joshua: 'Truly the LORD hath
delivered into our hands all the land; and moreover
all the inhabitants of the land do melt away before
us.'

הפסרת קורח

The Haftarah is I Samuel 11:14 – 12:22. On Rosh Hodesh, Maftir is Numbers 28:9 – 15 on page 143 and Haftarah on page 208.

וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־הָעָם לָכוּ וַיֵּלְכֻה
הַגִּלְגָּל וַיַּחֲדֹשׁ שָׁם הַמְּלוּכָה:

וַיֵּלְכוּ כָּל־הָעָם הַגִּלְגָּל וַיַּמְלִכּוּ שָׁם אֶת־
שָׁאוּל לִפְנֵי יְהוָה בַּגִּלְגָּל וַיִּזְבְּחוּ־שָׁם
זִבְחִים שְׁלָמִים לִפְנֵי יְהוָה וַיִּשְׂמַח שָׁם
שָׁאוּל וְכָל־אֲנָשֵׁי יִשְׂרָאֵל עַד־מָאד: (פ)

XI:14 Then said Samuel to the people: 'Come and let us go
to Gilgal, and renew the kingdom there.'

15 And all the people went to Gilgal; and there they
made Saul king before the LORD in Gilgal; and there
they sacrificed sacrifices of peace-offerings before the
LORD; and there Saul and all the men of Israel
rejoiced greatly.

וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל-כָּל-יִשְׂרָאֵל הִנֵּה
שָׁמַעְתִּי בְּקוֹלְכֶם לְכָל אֲשֶׁר-אָמַרְתֶּם לִי
וְאִמְלִיד עֲלֵיכֶם מֶלֶךְ:

XII:1

And Samuel said unto all Israel: 'Behold, I have hearkened unto your voice in all that ye said unto me, and have made a king over you.

וְעַתָּה הִנֵּה הַמֶּלֶךְ מֵתְהַלֵּךְ לִפְנֵיכֶם
וְאֲנִי זָקֵן וְשֵׁבֶתִי וְשִׁבְתִּי וּבָנֵי הַנֶּחֱם אִתְּכֶם
וְאֲנִי הֵתְהַלַּכְתִּי לִפְנֵיכֶם מִנְעָרִי עַד-הַיּוֹם
הַזֶּה:

2

And now, behold, the king walketh before you; and I am old and grayheaded; and, behold, my sons are with you; and I have walked before you from my youth unto this day.

הֲנִנִי עֲנִי בִי לְגֵד יְהוָה וְנִגַּד מְשִׁיחוֹ אֶת-
שׁוֹר ׀ מִי לְקַחְתִּי וְחִמּוֹר מִי לְקַחְתִּי וְאֶת-
מִי עֲשַׁקְתִּי אֶת-מִי רִצּוֹתִי וּמִי־דָם לְקַחְתִּי
כֶּפֶר וְאֲעֵלִים עֵינֵי בּוֹ וְאָשִׁיב לָכֶם:

3

Here I am; witness against me before the LORD, and before His anointed: whose ox have I taken? or whose ass have I taken? or whom have I defrauded? or whom have I oppressed? or of whose hand have I taken a ransom to blind mine eyes therewith? and I will restore it you.'

וַיֹּאמְרוּ לֹא עֲשַׁקְתָּנוּ וְלֹא רִצּוֹתָנוּ וְלֹא-
לְקַחְתָּ מִי־אִישׁ מֵאֻמָּה:

4

And they said: 'Thou hast not defrauded us, nor oppressed us, neither hast thou taken aught of any man's hand.'

וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם עַד יְהוָה בְּכֶם וְעַד מְשִׁיחוֹ
הַיּוֹם הַזֶּה כִּי לֹא מָצָאתֶם בְּיָדִי מֵאֻמָּה
וַיֹּאמֶר עַד: (פ)

5

And he said unto them: 'The LORD is witness against you, and His anointed is witness this day, that ye have not found aught in my hand.' And they said: 'He is witness.'

וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל-הָעָם יְהוָה אֲשֶׁר עָשָׂה
אֶת-מֹשֶׁה וְאֶת-אַהֲרֹן וְאֲשֶׁר הָעֵלָה אֶת-
אֲבֹתֵיכֶם מִמִּצְרָיִם:

6

And Samuel said unto the people: 'It is the LORD that made Moses and Aaron, and that brought your fathers up out of the land of Egypt.

וְעַתָּה הִתְיַצְבוּ וְאֲשַׁפְטָה אִתְּכֶם לִפְנֵי יְהוָה
אֵת כָּל-צַדִּיקוֹת יְהוָה אֲשֶׁר-עָשָׂה אִתְּכֶם
וְאֶת-אֲבוֹתֵיכֶם:

7

Now therefore stand still, that I may plead with you before the LORD concerning all the righteous acts of the LORD, which He did to you and to your fathers.

כַּאֲשֶׁר-בָּא יַעֲקֹב מִמִּצְרָיִם וַיִּזְעַקוּ אֲבוֹתֵיכֶם
אֶל-יְהוָה וַיִּשְׁלַח יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה וְאֶת-
אַהֲרֹן וַיּוֹצִיאוּ אֶת-אֲבֹתֵיכֶם מִמִּצְרָיִם
וַיַּשְׁבּוּם בְּמִקְוֹם הַזֶּה:

8

When Jacob was come into Egypt, then your fathers cried unto the LORD, and the LORD sent Moses and Aaron, who brought forth your fathers out of Egypt, and they were made to dwell in this place.

וַיִּשְׁכְּחוּ אֶת-יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם וַיִּמְכְּרוּ אֹתָם
בְּיַד סִיסְרָא שַׂר-צָבָא חֲצֹר וּבְיַד-
פְּלִשְׁתִּים וּבְיַד מֶלֶךְ מוֹאָב וַיִּלָּחֲמוּ בָּם:

9

But they forgot the LORD their God, and He gave them over into the hand of Sisera, captain of the host of Hazor, and into the hand of the Philistines, and into the hand of the king of Moab, and they fought against them.

וַיִּזְעַקוּ אֶל-יְהוָה (כ' וַיֹּאמֶר) [ק' וַיֹּאמְרוּ]
חָטָאנוּ כִּי עֲזַבְנוּ אֶת-יְהוָה וְנַעֲבָד אֶת-
הַבְּעָלִים וְאֶת-הָעֲשָׁתָרוֹת וְעַתָּה הַצִּילֵנוּ
מִיַּד אֹיְבֵינוּ וְנַעֲבָדְךָ:

10

And they cried unto the LORD, and said: We have sinned, because we have forsaken the LORD, and have served the Baalim and the Ashtaroth; but now deliver us out of the hand of our enemies, and we will serve Thee.

וַיִּשְׁלַח יְהוָה אֶת־יִרְבָּעַל וְאֶת־בְּדָן וְאֶת־
יִפְתָּח וְאֶת־שָׁמוּאֵל וַיַּצֵּל אֶתְכֶם מִיַּד
אֹיְבֵיכֶם מִסָּבִיב וַתֵּשְׁבוּ בְּטָח׃

וַתֵּרְאוּ כִּי־נָחַשׁ מֶלֶךְ בְּנֵי־עַמּוֹן בָּא עֲלֵיכֶם
וַתֹּאמְרוּ לִי לֹא כִּי־מֶלֶךְ יִמְלֹךְ עָלֵינוּ
וַיְהִי אֱלֹהֵיכֶם מֶלֶכְכֶּם׃

וַעֲתָה הִנֵּה הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר בַּחֲרַתֶּם אֲשֶׁר
שָׁאַלְתֶּם וַהֲנֵה נָתַן יְהוָה עֲלֵיכֶם מֶלֶךְ׃

אִם־תִּירָאוּ אֶת־יְהוָה וַעֲבַדְתֶּם אֹתוֹ
וּשְׁמַעְתֶּם בְּקוֹלוֹ וְלֹא תִמְרוּ אֶת־פִּי יְהוָה
וְהִיתֶם גַּם־אֹתָם וְגַם־הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר מֶלֶךְ
עֲלֵיכֶם אַחֵר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃

וְאִם־לֹא תִשְׁמְעוּ בְּקוֹל יְהוָה וּמִרִיתֶם
אֶת־פִּי יְהוָה וְהִיתָה יַד־יְהוָה בָּכֶם
וּבְאֲבֹתֵיכֶם׃

גַּם־עַתָּה הִתְיַצְבוּ וּרְאוּ אֶת־הַדָּבָר הַגָּדוֹל
הַזֶּה אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה יְהוָה לְעֵינֵיכֶם׃

הֲלֹא קָצִיר־חִטִּים הַיּוֹם אֶקְרָא אֶל־יְהוָה
וַיִּתֵּן קִלְוֹת וּמָטָר וַיִּדְעוּ וּרְאוּ כִּי־רָעַתְכֶם
רַבָּה אֲשֶׁר עָשִׂיתֶם בְּעֵינֵי יְהוָה לִשְׁאֹל
לָכֶם מֶלֶךְ׃ (ס)

וַיִּקְרָא שָׁמוּאֵל אֶל־יְהוָה וַיִּתֵּן יְהוָה קִלְוֹת
וּמָטָר בַּיּוֹם הַהוּא וַיֵּירָא כָּל־הָעָם מְאֹד
אֶת־יְהוָה וְאֶת־שָׁמוּאֵל׃

וַיֹּאמְרוּ כָּל־הָעָם אֶל־שָׁמוּאֵל הֲתִפְלֵל
בְּעַד־עַבְדֶּיךָ אֶל־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְאֵל־נַפְשֹׁתַי
כִּי־יִסְכְּנוּ עַל־כָּל־חַטֹּאתֵינוּ רָעָה לִשְׁאֹל
לָנוּ מֶלֶךְ׃

וַיֹּאמֶר שָׁמוּאֵל אֶל־הָעָם אֶל־תִּירָאוּ אֹתָם
עֲשִׂיתֶם אֵת כָּל־הָרָעָה הַזֹּאת אֲךָ אֵל־
תִּסּוּרוּ מֵאַחֲרַי יְהוָה וַעֲבַדְתֶּם אֶת־יְהוָה
בְּכָל־לִבְבְּכֶם׃

11 And the LORD sent Jerubbaal, and Bedan, and
Jephthah, and Samuel, and delivered you out of the
hand of your enemies on every side, and ye dwelt in
safety.

12 And when ye saw that Nahash the king of the
children of Ammon came against you, ye said unto
me: Nay, but a king shall reign over us; when the
LORD your God was your king.

13 Now therefore behold the king whom ye have chosen,
and whom ye have asked for; and, behold, the LORD
hath set a king over you.

14 If ye will fear the LORD, and serve Him, and hearken
unto His voice, and not rebel against the
commandment of the LORD, and both ye and also
the king that reigneth over you be followers of the
LORD your God—;

15 but if ye will not hearken unto the voice of the LORD,
but rebel against the commandment of the LORD,
then shall the hand of the LORD be against you, and
against your fathers.

16 Now therefore stand still and see this great thing,
which the LORD will do before your eyes.

17 Is it not wheat harvest to-day? I will call unto the
LORD, that He may send thunder and rain; and ye
shall know and see that your wickedness is great,
which ye have done in the sight of the LORD, in
asking you a king.'

18 So Samuel called unto the LORD; and the LORD sent
thunder and rain that day; and all the people greatly
feared the LORD and Samuel.

19 And all the people said unto Samuel: 'Pray for thy
servants unto the LORD thy God, that we die not; for
we have added unto all our sins this evil, to ask us a
king.'

20 And Samuel said unto the people: 'Fear not; ye have
indeed done all this evil; yet turn not aside from
following the LORD, but serve the LORD with all your
heart;

וְלֹא תִסּוּרוּ כִּי אַחֲרַי הִתְּהוּ אֲשֶׁר לֹא־
יִעִילוּ וְלֹא יִצְּלוּ כִּי־תִהְיוּ הֶמָּה:

21 and turn ye not aside; for then should ye go after vain things which cannot profit nor deliver, for they are vain.

כִּי לֹא־יַטֵּשׁ יְהוָה אֶת־עַמּוֹ בַּעֲבוּר שְׁמוֹ
הַגָּדוֹל כִּי הוֹאִיל יְהוָה לַעֲשׂוֹת אִתְּכֶם לֹו
לְעַם:

22 For the LORD will not forsake His people for His great name's sake; because it hath pleased the LORD to make you a people unto Himself.

הפסטר חקת

The Haftarah is Judges 11:1 – 11:33. On Rosh Hodesh, Maftir is Numbers 28:9 – 15 on page 143 and Haftarah on page 208.

וַיִּפְתָּח הַגִּלְעָדִי הֵיחַ גִּבּוֹר חֵיל וְהוּא בֶן־
אִשָּׁה זִוְנָה וַיּוֹלֵד גִּלְעָד אֶת־יִפְתָּח:

XI:1 Now Jephthah the Gileadite was a mighty man of valour, and he was the son of a harlot; and Gilead begot Jephthah.

וַתֵּלֶד אִשְׁת־גִּלְעָד לֹו בָנִים וַיִּגְדְּלוּ בָנֵי־
הָאִשָּׁה וַיִּגְרְשׁוּ אֶת־יִפְתָּח וַיֹּאמְרוּ לוֹ לֹא־
תִנְחַל בְּבֵית־אֲבִינוּ כִּי בֶן־אִשָּׁה אַחֲרֵת
אָתָּה:

2 And Gilead's wife bore him sons; and when his wife's sons grew up, they drove out Jephthah, and said unto him: 'Thou shalt not inherit in our father's house; for thou art the son of another woman.'

וַיִּבְרַח יִפְתָּח מִפָּנָיו אֲחָיו וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ טוֹב
וַיִּתְּלַקְטוּ אֵל־יִפְתָּח אֲנָשִׁים רִיקִים וַיֵּצְאוּ
עִמּוֹ: (פ)

3 Then Jephthah fled from his brethren, and dwelt in the land of Tob; and there were gathered vain fellows to Jephthah, and they went out with him.

וַיְהִי מִיָּמִים וַיִּלְחֲמוּ בְנֵי־עַמּוֹן עִם־
יִשְׂרָאֵל:

4 And it came to pass after a while, that the children of Ammon made war against Israel.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר־נִלְחֲמוּ בְנֵי־עַמּוֹן עִם־יִשְׂרָאֵל
וַיִּלְכוּ זִקְנֵי גִלְעָד לִקְחַת אֶת־יִפְתָּח מֵאֶרֶץ
טוֹב:

5 And it was so, that when the children of Ammon made war against Israel, the elders of Gilead went to fetch Jephthah out of the land of Tob.

וַיֹּאמְרוּ לְיִפְתָּח לָכֵה וְהָיִיתָ לָּנוּ לְקַצִּין
וְנִלְחָמָה בְּבָנֵי עַמּוֹן:

6 And they said unto Jephthah: 'Come and be our chief, that we may fight with the children of Ammon.'

וַיֹּאמֶר יִפְתָּח לְזִקְנֵי גִלְעָד הֲלֹא אִתְּכֶם
שָׂנֵאתֶם אוֹתִי וְתִגְרְשׁוּנִי מִבֵּית אָבִי וּמִדֹּעַ
בָּאתֶם אֵלַי עַתָּה כַּאֲשֶׁר צָר לָכֶם:

7 And Jephthah said unto the elders of Gilead: 'Did not ye hate me, and drive me out of my father's house? and why are ye come unto me now when ye are in distress?'

וַיֹּאמְרוּ זִקְנֵי גִלְעָד אֶל־יִפְתָּח לְכֵן עָתָה
שָׁבֵנוּ אֵלֶיךָ וְהִלַּכְתָּ עִמָּנוּ וְנִלְחַמְתָּ בְּבָנֵי
עַמּוֹן וְהָיִיתָ לָּנוּ לְרֹאשׁ לְכָל יֹשְׁבֵי גִלְעָד:

8 And the elders of Gilead said unto Jephthah: 'Therefore are we returned to thee now, that thou mayest go with us, and fight with the children of Ammon, and thou shalt be our head over all the inhabitants of Gilead.'

וַיֹּאמֶר יִפְתָּח אֶל-זִקְנֵי גִלְעָד אִם-מְשִׁיבִים
אַתֶּם אוֹתִי לְהִלָּחֵם בְּבָנֵי עַמּוֹן וְנָתַן יְהוָה
אוֹתָם לִפְנֵי אָנֹכִי אֲהִיָּה לָכֶם לְרֹאשׁ:

וַיֹּאמְרוּ זִקְנֵי-גִלְעָד אֶל-יִפְתָּח יְהוָה יְהִיָּה
שְׁמֵעַ בֵּינוֹתֵינוּ אִם-לֹא כְדַבְּרְךָ כֵּן נַעֲשֶׂה:

וַיֵּלֶךְ יִפְתָּח עִם-זִקְנֵי גִלְעָד וַיִּשְׁמְעוּ הָעָם
אוֹתוֹ עֲלֵיהֶם לְרֹאשׁ וּלְקַצֵּין וַיְדַבֵּר יִפְתָּח
אֶת-כָּל-דְּבָרָיו לִפְנֵי יְהוָה בַּמִּצְפָּה: (פ)

וַיִּשְׁלַח יִפְתָּח מַלְאָכִים אֶל-מֶלֶךְ בְּנֵי-עַמּוֹן
לֵאמֹר מַה-לִּי וְלָךְ כִּי-בָאתָ אֵלַי לְהִלָּחֵם
בְּאַרְצִי:

וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ בְּנֵי-עַמּוֹן אֶל-מַלְאָכָיו יִפְתָּח
כִּי-לָקַח יִשְׂרָאֵל אֶת-אַרְצִי בְּעִלּוֹתָיו
מִמִּצְדֵּי־מֶאֱרֹנוֹן וְעַד-חִיבְקָה וְעַד-הַיַּרְדֵּן
וְעַתָּה הִשְׁבִּיבָה אֶתְהֶן בְּשָׁלוֹם:

וַיּוֹסֶף עוֹד יִפְתָּח וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים אֶל-
מֶלֶךְ בְּנֵי עַמּוֹן:

וַיֹּאמֶר לוֹ כֹּה אָמַר יִפְתָּח לֹא-לָקַח
יִשְׂרָאֵל אֶת-אַרְצָךְ מוֹאָב וְאֶת-אַרְצָךְ בְּנֵי
עַמּוֹן:

כִּי בְּעִלּוֹתָם מִמִּצְדֵּי־וַיֵּלֶךְ יִשְׂרָאֵל
בַּמִּדְבָּר עַד-יַם-סוּף וַיָּבֹא קִדְשָׁה:

וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל מַלְאָכִים אֶל-מֶלֶךְ אֱדוֹם
לֵאמֹר אֶעֱבְרָה-נָא בְּאַרְצְךָ וְלֹא שְׁמַעַ
מֶלֶךְ אֱדוֹם וְגַם אֶל-מֶלֶךְ מוֹאָב שָׁלַח וְלֹא
אָבָה וַיֵּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּקִדְשָׁה:

וַיֵּלֶךְ בַּמִּדְבָּר וַיִּסָּב אֶת-אַרְצָךְ אֱדוֹם וְאֶת-
אַרְצָךְ מוֹאָב וַיָּבֹא מִמִּזְרַח-שֶׁמֶשׁ לְאַרְצָךְ
מוֹאָב וַיַּחֲנוּן בְּעֵבֶר אֲרֹנוֹן וְלֹא-בָאוּ
בְּגִבּוֹל מוֹאָב כִּי אֲרֹנוֹן גְּבוּל מוֹאָב:

וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל מַלְאָכִים אֶל-סִיחוֹן מֶלֶךְ-
הָאֱמֹרִי מֶלֶךְ חֶשְׁבּוֹן וַיֹּאמֶר לוֹ יִשְׂרָאֵל
נַעֲבְרָה-נָא בְּאַרְצְךָ עַד-מִקְוֵמִי:

9 And Jephthah said unto the elders of Gilead: 'If ye bring me back home to fight with the children of Ammon, and the LORD deliver them before me, I will be your head.'

10 And the elders of Gilead said unto Jephthah: 'The LORD shall be witness between us; surely according to thy word so will we do.'

11 Then Jephthah went with the elders of Gilead, and the people made him head and chief over them; and Jephthah spoke all his words before the LORD in Mizpah.

12 And Jephthah sent messengers unto the king of the children of Ammon, saying: 'What hast thou to do with me, that thou art come unto me to fight against my land?'

13 And the king of the children of Ammon answered unto the messengers of Jephthah: 'Because Israel took away my land, when he came up out of Egypt, from the Arnon even unto the Jabbok, and unto the Jordan; now therefore restore those cities peaceably.'

14 And Jephthah sent messengers again unto the king of the children of Ammon;

15 and he said unto him: 'Thus saith Jephthah: Israel took not away the land of Moab, nor the land of the children of Ammon.

16 But when they came up from Egypt, and Israel walked through the wilderness unto the Red Sea, and came to Kadesh;

17 then Israel sent messengers unto the king of Edom, saying: Let me, I pray thee, pass through thy land; but the king of Edom hearkened not. And in like manner he sent unto the king of Moab; but he would not; and Israel abode in Kadesh.

18 Then he walked through the wilderness, and compassed the land of Edom, and the land of Moab, and came by the east side of the land of Moab, and they pitched on the other side of the Arnon; but they came not within the border of Moab, for the Arnon was the border of Moab.

19 And Israel sent messengers unto Sihon king of the Amorites, the king of Heshbon; and Israel said unto him: Let us pass, we pray thee, through thy land unto my place.

וְלֹא־הֶאֱמִין סִיחֹן אֶת־יִשְׂרָאֵל עֲבָר
בְּגִבְלוֹ וַיֵּאסֶף סִיחֹן אֶת־כָּל־עַמּוֹ וַיַּחֲנוּ
בִּיהָצָה וַיִּלָּחֶם עִם־יִשְׂרָאֵל:

20 But Sihon trusted not Israel to pass through his border; but Sihon gathered all his people together, and pitched in Jahaz, and fought against Israel.

וַיִּתֵּן יְהוָה אֱלֹהֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־סִיחֹן וְאֶת־
כָּל־עַמּוֹ בְּיַד יִשְׂרָאֵל וַיִּכּוּם וַיִּירֶשׁ יִשְׂרָאֵל
אֶת כָּל־אֶרֶץ הָאֱמֹרִי יוֹשֵׁב הָאֶרֶץ הַהִיא:

21 And the LORD, the God of Israel, delivered Sihon and all his people into the hand of Israel, and they smote them; so Israel possessed all the land of the Amorites, the inhabitants of that country.

וַיִּירָשׁוּ אֶת כָּל־גְּבוּל הָאֱמֹרִי מֵאֲרֹנוֹן
וְעַד־הַיַּבֵּק וּמִן־הַמִּדְבָּר וְעַד־הַיַּרְדֵּן:

22 And they possessed all the border of the Amorites, from the Arnon even unto the Jabbok, and from the wilderness even unto the Jordan.

וְעַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הוֹרִישׁ אֶת־
הָאֱמֹרִי מִפְּנֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְאַתָּה תִירָשְׁנֵנוּ:

23 So now the LORD, the God of Israel, hath dispossessed the Amorites from before His people Israel, and shouldst thou possess them?

הֲלֹא אַתָּה אֲשֶׁר יוֹרִישֶׁךָ כְּמוֹשׁ אֱלֹהֶיךָ אוֹתוֹ
תִירָשׁ וְאַתָּה כָּל־אֲשֶׁר הוֹרִישׁ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
מִפְּנֵינוּ אוֹתוֹ נִירָשׁ:

24 Wilt not thou possess that which Chemosh thy god giveth thee to possess? So whomsoever the LORD our God hath dispossessed from before us, them will we possess.

וְעַתָּה הֲטוֹב טוֹב אַתָּה מִבָּלָק בֶּן־צִפּוֹר
מֶלֶךְ מוֹאָב הַרּוֹב רֵב עִם־יִשְׂרָאֵל אִם־
נִלָּחֶם נִלָּחֶם בָּם:

25 And now art thou any thing better than Balak the son of Zippor, king of Moab? did he ever strive against Israel, or did he ever fight against them?

בְּשֹׁכֵת יִשְׂרָאֵל בְּחֶשְׁבֹּן וּבְכַנּוּתִיהָ
וּבְעֶרְעוֹר וּבְכַנּוּתִיהָ וּבְכָל־הָעָרִים אֲשֶׁר
עַל־יְדֵי אַרְנוֹן שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שָׁנָה וּמִדּוּעַ
לֹא־הִצַּלְתֶּם בְּעֵת הַהִיא:

26 While Israel dwelt in Heshbon and its towns, and in Aroer and its towns, and in all the cities that are along by the side of the Arnon, three hundred years; wherefore did ye not recover them within that time?

וְאֵנֹכִי לֹא־חָטָאתִי לָךְ וְאַתָּה עָשָׂה אֵתִי
רָעָה לְחַלְּקֶם בֵּי יִשְׁפֹט יְהוָה הַשֹּׁפֵט הַיּוֹם
בֵּין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבֵין בְּנֵי עַמּוֹן:

27 I therefore have not sinned against thee, but thou doest me wrong to war against me; the LORD, the Judge, be judge this day between the children of Israel and the children of Ammon.

וְלֹא שָׁמַע מֶלֶךְ בְּנֵי עַמּוֹן אֶל־דְּבָרֵי יִפְתָּח
אֲשֶׁר שָׁלַח אֵלָיו: (פ)

28 Howbeit the king of the children of Ammon hearkened not unto the words of Jephthah which he sent him.

וַתְּהִי עַל־יִפְתָּח רוּחַ יְהוָה וַיַּעֲבֹר אֶת־
הַגִּלְעָד וְאֶת־מְנַשֶּׁה וַיַּעֲבֹר אֶת־מִצְפֵּה
גִלְעָד וּמִמִּצְפֵּה גִלְעָד עָבַר בְּנֵי עַמּוֹן:

29 Then the spirit of the LORD came upon Jephthah, and he passed over Gilead and Manasseh, and passed over Mizpeh of Gilead, and from Mizpeh of Gilead he passed over unto the children of Ammon.

וַיִּדָּר יִפְתָּח נָדָר לַיהוָה וַיֹּאמֶר אִם־נָתַן
תֶּתֶן אֶת־בְּנֵי עַמּוֹן בְּיָדִי:

30 And Jephthah vowed a vow unto the LORD, and said: 'If Thou wilt indeed deliver the children of Ammon into my hand,

וְהָיָה הַיּוֹצֵא אֲשֶׁר יֵצֵא מִדְּלֹתַי בֵּיתִי
לִקְרָאתִי בְּשׁוּבִי בְּשָׁלוֹם מִבְּנֵי עַמּוֹן וְהָיָה
לִיהָרָה וְהַעֲלִיתִהוּ עֲלָהּ: (פ)

וַיַּעֲבֹר יִפְתָּח אֶל-בְּנֵי עַמּוֹן לְהִלָּחֵם בָּם
וַיִּתֵּן ה' יְהוָה בְּיָדוֹ:

וַיִּכֹּם מֵעֲרוֹעֵר וְעַד-בְּאֵר מִנִּית עֲשָׂרִים
עִיר וְעַד אָבֶל כְּרָמִים מְכָה גְדוֹלָה מְאֹד
וַיִּכְנָעוּ בְּנֵי עַמּוֹן מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל: (פ)

then it shall be, that whatsoever cometh forth of the
doors of my house to meet me, when I return in peace
from the children of Ammon, it shall be the LORD'S,
and I will offer it up for a burnt-offering.'

So Jephthah passed over unto the children of Ammon
to fight against them; and the LORD delivered them
into his hand.

And he smote them from Aroer until thou come to
Minnith, even twenty cities, and unto
Abel-cheramim, with a very great slaughter. So the
children of Ammon were subdued before the
children of Israel.

הפסרת בלק

The Haftarah is Micah 5:6 – 6:8.

וְהָיָה וְשְׁאֵרִית יַעֲקֹב בְּקֶרֶב עַמִּים רַבִּים
כְּטֹל מֵאֵת יְהוָה כְּרִבִּיבִים עָלֵי-עֵשֶׂב
אֲשֶׁר לֹא-יִסְוֶה לְאִישׁ וְלֹא יִיחַל לְבְנֵי
אָדָם: (פ)

V:6

And the remnant of Jacob shall be in the midst of
many peoples, As dew from the LORD, as showers
upon the grass, That are not looked for from man,
Nor awaited at the hands of the sons of men.

וְהָיָה שְׁאֵרִית יַעֲקֹב בְּגוֹזִים בְּקֶרֶב עַמִּים
רַבִּים כְּאַרְיֵה בְּבִחְמֹת יָעַר כְּכַפִּיר
בְּעֲדֵרֵי-צֹאן אֲשֶׁר אִם-עָבַר וְרָמַס וְטָרַף
וְאֵין מִצִּיל:

7

And the remnant of Jacob shall be among the nations,
in the midst of many peoples, As a lion among the
beasts of the forest, As a young lion among the flocks
of sheep, Who, if he go through, treadeth down and
teareth in pieces, And there is none to deliver.

תָּרֵם יָדָךְ עַל-צָרֶיךָ וְכָל-אֹיְבֶיךָ יִכָּרְתוּ:

8

Let Thy hand be lifted up above Thine adversaries,
And let all Thine enemies be cut off. .

וְהָיָה בַּיּוֹם-הַהוּא נֹאם-יְהוָה וְהִכַּרְתִּי
סוּסֶיךָ מִקֶּרְבֶּךָ וְהִאֲבַדְתִּי מִרְכַּבְתֶּיךָ:

9

And it shall come to pass in that day, saith the LORD,
That I will cut off thy horses out of the midst of thee,
And will destroy thy chariots;

וְהִכַּרְתִּי עָרֵי אֶרֶצְךָ וְהִרְסֹתִי כָל-
מִבְצָרֶיךָ:

10

And I will cut off the cities of thy land, And will
throw down all thy strongholds;

וְהִכַּרְתִּי כְּשָׁפִים מִיָּדְךָ וּמַעוֹנָנִים לֹא יִהְיוּ-
לָךְ:

11

And I will cut off witchcrafts out of thy hand; And
thou shalt have no more soothsayers;

וְהִכַּרְתִּי פְסִילֶיךָ וּמִצְבּוֹתֶיךָ מִקֶּרְבֶּךָ
וְלֹא-תִשְׁתַּחֲוֶה עוֹד לְמַעֲשֵׂה יָדֶיךָ:

12

And I will cut off thy graven images and thy pillars
out of the midst of thee; And thou shalt no more
worship the work of thy hands.

וְנִתְּשָׁתִּי אֲשֵׁרֶיךָ מִקֶּרְבֶּךָ וְהִשְׁמַדְתִּי
עָרֶיךָ:

13

And I will pluck up thy Asherim out of the midst of
thee; And I will destroy thine enemies.

וְעָשִׂיתִי בְּאַף וּבְחֵמָה נֶקֶם אֶת־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר
לֹא שָׁמְעוּ: (פ)

14 And I will execute vengeance in anger and fury upon the nations, Because they hearkened not.

שָׁמְעוּ־נָא אֶת אֲשֶׁר־יְהוָה אָמַר קוֹם רִיב
אֶת־הַהָרִים וְתִשְׁמַעְנָה הַגְּבָעוֹת קוֹלִי:

VI:1 Hear ye now what the LORD saith: Arise, contend thou before the mountains, And let the hills hear thy voice.

שָׁמְעוּ הָרִים אֶת־רִיב יְהוָה וְהָאֲתָנִים
מוֹסְדֵי אָרֶץ כִּי רִיב לִיהוָה עִם־עַמּוֹ וְעִם־
יִשְׂרָאֵל יִתְנַכַּח:

2 Hear, O ye mountains, the LORD'S controversy, And ye enduring rocks, the foundations of the earth; For the LORD hath a controversy with His people, And He will plead with Israel.

עַמִּי מַה־עָשִׂיתִי לָךְ וּמָה הִלַּאתִיךָ עָנָה
בִּי:

3 O My people, what have I done unto thee? And wherein have I wearied thee? Testify against Me.

כִּי הֵעֲלִיתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וּמִבֵּית עַבְדִּים
פָּדִיתִיךָ וְאֶשְׁלַח לְפָנֶיךָ אֶת־מֹשֶׁה אַהֲרֹן
וּמִרְיָם:

4 For I brought thee up out of the land of Egypt, And redeemed thee out of the house of bondage, And I sent before thee Moses, Aaron, and Miriam.

עַמִּי זְכַר־נָא מַה־יָּעַץ בָּלָק מֶלֶךְ מוֹאָב
וּמַה־עָנָה אֹתוֹ בָּלָעַם בֶּן־בְּעֹזֵר מִן־
הַשֹּׁטִים עַד־הַגִּלְגָּל לְמַעַן דָּעַת צְדָקוֹת
יְהוָה:

5 O My people, remember now what Balak king of Moab devised, And what Balaam the son of Beor answered him; From Shittim unto Gilgal, That ye may know the righteous acts of the LORD.

בְּמָה אֶקְדֶּם יְהוָה אֲכַף לֹאלֹתֵי מְרוֹם
הָאֶקְדָּמְנוּ בְּעוֹלוֹת בַּעֲגֻלִים בְּנֵי שָׁנָה:

6 'Wherewith shall I come before the LORD, And bow myself before God on high? Shall I come before Him with burnt-offerings, With calves of a year old?

הֲיִרְצֶה יְהוָה בְּאַלְפֵי אֵילִים בִּרְבָבוֹת
נִחְלֵי־שָׁמֶן הָאֲתָן בְּכוֹרִי פֶשְׁעֵי פָרִי בְטָנִי
חַטָּאת נַפְשִׁי:

7 Will the LORD be pleased with thousands of rams, With ten thousands of rivers of oil? Shall I give my first-born for my transgression, The fruit of my body for the sin of my soul?

הֲגִיד לָךְ אָדָם מַה־טוֹב וּמַה־יְהוָה דּוֹרֵשׁ
מִמֶּךָ כִּי אִם־עֲשׂוֹת מִשְׁפָּט וְאַהֲבַת חֶסֶד
וְהִצַּנֵּעַ לִכְתּוֹת עִם־אֱלֹהֶיךָ: (ס)

8 It hath been told thee, O man, what is good, And what the LORD doth require of thee: Only to do justly, and to love mercy, and to walk humbly with thy God.

הפסרת פינחס

The Haftarah is I Kings 18:46 – 19:21. If it is after the 17th of Tammuz, read the Haftarah on page 203 instead.

וַיֵּד־יְהוָה הַיָּתֵה אֶל־אֱלִיָּהוּ וַיִּשְׁנֶם מִתְּנִי
וַיִּרְץ לִפְנֵי אַחָאב עַד־בְּאֶכָה יִזְרְעֵאלָה:

XVIII:46

And the hand of the LORD was on Elijah; and he girded up his loins, and ran before Ahab to the entrance of Jezreel.

וַיַּגֵּד אַחָאב לְאִיזָבֵל אֵת כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה
אֵלֶיהֶוּ וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר הִרְגָה אֶת־כָּל־
הַנְּבִיאִים בְּחֶרֶב:

XIX:1

And Ahab told Jezebel all that Elijah had done, and
withal how he had slain all the prophets with the
sword.

וַתִּשְׁלַח אִיזָבֵל מַלְאָךְ אֶל־אֱלִיהוּ לֵאמֹר
כֹּה־יַעֲשֹׂון אֱלֹהִים וְכֹה יוֹסִפִּין כִּי־כַעַת
מֵחֵר אָשִׁים אֶת־נַפְשְׁךָ כְּנַפֵּשׁ אֶחָד מֵהֶם:

2

Then Jezebel sent a messenger unto Elijah, saying: 'So
let the gods do [to me], and more also, if I make not
thy life as the life of one of them by to-morrow about
this time.'

וַיֵּרָא וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ אֶל־נַפְשׁוֹ וַיָּבֹא בְּאֵר שֶׁבַע
אֲשֶׁר לַיהוּדָה וַיִּנַּח אֶת־נַעֲרֹו שָׁם:

3

And when he saw that, he arose, and went for his life,
and came to Beer-sheba, which belongeth to Judah,
and left his servant there.

וְהוּא־הֵלֵךְ בַּמִּדְבָּר הַרְדֵּי יוֹם וַיָּבֹא וַיָּשֶׁב
תַּחַת רֶתֶם (כ' אַחַת) [ק' אַחַד] וַיִּשְׁאַל אֶת־
נַפְשׁוֹ לָמוּת וַיֹּאמְרוּ רַב עֲתָה יִהְיֶה קֶח
נַפְשִׁי כִּי־לֹא־טוֹב אֲנִי מֵאֲבֹתַי:

4

But he himself went a day's journey into the
wilderness, and came and sat down under a
broom-tree; and he requested for himself that he
might die; and said: 'It is enough; now, O LORD, take
away my life; for I am not better than my fathers.'

וַיִּשְׁכַּב וַיִּישָׁן תַּחַת רֶתֶם אַחַד וַהֲנִיחָהּ
מַלְאָךְ נֹגֵעַ בּוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ קוּם אֲכֹל:

5

And he lay down and slept under a broom-tree; and,
behold, an angel touched him, and said unto him:
'Arise and eat.'

וַיִּבֹט וַהֲנִיחָ מִרְאשָׁתָיו עֲגַת רֻצָּפִים וְצַפְחַת
מַיִם וַיֹּאכַל וַיִּשְׁתֵּי וַיָּשֶׁב וַיִּשְׁכַּב:

6

And he looked, and, behold, there was at his head a
cake baked on the hot stones, and a cruse of water.
And he did eat and drink, and laid him down again.

וַיָּשֶׁב מַלְאָךְ יְהוָה וּשְׁנִית וַיִּגַּע־בּוֹ וַיֹּאמֶר
קוּם אֲכֹל כִּי רַב מַסְפֵּי הַדֶּרֶךְ:

7

And the angel of the LORD came again the second
time, and touched him, and said: 'Arise and eat;
because the journey is too great for thee.'

וַיָּקָם וַיֹּאכַל וַיִּשְׁתֶּה וַיֵּלֶךְ בְּכַחַתוֹ הָאֲכִילָה
הַזֶּה אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה עַד
הַר הָאֱלֹהִים חֶרֶב:

8

And he arose, and did eat and drink, and went in the
strength of that meal forty days and forty nights unto
Horeb the mount of God.

וַיָּבֹא־שָׁם אֶל־הַמְעָרָה וַיֵּלֶן שָׁם וַהֲנִיחָ
דְּבַר־יְהוָה אֵלָיו וַיֹּאמֶר לוֹ מַה־לְּךָ פֹּה
אֱלִיהוּ:

9

And he came thither unto a cave, and lodged there;
and, behold, the word of the LORD came to him, and
He said unto him: 'What doest thou here, Elijah?'

וַיֹּאמֶר קָנָא קִנְאָתִי לַיהוָה אֱלֹהֵי
צַבָּאוֹת כִּי־עָזְבוּ בְרִיתְךָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
אֶת־מִזְבְּחֶיךָ הָרָסוּ וְאֶת־נְבִיאֶיךָ הָרְגוּ
בְּחֶרֶב וְאֹתָר אֲנִי לְבָדִי וַיִּבְקְשׁוּ אֶת־נַפְשִׁי
לְקַחְתָּהּ:

10

And he said: 'I have been very jealous for the LORD,
the God of hosts; for the children of Israel have
forsaken Thy covenant, thrown down Thine altars,
and slain Thy prophets with the sword; and I, even I
only, am left; and they seek my life, to take it away.'

וַיֹּאמֶר צֵא וּעֲמֵדָה בְּהָרָא לִפְנֵי יְהוָה וְהִנֵּה
יְהוָה עֹבֵר וְרוּחַ גְּדוֹלָה וְחֹזֶק מִפָּרֶק
הָרִים וּמִשִּׁבְרֵי סֻלְעִים לִפְנֵי יְהוָה לֹא
בְּרוּחַ יְהוָה וְאַחֲרֵי הָרוּחַ רָעַשׁ לֹא בָרֶעַשׁ
יְהוָה:

וְאַחֲרֵי הָרֶעַשׁ אֵשׁ לֹא בָאֵשׁ יְהוָה וְאַחֲרֵי
הָאֵשׁ קוֹל דְּמָמָה דְּקָה:

וַיְהִי כַשְּׁמַע אֱלִיָּהוּ וַיִּלְט פָּנָיו בְּאַדְרָתּוֹ
וַיֵּצֵא וַיַּעֲמֵד פֶּתַח הַמַּעְרָה וְהִנֵּה אֱלִיָּהוּ קוֹל
וַיֹּאמֶר מַה־לָּךְ פֹּה אֱלִיָּהוּ:

וַיֹּאמֶר קָנָא קָנָאִי לַיהוָה אֱלֹהֵי
צִבְאוֹת כִּי־עָזְבוּ בְּרִיתְךָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
אֶת־מִזְבְּחֶיךָ הָרָסוּ וְאֶת־נְבִיאֶיךָ הָרְגוּ
בְּחֶרֶב וְאֶתְּךָ אֲנִי לְבַדִּי וַיִּבְקְשׁוּ אֶת־נַפְשִׁי
לְקַחְתָּהּ: (ס)

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלִיָּהוּ לֵךְ שׁוּב לְדֶרֶךְךָ
מִדְּבָרָה דְּמִשְׁק וּבָאָה וּמִשְׁחָה אֶת־חֲזָאֵל
לְמֶלֶךְ עַל־אַרָּם:

וְאַתָּה יְהוּא בֶן־נִמְשִׁי תִמְשַׁח לְמֶלֶךְ עַל־
יִשְׂרָאֵל וְאַתָּה אֵלִישָׁע בֶּן־שַׁפְטַל מֵאֲבֵל
מִחוּלָה תִמְשַׁח לְנָבִיא תַּחְתֶּיךָ:

וְהָיָה הַנִּמְלֵט מִחֶרֶב חֲזָאֵל יָמִית יְהוּא
וְהַנִּמְלֵט מִחֶרֶב יְהוּא יָמִית אֵלִישָׁע:

וְהִשְׁאֲרֵתִי בְּיִשְׂרָאֵל שִׁבְעַת אֲלָפִים כָּל־
הַבְּרָכִים אֲשֶׁר לֹא־כָרְעוּ לַבַּעַל וְכָל־
הַפֶּה אֲשֶׁר לֹא־נָשַׁק לוֹ:

וַיֵּלֶךְ מִשָּׁם וַיִּמְצָא אֶת־אֵלִישָׁע בֶּן־שַׁפְטַל
וְהוּא חֹרֵשׁ שְׁנַיִם־עָשָׂר צִמְדִּים לִפְנָיו וְהוּא
בְּשָׁנִים הָעָשָׂר וַיַּעֲבֹר אֱלִיָּהוּ אֵלָיו וַיַּשְׁלֵךְ
אֶדְרָתּוֹ אֵלָיו:

And He said: 'Go forth, and stand upon the mount
before the LORD.' And, behold, the LORD passed by,
and a great and strong wind rent the mountains, and
broke in pieces the rocks before the LORD; but the
LORD was not in the wind; and after the wind an
earthquake; but the LORD was not in the earthquake;

and after the earthquake a fire; but the LORD was not
in the fire; and after the fire a still small voice.

And it was so, when Elijah heard it, that he wrapped
his face in his mantle, and went out, and stood in the
entrance of the cave. And, behold, there came a voice
unto him, and said: "What doest thou here, Elijah?"

And he said: 'I have been very jealous for the LORD,
the God of hosts; for the children of Israel have
forsaken Thy covenant, thrown down Thine altars,
and slain Thy prophets with the sword; and I, even I
only, am left; and they seek my life, to take it away.'

And the LORD said unto him: 'Go, return on thy way
to the wilderness of Damascus; and when thou comest,
thou shalt anoint Hazael to be king over Aram;

and Jehu the son of Nimshi shalt thou anoint to be
king over Israel; and Elisha the son of Shaphat of
Abel-meholah shalt thou anoint to be prophet in thy
room.

And it shall come to pass, that him that escapeth from
the sword of Hazael shall Jehu slay; and him that
escapeth from the sword of Jehu shall Elisha slay.

Yet will I leave seven thousand in Israel, all the knees
which have not bowed unto Baal, and every mouth
which hath not kissed him.'

So he departed thence, and found Elisha the son of
Shaphat, who was plowing, with twelve yoke of oxen
before him, and he with the twelfth; and Elijah
passed over unto him, and cast his mantle upon him.

וַיַּעֲזֹב אֶת-הַבָּקָר וַיִּרְדָּף אַחֲרָי אֱלִיָּהוּ
וַיֹּאמֶר אֲשַׁקֶּה-נָּא לְאָבִי וּלְאִמִּי וְאַלְכָּה
אַחֲרָיָה וַיֹּאמֶר לוֹ לָךְ שׁוּב כִּי מַה-עָשִׂיתִי
לָךְ:

20 And he left the oxen, and ran after Elijah, and said:
'Let me, I pray thee, kiss my father and my mother,
and then I will follow thee.' And he said unto him:
'Go back; for what have I done to thee?'

וַיָּשָׁב מֵאַחֲרָיו וַיִּקַּח אֶת-צֶמֶד הַבָּקָר
וַיִּזְבְּחֵהוּ וּבִכְלֵי הַבָּקָר בִּשְׁלָם הַבָּשָׂר וַיִּתֵּן
לָעָם וַיֹּאכְלוּ וַיִּקֶּם וַיֵּלֶךְ אַחֲרָי אֱלִיָּהוּ
וַיִּשְׁרָתֵהוּ: (פ)

21 And he returned from following him, and took the
yoke of oxen, and slew them, and boiled their flesh
with the instruments of the oxen, and gave unto the
people, and they did eat. Then he arose, and went
after Elijah, and ministered unto him.

הפטרות מוטות

The Haftarah is Jeremiah 1:1 – 2:3. This Haftarah is always read the first Shabbat after the 17th of Tammuz.

דְּבָרֵי יִרְמְיָהוּ בֶן-חִלְקִיָּהוּ מִן-הַכֹּהֲנִים
אֲשֶׁר בַּעֲנֹתוֹת בְּאֶרֶץ בִּנְיָמִן:

1:1 THE WORDS of Jeremiah the son of Hilkiah, of the
priests that were in Anathoth in the land of
Benjamin,

אֲשֶׁר הָיָה דְּבַר-יְהוָה אֵלָיו בִּימֵי יֹאשִׁיָּהוּ
בֶן-אֲמוֹן מֶלֶךְ יְהוּדָה בְּשָׁלֹשׁ-עֶשְׂרֵה שָׁנָה
לְמָלְכוֹ:

2 to whom the word of the LORD came in the days of
Josiah the son of Amon, king of Judah, in the
thirteenth year of his reign.

וַיְהִי בִימֵי יְהוֹיָכִים בֶּן-יֹאשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ
יְהוּדָה עַד-תָּם עֶשְׂתֵּי עֶשְׂרֵה שָׁנָה
לְצִדְקִיָּהוּ בֶן-יֹאשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה עַד-
גָּלוּת יְרוּשָׁלַם בַּחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי: (פ)

3 It came also in the days of Jehoiakim the son of
Josiah, king of Judah, unto the end of the eleventh
year of Zedekiah the son of Josiah, king of Judah,
unto the carrying away of Jerusalem captive in the
fifth month.

וַיְהִי דְּבַר-יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר:

4 And the word of the LORD came unto me, saying:

בְּטֶרֶם (כ' אֲצוּרָךְ) [ק' אֲצִרְךָ] בִּבְטֶן
יִדְעִיתִיךָ וּבְטֶרֶם תֵּצֵא מִרֶחֶם הַקֹּדֶשׁתִּיךָ
נָבִיא לְגוֹיִם נִתְּתִיךָ:

5 Before I formed thee in the belly I knew thee, And
before thou camest forth out of the womb I sanctified
thee; I have appointed thee a prophet unto the
nations.

וַאֲמַר אֵתָּה אֲדֹנָי יְהוָה הִנֵּה לֹא-יָדַעְתִּי
דְּבַר כִּי-נָעַר אָנֹכִי: (ס)

6 Then said I: 'Ah, Lord GOD! behold, I cannot speak;
for I am a child.'

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי אַל-תֹּאמַר נָעַר אָנֹכִי
כִּי עַל-כָּל-אֲשֶׁר אֲשַׁלְּחֶךָ תֵּלֶךְ וְאֵת כָּל-
אֲשֶׁר אֲצִוְּךָ תִּדְבָּר:

7 But the LORD said unto me: Say not: I am a child; For
to whomsoever I shall send thee thou shalt go, And
whatsoever I shall command thee thou shalt speak.

אַל-תִּירָא מִפְּנֵיהֶם כִּי-אֵתָּה אֲנִי לְהַצִּלְךָ
נָא-יְהוָה:

8 Be not afraid of them; For I am with thee to deliver
thee, Saith the LORD.

וַיִּשְׁלַח יְהוָה אֶת־יָדוֹ וַיַּגַּע עַל־פִּי וַיֹּאמֶר
יְהוָה אֵלַי הִנֵּה נָתַתִּי דְבָרִי בְּפִיךָ:

9 Then the LORD put forth His hand, and touched my mouth; and the LORD said unto me: Behold, I have put My words in thy mouth;

רְאֵה הַפְּקֻדָּתֶיךָ הַיּוֹם הַזֶּה עַל־הַגּוֹיִם
וְעַל־הַמַּמְלָכוֹת לְנִתּוֹשׁ וּלְנִתּוֹץ וּלְהַאֲבִיד
וּלְהָרוֹס לְבָנוֹת וּלְנָשׁוֹעַ: (פ)

10 See, I have this day set thee over the nations and over the kingdoms, To root out and to pull down, And to destroy and to overthrow; To build, and to plant.

וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר מִה־אַתָּה
רֹאֶה יִרְמְיָהוּ וַאֲמַר מִקַּל שֶׁקֶד אֲנִי רֹאֶה:

11 Moreover the word of the LORD came unto me, saying: 'Jeremiah, what seest thou?' And I said: 'I see a rod of an almond-tree.'

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי הִיטַבְתָּ לְרֹאוֹת כִּי־שֶׁקֶד
אֲנִי עַל־דְּבָרִי לַעֲשׂוֹתוֹ: (ס)

12 Then said the LORD unto me: 'Thou hast well seen; for I watch over My word to perform it.'

וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי שֵׁנִית לֵאמֹר מִה
אַתָּה רֹאֶה וַאֲמַר סִיר נְפוּחַ אֲנִי רֹאֶה וּפָנָיו
מִפְּנֵי צָפוֹנָה:

13 And the word of the LORD came unto me the second time, saying: 'What seest thou?' And I said: 'I see a seething pot; and the face thereof is from the north.'

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי מִצָּפוֹן תִּפְתָּח הָרְעָה עַל
כָּל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ:

14 Then the LORD said unto me: 'Out of the north the evil shall break forth upon all the inhabitants of the land.

כִּי הִנְנִי קֹרֵא לְכָל־מִשְׁפָּחוֹת מַמְלָכוֹת
צָפוֹנָה נֹאֵם־יְהוָה וּבָאוּ וַנִּתְּנוּ אִישׁ כִּסְאוֹ
פֶּתַח שַׁעְרֵי יְרוּשָׁלַם וְעַל כָּל־חוֹמֹתֶיהָ
סָבִיב וְעַל כָּל־עָרֵי יְהוּדָה:

15 For, lo, I will call all the families of the kingdoms of the north, saith the LORD; and they shall come, and they shall set every one his throne at the entrance of the gates of Jerusalem, and against all the walls thereof round about, and against all the cities of Judah.

וְדִבַּרְתִּי מִשְׁפָּטִי אוֹתָם עַל כָּל־רַעֲתָם
אֲשֶׁר עָזְבוּנִי וַיִּקְטְרוּ לֵאלֹהִים אֲחֵרִים
וַיִּשְׁתַּחֲווּ לַמַּעֲשֵׂי יְדֵיהֶם:

16 And I will utter My judgments against them touching all their wickedness; in that they have forsaken me, and have offered unto other gods, and worshipped the work of their own hands.

וְאַתָּה תִּאָּזֵר מִתְּנִיָּה וְקִמַּמְתָּ וְדִבַּרְתָּ אֲלֵיהֶם
אֵת כָּל־אֲשֶׁר אֲנִי אֶצְוֶה אֶל־תַּחַת
מִפְּנֵיהֶם פֶּן־אֲחַתָּה לִפְנֵיהֶם:

17 Thou therefore gird up thy loins, and arise, and speak unto them all that I command thee; be not dismayed at them, lest I dismay thee before them.

וְאֲנִי הִנֵּה נִתְּנִיָּה הַיּוֹם לְעִיר מִבְּצָר
וּלְעַמּוּד בְּרֹזֶל וּלְחֻמוֹת נְחֹשֶׁת עַל־כָּל־
הָאָרֶץ לְמַלְכֵי יְהוּדָה לְשֹׁרֶיהָ לְכַתְּמֶיהָ
וּלְעַם הָאָרֶץ:

18 For, behold, I have made thee this day a fortified city, and an iron pillar, and brazen walls, against the whole land, against the kings of Judah, against the princes thereof, against the priests thereof, and against the people of the land.

וְנִלְחֲמוּ אֵלֶיךָ וְלֹא־יִנְכָּלוּ לָךְ כִּי־אַתָּה אֲנִי
נֹאֵם־יְהוָה לְהַצִּילָךְ: (פ)

19 And they shall fight against thee; but they shall not prevail against thee; For I am with thee, saith the LORD, to deliver thee.'

וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר:

II:1 And the word of the LORD came to me, saying:

הָלֵךְ וְקִרְאתָ בְּאָזְנֵי יְרוּשָׁלַם לֵאמֹר כֹּה
אָמַר יְהוָה זְכַרְתִּי לְךָ חֶסֶד נְעוּרֶיךָ אֲהַבֵּת
כָּלֹל תֵּיךְ לְכַתֹּךְ אַחֲרֵי בְּמִדְבָּר בְּאֶרֶץ
לֹא זְרוּעָה:

2

Go, and cry in the ears of Jerusalem, saying: Thus saith the LORD: I remember for thee the affection of thy youth, the love of thine espousals; how thou wentest after Me in the wilderness, in a land that was not sown.

קָדַשׁ יִשְׂרָאֵל לַיהוָה רֵאשִׁית תְּבוּאָתָהּ
כָּל-אֲכָלֶיךָ יִאֲשָׁמוּ רָעָה תָּבֵא אֲלֵיהֶם
נָאֻם-יְהוָה: (פ)

3

Israel is the LORD'S hallowed portion, His first-fruits of the increase; all that devour him shall be held guilty, evil shall come upon them, saith the LORD.

הפטרות מסעי

The Haftarah is Jeremiah 2: 4 – 2: 28 ו' 3: 4 – 3: 4. Read this Haftarah even on Rosh Hodesh. The Rosh Hodesh Maftir, Numbers 28: 9 – 15 is still read, on page 143.

שָׁמְעוּ דְּבַר-יְהוָה בֵּית יַעֲקֹב וְכָל-
מִשְׁפָּחוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל:

II:4

Hear ye the word of the LORD, O house of Jacob, and all the families of the house of Israel;

כֹּה אָמַר יְהוָה מִה־מִּצְאוּ אֲבוֹתֵיכֶם בִּי
עוֹל כִּי רָחֲקוּ מֵעָלַי וַיֵּלְכוּ אַחֲרֵי הַהֶבֶל
וַיִּהְיֻבְלוּ:

5

Thus saith the LORD: What unrighteousness have your fathers found in Me, that they are gone far from Me, and have walked after things of nought, and are become nought?

וְלֹא אָמְרוּ אֵינָהּ הַמַּעֲלָה אֲתָנוּ מֵאֶרֶץ
מִצְרַיִם הַמּוֹלִידָה אֲתָנוּ בְּמִדְבָּר בְּאֶרֶץ
עֲרִבָה וְשׁוּחַח בְּאֶרֶץ צִיָּה וְצִלְמוֹת בְּאֶרֶץ
לֹא-עֹבֵר בָּהּ אִישׁ וְלֹא-יָשֵׁב אָדָם שָׁם:

6

Neither said they: 'Where is the LORD that brought us up Out of the land of Egypt; that led us through the wilderness, through a land of deserts and of pits, through a land of drought and of the shadow of death, through a land that no man passed through, and where no man dwelt?'

וָאָבִיא אֶתְכֶם אֶל-אֶרֶץ הַכַּרְמֹל לֶאֱכֹל
פִּרְיָהּ וְטוֹבָהּ וַתְּבֹאוּ וַתִּטְמְאוּ אֶת-אֶרְצִי
וַנִּחַלְתִּי שְׁמִי לְתוֹעֵבָה:

7

And I brought you into a land of fruitful fields, to eat the fruit thereof and the good thereof; but when ye entered, ye defiled My land, and made My heritage an abomination.

הַכֹּהֲנִים לֹא אָמְרוּ אֵינָהּ יְהוָה וַתִּפְשִׁי
הַתּוֹרָה לֹא יָדְעוּנִי וְהַרְעִים פָּשְׁעוּ בִּי
וַהֲנִיבֵאִים נִבְּאוּ בַּפֶּעַל וְאַחֲרֵי לֹא-יֹעִלוּ
הָלְכוּ:

8

The priests said not: 'Where is the LORD?' And they that handle the law knew Me not, and the rulers transgressed against Me; the prophets also prophesied by Baal, and walked after things that do not profit.

לָכֵן עַד אָרִיב אֶתְכֶם נָאֻם-יְהוָה וְאֶת-בְּנֵי
בְּנֵיכֶם אָרִיב:

9

Wherefore I will yet plead with you, saith the LORD, and with your children's children will I plead.

כִּי עֲבְרוּ אֵינִי כְּתִימִים וְרָאוּ וְקִדְּר שְׁלָחוּ
וְהִתְבּוֹנְנוּ מֵאֵד וְרָאוּ הֵן הִיְתָה כְּזֹאת:

10

For pass over to the isles of the Kittites, and see, and send unto Kedar, and consider diligently, and see if there hath been such a thing.

הַהִימִיר גּוֹי אֱלֹהִים וַהֲמָה לֹא אֱלֹהִים
וְעַמִּי הִמִּיר כְּבוֹדוֹ בְּלוֹא יוֹעִיל:

11 Hath a nation changed its gods, which yet are no gods? But My people hath changed its glory For that which doth not profit.

שָׁמּוּ שָׁמַיִם עַל־זֹאת וְשַׁעֲרוֹ חָרְבוּ מְאֹד
נֶאֱמַר יְהוָה:

12 Be astonished, O ye heavens, at this, and be horribly afraid, be ye exceeding amazed, saith the LORD.

כִּי־שְׁתֵּימָּה רַעוּת עָשָׂה עַמִּי אֹתִי עֲזָבוּ
מִקְוֵוֹ מַיִם חַיִּים לַחֲצֹב לָהֶם בְּאֵרוֹת
בְּאֵרֹת נִשְׁבָּרִים אֲשֶׁר לֹא־יִכְלוּ הַמַּיִם:

13 For My people have committed two evils: They have forsaken Me, the fountain of living waters, and hewed them out cisterns, broken cisterns, That can hold no water.

הֲעֶבֶד יִשְׂרָאֵל אִם־יָלִיד בֵּית הָאֵל הוּא מְדוּעַ
הָיָה לִבּוֹ:

14 Is Israel a servant? Is he a home-born slave? Why is he become a prey?

עָלִיו וְשִׁאֲגוּ כִפְרִים נִתְּנוּ קוֹלָם וַיִּשְׁתִּיחוּ
אֶרְצוֹ לְשִׁמְהָ עָרְיוּ (כ' נצתה) [ק' נצתו]
מִבְּלִי יֵשֵׁב:

15 The young lions have roared upon him, and let their voice resound; and they have made his land desolate, his cities are laid waste, without inhabitant.

גַּם־בְּנֵי־נֹפֶךְ (כ' ותחפנס) [ק' ותחפנחס]
יִרְעוּךָ קִדְקֹד:

16 The children also of Noph and Tahpanhes feed upon the crown of thy head.

הֲלוֹא־זֹאת תַּעֲשֶׂה־לָּךְ עֲזָבְךָ אֶת־יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ בְּעֵת מוֹלֶכְךָ בְּדֶרֶךְ:

17 Is it not this that doth cause it unto thee, that thou hast forsaken the LORD thy God, when He led thee by the way?

וְעַתָּה מַה־לָּךְ לְדֶרֶךְ מִצְרַיִם לְשִׁתּוֹת מַיִם
שִׁחּוֹר וּמַה־לָּךְ לְדֶרֶךְ אַשּׁוּר לְשִׁתּוֹת מַיִם
נְהַר:

18 And now what hast thou to do in the way to Egypt, to drink the waters of Shihor? Or what hast thou to do in the way to Assyria, to drink the waters of the River?

תִּסְכַּךְךָ רַעְתְּךָ וּמִשְׁבּוֹתֶיךָ תוֹכְחֶךָ וְיָדְעִי
וּרְאִי כִי־רַע וְקָרַע עֲזָבְךָ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
וְלֹא פָחַדְתִּי אֵלֶיךָ נֶאֱמַר־אֲדֹנִי יְהוָה
צָבָאוֹת:

19 Thine own wickedness shall correct thee, and thy backslidings shall reprove thee: Know therefore and see that it is an evil and a bitter thing, that thou hast forsaken the LORD thy God, neither is My fear in thee, Saith the Lord GOD of hosts.

כִּי מֵעוֹלָם שָׁבַרְתִּי עֲלֶיךָ נִתְקַתִּי
מוֹסְרוֹתֶיךָ וַתֹּאמְרִי לֹא (כ' אעבור) [ק'
אעבור] כִּי עַל־כָּל־גִּבְעָה גִבְתָּה וַתַּחַת
כָּל־עֵץ רַענָן אַתָּה צָעָה זָנָה:

20 For of old time I have broken thy yoke, and burst thy bands, and thou saidst: 'I will not transgress'; upon every high hill And under every leafy tree Thou didst recline, playing the harlot.

וְאֲנֹכִי נִטְעַתִּיךָ שׂוֹרֵק כְּלָה זָרַע אֲמַת וְאִידִי
נִהְפַכְתָּ לִּי סוּרִי הִגַּפְן נִכְרִיָה:

21 Yet I had planted thee a noble vine, Wholly a right seed; How then art thou turned into the degenerate plant Of a strange vine unto Me?

כִּי אִם־תִּכְבֹּסִי בְּנִתָּר וַתִּרְבִּי־לָךְ בְּרִית
נִכְתָּם עוֹנֶיךָ לִפְנֵי נֶאֱמַר אֲדֹנִי יְהוָה:

22 For though thou wash thee with nitre, and take thee much soap, yet thine iniquity is marked before Me, saith the Lord GOD.

אֵיךְ תֹאמַרְי לֹא נִטְמָאתִי אַחֲרֵי הַבְּעָלִים
לֹא הִלַכְתִּי רְאֵי דֶרֶכְךָ בְּגִיָּא דְעֵי מָה
עָשִׂית בְּכֶרֶךָ קָלָה מִשְׁרָכֶת דְּרַכְיָהּ:

23 How canst thou say: 'I am not defiled, I have not gone after the Baalim'? See thy way in the valley, know what thou hast done; thou art a swift young camel traversing her ways;

פָּרְהוּ לְמַד מִדְּבָר בְּאוֹת (כ' נִפְשׁוּ) ק'
נִפְשָׁהּ] שְׂאֵפָה רוּחַ תִּאֲנֶתָה מִי יִשְׁכַּנָּה
כָּל־מִבְקָשֶׁיהָ לֹא יִיעָפוּ בְּחֻדָּשָׁה
יִמְצְאוּנָהּ:

24 A wild ass used to the wilderness, that snuffeth up the wind in her desire; her lust, who can hinder it? All they that seek her will not weary themselves; in her month they shall find her.

מִנְעִי רִגְלְךָ מִיָּחֹף (כ' וְגוֹרֵנֶד) ק' וְגוֹרֵנֶד
מִצְמָאָה וְתֹאמַרְי נֹאֵשׁ לֹא כִי־אֶתְבַּתִּי
זָרִים וְאַחֲרֵיהֶם אֵלֶיךָ:

25 Withhold thy foot from being unshod, and thy throat from thirst; but thou saidst: 'There is no hope; No, for I have loved strangers, and after them will I go.'

כְּבִשְׁת גִּנְב' כִּי יִמָּצֵא כֵּן הִבִּישׁוּ בֵּית
יִשְׂרָאֵל תָּמָה מַלְכֵיהֶם שְׂרִיָּהֶם וְכֹהֲנֵיהֶם
וְנָבִיאֵיהֶם:

26 As the thief is ashamed when he is found, so is the house of Israel ashamed; they, their kings, their princes, and their priests, and their prophets;

אֲמָרִים לְעֵץ אָבִי אֶתָּה וְלֶאֱבֹן אֶת (כ'
יִלְדֹתֵנִי) ק' יִלְדֹתֵנִי כִי־פָנּוּ אֵלַי עֲרָף
וְלֹא פָנִים וּבָעֵת רָעָתָם יֹאמְרוּ קוֹמָה
וְהוֹשִׁיעֵנוּ:

27 Who say to a stock: 'Thou art my father', and to a stone: 'Thou hast brought us forth', for they have turned their back unto Me, and not their face; but in the time of their trouble they will say: 'Arise, and save us.'

וְאֵיךְ אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר עָשִׂיתָ לָּךְ יִקְוֹמוּ אִם־
יֹושֵׁעוּךָ בְּעֵת רָעָתְךָ כִּי מִסְפָּר עָרֶיךָ הֵיוּ
אֱלֹהֶיךָ יְהוּדָה: (ס)

28 But where are thy gods that thou hast made thee? Let them arise, if they can save thee in the time of thy trouble; for according to the number of thy cities Are thy gods, O Judah.

הֲלֹא מַעֲתָה (כ' קִרְאתִי) ק' קִרְאתָ לִי
אָבִי אֶלּוֹף נַעֲרִי אֶתָּה:

III:4 Didst thou not just now cry unto Me: 'My father, Thou art the friend of my youth.'

הפטרת שבת ראש חודש

The Maftir for Shabbat Rosh Hodesh is Numbers 28:9 – 15. The Haftarah is Isaiah 66:1 – 24.

כֹּה אָמַר יְהוָה הַשָּׁמַיִם כִּסְאִי וְהָאָרֶץ תַּדְּמֵנִי
רִגְלֵי אֵי-יְהוָה בֵּית אֲשֶׁר תִּבְנוּ-לִי וְאֵי-יְהוָה
מָקוֹם מְנוּחָתִי:

LXVI:1

Thus saith the LORD: The heaven is My throne, and the earth is My footstool; where is the house that ye may build unto Me? And where is the place that may be My resting-place?

וְאֵת-כָּל-אֵלֶּה יָדִי עָשָׂתָה וַיְהִי כָל-אֵלֶּה
נֶאֱמַר-יְהוָה וְאֵל-יְהוָה אֶפְשֵׁת אֶל-עֵינִי
וְנִכְבְּה-רוּחַ וְחָרַד עַל-דְּבָרִי:

2

For all these things hath My hand made, and so all these things came to be, saith the LORD; but on this man will I look, even on him that is poor and of a contrite spirit, and trembleth at My word.

שׁוֹחֵט הַשּׁוֹר מִכֶּה-אִישׁ זֹבֵחַ הַשֶּׁה עֶרְפָּה
כָּלֵב מַעֲלָה מִנְחָה דֶם-חֲזִיר מִזְכִּיר לְבָנָה
מִבְרָךְ אִוֵּן גַּם-הִמָּה בָּחֲרוּ בְּדַרְכֵיהֶם
וּבִשְׁקוּצֵיהֶם נִפְשָׁם חִפְצָה:

3

He that killeth an ox is as if he slew a man; he that sacrificeth a lamb, as if he broke a dog's neck; He that offereth a meal-offering, as if he offered swine's blood; he that maketh a memorial-offering of frankincense, as if he blessed an idol; according as they have chosen their own ways, and their soul delighteth in their abominations;

גַּם-אֲנִי אֶבְחַר בַּתְּעַלְלֵיהֶם וּמִגִּוְלָתָם
אָבִיא לָהֶם יָעַן קִרְאָתִי וְאִין עֲוֹנָה דְּבָרָתִי
וְלֹא שָׁמְעוּ וַיַּעֲשׂוּ הָרַע בְּעֵינֵי וּבִאֲשֶׁר
לֹא-חִפְצָתִי בָחֲרוּ: (ס)

4

Even so I will choose their mockings, And will bring their fears upon them; Because when I called, none did answer; When I spoke, they did not hear, But they did that which was evil in Mine eyes, And chose that in which I delighted not.

שָׁמְעוּ דְּבַר-יְהוָה הַחֲרָדִים אֶל-דְּבָרוֹ
אָמְרוּ אֲחֵיכֶם שְׂנְאִיכֶם מְנַדִּיכֶם לְמַעַן שְׁמִי
יִכְבֵּד יְהוָה וְנִרְאָה בְּשִׂמְחַתְכֶם וְהֵם יִבְשׁוּ:

5

Hear the word of the LORD, Ye that tremble at His word: Your brethren that hate you, that cast you out for My name's sake, have said: 'Let the LORD be glorified, That we may gaze upon your joy', But they shall be ashamed.

קוֹל שָׁאוֹן מֵעִיר קוֹל מִתֵּיכָל קוֹל יְהוָה
מִשְׁלֵם גָּמוֹל לְאֵיבָיו:

6

Hark! an uproar from the city, Hark! it cometh from the temple, Hark! the LORD rendereth recompense to His enemies.

בְּטָרֶם תַּחֲלִיל יִלְדָה בְּטָרֶם יָבוֹא חֶבֶל לָהּ
וְהִמְלִיטָה זָכָר:

7

Before she travailed, she brought forth; Before her pain came, She was delivered of a man-child.

מִי-שָׁמַע כְּזֹאת מִי רָאָה כְּאֵלֶּה הַיּוֹחֵל
אֶרֶץ בְּנוֹם אֶחָד אִם-יִנְגֵּד גּוֹי פַּעַם אַחַת
כִּי-תֵלֵךְ גַּם-יִלְדָה צִיּוֹן אֶת-בְּנֵיהָ:

8

Who hath heard such a thing? Who hath seen such things? Is a land born in one day? Is a nation brought forth at once? For as soon as Zion travailed, She brought forth her children.

הֲאֲנִי אֲשַׁבֵּיר וְלֹא אוֹלִיד יֹאמַר יְהוָה
אִם-אֲנִי הַמּוֹלִיד וְעַצְרָתִי אָמַר אֱלֹהֵינוּ: (ס)

9

Shall I bring to the birth, and not cause to bring forth? Saith the LORD; Shall I that cause to bring forth shut the womb? Saith thy God.

שִׂמְחוּ אֶת-יְרוּשָׁלַם וְגִילוּ בָּהּ כָּל-אֶהֱבֶיהָ
שִׂישׁוּ אֶתָּה מְשׁוֹשׁ כָּל-הַמְתַּאבְּלִים עָלֶיהָ:

10

Rejoice ye with Jerusalem, And be glad with her, all ye that love her; Rejoice for joy with her, All ye that mourn for her;

לִמְעַן תִּינָקוּ וּשְׂבַעְתֶּם מִשָּׂד תִּנְחַמֶּיהָ
לִמְעַן תִּמְצְאוּ וְהִתְעַנְּגֶתֶם מִזֵּי כְבוֹדָהּ:
(ס)

11 That ye may suck, and be satisfied With the breast of her consolations; That ye may drink deeply with delight Of the abundance of her glory.

כִּי־כֹה אָמַר יְהוָה הִנְנִי נֹטֶה־אֲלֶיהָ כְּנָהָר
שָׁלוֹם וּכְנָחַל שׁוֹטֵף כְּבוֹד גּוֹיִם וַיִּנְקֶתֶם
עַל־צֵד תִּנְשְׂאוּ וְעַל־בְּרָכִים תִּשְׁעֲשְׂעוּ:

12 For thus saith the LORD: Behold, I will extend peace to her like a river. And the wealth of the nations like an overflowing stream, and ye shall suck thereof: Ye shall be borne upon the side, and shall be dandled upon the knees.

כְּאִישׁ אֲשֶׁר אִמּוֹ תִּנְחַמֶּנּוּ כֵן אֲנֹכִי אֲנַחֲמֶכֶם
וּבִירוּשָׁלַם תִּנְחַמּוּ:

13 As one whom his mother comforteth, So will I comfort you; and ye shall be comforted in Jerusalem.

וּרְאִיתֶם וְשֵׁשׁ לִבְכֶּם וְעֲצָמוֹתֵיכֶם כִּדְשָׁא
תִּפְרַחְנָה וְנוֹדַעַה יַד־יְהוָה אֶת־עַבְדָּיו
וְזַעַם אֶת־אֹיְבָיו: (ס)

14 And when ye see this, your heart shall rejoice, and your bones shall flourish like young grass; and the hand of the LORD shall be known toward His servants, and He will have indignation against His enemies.

כִּי־הִנֵּה יְהוָה בָּאֵשׁ יָבוֹא וְכִסּוּפָה
מִרְכָּבָתָיו לְהָשִׁיב בְּחִמָּה אָפוֹ וּגְעֻרָתוֹ
בְּלַהֲבֵי־אֵשׁ:

15 For, behold, the LORD will come in fire, And His chariots shall be like the whirlwind; to render His anger with fury, And His rebuke with flames of fire.

כִּי בָאֵשׁ יְהוָה נִשְׁפָּט וּבַחֶרֶב
אֶת־כָּל־בָּשָׂר וְרַבּוֹ חָלָלִי יְהוָה:

16 For by fire will the LORD contend, And by His sword with all flesh; And the slain of the LORD shall be many.

הַמְתַּקְדָּשִׁים וְהַמְטַהֲרִים אֶל־הַגִּזְנוֹת אַחֵר
(כִּי אַחַד) [קִי אַחַת] בַּתְּנוֹךְ אֲכָלִי בָשָׂר
הַחֲזִיר וְהַשֶּׁקֶץ וְהָעֶכְבֵּר יַחְדָּו יִסָּפוּ
נַאֲם־יְהוָה:

17 They that sanctify themselves and purify themselves to go unto the gardens, behind one in the midst, Eating swine's flesh, and the detestable thing, and the mouse, Shall be consumed together, saith the LORD.

וְאֲנֹכִי מַעֲשִׂיהֶם וּמַחְשַׁבְתֵּיהֶם בָּאָה לְקַבֵּץ
אֶת־כָּל־הַגּוֹיִם וְהַלְשֹׁנוֹת וּבָאוּ וּרְאוּ
אֶת־כְּבוֹדִי:

18 For I [know] their works and their thoughts; [the time] cometh, that I will gather all nations and tongues; and they shall come, and shall see My glory.

וְשִׁמְתִּי בָהֶם אוֹת וְשַׁלַּחְתִּי מֵהֶם פְּלִיטִים
אֶל־הַגּוֹיִם תַּרְשִׁישׁ פּוּל וְלֹוד מִשְׁכֵּי קֶשֶׁת
תִּבֵּל וַיּוֹן הָאִיִּים הָרְחֻקִּים אֲשֶׁר לֹא־שָׁמְעוּ
אֶת־שְׁמִיעִי וְלֹא־רָאוּ אֶת־כְּבוֹדִי וְהִגִּידוּ
אֶת־כְּבוֹדִי בְּגוֹיִם:

19 And I will work a sign among them, and I will send such as escape of them unto the nations, to Tarshish, Pul and Lud, that draw the bow, to Tubal and Javan, to the isles afar off, that have not heard My fame, neither have seen My glory; and they shall declare My glory among the nations.

וְהָבִיאוּ אֶת-כָּל-אֲחֵיכֶם מִכָּל-הַגּוֹיִם׃
מִנְחָה׃ לַיהוָה בַּסּוּסִים וּבַרְכָב וּבַצִּבִּיִּם
וּבַפָּרָדִים וּבַבְּרָכוֹת עַל הָר קִדְשִׁי
יְרוּשָׁלַם אָמַר יְהוָה כְּאֲשֶׁר יָבִיאוּ בְנֵי
יִשְׂרָאֵל אֶת-הַמִּנְחָה בְּכֵלִי טָהוֹר בֵּית
יְהוָה׃

20

And they shall bring all your brethren out of all the nations for an offering unto the LORD, upon horses, and in chariots, and in fitters, and upon mules, and upon swift beasts, to My holy mountain Jerusalem, saith the LORD, as the children of Israel bring their offering in a clean vessel into the house of the LORD.

וְגַם-מֵהֶם אֶקַּח לַכֹּהֲנִים לְלוֹיִם אָמַר
יְהוָה׃

21

And of them also will I take for the priests and for the Levites, saith the LORD.

כִּי כְאֲשֶׁר הַשָּׁמַיִם הַחֲדָשִׁים וְהָאָרֶץ
הַחֲדָשָׁה אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה עִמָּדִים לִפְנֵי
נְאֻם-יְהוָה כֵּן יַעֲמִד זְרַעְכֶם וְשִׁמְכֶם׃

22

For as the new heavens and the new earth, which I will make, shall remain before Me, saith the LORD, so shall your seed and your name remain.

וְהָיָה מִדִּי-חֹדֶשׁ בַּחֲדָשׁוֹ וּמִדֵּי שַׁבָּת
בְּשִׁבְתּוֹ יָבֹוא כָּל-בָּשָׂר לְהִשְׁתַּחֲוֹת לִפְנֵי
אָמַר יְהוָה׃

23

And it shall come to pass, that from one new moon to another, and from one sabbath to another, shall all flesh come to worship before Me, Saith the LORD.

וַיֵּצְאוּ וַרְאוּ בַּפִּגְרֵי הָאֲנָשִׁים הַפְּשָׁעִים בִּי
כִּי תוֹלַעְתָּם לֹא תָמוּת וְאִשָּׁם לֹא תִכָּבֵּה
וְהָיוּ דִרְאֻן לְכָל-בָּשָׂר׃ וְהָיָה מִדֵּי חֹדֶשׁ
בַּחֲדָשׁוֹ וּמִדֵּי שַׁבָּת בְּשִׁבְתּוֹ יָבֹוא כָּל בָּשָׂר
לְהִשְׁתַּחֲוֹת לִפְנֵי אֱמֹר יְהוָה

24

And they shall go forth, and look Upon the carcasses of the men that have rebelled against Me; For their worm shall not die, Neither shall their fire be quenched; And they shall be an abhorring unto all flesh.

הפטרת שבת מחר חודש

The Haftarah for Shabbat Maḥar Ḥodesh is I Samuel 20:18 – 42.

וַיֹּאמֶר-לוֹ יְהוֹנָתָן מָחָר חֹדֶשׁ וְנִפְקְדָתָ כִּי
יִפְקֹד מוֹשְׁבֶיךָ׃

XX:18

And Jonathan said unto him: 'To-morrow is the new moon; and thou wilt be missed, thy seat will be empty.

וְשָׁלַשְׁתָּ תִּהְיֶה מָאֹד וּבָאתָ אֶל-הַמָּקוֹם
אֲשֶׁר-נִסְתַּרְתָּ שָׁם בְּיוֹם הַמַּעֲשֶׂה וְנִשְׁבַּתָּ
אֶצֶל הָאֶבֶן הָאֵזֶל׃

19

And in the third day thou shalt hide thyself well, and come to the place where thou didst hide thyself in the day of work, and shalt remain by the stone Ezel.

וְאֲנִי שְׁלֹשֶׁת תַּחֲצִים צִדָּה אֹרְקָה
לְשִׁלַּח-לִי לְמִטָּרָה׃

20

And I will shoot three arrows to the side-ward, as though I shot at a mark.

וְהִנֵּה אֶשְׁלַח אֶת-הַנֶּעֱר לְךָ מִצָּא
אֶת-הַחֲצִיצִים אִם-אָמַר אֱמֹר לְנֶעֱר הִנֵּה
הַחֲצִיצִים מִמֶּנֶּה וְהִנֵּה קָחְנִינוּ וְנָבְאָה כִּי-שָׁלוֹם
לְךָ וְאִין דְּבַר חַי-יְהוָה׃

21

And, behold, I will send the lad: Go, find the arrows. If I say unto the lad: Behold, the arrows are on this side of thee; take them, and come; for there is peace to thee and no hurt, as the LORD liveth.

וְאִם־כֹּה אָמַרְ לָעֵלָם הִנֵּה הַחֲצִיצִים מִמֶּנִּי וְהִלָּאָה לָךְ כִּי שָׁלַחְךָ יְהוָה:	22	But if I say thus unto the boy: Behold, the arrows are beyond thee; go thy way; for the LORD hath sent thee away.
וְהִדְבֵּר אֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ אֲנִי וְאַתָּה הִנֵּה יְהוָה בֵּינִי וּבֵינֶךָ עַד־עוֹלָם: (ס)	23	And as touching the matter which I and thou have spoken of, behold, the LORD is between me and thee for ever.'
וַיִּסְתֵּר דָּוִד בַּשָּׂדֶה וַיְהִי הַחֹדֶשׁ וַיָּשָׁב הַמֶּלֶךְ (כ' ע"ל) [ק' אֶל־] לֶאֱכֹל:	24	So David hid himself in the field; and when the new moon was come, the king sat him down to the meal to eat.
וַיָּשָׁב הַמֶּלֶךְ עַל־מוֹשְׁבּוֹ כַּפְּעַם כַּפְּעַם אֶל־מוֹשֵׁב הַקִּיר וַיָּקָם יְהוֹנָתָן וַיָּשָׁב אַבְנֵר מִצֵּד שָׁאוּל וַיִּפְקֹד מְקוֹם דָּוִד:	25	And the king sat upon his seat, as at other times, even upon the seat by the wall; and Jonathan stood up, and Abner sat by Saul's side; but David's place was empty.
וְלֹא־דִבֶּר שָׁאוּל מֵאֻמָּה בַּיּוֹם הַהוּא כִּי אָמַר מִקֵּרָה הוּא בִּלְתִּי טָהוֹר הוּא כִּי־לֹא טָהוֹר: (ס)	26	Nevertheless Saul spoke not any thing that day; for he thought: 'Something hath befallen him, he is unclean; surely he is not clean.'
וַיְהִי מִמָּחָרֶת הַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי וַיִּפְקֹד מְקוֹם דָּוִד (פ) וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל־יְהוֹנָתָן בְּנוֹ מָדוּעַ לֹא־בָּא בֶן־יִשָּׁי גַם־תָּמוּל גַּם־הַיּוֹם אֶל־הַלֶּחֶם:	27	And it came to pass on the morrow after the new moon, which was the second day, that David's place was empty; and Saul said unto Jonathan his son: 'Wherefore cometh not the son of Jesse to the meal, neither yesterday, nor to-day?'
וַיַּעַן יְהוֹנָתָן אֶת־שָׁאוּל נִשְׁאֵל נִשְׁאֵל דָּוִד מֵעַמֻּדֵי עַד־בֵּית לָחֶם:	28	And Jonathan answered Saul: 'David earnestly asked leave of me to go to Beth-lehem;
וַיֹּאמֶר שְׁלַחֲנִי נָא כִּי זָבַח מִשְׁפָּחָה לָנוּ בָּעִיר וְהוּא צִוָּה־לִּי אָחִי וְעַתָּה אִם־מָצָאתִי חַן בְּעֵינֶיךָ אִמְלֹטָה נָא וְאַרְאֶה אֶת־אָחִי עַל־כֵּן לֹא־בָּא אֶל־שֻׁלְחַן הַמֶּלֶךְ: (ס)	29	and he said: Let me go, I pray thee; for our family hath a sacrifice in the city; and my brother, he hath commanded me; and now, if I have found favour in thine eyes, let me get away, I pray thee, and see my brethren. Therefore he is not come unto the king's table.'
וַיַּחַר־אַף שָׁאוּל בִּיהוֹנָתָן וַיֹּאמֶר לוֹ בֶּן־נִעֻת הַמִּרְדּוֹת הֲלֹא יָדַעְתִּי כִּי־בָחַר אַתָּה לְבֶן־יִשָּׁי לְבָשֶׁתְּךָ וּלְבָשֶׁת עֲרוֹת אִמֶּךָ:	30	Then Saul's anger was kindled against Jonathan, and he said unto him: 'Thou son of perverse rebellion, do not I know that thou hast chosen the son of Jesse to thine own shame, and unto the shame of thy mother's nakedness?
כִּי כָל־הַיָּמִים אֲשֶׁר בֶּן־יִשָּׁי חַי עַל־הָאָדָמָה לֹא תִפּוֹן אַתָּה וּמַלְכוּתְךָ וְעַתָּה שְׁלַח וְקַח אֹתוֹ אֵלַי כִּי בֶן־מוֹת הוּא: (ס)	31	For as long as the son of Jesse liveth upon the earth, thou shalt not be established, nor thy kingdom. Wherefore now send and fetch him unto me, for he deserveth to die.'
וַיַּעַן יְהוֹנָתָן אֶת־שָׁאוּל אָבִיו וַיֹּאמֶר אֵלָיו לָמָּה יוֹמַת מָה עָשָׂה:	32	And Jonathan answered Saul his father, and said unto him: 'Wherefore should he be put to death? what hath he done?'

וַיִּטֹּל שֶׁאוֹל אֶת־הַחֲנִית עָלָיו לְהַכּוֹתוֹ וַיֵּדַע
יְהוֹנָתָן כִּי־כָלָה הִיא מִעַם אָבִיו לְהַמִּית
אֶת־דָּוִד: (ס)

33 And Saul cast his spear at him to smite him; whereby Jonathan knew that it was determined of his father to put David to death.

וַיָּקָם יְהוֹנָתָן מִמַּעַם הַשְּׁלֶחַן בְּחַר־יָאָר
וְלֹא־אָכַל בַּיּוֹם־הַחֲדָשׁ הַשֵּׁנִי לֶחֶם כִּי
נִעְצַב אֶל־דָּוִד כִּי הִכְלִמוֹ אָבִיו: (ס)

34 So Jonathan arose from the table in fierce anger, and did eat no food the second day of the month; for he was grieved for David, and because his father had put him to shame.

וַיְהִי בַּבֹּקֶר וַיֵּצֵא יְהוֹנָתָן הַשְּׂדֵה לְמוֹעֵד
דָּוִד וְנָעַר קִטָּן עִמּוֹ:

35 And it came to pass in the morning, that Jonathan went out into the field at the time appointed with David, and a little lad with him.

וַיֹּאמֶר לְנָעָרוֹ רֵץ מֵצֵא נָא אֶת־הַחֲצִיצִים
אֲשֶׁר אֲנֹכִי מוֹרֶה הַנָּעַר רֵץ וְהוּא־יָרָה
הַחֲצִי לְהַעֲבֹרוֹ:

36 And he said unto his lad: 'Run, find now the arrows which I shoot.' And as the lad ran, he shot an arrow beyond him.

וַיָּבֹא הַנָּעַר עַד־מְקוֹם הַחֲצִי אֲשֶׁר יָרָה
יְהוֹנָתָן וַיִּקְרָא יְהוֹנָתָן אַחֲרֵי הַנָּעַר וַיֹּאמֶר
הֲלוֹא הַחֲצִי מִמָּוֶד וְהִלָּאָה:

37 And when the lad was come to the place of the arrow which Jonathan had shot, Jonathan cried after the lad, and said: 'Is not the arrow beyond thee?'

וַיִּקְרָא יְהוֹנָתָן אַחֲרֵי הַנָּעַר מִהֵרָה חֲוָשָׁה
אֶל־תַּעֲמֹד וַיִּלָּקֵט נָעַר יְהוֹנָתָן אֶת־כִּי
הַחֲצִי) [ק' תַּחֲצִימִים] וַיָּבֹא אֶל־אֲדֹנָיו:

38 And Jonathan cried after the lad: 'Make speed, hasten, stay not.' And Jonathan's lad gathered up the arrows, and came to his master.

וְהַנָּעַר לֹא־יָדָע מְאוּמָה אִךְ יְהוֹנָתָן וְדָוִד
יָדְעוּ אֶת־הַדְּבָר: (ס)

39 But the lad knew not any thing; only Jonathan and David knew the matter.

וַיִּתֵּן יְהוֹנָתָן אֶת־כָּלָיו אֶל־הַנָּעַר אֲשֶׁר־לוֹ
וַיֹּאמֶר לוֹ לֵךְ הִבֵּיָה הָעִיר:

40 And Jonathan gave his weapons unto his lad, and said unto him: 'Go, carry them to the city.'

הַנָּעַר בָּא וְדָוִד קָם מֵאֲצֹל הַגִּבּוֹב וַיִּפֹּל
לְאַפָּיו אַרְצָה וַיִּשְׁתַּחוּ שְׁלֹשׁ פַּעַמִּים
וַיִּשָּׁקוּ אִישׁ אֶת־רֵעֵהוּ וַיִּכְּבוּ אִישׁ
אֶת־רֵעֵהוּ עַד־דָּוִד הִגְדִּיל:

41 And as soon as the lad was gone, David arose out of a place toward the South, and fell on his face to the ground, and bowed down three times; and they kissed one another, and wept one with another, until David exceeded.

וַיֹּאמֶר יְהוֹנָתָן לְדָוִד לֵךְ לְשָׁלוֹם אֲשֶׁר
נִשְׁבַּעְנוּ שְׁנֵינוּ אֲנַחְנוּ בְּשֵׁם יְהוָה לֵאמֹר
יְהוָה יִהְיֶה בֵּינָהּ בֵּינִי וּבֵינְךָ וּבֵין זֵרְעִי וּבֵין
זֵרְעֶךָ עַד־עוֹלָם: (פ)

42 And Jonathan said to David: 'Go in peace, forasmuch as we have sworn both of us in the name of the LORD, saying: The LORD shall be between me and thee, and Between my seed and thy seed, for ever.'